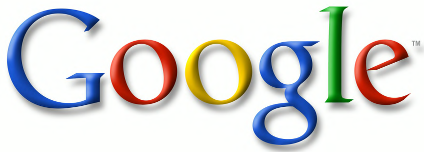

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

3 2044 059 354 597

Dr. BALKAY BÉLA

Dr. SZEŐKE IMRE

MAGYAR BÁNYAJOG

A TELJES JOGANYAG

HD

HUN
950.1
BAL

HARVARD
LAW
LIBRARY

Digitized by Google

EGGENBERGER-FÉLE
KÖNYVKERESKEDÉS
RÉNYI KÁROLY
BUDAPEST
IV. KOSSUTH LAJOS-U. 2.

Dynamit Nobel Részvénytársaság
gyárai
Pozsonyban, St.-Lambrechtben és Zámkyban.
Hatóságilag engedélyezett robbantási iroda.
BÉCS, I., Schauflergasse 2.
Szállit mindennemü robbantó ès gyujtószert,
különösen robbanó-gelatinet, gelatine-dynamitot, ... fagyálló-dynamitot,
...ovábbá robbantó
...ági gyujtózsinórt.
...ges összes szereket,
... (percussiós) és villa-
...
...sági lámpákat.

HARVARD LAW SCHOOL
LIBRARY

1881.
...ED lapja
...NZÜGY
...özgazdasági szaklap.
...NZÜGY"
...at az értékpapirpiacz
...ól.
...NZÜGY"
...elvilágositást ad;
... érték-, gabona-
...ról
ELŐFIZETÉSI ÁR:
félévre tiz korona.
Előfizethetni: Budapesten
a „MAGYAR PÉNZÜGY" kiadóhivatalában.

Digitized by Google

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója és illetéke

— Hivatalos adatok felhasználásával —

irták: *Kormos* Alfréd a Magyar Pénzügy szerkesztője és *Komin* János dr. pénzügyi titkár.

Ára vászonkötésben tiz korona.

Megrendelhető a

Magyar Pénzügy, pénzügyi és közgazdasági szaklap kiadóhivatalánál

Budapesten, VII., Almássy-tér 2.

Kormos Alfréd:

Felügyelő-bizottsági tagok jogai, kötelessége és felelőssége.

Ára vászonkötésben 3 korona.

Megrendelhető az

APOLLO irodalmi részvénytársaságnál

BUDAPEST, VII., Almássy-tér 2. sz.

MAGYAR KERESKEDŐK LAPJA

Magyar Lloyd és Hiteles Sorsolási Értesitő melléklettel

Magyarország egyetlen kereskedelmi szakközlönye. — Alapittatott 1881.

A *„Magyar Kereskedők Lapja“* **hetenkint két-három ivnyi,** terjedelemben jelen meg.

A *„Magyar Kereskedők Lapja“* tájékoztató **első** cikkén kivül **7—8 szakszerü cikket közöl.**

Bukások cimü gazdag rovata, a felmerült fizetésképtelenségi esetek **részleteit** is ismerteti.

Tarifa- és közlekedésügyi, valamint **Szállitás és vállalkozás** cimü rovatai kereskedők, vállalkozók és szállitók részére nélkülözhetetlenek.

Üzleti tudósitásait legnagyobb napilapjaink szokták átvenni. **Hirrovata** érdekes és a legujabb kereskedelmi hirekről főleg e lap utján lehet értesülni.

Nyilt kérdések rovatában előfizetőinek dijtalanul felvilágositást ad, **kereskedelmi, regále** stb. ügyekben.

A Magyar Kereskedők Lapja előfizetési ára: Félévre 8 Kor., negyedévre 5 Kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII. kerület, Almássy-tér 2. szám.

Digitized by Google

Magyarország Vármegyéi és Városai

Szerkeszti:

Dr. Borovszky Samu

a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII, Almássy-tér 2. sz.

Nagyszabásu Illusztrált Honismertető Diszmű Magyarország Vármegyéi és Városai

Megjelent:

Abauj-Torna-Várm.,
Nyitra-Vármegye,
Vas-Vármegye.
Szabolcs-Vármegye,
Bihar-Vármegye,
Fiume és a Tengerpart,

A teljes munka (husz kötet) ára diszkötésben:

Kötetenként 12 korona.

Egyes tetszés szerinti kötetek ára diszkötésben:

16 korona.

Digitized by Google

HUNGARY

MAGYAR BÁNYA-JOG

A TELJES JOGANYAG

HIVATALOS ADATOK ALAPJÁN

GYAKORLATI HASZNÁLATRA ÖSSZEÁLLITOTTÁK

Dr. BALKAY BÉLA
budapesti ügyvéd

és

Dr. SZEŐKE IMRE
okl. b.-mérn., m. kir. b.-esküdt.

BUDAPEST, 1901.

„APOLLO" IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

HUN
950.1
BAL

Digitized by Google

For T 7
B

NEUMAYER EDE, BUDAPEST, PRÓFÉTA-UTCA 17.

Digitized by Google

A magyar bányajog *érvényes* anyagának ezen rendszeres összeállitása körül kizárólag *a gyakorlat* követelményei voltak irányadók.

Az érvényes jogszabályokat kiválogatni, megfelelő helyen csoportositani s a hatósági és birói gyakorlat összes, utbaigazitó határozataival megvilágitani egyedüli célja e kötetnek, melynek összeállitásában abból a feltevésből kellett kiindulni, hogy a gyakorlat emberei magát a tételes joganyagot teljesen ismervén, a feladat csupán az lehet, hogy annak csoportositása és az ujabb törvények, rendeletek és elvi jelentőségü határozatok megfelelő helyen közlése a kezelésben könnyebbségükre szolgáljon.

Amennyiben a fejezetek előtt találhatók mégis utalások, melyek közelebbi utbaigazitással szolgálnak, korántsem kommentálás, hanem csupán az a céljuk, hogy a joganyagban való eligazodást azoknak könnyitsék meg, akiknek az nem kenyerük s noha általában jogi jártassággal birnak, mégis csak esetenkint keresnek közelebbi felvilágositást.

Röviditès épp azért alig van a szövegben;

az *általános osztrák bányatörvényt*: á. b. t. avagy ált. b. t.-vel, annak szövegét kövér betükkel,

az ideiglenes törvénykezési szabályokat: id. t. sz.-szel,

az általános bányatörvény *végrehajtási szabályait:* v.-sz-szel,

a miniszteri rendeleteket: Bm. (belügym.) Fm. i. k. m. (a volt földmivelés-, ipar és keresk. min.) Igazs. m. (igazságügyi m.) és végül Pm. (pénzügym.) betükkel jelöltük.

Digitized by Google

Az *illetékekre* vonatkozó fontosabb határozatokat a fejezetek végén, — a *bányakerületi alapszabályokat*, a bányakapitányságok *bányarendőri szabályait*, valamint a *robbantó anyagokra* vonatkozó szabályrendeletet a kötet végén, *függelékben* helyeztük el.

Végül pedig kimeritő *betüsoros tárgymutatót* is csatoltunk.

Meg kell jegyeznünk még, hogy a *hatályon kivül helyezett rendelkezéseket* az ált. bányatörvény szövegében ennek kitüntetése mellett meghagytuk ugyan, az ideigl. törvénykezési és a végrehajtási szabályokban azonban teljesen *mellőztük,* épp ugy, mint az utóbbiakban foglalt iratmintákat, melyek a közönséget nem érdeklik.

Nem mulaszthatjuk el e helyen hálás köszönetet mondani *Tirscher* Géza m. kir. bányakapitány, osztálytanácsos urnak azért a szives előzékenységért, melylyel az ujabb jogfejlődésre vonatkozó fontos hivatalos adatokat rendelkezésünkre bocsátotta.

Jó szerencsét!

Digitized by Google

Bányajogunk forrásai.

Amily kétségtelen, hogy a magyarok bejövetelükkor a régi római bányászat maradványait, folytatását találták uj hazájukban, annyira bizonyos az is, hogy ezen bányák mivelőit meghagyták régi szervezetükben és szokásaikban. Az Árpádházból származó királyok autonomíájukat privilégiumokban biztositották s hogy az mennyire határozott s elismert volt, leginkább kifejezést nyer abban, hogy a közép-európai bányászat jogszokásainak első irásbafoglalásai a selmeczi bányaszabályok. Nagyon messzire vezetne itt leirni akarni a következtetéseket abból, hogy ezek a szabályok, mig egyrészt a németországi különböző régi bányaszabályokkal teljesen megegyeznek (noha bizonyosnak látszik, hogy nem egyszerűen onnan plántálták azokat át hozzánk) másrészt lényegükben azonosak a rómaiak hispániai bányászatához tartozó vipaskai bányavidék, s Cornwall, Devonshire és Derbyshire bányáinak az ősidőkben is már uralkodó szokásaival.

Elég itt arra utalni, hogy a legrégibb szokásjog Magyarországon is érvényben volt és maradt s csak a vegyesházbeli királyok korában kezdett a hazai törvényhozás a bányajoggal foglalkozni, amikor a királyok ellen, akik a regáléktól hemzsegő külföldről származtak, védelmezte hol nagyobb, hol kisebb szerencsével a hazai bányászat autonomiáját aszerint, amint a király hatalma tulsulyban volt, vagy megfogyatkozott.

Róbert Károly 1342. évi decrétuma még csak azt rendeli, hogy «a városokban, minden szokásos helyen legyen egy királyi ház, ahova az aranyat és ezüstöt beolvasztás végett mindenkinek el kell vinnie.»

Már I. (nagy) Lajossal szemben az 1351. évi XIII. t. cikkelyben törvénybe igtatják: «ha pedig a nemesek birtokában arany, ezüst, réz- vagy vas, avagy egyéb bányák lennének, ezeket megfelelő csere mellőzésével nem szabad elvenni, hanem ha a király akarja, az emlitett nemeseknek efféle aranyércet termelő birtokaiért hasonló értékü birtokot adományozzon. Különben, ha a királyi felség azokat az ércben bővelkedő birtoko-

Digitized by Google

kat nem akarja cserébe venni, akkor a *királyi haszonvételt* vagyis a királyi jogra tartozó bányajövedelmeket a maga nevében szedesse be, magukat a birtokokat mindennemü egyéb haszonvételeikkel, jővedelmekkel és jogaikkal a nemesek kezén hagyván.»

Zsigmond 1405. évi (II.) decrétumának XXI. cikkelye szintén eltilt minden «bármily *rendü és állapotu bányászt*», hogy az aranyat és ezüstöt, «amelyet és amennyit országa területén bárhol ásnak és találnak,» másutt mint a kir. kamarán eladjon. 1405. évi (III.) decrétumának XIII. cikkelye ismét arról biztositja az országot, «hogy ha bármely országlakosok, t. i. egyházi és világi személyek, akármilyen ranguak és rendüek legyenek is, ... birtokaik határában arany v. ezüst, vagy bármily más ércbányákat kaphatnak avagy találhatnak, ... tőlük önként és szabadon nyilvánitott akaratuk nélkül« elvenni nem fogja, megfelelő cserejogát azonban ő is fenntartja s meghagyja, hogy a jövedelem felét a kir. kincstárba szolgáltassák be.

I. Mátyás 1846. évi (VI) decretumának XLIX. cikkelye szintén azt rendeli, hogy a király csakis cserébe veheti az érctermő birtokokat, «különben csak a kir. haszonvételt, vagyis a fiskusra tartozó bányajövedelmet szedesse». Ugyanilyen formán rendelkezik II. Ulászló 1492 (I) XXIX. cikkelye.

De már a cserét is kizárja; kivételt tesz azonban a sóbányákkal, «melyek egyedül a királyi felség uralmának és haszonvételének vannak fentartva.»

Végre a teljes *bányaszabadságot* declarálja II. Lajos 1523. évi (V.) decretumában a XXXIX. cikkely:

«Mindenkinek szabad bányákat mivelni és arany vagy ezüstérceket ásni. Hogy arany és ezüst bőven legyen, engedje meg a kir. felség, hogy az arany vagy ezüst, valamint réz- és más ércbányákat mindenki szabadon mivelje. 1. §. És azok mivelésére idegen országokból is hivasson be munkásokat és bányászokat és ezt nyilvános rendeletben tétesse közhirré. 2. §. És aztán méltóztassék ugy azokat, mint a mostaniakat az *ő régi szabadságaikban* megtartani és minden megtámadó ellenében megvédeni.»

A bányaszabadság ezen törvénybeiktatását, mely sokféle tekintetben tanulságos, az 1618. ápril 12-én tartott gyulafehérvári országgyülés VII. cikkelye megujitotta.

Digitized by Google

Látnivaló ezekből, hogy a régi magyar bányászat kiváltságos helyzetben volt, réginek jelzett szokásjoggal élt s amikor az ország gazdasági hanyatlásával II. Ulászló és I. Lajos korában pusztulásnak indult, az országgyülésnek gondja volt rá, hogy fellenditésére a király is mindent megtegyen.

Nyilvánvaló az is, hogy a só kivételével, amely mindig «a királyi jogra tartozott», a bányászat jövedelme ugyan kir. haszonvétel volt, de annak gyakorlata nem csupán a király átruházott jogán, a regále elvén alapult, hanem régi jogon és országos törvényeken.

Igaz ugyan, hogy a király hasonló értékü birtok adományozásával csere utján beválthatta, kisajátithatta az érctermő nemesi birtokokat, de maga az adományozás nálunk nem volt hűbéri természetü, nem a király saját vagyonából történt s tetszésétől függött, hanem az állami hatalom, a korona joghatóságából folyt, mert a «birtok adományozásának jogát s teljes hatalmát az uralkodással és országlással együtt a község a maga akaratából az ország szent koronájának joghatósága alá helyezte és következésképen fejedelmünkre és királyunkra ruházta; ettől fogva ő tőle ered minden nemesités és e két dolog viszonos átruházásnál és a kölcsönösségnél fogva annyira szorosan függ egymástól mindenha, hogy egyiket a másiktól külön választani és elszakitani nem lehet s egyik a másik nélkül nem történhetik, mert a fejedelmet is csak nemesek választják és a nemeseket is csak a fejedelem teszi azokká .....» (Verbőczy: Tripartitum I. 3. cim, 6—7. §).

A kisajátitó cserének tehát, eltekintve attól, hogy arra törvények kötelezték a királyt, a nemzet állami hatalma adta meg a jogi és tényleges alapot, épp ugy, mint a bányaszabadságnak, melylyel — «bármely ország-lakosok, t. i. egyházi és világi személyek, akármilyen ranguak és rendüek legyenek is» — élhettek.

Ez a szabadság pedig erősebb volt a földbirtoknál is, még pedig annyival is inkább, mivel ez a földbirtok egyáltalán sohasem volt kizárólagos és teljes, miután az ősiség korlátozta. Kétségtelen tehát, hogy a bányászat hazánkban kezdettől fogva szabad volt, és sem a földtulajdontól, sem regalitástól nem függött.

Noha sajnálnunk kell, hogy a bányajog nem nemzeti alapon fejlődött tovább, éppen az a körülmény, hogy az a törekvés, melylyel I. Ferdinánd az örökös

Digitized by Google

tartományaiban megvalósitott regálitás elvét nálunk is iparkodván érvényre juttatni, kudarcot vallott, legjobban bizonyitja az előbb mondottakat.

I. Ferdinánd ugyanis 1553. május 1-től kezdve fokozatosan valamennyi örökös tartományaiban életbeléptetett bányarendtartását megkisérlette Magyarországra is kiterjeszteni, de évek során át sem jutott eredményre. Legelőször Pozsonyban, 1548. október 18-án, bányarendtartását az országgyülés elé terjesztette, mely azonban azzal az ürügygyel tért ki az elől, hogy ez a bányavárosok magánügye. A bányavárosok viszont mindent elkövettek, hogy autonomiájukon csorba ne essék s az országgyülés rendelkezése nélkül nem tartották azt elfogadhatónak.

Igy azután hosszu huza-vona után sem tudta I. Ferdinánd Magyarországot többi országaival egy kalap alá juttatni bányajogi tekintetben s utódja Miksa is csak ugy ért célt, hogy a legtágabb autonomisztikus jogoknak tért nyitott. Csak mikor igy a selmeci és körmöci felvilágositó szabályok akceptálásával az autonomiának elegendő tért biztositott, tétethette a róla elnevezett bányarendtartást 1573. február 16-án közhirré. Ez azonban még azután is folyton számos pótrendeletet tett szükségessé.

Mindazáltal ilyen toldozott és a magyar jogfejlődéssel ellenkező formájában is, századokon át, egészen 1854-ig általánosságban egyedül érvényes bányajogunknak tekintendő a Miksa-féle bányarendtartás, amit azonban annak köszönhet leginkább, hogy a magyar országgyülés az 1723. évi CVIII. t.-cikkben, az erdélyi pedig az 1747. évi novelláris cikkelyekben utólagosan jóváhagyta. A magyar országgyülés azonban a bányatörvényszékek privát jogának deklarálta s ebben a minőségében és *amennyiben* akkor gyakorlatban volt, hagyta meg érvényében, mig Erdélyben kötelező erővel a bányajognak csupán azon kérdéseire nézve ruháztatott fel melyekről törvények nem intézkedtek.

Tévedés volna tehát, ha valaki a kir. kuria 1892. évi 11507. sz. itéletéhez képest kizárólag a Miksa-féle bányarendtartás alapján akarna valamely régibb bányajogi kérdést megoldani.

A Miksa-féle bányarendtartást egyes vidékeken partikuláris bányaszabályok nemcsak hatályosan módositották

Digitized by Google

és korlátozták, de érvényük ma is még sok tekintetben fennáll, s a mostani bányajogban is van gyakorlati jelentőségük, ami a Miksa-féle rendtartásról ugyan szintén elmondható, de csak amennyiben némely rendelkezései az egyes bányavidékek partikuláris bányaszabályaiba mentek át.

Efféle partikuláris bányaszabályai csaknem minden bányavidéknek voltak; nevezetesen ilyenek:

1. az alsó-magyarországi bányavidéken a körmöci és selmeci felvilágositó szabályok;

2. a felső-magyarországi bányavidéken az ottani bányapolgárság statutumai;

3. a nagy- és felső-bányai vidéken az 1689. évi október 25-én F.-Bánya városa és a szepesi kamara között létrejött szerződés, melyet I. Lipót 1690. évi junius 1 én megerősitett;

4. a Bánságban az u. n. systhémák, melyek az odavaló bányajogi viszonyokat rendezték 1736 óta;

5. Erdélyben az u. n. abrudbányai bánya-statutumok, melyeket Mária Terézia hagyott jóvá 1773-ban. Ezek módositása az 1858. évi december 14-én megerősitett «Általános bánya-alapszabály a régi (erdélyi) arany-kerületek bányamegyéi számára stb.» (közölve e kötet függelékében);

6. Thorockó vidékének 1867-ben ujra szerkesztett bányajoga, mely III. Endre 1291-iki bányaprivilégiumán alapult s János Zsigmond szabályozta ujra 1568-ban, mig a m. kir. földm., ipar- és keresk. miniszter 1870. évi augusztus 3-án 15813. sz. a. erősitette meg. (E kötet függelékében.)

Amint emlitve volt, az itt felsorolt jogforrások némely tekintetben maig megtartották érvényüket, mert az 1854. évi általános osztrák bányatörvénynek az *átmeneti határozatokat* tartalmazó XVI. fejezete a 270—273. §-okban *a fennálló különös bányászati jogositványok* fentartására, a 274—275. szakaszaiban pedig a bányavidékek hatályban lévő bányarendtartásainak s ezeken belül az adományozások körül szükséges eltérő intézkedéseknek e törvény keretében leendő hatályositására határidőket tüzött ki, az ideiglenes törvk. szabályok 16. §-a pedig a vidéki rendszabályok további érvényét biztositotta, a kőszénre nézve pedig a 274—275. §-okban engedett határidőket a törvényhozás másféle intézkedéseig kiterjesztette.

Digitized by Google

E szerint tehát kétségtelen, hogy a bányavidékek külön bányarendszabályai, amig egyrészt a Miksa-féle rendtartást a régi jog szempontjából ez időszerint is megelőzik, sok tekintetben az általános osztrák bányatörvényen is fölül állnak

Az általános osztrák bányatörvény, melyet az 1854. évi május 23-án kelt osztrák császári pátenssel hirdettek ki, az alkotmány helyreállitása óta kötelező erejét az ideiglenes törvk. szabályok VII. része 15. §-ának rendelkezésében s annyiban birja csak, amennyiben maguk az ideiglenes törvk. szabályok vagy ujabban hozott törvények még meg nem változtatták.

Magának az orsz. bir. értekezletnek erre vonatkozó intézkedéseit az igazságügyi miniszter az 1868. évi LIV. t.-c. záróhatározataiban nyert meghatalmazása alapján 1869. évi március 30-án kelt rendeletével tartotta érvényben. Tagadhatlan ugyan, hogy a törvénynek ezen, főleg a perrendre s alaki jogra nézve átmeneti intézkedések megtételére adott felhatalmazása ily anyagi jogot szabályozó fontos rendelkezésekre aligha jogosithatta fel a minisztert s e tekintetben a biróságok ezt a rendeletet méltán kritika alá vethetnék; tekintve azonban, hogy az ideiglenes törvénykezési szabályokat, (melyeket az országgyülés alsóháza 1861. évi junius 22-én, a felsőház 1861. évi julius 1-én elfogadott, a király 1861. évi julius 20-án helybenhagyott, a kir. kuria pedig a maga módja szerint kihirdetett), önálló, különleges, de azért a pesti kir. tábla területén feltétlenül érvényes jogforrásnak kell tekintenünk, ezt a jogalkotó erejüket ezen rendelet nélkül is megtartották.

Az ideiglenes törvk. szabályok azonban határozottan csupán az általános osztrák bányatörvény *«anyagi részét»* hagyták meg ideiglenesen hatályában, a bányajognak törvény általi végleges megállapitásáig, a közhirré tevő, sok jogszabályt is tartalmazó pátensről s az 1854. évi szeptember 25-én kelt s u. é. október 5-én kiadott *végrehajtási szabályokra vonatkozólag nem intezkedett ilyenformán.*

Ennek következtében a pátens maga jogforrásnak nem is tekinthető, mig ellenben a végrehajtási szabályok legnagyobb részükben ma is kétségen kivül érvényben állanak.

Az ideiglenes törvénykezési szabályoknak azt az általános osztrák bányatörvény «anyagi részének fen-

Digitized by Google

tartására» szoritkozó intézkedését ugyanis nem lehetett s ma sem lehet szigoruan értelmezni, mert a mellett, hogy az ideiglenes törvk. szabályok maguk az anyagi jogba vágó sok rendelkezést tartalmaznak, a formális jogot, az eljárás szabályait nemcsak hogy nem meritik ki, de akkora hézagokat hagynak, hogy akár a kutatás (II. fejezet), akár az adományozás (III. fejezet), a kisajátitás (IV. fejezet), vagy a bányatársulatok tekintetében a gyakorlat formális tekintetben is kénytelen volt a bányatörvényt követni, az alaki jognak legnevezetesebb részét. a bányabiróságok és bányahatóságokra vonatkozó XII. fejezetet pedig a törvényhozás jobbnak látta az ideiglenes törvk. szabályok idevonatkozó részének mellőzésével restaurálni.

A gyakorlat ennélfogva az ideiglenes törvk. szabályok ellenére is kénytelen volt az általános bányatörvényben foglalt csaknem egész alaki jogot, sőt egyéb hiányában a végrehajtási szabályokat s a volt osztrák kormánynak rendeleti intézkedéseit is, amig azokat alkotmányos módon nem pótolták, érvényben tartani. Ez azonban az utóbbiak közül csakis a provizórium előtt kelt, általános természetü rendeletekre vonatkozhatik, de nem az affélékre, melyeket az osztrák kormány az örökös tartományokban felmerült konkrét esetek alkalmából hozott s annak módja szerint közhirré nem is tett.

Mindezekről a subsidiárius jogforrásokról azonkivül ki kell emelni azt is, hogy csak annyiban s addig tekinthetők kötelezőknek, amennyiben a gyakorlat azokat tényleg fentartotta, s ameddig törvény, rendelet, bányaalapszabályok, vagy maga a gyakorlat meg nem változtatta őket. E tekintetben a jelen összeállitás pontos tájékoztatást nyujt.

Ha azonban a gyakorlat némely kérdésben mégis ingadozik és sokszor bajos eligazodni, ennek oka az, hogy mig maga a bányatörvény is tág tért nyitott a régi autonom rendelkezésnek és átmeneti intézkedéseiben már néhány *ideiglenes* rendelkezést is felölel, az *ideiglenes* törvk. szabályok a bányavidékeknek ezt az autonomiáját régi tág formájában állitották helyre. Az 1868. évi LIV. t.-c. s az ennek felhatalmazása alapján kibocsájtott igazságügyi miniszteri rendelet szintén csak átmenetileg s *ideiglenesen* intézkednek az általános osztrák bányatörvényt *ideiglenesen* érvényben hagyó

Digitized by Google

ideiglenes törvk. szabályokra vonatkozólag. Ennyi határozatlan és részben már egy félszázados ideiglenes intézkedés között nem volna csoda, ha a gyakorlat összezavarodott s az intézmények körvonalai elmosódtak volna.

Szerencsére a bányászok s felette lelkiismeretes és szigoruan pontos hatóságaik évszázadokon át szoktak hozzá az önálló jogszabályozáshoz, s nem méltányolhatjuk eléggé az utóbbiak tudatos és következetes magatartását, melylyel rendezett állapotokat tudtak fentartani, mig a bányabiróságok gyakorlata a peres eljárás körül mindig ingadozott s ma sem állapodott meg. A bányabiróságoknál egyébiránt a bányatelekkönyvek vezetése körül is általánosan érezhető a rendezett állapotok hiánya.

Az érvényes jogforrások ezen felsorolását a hatályon kivül helyezett jogszabályok részletes felsorolásával kell kiegészitenünk.

Hatályon kivül vannak :

az általános osztrák bányatörvény **9.** és **10.** §-ai a mértékek és sulyokról, melyek felől most már az 1874. évi VIII. és 1891. évi VI., valamint az 1899. évi XXXVI. t.-cikkek rendelkeznek ; a **207.** §. (hatályon kivül helyezte az 1881. évi LX. t.-c. 62. §-a), a **219.** §. (hatályon kivül helyezte az 1862. évi április 28-án kelt udv. rendelet) ; a **269.** §. (hatályon kivül helyezte az 1881. évi XVII. t.-c.).

A törvényhozás, változott szervezet és a gyakorlat, hatályon kivül helyezték továbbá az *ideiglenes törvk. szabályok* VII. részének 2—9., 12., 13., 22., 24—30., 45. és 63—66. §-ait, a gyakorlat pedig a *végrehajtási szabályok* 6. §. (180/1900. pm. r.), a 7. §. második bekezdését, a 20. §. és 22. §. utolsó bekezdéseit, a 34. §. utolsó alcimét és a 65. §. első bekezdését.

Vannak, akik még több szakaszt is érvénytelennek tartanak az *ideiglenes törvk. szabályokból*, de különös intézkedésekről lévén szó, addig, mig a törvényhozás azokat nem pótolja, lehetőleg meg kell őriznünk ezt a meglévő jogot.

Digitized by Google

ELSŐ FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvény ezen fejezete az 1—12. §-okban *általános határozatokat* tartalmaz, a melyekben amig egyrészt a törvény összes intézkedéseinek alapjául szolgáló főelveket jelöli meg, másrészt meghatározza alkalmazásának határait s felsorolja azokat a rendelkezéseket, melyek a törvény keretébe tartozó összes jogviszonyok körül s minden körülmények között iránytadók.

Az ált. oszt. bányatörvény ezen határozmányait nálunk azoknak a törvényes intézkedéseknek kell megelőzniök, a melyek az ált. oszt. bányatörvényt hatályában fentartották, mig az 1854, május 23-án kelt osztr. császári pátens, melylyel azt annak idején kihirdették, Magyarországon tekintetbe nem jöhet.

Az 1—2. §. a bányatörvény fogalmát határozza meg egészen gyakorlati formában s megállapitja azt, hogy ott, a hol ezen speciális jog rendelkezései véget érnek, az általános anyagi és alaki jog rendelkezései alkalmazandók. Ugy az ált. bányatörvénynek ezen, mint az ideiglenes törvk. szabályok bányajogi intézkedéseinek hatályát az 1868. évi LIX. t.-c.-ben nyert meghatalmazás alapján fentartó, 1869. március 30-án kelt igazságügyminiszteri rendelet 4. pontjának hasonló, de határozottabb rendelkezése különösen azért fontos, mivel biróságaink gyakorlata még most is ingadozik abban a kérdésben, hogy a polg. törvénykezési rendtartás, vagy az ideiglenes törvk. szabályokban foglalt eljárás alkalmazandó-e bányaügyekben?

Az itt emlitett rendelkezések azonban semmi kétséget sem hagynak fenn az iránt, hogy amennyiben az ált. bányatörvény vagy az ideigl. törvk. szabályok kivételes eljárást nem rendelnek, feltétlenül a hatályban

Digitized by Google

lévő polg. törvk. rendtartás szabályai kötelezők a bányaügyek körül szükséges peres eljárásban.

Az ált. bányatörvénynek itt emlitett rendelkezése ezenkivül csak annyiban okoz nehézséget, hogy a bányászatnak az az ága, a mely a nyers bányatermelvények u. n. előkészitésével és kidolgozásával foglalkozik, közel jár az ipar körének határaihoz. Ez gyakran ad alkalmat arra, hogy a megfelelő két törvény alkalmazása iránt kétség merüljön fel. Ennek elkerülését célozzák a 2. §-nál közölt miniszteri rendeletek.

A 3. §., mely a 4-ikkel egyetemben a bányatörvény körébe tartozó dolgokat sorolja fel, — a bányászatot és annak különleges jogviszonyait a *bánya-regálé* az uralkodó bányászati főuri hatalma (ius regale minerale, *Jûrievich*: Institutiones Juris Metallici, 5. §.) alá rendeli.

Az ált. osztr. bányatörvény az ujabb törvényalkotások között az utolsó, amely a bányászat különleges jogviszonyainak szabályozásánál az uralkodó efféle külön főhatalmának fictiójából indul ki. Valójában erre semmi szükség sincs, miután a bányatörvény is csupán az álladalom jogalkotó hatalmának nyilvánulása, mely számol egyrészt a bányászat nagy közgazdasági jelentőségével, másrészt az életviszonyok ezen körének különleges követelményeivel.

Nálunk a bányaregálé fogalmából kiindulni nem is volna helyes, mert eltekintve attól, hogy azzal a tartalommal itt, hazánkban sohasem birt, miután a bányászat jogszabályait kezdettől fogva az országgyülés alkotta törvények keretében a bányavárosok autonomiája fejlesztette ki, az 1523. évi (V.) XXXIX. t.-c. pedig feltétlenül az általános bányaszabadság elvét enunciálta.

A 3. §. ezenkivül meghatározza azokat az ásványokat, melyeket az ált. bányatörvény a bánya-regálé alapján a bányamüvelés számára *fenntartott.* A bányaszabadság elvéből kiindulva, ezeket a főfdbirtokos rendelkezése alól kivont s a bányatörvényben megszabott

Digitized by Google

feltételek mellett szabadon mivelhető ásványokat *szabad ásványoknak* nevezik.

Ezen szakasz szempontjából különösen felemlitendő hogy ezen minőségük két feltételhez van kötve. Ahhoz, hogy *természetes telepeiken* müveltessenek, s igy más, pld. vegyi uton való előállitásuk nem tartozik a bányatörvény alá; továbbá ahhoz, hogy szabad ásványt tartalmazó voltuk miatt *használhatók* legyenek, ami a technika és a gazdasági viszonyok fejlődése szerint különböző megitélés alá esik, amint azt a végrehajt. utasitás 1. §-a körülményesen kifejezésre juttatja.

A fenntartott ásványok köre tehát nem egyszersmindenkorra megszabott, zárt kör, hanem egyrészt használhatóságuk fogalma, másrészt ebből kiinduló törvényes rendelkezések által éppenugy kiterjeszthető, mint szükebbre szoritható. Igy Ausztriában az 1882. május 22-iki törvény Galicia és Bukovina területén a *naphtát, ozokeritet* és a bitumen-tartalmu ásványokat (a szenek kivételével) a szabad ásványok köréből kirekesztette.

Ugyanezt tette az 1861. évi országbirói értekezlet az id. törvk. szabályok VII. része 1. §-ában a *szénre* nézve (Erdély, a katonai határőrvidék és a társországok nélkül,) a szorosan vett Magyarország területén.

A szén tehát, még pedig nemcsak a szigoruan vett *kőszén,* hanem mindennemü barnaszén és ligit is Magyarországon az általános bányaszabadság körén kivül áll, csakis a földtulajdonos beleegyezésével müvelhető, de magát a müvelés módját azért az ált. bányatörvény szabja meg.

Az ideigl. törvk. szabályok ezen intézkedésére a volt magyar és erdélyi udv. kancellária és az udv. kamara között 1788. jun. 20-án létrejött egyezmény adott okot, melynek alapján az udv. kancellária 1788. május 22-én 7259. sz. a. kelt rendeletével Magyarországon és Erdélyben az ásványszeneket kizárta a bányajog köréből. Az orsz. birói értekezlet ezen ideiglenesnek szánt rendelkezése egyszersmind felélesztette az ált. bánya-

Digitized by Google

törvény 284. és 285. §-aiban kitüzött kedvezményes határidőt a törvényhozás intézkedéseig, s midőn a törvény ezen szakaszaira utalunk, fel kell emlitenünk az ezen szakaszoknál közölt, azokat magyarázó császári rendeletet is, mely ezt a kérdést közelebbről megvilágitja.

Az ideigl. törvk. szabályok VII. része 1. §-ának intézkedéseit kiegésziti a 13622/1862. sz. udv. rendelet, melynek célja volt a szén ezen jogi helyzetéből folyó azt a nehézséget legyőzni, mely miatt a szabad ásványokat főleg ki kellett venni a földtulajdonos rendelkezése alól s a mely abban rejlik, hogy az ásványok telepeinek fekvése és kiterjedése semmiféle vonatkozásban sincs a földbirtok egészen esetleges határaival.

Ugyanezen intentió nyilvánul az 1871. évi LIII. t.-c. 84. §-ában, anélkül azonban, hogy teljesen célt ért volna.

Mindezek ellenére ugyanis a szénbányászat a birtokváltozások esetlegességeit sinylette, ami ellen az 1886. évi XXIX. t. c. 76. §-a alapján 1888. évi 2819. sz. a. kibocsátott, a kőszénkutatás, kőszénbánya nyitás és kőszénkiaknázás jogának telekkönyvi bekebelezését megengedő igazságügyminiszteri rendelet is csak részben biztositotta. E két intézkedés uj szolgalmi jogot statuál a szénbányászat kedveért, miután azonban annak értéke pénzösszegben ki nem fejezhető, sőt pénzzel alig kárpótolható, árverés esetén, ha az azzal terhelt ingatlan ezzel együtt vevőre nem talált s ezen szolgalmi jog nélkül kél el, a jogosult semmiféle kárpótlásban sem részesülhet, szolgalmi jogát pedig egyszerüen törülik.

A bányahatóságok gyakorlata tehát, amint azt a közölt példák is mutatják, lehetőleg könnyiteni iparkodik a szénbányászat során, mig a pénzügyi hatóságok csak legujabban, a közigazgatási biróság határozott fellépése folytán kezdenek ily eljárás szükséges voltának felismerésére jutni. A fejezet végén közölt illetékszabási esetek már ebből a szempontból itélendők meg.

Digitized by Google

Az ált. bányatörvény 4. §-a a só bányászását, mely legrégibb törvényeink szerint is a király fenntartott joga volt s mindig financiális szempontok alá került, — ellentétben az állam egyéb bánya-vállalataival (12. §.) — kiveszi a bányatörvény ereje alól. A só bányászását kizárólag a rá vonatkozó pénzügyi törvények irányitják, melyekben annak ma már *állami* monopoliummá változott jellege uralkodik s amelyek a bányászt tiltó rendelkezéseik miatt érdeklik különösen.

Az 5. és 6. §-ok általában a bányatörvény nyujtotta jogositványokat, s az azok gyakorlása körül eljáró hatóságokat, a 7. és 8. §-ok az efféle jogositványok elnyeréséhez megkívántató képességet határozzák meg. A képesség ez időszerint csakis azokban az ethikai szempontokban talál korlátozásra, melyek a felügyeletre hivatott elsőfolyamodásu bányahatóságok tisztviselőire vonatkozólag érvényesülhetnek abban a körben, mely joghatóságuk alá tartozik. Egyebekben ma már, amikor a szerzést tiltó törvényeket még az u. n. holtkézre vonatkozólag is mellőzi a gyakorlat, a korlátozást csakis a nemzetközi jogban gyökerező reciprocitás teszi szükségessé. Az egyháziak sohasem voltak nálunk bányajogositványok szerzéséből kirekesztve, a nem önjoguak törvényes képviselőik révén mindennemü jogot akadály nélkül gyakorolhatnak, a zsidókra, török és montenegrói alattvalókra vonatkozó tilalmak is megszüntek s a reciprocitás alapján is legfeljebb *Texas* állam (Észak-Amerikai Egyesült államok) polgárait lehetne dologi bánya-jogositványok szerzésétől eltiltani, miután ott idegen államok polgárai ingatlanokat nem szerezhetnek (*Szánthó* M. Nemzetközi magánjog 488.) Bányarészeket (kuxák) azonban azok is szerezhetnek, miután ezek ingóknak tekintendők.

A 9. és 10. §. a mértékekről szól s változást szenvedett a métermérték behozataláról szóló s ezt módosító két törvény által, melyek azonban a földterületek mérésére szolgáló régi mértékeket, a négyszögölet és

Digitized by Google

holdat, melyek a földadó-kataszternél is érvényesek, továbbra is fenntartották.

A 11. §. a bányamegyékről, mint külön a bányászás előmozditására alkalmas érdek társulatokról, a 12. §. pedig arról szól, hogy az állam bányászati vállalatai szintén a bányatörvény alá tartoznak, ami annyival is fontosabb minálunk, mert itt az állam ugyszólván a legnagyobb vállalkozó.

Az ált. bányatörvény ezen fejezete s a keretébe sorozott jogszabályok tehát, ugy elméleti, mint gyakorlati szempontból egyaránt fontosak, mert a hatályban lévő bányajog érvényesülésének irányát és terjedelmét szabják meg.

Digitized by Google

(*Záróhatározatok.*) Az igazságügyi ministerium felhatalmaztatik: *Az 1868. évi LIV. t.-c.*

b) hogy az időpontot, melyben a jelen törvénykezési rendtartás hatályba lép, valamint az ennek életbeléptetésére szükséges átmeneti intézkedéseket meghatározza

---

Az 1864. évi LIV. t.-c. folytán ugyanezen t.-cikk életbeléptetése s az erre szükséges átmeneti intézkedések tárgyában nyert felhatalmazás erejénél fogva rendelem, amint következik:

Az ideiglenes törvénykezési szabályokban foglalt egyéb intézkedések iránt a következők rendeltetnek: *XIX. cikk.*

1. . . . . . *a bányaügyekre* s az ügyvédkezés ideiglenes szabályozására vonatkozó intézkedések, valamint az ezek által fenntartott korábbi törvények és rendeletek érintetlenül maradnak.

. . . .

4. Ahol ezen intézkedésekben, valamint az ezek által fenntartott korábbi törvényekben és rendeletekben akár az osztrák polgári perrendtartásra, akár az ideiglenes törv. szabályokra, vagy az ezek által fenntartott alaki törvényekre történik hivatkozás: az 1868. évi LIV. t. c. határozatai alkalmazandók. (1869. márc. 30. igazsm. r.)

Hogy a hazai törvények, a közhitel megrenditése, a magánjogviszonyok sérelme s a törvénykezés fennakadása nélkül ismét életbeléphessenek s egyuttal a kor igényeinek s az átalakult viszonyok szűkségeinek is megfeleljenek: *addig is, a mig az alkotmányos törvényhozás a codificatio rendszeres müvét befejezhetné*, az országbirói tanácskozmány által megállapitott és a hazai biróságok részére zsinórmértékül szolgálandó következő ideiglenes intézkedések hozatnak javaslatba. *Orsz. bizt. ért. ideigl. törvk. szabályai.*

Digitized by Google

VII. Rész. Bányaügy.

IV. bányai és bányászati tárgyakat illető jogokról.

Id. t. sz. 15. §. A hatályban ideiglenesen meghagyott általános osztrák bányatörvény anyagi része, *a bányajognak törvény általi végleges megállapitásáig* az annak előtte is fennállott, a közönséges törvénytől eltérő következő intézkedésekkel kiegészittetik.

Az általános osztrák bányatörvény.*)

Általános határozatok.

A bányatörvény fogalma.

1. §. A bányatörvény meghatározza, hogy mely ásványok s mily föltételek alatt kerestethetnek föl és müveltethetnek, nemkülönben meghatározza a bányaüzlettel különösen egybekapcsolt jogokat és kötelezettségeket.

2. §. Amennyiben a bányatörvény különös határozatokat nem tartalmaz, a bányászati ügyekre is az általános polgári, büntető, politikai, ipar- és kereskedelmi törvények alkalmazandók.

Ha valaki, valamely a bányatörvénynyel ellenkező cselekvény által egyszersmind valamely általános büntető törvényt is áthágott, ugy ellene, az utóbbi tekintetben kiérdemlett büntetésen kivül a bányatörvényben határozott büntetés kiszabandó.

Kételyek merülvén fel az iránt, hogy egyes bányászati és kohászati vállalatok mennyiben esnek csak a bányatörvény és mennyiben az iparról szóló 1884. évi XVII. t.-c. illetve az 1893. évi XXVIII. t.-cikknek az iparfelügyelet gyakorlásáról szóló rendelkezései alá, ezen kételyek eloszlatása céljából s miheztartás végett a kereskedelemügyi miniszter urral egyetértőleg a következőket hozom a bányakapitányság tudomására:

Az iparról szóló 1884. évi XVII. t.-c. 183. §-a *C*) pontja szerint a bányászat és kohászat nem esik ezen törvény rendelkezései alá. Másrészt pedig az ált. bányatörvény 131. §-a közelebbről megjelöli a bányászat és kohászat üzleti terjedelmét illetőleg

---

*) *Erdélyben* az ált. osztrák bányatörvény érvényét fentartotta az 1868. évi XLIII. t.-c. 12. §-a, az 1868. évi XXX. t.-c. 9. §-a szerint pedig a bányajog Magyarország és a társországok közös ügye, mig a 68. és 69. §-ok az itt idézett törvénynyel nem ellenkező törvényeket ott szintén meghagyták érvényben. Ugy Erdélyben, mint a társországokban az ált. osztrák bányatörvény abban a formájában érvényes, amelyben az 1868. évi törvények találták, tehát az azokra ki nem terjedő Orsz. bir. ért. módositásai nélkül, mig ellenben az 1868 óta történt változások egész terjedelmükben érvényesülnek ugy Erdélyben, mint a társországokban.

Digitized by Google

részletesen felsorolja mindazt, a mire a bányaadományozás a vállalkozót feljogositja.

A meddig a bányászat és kohászat az idézett 131. §. keretében mozog, addig az illető vállalatok csak a bányatörvény rendelkezései alá esnek s bányarendőri illetőleg bányahatósági felügyelet alatt állanak.

A bányatörvény 131. §-a *b*) pontjából következik, hogy az adományozás a vállalkozót csak nyerstermények előállitására és forgalomba hozatalára jogositja fel, amennyiben tehát a bányászati és kohászati vállalatoknak csak nyerstermények nyerése képezi a feladatát, annyiban az illető vállalatok nem tartoznak az ipartörvény rendelkezései alá. Mihelyt azonban az ily bánya- vagy kohóvállalatok a nyerstermény feldolgázásával is foglalkoznak, ez esetben ezen finomitómühelyek és feldolgozási üzemágak tekintetében már az ipartörvény rendelkezései alá esnek.

Ennélfogva nem esnek az ipartörvény rendelkezései alá:

1. a fentartott ásványok kutatása, feltárása és lefejtésére szolgáló, vagyis a szó legszorosabb értelmében vett bányamüvek;

2. az ércelőkészitő-müvek, vagyis mindazon telepek, a melyeken a bányából kihozott fejtmények apritása, osztályozása és töményitése történik;

3. a szénelőkészitő-müvek, nevezetesen a szénosztályozó és a szénmosó-telepek, de ugy a 2., mint a 3. alattiak csak annyiban, amennyiben még kereskedelmi forgalomba nem került, vagyis közvetlenül a bányából kihozott fentartott ásványok (érc és szén) apritását, osztályozását, töményitését, illetve mosását eszközlik;

4. a lugzás, foncsorozás és villamos kiejtés utján bánya terményekből és kohó-középterményekből nyers fémeket előállitó müvek;

5. a nyers fémek előállitására szolgáló olvasztókemencék és egyéb készülékek;

6. azon pörkölőkemencék, amelyekben a fentartott ásványoknak a 4. és 5. alatti kohósitás szükségképeni előmüveletét képező pörkölése eszközöltetik;

7. kokszkemencék, amennyiben a szén termelése helyén állittatnak fel (1884. évi XVII. t.-c. 25. §.).

8. briket-sajtók szintén, amennyiben a szén termelési helyén állittatnak fel.

9. A kohómüvekkel szoros kapcsolatban álló azok az üzemek, melyek a kohók mellékterményeit dolgozzák fel, vagy a kohósitás, lugozás stb. céljaira szükséges anyagokat a kohótelepen állitják elő;

10. a bánya- és kohótelepeken lévő kovács, ács, asztalos, drótkötél- és gépmühelyek, téglavetők és fürészek, ha azokban

Digitized by Google

kizárólág a bánya- és kohóüzemhez szükséges eszközök és szerek készittetnek és javittatnak.

A mennyiben valamely konkrét esetben a fentebbiekből folyólag a bánya, illetve az ipartörvény alkalmazásának kérdése minden kételyt kizáró módon nem volna eldönthető, ilyenkor esetről-esetre a főbányahatóság a kereskedelemügyi ministerium, mint legfőbb iparhatósággal egyetértőleg fogja meghatározni, hogy vajjon az illető műhelytelep, vagy üzemág ki van-e véve az ipartörvény rendelkezései alól, vagy sem. (7569/899. Pm. r. sz.)

Az 1884. évi XVII. t.-c. 183. §-ának *b*) pontja szerint a bányászat és kohászat nem tartozik ugyan e törvény rendelkezései alá, ezen intézkedés azonban csakis a szigoruan vett bányászatra és kohászatra vonatkozik és nem alkalmazható az ezekkel összefüggésben levő iparágakra. Vagyis az ipartörvény nem nyer alkalmazást e vállalatoknál ott és mindaddig, ahol és a mig kizárólag a nyerstermény nyerése képezi az illető vállalat egyedüli feladatát. Mihelyt azonban a vállalatok e nyerstermény feldolgozásával is foglalkoznak vagy műhelyeket is tartanak üzemben, elvesztik emlitett jellegüket és minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartoznak. A jelen esetben a m—i kénsavgyár nem nyersanyag nyerésével, hanem a nyert nyerstermények kereskedelmi áruvá való feldolgozásával foglalkozik és ennélfogva, mint iparvállalat minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartozik. (63.554/1886. Fm. i. k. m. r.)

Bányaurjog.

3. §. *A bányaurjog* **alatt azon fejedelmi jog értetik, melyhez képest bizonyos, természeti telepeken előforduló ásványok a fejedelem kizáró rendelkezése alá tartatnak fönn.**

A bányaurjog alá tartoznak mindazon ásványok, melyek fém, kén, timsó, gálic vagy konyhasó tartalmuk miatt használhatók, továbbá a gálicviz, rajzla és földszurkok, végre mindennemü kő- és barnaszén.

Az ilyes ásványok *föntartott ásványoknak* **neveztetnek.**

V. sz. 1. §. Az á. b. t. 3. §-a a bányaurjog fogalmát akként magyarázza, hogy a tovább megnevezettek mellett mindazon ásványok, melyek fém-, kén-, timsó- stb. tartalmuknál fogva használhatók, a bányaurjog tárgyait képezik, azaz föntartott ásványok.

A bányahatóságok mindenekelőtt ezen törvényes fogalommal kell, hogy tisztába jöjjenek; mert a legtöbb, — különösen a szines kőzet és földnemek, — továbbá sok ugynevezett ásványviz stb. efféle, nagyobb-kisebb

Digitized by Google

mennyiségben tartalmaznak fémet, ként, sókat, stb. — sőt épp ezen alkatrészöknek köszönik a legtöbb ily kőzet földnemek és vizek ama tulajdonságokat, melyek miatt a közéletben különös értékkel birnak. Mindazonáltal nem tekinthetők föntartott ásványoknak, mert eme alkatrész műtani uton, nagyban való előállitására nem használhatók.

Ezen használhatóság megbirálására szolgáló mértéket a gyakorlati kohászat képezi. Ásványok, melyeknek alkatrészei eddigelé nagyban nem állitattak elő, a föntartott ásványok sorából mindaddig kihagyandók, mig a tudomány haladása folytán meg nem találtattak az arra szolgáló módok és eszközök, s mig ilyszerü nagyban való előállitásuk a gyakorlati kohászat terére nem lépett.

Azon körülmény, hogy valamely fém-, kén-, timsó-gálic-tartalmánál fogva nagyban használható ásvány, eme egyes alkatrész előállitására valóban használható-e vagy sem, nem változtatja semmi tekintetben ama ásványnak fentartott minőségét.

Aziránt felmerülő kételyek esetében, ha vajjon valamely ásvány a föntartottak csoportjába sorozandó-e vagy sem, eme körülmények jól figyelembe veendők, szakértők meghallgatandók. — vagy felsőbb helyre kérdés intézendő. Ha pedig a bányahatóságok megbizható adatokat szereztek, ásványok vagy vizek fentemlitett alkatrészeinek eddig nem divott uj előállitási módjáról, ugy felsőbb hatóságukhoz ez iránt azonnal jelentést tenni tartoznak.

A kőolaj az ált. bányatörvény 3. §-ában felemlitett földszuroknemüekhez tartozván, bányajogi szempontból kétségen kivül fenntartott ásványt képez, a minthogy nálunk mindig is annak tekintetett. (2784/1887. Fm. i. és k. m. r.)

Az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 15. §-ában az általános b. t. anyagi része hatályban hagyatván, a törvénynek a bányauri jogról szóló 3. §-a szerinte is változatlanul maradt. E szakasz szerint a bányauri jog alá tartoznak a *földszurkok* is, mely általános, többes számban alkalmazott elnevezés alatt mindazon anyagok foglaltatnak, melyek földolaj, ozokerit, asphalt, földgyanta stb. nevek alatt ismeretesek, s melyeknek vegytani alkatrészei csak a külbefolyások által előidézett némi különbséggel ugyanazok. Miután továbbá az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §-a az ált. b. t.-ben engedett s 1859. október hó végéig a földbirtokos javára kiszabott kedvezményi időt csak a kőszénre hosszabbitotta meg, s e szabályokban a földszurokról sem általában, sem különösen emlités nem tétetik, nem létezik törvényes ok arra, hogy a földolaj (kőolaj) mint a föld-

Digitized by Google

szurkok egyik faja a bányaurjog alól, tehát a föntartott ásványok közül kivétessék. A bécsi cs. kir. földm. és keresk. miniszterium mint egy időben Magyarországra nézve is legfőbb bányahatóság 1862-ben és 1865-ben egyes esetek indokából akként intézkedett ugyan, hogy a földolajat és földgyantát a bányaurjog alól kivettnek nyilvánitotta, de eltekintve attól, hogy ez csak egy közigazgatási intézkedés volt, mely a törvény erejét meg nem dönthette, még figyelembe veendő, hogy ezen intézkedés csak Gácsországra és Krakkóra terjesztetett ki, s hogy az Magyarországban soha kihirdetve nem lévén, törvény erejével sem birhatott és nem is birt. (17727/870. Fm. i. k. m. r.)

I. A kőszénről. **Id. t. sz.** 1. §. Az általános osztrák bányatörvény 3., 284. és 285. §-ai a kőszénre nézve Magyarországot illetőleg következőképen módosittatnak: *a)* az állami kincstárba fizetendő bányavám (Frohne) a kőszéntől, jövő törvényhozási intézkedésig, egyáltalában megszüntettetik; *b)* a más földén, vagy földének gyomrában kőszenet bányajogilag kiaknázó iparos, amennyiben közte és a földbirtokos között e tekintetben külön szerződés nem köttetett, az eddig a kincstárnak fizetett bányavámot ezentul a földbirtokosoknak bér gyanánt kiszolgáltatni tartozik; *c)* az 1859 október végéig a földbirtokosok javára s mások kizártával kiszabott kőszénbányanyithatási és felkérhetési idő akkép élesztetik fel, hogy a törvényhozás máskénti rendelkezéseig, a földbirtokos beleegyezése nélkül kőszénkutatásra való engedély, annál kevésbé bányászati adomány, a bányahatóságok részéről senkinek ne adassék; *d)* földbirtokos nevezete alatt mindazon helyeken, hol a szabályozás és összesités már megtörtént, vagy hol annak be nem hozatása biróilag kimondatott, szóval hol a volt urbéri birtok már véglegesen meg van alapitva: az illető tulajdonos tekintendő földbirtokos gyanánt, legyen az akár volt földesur, akár volt urbéres. Hol azonban az összesitésnek még helye van: ott a bármely földön fölfedezendő kőszéntelep a volt földesuri birtok tartozékának nyilatkoztatik; *e)* a jövő törvényes rendelkezésig is nyerhetők a kőszénre nézve bányajogositványok, mihelyt az illető föld tulajdonosának beleegyezése igazoltatik; *f)* aki 1859. november

Digitized by Google

első napja előtt más birtokán bányajogias kutatás mellett kőszenet fedezett fel, ugyanazon időben pedig a tulajdonos is kőszénre turzott és magának bányahatósági engedélyt is adatott: ez esetben az idegen turzó a fölfedezett kőszéntelepet a földbirtokosnak átengedni köteles; viszont a mondott időben turzott földbirtokos által netalán mellékesen fölfedezett más királyi adomány tárgyát tevő ásványtelep az egy időbeli idegen turzónak lészen átengedendő; *g)* az ujonnan kiterjesztendő kedvezményi idő alatt idegen turzó által mellékesen, egyéb ásvány kisérete nélkül, fölfedezendő kőszéntelepek szintén a földbirtokosnak lesznek, egyezség nem sikerülte esetében átengedendők; ha pedig a turzó vagy az adományozott bányatulajdonos másnemü ásvány termesztése mellett kőszenet is állitana elő: az utóbbit az általános bányatörvény 124. §-a értelmében a termesztési költség aránylagos megtéritése mellett a földbirtokosnak odaengedni köteles.

1. Az országbirói értekezlet határozatainak szentesitése előtt hatóságilag adományoztatni kért, illetőleg a hatóságnál e célból bejelentett kőszéntelepnyitásokra nézve, az ezen bejelentések folytán a bejelentő felek által szerzett bányajogositványok ezentul is teljes épségükben és az általános bányatörvény rendelkezéseihez képest egész terjedelmükben fentartandók.

2. Minden ezután kiadandó kutatási vagy adományozási okmányba felveendő azon záradék, miszerint a kőszénbányák mivelése az országbirói értekezlet határozatainak VII. részéhez, jelesen annak 1-ső §-hoz képest csak az illető földbirtokos előleges beleegyezése mellett történhetik, szabadságában állván az illető földbirtokosnak még akkor is, midőn maga a kőszenet termelni nem kivánja, kizárni saját földbirtokában a kőszénbánya nyitástól minden idegen bányamivelőt, amennyiben az az országbirói értekezlet határozatainak kihirdetése előtt vagy 1861-ki julius hó 28-ig nem nyert szabad kutatási engedélyt vagy bányászati adományt.

3. Ki saját földjén vagy a földbirtokos beleegyezésével idegen földön kiván kőszénbányát nyitni vagy

Digitized by Google

mivelni, az mint bármely más bányavállalkozó köteles maga számára turzási vagy adományozási okmányt az illetékes bányahatóságnál kieszközölni; tisztében állván ezen utóbbinak a meglevő törvényes kellékekről meggyőződni s ezáltal a bányászatnak a törvényszerü oltalmat biztositani.

4. Ha szabad királyi, vagy XVI. szepesi, hajdu, jászkun vagy más ilyféle kiváltságos városok és általában oly községek területén szándékoltatik a kőszénbányanyitás, melyekben az urbéri szabályozás vagy már végbement, vagy annak épen helye nincs és nem is lehet, és ha az ilyféle nem földesuri vagy az igen sok részre oszlott közbirtokossági területeken a kért vájnamérték vagy vajnatelek több birtokos földje alatt huzódik el, melyek mindegyike különvéve kisebb, hogysem a bányatörvény 42. és 46. §§-ai értelmében törvényes vajnamértéket befedhessen: akkor az országbirói értekezlet VII. részének 1-ső fejezetében, jelesen annak 1-ső §-ában c) alatt emlitett földbirtokosi beleegyezés megadottnak tekintendő, mihelyt az a városok és más községek törvényes képviselőségei vagy elöljáróságai, illetőleg a közbiztonsági képviselőségek által irásban nyilvánittatott.

5. Az ideiglenes törvénykezési szabályok 15. §-a által ideiglenesen hatályban meghagyott általános osztrák bányatörvény XI. fejezete értelmében, az adományozás alá eső bárminemü bányatelkek után fizetendő mértékilleték, az eddig divatozott törvényes szokás szerint ezentúl is, ellenben az általános osztrák bányatörvény 219. §-a értelmében járt, de ő cs. s ap. királyi Felségének f. é. Szentgyörgyhó 28-án kelt legmagasabb határozványával Magyarországra nézve is megszüntetett bányavám, a kőszénbánya utáni vám kivételével, csak az 1862-ik évi pünkösdhó 1-ig terjedő időszakra lesz beszedendő.

A kőszén után járó bányavámnak az államkincstár javára leendő beszedése pedig az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §-ának *a*) pontja értelmében csak annyiban eszközlendő, a mennyiben az érintett bányavám az $186^1/_2$ közigazgatási évnek az idézett törvénykezési szabályok kihirdetését követő negyedik évnegyed előtti időszakából volna hátralékban.

. . . .

Digitized by Google

8. Az országbirói értekezleti határozatok 53., 54. §§-ai által az átalános bányatörvénynek a földterületek és vizeknek a bányászat érdekében szükségparancsolta átengedéséről szóló IV. fejezete változást nem szenvedett. (13,622/1862. sz. udv. rend.)

83. §. Mindazon birtokokra nézve, melyek a volt jobbágyoknak törvény szerint tulajdonává váltak, a jobbágyi és nemesi birtok közötti különbség teljesen megszünik. **84.** §. A 2. és 83. § ok alapján mindazon jogok, a melyek a bányatörvény értelmében a volt földesurakat illetik, a volt jobbágyoknak jutott, vagy jutandó területeken az utóbbiakat fogják illetni. *1871. LIII. t.-c. A jog és birtokviszonyok rendezéséről.*

Azonban ily jogokra nézve a birtok rendezése előtt a volt földesurak részéről kötött és a rendezés alkalmával kimutatott vagy már foganatba vett szerződések és a bányatörvények értelmében eddig szerzett bányajogok, eddigi joghatályukkal érintetlenül maradnak.

76. §. Az igazságügyi miniszter felhatalmaztatik, a telekkönyvi rendeleteket ideiglenesen, a törvényhozás további intézkedéseig, rendeleti uton módositani a következő irányban : *1886. XXIX. t.-c. A tlkvi betétek szerk.-ről.*

3. hogy az ország azon részében, a melyben az id. törvénykezési szabályoknak a bányaügyekre vonatkozó VII. része érvényben van, a kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási jogosultság a telekjegyzőkönyvek, illetőleg telekkönyvi betétek B. lapjaira bekebelezhető vagy előjegyezhető jogok közé soroztassék; a mely bekebelezés vagy előjegyzés azonban a volt földesurak részéről kötött és az 1871. évi LIII. t.-c. 84. §-ának második bekezdése szerint a birtokrendezés alkalmával kimutatott vagy már foganatba vett szerződéseken alapuló jogoknak és a bányatörvények értelmében mások által a telekkönyvi bekebelezés vagy előjegyzés előtt szerzett bányajogoknak sérelmére nem szolgálhat.

Igazs. rendelet, *a kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási jog bekebelezése és előjegyzése tárgyában.*

Az 1886. évi XXIX. törvénycikk 76. §-ának 3. pontjában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem :

1. §. Az országnak azon részében, melyben az

Digitized by Google

ideiglenes törvénykezési szabályoknak a bányaügyekre vonatkozó VII. része érvényben van, a földtulajdonost megillető és általa másra átruházott kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási jogosultság a közönséges telekjegyzőkönyvben illetőleg telekkönyvi betétben a B) lapon az illető birtokrészletekre a telekkönyvi hatóság által bekebelezhető, vagy előjegyezhető jogok közé soroztatik.

E bekebelezés vagy előjegyzés által a bányajogok megszerzésére nézve a bányatörvényekben előirt szabályok nem érintetnek, hanem a bekebelezésnek vagy előjegyzésnek csak az a hatálya van, hogy a bekebelezett, vagy előjegyzett jog a bányatörvényekben előirt feltételek mellett a földtulajdonos személyében történt változástól függetlenül érvényesithető. (6. §.)

2. §. Az 1. §-ban emlitett jogok bekebelezésére és előjegyzésére nézve, a mennyiben a jelen rendelet kivételt nem tartalmaz, a telekkönyvi rendeleteknek a dologi jogok telekkönyvi bejegyzésére vonatkozó intézkedései megfelelően alkalmazandók.

3. §. A kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási jognak a közönséges telekjegyzőkönyvben vagy telekkönyvi betétben való bekebelezése, vagy előjegyzése a bányatörvények értelmében mások által a telekkönyvi bekebelezés vagy előjegyzés előtt szerzett bányajogoknak és a mennyiben a bejegyzés volt urbéres birtokra vonatkozik, a volt földesurak részéről kötött, az 1871. LIII. törvénycikk 84. §-ának második bekezdése szerint, a birtokrendezés alkalmával kimutatott vagy már foganatba vett szerződéseken alapuló jogoknak sérelmére nem szolgálhat.

4. §. A bekebelezett vagy előjegyzett kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási jogra zálogjogi bejegyzések nem eszközölhetők.

Ennek a jognak, élők közti jogügylet vagy öröklés alapján való további átruházása azonban a telekjegyzőkönyvbe, illetőleg a telekkönyvi betétbe bejegyezhető. E bejegyzésre nézve telekkönyvi rendeletek szabályai megfelelően alkalmazandók.

5. §. Ha akár az eredeti bejegyzés, akár a későbbi átruházás valamely telekkönyvi birtokrészletnek egy meghatározott részére vonatkozik, szabályszerü vázlatrajz mutatandó ugyan be (telekk rend. 56 §-a), de a birtokrészlet szétdarabolása és lejegyzése mellőzendő és

Digitized by Google

csupán a vázlatrajzra való utalással tüntetendő ki, hogy a bejegyzett jog a telekkönyvi birtokrészletnek melyik részére vonatkozik.

6. §. Ha az az ingatlan, melyre a kőszénkutatási, bányanyitási és kőszénkiaknázási jogosultság bekebeleztetett vagy előjegyeztetett, birói árverés alá kerül, az árverésnek az érintett jogosultság fentartásával vagy a nélkül való elrendelésére és az utóbbi esetben e jogosultság egyenértékének a sorrendi tárgyaláson való felszámitására nézve az 1881 : LX. törvénycikk 163. és 191. §§-ainak a szolgalomra vonatkozó rendelkezései a dolog természetének megfelelően alkalmazandók (2819/1888. Igazs. m. r.).

Felmerült eset alkalmával D. község elöljárósága hivatkozással az 1862. évi szeptember hó 3-án 13622. sz. alatt kelt udvari rendelettel helybenhagyott utasitás 4. pontjára, netaláni félreértések elkerülése és a szándékolt bányászat akadálytalan létesithetése céljából ugy a maga nevében, valamint az egyes földbirtokosok képviseletében is, akiknek egyes darab földjei különvéve kisebbek, hogysem azok a bányatörvény 42. és 46. §§-ai értelmében egy törvényes vájnamértéket befedhessenek, beleegyezését adja abba, hogy a nevezett társulat ásványszénre kutathasson és a bányahatóságnál az adományozást kieszközölhesse

Az adományozás meg is történt, de az ellen H. felfolyamodván, felfolyamodásában tagadja, hogy a községi elöljáróság, mely a községi birtokra nézve maga is szerződő fél, a kisebb földbirtokosokra nézve az 1862. évi 13622. sz. udvari rendelet alapján érdekeltségénél fogva hatósági nyilatkozatot tehetne. Ezen tárgyban kelt a 45231/1891. évi P. M. rendelet, mely a következőket mondja : Ezen érvet figyelembe vehetőnek nem találom, mert sehol kimondva nincs, hogy a községi elöljáróság ilyen kettős irányu tevékenységet nem gyakorolhatna, sőt ellenkezőleg természetesnek tünik, hogy a községi elöljáróság a felsőbbség jóváhagyása mellett szerződéses megállapodásra léphessen oly ügyekben, a melyekben a község, mint vagyontszerző jogi személy van érdekelve és hogy egyszersmind hatóságként müködjék, mikor az ügyek ebbeli közremüködését igénylik. Nem láthatom be, hogy a községi elöljáróság ezen esetben érdekeltségnél fogva miért volna hatósági tevékenységében akadályozva, annál kevésbbé, mert objective indokoltnak mutatkozik, hogy az elöljáróság a nagyobb területet képviselő birtokosok vagyis a birtokosok többsége mellett müködjék sanctionálólag, különben a kisebb birtokosok, szemben a többiekkel, károsodást nem szenvedtek: minthogy ők ugyanazon szerződéses előnyökben részesülnek, mint amazok. (45231/1891 sz. Pm. r.)

A mi pedig azon kifogást illeti, hogy a községi beleegyező nyilatkozat kiállitására nem a községi elöljáróság, hanem a községi képviselőtestület lett volna jogosult, ezt szintén figyelembe vehetőnek nem találtam, mert eltekintve attól, hogy a kérdéses udvari rendelet 4. pontja vagylagosan vagy a képviselőségre, vagy

Digitized by Google

az elöljáróságra ruházza ezen jogot, a községi ügyekről szóló 1886. évi XXII. t.-c. 32. és 62. §§-aiban foglalt határozatok értelmében is a kérdéses nyilatkozatok kiállitása csakis a községi elöljáróság hatásköréhez tartozhatik, mivel az a törvény vagy törvényerejü rendelet által nincs a képviselőtestületi közgyülésnek fenntartva. (34176/1895. Pm. r.)

Kőszénadományozási tárgyalás alkalmával, ha a birtok-elkülönitési ügy még befejezve nincs, a kőszénbányanyithatási jog a földesurat illeti meg. (11632/1875. Fm. i. k.) Kőszénbirtokosi jogok földjegyzése szükségtelen, minthogy előforduló eset alkalmával azok ugyis érvényesithetők. (33401/1879. sz. Fm. i. k. m r.) Az á. b. t. 23. §-a szerint szabadkutatás egy általános kutatási engedély alapján szereztetik, az ásványok minőségére való tekintet nélkül, mely szabály foganatositására nézve annyiban szenvedett módositást, mennyiben az ideigl. törv. szabályok VII. R. 1. §. *c*) pontjának értelmezéseül az 1862. évi 13622. sz. udvari rendelettel kimondatott, hogy minden ezután kiadandó kutatási s ebből kifolyólag szabadkutatási okmányba felveendő azon záradék, miszerint az ideigl. törv. szabályok VII. R 1. §-ához képest kőszénre kutatni csakis az illető tulajdonos beleegyezése mellett lehet. Ezen rendelet szerint tehát a bányahatóság tiszte minden kellőleg bejelentett szabadkutatást elfogadni s arról a bizonyitványt a fennemlitett záradékkal kiadni, miáltal a szabadkutató figyelmeztetik, hogy a bányahatóságtól nyert jogositvány kőszénre nézve csak akkor lép érvényre, ha a szabadkutató ezen jogositvány használatba vétele iránt a földtulajdonos vagy engedményesének beleegyezését kinyerte. (1880. Fm. i. k. m. r.) Kőszénjogra vonatkozó szerződés a bányakapitányság által érvényesnek elismerendő, mig érvénytelensége be nem igazoltatik, vagy törvényes uton ki nem mondatik. (1881. Fm. i. k. m. r.) Az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. fejezete 1. §. *d*) pontja intézkedéseinek kétségtelenül nincs más célja, mint elejét venni a bányászat érdekével ellenkező azon bizonytalan állapotnak, mely a földbirtokra nézve fennáll oly helyeken, hol az összesités még meg nem történt, s mely beállhatna a bányászatra nézve oly helyeken, hol az összesitésnek még meg kell történnie. Hol tehát a birtokrendezési eljárás már annyira előre haladt, miszerint a volt földesuri birtok a volt urbéresek birtokától el van különitve, s ennélfogva nem lehet már tartani attól, hogy a birtokváltozások által a bányászat folytatásában zavarok állhatnak be, ott az adományozás, hol azt a birtokos kéri, egyedül azon okból, mert a végrehajtási eljárás még teljesen nem eszközöltetett, meg nem tagadható. Földtulajdonos, ha saját területén kőszén-jogositványt kér, nem utasitható törvény utjára, másoknak nem bizonyitott magánjogi igényei miatt. (17485/882. sz. Fm. i. k. m. r.) Kőszénnél rendesen csak kettős, szükség esetén egyes bányamértékek is adományozhatók. (21764/882. sz. Fm. i. k. m. r.) Kőszénjog iránti szerződések felbontását vagy megsemmisitését kimondani a bányakapitányság nincs hivatva. (5289/1882. Fm. i. k. m. r.) Kőszénjogositványok adhatók oly helyeken, hol a birtokrendezés megtörtént, de végrehajtva nincs. (23815/1882. sz. Fm. i. k. m. r.)

Digitized by Google

4. §. A só tekintetében fönnálló államegyedáruság külön törvények által szabályoztatik.

Az állam sóegyedárusága.

V. sz. 2. §. Vonatkozással az á. b. t. 4. §-ára, – magánfeleknek konyhasót tartalmazó telepek és források felkeresésére és feltárására kutatási engedélyek, — azok lefejtésére vagy kihasználására adományozások a bányahatóságok részéről nem adhatók. Sőt inkább kötelezve van minden bányahatóság, mihelyest kősó vagy sósforrások uj lelhelyéről tudomást szerez, ezen uj leletről a legközelebbi illetékes pénzügyi hatósághoz körülményes jelentést tenni, hogy ez az államegyedáruság kárositását megfelelő intézkedések által megakadályozza.

Az állam vállalatai azonban, melyek konyhasónak, mint az egyedáruság tárgyának termelésére irányulnak, sem kutatási engedélyeknek, sem adományoknak nem tárgyai, — és adózás vagy felügyelet tekintetében nem állanak a bányahatóságok alatt, — hanem kizárólag a pénzügyi hatóságok és sóbányahivataloknak vannak alárendelve, melyeknek köztekintetekből vagy rendőri szempontból való ellenőrzésére csak a politikai hatóságok hivatvák.

A sójövedék iránti törvények és szabályok hivatalos összeállitása.

1. §. A só (chlornatrium) az országos jövedék tárgyát képezi.

2. §. Minden, az ország határán belül földszint vagy föld alatt, természetben, tisztán, vagy más anyagokkal vegyesen előjövő vagy müuton termelt só kizárólag az ország tulajdona.

3. §. A sótermelés kizárólag az ország joga s csak az ország van jogositva a földszint vagy föld alatt levő sót kiaknázni vagy sót sósvizből előállitani.

4. §. Ha valaki bármiféle üzletág mellett mellékesen konyhasót termel, tartozik azt a kincstárnak átengedni.

5. §. Az előbbeni szakaszban emlitett eset alól kivétetik azon lugsó (digestio), mely a salétrom készitésénél áll elő, mely sósavas és kénsavas káli vegyülettel csak csekély, mintegy 14% konyhasót tartalmaz.

6. §. Aki sótelepet, sósforrást, vagy más anyagokkal vegyes konyhasót fedez fel, köteles azt a legközelebbi pénzügyi hatóságnak bejelenteni.

7. §. Jogában áll az államnak mindenütt, hol sóbányák léteznek vagy ujak nyittatnak, az üzemhez és raktárakra szükséges földterületet az azon lévő épületekkel együtt kisajátitani.

Digitized by Google

8. §. A kincstárnak jogában áll azon sósforrásokat, melyeket kincstári használatra alkalmazhatónak nem talál, a kincstár jogainak megőrzése céljából betömetni, vagy bármily más módon használhatlanná tenni.

9. §. A királyhágóntúli és Máramarosmegye községei — a törvényhozás netaláni máskénti intézkedéseig — meghagyatnak azon sósforrások élvezetében, melyek határaikban a föld gyomrából szabadon felfakadnak, de ezen sósforrások használata, az ellenőrzési szabályok megtartásával, csak pénzügyminiszteri engedély mellett gyakorolható.

10. §. A pénzügyi hatóság engedélye nélkül tilos.

a) ugy saját, mint idegen földterületen kősót, vagy sót tartalmazó anyagokat ásni;

b) sósforrásokat nyitni;

c) konyhasót azok vegyelemeiből összeállitani;

d) sót vizből, földnemüekből vagy ásványokból kiválasztani, legyen bár a folyadék tengerből, forrásból vagy megsósult vizekből meritve, vagy valamely iparüzleti hulladékból előállitva még akkor is, ha a viz megsózására használt só akár kincstári raktárakból származott, akár nem.

Bányajogositványok.

5. §. A föntartott ásványok fölkeresése vagy müvelése csak jogositvány nyerése után kezdethetik el.

Ezen jogositványok vagy kutatási térek (kutatási telkek 15—22. §§.) kijelöléséből, vagy bányamértékek (vájna- vagy külmértékek) adományozásából vagy bányászati engedélyekből (40—97. §§.) állanak.

6. §. Az ilyes jogositványok adására s a bányamiveles törvényszerü üzlete fölötti őrködésre a bányahatóságok rendelvék. Ezen törvényben ott, hol egyszerüen bányahatatóságokról van szó, csak az első biróságu (folyamodásu) bányahatóságok értetnek.

Első folyamodásu bányahatóságok.

V. sz. 3. §. Az á. b. t. 6. §-a rendeli, hogy a törvényben igen gyakran előforduló ezen kifejezés: *bányahatóságok* alatt mindig csak az elsőfolyamodásu bányahatóságok értendők; — az á. b. t. 225. §-a pedig kijelenti, hogy a bányatörvény elsőfokú végrehajtására a bányakapitányságok rendelvék, még pedig vagy közvetlenül, vagy közvetve a kirendelt bányabiztosok által.

Ebből következik, hogy a bányakapitányság az első felelős hatóság azon hivatalos hatáskör gyakorlásánál, melyet a bányatörvény a bányahatóságoknak általán előszab, a bányabiztosok pedig csak a bányakapitányság kirendelt közegeinek tekintendők, kiknek hivatalos eljárásukért utóbbi mindig felelős marad.

Digitized by Google

Feleknek vagy más hatóságoknak a bányabiztosságok hivatalos eljárása elleni panaszai ugy tekintendők és azok elbirálása körül oly eljárás követendő, mintha ama panaszok a bányakapitányság székhelyén müködő bányahatósági tisztviselők ellen emeltettek volna.

Miután a bányakapitányságok felelőssége, — addig, mig ezekre az ügyeknek testületi kezelése és eljárásukért való testületi felelőssége ki nem szabatik, — a bányakapitány személyében összpontosul, a bányakapitány kötelessége marad, alárendeltjeinek, tehát a bányabiztosoknak is, hivatalos müködését szigoruan ellenőrizni, ezek iktató könyveinek rendes és azonnali beterjesztése és megvizsgálása által hivataloskodásukról meggyőződést szerezni, — törvényellenes eljárásokat megróni vagy módositani, még akkor is, ha a felek részéről panasz nem emeltetett is, és a szabályszerü fegyelmi felügyeletet a bányabiztosok fölött is gyakorolni.

Habár a bányabiztosságok célja nem volna elérhető, ha azoknak egy bizonyos hatáskör ki nem szabatnék, és habár ezen végrehajtási szabályokban többször lesz szó azon hivatalos teendőkről, melyek külön a bányabiztosok kötelességévé tétetnek, ezen körülmény mégis csak az elöljáró bányakapitánynyal szemben ró hivatalos felelősséget a bányabiztosra, — mig szolgálati kötelességeinek teljesitéseért, mint államhivatalnok, a bányabiztos más felelősséggel nem bir, mint a bányakapitányság más tisztviselője. Erre vonatkozólag a közelebbi határozatok később kibocsátandó szolgálati szabályzatokban fognak foglaltatni.

A bányabiztosok hivatalos intézkedései, rendelkezései és nyilvános okmányai tehát elsőfolyamodásu bányahatóságok intézkedéseinek lévén tekintendők, ugyanazon idő alatt válnak jogerejüvé, mint maguk a bányakapitányságokéi, — hacsak utóbbiak által időközben hivatalból, vagy az érdekelt felek kérelmére meg nem változtatnak; — és a bányabiztosok ily intézkedései ellen épugy lehet másod- vagy harmadfokulag felfolyamodni, mintha közvetlenűl a bányakapitányságok által adattak volna ki.

Ha a bányabiztos hivatalos hatáskörét, jelen végrehajtási szabályokat, általános szolgálati utasitásait, vagy az elöljáró bányakapitány által adott különös utasitásokat tullépte, jogtalan eljárásért felelős és a körülményekhez képest az államtisztviselők számára előirt fegyelmi eljárás alá vonatik.

Digitized by Google

Bányajogositv. szerzésére való képesség.

7. §. A ki törvény szerint ingatlan tulajdont szerezhet és birhat, az bányamivelési jogositványok nyerésére és bányák birtokának szerzésére is képes.

V. sz. 4. §. Ingatlan tulajdon birásának a 7. §-ban előre feltételezett képességének megitélésénél, a bányahatóságok figyelmeztetnek, hogy ezen birási képesség jogi és politikai szempontból birálandó meg.

Mennyiben támadhatnak jogi szempontból kételyek oly ingatlan szerzése körül, melylyel bizonyos kötelezettségek járnak, az általános polgári törvénykönyv (különösen kiskoruaknál, gyámkoruaknál és gondnokság alatt levőknél) határozza meg.

(Hogy az államі alattvalók, vagy idegenek bizonyos osztályai [p. o. papi rendek, szerzetesek, izraeliták, törökök stb.] mennyiben és mely koronaországokban vannak eltiltva ingatlan vagyon szerzésétől, — azt a politikai törvények szabják meg.)

Kötelessége e szerint a bányahatóságoknak a fönnálló vagy jövendőben hozandó ez irányu törvényekkel és szabályokkal megismerkedni s törvénytelen eljárás kikerülése végett, kétséges esetekben, az illetékes hatóságokhoz felvilágositás végett fordulni.

Bányabirtoktilalom.

8. §. Azon hivatalnokok, kik oly hatóságnál alkalmazvák, melyet a bányamüvelésrei közvetlen nyilvános felügyelet, vagy a bányaügyek fölötti első határozás illet, továbbá az ilyes hivatalnokok feleségei és atyai hatalom alatt álló gyermekei, ezen hatóság járásában sem bányát nem mivelhetnek, sem pedig bányatulajdont nem szerezhetnek s nem birhatnak.

a) *I. f. bányahatóságoknál alkalmazottakra nézve.*

V. sz. 5. §. Az á. b. t. 8. §-ában kimondott azon tilalom, hogy elsőfolyamodásu bányahatóságoknál alkalmazottak és azoknak a törvényben megjelölt hozzátartozói — azon bányakapitányság kerületében, melynél alkalmazva voltak, bányabirtokot nem szerezhetnek és bányamivelést nem üzhetnek, általános és kivétel nélküli és ép ugy vonatkozik a bányakapitányságnál, mint az alája rendelt bányabiztosságoknál alkalmazott tisztviselőkre. Ennek alapján ezen tisztviselők, azok nejei és atyai hatalom alatt levő gyermekei, nemcsak hogy el vannak tiltva azon bányahatóság kerületében, melyben elsők szolgálnak, a bányjogositványok szabad szerzésétől, hanem az elsőfolyamodásu bányahatóságoknak tiltva van ezeknek kutatási engedélyek, zártkutatmányok bánya- és kültelkek, bányarészek és részvények közvetett vagy

Digitized by Google

közvetlen szerzését megengedni, mert ellenesetben ily eljárás — mint törvényellenes, — semmisnek nyilvánittatnék és következményeiért a bányakapitány vonatnék felelősségre.

Ha ily tisztviselők, vagy azoknak az á. b. t. 8. §-ában megnevezett hozzátartozói bányatulajdont birnak, ugy azok azon bányakapitányságnál, melynek hivatali kerületében az illető bányabirtok létezik, semmi esetben sem alkalmazhatók vagy oda át nem helyezhetők és minden bányakapitány, — ha ily törvényellenes birtokviszonyról tudomást szerez, — köteles azt azonnal a pénzügyminisztériumnak bejelenteni.

Azon esetben, midőn fentnevezett tisztviselők, vagy azoknak a törvényben megnevezett hozzátartozói, öröklés, ajándékozás, vagy más módon jutnak ily egész bányabirtokok, részek vagy részvények birtokához és ezeknek tárgyai azon bányahatóság kerületében feküsznek, melynél az illető tisztviselő alkalmazva van, az köteles ezen birtokbajutás idejétől számitott egy év alatt ezen birtokot elidegeniteni, ellenkező esetben az érdekelt hivatali kerületből elhelyezendő, vagy ha az áthelyezésnek magát alávetni nem akarja, a szolgálatból elbocsátandó.

Minden bányakapitány köteles ily közvetett szerzés eseteit azonnal a pénzügyminisztériumnak bejelenteni és ha az előirt elidegenités idejekorán nem történik meg, véleményes jelentését az érdekelt tisztviselő elleni további eljárás meginditása végett felterjeszteni.

Az elidegenités vagy áthelyezés bekövetkeztéig, az érdekelt tisztviselő, saját vagy hozzátartozói bányabirtokára vonatkozó hivatalos eljárásokra hivatalos befolyást nem gyakorolhat.

Ha ezen §-ban felsorolt törényellenes birtokszerzés esetei magára a bányakapitány személyére vonatkoznak, ugy a rangban a bányakapitány után következő bányakapitánysági tisztviselő, köteles az ez irányu jelentést a pénzügyminisztériumnak megtenni.

b) Bányászati állami tisztviselőknél és szolgáknál.

V. sz. 6. §. (A 180/1900. sz. Pm. r. hatályon kivül helyezte.)

Mérték és suly.

9. §. Minden bányáknál és hutáknál s minden bányászati és hutászati tárgyakra vonatkozó ügyekben egyforma mérték és súly behozatala rendelendő és pedig:

Digitized by Google

a) hosszmértékül, a bécsi öl;
b) térmértékül, a bécsi négyszögöl;
c) test- vagy űrmértékül, a bécsi köb-öl;
d) kereskedelmi mértékül, a bécsi mázsa, hol a különös vámtörvények mást nem rendelnek;
e) pénzmértékül, a bécsi mark.
Ott, hol a metre-mérték és suly van behozva, ez marad érvényes.

10. §. Ha bányászati és hutászati ügyekben más mértékekre vagy sulyokra történik hivatkozás, ezeknek az előadott alapmértékhezi számszerü aránya hozzá mellékelendő.

V. sz. 7. §. Hogy az á. b. t. 9. és 10. §§-ainak kellő érvény szereztessék, a bányakapitányságok kötelessége, ezen szabályzatok többszöri kihirdetése által odahatni, hogy a törvényesen előirt mértékek és sulyok a kerületükhöz tartozó bányamüveknél lassanként foganatba vétessenek. Hogy azonban egyes bányakerületek, vagy az egész kerületre vonatkozólag azoknak törvényes uton való behozatala akadályokba ne ütközzék, a bányahatóságok előljáró főbányahatóságukhoz ez iránt oly célból kötelesek ajánlatokat tenni, hogy ezek azután a további intézkedéseket megtehessék.

(Az elsőfolyamodásu bányahatóságoknak ellenben jogában áll a törvény értelmében odahatni, miszerint az eddig divatozott, a törvényes mértékek és sulyoktól eltérő, mértékek és sulyok változtatása, melyek helyi, gazdasági vagy más, politikai viszonyoknál fogva még meg nem változtathatók, akként egyenlittessék ki, hogy a divatozó mértékek és sulyok mellé a törvényes mértékek hozzácsatoltassanak, mire a bányavállalkozóknak kellő határidő szabandó. Ezen határidő betartására az á. b. t. 224. és 225. §§-ai értelmében kell törekedni.)

Ha végre a bányahatóságokhoz bányavállalkozók oly beadványai érkeznek, melyek helyi, a törvényes mértékek és sulyoktól eltérő adatokra vonatkoznak, a nélkül, hogy ezeknek a törvényes alapmértékekhez való aránya határozottan kitüntetve lenne, — ily beadványok előleges érdemleges elintézés nélkül visszautasitandók.

(Az *ált. b. t. 9. és 10. §-ait* az 1874. évi VIII. t.-c. *a métermérték behozataláról,* az annak 18. §-ában foglalt, a térmértékekre vonatkozó kivétellel és az 1899. évi XXXVI. t.-c. a korona-értékben való kötelező számitás behozataláról hatályon kivül helyezte.)

Digitized by Google

Egy *bányaöl* hossza tüzetesen véve = 2·0258 méterre állapittatik meg; a gyakorlatban a 4-ik tizedszámnak mellőzése a bányakapitányság belátására bizatván. (18.984/1875. sz. Fm. i. k. m. r.)

---

11. §. Oly bányák, melyek helyfekvésüknél és hasonló birtok üzleti vagy más viszonyoknál fogva természetes összeköttetésben állanak, egy bányamegyévé egyesittethetnek. *Bányamegyék.*

A bányamegyék területének meghatározása, s az azok alakitása iránti intézkedés, az érdekeltekkel egyetértőleg a bányahatóságokat illeti.

Minden bányamegye meghatározott névvel jelölendő meg.

V. sz. 8. §. Az á. b. t. 11. §-ában előszabott alakitása a bányamegyéknek a bánya- és kohómüvek lendületének, hatalmas fejlődésének és áldásos felvirágzásának csiráját hordja magában és azért a bányahatóságok által ezen jelentőségteljes értelemben fogandó fel, hogy arra a törvény valódi szellemében hathatósan befolyhassanak.

Az á. b. t. 31., 43., 44., 64., 74., 91., 274., 280. stb. §§-ai, vonatkozással, a bányamértékek legcélszerübb alakjára és nagyságára, a mürevalóság meghatározására, a megyetárnákra, a kutató vájásokra stb. zárt bányamegyék alakitását feltételezik. Ezenkivül nagyszámu közhasznu vállalatok, főfeltárások, segédvájások, tavak, vizvezetékek, utak, szállitó pályák, gépek, előkészitő és kohómüvek, segélypénztárak, kórházak, iskolák stb. teremthetők zárt bányakerületek bányavállalkozóinak egyetértő összmüködése által. Vállvetett együttmüködés által a legtöbb oly akadály elhárítható, melyek sulya alatt az elszigetelt bányamüvek elvesznek. Ezen egyesülés által a testületi szellem felébresztetik, mely közös támogatásra és a közjólét emelésére minden irányban áldásosan hat.

A bányahatóságok tehát hivatalos kerületükben a bányamegyék alakitásával azonnal kell hogy foglalkozzanak, — és eme feladatra, mihelyt valamely vidéken a bányászat, több önálló bányabirtok keletkezése által terjeszkedni kezd, továbbra is kellő figyelmet forditani kötelesek.

Hogy a bányamegyének alakitása, több önálló bányavállalatnak egy és ugyanazon völgyben, hegyoldalban stb. hasonló üzemviszonyok között való létezését föltételezi, magától értetik.

Digitized by Google

Minden bányakapitányság köteles lesz tehát hivatalos kerületére vonatkozó lehetőleg tökéletes átnézeti térképet (táborkari térképeket stb. e. f.) beszerezni, az annak területén létező fennálló bányászatok berajzolása által az abban folytatott bányászat képét megalkotni és ezen vázlat nyomán azután az alakitandó bányamegyék tervezetét elkésziteni.

Ezen tervezetek az illető területek kiválóbb bányabirtokosainak azon felhivással küldendők meg, hogy azok tárgyában a kérdéses területek minden bányabirtokosával tanácskozzanak, a kitüzött határidő lejártával pedig egy kijelölendő helyen közös tanácskozásra összeüljenek, mely tanácskozásban lehetőleg a bányakapitány vagy a bányakapitányság egy jártas és bizalomra méltó kiküldöttje tárgyalást vezető biztos minőségben veszen részt, mely a kalommal, az ilyszerü egyesülés előnyeinek kifejtése mellett, a bányamegyék alakitására és azok névválasztására hatni köteles.

Minden ily tanácskozásról jegyzőkönyv veendő fel és a szükséges véleményes jelentés kiséretében a főbányahatóságnak felterjesztendő. Utóbbi fog azután a fölött határozni, vajjon a bányamegye ajánlott alakitása megerősitendő-e, vagy mily további tárgyalások veendők még ez irányban foganatba, vagy végre, hogy — a bányabirtokosok bele nem egyezése esetében, — a bányamegye fennforgó köztekintetek indokából nem mondandó e ki hivatalból megalakultnak. A bármely módon megalakult és a főbányahatóság által megerősitett bányamegyékről a bányakapitányság (a *II. minta* szerint) följegyzést vezet és eme följegyzésbe az egész bányamegyét érdeklő fontosabb eseményeket időről-időre beiktatja.

A megerősitett bányamegyék, nevük, fekvésük és kiterjedésük megjelölése mellett, azon koronaországban, melyben léteznek, közhirré teendők és egy jól rendezett jegyzékben a pénzügyminisztérium tudomására hozandók.

Ugyanazon eljárás követendő, ha idők folytán egy vidéken keletkezett uj vállalatok által, uj bányamegyék alakitásának feltételei jelentkeznek.

Digitized by Google

12. §. Az álladalom bányászati vállalatai ugyanazon határozatok alá vetvék, mint a magánosokéi.

Az állam bányászati vállalatai.

V. sz. 9. §. Habár az á. b. t. 12. §-a azt határozza. hogy az államnak bányászati vállalatai ugyanazon határozatok alá esnek, mint a magánosokéi, ugy ezen intézkedések, a mennyiben a közvetlen uj szerzésekre (az á. b. t. 278. §-ában jelzett megszoritással), a bányatulajdonra és az azzal kapcsolatos jogokra, a munkábantartás, a szünetelés és az adózásokra nézve ugy értendő, hogy e tárgyban a közvetlen kincstári művezetőségek a törvényben előirt szabályoknak föltétlenül megfelelni kötelesek.

A bányatörvény által előirt bányahatósági működés minden más esetében, — ha csak a késedelemmel veszély nem jár, — a bányakapitányságok mindig átiratok által a főbányahivatalok (bányaigazgatóságok) elnökségeihez kötelesek fordulni amaz intézkedések keresztülvitelére, melyek a törvényes szabályok kezelésére szükségeseknek mutatkoznak. Csak ezen felszólitás figyelmen kivül hagyása esetében léphetnek fel, — vagy közvetlenül, vagy közvetve, a pénzügyminiszteriumhoz intézett felterjesztés utján.

Illetékek.

Az illetékkiszabás alá eső jogügyletek minősitése tekintetében az általános magánjogi törvények és jogi elvek lévén irányadók, az a vitás kérdés, hogy a szerződésben foglalt, illetékkiszabás tárgyát képező jogügylet, adásvételi vagy haszonbérleti ügylet természetével bir, ugyancsak a magánjogi elvek és törvények alapján döntendő el. Adásvevés alatt az a kétoldalu jogügylet értetik, mely által valamely dolog vagy jog tulajdona bizonyos készpénzben meghatározott ár mellett másra ruháztatik át. Bérleti, illetve haszonbérleti ügyletnek pedig az az ügylet vétetik, mely által valamely elhasználhatatlan dolognak vagy valamely jognak használata másnak bizonyos időre, bizonyos meghatározott bér mellett engedtetik át. Minthogy az illetékkiszabás alá vont szerződéssel a jogügylet tárgyát képező kőszéntelepeknek kiaknázási joga átruházva nem lett, hanem annak csupán bizonyos időre terjedő használata lett, a szerződésben meghatározott bérfizetés mellett átengedve, ennélfogva a kérdéses jogügyletet adásvételnek minősiteni nem lehet, azt a szerződés tartalmához és rendelkezéséhez képest haszonbérleti ügyletnek kellett tekinteni, mely mint ilyen illetékezés szempontjából az illetéki dijjegyzék 20. tételének rendelkezése alá esik és ennélfogva az ezen jogügylet után fizetendő illeték nem III., hanem II. fokozat szerint állapitandó meg. (16.060/1897. sz. közig bir.)

Az ingatlannal elválaszthatlan kapcsolatban álló jogok hazai törvényeink szempontjából is ingatlan vagyont képeznek s mert a panaszlók a kőszén-kiaknázási jognak nem bizonyos időn át való gyakorlásához szereztek igényt, hanem e jog s illetve

Digitized by Google

annak tárgya a földben levő kőszéntelepek — tehát ingatlan dolog, a szerződés szerint tulajdoni joggal ruháztatott át a panaszlókra. És ha e jog ingatlanra vonatkozó szolgalmi jognak tekintetnék is, az illetéki dij: 88. tét: A. ad) ptja szerint ugyanazon illeték alá esik, mint az ingatlanok átruházása, mert a panaszlók a föld alatt lévő kőszéntelepek korlátlan kiaknázására jogosittatván fel, haszonélvezeti jogot nyertek az ingatlanoknak a földszine alatti részéhez. A bányaadományozással nem maga ez a jog, hanem ennek gyakorlásához való engedély szereztetik meg, az a körülmény pedig, hogy a jognak zálogjogi megterhelését a törvény korlátozza, e jog minőségére befolyással nincsen. Ezenkivül az ill. dij. 12. tételének abból a rendelkezéséből, hogy a bányatelekkönyvben eszközölt bekebelezései a bányaadományozásoknak és engedélyezéseknek azon esetekben, amidőn a jogügylet vagy szerzési jogcim, melynek alapján a bekeblezés eszközlendő, a vagyon átruházásra meghatározott illeték alá esik, feltételesen illetékmentesek, ha pedig ezen illeték nem jár, a tlkvi bekeblezés után szabatik meg a bekeblezett tulajdon vagy más jog értéke szerint 1·9% önként következik, hogy a bányaadományozás alapjául szolgáló jogok megszerzése az ingatlanokra megállapitott illeték alá esik; mert ez a rendelkezés az ingatlan dolog tulajdonjogának, haszonélvezeti vagy haszonvételi szolgalmának az általános tkönyvekbe való bejegyzésére vonatkozik; s az illeték dij: 16 tét: *A)* ptja alatt foglalt rendelkezéseknek teljesen megfelel és nevezetesen a vagyon átruházási illeték hiányában a bányaadományozás alapján gyakorolható jog bejegyzésétől az ingatlan dolog tulajdonjogának, haszonélvezetének vagy haszonvételi szolgalmának bejegyzésétől járó illetéket állapitja meg. — Az ill. dij. 12 tét fent idézett rendelkezéséből következik az is; hogy a bányaadományozás alapjául szolgáló jogok átruházásától járó illeték fizetése a bányaadományozás kieszközléseig függőben nem tartandó; de különben is a bély. és illet. szab. 138. §-a egyenként felsorolja azokat az eseteket, a melyben az illeték befizetési határideje elhalasztható s ezek között az esetek között a bányaadományozástól függőleg gyakorolható jogok megszerzése nem emlittetik. — Azonban a bélyeg és ill. szab. most idézett §-ának *c)* pontja szerint kellő biztositás mellett elhalasztandó a fizetési határidő, ha a jogügylet teljesedése felfüggesztő feltételtől van függővé téve. Ugyanis a szerződésnek idézett tartalma szerint a panaszlók feltétlenül és pedig 30 éven át csupán 130 forintot tartoznak fizetni, ezt meghaladó összeget csak akkor, ha a reménylett kőszén feltáratik s annak termelése megkezdetik, vagyis feltételtől függőleg. A panaszlók tehát a bély. és illet. szab 137. §-ában meghatározott idő alatt és feltétlenül csupán a feltétlen évi 130 frtnyi szolgáltatásnak a bély. és illet. szab. 61. §-a *b)* pontja szerint megállapitandó 1300 frtnyi értéktől járó 4·3% vagyis 55 frt 90 kr. illetéket tartoznak megfizetni. Ezen függőben tartás kedvezménye nélkül lerovandó illeték mérvére az a körülmény, hogy a kőszéntermelés megkezdésével, tehát bizonytalan idő mulva, nagyobb összeget tartoznak a panaszlók a szerződés szerint fizetni, befolyással nem bir, mert ezen utóbb fizetendő magasabb összegben a kisebb bennfoglaltatik. A panaszlóknak az illeték mérvére vonatkozó egyéb kifogásait sem lehetett figyelembe venni, mert a szerződés-szerint beláthatlanul hosszu időn át tartoznak ellenszolgáltatásokat teljesiteni, s ennélfogva

Digitized by Google

a m. kir. pénzügyigazgatóságnak az az intézkedése, hogy a bély. és illet. szab. 61. §-a *g*) és *h*) pontjainak alkalmazásával kiszámitott évi szolgáltatásoknak csupán háromszorosát vette az illeték kiszabásának alapjául, az ugyanazon § *d*) pontjával szemben a panaszlókra nézve sérelmesnek nem tekinthető. (9603/1898. közigazg. bir.)

Kőszénkiaknázási jog, ha az adásvételi jogügylet tárgya, az ily jogügylet illetékkiszabás szempontjából ingatlan eladása iránt kötöttnek tekintendő. (P. ü. közig. biróság 1883. évi 72. sz. döntvénye.) Midőn a kőszénkiaknázási jog vételénél a vételár akkor fizetendő, midőn a reménylett kőszenet feltárják és annak termelését megkezdik, az illetékfizetés kellő biztosítás mellett a feltétel bekövetkezéséig függőben tartandó. (Közig. bir. 156/899. szám.) Kőszéntelep kiaknázásának bizonyos időre terjedőleg meghatározott bér fizetése mellett történt átengedése nem adásvételt, hanem haszonbérleti ügyletet képez. (Közig. bir. 87/898. sz.)

Digitized by Google

MÁSODIK FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvény 5. §-a azt rendeli, hogy a fenntartott (szabad) ásványok felkeresése és müvelése *csakis bányamivelési* jogositvány megszerzése alapján történhetik s egyben a jogositványok három fajtáját: a kutatási engedélyt, az adományozást és a bányászati engedélyeket sorolja fel.

Ezek valamennyijét kizárólag csak az illetékes bányahatóság határozata adhatja meg és sem foglalás, sem pedig elbirtoklás révén meg nem szerezhetők. Áll ez még a mások részéről törvényesen szerzett, utóbb azonban elvont, avagy elhagyott jogositványokra is.

A háromfajta jogositvány elsejéről, amely az ásványok fölkeresésének föltétele, vagyis a *kutatási engedélyről* s az ebből származó jogokról és kötelességekről az ált. osztr. bányatörvény 13—39. és a végrehajt. szabályok 10—34. §-ai rendelkeznek és az utóbbiak 10. §-a egyszersmind körülményesen megmagyarázza a kutatás fogalmát.

Ez utóbbi szakasz 2. pontjánál megjegyzendő mégis, hogy kutatási engedélyt egész vármegyék területére, sőt egyes bányakapitányság egész kerületére (a zágrábi m. kir. bányakapitányságnál tehát egész Horvátország, Szlavonia és a volt katonai végvidék területére) is lehet kérni, mivel a kutatási terület határai ilyenkor szintén pontosan meg vannak szabva s nem mennek tul a bányahatóság illetékességének körén.

Egy kérvényben több kutatási engedély is kérhető (de azok mindegyikére 2 kor. bélyeg jár) s maga a kutatási engedély szólhat kőszénre is anélkül, hogy a kérelmező a kőszénre vonatkozó jogát igazolta volna, ellenben ily engedély alapján kőszenet tényleg kutatni

Digitized by Google

csakis a földtulajdonos beleegyezésével lehet, amire nézve a kir. helytartó tanács 1863. évi 32,248. sz. intézvénye az id. törvk. szabályok (VII.) 1. §-át kiegészitő rendelkezései tartandók szem előtt.

A kutatási engedély kérelmezésének és elnyerésének formáit, tartamát s meghosszabbitásának feltételeit az ált. bányatörvény 13—16. s a végrehajt. szabályok 11—14. §-ai irják körül s kiegészitésre csak annyiban szorulnak, hogy ma már a kérvényben a tartózkodás jogos voltát (15. §.) igazolni nem szükséges. Magától értetődő dolog ez nálunk, ahol az 1848. évi törvényhozás a jogegyenlőséget kimondván, a nemesek előjogát képező személyes szabadságot az ország minden lakosára kiterjesztette s nem szükséges ezt az 1867. évi december 21-én kelt, Ausztria alkotmányát tartalmazó *osztrák* alaptörvény 6. cikkelyével indokolni, mint ahogy ez már egyszer megtörtént,

A kutatási engedély meghosszabbitása táviratilag is kérhető (15,681/890. sz. Pm. r.)

Az ált. bányatörvény 17. és 18. §-a a *kivett,* vagyis azon helyeket határozza meg, ahol magánjogi tekintetekből csakis a földtulajdonos beleegyezése, vagy köztekintetekből csupán az illetékes (nem bánya)-hatóság engedelme is szükséges a kutatáshoz.

Az utóbbi szempont, tehát a 18. §. rendelkezése alá esnek a vasutak, melyekre vonatkozólag az 1859. évi 18.364. sz. osztr. korm.-rendelet — és a katonai erőditvények, melyekre nézve az 1859. évi december 21-én kelt szabályzat iránytadó. Az utóbbi szerint azoknál az erőditvényeknél, amelyek rendszeres ostromlás nélkül be nem vehetők, a legszélsőbb glacis élének kiszögeléseitől számitott 300 ölnyi (568·945 m.) szélességü területen belül egyáltalában, 600 ölnyi (1137.89 m.) szélességben pedig feltételesen tilos minden épitési munkálat s a kutatás is mig rendszeres; ostromra nem szánt erőditéseknél csupán a fennebbi szükebb tilalmi kör tartandó meg.

Digitized by Google

Ugyancsak köztekintetekből állapitanak meg védterületeket a közegészségügy rendezéséről, valamint a vizjogról szóló törvény a gyógyforrásokra s az utóbbi az árvédelmi töltésekre, az erdőtörvény pedig a véderdőkre vonatkozólag.

Az árvédelmi töltések természetüknél fogva semmiféle bányászati munkálatot sem türnek, de már a gyógyforrások és a véderdők tekintetében a munkálatok között különbséget kell tennünk.

A gyógyforrásoknál fontos csupán az, hogy a vizüket összegyüjtő rétegekben a hydrostatikai viszonyok meg ne bolygattassanak, tehát a bányászkodásnak az a része, amely külfejtésre szoritkozik, a forrásokat egyáltalán nem veszélyeztetheti.

Viszont a véderdőkben a külszín megbolygatása kockáztatná azok célját, mig a földalatti bányászkodás nem járhat hátrányos következményekkel.

Adott esetekben tehát a gyógyforrások tekintetében a bányakapitányság, véderdőket illetőleg pedig a kir. erdőfelügyelőség ezeket a szempontokat fogja fontolóra venni s ehhez képest a tervezett munkálatok feltételeinek megszabása mellett a szükséges hatósági engedélyt megadni.

A 19. §. a kutató jogait szabja meg a *földtulajdonossal* szemben, aki a bányaszabadság értelmében a kutatást, sőt a 98—100. §-hoz képest, esetleges kárának biztositása mellett a kutatás céljaira szükséges területek időleges kisajátitását is türni köteles. A kutatónak viszont az a kötelessége, hogy az akadékoskodó földtulajdonos ellen a biztositék letétele s a munkálat megkezdésének hatósági megengedése dacára záros határidő alatt (30 nap) a kisajátitási eljárás meginditását kérelmezze, mely az ált. bányatörvény 101—103. §-aihoz képest a végr. szabályok 69. §-a szerint vezetendő. Ezek a határozatok az általános kutatás természeténél fogva ebben a stádiumban még kevesebb fontossággal birnak, sőt kisajátitásra alig lehet szükség, mig ellenben

Digitized by Google

a szabad kutatásnál, amely bizonyos s elmozdithatlan helyhez van kötve s maradandóbb munkálatokat feltételez, a kisajátitás el nem kerülhető. Miután azonban a szabadkutató azzal a késedelemmel, melylyel a kisajátitási eljárás jár, kizárólagos jogaiban kárt nem szenvedhet, a szabadkutatónak ezen eljárás befejezéséig minden munkálattól a kérdéses területen tartózkodnia kell.

A kutatásnak ezt a második stádiumát, amikor eredményesnek tetsző kutatás után a kutató az áldásosnak igérkező területet magának kizárólagosan akarja biztositani, a 22. §. szabályozza. Módot erre a régi felkérést pótló *szabadkutatás* intézménye nyujt, melyet a végr. szabályok a törvénytől eltérőleg *zártkutatmánynak* (zártkutatásnak) neveznek. Nálunk mindegyik kifejezés használatos, teljesen azonos fogalmat jelölnek s a különbség köztük csak annyi, mint a szabad és a fenntartott ásványok elnevezése között.

A szabadkutatás fogalmát több a 22. §-nál közölt elvi jelentőségü határozat irja körül, mig a 23. §-hoz a kutató vájás és a kutatási jegy elhelyezését illetőleg az osztr. pénzügyi miniszterium 1855-ben kelt, Ausztriában fölmerült concrét esetek elintézéseül hozott három rendelete szolgál bőséges utbaigazitással. Ezeket a rendeleteket csak az *Österreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen* cimü szaklap közölte 1855. évi folyamában s azért tételes jogi érvénynyel nálunk nem birhatnak, miután azonban a gyakorlat nálunk mindig szem előtt tartotta az azokban kifejtett elveket, mint az érvényes gyakorlat kifejezéseinek, az érvényes bányajog ezen összeállitásában szintén helyet kellett találniok.

A 26—29. §., valamint a végr. szabályok 23. §-a részletesen szabályozzák a szabadkutató és a földtulajdonos közötti viszonyt. A 28. §-ban emlitett folyamodvány alatt a kisajátitási kérvényt kell érteni, mely a fennebb mondottak szerint a kir. bányakapitánysághoz intézendő, de az eljárás a főszolgabiró határozatával nyer befejezést. A kártalanitás összege iránt a birtok-

Digitized by Google

biróság előtt az 1881. évi XLV. t. c. IV. fejezetében körülirt eljárást indithatja meg a földtulajdonos.

A 30. §. a *földalatti kutatóvájásra* nézve enged a már létező bányamüvek érdekében némi kivételt a szabadkutatás általános szabályai alól. Ezt a kérdést részletezi a végr. szabályok 24. §-a, mig a 25. §. a zártkutatmányos jogok összeütközéseinek elkerülésére van szánva, s ezt commentálja az osztr. pénzügyminiszter egyik, szabályszerüen közhirré nem tett rendelete, mely szintén a fennemlitett folyóiratban jelent meg, de nálunk is átment a gyakorlatba

A földalatti kutatóvájások, melyeknek vájási és középpontja a föld alatt van, melyek csupán földalatti munkálatokra szoritkoznak, a föld fölületét egyáltalában nem érintik, s azért nincs is kizárva, hogy a hatóság részéről elrendelt biztonsági intézkedések mellett kivett helyek alatt is engedélyeztessenek.

A magyar bányajog szempontjából különösen érdekes az ált. osztr. bányatörvény 31. és a végr. szabályok 27. §-a, amennyiben ugy a korábbi, mint ujonnan keletkező bányamegyei alapszabályok rendelkezéseinek a szabadkutatási kör kiterjedését illetőleg is tág tért biztositanak.

A fejezet további szakaszai részletes rendelkezéseket tartalmaznak a szabadkutatók egymásközt való jogviszonyára vonatkozólag, anélkül azonban, hogy sikerült volna a gyakori összeütközéseket megelőzni, s igy a korábbi felkérés számos bajait az uj intézmény megszüntette ugyan, de ujfajtáknak lett szülőoka.

A legtöbb összeütközésre a 34. §-ban a szabadkutató részére biztositott u. n. *fenntartott tér* fektetése ad alkalmat s azért célszerünek látszott erre vonatkozólag több jogesetet tájékoztatásul részletesen közölni.

A 38. §. a kutatási jogositványok átruházását tárgyalja s hogy ebben a magánjog elvei mennyire érvényesülhetnek, a 18066/1898. sz. pénzügyminiszteri rendelet fejti ki.

Digitized by Google

Az 1885. évi XIV. t. c. végrehajtása tárgyában kibocsájtott 58069/1886. sz. pm. r. hatálya alatt a végr. szabályok 33. §-ának harmadik átirási esete nem fordulhat többé elő, mert e rendelet szerint zártkutatmányok egyik kutatási engedélyről a másikra át nem irhatók és más kutatóra csak ugy ruházhatók át, ha egyszersmind az alapul szolgáló kutatási engedély is átruháztatik. (32.529/1885. sz. Fm. i. k. m. r.)

A kutatási engedély lejárta maga után vonja a hozzátartozó zártkutatmányok megszünését is.

Megjegyzendő még, hogy *bányamérnökök* bányahatóságaink szervezetében nincsenek s teendőiket a bányahatóságok fogalmazó személyzete látja el. A végr. szabályok 29. §-ában emlitett bányakerületi térképek szerkesztését nálunk a gyakorlat mellőzte.

* * *

Minthogy az ált. bányatörvény ezen fejezete a bányászkodás tényleges megkezdésének föltételeit és módozatait szabályozza; azok figyelmen kivül hagyása a bányatörvénybe ütköző áthágást képez, melyet a XIII. fejezet rendelkezései büntetéssel sujtanak.

A kutatás körül áthágásnak tekintendő s büntetés alá esik:

A ki engedély (jogositvány) nélkül bányászkodik.

Jogositvány mellett is áthágásban bünös, aki kivett (17. §.) avagy olyan helyeken kutat, ahol erre különös hatósági engedély szükséges (18. §.).

Áthágás kutatni anélkül, hogy a földtulajdonossal a kárra nézve megegyezés létrejött, avagy a politikai hatóság ezt pótló engedelmet adott volna, továbbá anélkül, hogy szabadkutatásnál kisajátitási határozat hozatott volna.

Jogosulatlan bányászkodásért büntetendő az is, aki zártkutatmányi körének abban a részében kutat, mely minden körülmények között kivül esik azon a területen, amelyre általános kutatási engedélye szól.

Digitized by Google

Jogosulatlan bányászkodásért büntetendő az az átvevő is, a ki a kutatási engedély átruházásának bejelentése előtt kutat, éppen ugy, mint az a kutató, aki munkálatait mások kutatási területére vagy bányatelkére terjeszti ki, avagy aki a fenntartott ásványokat üzemszerüleg termeli, vagy engedély nélkül felhasználja.

Digitized by Google

A kutatásról.

13. §. Kutatásnak neveztetik a föntartott ásványoknak telepeikbeni felkeresése s a föltaláltaknak olyas föltárása, hogy azokra a tulajdonjog adományoztathassék. *A kutatás fogalma.*

V. sz. 10. §. Az á. b. t. 13. §-a a kutatás fogalmát máskép jellemzi, mint azt a bányaurjogi hivatalos gyakorlat a «kutatás» és «fölkérés» szakaszok alatt értelmezte. — Az uj törvény valamely ásványos telepen vájástérdemlőségeig eszközölt előmunkálatokat a *kutatás* általános fogalma alá vonja össze, és határozza, hogy az ásványos telepnek feltárására irányzott előmunkálatok, befejezett feltárásáig, amelyen annak vájástérdemlősége s ennek folytán adományozhatása is alapszik, csakis kutatási engedély védelme alatt kezdhető meg és folytatható.

A kutatás az előmunkálatok két mozzanatát foglalja magában:

a) a terep földtani és bányászati bejárása, árkok ásása, a kőzetek tanulmányozása, kézi fúrások stb. által;

b) reményre jogositó pontoknak bányászati munkálatok, kutató vágatok és aknák hajtása, illetve mélyitése s földfurások stb. által való feltárása.

Habár ezen kétféle előmunkálat mindegyikéhez bányahatósági kutatási engedély szükséges (á. b. t. 14. §.), az *a)* alatt nevezettek nem élveznek valamely különös törvényes előjogot, mert avval egy kizáró terep nincs összekötve, és mert valamely nagy kutató területen, mely egész völgyeket és hegyoldalakat magába foglalhat, több vállalkozó is akadálytalanul kezdhet földtani vizsgálatokhoz.

Az időleges kényszerü telekátengedésnek joga a kutatónak ilyszerü előmunkálatok indokából csak oly föltétel alatt adatik meg, ha a politikai hatóság által e célra megállapitott kártalanitási összeget egyelőre biztositja. — Csak ezen esetben engedtetik meg neki a

Digitized by Google

kutatási munkálatok megkezdése (á. b. t. 27. §.). Az időleges kisajátitás iránti tárgyalás meginditása — az á. b. t. 28. §-ának értelme szerint, — szintén 30 nap alatt igazolandó, mert ellenkező esetben a földbirtokos a politikai hatóság által meghatározott és biztositott kártalanitási összeget követelheti. — Ezen eset azonban az egyszerü előkutatásoknál valószinüleg csak nagy ritkán fog fölmerülni, mert az ilyszerü előmunkálatok által előidézett talajmegbolygatás, a kutatók mérsékelt föllépése mellett, oly csekély leend, hogy, mint azt az eddigi gyakorlat bizonyitja, a földbirtokosok beleavatkozása alig várható. Ily körülmények esetleges beállta alkalmával a bányahatóság a feleket ily értelemben felvilágositani, — és az előbb elősorolt elvek szerint eljárni tartozik.

Ezen előmunkálatok további védelmet nem igényelnek, mert azokkal különös előjogok biztositását indokoló nagymérvü költségek összekötve nincsenek. — Sőt inkább általános, nyilvános érdek, hogy valamely valóban reményre jogositó vidék egyszerre többek által megvizsgáltassék, mert az által a keresők versenye feltételeztetik, és eredményes feltárás sokkal hamarább éretik el, mintha egy egyes háboritlanul és gondtalanul egy nagy területen biztositva érzi magát. Másképp áll a dolog a *b*) alatt emlitett kutató munkálatoknál. Ezek már egy előre választott, határozott czéllal birnak, nem ritkán tetemes költségekkel vannak kapcsolatban, — és hogy céljuknak megfelelhessenek, egy bizonyos földterületre van szükségük, miért is törvényes védelmet igényelnek annyiban, hogy egy bizonyos terület az ásványtelepnek jövendő lefejtésére(termelés) kizárólagosan biztositva maradjon, és hogy a vállalatukhoz szükséges földterület, a földbirtokos akarata ellenére is (kényszer utján) átengedtessék, — mely jogokkal szemben a törvény azonban a munkának komoly folytatását és határozott üzemeredményeket kiván. Ezen kivánalmaknak célja, hogy a meddő és káros u. n. *hegyzárlat*nak eleje vétessék.

Ily kedvezményes kutatóvájások *zártkutatmányok* (szabadkutatások, zártkutatások). Ha már most eme fogalmak helyesen értelmeztetnek, ugy a bányahatóságok azokból következő végrehajtási elveket vonhatják le:

1. Minden bányászati kutatáshoz, legyen az bár *a)* szerint általános, vagy *b)* szerint különös, rögzitett,

Digitized by Google

vagy adományozás tárgyát képezhető ásványok véletlenül felfödözött előjövetelének (valamely u. n. nemes leletnek) biztositására és további feltárására, egy bányahatósági kutatási engedélynek kieszközlése szükséges. — Ha a kutatási engedélynek kieszközlése valamely már felfedezett nemes leletnek biztositása céljából történt, ugy ama lelet azonnal kutatási jellel jelölendő meg és mint zárkutatmány a bányahatóságnak bejelentendő.

2. Egy kutatási engedély igen nagy területekre vonatkozhatik és ezen terület csak annyiban van korlátolva, a mennyiben határai csak egy bányahatóság hivatalterületére szoritkozhatnak, — mert az elsőfolyamodásu bányahatóságok hatásköre ezen határokon túl nem terjed ki.

3. Kutatási engedély mindazon folyamodóknak kiadandó, kik általában az á. b. t. 7., 8. §§-ai szerint bányamivelésre jogositva vannak.

4. Egy és ugyanazon kutatási területre korlátlan számu kutatási engedély adható, mi mellett ezen vidékre (egészben vagy részben) elébb kiadott kutatási engedélyek átalában tekintetbe nem veendők.

5. Egy és ugyanazon területen belül, azaz területen, melyre a kutatási engedély szól, tetszés szerinti számu zárkutatmány választható és vehető üzembe, ha csak a kutatók az erre vonatkozó törvényes szabályokat (különösen az á. b. t. 31. §-át) figyelemben tartják.

6. Oly területeken ellenben, melyekre vonatkozólag sem előbb, sem egyidejüleg kutatási engedély nem állittatott ki, zártkutatmányi bejelentések nem fogadhatók el. E tárgyu bejelentések jelen indokolás mellett visszautasitandók.

7. Valamely zártkutatásnak jogérvénye (érvényessége) ép igy csak addig tart, mig ama, ezen zártkutatmány alapját képező kutatási engedély az eredeti szerző jogos tulajdonát képezi, és mig jogérvényesen fennáll, azaz mig a reá vonatkozó eredeti kutatási engedély még nem járt le, vagy mig ezen kutatási engedélynek meghosszabbitása a lejárat előtt egy uj időszakra ki nem eszközöltetett.

8. Ha a zártkutatmányos ezek szerint tehát az illető kutatási engedély meghosszabbitását, illetve az ez iránti kérvénynek beadását elmulasztja, ugy előbb fennállott kutatási jogositványának hatálya megszünik, az általa a kérdéses kutatási területen birt zártkutatmá-

Digitized by Google

nyok érvényüket vesztik és müvelésük tovább folytatása esetében jogosulatlan, tehát büntetésre méltó bányászkodássá (á. b. t. 236. §.) válik.

9. Ezen indokokból pusztán zártkutatmányi jogositványok meghosszabbitása iránti kérvények, egyértelmüleg az eddigi felkérési meghosszabbitásokkal, mint szabályellenesek visszautasitandók és a zártkutatmányosok oda utasitandók, miszerint a zártkutatmányok meghosszabbitása helyett megfelelő kutatási engedélyeik meghosszabbitását szorgalmazzák.

10. Ha valamely zártkutatmány bejelentetik és a 19. és 20. §§. szerint megerősittetik és ezen megerősités által szerzett kutatási körön belül a föntebb *a)* pont alatt emlitett kutatási munkák léteznének, ugy ezek az uj zártkutatmányos beleegyezése nélkül nem folytathatók.

Ezen elvek a bányahatóságok által nemcsak szemmel tartandók, hanem azokra a kutatók adandó alkalommal figyelmeztetendők.

Kutatási engedély kőszénre akkor is adható, ha a kőszénjog beigazolva nincsen (20240/94. Pm. r.)

Kutatási engedélyek.

14. §. A kutatásra a bányahatóság engedelme kérendő ki. Erre azon földbirtokos is köteleztetik, ki saját földén szándékozik kutatni.

a) *Kiadhatja ki:*

V. sz. 11. §. Kutatási engedélyek kiadására, a közvetlenül alájuk rendelt hivatali kerületeken belül a bányakapitányságok és a kirendelt bányabiztosságok is fel vannak jogositva. Megjegyzendő azonban, hogy a bányabiztosságok minden hónap végével az alább a kutatási könyvek számára előirt alakban a lefolyt hónapban általuk kiállitott kutatási engedélyekről kimeritő jegyzéket tartoznak beterjeszteni.

b) *Mily alakban:*

Az összes kutatási engedélyek a harmadik minta szerint állitandók ki. Az iromány mintákból az elsőfolyamodásu bányahatóságok mindig kellő számu példányokkal kell, hogy rendelkezzenek.

A kutatási engedély azon napról keltezendő, a mely napon a félnek kiadatik, — vagy mely napon annak megküldetik. Minden elkülönitett kutatási területre külön

Digitized by Google

kutatási engedély állitandó ki; különválasztott vidékekre, pl. két különböző völgyre vagy hegyvonulatra, egyes elválasztott rétekre, havasokra stb. szóló egy közös kutatási engedélyek kiállitása tilos.

V. sz. 12. §. Minden kutatási engedély a bányakapitányság által azon legalsóbb politikai hatóságnak (járási, főszolgabirói hivatal, városi tanács stb.) másolatban megküldendő, melynek hivatalkerületében azon terület fekszik, melyre a kutatási engedély szól. *c) A politikai hatsg. értesitése.*

Ha a kutatási terület több politikai kerületre terjed ki, ugy minden ez által érintett politikai hatóságnak ily másolat küldendő. A politikai hatóságok hasonló módon értesitendők kutatási engedélyek foganatositott átirásáról és törléséről.

---

15. §. A kutatás megengedéseérti minden kérvénynek a kérvényező vagy meghatalmazottja sajátkezü aláirása mellett magában kell foglalnia: *Kutatási tér.*

1. A kérelmező nevét, polgári állását és lakhelyét; ha meghatalmazott folyamodik, a kérvényhez a meghatalmazvány hozzá mellekelendő; továbbá a tartózkodás jogos voltának igazolását;

2. azon tér előadását, melyre az engedelem kiterjesztendő. Ez kutatási térnek neveztetik. Ilyenkép jelöltethetnek ki a kérelmező tetszése szerint:

***a*) egyes földrészek;**

***b*) kiterjedtebb terek, azonban határuk pontos előadásával;**

***c*) bizonyos nevezetek alatt és határok között általánosan ismert földterek, völgyek vagy hegylejtők.**

Egyszersmind az adósorozati község és a politikai járás is előadandó.

V. sz. 13. §. Ha a kutatási területek, a folyamodó által, nem az á. b. t. *a)* pontjában jelzett már meghatározott egyes földrészletek által jeleztetnek, ugy azok határolása lehetőleg pontosan és kétséget kizáró módon jelentendő be. *Kutatási kérvények alakja és elintézése.*

E célra szolgálnak katasteri vagy más helyes térképek, politikai hatóságok és községi elöljáróságok által kiállitott bizonyitványok vagy külön e célra felvett vázlatok, mely utóbbiakban azonban határozott, elmozdithatlan és általánosan ismert, a természetben előforduló tárgyaknak, házaknak, határcövekeknek, emlékköveknek, utszéli kereszteknek, névvel megjelölt sziklának stb. a kutatási terület fekvésének rögzitése céljából előfordulni kell.

Ha ezen követelményeknek meg nem felelő irásbeli kérvények érkeznek be a bányahatóságokhoz, ugy

Digitized by Google

azok a szükséges utasitások kiséretében kiigazitásra visszaadandók.

Azon esetben, ha ily kérvények a folyamodó által személyesen nyujtatnak be a bányahatóságoknál, vagy ha a kérelem csak szóbelileg adatnék be, ugy az első esetben a netalán hiányos kutatás iránti kérvény kiegészitésére, második esetben pedig az előadott kérés szabályszerü szövegezése végett kimeritő jegyzőkönyv veendő fel, mely alkalmakkor a törvényes szabványok lehető teljesitésére és a kutatási területek minden kétséget kizáró módon való kijelölésére hivatalból a legnagyobb gond forditandó.

A jövőben előforduló kételyek és surlódások lehető kikerülése végett a kutatni szándékozóknak nemcsak nyilvánitott kérésére engedendő meg a hivatalos kutatási könyveknek (á. b. t. 39. §.) és a kerületi térképeknek (á. b. t. 34. §.) megtekintése, hanem jegyzőkönyv-felvételek esetében ezen segédeszközök hivatalból is felhasználandók.

Az á. b. t. 15. §-a azt szabja úgyan elő, hogy a kutatási engedélyért benyujtott kérvény a kérvényező vagy meghatalmazottja által aláirva legyen, de ebből korántsem következik, hogy egy ily kérvény hivatalosan visszautasittassék, ha a meghatalmazott a kellően kiállitott meghatalmazást nem mellékli és mi nehézség sem létezhetik arra nézve, hogy e hiány a bányakapitányság felhivása folytán bizonyos határidő alatt utólagosan pótoltassék. (14786/1870. Fm. i. k. m. r.) Mi törvényes akadály sem létezik arra nézve, hogy egy kutatási engedélyért vagy ilyenek meghosszabbitásáért folyamodónak, a folyamodványban talált alaki hiányok kiegészitésére egy bizonyos határidő kitüzessék, melynek megtartásával elsőbbségi joga mások irányában is megmarad (694/1872. sz. Fm. i. k. r.)

Sürgönyileg történt beadványokra nézve a bányatörvény ugyan részletes utasitást nem foglal magában, de mindazon eseteket kivéve, midőn a bányatörvény a kérvényező saját aláirását kivánja, a szabályszerü bélyegilleték lefizetése mellett sürgönyileg történt beadványozást rendszerint elfogadhatónak tartom.

Miután pedig a bányatörvény és pedig a 15. és 49. §§-aiban a kutatási engedély eredeti kieszközlése és az adományozás iránti kérvény benyujtása alkalmával irja elő határozottan a kérvénynek a fél által való sajátkezü aláirását, csakis ezen esetek alkalmával nem fogadandó el a sürgönyileg intézett kérvény, de a kutatási engedély meghosszabbitásánál azt akadálytalanul elfogadhatónak találom. Az ily sürgönyileg intézett beadványozásoknak azonban természetesen csak sürgős esetekre szabad szoritkozni. (15681/1890. Pm. r.)

Digitized by Google

Valamely felet atyja meghatalmazási okmány nélkül is képviselhet (45211/1888. Fm. i. k. m. r.)

---

16. §. **Kutatási engedelmek csak egy évre adatnak; kérelem folytán azonban azok évről-évre meghosszabbithatók, a bányahatóság meggyőződvén arról, hogy a kutatásra jogositott által saját kutatási terén a kutatási munkák megkezdettek.** *Kut. eng. tartama.*

V. sz. 14. §. Valamely kutatási engedély tartamának pontos és minden kétséget kizáró módon való meghatározása céljából, abban azon nap világosan és feltünően kitüntetendő, melyen az — a meghosszabbitás előző kieszközlésének elmulasztása esetében (á. b. t. 16. §.) — magától elenyészik.

Kut. eng. meghosszabbitása. Már lejárt (megszünt) kutatási engedélynek meghosszabbitása nem eszközölhető; ha azonban ily meghosszabbitás iránti kérvény a lejárat előtt nyujtatik be, ugy a bányahatóság iktató és feljegyzési könyveiből meggyőződést szerzend arra nézve, vajjon a kutató kutatási területén belül egy vagy több zártkutatmány bejelentett-e, mely esetben a kutatási engedélynek minden további meghosszabbitása akadálytalanul engedélyezendő.

Ha ezen feltevés nem áll be, a kérelmezett meghosszabbitás nem engedélyezhető, mert a kutató kutatási területén a törvény által követelt tevékenységének bizonyitéka hiányzik.

Egyedül ez okból azonban egy uj kutatási engedélynek külön kérelmezett kiadása (13. §.) meg nem tagadható.

V. sz. 15 §. A meghosszabbitást azon bányahatóság kell, hogy engedélyezze, mely az eredeti kutatási engedélyt kiállitotta. *Meghosszabb. alakja.*

Ezen engedélyezés nem határozat alakjában, hanem hivatalos igazolási záradék módjára az eredeti kutatási engedélyen adatik meg:

Ez okból minden kutatási engedély meghosszabbitása iránti kérvényhez az eredeti kutatási engedély mellékelendő, vagy a bányahatóság által e célra bekivánandó.

Kő- és barnaszénre irányzott kutatási engedélyek, valamint ugyanezen ásványra adandó adományozások, az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R 1. §-ának *c)* betüje értelmében, ezen szabályok életbeléptetésétől számitandó, az illető földtulajdonosnak beleegyezése nélkül nem adathatván: *a)* az érintett törvénykezési szabályok hatályba lépte után adandó minden turzási vagy szabad kutatási engedélylevélbe, valamint az idézett szabályok hatályba lépte előtt nyert kutatási vagy szabadkutatási engedélyeknek meghosszabbitása tárgyában, az érintett szabályok

Digitized by Google

életbelépte után kiadott vagy kiadandó okiratokba azon záradék lesz felveendő: miszerint az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §. *c*) pontja értelmében kőszénbányászat csak azon földtulajdonosok beleegyezése mellett üzethetik, kiknek földterülete alatt a bánya müveltetni szándékoltatik. *b*) A bányaadományozás akár egyszerü kutatás, akár szabadkutatási engedély folytán kéressék, az adományozási kérvény alapján történvén, akár ujabban, akár pedig az ideiglenes törvénykezési szabályok életbeléptetése előtt nyert szabadkutatási engedély folytán kéretik, az érintett szabályok VII. R. 1. §-ának *c*) pontja értelmében a földtulajdonos beleegyezése nélkül nem foganatositható, ennélfogva az oly ásványokra adandó minden adománylevélbe az *a*) alatt foglalt záradék szinte felveendő lesz (32248/1863. sz. Helytt. int.)

Az á. b. t. 16. §-a szerint kutatási engedélyek évről-évre meghosszabbithatók, ha a bányahatóság arról meggyőződött, hogy a kutatásra jogositott által, kutatási terén a kutatási munkálatok megkezdettek.

E meggyőződést a bányahatóság úgy birja, ha a kutatási engedély alapján *szabadkutatás van bejelentve*. Ha ez nincs, a kutatási engedély meg nem hosszabbitható. Helyes, ha ily esetben a kutatási engedély meghosszabbitása megtagadtatik, nincs akadály azonban, hogy uj kutatási engedély állittassék ki, a régi lejárt helyett. (3109/1873. Fm. i. k. m. r.)

Az á. b. t. 16. §-a szerint kutatási engedélyek csak egy év tartamára adatnak, s a bányatörvényhez kiadott végrehajtási szabályok 14. §-a értelmében már lejárt (elenyészett) kutatási engedélyeknek meghosszabbitása helyt nem foglalhat; arra nézve pedig, hogy késedelmes ilynemü bejelentések elfogadásánál bármily alapos méltányossági szempontok mérvadók lehetnek, az egyedül alapul szolgáló ált. b. t. mitsem tartalmaz. (20.013/1878. és 10.691/1881. Fm. i. k. m. r.)

Kivett helyek.

17. §. **Következő helyeken a kutatás a földtulajdonos beleegyezése nélkül nem engedtetik meg:**

a) **lakó, gazdasági vagy más épületeken belül;**

b) **zárt udvartéreken;**

c) **bekeritett házi, disz- és másféle kertekben, továbbá temetőkben és kőfallal körülvett földtéreken;**

d) **az *a*) és *b*) alatt emlitett tulajdon körül husz ölnél csekélyebb távolságban.**

18. §. **Közutakon és vaspályákon, vizi és védépitményeken, valamely erősség kerületén, s attóli, különös szabályok által meghatározott távolságon belől, továbbá a birodalmi és országos határokoni kutatásra, az illető közigazgatási hatóság engedelme szükséges.**

A céljuknak megfelelőleg bekeritett rendes vadaskertek, az 1854. május 23-án kelt általános bányatörvény 17. §. *c*) betü alatt foglalvák, s ennélfogva az azokbani kutatás a vadászatra jogositott s a földtulajdonos beleegyezésétől függ. (18.364/859. sz. bel- és pénzm. m. r.)

Digitized by Google

18. §. Ha a 17. §-ban elősoroltakon kivüli más helyeken leendő kutatás megengedhető volta ellen köztekintetekből nehézségek támasztatnak, a fölött a bányahatóságok az érdekelt közigazgatási hatóságokkal egyetértésben határozandanak.

Oly célból, hogy a bányászatnak a vaspályák közelébeni üzletéből az élet és tulajdon biztonságára nézve keletkező veszélyeknek eleje vétessék, különösen pedig, hogy a bányászat és vaspályák üzlete oly módon szabályoztassék, mely által a kölcsönös háboritások elkerültessenek, s a bányászati és vaspálya-vállalatok közötti összeütközések meggátoltassanak s elhárittassanak, az 1854. május 23-án kelt általános bányatörvény s az 1854. szeptember 14-én kelt vaspályatörvény alapján következendők rendeltetnek:

1. §. Kutatások és fölszini bányamüvek (bevájások), valamint az azokból keletkező górcok a vaspályáktól s azok tartozékától oly távolságban tartandók, hogy a górcterek által a vaspálya üzlet semmikép ne háborgattassék, vagy ne akadályoztassék, az aknák s más fölszini bányamüvek pedig az épülettől legalább is husz ölnyi, az állomási helyektől tizenöt ölnyi, a vaspálya töltések alapjának szélétől három ölnyi, s a vaspálya utvezetések s hidak alapfalazatától hat ölnyi távolságban maradjanak.

Hasonló távolságok tartandók meg a vaspályáknak már létező aknák, tárnák s más fölszini bányamüvek és azok górcai közelébeni épitésénél is.

2. §. Földalatti bányamüvek a vaspályáktól csak oly távolságban vezettethetnek, hogy azok által sem a vaspálya forgalomnak, sem pedig a bányamüveletnek biztonsága csorbulást ne szenvedjen vagy ne veszélyeztessék. Az e részben megtartandó távolságot, a különféle helyviszonyokrai tekintettel, a bányahatóságok, a kerületi hatóságokkal (megyei hatóságokkal vagy delegációkkal) egyetértőleg fogják esetről-esetre megállapitani.

3. §. Tárnák és vaktárnák (Strecken) vaspálya alatt párhuzamos irányban ne vezettessenek. Ha azonban ilyes bányamüvek más irányban vaspályák alatt vezettetnek, azokat ugy a bányamü, mint a vaspálya biztositása végett boltozott falazattal szilárdul kell épiteni. (Az általános bányatörvény 170. és 171. §§.) (Osztr. korm. rend. 1859. jan. 2. E rendelet 4—7. §-a, mely az adományozásra vonatkozik, az ált. osztr. bányatörvény 54. §-ánál található.)

16. §. . . . A védterületen belül harmadik személyek ásásokat vagy furásokat csak hatósági engedély (157. §.) és ez esetben is csak oly feltétel mellett végezhetnek, hogy ez által a védterületen levő gyógyforrás vagy gyógyviz, se minőségében, se mennyiségében veszélyeztetve ne legyen. *1885. évi XXIII. t.-c. a vizjogról.*

142. §. A vizfolyások, medrek, partok és vizimüvek mindennemü rongálása tilos.

143. §. Az árvédelmi töltéseknek s az ezekhez

Digitized by Google

tartozó müveknek, nemkülönben a védültetvényeknek rongálása egyáltalán tilos.

Jelesen tiltva van:

3.) a védtöltés lábvonalához 10 mérternél közelebb földet ásni.

157. § . . . . Ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre megállapitott védterületeken az ásásra vagy furásra az engedélyt, ... a bányakapitányság adja meg, melynek határozata ellen a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez lehet felebbezni.

(L. Az 1879. évi XXXI. t.-c. *Az erdő*törvény 2—6. §-ai a véderdőkről.)

A kutató jogai.

19. §. A kutatási engedelem által a kutató jogot nyer arra, hogy kutatási terén belül, a mennyiben azt régibb bányamivelési jogok nem gátolják, korlátlan számu kutató vájásokat nyithasson és azokat mivelhesse.

Felszólamlás kutató vájások ellen.

V. sz. 16. §. Ha megkezdett vagy tervezett vájások elleni beavatkozások iránti panaszok a bányahatóságokhoz beérkeznek, ugy ezeknek feladata figyelemmel lenni arra, hogy vajjon ezen beavatkozások az á. b. t. 17. és 18. §§-ai alapján történtek-e.

Az első eset beállta alkalmával és ha a bányahatóság a kutató részéről történt ellenmondás esetében szemle utján meggyőződött arról, hogy a kutatóvájás megtiltása az á. b. t. 17. §-a szerint indokolt, ugy a kutató ilyszerű munkálatnak megkezdésétől nemcsak eltiltandó, hanem minden az által okozott kárért felelősnek és kártéritésre kötelezettnek nyilvánitandó.

A 18. §. beállta esetében, és ha a kutató vállalatától önként el nem áll, a bányahatóság kötelessége a nehézséget támasztó hatóság meghivása mellett egy bányahatósági biztost kiküldeni, a helyszini szemlét megejteni és erről körülményes jegyzőkönyvet felvétetni.

E mellett lehetőleg oda kell hatni, hogy valamely reményre jogositó ilyen vállalatnak, szükségtelen akadályok utjába ne görditessenek, valóknak bizonyuló aggályok a kutató vájás lehető megváltoztatása által elhárittassanak s ily módon a bányászat lehetőleg előmozdittassék.

Ha ez iránt a bányahatóság és az érdekelt közigazgatási hatóság kiküldöttjei a helyszinén meg nem

Digitized by Google

egyezhetnek, ugy mindkét rész nézete jegyzőkönyvbe veendő. Ha a bányakapitányság kiküldött biztosának nézeteit nyilván indokolatlanoknak tartja, ugy a kutató a felfolyamodási jog fentartása mellett visszautasitandó és az érdekelt hatóság erről értesitendő.

Ellenkező esetben a bányakapitányság az érdekelt politikai hatóságot a határozathoz való hozzájárulás kikérése mellett a szemle eredményéről átiratilag értesiti és kiemeli azon körülményeket, melyek a kutató vájás engedélyezését indokolják.

Ha a határozathoz való hozzájárulás következetesen megtagadtatik, ugy az egész eljárási iratcsomó a főbányahatósághoz terjesztendő fel, mely az esetben, ha a bányakapitányság nézeteit indokoltaknak találja, az illetékes közigazgatási hatósággal szemben hasonló módon fog eljárni; ha ezen eljárás sem vezet eredményhez, ugy a lezárt tárgyiratok a pénzügy miniszterium elé terjesztendők eldöntés végett.

A kut. munkák határai.

V. sz. 17. §. Egy telepnek valamely kutató vájás által való feltárása az á. b. t. 13. §-a szerint addig folytatható, mig a feltárás az á. b. t. 44. §-a szerint kétségtelenül adományozásra méltó. E feltárás azonban nem szabad, hogy a föltárt föntartott ásványok lefejtésébe menjen át, mert ehez az á. b. t. 40. §-a szerinti adományozásra van szükség. Ily lefejtés tehát jogositlan bányamüvelés lenne, mely az á. b. t. 236. § a szerint büntetendő.

Mily határok között üzendők a feltárási vágatok, hogy még lefejtési müveleteknek ne minősittessenek, a helyi körülmények szeriut itélendő meg. A bányahatóság az (á. b. t. 178. §-ban) előirt üzemi jelentések által minden egyes zártkutatmányban folytatott kutatási munkák terjedelméről tudomást szerez, mi mellett, ha jogositlan lefejtésre következtethet, vagy az á. b. t. 220. §. szerinti vizsgálatot meginditbatja és a kutatót jogositványa határai közé szorithatja, vagy a körülményekhez mérten büntetőleg léphet fel.

---

20. §. A nyert ásványokról a kutató csak a bányahatóság engedelmével rendelkezhetik.

Kut. vájásokban termelt ásványok.

V. sz. 18. §. Nem lesz kikerülhető azonban, hogy föntartott ásványok telepein áthatoló kutató vágatok, melyek e telepeket vagy a csapás vagy a dőlés irányában föltárják, e mellett ama ásványok mérsékelt jövesztését ne eredményezzék.

Digitized by Google

Az igy nyert ásványoknak a kutató által való tetszés szerinti fölhasználása az á. b. t. 20. §-a szerint a bányahatóság engedélye nélkül mindaddig tilos, mig ama kutató vájás törvényszerü adományozása nem történt meg.

Az előbb emlitett engedélynek megadására csak a bányakapitány van felhatalmazva. Ha ily tárgyu kérvények a különben illetékes banyahatóságnál, a bányabiztosságnál nyujtatnak be, ugy azok, véleményes jelentés kiséretében, a bányakapitánysághoz fölterjesztendők.

Ha ily engedélyek iránti kérvények közvetve vagy közvetlenül érkeznek be a bányakapitányságokhoz, ugy azok, tekintettel az (á. b. t. 178. §.) üzemi jelentésekre, megbirálandók arra nézve, hogy vajjon azon föntartott ásványok mennyisége, melyre nézve a kutatónak a szabadrendelkezési jog esetleg megadandó, a kimutatott kivájásnak megfelel-e. Azon esetben, ha ez iránt kételyek nem merülnek fel és ha a kérdéses mennyiség nem túlságos nagy, ugy a kérelmezett engedély előző nyomozások nélkül akadálytalanul megadható. Ha azonban kétség merül föl az iránt, hogy ásványoknak ily mennyiségben való jövesztése egyszerü felnyitási müvelet által eredményezhető, vagy ha több száz mázsányi ily ásványnak értékesithetéséről van szó, ugy a kérdéses kutató vágat megszemlélendő és a 17. §-ban mondottakra való tekintettel a vizsgálat meginditandó, mely vizsgálatnak eredménye szerint azután az értékesitési engedély vagy megadandó, vagy a kutató a rendes adományozás előző kieszközlésére utasitandó. Minden ily értékesitési engedély csak oly feltétel alatt adandó meg, hogy a bányaadózási törvénynek (a bányavámra) vonatkozó rendelkezései pontosan megtartassanak, mi mellett ily engedélyek csak bizonyos mennyiségü és már a külre szállitott, nem pedig a kutató vájások által netalán csak nyerendő föntartott ásványokra vonatkoznak. Hogy kutatások alkalmával jövesztett ásványoknak jogositlan fölhasználása miként büntetendő, azt az á. b. t. 237. §-a határozza meg és a bányahatóságok általában és különösen az üzemi jelentések megbirálásánál (á. b. t. 178. §.) kell, hogy ilyszerü visszaélések meggátlására törekedjenek.

E szabályok különben a segéd- és megyetárnákra (á. b. t. 85. és 90. §§.) is vonatkoznak, azon esetre, ha azok üzeménél szabad területen föntartott ásványok

Digitized by Google

nyeretnének, ha csak e müveletek tulajdonosainak az engedélyokmányban a termelt ásványok fölötti szabad rendelkezés meg nem adatott.

Kétségtelen ugyan, hogy az ideig. törv. szabályok VII. R. 1. §. a) pontja szerint a földbirtokos beleegyezése nélkül kőszénkutatásra való engedély, vagy bányászati adomány a bányahatóságok részéről senkinek nem adható, de ezzel nincs kimondva az, hogy a kőszénkutató földbirtokos, vagy annak engedményese a nyert kőszénnel korlátlanul rendelkezhetik, mert ugyancsak az id. t. sz. VII. R. 15. §-ban az általános bányatörvény némi módositásokkal hatályában meghagyatván, a bányatörvény 20. §-a is, mely szerint a kutató a nyert ásványokról csak a bányahatóság engedelmével rendelkezhetik, hatályban maradt. (13566/1885. F. i. i. k. m. r.)

---

21. §. **Puszta kutatási engedelmek a kijelölt téreni kutatásra még kizáró jogot nem adnak s ugyanazon téren egyszerre több személynek adathatik kutatási engedelem.**

22. §. **Egy bizonyos kutatási térre kizáró jog csak akkor szereztetik, ha a kutató a bányahatóságnak azon pontot, melyen ő a kutatóvájást megkezdeni és a kutatási jegyet felállitani szándékozik, feljelenti. Azon időponttól fogva, midőn ezen följelentés a bányahatóságokhoz érkezik, a kutató a följelentett pontra nézve kizáró kutatási jogot, azaz** *szabadkutatást* **nyer.** *Szabad kutatás.*

Az á. b. t. 15. §-a megkivánja, hogy a kutatás engedélyezéseért benyujtott kérvény, a kérvényező vagy meghatalmazottja által sajátkezüleg legyen aláirva s minthogy a szabadkutatás is csak általános kutatási engedély alapján állhat fenn, ugy kétségtelen, hogy a fentidézett szabály oly kérvényre is alkalmazandó, mely egy szabadkutatásnak megerősitését czélozza (18093/1874. Fm. i. k. m. r.)

Kétségtelen, hogy valamely szabadkutatásban a kutatás befejezettnek tekintendő s a kutató az adománykérés benyujtására szoritandó, ha az ásványtelep annyira fel van tárva, hogy arra a tulajdonjog adományozható. Ez azonban egyáltalán nem zárja ki azt, hogy az illető bányavállalkozó s illetőleg adománykérő az ásványtelepet a bányajárás bekövetkeztéig még jobban feltárhassa. (1022/1880. Fm. i. k. m. r.)

Az ált. b. t. 22. §-a értelmében a kutató bizonyos térre kizárólagos jogot akkor nyer, ha azon pontot, hol a kutatási munkálatot megkezdeni és a kutatástjelző táblát felállitani szándékozik, a bányahatóságnál bejelenti; ezen törvény 23. §-a értelmében pedig a szándékolt kutató vájás iránti bejelentésnek a célba vett kutató vájás és a felszállás helyének pontos megjelölését kell tartalmaznia. Ha tehát a bejelentés a bányahatóság részéről elfogadtatik, a bányahatóság részéről csak azon feltétel alatt tekintendő létezőnek, ha a bejelentett adatok a természetben akként találhatók fel, hogy azok iránt semmi kétely fenn ne forogjon. (33443/1873. F. m. i. k. m. r.)

Digitized by Google

Szabadkutatások megerősitése csak azon feltétel alatt állapit meg kizárólagos jogot, ha általa idegen jogok nem sértetnek. (10.516/1868. Fm. i. k. m. r.)

Az ált. b. t. 23. §-a ugyan megkivánja, hogy a szándékolt szabadkutatási vájást illető bejelentés, a vájás és szabadkutatási jegy álláshelyének pontos előadását tartalmazza, de ebből még nem következik, hogy kétséges szabadkutatási bejelentések végkép visszautasitassanak, hanem csak egyedül az, hogy az ily bejelentések az illető félnek kiegészités végett adassanak vissza. (5269/870. Fm. i. k. m. r.)

Szabadkutatás, különben érvényesen bejelentett, felfüggesztendő, ha magánjogi kérdések birói eldöntés alá kerülnek. (1223/1872. Fm. i. k. m r.)

Szabadkutatásoknál, melyeknél perfeljegyzések léteznek, a birtokos rendelkezési képessége fel van függesztve. (16728/1878. Fm. i. k. m. r.)

Az ált. b. t. szabályaival s az e törvényhez kiadott végrehajtási szabályokkal egyáltalában nem ellenkezik, hogy egy és ugyanazon bányavállalkozó egy és ugyanazon területre két ált. kutatási engedélylyel is birjon s igy semmi akadály sem foroghat fenn, hogy bizonyos szabad kutatások a nekik alapul szolgált ált. kutatási engedély lejárta után egy másik ugyane területre fennálló ált. kutatási engedélyre az 1859-ik évben kelt és eddigelé érvényen kivül nem helyezett 32.472. sz. cs. k. pénzügym. rendelet alapján átirathassanak. (2371/1879. Fm. i. k. m. r.)

23. §. **A szándékolt kutató-vájásróli jelentés vagy a már nyert kutatási engedelemre hivatkozólag történhetik, vagy pedig magával a kutatási engedelemérti kérvénynyel kapcsoltathatik egybe. Ezen följelentésnek azonban mindig a célbavett kutató-vájás és a kutatási jegy álláshelyének pontos előadását kell tartalmaznia.**

Eljárás a bejelentés körül.

V. sz. 19. §. Mihelyt egy választott zártkutatmány iránti bejelentés (á. b. t. 22. és 23. §.), a bányahatóság igtatójába beérkezik, erről a kutatási könyvben a megfelelő kutatási engedélynél azonnal feljegyzés teendő és a kerületi térképen (8. §.) a zárkutatmány fekvése legalább körülbelül berajzolandó, mire a kutatónak a zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyitvány lehetőleg sürgősen kiadandó.

Ezen bizonyitvány kiadása azonban következő esetekben megtagadandó:

a) ha a zártkutatmány fekvése nincs minden kétséget kizáró módon körülirva;

b) ha a bejelentés nem vonatkozik egy, a kérvényező által már szerzett vagy egyidejüleg kérelmezett kutatási engedélyre;

c) ha a zártkutatmány nem fekszik egy már szerzett vagy egyidejüleg kérelmezett kutatási területen;

d) ha a zártkutatmány valamely az á. b. t. 17. és

Digitized by Google

18. §-ában emlitett kivett helyen feküdnék és az arra illetékes egyén vagy hatóság beleegyezése nem igazoltatik.

A zártkutatmányi bejelentések mindezen esetekben kiigazitásra vagy az akadály elháritása végett visszautasitandók.

Bizonyitvány a bejelentésről.

V. sz. 20. §. Ha a zártkutatmányi bejelentés elfogadásának törvényszerü aggály nem áll utjában, ugy az a 19. §-ban emlitett eljárással ugy intézendő el, hogy a bejelentőnek egy (a IV. *minta* szerint nyomtatott és kellőleg kitöltött) zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyitvány állittatik ki. E bizonyitványokban az á. b. t. 25. §-nak teljesitésére különösen figyelmeztetendő. Maga a bejelentés a bányahatóság irattárában őriztetik.

A bejelentésekről szóló bizonyitványok még külön egy külön e célra szolgáló *«zártkutatmányi könyvbe»* is bevezetendők (melynek alakját és szerkezetét az V. *minta* mutatja) és melyben minden zártkutatmányra legalább is *egy lap* forditandó, melyre sorrend szerint az üzemi jelentések főeredményei (á. b. t. 178. §.), a netalán előirt munkateljesités (á. b. t. 179. §.) vagy kirótt büntetések (á. b. t. 241., 242., 252. §§.), a zártkutatásra föntartott mező kimérése (á. b. t. 36. §.), a birtoknak más kutatóra való átruházása (á. b. t. 38. §.), a zártkutatásra vonatkozólag kérelmezett tárgyalás alatti és tényleg bekövetkezett adományozás minden mozzanata (á. b. t. 49—66. §§.) és végre esetleges kisajátitási tárgyalások (á. b. t. 100. és köv. §§.) előjegyzendők, ugy, hogy nemcsak a bányahatóság, hanem a kutató, sőt valamely más érdekelt is ezen lapon mindazon adatokat találhassa, melyek egy bizonyos zártkutatmányra vonatkoznak.

(Jelen szakasz további rendelkezése nincsen gyakorlatban.)

Az á. b. t. 23. és ama szakaszainak értelméből, melyek a kutatási jelekre vonatkozó határozatokat tartalmazzák, és az á. b. t.-hez kiadott foganatositási szabályokban foglalt szabadkutatási bejelentési bizonyitvány (IV.) mintájából következik, hogy fölszini szabadkutatásoknál a bányahatóságnak bejelentett kutató bevájás és a kutatási jel álláshelye különböző pontok lehetnek. A szabadkutatás és a kutatási jel álláshelyének bejelentésénél azonban nem szabad két különböző rögpontból kiindulni. A szabadkutatás ugyanis irány és távolság szerint legalább egy vezérponttól, a szabadkutatási jel álláshelye pedig a kutató bevájástól kell, hogy (irány és távolság szerint) rögzitessék. Az uj bányatörvény minden kutatónak, ki bányászást kezdeni valóban szándékozik, módot nyujt arra, hogy bányászatát, illetve fentartott

Digitized by Google

ásványokat tartalmazó telepének lefejtését, a kutató vájásnak és a kutatási kör középpontját képezendő kutatási jel álláshelyének bejelentése által magának biztosithassa és igy megkezdett és jogérvényesen fentartott kutató vájásától minden később jelentkező vállalkozót 224 bécsi ölnyire (424.812·4 mm. = 425 m.) távol tarthasson.

Hogy a vállalkozó kutató vájását miként kivánja biztositani, hogy a kutatási jel közelebb állitassék a bevájáshoz, vagy távolabb helyeztessék el attól, a helyi körülményektől, a megvizsgálandó ásványtelep kiterjedésétől, irányától stb. függ, s mindenkor a kutató belátására bizandó.

A kutatási jel álláshelye és a bevájás közötti távolság szabályrendeletileg nem állapitható meg.

A kutató szabadkutatási jele álláshelyét különben saját érdekében is ugy fogja választani, hogy az lehetőleg közel feküdjék a bevájáshoz, és hogy a jel és a bevájás közötti távolság ne legyen több 112 bécsi ölnél (212 m.), mert a bevájás különben a törvényszerü fentartott mező (37. §.) kimérése esetében abból kiesnék.

Ha valamely kutató szabadkutatási jelét a bevájástól távol állitja fel, feltételezhető, hogy azt alá fogja hajtani, és ekkor magyarázható és érthető lesz az is, hogy szabadkutatásokhoz segédvájások a szabadkutatási jelek irányában hajtandók (á. b. t. 175. §.), mert ellenesetben a kutató bevájáshoz hajtott segédtárna bányászati szempontból indokolható nem volna, mig ellenben teljesen helyes eljárás, ha az a telep csapás vagy dőlés vonala irányában álló kutatási jel felé hajtatik, mert a bányatörvény szabályai és alapelvei felállitásánál csak a szakszerü és értelmes bányamüvelés lehetett mérvadó. (Oesterr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1855. évi folyam 20. sz.)

Azon vélemény, hogy a fiatalabb szabadkutatási bevájás a régibb külszabadkutatás jelétől ép 448 bécsi öl (850 m.) távolságban kell hogy feküdjék, az á. b. t. 23. §-ában foglalt és a foganatositási szabályok IV. mintájában elfogadott azon ellennézet által megdöntetik, mely szerint a bevájás és a kutatási jel álláshelye nem kell, hogy egy és ugyanazon ponton létezzék és hogy a legtöbb esetben a kutatni szándékozónak érdekében fekszik a jelet az ásványtelep azon pontjához közel felállitani, melyben az valószinüleg megüttetik, — hogy a föntartott mező kimérése szükségességének esetében telkeit szegényebb, vagy részben meddő területekre fektetni ne kénytelenittessék.

Csak a földalatti szabadkutatásokra vonatkozólag rendeli a foganatositási szabályok 24. §-ának *d*) pontja, hogy a szabadkutatási jel merőlegesen a földalatti bevájás fölött kell, hogy létezzék, és hogy tehát ezen jel annak függélyes meghosszabbitásában külön felállitandó. (Ugyanott 1855. évi folyam 19. sz.)

Azon kérdést illetőleg, vajjon elfogadható-e oly szabadkutatás iránti bejelentés, melynek szabadkutatási köre, az általános kutatási területből (á. b. t. 15. §-a) minden oldalon kinyulik, — azaz ennél nagyobb, következő elvi jelentőségü magyarázat adatott. — Miután az á. b. t. 31. §-a a szabadkutatásoknak azon jogot biztositja, hogy a kutatási jel álláshelyétől, mint középpontból, 224 bécsi öl (425 m.-nyi) sugárral leirt körön belül idegen kutató vájás nem kezdhető; miután a szabadkutató eme törvény 35. §-a szerint arra van feljogositva, hogy annak idején való ado-

Digitized by Google

mányozásnál bányatelkeit szabadkutatási köre határain át is fektetheti, — ha csak ezáltal régibb jogok nem sértetnek, — és mivel a kutatási területen kivül kutatási munkák nem kezdhetők, — világos, hogy fentjelzett esetben a *szabadkutatási bejelentés elfogadását elvi akadály nem gátolja.* Előforduló ily eset gyakorlati következménye leend, hogy a szabadkutatás bejelentője csak azon kutatási területen fog kutathatni, melyet *mint ilyent* (á. b. t. 15. §.), a bányahatóságnak bejelentett, és melyre vonatkozólag általános kutatási engedélyt nyert, hogy jogositva leend szabadkutatása bejelentett álláshelyétől minden idegen kutatót 224 bécsi öl (425 m.)-nyire távol tartani, még akkor is, ha ezen idegen kutató bevájás a kutatási területen kivül esik. Evvel szemben előfordulhat azonban azon eset is, hogy a szabadkutatási kör azon részében, mely a kérelmezett kutatási körből kiesik, ugy a szabadkutató, mint minden más idegen kutató is el lehet tiltva a vájástól. Magától értetik azonban, hogy a szabadkutató ilyen — bányászati kutatási munkálatok elől időnként elzárt területekre nézve is nyerhet kutatási jogositványokat, — melyek alapján kutatási munkálatokat végeztethet, — ha eme területeket a bányahatóságnak a törvényes szabályok szerint feljelenti és ezeket illető kutatási engedélyek kiadása iránt folyamodik. (Ugyanott 1855. évi folyam 18. sz.)

Szabadkutatások megerősitése csak azon feltétel alatt állapit meg kizárólagos jogot, ha általa idegen jogok nem sértetnek. (10516/1862. Fm. i. k. m.)

Az á. b. t. 23. §-a szerint szabadkutatást általános kutatási engedély alapján szerezhetni, az ásványok minőségére való tekintet nélkül, a bányahatóság feladata lévén minden kellőleg bejelentett szabadkutatást feljegyezni s annak bejelentéséről a szabályszerü bizonyitványt kiállitani. Módositást e tekintetben az á. b. t. foganatositására fennálló szabály csak annyiban szenvedett, a mennyiben azt az ideigl. törv. szab. VII. R. 1. §. *c)* pontjának értelmezéseül az 1862. évi 13.622. sz. a kelt kir. udvari rendelettel, illetőleg a fennállott m. kir. helytartótanácsnak, mint főbányahatóságnak 1862. évi 60.353. sz. rendeletével kimondatott, hogy minden ezután kiadandó kutatási engedély s ebből kifolyólag szabadkutatási okmányba is felveendő azon záradék, mely szerint a kőszénbányák mivelése az országbirói értekezlet határozatainak VII. részéhez, jelesen annak 1. §-ához képest csak az illető földbirtokos előleges beleegyezése mellett lehet. Ezen utóbbi rendelet szerint tehát a bányahatóságnak tiszte, minden kellőleg bejelentett szabadkutatást elfogadni, s erről a bizonyitványt a fennemlitett záradékkal kiadni, miáltal a szabadkutató figyelmeztetik, hogy a bányahatóságtól nyert jogositvány kőszénre nézve csak akkor lép érvényre, ha szabadkutató a jogositvány használatba vétele iránt a földtulajdonos beleegyezését kieszközölte. (45.058/1881. Fm. i. k. m.)

Az á. b. t. 23. §-a ugyan megkivánja, miszerint a szándékolt szabadkutatási vájást illető bejelentés, a vájás és szabadkutatási jegy álláshelyének pontos előadását tartalmazza, de ebből még nem következik, hogy kétséges szabadkutatási bejelentések végkép visszautasittassanak, hanem csak egyedül az, hogy az ily bejelentések az illető félnek kiegészités végett adassanak vissza. (5269/870. Fm. i. és k. m.) Szabadkutatás, — különben érvényesen bejelentett — felfüggesztendő, ha magánjogi kérdések birói

Digitized by Google

eldöntés alá kerülnek. (1223/872. sz. Fm. i. és k. m.) Szabadkutatások ingó dolgok jogi természetével birnak, feljegyzések eszközölhetők, ha kellő alap létezik. (10.655/878. sz. Fm. i. és k. m.) Szabadkutatásoknál, melyeknél perfeljegyzések léteznek, a birtokos rendelkezési képessége fel van függesztve. (16,728/878. sz. i. és k. m.)

Eljárás szóbelileg v. hibás bejelentéseknél.

V. sz. 21. §. A zártkutatmányi bejelentések szóbelileg is nyujthatók be a bányahatóságoknál, — mely esetben ezek az á. b. t. 13. §-a értelmében kötelesek eljárni.

Ugy a kutatási engedélyek iránti kérvények, mint a zártkutatási bejelentések azon bányahatóságnál adandók be, melynek *(közvetlen)* kerületében a kérdéses tárgy fekszik.

Ha ily beadvány valamely nem illetékes bányahatóságnál nyujtatik be, ugy az azonnal és közvetlenül, az illetékes bányahatóságnál, illetékes elintézés végett, átküldendő.

Kutatási jegy.

24. §. **Három nap alatt azután, a mint a kutatóhoz az ő feljelentéséről a bányahatóság elismervénye eljutott, köteles ő a szabadkutatás helyét a földszinén a kutatási jegygyel megjelölni. Ha ő ezt elmulasztja, ugy köteles minden harmadik személynek, ki előtt a választott hely tudva nincs, az ezáltal okozott kárt megtériteni. A följelentésnek, a bányahatóságnáli megtétele előtt a kutatási jegyet nem szabad fölállitani.**

25. §. **A kutatási jegy minden fölállitása azon politikai járási hatóságoknak (szolgabirói hivatal, kerület, praeturának), melyeknek járásában a kutatási tér fekszik, följelentendő és ezek által közhirré teendő.**

Mily általános és egyforma alakot kellessék adni a kutatási jegyeknek mindegyik koronaországban, a végett, hogy azok mindenki által megismerhetők legyenek, a politikai országos hatóság által határoztatik meg.

Bejelent. és a polit. hatóságnál.

V. sz. 22. §. Az á. b. t. 25. §-ában előirt azon kötelesség, hogy a zártkutatmányi jegy felállitása a politikai hatóságnál azonnal bejelentendő, magát a zártkutatmányost illeti meg, mert csak ez felelős a zártkutatási jegy felállitásáért (á. b. t. 24. §.) és mert a bányahatóság nem tudhatja, hogy a kutató ezen kötelezettségének megfelel-e, és ha igen, mikor.

A szomszédos kutatóknak, valamely zártkutatmányi bejelentés történt megerősitéséről való külön értesitése sem szükséges, mert azok, a kutatási jel felállitása, és a politikai hatóság által való nyilvános kihirdetése által (á. b. t. 24—25. §§.) erről ugy is értesülnek.

(Jelen szakasz további része positiv intézkedést nem tartalmaz és azért kihagyatott.)

Digitized by Google

26. §. **Minden kutató köteles a kutató vájás megnyitása előtt a földtulajdonosnak a kutatási engedelmet előmutatni s vele kárpótlási igényei miatt az egyezséget megkisérelni.** *Jelentkezés a földtulajdonosnál.*

27. §. **Ha a kutató a földtulajdonossal, az ezen utóbbi által kivánt kárpótlás iránt meg nem egyezhet, ugy jogában áll a politikai hatósághoz annak megengedéseért folyamodnia, hogy ő kutatási munkáját megkezdhesse. Ha ő mint szabadkutató, szabadkutatásának általa választott helye iránt a jelentést a bányahatóságnál már megtette s ha ő e szerint jogot nyert arra, hogy szabadkutatását a helyszinén a kutatási jegygyel megjelölhesse, ugy a szabadkutatónak jogában áll a politikai járási hatósághoz kutatási jegy felállitásának megengedéseért folyamodni.** *A kutatás gátolása.*

Az illető kutató azonban mindkét esetben köteles:

a) **a földtulajdonosnak, a kutatási munka megkezdése, vagy a kutatási jegy fölállitása által netalán okozott bebizonyitható kárért, ha az iránt az egyezség létre nem jönne is, a kárpótlást a politikai járási hatóság küldöttje által meghatározandó összegben egyelőre biztositani;**

b) **a bányahatósághoz tüstént a telek kényszerü átengedése iránti eljárás meginditásáért folyamodni;**

c) **szabadkutatás esetében az a fölött hozandó határozatig ezen helyen minden munkát abbanhagyni.**

28. §. **Ha a kutató a kutatási jegy felállitásától számitandó harminc nap alatt a bányahatósághoz a telek átengedése iránti tárgyalás végett intézett folyamodvány benyujtása tekintetében magát igazolni nem képes, ugy az illető politikai járási hatóságok (szolgabirói hivatal, kerület, praetura) kötelesek a földtulajdonos kérelmére a kutatási jegyeket eltakarittatni s ezt a bányahatóságnak följelenteni.**

29. §. **A kutatás elkezdésében vagy a kutatási jegyek felállitásában a földtulajdonossali tárgyalások által okozott késedelmek, a kutató előjogára nézve nem ártalmasak.**

V. sz. 23. §. Az á. b. t. 26., 27., 28. és 29. §§-ai szó szerinti szövegük és összefüggésük szerint csak a zártkutatásnak a földbirtokosok beleszólása ellen való biztositására vonatkoznak, melyre vonatkozó tárgyalások egyedül a politikai hatóságok hatáskörébe utaltatnak, még pedig azért, mert a bányahatóság csak a kutató felhivására köteleztetik (az á. b. t. IV. fejezete szerint) a kisajátitási eljárás meginditására. *Biztositás a földtulajdonos ellenében.*

Azon esetben, midőn a bányahatóságokhoz oly értelmü egyes kérvények érkeznek, melyek a bányahatóságokat az általános bányászati érdekek a politikai hatóságok előtt való pártolására kérik, ugy a bányahatóságok az á. b. t. 220. §-a értelmében hivatva vannak, ily kérvények indokoltsága esetében, és különösen ha az á. b. t. 29. §-ában foglalt kikötés a bányavállalatok biztositására nem mutatkoznék elégségesnek, a politikai ható-

Digitized by Google

sághoz ily értelmü átirati megkereséssel fordulni, vagy — ha ez eredménytelennek bizonyulna, — a főbányahatósághoz indokolt és megfelelő jelentést tenni.

Földalatti kut.-vájások.

30. §. Vájnákbóli földalatti kutatásoknál, ugynevezett reményvágatokkal bármely tetszés szerinti pont, habár az még valamely adományozott vájnamértéken belül léteznék is, uj kutatás alapjául választathatik, azon föltétel alatt, hogy más szerzett jogok ne sértessenek és az a bányahatóságnak följelentethetik. (22. §.)

V. sz. 24. §. Az á. b. t. 30. §-ának célzata különösen az, hogy közel valamely adományzott bányatelek határához, vagy valamely elvetett telér vagy telep vagy annak valamely esetleges meddülésének, végre gyanitott párhuzamos telérek vagy telepek stb. feltárására hajtandó reményvágatok számára, miknek biztositására valamely külön választott zártkutatmány nem volna elegendő, — mert abból részint céltalan, részint költséges és időtrabló föltárási müveletek volnának hajtandók, — a további bányatelekszerzés biztositéka, szerencsés munkaeredmény után ugy nyeressék, — hogy ily körülmények között levő bányavállalkozó reményvágatának valamely tetszés szerinti pontját választhassa zártkutatmányi körének azon részét biztositsa magának, mely kérdéses adományozott telkén kivül esik.

Hogy ez a törvény követelményeinek megfelelőleg történhessék, szükséges, hogy:

a) ezen további terület számára egy már előbb szerzett kutatási engedély mutattassék be, vagy egy olyan egyidejüleg kérelmeztessék;

b) hogy a kérvény az á. b. t. 15. §-ának tökéletesen megfeleljen;

c) hogy ezen zártkutatmány pontos bejelentése térkép utján történjék; és

d) hogy annak fekvése, egy a külön, fölötte felállitott kutatási jegy által kitüntettessék (á. b. t. 22—25. §§.)

A bányahatóságok annak megfontolására, és annak a főbányahatósághoz való bejelentésére utasittatnak, hogy valjon ily földalatti zártkutatmányokra vonatkozó zártkutatási jegyek, szembetünő megkülönböztetésük végett, ne nyerjenek-e valamely elütő alakot.

Régibb jogok védelme.

V. sz. 25. §. Az á. b. t. 30. §-ának utolsó kikezdése határozza, hogy ily földalatti kutatások csak ugy engedélyezhetők, ha azáltal régibb jogok nem sértetnek, az á. b. t. 31. §-a kimondja, hogy a zártkutatmányi jegy

Digitized by Google

álláshelyétől számitandó 224 bécsi öl, félátmérővel leirt körön belül idegen kutatóvájás nem kezdhető és az á. b. t. 33. §-a ugy intézkedik, hogy egymást egészben vagy részben fedő egyidejüleg bejelentett zártkutatások az (á. b. t. 31. §.) igy fedett területeket közösen kapják.

Ezen szabályok összefüggéséből következik, hogy már szerzett zártkutatási körök később bejelentő zártkutatmányosok által semmi szin alatt nem korlátolhatók, miért is az utóbbiaknak zártkutatási körei azokat nem fedhetik.

Régibb jogosultságu zártkutatmányosoknak, ujabb zártkutatók ellen irányitott ily tárgyu panaszai ugy intézendők el, hogy a fiatalabb jogosultságu zártkutatmányosok irásbelileg, vagy — ha az idézés a felek zaklatása nélkül lehetséges — személyesen kihallgatandók arra nézve, ha valjon a panasz valódiságát elismerik-e és hogy valjon a támadt összeütközést zártkutatási jegyeik álláshelyeinek megváltoztatása által kiegyenliteni szándékoznak-e?

Ha sem ez uton, sem pedig mindkét fél közbejöttével megtartott tárgyalás alkalmával, a megkisérlett békés kiegyezés eredményre nem vezetne és mindkét fél követelése, illetőleg ellenszegülése mellett megmarad, ugy a vitás zárkutatási körök felvételére és térképezésére a bányamérnök kiküldendő.

Ha a felvételből a régibb zártkutatmányi körnek befedetése kitünnék, ugy a bányahatóság az ujabb zártkutatási jegynek áthelyezését, illetőleg a zártkutatási körnek uj megválasztását (á. b. t. 32. §.) köteles határozatilag kimondani.

Oly esetben, midőn az ujabb kutató-vájás egészen beleesnék a régibb zártkutatás körébe, ugy az jogosittannak lenne kinyilatkoztatandó, — a följegyzésből törlendő és a kutatási jelnek eltávolitása az illetékes politikai hatóság által (á. b. t. 28. §.) volna eszközlendő.

Az itt elrendelt tárgyalások, tekintettel a békés uton való kiegyenlités megkisértésére, a bányabiztosságoknál is felvehetők. A bányamérnök kirendelése és annak munkálatai alapján való határozás a bányakapitányságot illeti.

Minden kutatónak szabadságában áll megengedni, hogy a régibb jogosultságu szomszédos kutató megerősitett szabadkutatási körén belül folytatott kutatási munkálataival, az u abb keletü szabadkutatáshoz tetszés szerint közeledjék, — e közeledés annyi-

Digitized by Google

ban van korlátolva, hogy e mellett munkálatait nem terjesztheti ki a régibb szabadkutatási kör területére is, mert ily munkálata különben az á. b. t. 31. § a és a végrehajtási szabályok 25. §-ának 6. pontja értelmében, mint törvényellenes beszüntetendő lenne. A régibb jogosultságu kutató, ezen jogának biztositása végett, a fiatalabb jogosultságu kutatónak minden átfektetése ellen tiltakozhatik (vég. szab. 25. §. 3.), mely tiltakozás következtében azután (vég. szab. 25. §. 4. és 5.) tárgyalás alapján eldöntendő, hogy a fiatalabb kutató-vájás folytatható-e, vagy mennyire korlátozandó ennek kutatási joga a régibb szomszédos szabadkutatóval szemben. — E mellett a fiatalabb jogosultságu szabadkutatónak azonban fentartott mezeje fektethetésének joga minden más irányban és minden más idegen szomszédos kutatóval szemben biztositva marad. A végrehajtási szabályok 25. §-ának ezen fejtegetéséből kitünik, hogy az á. b. t. 31. §-ának teljesen megfelel, és azon esetben vétetik különösen alkalmazásba, midőn a fiatalabb szabadkutató határozottan kinyilatkoztatja, hogy a régibb kutató vájással szemben az á. b. t. 31. §-ában engedélyezett kutatási térnél korlátoltabb kutatási területtel megelégszik. Azon értelmezés, hogy egy régibb kutatási körnek egy fiatalabb által való befedetése mindig az utóbbinak átfektetését vonja maga után, azon helytelen következtetésre vezetne, hogy valamely még szabad, — de köröskörül már elfoglalt szabadkutatások által a törvényes méreten alól korlátolt területen harmadik személyek többé szabadkutatási jogokat nem szerezhetnek.

Ebből kifolyólag pedig azon esetben, midőn a kutatási jel áthelyezése, illetőleg az átfektetés már elfoglalt terület miatt lehetetlen volna, a felekre ily átfektetés nem lenne róható, és az átfektetés a szabadkutatás törlésével egyértelmüvé válnék azon esetben, midőn az átfektetendő kutatási körnek kutató vájása egy idegen fiatalabb körbe beleesnék, mely az elsőnek átfektetése által (á. b. t. 32. §.) avval szemben mindenesetre elsőbbséget nyerne. A törvény a kutatási munkálatokat végre elsőbbségük szerint is biztositani kivánja és utóbbi esetben, az átfektetés elrendelése esetében, mégis a régibb, szabad területen megkezdett kutató vájás, az abban, illetve annak kutatási körében megkezdett és azért jogositlan fiatalabb kutató vájás mögé helyeztetnék. (Österr. Zeitschrift für Berg- u. Hüttenwesen 1858. évi foly. 4. sz.)

Szab. kutat. kerülete.

31. §. Oly vizirányos körön belül, melynek sugara kétszázhuszonnégy bécsi ölt tesz s melynek középpontját a kutatási jegy álláshelye képezi (kutatási kör), idegen kutató vájás nem kezdethetik. Ezen határozatok alóli kivételnek csak azon bányamegyékben van helye, melyekre nézve a bányamegyei alapszabályok által (43, 274. §§.) más rendeltetik.

Zártkut. körökön belül lévő mellékkutat.

V. sz. 26. §. A zártkutatmányos az á. b. t. 31. §-a szerint jogositva van kutatási körén belül bejelentett és zártkutatási jegygyel megjelölt kutató vájásán kivül több ily munkálatot kezdeni, — de ily vájások nem élvezik a zártkutatások előjogait — és birtokosuk türni tartozik,

Digitized by Google

hogy ily vágatok, ha valamely szomszédos zártkutató előbb tárna fel valamely adományozást érdemlő telepet, — adománykérvény alkalmával a szomszéd bányatelke által befödethessenek, — ha csak ezen mellékvágatok az első zártkutató fentartott mezejébe nem esnek (á. b. t. 36., 37. §§.) — A nem védett vájás ily esetben a bányatulajdonosnak minden kárpótlás nélkül átadandó lesz, ha csak ily vájás a bejelentett zártkutatás segédvájásaként nem szerepel (á. b. t 175. §.)

Miután a törvény nem tiltja a zártkutatónak, hogy kutatási körén belül, vagy annak közelében, egy második zártkutatást ugy jelenthessen be és jelölhessen meg, hogy ezen uj zártkutatási kör a régit részleg fedi, ugy a zártkutató, ha csak a szomszéd kutatóknak a 25. §-ban tárgyalt jogai ezáltal nem sértetnek, azon helyzetben van, hogy esetleg létező mellékkutatóvágatai számára is a teljes törvényes biztositékot megszerezhesse, mi mellett természetesen eme második vagy harmadik zártkutatásra vonatkozólag is, a minden zártkutatás számára fennálló kötelezettségek teljesitendők lesznek (á. b. t. 178—181. §§.)

Zártkutatm. bányamegyei alapszabályokban.

V. sz. 27. §. Zárt bányamegyékben, melyekben eddigelé kisebb vagy egészen máskép határolt bányatelkeknek, végre ugynevezett függeléktelkeknek (Schermasse) uj feltárás nélküli adományozása törvényesen gyakorlatban volt, ama kiterjedt jogoknak behozatala, melyekben az uj bányatörvény a zártkutatásokat részesiti, nagy zavarokat, sok viszálykodást és a tulajdon és vagyon nagy bizonytalanságát eredményezhetné.

Ezért a bányahatóságoknak kötelessége oda hatni, hogy a bányamegyék megalakulása (8. §.) után azonnal a bányamegyei alapszabályok szerkesztése vétessék munkába (á. b. t. 274—275. §§.), mi mellett a kutatási jogoknak a helyi viszonyoknak *megfelelő rendezésére* kellő figyelem forditandó.

Abból, hogy ha valamely szabadkutatónak kutatási munkálatai egy korábbi szabadkutatás körébe beleesnek, az á. b t. 31. §-a szerint csak annyi következik, hogy az ifjabb szabadkutató a korábbi szabadkutatás köréből kiutasitandó, de korántsem következik az is, hogy az ifjabb szabadkutatás minden körülmények között érvénytelennek nyilvánittassék, mert ez utóbbi, hacsak szabadkutatási jegye a korábbi szabadkutatásba belé nem esik, csakugyan a korábbi szabadkutatás által nem fedett részére nézve jogosan továbbra is fennállhat. (13.225/1870. Fm. i. k. m.)

Digitized by Google

Ha a bányatörvény 31. §-a kimondja, hogy egy szabadkutatás körén belül kutatást idegen nem kezdhet, annál kevésbbé engedheti meg, már általános jogelvnél fogva azt, hogy valaki más szabadkutatási jogositványának megsértésével adományt nyerhessen. (4910/1880. Fm. i. k. m. r.)

---

32. §. A kutatási jegynek a kutató általi minden elmozditása uj kutatási tervezetnek tekintetik.

Kut. jegy önhatalmu áthelyezése.

V. sz. 28. §. Miután az á. b. t. 32. §-a szerint a kutatási jelnek minden elmozditása uj kutatási vállalatnak tekintendő, — ugy ebből következik, hogy az ily áthelyezés folytán, az előbb szerzett zártkutatási jogositvány elenyészik, és ha a kutató erre nézve a zártkutatásokra kiszabott előjogokat magának biztositani akarja, az uj álláshelynek fekvése, az á. b. t. 22. §-a szerint a bányahatóságnak bejelentendő, és ezáltal megerősitendő.

Ha a zártkutatmányos ezen kötelezettségének nem felel meg, ugy minden ezáltal másoknak okozott kárért felelős, áthelyezett kutatási jele nem állapit meg kizáró kört, vagy mezőföntartást, — és mellette létező kutató vájások csak előmunkálatoknak minősittetnek (10. § a.) — Ha föléjük egy idegen zártkutatási kör törvényszerüen helyeztetik, — minden kárpótlás nélkül elhagyandók. (10. § 10.)

Ha a bányahatóság a kutatási jelnek ily törvényellenes áthelyezéséről tudomást szerez, ugy kötelességében áll, a kutatót felelősségre vonni, — és ha ez magát igazolni nem tudja (20. §.) a jogositlanul felállitott kutatási jelnek eltávolitását a politikai hatóság által eszközöltetni.

Az általános bányatörvény 32. §. azon intézkedéseinek, miszerint a kutatási jelnek elmozditása uj kutatási tervnek tekintetik, a b. t. általános szelleménél fogva nem tulajdonitható azon hatály, hogy a kutatási jegy elmozditásával a régibb kutatási jogositmány elenyészik, már csak azon oknál fogva sem, mert a kutatási jogositmány elenyésztének a bányatörvény 251. és 252. §§-aiban felsorolt esetei között ez megemlitve nincsen, hanem mindaddig, mig a régi kutatási jogról lemondás be nem adatik, ez bir érvénynyel és a kutatási jegyet elmozditó csak a 3-ik személynek okozott kárért felelős. (35.715/1889. Fm. i. k. m. r.)

Digitized by Google

33. §. Ha valamely bányahatóságnál a kutatási jegyek fölállitása végett választott pontok iránt (22. §.) egyszerre több följelentések érkeznek be s ha az ezáltal nyert szabadkutatások körei egészen vagy részleg összevágnak, az ekkép összevágó térek, az érdeklett szabadkutatók számára közösen jelölendők ki, kivévén, ha a szabadkutatók egymás között máskép egyezkednek.

V. sz. 29. §. Az á. b. t. 33. §-a azt határozza, hogy egyidejüleg, azaz egy és ugyanazon napon (á. b. t. 53. §.) bejelentett oly két vagy több zártkutatás, melyeknek körei egymást födik, az egymást födő körök közös tulajdonjogát állapitják meg. *Közös kutat. körök.*

A bányahatóság ily bejelentések elintézése előtt, a bejelentések nyomán, a zártkutatásokról térképet fog szerkeszteni, mely térképen az egymást födő körök szembeötlően vannak kitüntetve.

E térkép egy példánya a zártkutatási könyv megfelelő helyén beillesztendő, — és ama könyv megfelelő lapjára, minden ily zártkutatásnál feljegyeztetik, hogy :

«Ezen szabadkutatás (öl, láb, hüvelyk) legnagyobb átmérővel biró (éjszaki, déli, nyugoti, vagy keleti) metszéke az 18 . . évi . . . . hó, ... napján, ... sz. a. megerősitett zártkutatással összevág.»

A másolatok pedig a zártkutatási bejelentésről szóló bizonyitványnyal egyidejüleg (IV. minta) megküldetnek a folyamodóknak. A bejelentési bizonyitvány azon hozzáadással adatik ki, hogy az érdekeltek, valamely megszabott záros határidő lefolyása alatt, ama közös terek használata felett egyezkedni kötelesek, mivel ellenesetben igényeiknek a törvényes uton való kiegyenlitése előtt ama területek fölött való bányatelek-fektetés nem lesz foganatositható.

A bányakerületi térképen a közös zártkutatási jogositvány szintén berajzolandó.

(Ezen térkép szerkesztése nincsen gyakorlatban.)

---

34. §. Minden szabadkutatás igényt ad legalább is egy vájnamérték, azaz 12.544 négyszögölnyi egyenszög adományozásához. A kőszénnél ezen igény legalább is két, egymást leghosszabb oldalával érintő vájnamérték, azaz kettős mérték adományozásáig emelkedik. *Föntartott tér.*

Ha azonban a szabadkutatás oly aknavájásból áll, melynek feneke függélyesen legalább is ötven ölnyire van a természetes földszin alatt, ugy az igény általában két, a kőszénnél pedig négy, egymást leghosszabb oldalával érintő vájnamérték adományozására terjed ki.

Digitized by Google

Több, ugyanazon adományozásban foglalt vájnamértékek összege *vájnateleknek* neveztetik.

35. §. Jóllehet a kutató saját kutatási területén kivül kutatóvájás üzletére (15. §.) nincs feljogositva, mindazáltal az adományozásnál a vájnamértekek fekvése tekintetében saját kutatási tére határaira nem szorittatik.

36. §. Oly bányamértékek adományozásánál, melyek valamely, még adományozást nem érdemlő szabadkutatás (44. §.) közelében léteznek, ezen utóbbi birtokosának, ha ő az adományozást kérővel meg nem egyezhet, szabadságában áll azon irányt kiválasztani, melyben a vájnatelek egyenszögnek tekintve, a hosszabb kiterjedést kapja.

37. §. Ha a vájnatelek hossza, irányára és nagyságára nézve meg van határozva, ugy annak szélessége is irányára és nagyságára nézve tudva van; azonban mind a kettő kimérésének oly módon kell történnie, hogy a kutatási jegy a vájnamérték közepére essék.

Kut. területek fölött b.-mérték fektetése.

V. sz. 30. §. Az á. b. t. 35—37. §§-ban előirt határozatokból, a bányahatósági gyakorlatra vonatkozólag következő következtetések vonhatók.

Kutatók, kik valamely kutató-vájást, annak adományozhatásaig föltártak (á. b. t. 44. §.) és adományozásért folyamodtak, kérelmezett vájnamértéküket, ha csak régibb adományozások nem állanak utjukban (á. b. t. 15. §. 2.), kutatási terük határain tul, sőt más idegen zártkutatásokba is fektethetik, ha csak az által annak azon tere fedve marad, mely tér neki az á. b. t. 34., 36. és 37. §§-ai nyomán fentartandó.

Ha az igy fektetett bányamezőn belül oly kutató vájások léteznek, melyek a zártkutatás törvényes tulajdonaival nem birnak, (10. §. a) és 28. §§.), ugy ezek, az adományozás által minden kártéritési kötelezettség nélkül az adománykérőnek tulajdonába mennek át, — és a bányahatóság ily általános kutatókat körülzárt kutató-vájásaik átszolgáltatására szoritja. Az e mellett létező szerszámok, földbirtokok, épületek, gépek stb. azonban továbbra is a kutatók tulajdonában maradnak.

Miután az ált. bánya-törvény 34. §-a értelmében a szabadkutatás legalább egy, kőszénnél pedig legalább két, esetleg négy, egymást hosszoldalával érintő vájnamérték adományozására ad igényt: nincs ugyan kizárva, hogy a szabadkutatás jogositványának elnyerése után ne történjék más részére ugyanazon térre vonatkozólag adományozás, az adományozás azonban a szabadkutatásban a fent idézett 34. §. szerint rejlő jogokat nem érinti és azoknak sérelmére nem szolgálhat. (7214/1892. sz. kir. Kuria.)

Digitized by Google

(Minthogy az adományozások körül a zártkutatmányok fenntartott mezőinek fektetése miatt a leggyakoriabbak az összeütközések, az alábbiakban részletesen közlünk olyan határozatokat, amelyek minden tekintetben kielégitően tájékoztatnak a fennálló gyakorlat dolgában.)

Sz. egy adományozási határozat ellen intézett felfolyamodásában különösen azt tartotta sérelmesnek, hogy egy későbbi keletü (1892.) zártkutatmány alapján történt felkérés folytán egy korábbi keletü (1887.) zártkutatmánynak fenntartott határa megszorittatik, holott a legidősebb (1866.) zártkutatmány körébe a legcsekélyebb behatolásnak sincs helye, továbbá, hogy egy zártkutatmány, melynek alapján még adományozás folyamatban nincsen, harmadiknak ügyéből kifolyólag fenntartott határfektetési joggal birjon. E tárgyban 40135/1895. sz. a. a következő P. m. r. intézkedik:

Felfolyamodó 1887. évi zártkutatmánya után fenntartott határt nem terjeszthet, mert bevájása és jegy-álláspontja a K. tulajdonát képezett, de a bányajárás folyamán az adománykérőre átment 1886. évi idősebb zártkutatmány körébe esik, melynek a fenntartott határ terjesztésére elsőbbsége van. Ennek, nem pedig az 1892. évi zártkutatmány alapján járó jognak következménye az, hogy az 1887. évi zártkutatmány megszoritást szenved.

Azon állitás, hogy a legidősebb 1866. évi zártkutatmánynak az 1887. évi zártkutatmánynyal biztositott körébe a legcsekélyebb behatolásnak sincsen helye, alappal nem bir, mert bányahatár fektetésénél a kutató saját kutatási körének határaira az ált. bt. 35. §-a szerint korlátozva nincs, tehát az adománykérő az 1886. évi zártkutatmány fentartott határát, valamint bányatelkét is az 1886. évi idősebb zártkutatmány körébe, a meddig ennek fenntartott határát nem érinti, szabadon terjesztheti, mit a legfiatalabb 1887. évi zártkutatmány meg nem gátolhatván, ilyen módon az 1866. évi zártkutatmány körét egész terjedelmében nem is biztosithatja.

Azon kifogás, hogy K. az 1886. évi zártkutatmányra, noha arra maga adományozást nem kért, az idegen felkérő javára és a felfolyamodó ellen fenntartott határt fektetett, nem bir alappal és figyelembe nem vehető, mert K. a kérdéses zártkutatmányt és azzal kapcsolatban a minden zártkutatmányt megillető fenntartott határfektetéshez való jogát a tárgyalás folyamán átengedte az adományozást kérőnek, ez pedig ennek folytán jogositva volt arra, hogy tekintettel a helyzetre, mely a tárgyalás alkalmával fennállott, a fenntartott határt a későbbi jogosultságú 1887. évi zártkutatmány ellenében ugy fektesse, amint azt a saját érdeke megkivánta.

*

A. egy hosszmérték átfektetését, illetve helyébe egy bányal telek adományozását kérelmezvén, ez ellen K. tiltakozik azon oknát fogva, mivel az 1886 és 1894. évi zártkutatmányok fenntartot, határait sértve látja. Az adományozási határozat ellen felfolyamodásában főérvül az hozatott fel, hogy a bányatelek felkérőjét 1893. évi előjog nem illeti meg, mivel K.-nak 1886. évi előjoga van-1868. illetve 1869. évi előjog pedig azért nem illeti, mert ezen előjog a zártkutatmányok elenyésztével megszünt.

Ezen ügyben 40140/1895. sz. Pm. rendelet a következő határozatot hozta:

Digitized by Google

Felkérőnek 1893. évi elõjoga azért van, mert 1893-ban nyujtotta be felkérvényét, melylyel az 1868. és 1869. évi régi zártkutatmányai körében bányatelket korlátlanul fektethetett. K. zártkutatmányai ezen bányatelek fektetését nem gátolhatták, még pedig az 1886. évi azért nem, mert bevájása és jegyálláspontja a felkérő idősebb zártkutatmányainak körébe esvén, itt az ált. bt. 31. §-a és a felkérő akarata ellenére fenn nem állhatott, tehát fenntartott határt nem terjeszthetett és igy 1886. évi elõjoga nincs; az 1894. évi zártkutatmány pedig azért nem, mert a bányatelek fektetése idejében még bejelentve nem volt s azonkivül bevájása és jegye a felkérő 1893. évi idősebb zártkutatmányának körébe esvén, itt fenntartott határ nem illetheti.

Ezen jogállapot a felkérő 1867. évi kutatási engedélyének meg nem hosszabbitása és a rajta alapult zártkutatmányoknak 1894. évi törlése következtében annyiban változott, hogy a felkérvényben töröltetni kért, de tényleg nem törölt 1886. évi zártkutatmánya K.-nak, most már nem törölhetővé vált, de ezáltal felkérő bányatelkére nézve jogvesztessé K. ezen zártkutatmányával szemben nem lett, mivel ennek fenntartott határ fektetésére való joga csak A. zártkutatmányának elenyésztekor kezdődik, mely időpontig elõjoga, sőt fennállási joga sem volt. Ez okból K. zártkutatmányai a felkért bányatelek fektetését nem gátolhatják.

*

N. egy hosszmérték átfektetését, illetve helyébe egy uj bányatelek adományozását kérvén, az ellen a bányajáráskor Sz., K., A. és H. tettek kifogást melyek közül a viszonyok változása következtében azSz. és K. kifogásai hatályukat vesztették. A. az átfektetni kért és az ő hosszmértékei közti határkérdés miatt mondott ellen, az 1866. évi zártkutatmány birtokosa pedig azért támadja meg a már fektetett bányatelket, mivel az jelenleg egy idegen hosszmértéket fed, ami azelőtt megengedve nem volt. A bányakapitánynak e határozata felfolyamodás tárgyává tétetvén: A. az adománykérőnek az á. b. t. 62. §-a értelmében perre utasitását és az ő hosszmértékének adományozási okmány szerinti kimérését, valamint az á. b. t. 67—70. §§. szerinti további eljárást kérelmezte; másrészt azért tartja sérelmesnek a határozatot, mert annak idején a szóbanforgó hosszmérték átfektetésébe, illetve az uj adományozásba csak azon jogi elv szem előtt tartásával egyezett bele, hogy egy bányatelek idegen hosszmértéket nem fedhet, minthogy ez azonban az e részben hozott ministeri döntvény értelmében jelenleg lehetséges, feljogositottnak érezte magát arra, hogy az 1866. évi zártkutatmánya részére fenntartott határt az 1893 évi tárgyalásnál az 1873. évben történt választástól eltérőleg fektesse. E tárgyban kelt a 40.141/1895. Pm. rendelet.

A mi az első felfolyamodványt illeti, adománykérő az á. b. t. 62. §-a értelmében a fennálló jogviszonyok között azért nem utasitható perre, mert az adományozandó bányatelek környékén legidősebb átfektetni kért hosszmérték 1829-ben kiméretvén és kicövekeltetvén, sőt ez alapon a keleti határ jelölése a felek hozzájárulásával 1861- és 1884-ben bányahatóságilag foganatosittatván, fekvése iránt a legcsekélyebb kétség fenn nem forog és igy az adománykérő tőle nem függő okokból támasztott jogi kérdés miatt perre utasitás által jogos tulajdonát és birtokát képező bányajogositványának az á. b. t. 283. §. szerint megengedett átfektetésében nem korlátozható. Ellenben felfolyamodó, ki ezen bánya-

Digitized by Google

jogositványok tekintetébeu érvényes kicövekelések által korlátozva van és ki ezen korlátok megszüntetése érdekében támaszt igényt, tartozik igényeinek birtokon kivül érvényt szerezni és ez oknál fogva ő volt perre utasitandó.

Minthogy pedig a szóban forgó hosszmértékek 1829-ben bemérettek és kicövekeltettek, a kifogásolt határokat érvényeseknek kell tekinteni annál inkább, mivel azok az 1861. évi jegyzőkönyv szerint mint olyanok elismertettek és ujabb egyezség vagy jogper utján megváltoztatva nem lettek; ennélfogva itt a b. t. 67—70. §§-aiban foglalt eijárásnak nincsen helye, mivel ez a bányatelkeknek felismerhetlenné vált határjeleinek megujitásáról szól, itt pedig egy jogi kérdés eldöntése forog szőnyegen, mely tekintetben pedig A. hossztelek jogai, mennyiben hossztelke a delejes elhajlás figyelmen kivül hagyása miatt csekély részben az átfektetett bányatelekbe esik, ezen belül is épségben fenntartattak s igy az állitott jogi kérdést illetőleg biztositva van. Ezeknél fogva a felfolyamodó igényei az átfektetést nem gátolják.

A mi H. felszólamlását illeti, a hosszmérték-átfedés jogi elvének gyakorlatba vétele a felfolyamodó jogát az esetben érintené, ha hosszmértéke fedetnék és az átfektetni kért bányatelek 1873. évi fekvése megváltozott volna, de minthogy ezen fekvés meg nem változott és a felfolyamodónak hosszmértéke nincsen, melyet ezen bányatelek fedhetne, igényt sem támaszthat ahhoz, hogy zártkutatmányának fenntartott határát az 1873. évi választástól eltérőleg fektesse.

Az átfektetni kért bányateleknek, mely ellen az 1866. évi zártkutatmány birtokosa 1873-ban kifogást nem tett, fekvése meg nem változott és felkérő az ekként fekvő bányatelekhez jogot szerzett, melyet akaratán kivül és azért, mivel a határozathozatal késedelmesen következett be, el nem veszithet. Ekként a zártkutatmány birtokosa a felkért bányatelek fektetésébe beleegyező 1873. évi nyilatkozatát a felkérő szerzett jogának sérelme nélkül vissza nem vonhatván, tett óvásával a bányatelek adományozását nem gátolhatja.

*

K. egy hosszmérték átfektetését, illetve helyébe egy bányatelek adományozását kérelmezvén, H. az ellen tiltakozott, mert az 1887. évi zártkutatmány részére fenntartott mértéket vett igénybe és egyszersmind ennek az 1866. évi zártkutatmány körén kivül eső részéről lemondott. Az adományozási határozat ellen H. felfolyamodó kiemeli, hogy a bányatelek adományozása K által nem az 1870. évi zártkutatmánya alapján kéretvén, az ezen zártkutatmány alapján járó jog, tehát fentartott határ terjesztése nem jöhet alkalmazásba; hogy a törvény az 1887. évi zártkutatmány birtokosát a telekminimum tekintetében önkéntes jog-megszoritásában nem korlátozhatja, kisebb telekhez való jogát sem szüntetheti meg.

E tárgyban 40133/1895. P. m. sz. a. a következő rendelet határozott:

Az a körülmény, miszerint a bányatelek adományozás nem az 1870. évi zártkutatmány alapján kéretett, fenntartott határterjesztési jogát egyáltalában nem ingatja meg, mivel ez a jog mindenik zártkutatmányt megilleti, feltéve, hogy ugyanolyan, de régibb jogba nem ütközik; az adományozási kérvényből származó jogokra nézve pedig nem az a kérdés, hogy az adományozás hosszmérték, vagy zártkutatmányi jogositvány alapján kéretett, hanem csakis az, vajjon az ált. bt. 40. és 44. §-a szerint fenntartott ásványok

Digitized by Google

vájást érdemlőleg feltárva léteznek-e és ezen feltétel mellett a bányafektetés ellen csak korábban szerzett bányajogositványok érvényesithetők.

K.-nak 1870. évi zártkutatmányi jogositványa H.-nak 1887. évi zártkutatmányánál korábban szereztetvén, a fenntartott mérték terjesztése és a terjesztési iránynak az ált. bt. 36. §-ban biztositott szabad választása elsőbbségi jogon megilleti. Ezzel szemben H. 1887. évi fiatalabb zártkutatmánya, habár a legidősebb 1866. évinek körében fekszik is, fenntartott határ terjesztésére joggal nem bir, mivel bevájása és jegyálláspontja az adománykérőnek idősebb 1870. évi zártkutatmányát megillető fenntartott határ területébe esik; az igénybe vett fenntartott határ egy részéről való lemondásnak pedig helye nincsen, mivel kisebb határ annál, mely az ált. bt. 34. §-ban 12544 négyszögöllel megszabatott, egyáltalában igénybe nem vehető.

Azon ellenvetés, hogy az 1870. évi zártkutatmány fenntartott határa és ennek jogán a bányatelek is az 1866. évi idősebb zártkutatmány körébe nem nyulhat, alappal nem bir, minthogy a határterjesztési jog az ált. bt. 35. §-a szerint a kutatási tér határaira korlátozva nincsen.

*

A. egy hosszmértéknek átfektetését, illetve helyébe egy sik bányamérték adományozását kérelmezvén, ez ellen K. azt a kifogást tette, hogy az átfektetési kérvény alapjául szolgált zártkutatmányok elenyészte után az átfektetési kérvénynek jogi alapja nincsen és hogy az uj bányatelek-fektetés az ő zárt kutatmányainak fenntartott határai miatt keresztül nem vihető; mert őt 1886. évi zártkutatmánya alapján fenntartott határ feltétlenül megilleti, mert felkérőnek 1869. évi zártkutatmánya elenyészvén, ez neki semmiféle előjogot nem biztosit és végre mert bányaszabadtér hiánya a fenntartott határirány választását nem korlátolhatja, a mennyiben az irányváltozás által még nem adományozás, még nem kimérés kéretik, hanem csupán egy jövőbeli, ideális. váromány os jog vétetik igénybe, mely gyakorlatilag abban lesz érvényesithető, ha a fenntartott határ által fedett bányatelekrész bányaszabadtérré változik. Ezen felfolyamodás tárgyában 1895. évi 40134. sz. a. a következő P. M. rendelet bocsáttatott ki.

Felkérő előjoga nem elenyészett zártkutatmányokon, hanem 1893. évi felkérvényen alapszik, melylyel a felkérő régibb zártkutatmánya körében bányatelket korlátlanul fektethetett. Az 1886. évi zártkutatmány ezen bányatelek fektetését abban nem gátolhatta, mert bevájása és jegyálláspontja a felkérő idősebb zártkutatmányának körébe esvén, itt az ált. bt. 31. és a felkérő akarata ellenére fenn nem állhatott, tehát vele szemben teljesen érvénytelen levén, fenntartott határt nem fektethetett . . . . . .

A fenntartott határ irányválasztása szoros kapcsolatban áll annak fektetésével. A fektetés egyrészt a „korábban szerzett jogok sérelme nélkül" való ált. bányajogi elv és mésrészről az ált. bt. 37. §-ában foglalt azon feltétel korlátozza, hogy a kutatási jegy álláspontja a fentartott határ közepére kell, hogy essék. Az 1886. évi zártkutatmány fenntartott határának határt szab a már adományozott L. bányatelek és minthogy a kutatási jegy ezen bányatelektől 28 ölnél kisebb távolságban áll, a fenntartott határ fektetésére nincsen elég bánya-szabadtér.

Azon eshetőség, hogy a fenntartott határ által fedett bánya-

Digitized by Google

telek-rész idővel bányaszabadtérré átváltozhatik, figyelembe nem vehető, minthogy a jelenlegi bányatelek fektetésénél csak a jelenleg fennforgó visszonyok lehetnek mérvadók, egy most ki nem mérendő bányamértékhez való jövőbeli, ideális várományos jog pedig el nem ismerhető annál kevésbbé, mivel a minden zártkutatmány számára fenntartott határ a b. t. 34., 36. és 37. §§-ai szerint semmi egyéb, mint egy adományozás számára fenntartott tér, tehát ugyanazon feltételeknek van alávetve, mint minden más bányahatár és igy sem más alakban, sem más nagyságban nem mérhető, sem pedig egészben vagy részben már adományozott telkeken át nem fektethető, különbséget nem tevén az, hogy ezen adományozott bányatelek az illető zártkutatmányosnak vagy másnak képezi tulajdonát.

*

Z. hosszmértéke átfektetését, illetve helyébe egy uj bányatelek adományozását kérelmezvén, ez ellen A. tiltakozott, azt állitva, hogy a felkért bányatelek az ő hosszmértékéből felénél többet elfoglalt és kéri, hogy a Z. telkének üzeme, mint jogositatlan betiltassék, mert a Miksa-féle bányarendtartás V. a. 3. és 7. §-ai értelmében az ő hosszmértéke, mint idősebb az átfektetni kért telket, mint fiatalabbat az adomány szerint általa eddig elfoglalt térről eltolhatja.

E felfolyamodás következménye lett 40142/1895. sz. a. kelt Pm. rendelet, mely szerint:

A szóban forgó hosszmértékek okmányaiból kétségtelenül kiderül, hogy azon hosszmértékek 1829-ben kimérettek és kicövekeltettek, hogy továbbá a két hosszmérték közt történt áttörés folytán, ámbár mindkét hosszmértéknek érazonossága elismertetett, 1860-ban egyiknek keleti, másiknak nyugati közös határpontja az 1829. évi mérés nyomán kijelöltetett s ezen intézkedés bányahatóságilag jóváhagyatott és végül, hogy az áttörés folytán, midőn az érazonosság kiderült, 1861-ben a bányakapitányság intézkedésével jóváhagyott jegyzőkönyv szerint a felek abban egyeztek meg, hogy e két hosszmérték határai gyanánt a fennálló térkép szerinti határok maradjanak érvényesek mindaddig, mig ezen jogositványok jogi helyzete és a határjelek másnemü kiigazitása iránt a felek másként ki nem egyeznek vagy jogper utján ezen határok meg nem változtatnak. Az egyezséghez képest A. hosszmértékének keleti határpontja azután ismét az 1829. évi térkép nyomán kijelöltetett s bányahatóságilag jóváhagyatott. Dacára annak, hogy a felmerült határkérdés elintézett tény, a felfolyamodó azt állitja, hogy a hosszmértékek terjedelmét és vonulását illetőleg perkérdés forog fenn s az ő hosszmértékének kicövekelését kivánja; minthogy azonban a hosszmértékek kicövekelt határaiban sem uj kiegyezés, sem jogper által eddigelé változás nem történt, az átfektetni kért jogositvány eltolásának igénybe vétele pedig a felek fennálló egyezségét meg nem változtathatja, ennélfogva az elismert térképi határokat jelenleg is érvényeseknek kell tekinteni és más határok kicövekelése nem eszközölhető.

Azon állitás, hogy az 1829. évi kicövekelés abból a feltevésből indult ki, hogy legalább két telér létezik, nem felel meg a Miksa-féle bányarendtartás elveinek, mivel ezek szerint a felkérő az adományozás által csak cimet nyert, a tárgy átadása telereknél csak az adományozott mérték kimérése és kicövekelése által

teljesült, a mi pedig csak az illető szomszéd bányatulajdonosok hozzájárulásával történhetett jogérvényesen. Az ilyen kiméréanek és kicövekelésnek jogi folyománya az volt, hogy attól az adományos többé el nem térhetett, a Miksa-féle bányarendtartás II. a. 7. §-a szerint más helyen vájást uj felkérés nélkül nem kezdhet és a V. a. 3. §-a szerint az idősebbik, ha erét a hegynek egyik választott oldalán mivelte, a másik oldal felé nem vájhat. Ezen bányajogi elvek mellett az 1829. évi kimérés és kicövekelés tehát a fél szabad választása után feltétlenül megállapitván A. hosszmértékének fekvését, ezzel az átfektetni kért hosszmérték fekvése is feltétlenül megállapittatott. Ennélfogva azon állitás is, hogy a telekkijelölés nem a felek tetszésétől függ, hanem hatósági közeg által az adományozási okmány adatai szerint foganatositandó, a régi bányarendtartás félreértésén alapul, minthogy ennek V. a. 3. §-a értelmében, olyan régi bányajogositvány, mint a felfolyamodóé, melynek 1803-ban kelt adományozási okmányában az adományozott hosszmérték fekvése pontosan meghatározva nincs, az adományos szabad választása nélkül kimérhető és kicövekelhető nem volt, de ezen szabad választási jog az idősebbnek éren maradásával csakis a telek kiméréséig volt gyakorolható.

A Miksa-féle bányarendtartás V. a. 3. §-a, melyre a felfolyamodó Z. telkének eltolási jogát alapitja, éppen ezen jog ellen szól azon rendelkezésével, hogy az idősebbik, ki egyszer az éren tetszése szerint választott hegyoldalon, vagyis irányban vájt, a másik oldal vagyis ellenkező irány felé nem vájhat, ennélfogva A. telke, miután az éren nyugat felé vájt és ennek következtében hosszmértéke is 1829-ben nyugat felé méretett és cövekeltetett ki, jelenleg kelet felé terjeszhetni és Z-nek a szintén 1829-ben jogérvényesen kimért és kicövekelt mértékét helyéből eltolni jogositva nem lehet. Minthogy ezen hosszmértékek ugy vannak kimérve és kicövekelve, hogy fekvésük iránt kétség fenn nem forog, az egyik a másiknak jogsérelme nélkül el nem tolható, tehát a A. telkének elmozditással járó kicövekelése jogper eldőlése előtt a felfolyamodó beismerése szerint sem foganatositható. Nem áll az, hogy a bányakapitányság, midőn Z. telkének átfektetését megengedi, az A. jogositványának terjedelmét és vonulását illető kérdésben itélkezik, mert a szóban levő uj adományozás, habár tulajdont ád is, A.-nak telekbeni idősbbségére vagy korábban szerzett más jogára nézve az ált. bt. 70. §-a szerint hátrányos nem lehet.

Adománykérő perre nem utasitható, mert egy tőle nem függő okokból támasztott jogi kérdés miatt az 56 év óta jogos tulajdonát és birtokát képező bányajogositványnak az ált. bt. 282. §-a szerint megengedett átfektetésében nem korlátozható, ellenkezőleg felfolyamodó, ki a bányajogositványok jogi helyzetében érvényes kicövekelések által korlátozva van, és ki ezen korlátok megszüntetése iránt támasztott igényt, tartozik igényének birtokon kivül érvényt szerezni, mi oknál fogva ő volt perre utasitandó. A határozat ezen intézkedését a felnyitó pontnak a vitás hosszban való fekvése sem befolyásolja, minthogy ezen pont a fektetési térkép szerint az átfektetendő hosszmértékben fekszik, melyhez felkérőnek ez idő szerint kizáró tulajdonjoga van.

Felfolyamodó azon kivánsága, hogy Z. hossztelkében a további mivelés betiltassék, minden alapot nélkülöz, mert eltekintve attól hogy ezen hosztelek az A. telkét nem fedi és áttörés esete sem forog fenn, az ált. bt. 67-70 §§. alapján bányamüvelés betiltása el

Digitized by Google

nem rendelhető és Z. telkében annál kevésbbé, mivel az jogérvényesen kicövekelt határai közt miveltetik és A. az 1894-ben létrejött peregyezségben elismeri, hogy a Z. bányatelkében semmiféle cimen tulajdoni vagy használati joga nincsen.

Minthogy A. hosszmértéke 1829, 1860 és 1861 évi térképek szerint ki van cövekelve, ettől eltérő kicövekelése pedig a Z. hosszmértékének sérelme nélkül el nem rendelhető; minthogy az utóbbi hosszmérték eltolásának igénybevétele nem képez oly magánjog feletti perügyet és előkérdést, mely a kért átfektetést és uj adományozást az ált. bt. 61. §. szerint gátolná és mely feletti tárgyalás befejezéséig az adományozás iránti határozás a 62. §-a szerint felfüggesztendő volna, amennyiben ezen igény érvényesitését az adományozás nem gátolja és az A. bányabirtokának az adományozandó bányatelken belül is biztositva marad, mindezen okoknál fogva a megtámadott határozatot megerősiteni s felfolyamodót visszautasitani kellett.

*

A. egy hosszmérték átfektetését, illetve helyébe egy bányatelek adományozását kérelmezvén, ez ellen a bányajáráskor K. azt a kifogást tette, hogy az átfektetési kérvény alapjául használt zártkutatmányok elenyészte után az átfektetési kérvénynek jogi alapja nincs és hogy az uj bányatelekfektetés a K. ur kutatmányainak fenntartott határai miatt keresztül nem vihető. Az adományozás megtörténvén, az ellen K. felfolyamodott, előadva, hogy őt 1886. évi három zártkutatmánya részére fenntartott határok feltétlenül megilletik, hogy a felhozó 1868. és 1869. évi zártkutatmányai elenyészvén, ezek semmi előjogot neki nem biztositanak, az átfektetési kérvénynek hatályba lépte pedig nem előzte meg a K. zárt kutatmányainak 1886. évtől számitandó előjogát s végül, hogy bányaszabadtér hiánya a fenntartott határ irányválasztását nem korlátozhatja, mert az irányválasztás által még nem adományozás, még nem kimérés kéretik, hanem csupán egy jövőbeli ideális várományos jog vétetik igénybe, mely gyakorlatilag csak akkor lesz érvényesitendő, ha a fenntartott határ által fedett bányatelek-rész bányaszabad térré változik.

E tárgyban kelt a 40136/1895. sz. Pm. rendelet, mely szerint:

K. zártkutatmányait az ált. bt. szerint fenntartott határ nem föltétlenül, hanem csak mások korábban szerzett jogainak sérelme nélkül illeti meg és ha azok kutató vájásai a 31. §. ellenére idegen zártkutatmányok körébe helyeztettek, mindaddig, mig az utóbbiak fennállottak, semmi joggal, tehát fenntartott határfektetési joggal sem birtak.

Felkérő előjoga nem előnyezett zártkutatmányokon, hanem 1893. évi felkérvényén alapszik, mellyel két régi zártkutatmányainak körében bányatelket korlátlanul fektethetett. A K. zártkutatmányai ezen bányatelek fektetését akkor nem gátolhatták, mert bevájásuk és jegyálláspontjuk a felkérő zártkutatmányai körébe esvén, itt az ált. bt. 31. §. és felkérő akarata ellenére fenn nem állhattak, tehát fenntartott határt sem fektethetett.

Ezen jogállapot a felkérő 1867. évi kutatási engedélyének meg nem hosszabbitása és a rajta alapult zártkutatmányoknak 1894-ben történt törlése következtében annyiban változik, hogy K.-nak a felkérvényben töröltetni kért, de tényleg nem törölt zártkutatmányai most már nem törölhetőkké váltak, de ezáltal a

Digitized by Google

felkérő a bányatelkére nézve nem vált jogvesztessé a K. zártkutatmányaival szemben egyrészt, mert a felkérvény maga állapit elsőbbségi jogot és érvénye nincs valamely kutatási engedélyhez kötve, másrészről a K. zártkutatmányainak fenntartott határfektetési joga csak az A. zártkutatmányainak elenyésztekor kezdődik, a mely időpontig azok ezekkel szemben elöjoggal egyáltalában nem birtak, de ekkor A. a felkérvényben kijelölt területre nézve már erősebb elsőbbségi joggal birt és ez okból a K. zártkutatmányai, mint ezzel szemben későbbi érvényességü jogositványok, a felkért bányatelek fektetését nem gátolják.

Fenntartott határ irányválasztása annak fektetésével szoros kapcsolatban áll. A fektetést egyrészt a korábban szerzett jogok sérelme nélkül való általános bányajogi elv és másrészt az ált. bt. 37. §-nak azon feltétele korlátozza, hogy a kutatási jegy a fenntartott határ közepére kell hogy essék. K. zártkutatmányai fenntartott határainak a már adományozott szomszédos bányatelkek szabnak határt és minthogy a kutatási jegyek ezen bányatelkektől 28 ölnél kisebb távolságban állanak, a fenntartott határok fektetésére nincsen elég bányaszabadtér.

Azon eshetőség, hogy a fenntartott mértékek által fedett bányatelek-részek idővel bányaszabadtérré változhatnak, figyelembe nem vehető, minthogy a jelenlegi bányafektetésnél csak a most adott viszonyok lehetnek mérvadók, egy most ki nem mérhető bányahatárhoz való jövőbeli, ideális, várományos jog el nem ismerhető, mivel a most fennforgó adományozás alkalmával egy zártkutatmány részére csak oly fenntartott határ biztositható, mely az ált. bt. 37. §-a szerint ki is mérhető. Miután az igénybe vett fenntartott határok az adott viszonyok között bánya szabad téren egészen ki nem mérhetők, azok fektetése sem engedhető meg.

A. zártkutatmányai későbbi bejelentésüknél fogva a bányatelek fektetésére befolyást nem gyakorolnak és a mennyiben az 1893. évi zártkutatmányok vájás és jegyálláspontja az 1886. évi zártkutatmány körébe esik, azok törlése a bányakapitányság jelentése szerint folyamatban van.

Kutat. jogok átruházása.

38. §. **A kutatási engedelem, vagy a szabadkutatási jogositványoknak minden más vállalkozóra leendő átruházása a bányahatóságnak följelentendő. Ha ezen vállalkozó valamely vájást, a bányahatósághozi följelentés előtt kezd, ugy ő jogtalan bányavállalkozókép büntetendő.**

Az átruházás bejelentése.

V. sz. 31. §. Ha valamely kutatási engedély (á. b. t. 14. §.) az eredeti szerző által valamely harmadik személyre átruháztatik, ugy a 38. §-ban előirt e tárgyu bejelentés a bányahatósághoz (bányakapitányság vagy bányabiztosság) egy mindkét fél által aláirt beadványnyal kell, hogy eszközöltessék. A beadványhoz az eredeti kutatási engedély melléklendő. Mind emez irányban hiányos beadvány pótlásra visszaadandó.

Jogosittatlan munkálatok betiltása.

Ha a bányahatóság valamely uton-módon tudomást szerez arról, hogy az átvevő az átveendő területen, az

Digitized by Google

átvétel törvényszerü bejelentése előtt kutatási munkálatokat kezdett, ellene ama munkálatok eltiltása mellett, az á. b. t. 236. §-át fogja alkalmazni. Az eltiltás maga a politikai hatóság értesitése mellett rendeletileg eszközöltetik.

Ha egy kutatási engedélynek átruházása biroi átadó végzés (örökösödési eljárás, végrehajtás, csőd stb.) folytán történik, ugy az átvevő ezen okmányt (végzést) eredetiben vagy hitelesitett másolatban az eredeti kutatási engedély csatolása mellett, egyoldalu bejelentéséhez mellékeli. *Átruházás birói uton.*

V. sz. 32. §. Minden kutatási engedély elidegenitése iránti bejelentés a bányahatóság által mindenekelőtt alaki szempontból (31. §.) vizsgálandó meg, és ha e tekintetben a törvényes kellékeknek megfelel, kipuhatolandó, ha vajjon az átvevő, az á. b. t. 7. és 8. §§. értelmében bányamüvelésre jogosult és végre, hogy a kérdéses kutatási engedély érvényben van-e? *Az átruházás bejelentésének elintézése.*

Ha e követelmények egyike vagy másika nincs minden kétséget kizáró módon igazolva, ugy a bejelentő értesitendő arról, hogy az átruházás a kutatási könyvekben nem jegyeztetett elő és hogy az átvevőt ezen átruházásból kutatási jogok nem illetik. — Foganatositandó azonban a bejelentett átruházás, ha a bányahatóság a föntemlitett körülményekre nézve törvényes akadályokat nem talál azáltal, hogy a bejelentett átruházás ugy az eredeti kutatási okmányokon, mint a kutatási könyvben is, a megfelelő helyeken feljegyeztetik. A bejelentő erről eredeti kutatási okmányai visszazárása mellett értesitendő.

V. sz. 33. §. Bejelentett és megerősitett zártkutatások (á. b. t. 22. §.), a 30. és 31. §-ban tárgyalt engedélyezhetési esetek kivételével, csak ugy ruházhatók át az eredeti szerzőről másra, ha az átvevő egyidejüleg az azok alapját képező kutatási engedélyeket is átveszi, vagy ha egy a kérdéses területre vonatkozó kutatási engedélyt bir, vagy végre, ha a zártkutatás átirásával egyidejüleg egy, valamely a kérdéses terület tetszés szerinti részére vonatkozó kutatási engedélyt is kér és uj jogositványának erre való átiratását szorgalmazza.

Az első esetben a kutatási engedélynek és zártkutatásnak a kutatási és zártkutatási könyvekben való

Digitized by Google

átirása eszközlendő. — Azon esetben, ha az eredeti kutató, az átadott kutatási engedély alapján az illető kutatási területen még több, át nem adott zártkutatással bir, ugy bizonyos záros határidő kitüzése mellett felszólitandó arra nézve, hogy ezek számára egy kutatási engedélyt eszközöljön ki, mert ellenesetben, a 10. §. 7. és 8. pontjaiban elősorolt következmények foglalnának helyt. A másik két esetben az átruházott zártkutatás, az eredeti kutatási engedélynél törlendő és a közvetlen szerző a megfelelő régibb vagy uj kutatási engedélynél előjegyzendő. — A megfelelő följegyzés a zártkutatási könyvben is eszközlendő.

Az ált. bányatörvény 2. §-a szerint, a mennyiben ezen törvény különös határozatokat nem tartalmaz, bányajogi kérdésekben is az ált. polgári büntető stb. törvények alkalmazandók. S mivel a kutatási jogok tekintetében a bányatörvény csakis azok tulajdoni átruházását szabályozza (38. §.), azon kérdés, hogy vajjon a kutatási jogositványokra vonatkozólag örök bérleti vagy örök haszonbérleti jog szerezhető-e vagy sem, hazai magánjogunk értelmében birálandó el.

E szerint az örökbérlet és az örök haszonbérlet a megosztott tulajdon egyik faját képezi, hol a főtulajdonos mellé a haszonvevő tulajdonos csatlakozik s tárgyát ezen jogügyletnek csakis ingatlan dolgok képezhetik, mert az örökös haszonvétel csupán az ily elhasználhatlan javaknál fordulhat elő.

Ily körülmények között önként érthető, hogy a zártkutatmányokra nézve, a mely jogositványok időlegesek, fennállásuk feltételekhez kötött s melyek csak a bányászati kutatásra vonatkozó jogot foglalják magukban s melyeknél bárminemü haszonvétel lehetősége ki van zárva, örök bérleti jog nem szerezhető s az ennek elérését célzó jogügylet érvénytelen, mert annak a felek által tervezett hatálya a tárgyi jog tilalma folytán nem érvényesülhet.

De továbbá a zártkutatmányok — ezen jogositvány tárgya és tartalmánál fogva — nemcsak örök haszonbéri vagy örökbéri javakat nem képezhetnek, hanem az általános magánjogi elvek szerint egyszerü bér-, vagy haszonbér-szerződésnek sem képezhetik a tárgyát, mert ugy a bérleti, mint a haszonbérleti jogügylet tárgyát valamely elhasználatlan dolog vagy olyatén jog használata képezheti csak, mely a vagyonjogok köréhez tartozik, huzamos gyakorlatra alkalmas s melynél a hosszabb időn keresztül s a törvényben meghatározott módon fennálló birtoklás elbirtoklásra vezethet. Hogy a kutatási jog a bérbe vagy haszonbérbe vehető

Digitized by Google

jogok közé nem sorozható, az elmondottakból önként következik.

Mivel pedig érvénytelen jogügyletek s lehetetlen jogviszonyok regisztrálása a bányahatóságnak nem képezheti feladatát: az örökbérleti jognak zárt kutatmányoknál való feljegyzését megtagadó elsőfoku határozatot megerősiteni kellett. 18.066/1898. P. m. rendelet.

A bányahatóság annak elbirálására hivatva nincsen, hogy a birósági közbenjárással keletkezett jogcim mennyiben állhat fenn a folyamodóknak szerződésen alapuló jogcimével szemben; e tekintetben más utasitás nem adható, mint az, hogy a folyamodók a kérdéses kutatási jogositvány átiratására vonatkozó egyezségi s birósági j. könyvben foglalt szerződéssel szemben azon szerződéseknek, melyek a bányabiztosság megfelebbezett határozatában eszközölt átiratások alapját képezték, az érvénytelenitése iránt inditsanak keresetet. (77.102/1895. Pm. r.)

---

39. §. Minden kutatási engedelmekről, szabadkutatások följelentéseiről s azok felől adott elismervényekről a bányahatóságok által saját kutatási könyvek vezetendők. *Kutatási könyvek.*

Ezeknek megtekintése mindenkinek megengedtetik.

V. sz. 34. §. Az á. b. t. 39. §-a szerint vezetendő kutatási könyv (a VI. minta szerint szerkesztendő) és minden kutatás számára, a meghosszabbitások, átiratások, szerzett zártkutatások, azok átiratása vagy törlése eszközölhetése végett legalább egy lap nyitandó.

Ugy a kutatási, mint a zártkutatási könyvek (V. minta) azon hatóságnál vezetendők, melyet az azok fölötti első határozás illet.

A bányakapitányságok azonban a bányabiztosságok e tárgyu bejelentéseit ugy kell, hogy rendezzék, hogy eme könyvek állásáról mindig tudomással birjanak. Mindkét könyvet ezenkivül az átnézés könnyitése végett pontos név- és helyjegyzékkel kell felszerelni.

(Jelen szakasz további része nincsen gyakorlatban s azért mellőztetett.)

Minthogy a pénzügyi törvények és szabályok hivatalos összeállitása 14-ik füzetének 59. §-a értelmében több kérelemnek egy beadványban való egyesitése, az azon §-ban megjelölt esetek kivételével, nem szolgálhat alapul arra, hogy a bélyegilleték a ké-

Digitized by Google

relmek száma szerint rovassék ki: a bélyegszabályokkal nem ellenkezik, ha azon beadványoktól, melyekben több szabadkutatási bejelentés egybefoglaltatik, csak egyszerüen követeltetik az 50 kros bélyegilleték. (1876. Fm. i. k. m. r.)

Minthogy kutatási engedélyek az érvényességi időtartam, vagyis egy év leforgása után elenyésznek s azoknak az érdekeltek kérelmére történt meghosszabbitása uj engedélyokmányt pótol: ennélfogva a meghosszabbitás uj engedélynek tekintendő s mint ilyen az illetékszabás 12-ik tételszáma értelmében 1 frtnyi bélyegilleték alá esik, tekintet nélkül arra, vajjon a meghosszabbitási záradék az eredeti engedélyokmányra vagy egy szükség esetében hozzá toldott további ivre iratik.

A kutatási jogositvány meghosszabbitásának megtagadására a bélyegnek be nem adása törvényes okul nem szolgálhat s a már birt jogositványok megszünését bélyegilleték lerovásától függővé tenni, illetőleg a záradéki bélyeg be nem küldése cimén megszüntetni nem lehet, mert a bélyegilleték le nem rovása jogokat nem változtathat, vagy szüntethet meg, valamint annak lerovása jogokat nem alapit meg vagy erősit. A bélyegtörvény megállapitja, hogy mi képezi a bélyegilleték tárgyát. Olyan esetekben tehát, amidőn a bélyegjegy vagy éppen nem, vagy csak hiányosan rovatott le, leletfelvételnek van helye. (71.904/1900. Pü. m. r.)

Az 1881. XXVI. t.-c.-re vonatkozólag a m. kir. pénzügyminister ur f. évi 27.469. sz. a. a következő körrendeletet bocsátotta ki:

„A törvény 15. §-ának rendelkezéseinek értelmében bélyegilleték alá eső távirati beadványoknál az illető közigazgatási hatóságnak mindig meg kell győződnie arról, vajjon a távirati sürgönyök el vannak-e látva azon záradékkal, melyet a távirdai tisztviselő a törvény intézkedése szerint a bélyegilleték mikénti lerovásának, vagy ennek elmulasztása igazolásául a távirati sürgöny szövegéhez hivatalból hozzájegyezni tartozik.

Ezen záradék hiánya, vagy az annak tartalma szerint a bélyegilletékre nézve mutatkozó megröviditės esetében, a távirati sürgönyt elintéző hatóság köteles az illető kérelmező fél ellen nyomban a hivatalos leletet felvétetni és az illető pénzügyi igazgatósághoz elküldeni.“ (1881. Fm. i. k. m. r.)

Ill. dijj. XII. t. Folyamodványok kutatási engedélyért, ily engedély meghosszabbitásáért, továbbá szabadkutatási bejelentések, ivenként 1 korona.

Folyamodványok a felkutatott ásványokkali rendelkezhetés engedélyezéséseért az 1-ső ivtől 2 korona.

Szabadkutatások felőli üzletkimutatások feltétlenül illetékmentesek.

Digitized by Google

Kutatási engedélyek, jogositványok, az 1-ső ivtől 2 korona.

A bányahatóságok bizonyitványai a szabadkutatási bejelentések iránt nem tárgyai az illetéknek.

Panaszos beadványok a szabadkutatási és bányamértéki illetékek tárgyában feltétlenül illetékmentesek.

Kutatási engedélyek és ezeken alapuló zártkutatmányi jogok, ingók, (Közig. bir. 14576/898. sz.), de ha ezek, mint a bányabirtok tartozékai, azzal együtt adatnak el, mint ingatlanok illetékezendők. (Közig. bir. 10149/896. sz.)

Digitized by Google

HARMADIK FEJEZET.

Mig a kutatás régi magyaros elnevezése: *a turzás* lassankint kivész a használatból (ami annyival sajnálatosabb, mert a bányászkodás magyar mesterszavai különben is gyérek), — addig az ezen fejezetben tárgyalt *adományozás*, bár szintén régi kifejezés, teljesen meggyökeresedett. Amily természetes ez, ha tekintetbe vesszük, hogy teljesen kifejező s a fogalmat mindenben fedi, — oly örvendetes és jogtörténetileg is helyes s a magyar bányajog ősi alapjának, a bányaszabadságnak különösen abból a szempontból felel meg, hogy a bányatulajdont éppen ugy, mint ugyan-e kifejezés a földbirtokot, a magyar koronára, az ingatlan birtok képviselőjére (Tripart. I. 24.), a nemzet állami hatalmának symbolumára vezeti vissza, mig a régi német kifejezések (Berglehen, Belehnung) félreismerhetlenül a hübériség s a regalitás elvéből indultak ki.

Az *adományozásról* s a szintén bányatulajdont nyujtó *engedélyezésekről* az ált. osztr. bányatörvény 40—97. és a végr. szabályok 35—67. §-ai rendelkeznek melyek közül a törvény 40 §-a az adományozás fogalmát és célját határozza meg.

Eszerint az adományozás, amig egyrészt kizárólagos tulajdoni jogot ad a bányatelken található összes fenntartott ásványokra (123. §.) s a termelésükhöz szükséges avagy az azt elősegitő bányamüvekre (131. §. 6—9), másrészt feljogosit azok termelésére. (131. §. a.).

Természetes azonban, hogy azoknál az ásványoknál, melyek a földtulajdonos rendelkezése alatt állanak,

Digitized by Google

de termelésük a bányatörvény alá esik, az adományozás csupán ezen utóbbi jogositványra szoritkozik s csak az azok mellett esetleg található fenntartott ásványokra nézve eredményez tulajdoni jogot az eredeti szerzés módján.

A tulajdoni jog kizárólagos, tartamában sem korlátolt, de a közönséges jog alá tartozó tulajdoni jogtól mégis különbözik, mert hatóságilag el is vonható.

A kétféle tulajdoni jog tehát nem vonható teljesen egy szempont alá, de azért elvileg helyesnek látszik, hogy a bányahatóságok a *szénjogok haszonbérletére* vonatkozó szerződés alapján a haszonbérlő javára bányatelket még akkor sem adományoznak, ha a haszonbérbeadó ebbe kifejezetten beleegyezik, miután a haszonbérleti szerződés időhöz kötött jogot ad, «a bányatörvény pedig időhöz kötött adományozást nem ismer.» (33769/1889. sz. földm. ipar- és keresk. min. rend.).

Tagadhatatlan, hogy a bányahatóságok, melyek a bányatörvény alapján felügyeletet is gyakorolnak s a törvény követelte feltételeket hivatalból nyomozzák, a felek akaratához nem lehetnek kötve. A gyakorlatban azonban ez a megoldás csak látszólagos.

A bányabiróság ugyanis a bányatelekkönyvben teljes érvényre juttatja a felek akaratát s elegendő az adományban részesült haszonbérbeadónak a fennálló szerződésre hivatkozó nyilatkozata, hogy a bányatelek tulajdoni jogát a haszonbérlő javára bekebelezze; oly haszonbérleti szerződés alapján pedig, melyben a bérbeadó már adományozott bányatelkének átiratását megengedi, a tulajdoni jogot a haszonbérlő javára szintén bekebelezteti.

A bányahatóság elvi álláspontja tehát a bányatelekkönyvben nem érvényesül.

De ettől eltekintve sem vihető keresztül a gyakorlatban ez az elvi álláspont, mert amikor a volt urbéresek, egy község több száz főre menő földtulajdonosai a haszonbérbeadók, akik rendszerint a község határában

Digitized by Google

található szenet közösen adják haszonbérbe, — az adományozás valamennyiük nevére nem történhetvén, — 1—16 meghatalmazottjuk javára szokás adományozni. Már pedig a meghatalmazás szintén időleges szerződés, sőt egyoldalulag visszavonható s a meghatalmazottak részéről legtöbbször vajmi kevés vagyoni garantiát nyujt.

A 41. §. az adományozás *fajait* s ezek között első sorban a *vájna*-(bánya)-mértékek adományozását sorolja fel, melyek fogalmát a 42. §. határozza meg.

Miután azonban a bányatörvény a 43. §-ban, mint a legtöbb gyakorlati kérdésben, számol a különböző bányavidékek különös visszonyaiból keletkezett helyi körülményekkel, megengedi azt is, hogy a bányamegyei alapszabályokban a szokásos régi, vagy a szükséghez képest a 42. §-ban megállapitott normális mértéktől eltérő uj bányamértékek tétessenek kötelezőkké s ez alapon adományoztassanak is.

Ehhez képest ma is még 16-féle különböző bányamérték ismeretes, melyeket a Bányászati és Kohászati Lapok 1893. évi folyamában (102. l.) megjelent kimeritő ismertetés alapján közlünk.

A 44. §. az adományozás feltételeit szabja meg, mig a végr. szabályok ide vonatkozó 37. §-a kimeritően fejti ki ezen föltételek legfőbbikének: a *feltárás vájást érdemlő voltának* megitélésében szem előtt tartandó tekinteteket s negyedik bekezdésében a bányatörvény intentióit helyezi előtérbe.

Tekintve, hogy a feltárás módjai közül a technika haladása folytán a *furás* egyre nagyobb jelentőséget nyer, annak szerepét az adományozás szempontjából az 1897. évi 75.229. sz. pénzü. min. rend. jelöli ki s mig szénnél és petroleumnál a furás által történt feltárást adományozás alapjául elfogadja, az érceknél kizárja. (Hasonlóképpen itélt az osztr. közigazgatási biróság 1894. évi 1161. sz. a. s kimondotta, hogy az adományozási kérvény bányajárás nélkül elutasitandó.)

A 45—47. §-ok műszaki rendelkezéseket tartal-

Digitized by Google

maznak, melyeket korábbi szabadkutatásokból támadt jogokkal összegyeztetni a végr. szabályok 38. §-a igyekszik, melynek kiegészitésére szolgál az osztr. pénzügyminiszteriumuak hivatalosan közhirré nem tett, a gyakorlatban azonban mégis figyelemben részesitett 1858. évi rendelete, mely a többször emlitett szaklapban jelent meg.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a gyakorlat nem követeli azt, miszerint a feltárási pont az adományozni kért mértékek közös találkozási pontjába essék, mert ez lehetetlen állapotokra vezetne, de teljesen elég, ha a feltárási pont az adományozni kért bányatelek határain belül bárhol fekszik.

A 49. §-nál a pénzügyminiszteriumnak a távirati kérelmekre vonatkozó s az ált. bányatörvény 15. §-nál közölt rendelete veendő figyelembe, mig a végr. szabályok 40. §-ában foglalt, a fektetési térképekre vonatkozó intézkedése oda módositandó, hogy azt nálunk szükség esetén a bányakapitányságok tisztviselői készitik el.

Az 54. §. a bányajárásról, mint az adományozás egyik főmozzanatáról szól, amely a szükséges előfeltételek kinyomozására szolgál. Ezt részletezik a végr. szabályok 43—46. §-ai is, mig az 1859. évi január 2-án kelt s a kivett helyeknél (18. §.) részben már közölt osztr. korm. rendelet azokat a feltételeket szabja meg, melyekhez az adományozás már létező vasutak érdekében kötendő.

Mihelyt a bányajárás megállapitotta, hogy az adományozás föltételei megvannak-e, a bányakapitányság határozatot hoz, melybe a felkért bányateleknek a a bányajáráskor megállapitott becsértékét is felveszi.

Minden adományozási kérvényre külön határozat hozandó, még ha fektetési térképük közös lett volna és csak egy bányajárás tartatott volna is s minden határozat ellen (30 nap alatt) külön felfolyamodás nyujtandó be.

Digitized by Google

Ugy a határozat, mint az annak jogerőre emelkedése után kiadandó adományozási okmány bélyegmentes s az utóbbit a bányakapitányság a bányatelekkönyvbe leendő bevezetés végett a bányabirósághoz teszi át.

Az igy eredeti szerzési módon alapuló bevezetéstől a bányajáráskor megállapitott becsérték 1·9%-a fizetendő illeték gyanánt, mig a tulajdonjognak további átruházásaitól az ingatlanok átruházásával járó rendes százalékos illeték fizetendő.

A bányajáráskor az adományozás ellen emelt kifogások a törvény rendes utjára utasitandók, még pedig a 62. §. értelmében mindig az adományozást kérő utasitandó a pernek záros határidőben leendő meginditására.

Az ujabb gyakorlat azonban a bányatörvényből származó igényekkel szemben nem ily engedékeny s a körülményekhez képest a kifogást emelőt utasitja perre és ezzel többnyire sok köz- és magángazdaságilag káros huzavonát előz meg s hárit el.

A 64—66. §-ok imperative rendelik, hogy minden adományozott bányatelek legföljebb egy év lefolyása alatt a külszinen hatóságilag megjelölendő s az erre vonatkozó eljárást a végr. szabályok 51. §-a részletesen szabályozza, — ezen rendelkezések azonban, anélkül, hogy érvényen kivül volnának, a gyakorlatban rendesen mellőztetnek, aminek legfőbb oka, hogy a bányahatóságok és személyzetük száma tulságosan csekély.

A 71—75. §-ok a *határköz* fogalmát s adományozásának föltételeit határozzák meg, mig a 76—84. §-ok a *külmértékekre* nézve teszik ugyanezt.

A bányatulajdon további két tárgya a *segédvájások* és a *megye-* (fő-, öreg-, vagy al-) *tárnák* nem adományoztatnak, hanem *engedélyeztetnek* s közülök a megyetárnák abban is különböznek az eddigiektől, hogy mint a bányászat általános hasznára szolgáló, nagyfontosságu intézményeket, melyek egész bányavidék érde-

Digitized by Google

keltségét érinthetik, — a legfőbb bányahatóság: a pénzügyminiszterium engedélyezi (91. §.).

A végr. szabályok 65. §-ának azt a rendelkezését, hogy a megyetárna engedélyezését a II. foku bányahatóság hirdeti ki, tekintve, hogy nálunk ez a középfoku hatóság hiányzik, oda kell módositani, hogy az arra háramló teendőket is a bányakapitányság látja el.

Az önálló segédvájás, valamint a megyetárna engedélyezése az érdekelt bányatelkek tulajdonosai többségének hozzájárulásától is függ s mig a hozzá nem járult bányatelkekre csupán a kiviteli munkálatok tűrésének szorgalmát rója, a hozzájárulókat, valamint az érdekeltségbe eső ujabb adományosokat a bányatörvényben «kárpótlásnak» nevezett szolgáltatásokra kötelezi, melyek már dologi terheknek tekintendők, mert a szolgáló telkekre bekebelezendők s a hitelezőkkel szemben is hatályosak, mivel csőd esetén (1881. évi XVII. t.-c. 58. §. 4.), ha egy évnél nem régebbek, külön kielégités tárgyai s a jelzálogos hitelezőket is megelőzik.

Ugyanez áll végrehajtás esetében, miután sem az id. törvk. szabályok, sem a végrehajtási törvény az ált. bányatörvény 268. §-át nem változtatták meg.

Digitized by Google

Az adományozásról.

Az adományozás célja.

40. §. A ki a bányahatóság által, a valamely meghatározott kerületen belül előforduló föntartott ásványokrai tulajdonjogot, azoknak a megkivántató müüzlet általi nyereserei följogositást, nemkülönben a saját segédvájások vagy megyetárnák előállitására és üzletérei jogositványt meg akarja szerezni, köteles az első esetben az adományozásért, a másodikban pedig az engedélyezésért folyamodni.

Oly szerződés alapján, a melylyel a földtulajdonos a kőszénhez való jogosultságát csak korlátolt időre ruházza át más vállalkozóra, ennek nevére bányaadomány nem szerezhető, mert a bányaadomány által a bányatelekkönyv tárgyát képező korlátlan tulajdonjog szereztetik és igy az adomány tárgyát képező kőszéntelep határidőhöz kötött használatának átbocsátása az adományozás feltételét képező földbirtokosi beleegyezésnek annál kevésbbé tekinthető, mivel a bányatörvény határidőhöz kötött adományt nem ismer. (33769/1889. Fm. i. k. m. r.)

Annak fajai.

41. §. A bányaadományozások tárgyait képezik:
a vájnamértékek, 42—70. §§.;
a határközegek, 71—75. §§.;
a külmértékek, 76—84. §§.
A bányaengedélyezések tárgyait képezik:
a segédvájások, 86—99. §§.;
a megyetárnák, 90—97. §§.

Adományozási és engedélyezési könyvek.

V. sz. 35. §. Az á. b. t. 41. §-ában elősorolt különféle adományokról és engedélyekről a bányahatóság külön adományozási vagy engedélyezési feljegyzési könyvet (a *VII. minta* szerint) köteles vezetni, mely könyvben minden bányatárgynak külön lap szentelendő.

Az első lap homlokára a tárgy neve (határközöknél, csupán «kapcsolt határköz» vagy «önálló határköz») irandó és ezen felirat alá annak helyfekvése az engedélyezési vagy adományozási okmány keltje, száma, (a kerületi térkép (34. §.) lapszáma) a fölmérés és elcövekelés (64—66. §§. á. b. t.) adatai pontosan és körülményesen feljegyzendők.

Digitized by Google

Ugyane lapra azután szembeötlően, középhelyen ezen cim iratik: a) *«Birtok-álladék»*, mely alá feljegyeztetik, hogy a kérdéses bányatárgy önállólag vagy valamely más bányabirtok tartozékaként, mely bányatörvényszék, mely kötetének lapján és mely szám alatt van bevezetve.

Azon esetben, ha ezen, a bányakönyvbe már bevezetett bányatárgyhoz egyidejüleg vagy később más ily bányatárgyak vannak hozzácsatolva, ezek itt helyütt az adományozási és engedélyezési könyv azon kötetének és lapjának megjelölése mellett, melyben azok be vannak vezetve, itt is előjegyzendők. Vizesések, előkészitési és kohómüvek, gépek stb. hivatkozással azon iktató számára, melylyel azok az á. b. t. 128., 129. és 133. §§-ai értelmében a bányahatóságoknak bejelentettek, szintén itt feljegyzendők.

Végre feljegyzendő, hogy a kérdéses bányatárgy (a bányavámokról vezetett könyv (XXII. minta) és a bányatérmértéklajstrom (XX. minta), mely kötetének mely lapján van bevezetve.

A második lap közepére felül ezen cim iratik: b) *«Birtok és igazgatás»*, mely alá az eredeti szerző vagy szerzők kereszt-, vezetékneve, polgári állása és lakhelye, a bányatársulat cége, annak igazgatósága (á. b. t. 144. §.) és az esetleg bejelentett meghatalmazott neve, polgári állása és lakhelye beiktatandó (á. b. t. 188. §.).

Ha a bányatárgy több részbirtokos tulajdonát képezi (á. b. t. 135. §.), ugy az egyes részbirtokosok neve (jellege), polgári állása, lakhelye és birtokrészletük aránya egyenként felsorolandó. Ha azonban valamely társulat tulajdonát képezi (á. b. t. 137. §.) ugy ennek neve és igazgatósága megjelölése mellett a bányatársulati könyv azon kötete és lapja is beiktatandó (141. §.), hol a bányarészvénytulajdonosok és azok meghatalmazottjai (á. b. t. 141., 148. §§.) feljegyezve találtatnak.

Ezen megjegyzések mindegyikénél azonban a megfelelő iktató számok is bejegyzendők.

A harmadik lapra középen felül c) *«Megjegyzés»* cim iratik.

Ezen szakasz alá a megfelelő iktató számok felsorolása mellett tartoznak:

1. Az esetleg engedélyezett haladékok (szünetelési engedélyek) (á. b. t. 182. §.)

Digitized by Google

2. Előfordult különösen nevezetes események (á. b. t. 221., 222. §§.)

3. Bekövetkezett büntetési esetek (á. b. t. 238., 239., 240., 243., 244., 245., 246., 248., 250. §§.)

4. Áttörésekre vonatkozó tárgyalások és azok (á. b. t. 198. §.) elintézése.

5. Bányák összesitése (á. b. t. 112. §.)

6. Segéd- vagy megyetárnajogositványok és azok jogviszonyai (á. b. t. 87., 94., 95. §§,) — bányaszolgalmak (á. b. t. 191—197. §§.) stb.

Ha valamely tulajdonos adományáról vagy engedélyéről lemond, vagy töröltetik (á. b. t. 263—265. és 259., 260. §§.), ugy az illető bányatárgy az első lap fején feljegyzett neve vörös téntával aláhuzandó és a lap szélén épp igy felirandó, hogy: «felhagyatott» (vagy töröltetett) 18 . . évi . . . . sz. szerint.»

Oly esetben, midőn e tárgy egy más összlet tartozéka, ugy ennek előjegyzése az *a)* alatti részben hasonló módon eszközlendő.

Ha valamely bányatárgy egyszersmind egy másik összlet tartozékaként van bevezetve, ugy annak első feljegyzési lapjára az *a)* és *c)* cimek alatt csupán következő feljegyzés irandó: «Lásd továbbiakat az adományozási (vagy engedélyezési) könyv . . . . . . kötetének . . . . lapján.

A vájnamértékek adományozásáról.

A vájnamértékek fogalma.

42. §. Egy vájnamérték egy meghatározott tért foglal magában (34. §.) a vájna fölnyitási pontjának síklapján, még pedig 12.544 □ ölnyi egyenszög alakjában, s rendszerint végtelen magasságig és mélységig (határtalanig) terjed.

(Nem lesz fölösleges e helyen együtt felsorolni az összes adományozott bányajogositványokat, melyek közül bár némelyek többé nem adományozta'nak, de amennyiben régiek, érvényesek:

1. Bányamérték (egyes, kettős, több) alakja derékszögü négyszög, területe 12544 □-öl = 45116.4 m²; legrövidebb oldala 106.2 m. és a leghosszabb 424.8 m. Illetéke 8 k.

2. Határköz alakja sokszög; területe rendesen kisebb, mint a teleké. Illeték alapja 45116.4 m² s illetéke 8 k.

3. Külmérték alakja sokszög; legnagyobb területe 32000 □-öl = 115092.8 m². Lefelé a szilárd kőzetig terjed. Illetékalapja 115092.8 m² s illetéke 8 k.

Digitized by Google

Ezen mértékek az ált. bt. alapján adományoztatnak.

4. Középhatár az erdélyrészi régi aranykerületben; alakja derékszögü négyszög; területe 4020 □-öl = 14458.6 m²; legrövidebb oldala 30° = 56 m., leghosszabb 134° = 254.1 m., rendszerint végtelen mélységig. Illeték alapja 45116.4 m., illeték 8 k.

5. Kis külhatár az erdélyrészi aranymosásokra, legnagyobb területe 3570 □-öl = 12840 m². Illeték alapja 115092.8 m², illeték 8 k.

6. Kis határköz az erdélyi régi aranykerületben, alakja hasáb; a függélyes homloklap szélessége 15° = 28.4 m., mélysége 15°, térnagysága 225□-öl = 809.3 m², hossza rendesen végtelen a feltárt telep irányában, de 30°-re korlátolható. Illeték alapja jogositvány szerint.

Ezek az 1859. évi bánya-alapszabály alapján adományoztatnak.

7. Bányahatár (köbhatár) az abrudbánya-verespataki bányamegyében, alakja hasáb, homloklapjának szélessége 10° = 18.96 m., magassága 20° = 37.92 m., hossza 20°. Illetéke 96 k.

Adományoztatik az 1867. évi bánya-alapszabály szerint.

8. Értelek a toroczkói bányamegyében, az érc mentén hajtott vájás közepétől 4 irányban vizszintesen és függélyesen számitandó 16°—16° = 30.3 m. nagyságu homloklappal s terjed az értelek szerint, hossza határtalan. Illetéke 72 k. Adományoztatik az 1870-iki alapszabály szerint.

9. Bányatér a felsőbányai középhegyi bányamegyében, alakja rendszerint mindhárom irányban 28° = 53.1 m. Illetéke 16 k., de csak az átfektetett telkeken kivül esőkért fizetendő.

Az 1877. évi alapszabályok szerint.

10. Alsó-magyarországi vagy selmeczi bányamérték, vagy hosszmérték, alakja derékszögü □, területe 12544 □ selmeczi° = 51478.8 m², legrövidebb oldala 113.4 m., leghosszabb 453.6 m. s rendszerint végtelen mélységgel. Illeték alapja 45116.4 m² s illetéke 8 k.

11. Alsó-magyarországi határköz, mint az előbbi, de kisebb területtel.

12. Felső-magyarországi hosszmérték hossza a telér vonulásában 140° = 283.6 m., szélessége a fedütől és fekütől mérve 3.5° = 7 m., mélysége a dőlés irányában végtelen. Illetéke 8 k.

13. Felső-magyarországi határköz, a 140°-nél rövidebb hosszmérték. Illeték alapja, arányában a 140° hosszuság és 8 k. illetéknek, 70° 2 k.

14. Bánsági határ alakja derékszögü négyszög, területe 2744 □-öl = 9869.2 m², végtelen mélységgel. Illeték alapja 45116.4 m².

Digitized by Google

15. Régi kis határ az erdélyi régi arany-kerületben, alakja hasáb, a függélyes homloklap szélessége 14° = 26.4 m., mélysége 14°. Illeték alapja jogositvány szerint.

16. Gömbhatár az abrudbánya-verespataki bányamegyében, alakja gömb, melynek sugara 20.5° = 38.8 m. Illetéke 96 k.

Ez utóbb elsoroltak többé nem adományoztatnak, a régiek azonban érvényesek. (Bányászati és Kohászati Lapok 1893. évi folyama, 102. l.).

Bányamegyei alapszabályok.

43. §. A mennyiben az egyes bányakerületekben a különös viszonyok elkerülhetlenné tennék azt, hogy vagy a vájnamértékeknek eddig ott létezett fajai a jövendő adományozásoknál is megtartassanak, vagy pedig, hogy a 42. §. határozatától eltérő bányamértékek állapittassanak meg, az ez iránti határozatok a bányamegyei alapszabályokba iktatandók.

Bányamegyei bizottmány választása.

36 §. Hogy az á. b. t. 43. §-ában jelzett bányamegyei alapszabályok miként tárgyalandók, tervezendők és szerkesztendők, azt az á. b. t. 274. és 275. §§-ai szabják meg; a bányakapitányságok azonban kellő körültekintéssel és a 8. és 27. §§-ban foglalt utasitások tekintetbe vételével azonnal oda fognak hatni, hogy már megalakult bányamegyékben lehetőleg megbizható és helyi ismeretekkel biró tagokból álló bányamegyei bizottságok választassanak, melyekkel azután a bányahatóságok minden, az egész bányamegyét érdeklő ügyben hivatalos összeköttetésbe lépni tartoznak.

E bizottságok megválasztásának oly módon kell megtörténnie, hogy a megalakult bányamegye minden egyes bányabirtokosa legalább is tizennégy nappal a választás előtt a választási napról és a felállitandó bányamegyei választmány céljáról és szükségességéről értesittetik s a bányahatóság által kitüzendő napra, a választás megejtése végett meghivatik.

A választást maga a bányakapitány vezetendi, mely alkalommal a 8. §. értelmében ezen intézmény szükségességét megmagyarázván, arra hivja fel a gyülést, hogy a megválasztandó bányamegyei bizottmány tagjainak számát és ezek müködési idejének tartamát szavazza meg. Ha e kérdések szótöbbséggel eldöntettek, mi mellett a gyülés minden egyes tagja egy szavazattal bir, szavazategyenlőség esetén pedig azon vélemény válik határozattá, melyhez a legnagyobb bányavállalkozó,

Digitized by Google

több egyenjogu bányavállalkozó között pedig a korra nézve legidősebb járult, a bányamegyei bizottság megválasztása kerül sorrendre. E választás szavazati bárcákkal történik. A viszonylagos szavazattöbbség dönt.

Azon esetben, midőn két vagy több egyénre egyenlő számu szavazat esik, ez egyenlő számu szavazatot nyert tagok visszavonulni tartoznak, mire a többi jelenlevő azok egyikének megválasztását szóbeli szavazattal határozza el.

Az eljárás egész folyamatáról jegyzőkönyv veendő fel, melyben a megválasztottak megválasztásuk elfogadása iránt nyilatkozni tartoznak.

Ha a bizottsági tagság elfogadását megtagadják, ezen elhatározásuk indokait is be kell, hogy jelentsék. Ha a bányakapitány a bejelentett indokokat tekintetbe vételre méltóknak találja a visszalépők helyébe, az utánok legtöbb szavazatot nyertek sorából másokat jelöl ki, vagy a körülményekhez képest ezek figyelmen kivül hagyása mellett uj választást fog megejteni, minél fent leirt módon fog eljárni.

A bányakapitány a lezárt választási jegyzőkönyvet indokolt véleménye kiséretében a főbányahatósághoz tartozik felterjeszteni, ez pedíg a megerősitési határozatot kiadni, vagy egy uj választás megejtését fogja elrendelni.

Ha a kerületi bányabirtokosok vagy a bányamegyei bizottmány megválasztása iránt általán, — vagy a személyek iránt megállapodásra jutni nem tudnának, olyannyira, hogy még viszonylagos szavazattöbbség sem volna elérhető, ugy a bányakapitány egy három tagból álló bizottságnak egy év tartamára való kirendelését a főbányahatóságnál javaslatba hozni és ezen idő lejárta után uj választást kitüzni köteles.

A bányamegyei választmány, — megalakulása esetében, — saját kebeléből és önállólag elnököt választ, kit a bányahatóságnak bejelenteni tartozik. Ezen elnök az ügyvitelt azonnal átveszi és a bizottság levelezéseit aláirja.

A bizottság csak azon esetben ül össze, ha az elnök a bányahatóság felhivására vagy az egész bányamegyét érdeklő ügyek miatt a gyülést összehivja.

Digitized by Google

Ily gyülések határozatai szavazattöbbséggel döntetnek el, szavazategyenlőség esetében a szintén mindig szavazó elnök véleménye a mérvadó.

Az adományozás feltételei.

44. §. A vájnamérték adományozása csak akkor engedhető meg, ha a föntartott ásványok az a végett bejelentett helyeni telepökben oly módon föltárvák, hogy azok a helybeli viszonyok szerint vájást érdemlőknek tekintethetnek.

A vájástérdemlőség megitélése oly bányamegyékben, hol azt a helybeli viszonyok kivánják, külön határozatoknak tartatik fenn, s ezek a bányamegyebeli részvényesek meghallgatása után a ministerium által bocsáttatnak ki.

Vájást érdemlőség meghatározása.

V. sz. 37. §. A vájástérdemlőség fogalma, mint az az á. b. t. 44. §-ából is kitünik, igen viszonylagos.

Valamely föltárt telepen előjövő föntartott ásványok vájástérdemlősége, nemcsak előfordulásuk minősége és mennyiségétől, hanem előjöveteli helyükön való csere, vagy forgalmi értéküktől is függ. Különféle (kölüércek, szegényércek) zuzó ércek, szegényebb vaskövek, kovandok stb. egyes helyeken, a kohókhoz való hosszu szállitási ut, nagy kohóköltségek miatt, vagy felhasználásukat és feldolgozásukat eszközlő megfelelő gyárak és müintézetek nemlétében egyes helyeken teljesen értéktelenek és igy nem is méltók a lefejtésre, mig más bányáknál előnynyel jöveszthetők.

Ez irányban különben minden bányakerületben egy gyakorlatilag helyes itélet fog kifejlődni, mely itéletnek adandó alkalommal való tekintetbevétele a törvény által megkivántatik.

A bányahatóságokra nézve a megitélés ezen módja és annak további megfontolása lényeges marad, hogy a törvény oly bányaadományozást nem akar engedélyezni, hol a vállalkozónak szándéka föntartott ásványok lemüvelése meddő hegyzárlatra (helyfoglalásra), csak mellékcélok elérésére, szélhámos vagy harmadik személyek könnyenhivőségének és tudatlanságának kiaknázását célzó üzérkedésre irányul.

Az uj bányatörvénynek célzata nyilván az, hogy csak oly bányavállalatoknak nyujtassék kedvezmény, csak olyanok számára szereztessék hitel és csak olyanok támogattassanak a szükséges tőkékkel, melyek nemzetgazdasági értékkel birnak. További célja pedig az, hogy a bányakönyvnek alapja *lehetőleg* biztos legyen.

Digitized by Google

Ha a bányahatóságok ezen elveket mindig szem előtt fogják tartani, ugy adományozások alkalmával a vájástérdemlőség jelentőségét kellőleg méltányolván, ennek megitélésénél kellő szigorral fognak eljárni, annál is inkább, mivel a bányavállalkozó szabadkutatási jogositványa által tovább és huzamosabb ideig tartó jogositványaira nézve is teljesen biztositva van.

A bányahatóságoknak e szerint tehát kiváló kötelessége lesz az üzemben lévő szomszédos bányavállalatok megszemlélése, a telepeknek további feltárásaikban való helyi alakulásának megtekintése, az egyes kerületek tapasztalt és bizalomra méltó bányászaival való megbeszélések és tanácskozások alapján, az előforduló ásványos telepek helyi és tapasztalat szerinti lefejtésre valóságáról meggyőződést szerezni, anélkül azonban, hogy e mellett az egyes bányadalmak zárszámadásait tekintetbe vennék, mert ezek néha külső körülmények összbefolyása által, a telepek gazdagsága dacára is nyereséget nem mutatnak

Ha az adománykérvény alapját képező feltárás oly minőségü, hogy a helyi körülményekhez képest és a divó fejtési módok szerint lefejtésre alkalmas, ugy az adományozásnak ez oldalról misem áll utjában. Valamely még műre nem való telep nemesbbülésének reménye azonban adományozást nem indokolhat, még azon esetben sem, ha ezen remény teljesen jogosult lenne is, mert ennek érvényesitésére a szabadkutatási jog is elegendő.

Ha azonban a bányamegyei választmány vagy a bányabirtokosok nagy többsége vagy végre a bányahatóság jól megfontolt okokból oda nyilatkozik, hogy valamely kerületben az ásványos telepek fejtésre valóságának megitélésére pontos és határozott támpontok léteznek és kimondja azt, hogy e tárgyban a kerületre vonatkozólag határozott szabványok szerkesztése kivánatos, utóbbinak kötelessége eziránti ajánlatait és a bányamegyei választmány nyilatkozatát a főbányahatósághoz fölterjeszteni, mely erre vonatkozólag aztán a pénzügyminiszterium elhatározását kieszközölni fogja.

(Jelen szakasz utolsó bekezdése ugy módosult, hogy a bányakapitányság jelentését egyenesen a pénzügyi miniszterhez terjeszti fel.)

A vájástérdemlőség megitélésénél az, hogy a bányászat haszonnal jár-e, tekinteten kivül hagyandó és csak az veendő

Digitized by Google

figyelembe, hogy a kérdéses telepen való bányászat, helyi körülmények, műtani tekintetek és a település minősége alapján ajánlatosnak és alkalmasnak látszik-e. (5540/1862. osztr. keresk. és közl. m. r.)

Az általános bányatörvény 44. §. azt kivánja, hogy az adományozandó ásványtelepében a bejelentett helyen oly módon legyen feltárva, hogy vájást érdemlőnek tekintessék; ugyanezen törvény 54. §-a a) pontja szerint pedig a bányajárási biztosnak kötelessége a fenntartott ásvány-feltárás létezését és minőségét megvizsgálni és kétségen kivül helyezni. *Furlyukak, melyekből csak por*, de tömött darabok nem jöttek, vájást érdemlőség megállapitására elégtelenek. A kőszénnél a bányatörvény 34. és 37. §. szerint egyszerü mértékek csak okvetlen szükség esetén adandók. Határközök a bányatörvény 72. §. szerint lehetőleg kerülendők. A bányatörvény 42. és 46. §-ában előirt egyes mérték nagysága mindig megtartandó (22455/1877. F. m. i. k. miniszt. rendelet.)

A bányakapitányság ugyan, tekintve azt, hogy a furótechnika fejlődésével ezen feltárási mód nemcsak a szénbányászatnál, hanem az ércbányászatnál is mind általánosabbá kezd válni és ha furások bányahatósági ellenőrzés mellett oly számban és módon eszközöltetnek, hogy azok alapján az érctelepek létezése, minősége és vastagsága, dőlése és vonulása, szóval mindazon körülmények határozottan megállapithatók, melyek a feltárt érctelep vájást érdemlőségének megállapitásához szükségesek, elfogadhatónak tartja, hogy az ily furások mellett eszközölt feltárások az adományozás alapjául szolgálhassanak és minthogy a volt földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi m. kir. ministerium a széntelepeket illetőleg az 1877. évi 22.455. sz. a kelt intézvénye ezen álláspontra helyezkedett, a kérelem teljesitését hozza javaslatba. Részemről azonban, tekintettel egyrészt arra, hogy az ily feltárásnak az adományozás alapjául való elfogadása nem hozható teljesen összhangba a fennálló törvényes intézkedésekkel s tekintettel másrészt azon visszaélésekre, melyekre a leggondosabb ellenőrzés mellett is ezen eljárásnak általánositása és az összes fenntartott ásványokra kiterjesztése vezetne, a kérelem megtagadását kell, hogy kimondjam.

Az ált. bányatörvény 44. §-a ugyanis a feltárást illetőleg azt kivánja, hogy az adományozandó ásvány telepében a bejelentett helyen oly módon legyen feltárva, hogy vájást érdemlőnek tekintessék s ennek 54. §-ának *a*) pontja pedig azt mondja, hogy az eljáró bányabiztos kötelessége a fentartott ásvány-feltárás létezését és minőségét megvizsgálni és kétségen kivül helyezni.

Digitized by Google

A feltárás, mint a bányaadományozás elő s főfeltétele alatt ugy bányamüszaki tekintetben, mint az általános bányatörvény szellemében az ásványtelepeknek a bányászati üzem által oly módon való felnyitását értjük, hogy azáltal az ásványtelep minőségének és kiterjedésének megitélése lehetségessé váljék. Nincs ugyan kizárva az, hogy a furás által is az ásvány létezése bizonyos mértékben megállapittassék, a miből esetleg az ásvány településére is lehet következtetéseket vonni, de ezen eredményekkel a bányatörvény fentebb hivatkozott szakaszaiban előirt feltételeknek elég nem tehető, sem pedig a bányajárás keresztülvitele a megkivánt módon meg nem ejthető. Kitünik ez abból is, hogy az ált. bányatörvény 278. §-a szerint a furlyukakra való felkérések nem nyilvánittattak egyenértéküeknek a feltárásokkal és a két fogalom itt mintegy szembe állittatott egymással.

Azonkivül a bányateleknek a bányatörvény határozmányai értelmében már az adományozáskor oly állapotban kell lenniök, hogy azokban a megkövetelt törvényes lefejtési üzem folyamatba tétethessék, a mi egy furólyukkal való feltárás mellett nem lehetséges.

Igaz ugyan, hogy a petroleumbányászatnál a furásra való adományozás nincsen kizárva és a szénnél a volt földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak fentebb hivatkozott rendelkezése azt megengedi, mind a mellett ezen körülmények a jelen ügy elbirálásánál befolyással nem lehettek, mivel a petroleumnál a feltárás jelenleg másként, mint furással rendszerint nem is történik és annál a furás már maga a kinyerési üzemet képezi, a szénbányászatnál pedig nálunk azon oknál fogva, mivel az ország nagyobb részében a szén a földtulajdonhoz van kötve, az adományozás más megitélés alá esik, mint a többi tisztán fentartott ásványok adományozásánál. Azonkivül a szénnek kiterjedettebb és kevésbbé lejtős telepekben való előfordulása is inkább megengedi a telep minőségének és kiterjedésének furás által való megállapitását.

Ha még hozzávesszük azokat a visszaéléseket, melyek a leggondosabb bányahatósági ellenőrzés mellett is az érctelep előjövetelének meghamisitása tekintetében egyrészt és másrészt az ily módon nyert adománylevelekkel való üzérkedés által keletkezhetnek, az érctelepeknél a furásra való adományozásnak a mai viszonyok mellett való kizárása célszerünek mutatkozott. (75.229/897. P. m. r.)

---

45. §. **Azon pont, melytől a vájnamérték kimérendő (felnyitó pont), az adományozást kérő által szabad tetszése szerint választatható, csakhogy annak az ásványtelep föltárt részén, s az adományozandó vájnatelken (34. §.) belül kell léteznie.** *Felnyitó pont.*

Digitized by Google

Vájnamérték alaptere.

46. §. A vájnamérték mindig egyenszögkép határozandó meg, hosszaságának szélességéhezi aránya csak annyiban van meghatározva, a mennyiben az egyenszög rövidebb oldalának nem szabad ötven ölnél kevesebbet tennie.

Vájnamérték adományozható száma.

47. §. Egy föltárásra rendszerint csak a szabadkutatásra föntartott számu vájnamértékek (34. §.) adományoztathatnak. Ha pedig a fölnyitó pontnak oly fekvése van, hogy abból több, még nem adományozott vájnamértékek mérethetnek ki, az adományozást kérőnek szabadságában áll kő- és barnaszénnél négy kettős mértékig, minden egyéb ásványoknál pedig négy egyszerü vájnamértékekig terjeszkedni egy föltárásra.

Kérelmezett bányatelkek találkozása zárt kutatásokkal.

V. sz. 38. §. Az á. b. t. 47. §-a az adománykérő által igénybevett bányatelkek számáról, annak 52. §-a azok fektetéséről szól.

Ha ezen igények sem fiatalabb adománykérők, sem zártkutatók jogaival nem ütköznek össze, ugy a törvény minden kétséget kizáró módon körülirja azon elveket, melyek szerint a bányahatóságok eljárni tartoznak. Az á. b. t. 47. §-ának második kikezdése pedig azt határozza, hogy e mellett a feltárt ásványos telep fekvése tekintetbe veendő és hogy több bányamérték adomámányozásánál mindig azon elv tartandó szem előtt, hogy egy bányateleknek tárgya föntartott, lefejtésre méltó ásványok létezésének valószinü tartalma lehet csak.

Ha valamely adományozásra előkészitett feltárás által (á. b. t. 44. §.) az ásványtelep annyira fel van tárva, hogy csapás és dőlés-vonal irányában való tovább vonulása valószinünek látszik, ha a dőlésnek a szinthez való hajlásszöge csekély, ha a tárpont a telepen belül létezik és ha a telep minden oldalon szabad, minden föltétel meg van arra nézve, hogy az á. b. t. 47. §-a értelmében, négy egyszerü vagy négy kettős bányamérték ugy fektethessék, hogy a feltárási pont ezen telkek közös találkozási pontjába essék.

Ha azonban régibb jogosultságu adománykérő közelében, későbbi adománykérők vagy zártkutatmányok léteznek *és az elsőnek tervezett telekfektetése az utóbbiak zártkutatási köreibe bele nem nyulna,* ugy beáll annak szüksége, hogy a fiatalabb adománykérőnek vagy az adománykérvény benyujtására még nem jogosult zártkutatónak az á. b. t. 36. §-a szerint fenntartott mező kiméressék, hacsak az érdekeltek között a bányahatóság által minden egyes esetben ajánlatba hozandó megfelelő egyezség létre nem jönne.

E mellett a csupán zártkutatási jogositványnyal

Digitized by Google

biró bányavállalkozó fönntartott mezejének kimérését, csak az á. b. t. 36. és 37. §§-ai, illetve annak 34. §-a szerint követelheti. Nincs azonban kizárva, hogy jövőre, ha ugyanis föltárása idővel vájástéredemlővé válik, a még talán létező szabad terepen, ezen feltárása alapján, nagyobb terjedelmü vagy máskép fektetett bányatelkek adományozását kérhesse. Ily esetben azután épp ugy, mint a feljebb emlitett adománykérő bányatelkeinek zártkutatási köre határain tul vagy adományozásra még nem jogosult zártkutatásokba való fektetését is kérelmezheti.

Ha a régibb jogosultságu adománykérővel összeütközésbe jövő zártkutató adománykérvényét később ugyan, de szintén benyujtotta, máskép alakulnak a körülmények. Ily esetben ugyanis a zártkutatások a régibb adománykérő bányatelkei fekvésének irányában zártkutatási jegyének álláshelyétől, mint kiindulási ponttól számitva, nagyobb telket nem vehet igénybe, mint azt az á. b. t. 37. §-a, tekintettel ugyane törvény 34. §-ára, engedélyezi. Bányatelke, mondott irányban választott egyszerü bányamértéke feléig terjeszkedhetik csak, mig minden más irányban, azaz még saját vagy más zártkutatók vagy fiatalabb jogosultságu adománykérők zártkutatási körein kivül is, azok föntjelzett törvényes igényeinek tekintetbe vétele mellett, kérelmezett bányatelkét tetszés szerint fektetheti

Régibb jogosultságu adománykérők kérelmezett bányatelkeinek előleges kimérése alkalmával mutatkozó azon körülmény folytán, hogy ez a szomszédos zártkutatások köreibe bele nem esik, a szomszédos fiatalabb adománykérők és zártkutatások számára kimérendő föntartott mezők kitüzése elmarad.

Adománykérvény az á. b. t. 40. és 45. §§-ai alapján még oly esetben is nyujtható be, midőn a kérelmezendő adomány alapját képező feltárás nem régibb kutatási engedély, hanem csak véletlen lelet eredménye, mely eset különösen földalatti bányamüveléseknél és adományozott bányatelkek határain fordulhat elő.

Ha azonban két ily körülmény között lévő adománykérő, adományozás iránti kérvényét különböző időben nyujtja be (á. b. t. 52. §.), a régibb jogosultságu kérvényező bányatelkeit, a kérvényét később benyujtott adománykérő lelhelyén át is fektetheti, mi mellett utóbbit a fentartott mező fektetésének joga nem illeti meg.

Digitized by Google

Az á. b. t. 47. §-a bizonyos körülmények között megengedi, hogy barna- és kőszénbányászatok számára egy feltárás alapján négy kettős bányamérték adományoztathassék. Ezen feltételek a végrehajtási szabályok 38. § ában külön fel vannak sorolva és abból állanak, hogy a feltárt telep annyira kell, hogy feltárva legyen, hogy annak vájástérdemlősége minden kétségen kivül megállapitható, annak csapás és dőlés szerinti vonulatának huzamossága valószinü legyen, hogy a dőlés csekély hajlásszöget mutasson, hogy a tárpont a telepen belül létezzék és hogy a terep minden oldalról nyitott legyen. Ez és semmi több az, a mit a törvény a négy kettős mértékig való adományozás tárgyában előirt, mert a végrehajtási szabályok idézett §-a határozottan kimondja, hogy fönt elősorolt esetek bekövetkezte alkalmával mindazon követelmények meg vannak, melyek alapján az á. b. t. 47. §-a szerint négy egyszerü (ásványszénnel négy kettős) bányaméréknek egy feltárási pont alapján való kimérése lehetséges. Ha tehát az á. b. t.-hez kiadott végrehajtási szabályok 38. §-a egyik pontjában az van mondva, hogy e mellett a feltárási pont ezen mértékek közös találkozási pontjával összevág és ez példaképen ábrákkal van felvilágositva, ugy ez az emlitett pont tekintetbe vételével és az á. b. t. 47. §-a értelmében nem ugy értelmezendő, hogy a feltárási pont mindig az adományozott telkek közös találkozási pontjába kell, hogy essék, mert ha ezen vélemény állana, ugy ezen körülmény a törvényben és a hozzá kiadott végrehajtási szabályokban mindenesetre fel volna véve. (Osztr. pm. r. Österr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1858. évi folyama 21. szám.)

Több bányamértékből álló bányateleknek oly egyenközényekből kell állania, melyek területe a törvényben világosan van előirva és melynek rövidebb oldala bizonyos minimum alá nem szállhat. Egy a felkérvény beadása idején még fennálló zártkutatmánynak időközbeni elenyészte nem csorbitja az annak alapján beadott felkérvénynyel szerzett előjogot. (5789/1892. P. m. r.)

Fémbányászatnál adományozandó és több egyes bányamértékből összeállitandó bányateleknél a bányatelek valamennyi mértéke illeszthető egymásután szélességi oldalával. (Egy zártkutatmány vájás és jegyállás pontja akkor sem eshetik egy adományozási területbe, ha ennek tulajdonosa beleegyeznék.) (42396/1894. P. m. r. sz.)

---

48 §. **Minden oly adományozás után, mely eleinte nem a 47. §-ban kijelölt teljes mértékben kéretett, a telek törvényes kiegészitése még utóbb is kérethetik, a mennyiben azt más vállalkozók időközben szerzett jogai nem gátolják.**

Az ilyes kiegészités megengedhető volta azonban akkép nyomozandó ki, mint az uj adományozásé.

P. és társai azon sérelmét illetőleg, hogy a tárgyalás alkalmával 4 kettős bányamérték fektetése vétetett tárgyalás alá, holott az első adományozási kérvényben csak 3 kettős bányamérték kéretett, nem tekintem jogos alappal birónak; mert a kezdetben kisebb térnagyságra vonatkozó adományozási kérelem

Digitized by Google

akár a tárgyalás napja előtt, akár csak a tárgyalás alkalmával a bányatörvény szabványai értelmében mindenkor akadály nélkül a törvény által megengedett legnagyobb kiterjedésre kiegészithető, hacsak ezáltal mások régebbi és időközben szerzett bányajogositványai sérelmet nem szenvednek. (24697/1888. Fm. i. k. m. r.)

---

49. §. Az adományozási kérvényeknek:

Adom. kérv. alakja és tartalma.

a) a kérelmező nevét és lakhelyét, vagy meghatalmazottja nevét és lakhelyét kell tartalmazniok, s általa sajátkezüleg aláirva lenniök.

Ha meghatalmazott folyamodik, a kérvény a szükséges meghatalmazványnyal ellátandó;

b) a föltárás fekvése és minőségének leirását kell előadniok, a földtulajdonos, a helyközség és a politikai járásnak, továbbá a fölnyitó pontnak két elmozdithatlan s általánosan megismerhető ponttóli távolságának kijelölésével;

c) a föltárás próbadarabjával kell ellátva lenniök;

d) azon esetben, ha a föltárás kutatás által történt, a kutató vájás előadandó, s egyszersmind kijelölendő, hogy a föltárás a külbevájástól mily mélységben s mily irányban történt. A kérvényező köteles továbbá

e) a fölkért vájnamértékek számát és fekvését, s az adományozás által viselendő nevet előadni s végre:

f) kijelenteni, vajjon a fölkért mértékek önállóan iktatandók-e be a bányakönyvbe, vagy pedig vajjon azok valamely már abba beiktatott műhöz uj alkatrészként csatolandók-e?

(V. ö. az ált. b. t. 15. §-ánál a távirati beadványokra vonatkozó pénzügyministeri rendelettel.)

Adom. kérv. elöleges elintézése.

V. sz. 39. §. Az á. b. t. 43. §-ában az adománykérvény követelményei kimeritően vannak tárgyalva. Ezekhez járulnak még következők:

1. Az adományozási kérvények irásban nyujtandók be. Azok szóbeli bejelentése el nem fogadható.

2. Oly adománykérvények, melyek jelkővel nincsenek felszerelve, vagy olyanok, melyekben az adomány alapját képező feltárás fekvése és minősége nincsen határozottan körülirva, *föltétlenül* visszautasitandók. — Kigazitott ily kérvények elsőbbségi joga (á. b. t. 52. §.) csak azon naptól számittatik, melyben a helyesbitett kérvény benyujtatott.

3. Másnemü és különösen oly hiányok pótlására, melyek esetleg a bányajárás (á. b. t. 54. §.) alkalmával, mások jogainak sérelme nélkül ki nem egyenlithetők, a kérelmezőnek az adománykérvény nyolc napi, meg nem hosszabbitható záros határidő kitüzése mellett visszaadandó, mely határidőnek lejártáig elsőbbségi joga a pótlásra kiadott kérvény benyujtása idejétől számittatik.

Digitized by Google

4. A bányakapitányság minden beérkező, sőt még az előző második pont értelmében véglegesen visszautasitandó adománykérvényt is egy külön e célra szolgáló (és a VIII. *minta* szerint szerkesztett) feljegyzési könyvbe bevezetni tartozik. Ezen feljegyzési könyvbe minden egyes, az illető adománykérvényekre vonatkozó intézkedés, rendelet, az adományozási okmány kiadása (á. b. t. 63. §.) és a kicövekelés megerősitése (á. b. t. 66. §.) a kelet és iktató szám feljegyzése mellett bevezetendő.

A feltárási pont megjelölésénél becsuszott némely mérési hibák nem vonják következésképpen maguk után annak érvénytelenségét akkor, ha más adatokból a feltárásnak a kérvény benyujtása alkalmával a bejelentett helyen való létezése kétségen kivül kiderül. (4616/1888. Fm. i. k. m. r.)

Kiszállási költség be nem küldése a felkérvény visszautasitását vonja maga után. Az általános bt. 58. §-a oly esetre nem alkalmazható. (45115/1888. Fm. i. k. m. r.)

D. adományát visszautasitó bányakapitánysági határozat helybenhagyatott, mert a feltáró pont helye nem ott volt, ahol a felkérvényben körüliratott. Az ált. bt. 44. §. szerint az adományozás csak akkor engedélyezhető, ha a feltáró pont ott találtatik, ahol bejelentve van és a 49. §. *b)* pontja szerint a felkérvényben az erre vonatkozó adatoknak olyanoknak kell lenni, hogy a feltáró pont helyzete iránt kétség ne merülhessen fel, ellenesetben a végrehajtási szabályok 39 §. 2. pontja szerint a felkérvény feltétlenül visszautasitandó. Ha a feltáró pont időközben eltolható volna, az ennek nyujtott elsőbbségnél fogva mások érdekei sérelmet szenvedhetnének. (760/1894. Pm. r.)

D. felkérvényét visszautasitó bányahatósági határozat helyben hagyatik, mert a feltárási pontnak a bányajáráskor megállapitott fektetése a vezérpontoktól lényegesen különbözött annak a felkérvényben bejelentett adataitól, miért a feltáró pont azonossága iránt kétség merült fenn és mert a felkért és változatlanul megtartatni kért határfektetés olyan volt, hogy a két-két középhatárból álló rész csak szögleteikkel érintkeztek és a jelek fekvése a telér vonulásának nem felelt meg. (40,125/1895. Pm. r.) Ha egy vezérpont meghatározására szolgáló adatok nem is mind helyesek, de meglévőkből annak fekvése biztos és minden kétséget kizáró módon megállapitható, a bejelentést érvénytelennek nyilvánitani nem lehet. (6766/1896. Pm. r.)

Fekvési térkép.

50. §. **A föltárás fekvéséről egy a kültért is előadó térkép, egy bécsi hüvelykre negyven ölnyi mértékarány szerint két példányban előterjesztendő, s ezen térképek egyikébe a fölkért vájnamertékek számának s fekvésének be kell jegyezve lennie. Ezen térképek az adományozási kérvénynyel együtt nyujtathatnak be, ezeknek azonban a kért adományozás megengedhető volta iránt a helyszinén teendő nyomozás, azaz a bányajárás (54 §.) előtt nyolc nappal be kell nyujtatniok, ellenkező esetben az adományozási kérvény hatályosságát elveszti.**

Digitized by Google

Fekt. térk. hivatalos felvétele.

V. sz. 40. §. A fektetési térképnek felvétele (á. b. t. 50. §.) nagy fontossággal bir, mivel ez az adománykérvény képmása és mivel annak eme kérvénynyel egyeznie kell. — A fektetési térkép (á. b. t. 54. §.) a bányajárási tárgyalásnak alapja. Ezen körülményre, ha az még idejekorán lehetséges, az adománykérő figyelmeztetendő. Ha ez a fektetési térképet sem maga nem készitheti, sem más harmadik személyek által nem szerkesztetheti, ugy annak felvételére az adománykérő kérelmére és költségére a bányahatósági bányamérnök ki rendelhető. A kirendelés elmarad, ha azt elhalaszhatlan hivatalos teendők gátolják, vagy a bányamérnök által jövőre teljesitendő hivatalos eljárások tárgyában aggályok merülnek fel. Ezen körülmény azonban az engedély megadása előtt még jól megfontolandó. — Ezáltal elő-idézett késedelem az adománykérvény érvényességének megszünésére befolyással nincs.

(Nálunk bányahatósági bányamérnököt nem alkalmaztak s a fektetési térkép elkészitésével a bányahatósági tisztviselők vannak megbizva.)

Adom. kérvények elkülönitése.

51. §. **Minden adományozásért külön kérvény nyujtandó be. Ha azonban az egyidejüleg benyujtott kérvények a főikért vájnamértékek tekintetében egymással kapcsolatban vannak, ugy megengedtetik azokra nézve egy közös fekvési térképet (50. §.) nyujtani be.**

Elkül. kérv. külön tárgyalandó.

V. sz. 41. §. Miután az á. b. t. 51. §-ának értelmében minden kérelmezett adomány tárgyában, külön adománykérvénynek benyujtása követeltetik, magától értetik, hogy minden ily elkülönitett kérvény az á. b. t. szabályai szerint külön tárgyalandó és azok mindegyike részére külön adományokmány (á. b. t. 63. §.) állitandó ki.

Az adományozás ezen elkülönitése azonban csak az adományozás alá bocsátott feltárásokra és nem egyszersmind az azok alapján adományozandó bányamértékek számára vonatkozik. — Még határközök is (á. b. t. 71. §.), melyek egy és ugyanazon feltárás számára, az engedélyezhető bányatelkek mellett, a terep biztositása céljából kérelmeztetnek, azokkal ugyanegy adománykérvénybe foglalhatók, azok letárgyalásánál azonban az á. b. t. 72—75. §§ ai kellőleg megfigyelendők. — Azoknak a főbányatelek adományozási okmánya által

Digitized by Google

való adományozása csak ugy lehetséges, ha a határköz az amellett adományozott telkek által teljesen körülzáratik, vagy ha azok iránt a szomszédos idegen bányabirtokosok részéről jogigények nem támasztatnak (á. b. t. 74. §.)

Illet. hatóság. **V. sz. 42. §.** Ama fontos jogok következtében, melyek a bányaadományozással kapcsolatosak, ama nagy terjedelmü tárgyalások folytán, melyek ily kérvények benyujtását követik, melyek hatóságok és felek közbejöttével tartandók meg, végre azon, a bányakapitányt személyes felelősség alatt illető befolyás miatt szükséges, hogy bányatelkek adományozása iránti kérvények, csupán a bányakapitányságnál tárgyaltassanak, — létezzék bár az adománykérvény alapját képező feltárás a bányakapitányság közvetve, vagy közvetlenül alárendelt kerületében.

Ha a kérdéses feltárás valamely bányabiztosság kerületében létezik, annak adományozása iránti kérvény jogérvényesen ennél is benyujtható. Megjegyzendő, hogy ily beadványokat a bányabiztosságok praesentálni, beiktatni és a legközelebbi postával a bányakapitánysághoz beküldeni tartoznak.

(Az adományozás iránti kérvények ugy a bányakapitányságoknál, mint a bányabiztosságoknál is benyujthatók s utóbbiak a hivatalos kerületükre vonatkozó adománykérvények alapján a bányajárást kihirdetik és megtartják, — és az iratokat határozathozatal és az adományokmány kiadása végett az illetékes bányakapitánysághoz terjesztik fel.)

Több kérvényező közötti elője. 52. §. **Több kérvényezők közül, a vájnatelek kiterjedésének és fekvésének a törvényes határozatok szerinti választására nézve, előjog azt illeti, kinek adományozási kérvénye előbb nyujtatott be a bányahatóságnál.**

53. §. **Az ugyanazon vájnatelekérti oly különböző kérvényezők, kiknek kérvényei ugyanazon napon jutnak a bányahatóságokhoz, a vájnatelket, ha annak fölosztása iránt egymással meg nem egyezhetnek, közösen kapják.**

Bányajárás. 54. §. **Minden adományozást, az annak megengedhetősége iránt a helyszinén teendő nyomozásnak, a *bányajárás*-nak kell megelőznie. Ennek feladata**

a) **az előadott ásvány-föltárás létezését, s annak vájástérdemlőségét a 44. §. határozatai szerint kétségen kivülivé tenni;**

b) **megvizsgálni, vajjon s mily változásokkal adományoztathatik a fölkért telek a fölkérőnek, korábban szerzett jogok sérelme nélkül, mihez képest különösen a szomszédos szabad kutatóknak, kiknek vájnatelkök választásának előjoga illeti (36. §.), az egyelőre kimérendő;**

Digitized by Google

c) minden köztekintetbeni s az érdekelt földbirtokosokhozi viszonyokat kinyomozni;

d) a fekvési térképet megvizsgálni, s azt, ha szükségesnek találtatik, kiegésziteni s megigazitani.

Ha egy fiatalabb szabadkutatás egy régibbet teljesen vagy részben fed s a feltárás a régibben van, akkor a fiatalabb alapján kért adományozás meg nem adható. (737/1875. Fm. i. k. min. rendelet.)

V. sz. **43.** §. Az á. b. t. 54. §-ából a bányajárás fontossága kitünik és a bányakapitány, minden bányajárási biztosnak, kiküldése előtt, a tárgyalás teljes és kimeritő keresztülvitelét kötelességévé teendi. *Bányajárás kitüzése.*

Következőkben a pontosan teljesitendő eljárási szabályok felsoroltatnak:

1. Minden elrendelt bányajarás felől, minden a bányakapitányság előtt ismeretes kutató (zártkutató) és bányabirtokos, kinek kutatási körei és bányamértékei az ujonnan adományozandó bányatelekkel határosak, vagy ezáltal jogaikban érintethetnének, — értesitendő és a bányajárásnál való megjelenésre meghivandó.

Ezen meghivások kézbesitése oly módon kell hogy történjék, mint azt a perrendtartás, bányászati viszálykodások iránti panaszok alkalmával rendeli.

2. Ily meghivás kézbesitendő azon földbirtokosoknak, kik ezen uj adományozás által bármily módon érdekelve vannak, vagy érdekelve lehetnek.

3. A bányajárási hirdetmény (IX. minta) nyilvános kihirdetése céljából, az a bányakapitányság hivatalos helyiségén vagy ha a bányatárgy valamely bányabiztosság kerületében léteznék, ennek helyiségén is kifüggesztendő. — Egy példány az adományozandó feltárás külbevájására szegezendő. — A hirdetménynek egy példánya végre az érdekelt politikai hatóságnak oly megkereséssel küldetik meg, miszerint annak kihirdetését az érdekelt községben szokásos módon eszközöltesse.

4. Ha a kérelmezett adományozás iránti tárgyalásnál közhatóságok is érdekelve vannak, ezeknek meghivása átirat utján eszközlendő.

5. Idő- és költségkimélés céljából szabadságában áll a bányakapitányságnak a bányajárásokat ugy rendezni, hogy több ily tárgyalás sorrend szerint egy utazás alkalmával elvégezhető legyen. A bányajárás azonban az adománykérvény beadási napjától számitandó 6 hónapon tul ne halasztassék el.

6. Midőn ezen okból az elrendelt bányajárás meg-

Digitized by Google

tartásának napja, a hirdetmény kibocsátása alkalmával az á. b. t. 55. §-a szerint még nem lenne megállapitható, a hirdetmény kiadása alkalmával közhirré teendő az is, hogy ezen határnap később fog kitüzetni.

Ha a tárgyalás napja bizonyossá válik, ez az elébb előszabott módon közhirré teendő és arról a meghivandók külön értesitendők.

7. Minden adománykérőnek szabadságában áll a kérelmezett bányatelekre vonatkozó bányajárásnak előbb való és elkülönitett megtartását kérelmezni; sőt már elrendelt bányajárás is hamarább ejtendő meg, ha az érdekeltek valamelyike hitelt érdemlőleg bebizonyitja azt, hogy a halasztás által jogai veszélyeztetve vannak és ha a meghivottak a határidő megröviditése felől még idejekorán értesithetők.

A bányahatóság az emlitett esetek mindegyikében a kérelemnek megfelelni és az elébb leirt szabályok szerint eljárni köteles.

Ha valamely bányahatóság még nem rendelkezik mindazon adatokkal, melyek alapján a valamely bányajáráshoz meghivandó összes érdekelteket, az á. b. t-hez kiadott végrehajtási szabályok 43. §-a szerint annál való megjelenésre megidézhesse, az adománykérők határidő kitüzése mellett felhivhatók az esetleg érdekeltek bejelentésére. Miután azonban az á. b. t. 55. §-a a bányajárásnak csak *nyilvános kihirdetését* követeli, a végrehajtási szabályok 43. §-a pedig csak a *bányahatóság előtt ismert* érdekeltek megidézését kivánja, egy esetleg elmaradt meghivás az eljárás *semmiségét* még nem vonja maga után. (1855. évi osztr. Pm. r., Österr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1855. évfolyama 20. sz.)

Tárgyalás b.-járáskor. **V. sz. 44. §.** Bányajárási tárgyalások alkalmával minden az á. b. t. 54. §-a szerint fontos körülmény hivatalból megállapitandó, a megjelent felek, azok meghatalmazottjai, a szakértők és más hatóságok küldöttjei kihallgatandók és minden, akár köztekintetekből, akár magánjogviszonyok alapján emelt ellenmondások kiegyenlitendők.

A bányahatósági kiküldöttnek szorgos kötelessége a támadt nehézségeknek elháritására és a keletkezett viszálykodások kiegyenlitésére hatni. Ha ez nem sikerülne, oda kell törekednie, hogy e nehézségek és viszályok mégis annyira tisztába hozassanak, hogy a bányajárás és az adománykérvény fölött alaposan határozni lehessen.

Digitized by Google

Jegyzőkönyv fölvétele.

V. sz. 45. §. Az egész bányajárás folyamáról a bányahatósági kiküldött által jegyzőkönyv veendő fel, mely ép ugy, mint a hitelesitett vagy kiigazitott fektetési térkép, az összes jelenvoltak és a szakértők által aláirandó. A lezárt jegyzőkönyv a bányahatósági kiküldött véleménye kiséretében a bányakapitányság elé terjesztendő, mely a fölött határozni és elhatározásáról az összes érdekelteket értesiteni tartozik.

A feleknek a bányajárási tárgyalás iránti irásbeli vagy későbbi nyilatkozatai el nem fogadhatók.

Bányajáráskor kötött szerződések.

V. sz. 46. §. Ha felmerült ellenvetések kiegyenlitése végett a felek között a bányajárás alkalmával (44. §.) oly egyezségek köttetnek, melyek mindkét részre tartós kötelezettségeket rónak és jogokat biztositanak és ezek a jegyzőkönyvbe (45. §.) felvétetnek, a bányajárási biztosnak kötelessége oda törekedni, hogy ezek az általános polgári törvénykönyv szabályainak megfelelő jogérvényes alakban és tartalommal szerkesztessenek. Ily egyezségekre vonatkozó, a bányajárási jegyzőkönyvből veendő hivatalos kivonatok rendes szerződések megállapitása vagy a kikötött jogok és kötelezettségek polgári biztositására való kiadása kérelmezhető. A bányakapitányság ily tárgyu kérelemnek pedig helyt adni tartozik.

Oly célból, hogy a bányászatnak a vaspályák közelébeni üzletéből az élet és tulajdon biztonságára nézve keletkező veszélyeknek eleje vétessék, különösen pedig, hogy a bányászat és vaspályák üzlete oly módon szabályoztassék, mely által a kölcsönös háboritások elkerültessenek, s a bányászati és vaspálya-vállalatok közötti összeütközések meggátoltassanak és elhárittassanak, az 1854. május 23-án kelt általános bányatörvény s az 1854. szeptember 14-én kelt vaspálya-törvény alapján következők rendeltetnek:

1. §. Kutatások és fölszini bányamüvek (bevájások), valamint az azokból keletkező górcok a vaspályáktól s azok tartozékától oly távolságban tartandók, hogy a górcterek által a vaspályaüzlet semmikép se háborittassék, vagy ne akadályoztassék; az aknák vagy más fölszini bányamüvek pedig az épületektől legalább is husz ölnyi, az állomási helyektől tizenöt ölnyi, a vaspálya töltések alapjának szélétől három ölnyi s a vaspálya utvezetések és hidak alapfalazatától hat ölnyi távolságban maradjanak.

Hasonló távolságok tartandók meg a vaspályáknak már létező aknák, tárnák s más fölszini bányamüvek és azok górcai közelébeni épitésénél is.

Digitized by Google

2. §. Földalatti bányamüvek a vaspályáktól csak oly távolságban vezettethetnek, hogy azok által sem a vaspályaforgalomnak, sem pedig a bányaüzletnek biztonsága csorbulást ne szenvedjen, vagy ne veszélyeztessék. Az e részben megtartandó távolságot, a különféle helyviszonyokrai tekintettel, a bányahatóságok, a kerületi hatóságokkal (megyei hatóságokkal vagy delegációkkal) egyetértőleg fogják esetről-esetre megállapitani.

3. §. Tárnák és vaktárnák (Strecken) vaspálya alatt párhuzamosan ne vezettessenek. Ha azonban ilyes bányamüvek más irányban vaspályák alatt vezettetnek, azokat ugy a bányamü, mint a vaspálya biztositása végett boltozott falazattal szilárdul kell épiteni (á. b. t. 170. és 171. §§).

4. §. Ha oly bányamező adományozása kéretik, melynek valamely engedélyezett vagy már létező vaspályán tul kellene terjednie, á. b. t. 54. §. szerint teljesitendő bányajárásra a különbeni érdekelteken kivül, különösen a vaspálya birtokosainak vagy vállalkozóinak fölhatalmazott képviselőjét is kötelesség megidézni s a kerületi hatósággal (megyei hatósággal vagy delegációval) egyetértőleg egy országfejedelmi épitészeti hivatalnokot is meghivni oly célból, hogy ennek közrehatása mellett gondosan kinyomoztassék, hogy lehet-e, s mily föltételek alatt, a tervezett vagy már létező vaspályárai tekintettel, a bányaadományozási kérelmet teljesiteni. Az e fölötti határozás a főbányahatóságot, még pedig ha egyszersmind nem politikai országos kormányszék, ez utóbbival egyetértőleg, s az az elleni fölebbezések fölötti határozás a pénzügyi miniszteriumot, a belügyi, továbbá a kereskedelmi, ipar s középitészeti miniszteriumokkal egyetértőleg illeti (á. b. t. 18. §.)

5. §. Azon föltételek, melyek alatt a bányamező adományozása valamely vaspályárai tekintettel megengedhetőnek találtatott, a határozat jogerőre emelkedése után az á. b. t. 63. §. szerint kiadandó adományozási okiratba felveendők, s a bányavállalkozót, a bányászat netaláni megszoritása miatt, a vaspályavállalat ellen kárpótlási igény nem illeti.

6. §. Ha valamely tervezett vaspálya már adományozott bányamezők vagy már létező bányamüvek fölött lenne épitendő, úgy az 1854. szeptember 14-én kelt vaspályatörvény 6. §-a szerint tartandó helybeli bizottmányba a bányászatra jogositotton kivül még a bányakapitányságnak egy küldöttje is meghivandó, s az előterjesztett nyomozások alapján a politikai országos kormányszék által, — még pedig, ha egyszersmind nem főbányahatóság, ez utóbbival egyetértőleg, — a belügyi miniszteriumhozi folyamodás fönmaradása mellett elhatározandó, hogy lehet-e, s mily feltételek alatt a bányászatot a vaspálya alatt tovább folytatni. Az az ellen benyujtott folyamodások a belügyminiszterium által a

Digitized by Google

a pénzügyi, továbbá a kereskedelmi, ipar- és középitészeti minisztériummal egyetértőleg fognak elintéztetni.

7. §. Ha a 6. §. szerint hozott s jogerejüvé vált határozat folytán a bányavállalkozó üzletének a vaspálya javárai megszoritását türni kénytelen, a vaspálya vállalkozó neki azért megfelelő kárpótlást tartozik fizetni, s a vaspálya épitésrei engedelem ezen föltétel alatt adandó meg. (Osztr. korm. rend. 1859. jan. 2.)

A közmunka és közlekedési miniszter a kellő intézkedéseket megtette arra nézve, hogy jövőben mindazon vasutak közigazgatási bejáráshoz, melyek adományozott telkeken terveztetnek, átvezettetni, ha az illető közegei eziránt kellő felvilágositást képesek nyujtani, az illetékes m. kir. bányakapitányság is meghivassék. (45,937/881. sz. Fm. i. és k. m.)

A közigazgatási bejáráson résztvett tisztviselő úti illetményeit ugy számitja fel, mint egyéb hivatalos kiküldése alkalmával, — t. i. azon tárcánál, honnan egyéb illetményeit kapja, és pedig a közigazgatásilag bejárt vasut engedélyese terhére, az érdembe hozott útiköltség pedig, valamint az esetleg szükséges utielőleg is mint a közigazgatásilag bejárt vasut engedélyese által megtéritendő előleg folyósitandó és az engedélyestől bekövetelendő (67829/1891. Pmr.)

Azon körülmény tölderitése, hogy a feltárás a kérvény beadásakor már létezett-e vagy sem, nemcsak magán, hanem közérdeket is képezvén, ezen körülmény hivatalból ellenőrizendő. Az eljáró biztosnak a tárgyalás alkalmával igyekeznie kell a feleknek a törvényből folyólag emelt kifogásait felderiteni és az ügy valódi tényállását a felekkel megértetni. (68221/1895. P. m. r.)

A felkérvény feltárás hiányában visszautasittatik. Hogy a feltárás eszközlésére a felkérvény beadásától számitandó előjogok fenntartásával határidő engedélyeztessék, semmi szin alatt nem engedélyezhető. (68222/1895. Pm. r.)

Minthogy az ált. bt. 54. §-ának a) p. szerint az ásvány feltárás kétségen kivül helyezendő, a feltáró pont a bányatelek fektetésénél módositás alá nem eshetik. (49127/1883. Fm. i. k. m. r.)

Adományozás korlátolt mélységgel megengedhető, hol régibb jogok léteznek. (1869. évi Fm. i. k. m. r.)

Az á. b. t. 54. §-ában előirt bányajárás azért tartatik meg, hogy a helyszinén megvizsgáltassék, vajjon az adományozás megengedhető-e vagy sem. A bányajárás tehát csak előleges nyomozás lévén, melynek alapján a bányahatóság csak később határoz, egy harmadik személy sérelmére semmiféle jogositványt nem biztosit. (13679/1875. Fm. i. k. m. r.)

A bányajárási biztosnak kötelessége a téves fektetési térképet a netán fennforgó kényszeritő körülmények figyelembe vételével . . . módositani (1882. évi Fm. i. k. m. r.)

Bányajárás közhirrététele.

55. §. **Minden bányajárás, az adományozási kérvény lényeges pontjainak elősorolásával, előbb kellő időn át nyilvánosan közhirrétetendő.**

Digitized by Google

Bányajárás, adományozás tárgyában, bizonytalan időre el nem halasztható, hanem a határozat függőben hagyható. (1868. Fm. i. k. m. r.)

Műértők meghivása. 56. §. **Bányajárásrai idézés (54. §.) megkapása után tizennégy nap alatt, mind az adományozást kérőnek, mind pedig minden szomszédos kutatónak és bányabirtokosnak szabadságában áll, két elfogulatlan műértőnek a bányajárásrai meghivását kérni. Ezeket a bányahatóság határozandja meg.**

Határozat. 57. §. **Minden bányajárás folytán köteles a bányahatóság elhatározni, vajjon a kért adományozás megengedhető-e, s erről minden érdekelt feleket értesiteni.**

Minden adományozási kérvény felett a bányahatóság részéről az ált. bt. 57. §-a szerint külön határozat hozandó s ebből kifolyólag minden egyes határozat ellen az ált. bt. 230. §-a értelmében külön felfolyamodás intézhető. (3778/1875. Fm. i. k. m. r.)

58. §. **Ha az adományozást kérő a tárgyalásra meg nem jelent, a bányahatóság azon időponttól fogva, melyre a tárgyalás rendelve volt, tizennégy napi határidőt köteles elvárni.**

59. §. **Ezen, semmi föltétel alatt meg nem hosszabbitható határidő közben az adományozást kérőnek szabadságában áll bebizonyitani, hogy ő a megjelenésben gátoltatott, s a bányajárás ujolagos elrendelését kérni.**

V. sz. 47. §. Ha az adománykérő a bányajárásnál nem jelent meg (á. b. t. 58. §.), a bányakapitányság a bányajárási jegyzőkönyv elintézését az emlitett §-ban előirt igazolási idő lejártáig elhalasztja.

Ha ezen időtartamon belül az igazolás beérkezik (á. b. t. 59. §.), a bányajárás a 43. §. szerint ujolag elrendelendő és kihirdetendő.

Ezen törvényes tizennégynapi határidő azonban meg nem hosszabbitható és az elmaradás később beérkező igazolása hivatalból visszautasitandó.

Az igazolás a kiszabott határidőn belől nem érkezvén be, vagy ha az adománykérvény illetéktelensége a bányajárási tárgyalásból kitünnék, az adománykérő folyamodványával visszautasitandó.

Midőn a tárgyalás alatt annak folyamában ki nem egyenlithető köztekintetü akadályok merülnek fel, a bányakapitányság az érdekelt hatóságokkal értekezni köteles. Véleményeltérések esetében a főhatóság döntő határozata kérendő ki.

Digitized by Google

60. §. Az adományozási kérvény elutasitása csak az annak benyujtásából származó előjog (52. §) elvesztését vonja maga után; de a kérelmezőnek előbb szerzett kutatási jogai az által meg nem szüntetnek.

61. §. Ha az adományozást magánjogok fölötti perlekedések gátolják, ezek a törvény utján egyenlitendők ki.

62. §. Az ilyes előkérdések fölötti tárgyalás befejezéseig az adományozás iránti határozás felfüggesztendő ugyan, de az adományozást kérő köteles magát a bányahatóságnál igazolni az iránt, hogy neki a kellő sürgetés hiánya bünül nem tulajdonitható. A bányahatóság neki kellő határidőket is tüzhet ki, melyek alatt ő a befejezést kieszközölni s az az iránti bizonyitékokat felmutatni köteles, ellenkező esetben az adományozási kérvény el fogván utasittatni.

Magánjogi kifogások megszüntetése.

V. sz. 48. §. Az á. b. t. 62. §-ának nem lehet célja, hogy az adománykérőt előjogától (á. b. t. 52. §.) jogigényeinek hosszabb ideig tartó tárgyalása miatt elüsse, de igenis célja az adományozás elintézésének szántszándékos, a peres ügy lanyha szorgalmazása által való késleltetését megakadályozni és utját állani annak, hogy más adománykérőknek a telekszerzés megnehezittessék vagy lehetetlenné tétessék.

A bányakapitányságok tehát az á. b. t. 62. § ának végrehajtása körül felmerülő körülményeket fontolóra venni, az ügyek állásáról az illetékes közigazgatási hatóságoktól és biróságoktól felvilágositást kérni és ezen adatok alapján a feleket záros határidő kitüzése által az ügy lebonyolitására siettetni kötelesek.

Az á. b. t. 61. és 62. §§-ai értelmében mindazon esetekben, hol az adományozást magánjogok feletti perlekedések gátolják, az adományozás iránti határozat addig felfüggesztendő, mig a perlekedések eldöntve nincsenek. (10.579/1868. Fm. i. k. m. r.)

Kőszénre nézve az adományozást nem gátolják az á. b. t. 61. és 62. §§-ai, mert az id. törv. szab. a kőszenet a föld tartozékának nyilvánitották és az ahoz való jogot a földtulajdonos számára minden irányban biztositották s ezen felfogással szemben nem lenne összeegyeztethető azon eljárás, mely a földtulajdonost kötelezné, hogy midőn saját földterületén kőszénre bányatelek adományozását kéri és ezen kérelemnek harmadik személyek mivel sem bizonyitott magánjogi igények alapján ellenmondanak, jogait a törvény utján érvényesitse. (17485/1882. Fm. i. k. m. r.)

Valamely szerződésből kifolyó magánjogi vitás kérdés az adományozást nem gátolja azon esetben, ha a szerződés alapján tett ellenvetések és a belőlök vont következtetések oly magánjogi természetűek, melyek az adományozási tárgyalás keretén kivül bármikor, tehát az adomány megtörténte után is magánjogi uton érvényesithetők. Eltekintve továbbá a szerződés érvényes vagy érvénytelen voltától, az kötelező erővel csakis az illető szerződő felekre nézve bir és igy a hatóság által nem vehető figyelembe. (66186/1887. Fm. i. k. m. r.)

Digitized by Google

Adom. okirat kiadványa,

63. §. Ha az adományozás vagy tüstént vagy pedig az előfordult akadályok elháritása után megengedhetőnek nyilvánittatott, s az az iránti határozás jogerejűvé vált, a kérelmező annak alapján a bányahatóságtól adományozási okiratot kap.

...alakja és tartalma.

V. sz. 49. §. Minden adományozási okmány (á. b. t. 63. §.) «Ő cs. és ap. kir. Felsége» nevében állitandó ki, felső szélére az év és iktatói szám irandó. Tartalma következő:

1. A szerző vezeték- és keresztneve, rangja (polgári állása) és lakhelye (ha több egyén folyamodik, azok mindegyikére vonatkozó ezen adatok felsorolása), bányatársulatoknál (á b. t. 137. §.), ezek az igazgató vagy az igazgatóság összes tagjainak aláirása és azok székhelyeinek megjelölése.

2. A feltárásban foglalt ásvány neme.

3. A bányamértékek száma, azok területe és fektetése és a helyesbitett fektetési térképnek, hivatalos okmányok számára előirt módon, hivatalos másolatban való csatolása.

(Az á. b. t. 51. §. második kikezdése esetében elegendő a fektetési térképnek egy adományozási okmányhoz való csatolása, ha a többi erre vonatkozó okmányban megjegyeztetik, hogy a fektetési térkép mely okmánynál fekszik.)

4. Az eszközlendő telekfelmérés kezdőpontja külső fekvésének, két elmozdithatlan és általánosan ismert tárgyhoz, irány és távolság szerinti viszonyitása.

5. A helyközség és politikai járás (kerület, szolgabirói járás stb)

6. Az adományozott teleknek a szerző által választott neve.

7. Annak meghatározása, hogy az adományozott bányatelek önállólag vagy valamely már bejegyzett birtok tartozékaként vezettessék e be a bányakönyvbe.

(Egyöntetüség lehető elérése céljából a X. *minta* szerinti példa iratik elő.)

Adományozás följegyzése a kutat. könyvben.

V. sz. 50. §. Ha valamely zártkutatás által eszközölt feltárás ily módon adományozás alá jutott, az ugy a zártkutatási könyvben (20. §.), mint a kutatási könyvben is vörös téntával aláhuzandó; az adományozás megtörténte itt is előjegyzendő.

Ha a kutatási engedély alapján csak éppen az adományozás alá került zártkutatás állott fenn, ennek adományozása folytán az magától elenyészett. Oly eset-

Digitized by Google

ben azonban, midőn a kérdéses kutatási engedély nagyobb területre vonatkozik és annak alapján zártkutatások be vannak jelentve vagy nincsenek, a kutatási engedély továbbra is érvényben marad és a kutató kérelmére meg is hosszabbitható.

---

64. §. Minden adományozott telek, a mennyiben a bányamegyei alapszabályok által más nem rendeltetik, az adományozás jogerejüvé válta után legfölebb egy év alatt, minden szomszéd bányabirtokosok és kutatási vállalkozók s a földbirtokosok meghivása mellett, az adományozási okirathoz és a fekvési térképhez képest felmérendő s künn (a fölszinen) elhatárkövezendő. *Vájnamértékek elcövekelése.*

65. §. Az e végetti intézkedést a bányahatóság hivatalból köteles megtenni.

Azon esetekben, midőn már a bányajárásnál kiderül, hogy az adományozást semmi sem gátolja, a bányahatóság küldöttje a határkövezést mindjárt a bányajárás iránti tárgyalás befejezése után köteles teljesiteni.

66. §. A határkövezés teljesitéséről minden határkő pontos leirása mellett jegyzőkönyv szerkesztendő, s a határkövek fekvése a fekvési térképbe beiktatandó.

A jegyzőkönyv a bányahatóság által megerősitendő, s ezáltal a biról hatósággal a bányakönyvbe leendő beiktatás végett közöltetik.

V. sz. 51. §. Miután a 35. §. azt is rendeli, hogy az adományozott bányamértékek befejezett felmérése és kicövekelése az adományozási könyvben előjegyzendő, a bányakapitányság ezáltal azon helyzetben van, hogy az á. b. t. 64. §-ában foglalt törvényes szabálynak is meg tud felelni.

A bányakapitányság kötelessége ezen könyveket időről-időre átnézni és az előirt fölmérést és elhatárkövezést (kicövekelést), hol az még nem történt meg, kellő sorrendben ugy elrendelni, hogy annak keresztülvitele lehetőleg idő- és költségkiméléssel foganatosittható legyen.

Ezek keresztülvitelére kiválólag a bányamérnök van hivatva, kinek akadályoztatása esetében azonban ez a bányabiztosnak vagy más bányahatósági tisztviselőnek is kötelességévé tehető, magától értetvén, hogy ily eljáráshoz ugy a felmérendő telek- vagy bányamező birtokosa, mint a szomszédos, határos bánya-, külmérték-, zártkutatás-, segéd-tárna vagy megyetárna-tulajdonosok és a födbirtokos is rendes uton megidézendők.

Digitized by Google

A felek által az á. b. t. 67. és 68. §§-ai értelmében kérelmezett határujitásokhoz vagy határkijelölésekhez mindig a hites bányamérnök küldendő ki. Ily eljárásokhoz az összes érdekeltek és szomszédos bányavállalkozók (bányatelekbirtokosok, engedélyesek és zártkutatók) külön meghivandók; az elhatárkövezés folyamáról kimeritő jegyzőkönyv veendő fel és ez a hozzátartozó térképekkel együtt a bányakapitányság elé terjesztendő, megerősités végett.

Ezen jegyzőkönyvfelvételnél nemcsak minden egyes határkő fekvése, hanem anyaga, alapzata (pl. üveg, tégla, széndarabok stb.) és jele lehetőleg pontosan leirandó.

A jel, hacsak lehetséges (bányászjelvény) az elhatárkövezendő bányamérték nevének kezdőbetüjét és a kicövekelés évszámát kell, hogy tartalmazza.

A megerősitett térképek, az illető fél kérelmére, a kerületi térképek (34. §.) kiigazitása után kiadandók.

A bányakapitányság megerősitési záradéka csak arra vonatkozzék, hogy a felvétel helyessége a tárgyalásnál résztvett felek által a jegyzőkönyvben elismertetett és hogy a térkép a jegyzőkönyvi leirásnak megfelel.

Ha valamely bányatelek felmérése vagy kicövekelése alkalmával békés uton ki nem egyenlithető viszálykodások merülnek fel, a bányamérnöknek kötelessége lesz az összes vitás tárgyakat felmérni és a viszálykodás tárgyát a jegyzőkönyvben lehetőleg körülirni; a bányakapitányság pedig a viszálykodókat az ügy elintézése alkalmával a per utjára fogja utasitani.

Az érdekelt felek által elismert és érvényre jutott bányatelek-felmérés . fölülvizsgálása és helyesbitése valamely fél egyoldalu kérelme folytán a másik érdekelt fél határozott tiltakozása ellenére nem foganatositható. (1864. évi korm. r.)

A határok megujitása.

67. §. Minden vájnabirtokosnak jogában áll a bányahatóságtól vájnatelke ismerhetlenné vált határjeleinek a megelőző 64., 66. §§-ban meghatározott módoni megujitását szorgalmazni.

Határ kijelölése a vájnában.

68. §. A vájnabirtokos azt is megkivánhatja, hogy a külhatárok a vájnában kijelöltessenek, vagy hogy egyes pontoknak a vájnabani fekvése künn meghatároztassék.

Digitized by Google

Az ez iránt készitendő s a bányahatóság által megerősitendő térkép a bányahatóságnál veendő föl.

69. §. Ha a vájnatelek-fölméréseknél (64., 68. §§.) barátságos uton ki nem egyenlithető villongások támadnak, azok a törvény utján egyenlitendők ki. *A törv. utjának fentartása.*

A törvény utján eszközlendő határkijelölések iránti szemlékhez mindig a bányahatóságnak egy küldöttje hivandó meg.

Adományozott bányatelkek iránti határviszályos ügyben a bányahatóság csak békéltető szereppel bir, döntés a bányabiróságot illeti. (10,544/1893 Pm. r.)

70. §. A vájnatelek adományozása és fölmérése más bányabirtokosoknak a telekbeni idősbségükre, vagy általuk korábban szerzett más jogokra nézve sérelmet nem okozhat. *Az adományozás és fölmérés joghatálya.*

V. sz. 52. §. Ha a befejezett adományozás után régibb, már szerzett jogok megsértésére vonatkozó panaszok hozatnak elő és ezek a bányajárás alkalmával nem lettek figyelembe véve vagy nem lettek kiegyenlitve vagy elintézve, ugy ily panaszos beadványok vissza nem utasithatók, de az á. b. t. 70. §-a értelmében tárgyalás alá veendők. *Régi jogok védelme.*

Ily tárgyalások a helyszinén az összes érdekeltek közremüködése mellett ejtendők meg. A vitás tárgy tisztázandó. — A vita kiegyenlitése lehetőleg előségitendő. — Az egész eljárásról kimeritő jegyzőkönyv veendő föl.

Ha a felek egyezkedésre nem hajlandók, per utjára utasitandók. A bányakapitányság csak azon időleges bányarendőri intézkedéseket köteles megtenni, melyek a tárgy föntartására szükségesek. Más jogi eljárás az illetékes törvényszék hatáskörébe tartozik.

Tekintve, hogy az általános bányatörvény 70. §-a értelmében a bányaadományozás korábban szerzett, vagy a törvényből folyó jogok épségben tartása mellett történik, tekintve továbbá, hogy esetleg e jogok összeütközéséből támadó kérdések elbirálása a bányahatóság köréhez tartozik, a határköz adományozásának megsemmitése iránti keresetet azon oknál fogva, mert az e részbeni közigazgatási intézkedés annak idején jogorvoslattal megtámadva nem lett, a bányabiróság hivatalból visszautasitani nincs jogositva. (Legfőbb itélőszék 625/1877.)

---

71. §. Oly hegyrészek, melyek adományozott vájnamértékekkel úgy körül vannak véve, hogy azokba rendes vájnamérték nem fektethetik (42., 46. §§.), határközegeknek neveztetnek. *Határközök adományozása.*

Digitized by Google

72. §. A határközegek különösen adományozandók és uj adományozásoknál lehetőleg kerülendők.

A már létező, vagy jövendőbeli adományozásoknál el nem kerülhető határközegek csak oly bányabirtokosoknak adományoztathatnak, kiknek vájnamértékei azokkal határosak.

73. §. Ha valamely bányajárás alkalmával határközeg mutatkozik, vagy ha azt valamely bányaszomszéd kéri föl, erről minden szomszédok oly fölszólitással értesitendők, hogy a kézbesitéstől számitandó harminc nap alatt nyilatkozzanak az iránt, vajjon ők annak adományozásáért akarnak-e folyamodni.

74. §. Ha ezen határidő alatt csak egy folyamodó jelentkezik, vagy ha a fölosztás iránt több jelentkezők egy értelemben vannak, az elsőbb esetben azon egyetlen folyamodónak az egész határközeg, a második esetben pedig a jelentkezők mindegyikének a határközeg azon része, mely iránt ők megegyeztek, adományozandó és telkéhez kapcsolandó.

Ha az ilyes folyamodók a fölosztás iránt meg nem egyezhetnek, úgy nekiek az egész határközeg, mint külön tulajdon, közösen adományozandó, azonban egy részbirtokos sem adhatja el a maga részét másnak, mintsem a tulajdonostársak valamelyikének, vagy annak, ki az ő szomszédos vájnamértékét ezen részszel együtt átveszi. (111. §.)

75. §. A határközeg adományozására nézve, annak fekvéséről és szándékiott fölosztásáról készitett s minden részbirtokosok által elismert térkép előterjesztése elegendő.

V. sz. 53. §. Miután a határközök adományozására a fektetési térképnek (á. b. t. 75. §.) beterjesztése elegendő, bányajárás megtartásának szükségessége nem forog fenn; a térkép szerinti összes szomszédok azonban vagy záros határidő kitüzése mellett irásbelí felhivás utján vagy megidéztetésük mellett egy e tárgyban megtartandó tárgyalás alkalmával kihallgatandók a határköz adományozása elleni kifogásaik iránt (á. b. t. 74. §.).

A fektetési térkép szerkesztése végett az adománykérő folyamodására a bányahatósági bányamérnök kiküldendő.

Az érdekeltek kihallgatása alkalmával a felosztás iránti egyezkedés létrejötte lehetőleg szorgalmazandó.

Bányabiztossági kerületekben adományozandó határközök iránti kérelmek a bányabiztosságoknál is benyujthatók és ezek által is letárgyalhatók. A tárgyiratok azonban határozathozatal és adományozás végett véleményes jelentéssel a bányakapitánysághoz felterjesztendők.

Ha az érdekelt határosok a határköz szétdarabolása iránt megegyeztek, a bányakapitányság a határosok mindegyikének a nekik adományozott rész pontos leirásával külön adományozási okmányt köteles kiállitaní.

Digitized by Google

Az okmányhoz a fektetési térképnek oly másolata csatolandó, melyen a szétdarabolás kitüntetve van.

Az adományokban egyidejüleg azon külön megnevezett bányatelek is megjelölendő, melyhez az adományozott határköz vagy annak valamely része a bányakönyvben elválaszthatlan tartozékként irandó lesz.

Midőn valamely határköz több határos közös tulajdonaként adományoztatik, arról csak egy okmány állitandó ki. Ezen okmányban kiteendő, hogy a határköz a külön-külön megnevezendő határosok közös tulajdonául adományoztatván, önálló birtokként jegyeztetik be a bányakönyvbe.

Az adományozási okmány annak bányakönyvi elintézése után a résztvevők bármelyikének kézbesithető. A többi résztvevők azonban e kézbesitésről saját cimre szóló rendelettel értesitendők.

(A határköz-adományozási okmányok a XI. minta szerint állitandók ki.)

---

76. §. Oly föntartott ásványokra, melyek fövenytorlatokban folyammedrekben, külgörgetegben vagy torlaszhegyekben, avagy régi elhagyott górcokban — a mennyiben ezek nem valamely már adományozott telekben léteznek, hol az adományozás tartozékakép tekintendők (127., 131. §§.) — fordulnak elő, továbbá a szemes vasércre és a gyepi vaskőre külmértékek adományoztatnak. *Külmért. adományozása.*

V. sz. 54. §. Babérc és gyepvaskő előfordulásoknál az á. b. t. 76. §-a külmértékek adományozását rendeli el, mely alkalommal azok települési viszonyai lesznek mérvadók. A bányahatóságnak ily esetekben a külmérték adományozása előtt különösen arra kell tehát figyelnie, vajjon ezen ásványok csakugyan csak a legfiatalabb felszini képződményekhez tartoznak-e, vajjon azok a külről és előfordulásuk folytán takaritó munka által jövesztbetők-e célszerűbben és hogy e célnak mélység szerinti telekfektetés jobban felel-e meg vagy a terület szerinti. *Külmért. vasércekre.*

Gyepvaskő és babérc különben a szilárd kőzet nyiladékaiba nem ritkán jó mélyen behatolnak, mely körülmény azonban a külmértékek adományozását nem gátolja. Ily esetek előfordulása alkalmával azonban ezen ásványok települése lehetőleg megállapitandó és az adományozási okmányban kitüntetendő lesz, mi mellett maga az adományozás csak ilynemü ásványok jövesztésére szoritandó.

Digitized by Google

77. §. Egy külmérték 32.000 (115,092·8257 m².) bécsi négyszögölnyi térmértékig adományozható s mélységben rendszerint csak az alatta levő szilárd kőzetig terjed.

Minden külmérték alakja a fölkérő választásától és a bányahatóság itéletétől függ. Csak oly kerületekben, melyekben a sajátlagos viszonyok a külmértékekre nézve más térmértéket vagy egy bizonyos alakot szükségessé tesznek, lehet az ez iránti határozatokat a bányamegyei alapszabályokba iktatni.

Külmérték alakja.

V. sz. 55. §. A külmértékek alakjának és kiterjedésének megválasztásánál (á. b. t. 77. §.) különösen az ásványos település kihasználásának szükségessége tartandó szem előtt és az adományozás csak szükségességi szempontból igazolható alakban és terjedelemben adható meg, mivel a termő területek lehető kimélése kell, hogy kapcsolatos legyen.

Ezen megjegyzés különösen régibb, elhagyott górcok adományozásának esetére vonatkozik, midőn ugyanis az adomány eme górcok területét meg nem haladhatja.

Magától értetik, hogy az esetben, midőn az adománykérés idejében régi górcok körül egy más uj bányászat ugyanazon környéken vagy a régibb vágatok felnyitása vagy uj bevájások által máris keletkezett, az uj zártkutatót vagy bányatulajdonost telkének határain belül (á. b. t. 31., 47. §.) létező ezen régi górcokra nézve is megilleti a kizárólagos jog, miért is ily esetben a külmérték-adományozás csak a bányajogositottak kihallgatása mellett és beleegyezése folytán lehetséges.

---

78. §. A külmértékek adományozására elegendő annak kimutatása, hogy föntartott ásványok a 76. §-ban kijelölt telepekben valóban előfordulnak s hogy azáltal más bányavállalkozók jogai sérelmet nem szenvednek.

79. §. A hutamüvektől vagy földolgozó müvektől mily távolságban nem engedhető meg a külmértékek adományozása, hanem az ily módon előforduló ásványok haszonvétele mennyiben illet egyedül valamely közeli határbirtokost, esetről-esetre a bányahatóság határozza meg.

80. §. A külmértékek adományozásaérti kérvényeknek a fölkérő neve és lakhelye s a fölkért külmérték fekvése és területének előadását kell tartalmazniok s az ásványtelep próbadarabjával ellátva lenniök.

81. §. A külmértékek adományozásaérti kérvények nyomán, minden határos kül- vagy vájnamértékek és hutamüvek birtokosainak, a földtulajdonosoknak, továbbá a politikai, vagy a netalán egyébként érdekelt közigazgatási hatóságnak meghivása mellett szemle rendelendő.

Digitized by Google

82. §. Ha ennél semmi akadályok sem fordulnak elő, ugy a fölkért külmértékekről térkép készitendő, a határok eloövekelése azonnal megteendő, s a tárgyalás az adományozás iránti határozat hozatala végett a bányahatóság elé terjesztendő.

Ha a szemlénél ki nem egyenlithető aggályok fordulnak elő, ugy a külmérték adományozása meg nem engedhető. A kérelmezőnek azonban szabadságában áll azoknak kiegyenlitése után kérvényét megujitani.

83. §. Oly helyeken, hol a kutatások a földbirtokosok vagy a közigazgatási hatóságok beleegyezésétől függenek (17. §.), anélkül a külmértéki munkák sem üzethetnek.

A kutatásokra nézve a nyilvános megjelölés (24. §.) s a földbirtokosokhozi viszony tekintetében előadott szabályok (26—28. §§.) a külmértékekre is alkalmazandók.

84. §. A kutató vájások kezdése s a vájnatelek szerzése és használása a külmértékeken belül, vagy azok alatt, ez utóbbiak által nem gátoltathatik; ezek tulajdonosainak azonban, károsítás esetében, a kártéritéshez oly igényük van, mint a bányamivelés által érintett fölszini tulajdonosoknak. (98. §.)

Illetékesség külm. adományozásnál.

V. sz. 56. §. Külmérték-adományozások iránti kérvények ugy szóbelileg, mint irásbelileg is beterjeszthetők, és a kérelmezett mértékek helyfekvése szerint ugy a bányakapitányságoknál, mint a bányabiztosságoknál is benyujthatók, az ezek fölötti tárgyalások az á. b. t. 77., 78., 80., 81., 82., 83. §§-ai szerinti keresztülvitele a bányabiztosok által is jogérvényesen foganatosítható, a lezárt tárgyiratok azonban az adományozás megengedhetősége fölött való határozás, az adományozás feltételeinek (á. b. t. 77., 79. §§.) megállapitása és az adományozási okmány kiállitása végett a bányakapitánysághoz fölterjesztendők.

Azon távolságok megállapitásánál, melyek határain túl a külmértékek kohómüvekhez és előkészitési telepekhez (á. b. t. 78. §.) nem közeledhetnek, ha csak a bányamegyei alapszabályok erre és átalában a külmértékek alakja és kiterjedése iránt külön máskép nem intézkednek, mindenkor ama művek tulajdonosai kihallgatandók, szükség esetében helyszini szemlék megtartandók lesznek. Ily alkalmakkor felmerülő körülmények körültekintő helyszini szemle után hozandó azután csak a határozat.

Ha a szemle alkalmával (á. b. t. 84. §.) a külmértékek adományozása ellen aggályok merülnek fel, de a külmértékek területén előforduló ásványok jövesztése átalában kivánatosnak mutatkozik, a bányahatóságok az adománykérő folyamodására a 16. §. szerint is eljárhatnak.

Digitized by Google

A külmérték a szomszédos szabadkutatásba belefektethető; a szabadkutatót csak fentartott mezeje fektetésének joga illeti meg. (1865. évi korm. rend.)

Külmértéki szemle alkalmával a szomszédos szabadkutatók fentartott mezejük fektetésére felhivandók. (1864. évi korm. rend.)

Külm. adományozásról okmány.

V. sz. 57. §. Külmérték-adományozási okmányok (a XII. minta szerint állitandók ki, és) a 49. §. 1., 2., 3., 5., 7. pontjaiban előirt adatokon kivül, még az adományozás különös feltételeinek meghatározását (á. b. t. 79. §.) és a szemle alkalmával más bányavállalkozókkal, földbirtokosokkal vagy más nyilvános tekintetekkel szemben megállapitott kötelezettségeket is kell, hogy tartalmazzák.

Ezen okmány egy-egy másolata az illetékes politikai hatóságnak, és esetleg még érdekelt más közhatóságoknak is megküldendő.

Külm. megjelölése.

V. sz. 58. §. Miután a külmértékek nem ismerhetők fel, úgy mint a rendes bányászatok, már a külön is adományozott bányatárgyak gyanánt, azok az á. b. t, 83. §-a szerint látható módon megjelölendők.

E mellett a bányahatóságoknak általában a 22. §. rendelkezéseihez kell alkalmazkodniok, miután azonban kutatási jeleknek a külmértékek területén belül való felállitása meg van engedve, és ezért elő is fordulhat, azoknak alakja, ezekétől szembeötlően el kell hogy üssön — miért is a külmértéki jegyek alakjának másnak kell lenni, mint a zártkutatmányi jelnek.

Segédvájás engedélyezése.

85. §. Valamely adományozott telken kivüli oly tárnák és aknák, melyek annak előnyös üzletére szolgálnak (segéd-tárnák, vagy segéd-aknák), csak a bányahatóság engedelmével nyittathatnak és üzethetnek.

86. §. Ha valamely bányabirtokos, saját müvéhez, valamely szabad telkeni segédvájás engedélyezését kéri, az nekie az érdeklett hatóságok és felek meghallgatása után, nemkülönben az engedélyezés megengedhető volta ellen tett kifogások fölötti határozat után, megadandó. Az engedélyezett segédvájás a kérvényező vájnatelkéhezi tartozékkép iktatandó a bányakönyvbe.

Enged. kérv. segédvájásra. Illetékesség.

V. sz. 59. §. Saját bányaműhöz vezetendő segédvájás-engedélyek iránti kérvények, ugy a bányakapitányságnál, mint az illetékes bányabiztosságnál is benyujthatók és tárgyalás alá vehetők. Utóbbi esetben azonban a lezárt tárgyiratok végleges határozás végett a bányakapitánysághoz felterjesztendők.

Digitized by Google

Minden ily kérvényhez a folyamodó bányaszatának térképe csatolandó, és e térképen a segélyre szorult bányarészek és a szándékolt segédvájás fekvése és iránya is kitüntetendő.

Ha ily segédvájás egészen szabad (sem zártkutatás, sem bányászati adomány által nem fedett) területen kezdetik, és ha további kiterjedésében sem hatol át idegen telkeken, — esetleges köztekintetü akadályok iránt az illetékes politikai hatóság véleménye kikérendő. — Ha ez oldalról nehézség nem támasztatik, — az engedély az igazolt szükségességhez képest megadható. *Eljárás.*

A politikai hatóság részéről támasztott nehézségek esetében a 16. §. szabályai szerint kell eljárni.

Ha a segédvájás idegen területen volna megnyitandó, — vagy idegen telkeken hatolna keresztül, ugy ama telkek tulajdonosai is kihallgatandók. Támasztott nehézségek egy a helyszinére kiküldött biztos által megvizsgálandók. Az e tárgyban felvett jegyzőkönyv alapján azután a bányakapitányság határozand a segédvájás engedélyezhetése tárgyában.

Ha a politikai hatóság vagy az érdekelt felek, beleegyezésüket csak bizonyos kikötések mellett adták meg és ha e feltételek iránt az engedélykérővel az egyezség létrejött, eme feltételek ahhoztartásul az engedélyokmányba is felveendők.

Földbirtokosok kifogásai kisajátitási eljárás (á. b. t. IV. fejezet) utján intézendők el.

Az engedélyezési okmányban az is kiteendő, hogy a segédvájás mely bányabirtok elválaszthatlan tartozékául jegyzendő fel. Ezen előjegyzés a bányakönyvi hatóságnál szorgalmazandó, — a saját feljegyzési könyvben (35. §.) pedig foganatositandó.

---

87. §. **Ha ellenben a segédvájás engedélyezése valamely idegen vállalkozó által, vagy több segélyre szorult vájnabirtokos által közösen kéretik, a kérvényhez az első esetben a vállalkozó és a segélyre szorultaknak, a másodikban pedig azon bányabirtokosoknak, kik a közös vájásra egyesültek, a létesités módja s kölcsönös jogaik és kötelezettségeik iránti megállapodás hozzá mellékelendő.**

Egyszersmind az egész üzleti terv kül- és vájnatérképekkel fölvilágositva előterjesztendő.

88. §. **Az ilyes segédvájások engedélyezése csak minden helyviszonyok kinyomozása után, továbbá megengedhető voltának és szükségességének elismerése után, történhetik, s a bányakönyvbe önálló bányamüvelési engedélykép iktatandó be.**

Digitized by Google

Egyszersmind a segélyre szorult bányabirtokos által elvállalt kötelezettségek, dologbani jog alapitása végett, annak birtokára terhül irandók.

Önálló segédvájások. Illetékesség.

V. sz. 60. §. Önálló segédvájások iránti kérvények az á. b. t. 87., 88. §§-ai szerint a bányakapitányságnál nyujtandók be. Ha ily kérvények a bányabiztosságokhoz érkeznek be, azonnal a bányakapitánysághoz terjesztendők.

Hiányos kérvények.

Ha ily kérvények nincsenek az á. b. t. 87. §-ában előszabott kellékekkel felszerelve, kiegészitésre visszautasitandók.

Kérvények elintézése.

Szabály szerint szerkesztett és felszerelt kérvények alápján a helyszini szemle kitüzendő, és ehez ugy az engedélykérő, mint az érdekelt felek és hatóságok szabályszerüen meghivandók.

A szemle alkalmával tisztába hozandók mindazon körülmények, melyek a szándékolt vájás célszerüségét vagy szükségességét igazolják, — a térképek megvizsgálandók és kiigazítandók, — továbbiakban pedig mindazon körülmények tárgyalandók, melyek a felek vagy a nyilvános hatóságok érdekében, kifogásokra vagy aggályokra okot szolgáltatnak, az egész erre vonatkozó eljárásnál pedig a 44., 45., 46. és 47. §§-ban a bányajárást illetőleg kiadott szabályok irányadók.

A bányakapitányság, a hozzá felterjesztett lezárt tárgyiratok alapján köteles kimondani, hogy a segédtárna általában, vagy mily feltételek alatt engedélyezhető, vagy hogy az engedélyezés iránti kérvény elégtelen.

Ezen határozat az engedélyezési tárgyalásban résztvettek mindegyikének kézbesitendő. Az engedélyezés tárgyában azután csak ezen határozat jogérvényre emelkedése után lehet eljárni.

Az engedélyezési okmány ugyanoly bekezdésü, mint az adományozási okmányok (49. §.) és a szerző vagy szerzők neveit (jellegét), polgári állását és lakhelyét, a segédvájás fekvésének leirását, az engedélyezés leglényegesebb feltételeit, a kötött egyezségeket, valamint a résztvevők viszonyos jogait és kötelességeit tartalmazza.

(Segédvájás-engedélyezési okmányok a XIII. minta szerint állitandók ki.)

(A segédvájások minden nemei a kerületi térképeken (34. §.) is kitüntetendők.)

Digitized by Google

89. §. Azon szabad teleknek, melyen valamely segédvájás engedélyeztetett, más vállalkozó számára tett későbbi adományozása által a segédvájás fönmaradása sérelmet nem szenvedhet.

Megyetárók engedélyezése.

90. §. Oly bányavállalatok, melyek által egy egész bányamegye tárnákkal fölnyitandó, vagy az ásványtelepek mélyebb közökben föltárandók, s azoknak vájása bármi módon könnyitendő, megyetárnáknak neveztetnek.

91. §. Megyetárnák csak ugy engedélyeztethetnek, ha azoknak létesitése a bányászat általános hasznára az egész bányamegyében kivánatosnak látszik.

Ezen engedélyezés, minden körülményeknek a bányahatóság általi előleges kitudása után, a ministeriumnak tartatik föl.

92. §. Minden megyetárna engedélyezéseérti kérvénynek a főüzleti tervvel s azon egész bányamegye külterképével kell ellátva lennie, melyen belül a megyetárnás a vájást vezetni és szétágaztatni szándékozik.

Egyszersmind azon föltételek terve is előterjesztendő, melyek alatt a kérvényező a vájásra késznek nyilatkozik.

Illetékesség. Kérv. elintézése.

V. sz. 61. §. Megyetárnák engedélyezése iránti kérvények (á. b. t. 90. §.) a bányakapitányságnál nyujtandók be. — Bányabiztosságokhoz beérkezett ily kérvények azonnal felterjesztendők a bányakapitányságokhoz.

Minden megyetárna-engedélyezés iránti kérvény, beérkezése után a bányakapitányság által haladéktalanul megvizsgálandó az iránt, vajjon az az á. b. t. 92. §. szerint kellően és teljesen fel van-e szerelve. Ha ez iránt hiányok mutatkoznak, a kérvény kiegészitésre, vagy kiigazitásra visszautasitandó. Az elsőbbségi jog ezen esetben nincsen biztositva.

A megyetárna engedélyezése iránti kérvény tartalmáról a tervezett megyetárna területén bányatelkeket vagy határközöket biró bányavállalkozók mindenekelőtt értesitendők. Ezen értesités módja következő: a kérvény és annak minden melléklete a bányamegyei választmány elnökéhez megtekintés végett oly meghagyás kiséretében küldendő, hogy a tervezett megyetárna által érintett összes bányavállalkozóknak ezen iratok átnézése megengedtessék.

A többi érdekelt bányavállalkozó erről a bányakapitányság által értesitendő és az emlitett megtekintésre felhivandó.

Ha ez idő szerint bányamegyei választmány nem állana fenn, — ugy a kérdéses folyamodvány a bányamegye legtekintélyesebb és bizalomra legméltóbb bányavállalkozójának küldendő meg, — ki azután az iratok hüséges gondozása és visszaküldése iránt felelős.

Digitized by Google

A megyetárna iránti szemle egyuttal alkalmas időre kitüzendő. — E szemléhez a megyetárna-tervezet által érdekelt összes bányavállalkozók meghallgatás végett meghivandók. A tárgyiratok azok birlalója által legkésőbb három nappal a kitüzött tárgyalás előtt a bányakapitánysághoz visszaküldendők, hogy ez is készülhessen a tárgyaláshoz.

Az elrendelt tárgyaláshoz ugy az engedélykérő, mint az összes bányavállalkozók is meghivandók, utóbbiak oly megjegyzéssel, hogy az elmaradók a többség által elfogadott határozathoz hozzájárulni kötelesek.

Ezen tárgyalás alkalmával csak azon kérdés vitatandó meg, valjon a megyetárna-vállalat a javaslatba hozott megyetárna területén belül a bányaüzemre általában előnyös-e és az, hogy mely bányavállalkozók nyilatkoznak a megyetárna mellett, vagy ellen.

A bányavállalkozók ez alkalommal, bányabirtokuk nagyságára való tekintet nélkül, csak egy-egy szavazattal birnak.

Ha ezen tárgyalás alkalmával az engedélykérő föltételei iránt aggályok támasztatnak, a felek ezekre nézve a bányajárásra utasitandók, mely alkalommal e pont rendszeres letárgyalás alá kerülend, ez azonban az iránt nem képezhet akadályt, hogy a bányatelek tulajdonosok és a megyetárna-engedély-kérő között már ez alkalommal is megegyezés jöhessen létre, — mely egyezség alapján azután utóbbi föltételeit jogérvényesen megváltoztathassa, — sőt ily megegyezések létrejöttét a bányakapitányság lehetőleg előmozditani köteles.

Midőn a megyetárna-vállalat hasznosságát a bányatelektulajdonosok egyhangulag kétségbevonják és a megyetárna telepitése ellen egyhangulag nyilatkoznak, — az eljárási jegyzőkönyv a megyetárna engedély-kérvény visszautasitása által intézendő el.

Ha a telektulajdonosok közül néhányan azonban a megyetárna-telepitése mellett szavaznak, a folyamodó aziránti nyilatkozatra hivandó fel, hogy eme hozzájárulások alapján vállalatához ragaszkodik, — vagy attól eláll-e?

Utóbbi esetben minden további tárgyalás elmarad — és a jegyzőkönyv egyszerüen a visszavont kérvény visszaadása által intézendő el.

Minden ily megszüntető elintézés az érdekelt bányatulajdonosok tudomására hozandó.

Digitized by Google

93. §. Ha az igényelt megyetárna területében létező vájnabirtokosok közül a tárna előállítása mellett oly tömeges szám nyilatkozik, hogy azt a kérvényező elvállalhatónak véli, s ha egyszersmind kétségen kivül tétetik, hogy az előállitás azon bányavállalkozóknak is javára szolgáland, kiknek jövendőre fognak a bányamegyében vájnamértékek adományoztatni, úgy a megyetárna engedélyezhető, habár a megyetárna területében létező vájnabirtokosok mindnyájan az ajánlatba bele nem egyeznek is.

Bányajárás megyetárnó engedélyezésére.

V. sz. 62. §. Ha a megyetárna iránti tárgyalás alkalmával, a résztvevő bányatulajdonosok oly számban nyilatkoztak a megyetárnaengedélyezés mellett, hogy az engedélykérő ezek alapján a megyetárna megkezdését elvállalhatni véli, a jegyzőkönyv elintézése mellett a bányajárás alkalmas időre kitüzendő. E bányajáráshoz az engedélykérőn kivül még az összes, a megyetárna által érintett bányavállalkozók és zártkutatók, a politikai hatóság, a közégi elöljáróság, és végre a még esetleg érdekelt más közigazgatási hatóság is meghivandók. A meghivásnak a 43. §. 1. kikezdése szerint kell történni.

Ezen bányajárás alkalmával:

1. Megállapitandó az, hogy a megyetárna telepitése mennyiben hasznos, annak egész üzemi területére nézve.

2. Azon terület határai, melyre az engedélykérő jogai és kötelességei kiterjesztendők, pontosan meghatározandók és a kerületi térképen kitüntetendők.

3. Megállapitandók egyrészt a jövendőbeli megyetárnásnak mindazon kötelezettségei, melyek arra a tárna telepitése, iránya és továbbitása tárgyában, ezen kötelezettségek elhanyagolása vagy a tárna felhagyása által háramlanak, másrészt pedig az őt megillető jogok. Ezen jogok közé tartoznak a megyetárna telepitése mellett szavazott, a megyetárna területén bányatulajdont birt bányavállalkozók vagy később szerzett adományozott bányatelkek, vagy határközök által érdekelt bányavállalkozóknak a megyetárnás irányában való kötelezettségei.

4. Megállapitandók azon esetleges kötelezettségek, melyek a megyetárnát nyilvános tekintetekből, vagy a a földtulajdonossal szemben terhelni fognak. A bányakapitányság e mellett mindig szem előtt tartja, hogy a megyetárna-engedélyezés mindig a felek szabad egyezkedésén alapszik. — Csak ha a 4. pontra vonatkozólag merülnének föl akadályok, — lenne a bányajárás elintézése a felszólamlások békés vagy birói uton való kiegyenlitéseig elhalasztandó. — Ha nyilvános tekintetek álla-

Digitized by Google

nak az engedélyezéssel ellentétben, a bányahatóság egyelőre a 16. §. szerint fog eljárni.

Az egyezségek a törvényes rendelkezéseknek megfelelő alakban szerkesztendők.

A bányajárási jegyzőkönyv az összes felek és két elfogulatlan tanu által aláirandó és a bányakapitányság elé terjesztendő.

---

94. §. A megyetárnás s a bányamegyében már létező bányabirtokosok közötti jogok és kötelezettségek a közöttük létrejött egyezség által határoztatnak meg. Azon jogok és kötelezettségek, melyek a megyetárnást a jövendőbeli uj adományozások által vájnamértékeket szerzők irányában illetendik, a megyetárna-engedélyezésben pontosan kifejezendők.

Egyébiránt mily kedvezmények engedtessenek a megyetárnásnak, a rendszerint fönnálló korlátolások tekintetbe vétele nélküli szabadtelek föntartása által, a vállalat nagyságára és hasznos voltárai tekintettel a ministerium itéletére bizatik.

95. §. Azon birtokosok, kik beleegyezésüket megtagadták, a részvételre semmi esetben sem kényszerithetők, sem pedig azok, kik beleegyeztek, a világosan átvállaltaknál nagyobb szolgáltatásokra nem szorithatók.

Ha azonban a vállalatnak ellenszegült bányabirtokosoknak a megyetárna által utóbb segély nyujtatik, a megyetárnásnak jogában áll tőlük a segélynyujtás tartama alatt megfelelő kárpótlást követelni.

Ezen kárpótlás, ha a felek között az egyezség létre nem jött, a jog utjának fönmaradása mellett a bányahatóság által határozandó meg, mely annál a megkimélt üzleti költségekre figyelemmel lenni köteles.

Kedvezmények megyetárna részére.

V. sz. 63. §. Ha az engedélykérő a megyetárna engedélyezése iránti kérvény benyujtása alkalmával egyszersmind különös kedvezmények iránt, pl. a tárna előrehaladásával szabad területen kapcsolatos zárkutatási-kör vagy a tárnában termelt föntartott ásványok zavartalan használatáért stb. is folyamodik, ugy a bányajárással egyidejüleg kimeritően felveendők ezen kedvezmények mellett vagy ellen szóló körülmények, az esetleges módositások vagy feltételek, melyek tárgyában azután a bányakapitányság véleményében körülményesen nyilatkozni köteles.

Ügyiratok fölterjesztése.

V. sz. 64. §. A megyetárna engedélyezés iránti kérvény tárgyában megejtett bányajárás lezárt tárgyiratai a bányakapitányság részéről behatóan megvizsgálandók és megbirálandók arra nézve, hogy a vállalat a bányászati érdekek előmozditására hasznos-e, ezek után pedig körül-

Digitized by Google

ményes véleményes jelentés kiséretében a főbányahatósághoz fölterjesztendő. — A főbányahatóság nemcsak a magánjogi, de különösen az általános, nyilvános és különleges bányászati viszonyokat is behatóan méltányolni, a vállalat nyilvánvaló fontosságánál köztekintetü ellenmondásokat személyes befolyása által lehetőleg kiegyenliteni, és az összes tárgyiratokat indokolt jelentése kiséretében a pénzügyminiszteriumhoz felterjeszteni fogja.

Megye-táró engedélyezése. Eljárás.

V. sz. 65. §. A megyetárna engedélyt a pénzügyminiszterium adja és azt az illetékes főbányahatósághoz juttatja, — ennek feladata azután az engedélyt a megfelelő koronaországban közhirré tenni, és az egész tárgyiratot a bányakapitányságnak átadni.

Ezen utóbbinak a teendője a következő:

1. Az engedély a 35. §. intézkedése szerint minden velejáró feltételek, jogok és kötelességek felsorolása mellett, úgy az engedélyezési könyvbe, mint az adományozási könyv erre vonatkozó lapjaira a megyetárna-köteles bányatelkekhez feljegyzendő.

2. Az engedélyezett megyetárna, és azon terület, melyre az engedély kiterjed, a kerületi térképen (34. §.) világosan megjelölendő, hogy uj zártkutatások megerősitésénél, vagy adományozásoknál s engedélyezéseknél a megyetárnás jogai mindig tekintetbe vétessenek (á. b. t. 96. §.).

3. Ezen célból a kerületi térképhez mellékelt tárgyjegyzékhez a megyetárna jogositvány kivonata csatolandó, hivatkozván azon könyv kötet- és lapjára, melyre a megyetárna feljegyeztetett.

4. Miután a 67. §-ban előirt hivatalos cselekmény bevégeztetett, az engedélyezési okmány, az ahoz hivatalból és szabályszerüen csatolandó térképpel együtt, a megyetárnásnak oly figyelmeztetéssel kézbesitendő, hogy az engedélylyel járó feltételeknek eleget tenni, és a megyetárna feltárási pontját érthető és gondozott felirat által megjelölni köteles.

5. A megyetárna előjogai azon napon jutnak érvényre, midőn az engedély kihirdettetett, az egyidejüleg vagy utólagosan beérkezett zártkutatási bejelentések, vagy adománykérvények csak a megyetárnás előjogainak tekintetbevétele mellett intézhetők el.

6. Ha az uj megyetárna egy bányabiztosság kerületében fekszik, ugy ez a vele járó jogok és kötelezettségekről körülményesen értesitendő.

Digitized by Google

7. Végre pedig az illető bányakerület kerületi választmánya (36. §.) és a politikai hatóság is értesitendő.

(A §. első bekezdése a bányahatóságok jelenlegi szervezete szerint ugy módosult, hogy amint a megyetárna engedélyt a pénzügyminiszterium megadja, azt az illetö bányakapitánysághoz juttatja s ez teszi közhirré az engedélyt.)

96. §. Oly bányavállalkozók, kiknek utóbb a bányamegyében uj vájnamértékek adományoztatnak, tartoznak a megállapitott kötelezettségeket, a megyetárnás irányában törvényesen átvenni, s erre adományozási okleveleikben utasitandók.

97. §. Ha valamely megyetárna elhagyottá válik, az mint olyan, az uj adományozásra nézve előadott szabályok (92—96. §§.) megtartása mellett, ismét adományozható.

A megyetárnának szabadkutatás vagy vájnamértékképeni birtokbavételére engedelem csak ugy adathatik, ha az illető koronaországnak közhirdetményekre rendelt hirlapjába, két hónapról két hónapra beiktatott háromszori felszólitás folytán, a hirdetmény keltétől számitandó egy egész év alatt a megyetárnának, mint olyannak, ismételi fölvételére senki sem jelentkezett.

Megyetáró felhagyása.

V. sz. 66. §. A megyetárna felhagyása alkalmával erről a bányahatóság a pénzügyminiszteriumnál, mint főbányahatóságnál azonnal jelentést tenni és a felhagyás kihirdetése iránt intézkedni köteles, mely alkalommal a felhagyás okai alapos méltánylás tárgyává teendők, különös tekintetbe vételével a netalán érintett nyilvános érdekeknek.

A bányakapitányság a felhagyott engedélyt mindazon könyvekben, melyekbe bejegyeztetett, vagy a melyekben arra hivatkozás történik (ugyszintén a térképeken) is törölni fogja és a törlésről minden érdekelt felet — különösen pedig a kerületi bizottmány és a járási kerületi hatóságot értesitendi.

Felhagyott megyetárnák uj üzembevételénél az á. b. t. 97. §-a szerint kell eljárni. Ha a megyetárna üzembentartása a bányászat felvirágozására nagy befolyással birna, arra alkalmas nyilvános felszólitás és felvilágositás által kell hatni.

Azon esetben, ha a megyetárnás az engedélyezési okmánynyal oly jogokat is nyert volna, melyek a felhagyás alkalmával nem szünnek meg, pl. tárna-, vizesési stb. illetmények stb., ugy ezen igények a kerületi térkép jegyzékében nyilvántartandók (34. §.) azért, hogy az illető jogosultat uj bányajáráshoz meg lehessen hivni.

Eng. okmány közlése.

V. sz. 67. §. Minden adományozási és engedélyezési okmány, mielőtt az adománykérőnek kézbesittetnék, az

Digitized by Google

okmánynak és térképnek hivatalos másolatával együtt átküldendő azon biróságnak, mely az ország illető részének bányakönyvét vezeti.

Ez a bányahatóság által megerősitett határjelölési (határkövezési) jegyzőkönyv alapján történik.

Külmérték-adományozási okmányok azonban csak akkor adatnak át a biróságnak, ha azok a szerző által egy a bányakönyvbe már bevezetett bányatulajdon tartozékának nyilvánittattak, mert a külmérték magában véve nem tárgya a nyilvánkönyvnek.

A biróság a törvényes eljárás befejezése után a megerősitett okmányt visszaszolgáltatja a bányahatóságnak, kinek feladata ezen megerősitéshez képest a feljegyzési könyvet kiegésziteni és a feleknek való kézbesitésről gondoskodni.

Tekintve, hogy az á. b. t. 70. §-a értelmében a bányaadományozás a korábban szerzett vagy a törvényből folyó jogok épségben tartása mellett történik; minthogy továbbá az esetleg e jogok összeütközéséből támadó kérdéseknek elbirálása a bányabiróságok hatásköréhez tartozik: a bányakapitányságok intézkedései által jogaiban sértett fél a bányabiróságoknál kereshet orvoslást. (Legfőbb itélőszék 625/1877.)

Az az eljárás, hogy a bányatelekkönyvi tulajdonos tekintetik a bányatörvényből folyó kötelezettségekért a felelős egyénnek, abban leli indokát, hogy az átiratás ellen esetleg akadályok merülhetvén fel, beállhatna az az eset, hogy ezen kötelezettségekért senki sem volna felelősségre vonható (31.738/1900 Pm. r.)

Folyamodások, bányaadományozás vagy engedélyezésért, melyeknek bejegyzése a bányatelekkönyvben hivatalból eszközlendő, az 1-ső ivtől (1 frt 50 kr.) 3 korona. *Ill. dijj. XII. t.*

Folyamodások külmértékek adományozásáért szintén (1 frt) 2 korona.

A bányaadományozási és engedélyezési okiratok, mint hivatalos kiadványok, nem tárgyai az illetéknek.

Bányajárási jegyzőkönyvek ivenként (50 kr.) 1 korona.

Határkövezési jegyzőkönyvek rendszerint illetékmentesek, ha azonban felek közötti egyezményt tartalmaznak, ivenként (50 kr.) 1 korona.

Digitized by Google

NEGYEDIK FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvénynek ez a része idegen területre, a magánjog és annak különös része, a vizjog körébe nyulik át. Egyrészt ugyanis a földtulajdonjogot (98—104. §.) és a vizhasználati jogot (105. §.) korlátozza a bányászat érdekében, másrészt pedig (106—107. §.) a bányászkodásból másokra háramló károk megtéritése felől rendelkezik.

A bányászat ugyanis, habár sokkal kevesebb embert foglalkoztat és sokkal kevesebb értéket termel, mint a mezei gazdaság, közgazdasági jelentőségre mégis vetekedik vele, mert a bányászat termeli csaknem valamennyi mesterség szerszámainak, valamint a fegyvereknek, a gőz és villamosság berendezéseinek anyagát, a szénben pedig a legfőbb erőforrást. A bányászat ilyenformán alapja az egész iparnak, a kulturális haladásnak, nem is szólva arról, hogy az értékmérő pénznek anyagát is neki köszönhetjük. Ehhez járul még az is, hogy amig a mezei gazdaság termését a természet ereje folyton megujithatja, a bányászat kimerithető, a mostani geologiai korszakban meg nem ujuló anyagokat termel.

A nagyobb közgazdasági érdek s az a kényszerüség, hogy a bányászat a természetadta telepek helyéhez van kötve, melyek a földfelületen megállapodott, esetleges határokkal semmiféle vonatkozásban sincsenek, — hozza magával, hogy a földtulajdonos kénytelen helyét a bányászat érdekében ennek átengedni s kellő kárpótlás fejében tulajdoni jogának korlátozását türni (98. §.)

Ugyanezen tekintetekből kiindulva mondja ki a 13.622/1862. sz. a. kelt (az ált. bányatörvény 3. §-ánál egész terjedelmében közölt) udvari rendelet 4. pontja,

Digitized by Google

hogy a földesuri hatóság alá nem tartozott szabad, valamint a volt urbéres és az igen eldarabolt közbirtokossági területeken kőszénre kért adományozást az efféle földtulajdonosok beleegyezésének hiánya nem gátolhatja, ha a fölkért bányamérték több olyan birtokos földje alatt terülne el, kiknek közbeeső ingatlanai egyenkint véve kisebbek, hogysem egy törvényes bányamértéket befedhessenek. Az ilyen 8 kat. hold és 1544 négyszögölnél, vagyis 16 négyszögöl hijján tizenegyedfél magyar holdnál kisebb terület ugyanis a bányászatra nézve teljesen elveszne, mert arra önálló bányamérték nem fektethető s igy adomány sem nyerhető. Ilyen esetben azonban a földtulajdonos beleegyezését a városi vagy képviselőtestület, vagy elöljáróság határozatával kell pótolni.

A bányamüvelés érdekében különösen a 131. §-ban felsorolt célokra ezek szerint *kisajátitásnak* van helye, mely a bányatörvény rendelkezései szerint eszközlendő (1881. évi XLI. t.-c. 87. §-a), azzal a kivétellel azonban, hogy ha a kisajátitás bányavasut, ut vagy csatorna céljaira szolgál, mégis a kisajátitási törvény rendelkezései alá esik (az 53.239/1890. sz. keresk. miniszteri rendelet 2. §-a alább az ált. bányatörvény 133. §-ánál).

Kivett helyeken azonban (17—18. §.) általánosabb szempontok lévén iránytadók, bányászati célokra leendő kisajátitásuknak nincs helye, de — épületek és temetők kivételével — a kivett helyek is felhasználhatók vizek földalatti vezetésére (99. §.)

Korlátozza a bányászati célokra szolgáló kisajátitást az is, hogy a telek átengedése a szükséges használat mértékén tul nem mehet, s amikor csupán ideiglenesen (kutatásokra) szükséges, a kisajátitás sem terjedhet az ideiglenes használatnál tovább. Viszont a földtulajdonos sem követelheti, hogy a bányavállalkozó sajátitsa ki azt az ingatlant, melyben a bányászkodás folytán kár esett, mert kisajátitásnak a bányamüvelés üzletére szükséges olyan ingatlanokra van csak helye, melyeket a bánya-

Digitized by Google

vállalkozó *használatba* venni kénytelen. Iyenkor tehát a földtulajdonos csupán kártéritést követelhet.

A kisajátitási kérvény (melyre az 1881. évi XLI. t.-c. 63. §-ától eltérőleg 1 kor. s a mellékletekre 30 fill. bélyeg jár ívenkint) a kir. bányakapitánysághoz nyujtandók be, mely az ált. bányatörvény 101—103. és a végr. szabályoknak az eljárást részletesen szabályozó 68. §-a szerint jár el.

Az ált. bányatörvény 102. §-ának az a rendelkezése, hogy a telekfeldarabolás iránt fennálló szabályokra tekintettel kell lenni, ma már annyiban nem bir jelentőséggel, hogy az urb. telkek eldarabolásához régebbi törvényeink s az urb. pátens értelmében megkivántatott előleges hatósági engedélyre ma már (1871. évi LIII. t.-c. 55., 59. §-a) szükség nincs. Ehhez képest legföljebb rendőri vagy épitészeti szabályrendeletek figyelembevételéről lehet szó.

A kisajátitást a bányakapitányság véleménye alapján a politikai hatóság (főszolgabiró, rend. tan. városokban a tanács, törvhat. joggal biró városokban a rendőrkapitány) rendeli el s a határozattal meg nem elégedő félnek jogában áll ugyan a kártalanitás összegére vonatkozólag az eljárást az 1881. évi XLI. t.-c. IV. fejezete szerint a birtokbiróság előtt meginditani, a kisajátitást kérő bányavállalkozó azonban haladéktalanul birtokba vezetendő, mihelyt a határozatban megállapitott kártalanitás összegét birói letétbe helyezte (103. §.)

Tekintve, hogy a bányakapitányság a kisajátitás szükséges voltának kérdésében csupán saját szempontjából s csak véleményt nyilvánit consultativ határozat alakjában, az utóbbi ellen felfolyamodásnak helye nincs (9439/1872. sz. földmiv. ipar- és keresk. min. rend.)

Ha azonban a politikai hatóság a kisajátitás elrendelését a bányakapitányság véleményének ellenére megtagadja, a kérdést a pénzügyi és belügyi minisztérium közösen dönti el (végr. szab. 69. §.)

Digitized by Google

Határkövek és jelzőoszlopok felállitását a földtulajdonos az okozott kár megtéritése mellett szintén köteles türni (104. §.), e tekintetben azonban a végr. szabályok 70. §-a igen sommás eljárást ir elő.

A vizhasználati jogosultságot ugyanoly eljárás alapján szerzi meg a bányavállalkozó, mint az ingatlanokat (105. §.) s a megyetárna vállalkozóját ez a jog még bányavállalkozókkal szemben is megilleti.

E tekintetben nincs különbség a szabad- vagy a hatósági rendelkezés alatt álló vizek között, eljáró politikai hatóság azonban az 1885. évi XXIII. t.-c. 157. §-ában kijelölt I. foku hatóság (alispán, polgármester).

A bányászkodásból származó károk megállapitására *előleges szakértői szemlének* is van helye, melyre nézve az eljárást az id. törvk. szabályok 53. és 54. §-ai szabályozzák..

Ugyanezen eljárás követendő a 127. §-ban érintett kárra vonatkozólag.

Digitized by Google

A teleknek és viznek bányászati vállalatokrai átengedése s a bányakárok megtéritése.

Telekátengedés. **98. §. Minden földtulajdonos köteles a bányamüvelés üzletére szükséges telkeket a bányavállalkozóknak, megfelelő kártalanitás mellett (az általános polgári törvénykönyv 365. §.) használat végett átengedni.**

(Az ált. osztr. polg. törvénykönyv helyett az 1881. évi XLI. t.-c. II. fejezete *«A kártalanitásról»* teendő.

1881. XLI. t.-c. 87. §. A bányászati célokra szükséges kisajátitások a bányajog szerint eszközlendők.

Olyan utak, vasutak, csatornák épitéséhez szükséges területek azonban, melyek a bányatermékeknek vagy bányászati célokra szükséges anyagoknak és eszközöknek a bányaterületéről a legközelebbi közlekedési utig, vagy viszont való szállitására épittetnek, csak a jelen törvény értelmében sajátithatók ki.

---

99. §. Oly helyeken, hol a kutatás a földbirtokos vagy a közigazgatási hatóság különös beleegyezésétől függ (17. §.), a telekátengedés sem követeltethetik. Ha azonban a bányamivelés üzletére, valamely vizvezetés máskép épen nem, vagy csak aránytalan költségekkel lehetne kivihető, a bányavállalkozó megkivánhatja, hogy neki a viznek a 17. §-ban emlitett telkeken keresztül földalatti vezetése, az épületeket és temetőket kivéve, megengedtessék. Az ilyes vezetéseknek azonban teljesen vizhatlanul és tartósan kell készitve lenniök, s a vállalkozó az azok készitése által okozott minden kárért felelős.

100. §. Kutatási kisérletekre vagy más csupán mulólagos bányamüvelési használatra a teleknek csak ideiglenes átengedése követeltethetik, oly célokra leendő elvételnél azonban, melyekből a teleknek állandó használata előre látható, a földtulajdonosnak jogában áll a tulajdonképeni átvitelt szorgalmazni.

Digitized by Google

Ezen kivánat még azon esetben is támasztathatik, ha csak utóbb mutatkozik, hogy eleinte csupán mulólagosnak tartott használat állandóvá válik.

101. §. Ha az érdeklett felek a telekátengedés vagy a kárpótlás iránt meg nem egyezhetnek, a bányahatóság a politikai járási hatóság közremunkálása mellett köteles a nyomozást megtenni. Ezen nyomozásra a bányavállalkozó és a földbirtokos megidézendők és a megkivántató műértők meghivandók.

Határozat.

102. §. A tárgyalás folytán, melynél különösen a telekfeldarabolás iránt fönnálló szabályokra kell figyelemmel lenni, a politikai hatóság, a bányahatóság meghallgatása után, mind a telekátengedés iránt általában, mind pedig az iránt is határozand, hogy meddig kelljen annak tartania.

Kárpótlás.

103. §. A határozatban egyszersmind a dologértők lelete szerint a kárpótlás módja és mennyisége iránt is intézkedés teendő.

Az ezen határozattal meg nem elégedő félnek a törvény utja fenmarad ugyan, a bányavállalkozó azonban, mihelyest a váltsági összeget birólag letette, vagy az évi kárpótlást teljesen biztositotta, a telekátengedést azonnal sürgetheti.

Eljárás.

V. sz. 68. §. Az á. b. t. 26. §-ában kimondatott azon elv, hogy a bányászati célokra szükséges földterületet a földbirtokos átengedni kénytelen, és hogy idegen földbirtoknak ilyszerü használása csak az illető földbirtokossal való előzetes barátságos egyezkedés és a feltételek és kártalanítás megállapitása után engedhető meg.

Minden bányavállalkozónak érdekében áll ugyan a földbirtokos jogait kellő figyelembe venni és vele egyezkedni, de a bányahatóságnak feladata minden egyes esetben erre figyelmeztetni a vállalkozót és általában ily irányban hatni.

Ha a felek azonban egymás között békés uton nem birnak megegyezni és ha az á. b. t. 101. §-a szerint a bányahatóság hivatalos eljárása vétetnék igénybe, ez az illetékes politikai hatósággal való előző megbeszélés után meghatározza a megejtendő tárgyalás idejét és helyét, — meghatározza továbbá azt is, hogy vajjon a tárgy terjedelméhez és fontosságához képest két gazdasági és két bányászati szakértő, vagy csak egy-egy, vagy éppen senki se hivassék meg a tárgyaláshoz.

A gazdasági szakértők megválasztása iránt a járási hatóság keresendő meg, a bányászati szakértőket a bányahatóság nevezi ki.

Digitized by Google

Ha ezen előzetes megállapodás a bányászati és politikai hatóság közt megtörtént, a bányahatóság kitüzi a szemle napját, erről a járási hatóságot értesiti és arra a feleket és szakértőket meghivja, a bányahatósági biztost pedig kirendeli.

A bányahatósági kiküldött a helyszinén mindenek előtt meghatározza, hogy:

a) a bányavállalat olyan-e, mely a törvény értelmében a kényszeruton való telekátengedésre igényt ad;

b) vajjon a bányavállalkozó által követelt telekátengedés csakugyan szükséges-e a vállalathoz, hogy nem lehetne-e a tervezett munkálatot más helyen vagy más módon ugy létesiteni, hogy egy kevésbé termékeny, a gazdaságra nézve nélkülözhetőbb vagy kevésbé értékes terület vétessék igénybe, és hogy vajjon ez nem tenné meg szintén a kivánt szolgálatot;

c) hogy mily terület engedtessék át a bányászati célokra;

d) vajjon a kérdéses földterület a szándékba vett használat által egészen megváltoztattatik-e, vagy ha bizonyos idő mulva ismét visszaadatik a földbirtokosnak, mily költséggel lehet az előbbi müvelési állapotba visszahelyezni.

A tárgyalás alkalmával a bányászati szakértők véleménye meghallgatandó és a jegyzőkönyvbe felveendő.

Ezután a politikai hatóság kiküldöttje fontolóra veendi mindazon tekinteteket, melyek a közjóra vagy a politikai szabályokra nézve fennállanak; a gazdasági szakértők meghatározzák a földterület értékét, tekintettel a hosszabb vagy rövidebb használati időtartamra és azon költségekre, melyeket az előbbi müvelési állapotba való visszahelyezés okozna. Mindez szintén felveendő a jegyzőkönyvbe.

Ez alkalommal a hatósági kiküldöttek ujabb kisérletet tehetnek a békés egyezség létrehozása iránt. A létrejött egyezség a jegyzőkönyvbe felveendő. Ha ezen kisérlet sem vezetne eredményre, a felek kölcsönös követelései, valamint a követelések indokolása a jegyzőkönyvbe iktatandók és ezzel a jegyzőkönyv lezárandó.

A hol ez a tárgy magyarázatához szükséges lenne, a bányahatóság kiküldöttje fekvési térképet szerkeszt és azt a jegyzőkönyvhöz mellékeli.

A jegyzőkönyv a vonatkozó iratokkal együtt a

Digitized by Google

bányakapitányság elé terjesztendő. A bányakapitányság a telekátengedés szükségessége, annak terjedelme és időtartamára, valamint a földterület visszaadására vonatkozó határozatot az á. b. t. 102. §. szerint a politikai kerületi hatóságnak, további illetékes elintézés végett, átszolgáltatni köteles.

Pol. hatóság határozatának következménye.

V. sz. 69. §. Ha a járási hatóság a határozat ellenére a telekátengedést vagy éppen nem rendeli el, vagy nem oly terjedelemben, mint azt a bányakapitányság szükségesnek tartja, ez utóbbi az ügyet a főbányahatósághoz (pénzügyi miniszterium) terjeszti fel, ki a politikai főhatósággal (belügyi miniszterium) egyetértve elrendeli a további eljárást.

A bányakapitányság feladata, mint ez a bányatörvényhez kiadott végrehajtási szabályok 68. §-ából is kivehető, csak oda terjed, hogy a helyszini tárgyalásról felvett jegyzőkönyv alapján a kisajátitási kérdésben saját szempontjából véleményét határozat alakjában kifejezi s azután ezen határozatát az illetékes közigazgatási hatósággal határozás végett közli. A bányakapitányságnak ezen határozata, mely a kisajátitási ügyben saját véleményét tartalmazza, felfolyamodás tárgya nem lehet. (9439/1872. Fm. i. és k. m.)

---

104. §. A határkövek s az adományozott vájna- vagy külmértékek fölmérése, a kutató vájások és azok határainak a fölszinen leendő megjelölésére szükséges cövekek lerakását, az okozott kár megtéritése mellett minden földbirtokos köteles megengedni, s ezen határjeleket mozdittatlanul hagyni.

Ilyes jelek lerakása csak a 17. §-ban a), b), c) alatt emlitett birtokokban, közutakon és vaspályákon nem engedtetik meg.

Jelkövek és határcölöpök állitása.

V. sz. 70. §. Az á. b. t. 104. §-a a földtulajdonosra azon kötelezettséget rója, hogy földbirtokán a kutatási terek és bányatelkek megjelölésére szóló határkövek felállitását kártérités mellett türni köteles, miért is minden ily tárgyuhi vatalos eljárásnál a bányahatóság kiküldöttje (á. b. t. 57., 64—68., 82. §§.) az illető földbirtokosokat megidézni és a határjelek helyfekvését velük jegyzőkönyvileg tudatni köteles, figyelmeztetvén őket egyszersmind, hogy azok az á. b. t. 104. §-a szerint változatlanul hagyandók.

A bányahatósági kiküldött a földbirtokost egyidejüleg esetleges kártéritési igényei iránt is kihallgatja és ha azokat méltányosaknak találja, ezen kártéritési összeg lefizetését a bányatulajdonosnak meghagyja.

Digitized by Google

Ha ezen igények azonban túlságosak volnának, a községi elöljáróság a kár becslésére szólitandó fel, mire azután haladéktalanul a fennebbi módon kell eljárni.

Külvizek átengedése.

105. §. **Oly külvizek, melyek a bányaüzletre szükségesek, a tulajdonos akarata ellenére is s a megyetárnásnak még más bányabirtokosok által is átengedendők, amennyiben azt vizrendőrségi vagy más köztekintetek nem ellenzik, s a kivánt vizátengedéstől nagyobb nemzetgazdászati előnyök várhatók. Az az iránti nyomozásnak a telekátengedés tekintetében előadott szabályok szerint kell történnie, s a határozatban egyszersmind azon föltételek megállapitandók, melyek alatt a bányavállalkozót a vizjog illetendi.**

Bányakárok megtéritése.

106. §. **Oly épületekben, vizvezetésekben, vagy más épitményekben okozott károkért, melyek valamely vájnatelken belül annak adományozása után a felsőbbségtől nyert épitési engedelem nélkül állittatnak föl, a bányabirtokos nem felelős.**

Földszinti s alatti károk becslése.

Id. t. sz. 53. §. Perinditás előtt, bármikép okozott földszinti s alatti károk becslése bányaszéki küldöttség által történik.

Id. t. sz. 54. §. Minden kár-becsléseknél, kivált hol érckivájat forog fenn: a becslő-birói küldöttség a kár kipuhatolására szükséges minden eszközöket, ugymint okleveleket, a mennyiben kaphatók, tanuvallomásokat, s hittel kötelezendő műértők becslését segédül venni, s az eset úgy hozván magával, a kártevő bányatársulatnak fő- és altisztjeit és munkásait is hit alatt kihallgatni köteles.

107. §. **Ha valamely földbirtokos adományozott külmértéken belül akar épitkezni, a külmértékek birtokosának a politikai hatóság által, a bányahatóság meghallgatása után, kellő határidő szabandó, mely alatt ő az épitkezésre szánt téren belül az adományozott fönt-tartott ásványokat kiszedni köteles.**

8. §. Ha már létező bányamüvek s már épitett vaspályák között összeütközések támadnak, ugy a bányabirtokos tartozik bányamüvében azon biztonsági intézkedéseket megtenni, vagy azon megszoritásokat türni, melyeket valamely köz- és nemzetgazdászati tekintetből fontos vaspályának háboritás nélküli fenntartása és használása, a politikai országos kormányszék által, még pedig ha egyszersmind nem főbányahatóság, ez utóbbival egyetértésben hozott határozat szerint mulhatlanul megkiván. Az idevágó viszonyoknak bizottmányi kinyomozása a kerületi hatóság

Digitized by Google

(megyei hatóság vagy delegáció) által eszközlendő s arra a mindkét részről érdekelteken kivül a bányahatóságnak egy küldöttje s egy országfejedelmi épitészeti hivatalnok hivandó meg.

Hogy ez esetben a bányászati jogositottat a vaspálya-vállalat ellen mily kárpótlás illeti, perlekedés esetében a biróságok a fennálló törvények szerint tartoznak elhatározni. (1859. évi osztr. korm. rend).

Kisajátitó által az előleges birtokba vezetés céljából birói letétbe helyezett összeg felvételéről kiállitott vétbizonyitványok, — ha a letét kamatozó volt is — bélyegmentesek. (P. ü. közig. bir. 1117/1888. sz.)

Digitized by Google

ÖTÖDIK FEJEZET.

A bányatulajdonjog végeredményeiben mutat ugyan elvi eltéréseket az általános magánjogban gyökerező tulajdoni jogtól, de keletkezésének és megszünése némely módjainak eltérő voltától, és a IV. fejezet szerint közérdekből hozzákapcsolt különös jogoktól eltekintve, általában ugyanazon jogelvek érvényesülnek mindkettőben.

Ámidőn az ált. bányatörvény V. fejezete 36. szakaszban (108.—133. §.) a bányatulajdonról s az avval járó jogokról intézkedik, a bányatulajdon tárgya s nem a jog tartandó szem előtt. A törvény ezen fejezete tehát voltaképpen azokat az eltéréseket fejti ki, melyek a tárgyi értelemben vett bányatulajdon *birtoklása* és *használata* körül érvényesülnek, melyek nem a tulajdonjog általános fogalmából, hanem a bányabirtoknak s az adományozással nyert bányamivelési jogositványnak különleges természetéből folynak.

A 108. §. sorolja fel, hogy ezek az eltérések milyen téren s módon érvényesülnek, mig a többi szakaszok egyenkint tárgyalják ezeket az eltéréseket.

A fekvő bányabirtok a bányatelekkönyv tárgya, mely arra nézve ugyanolyan jelentőséggel bir, mint a polgári telekkönyv az ingatlanokra nézve általában. Nem csupán nyilvántartás vagy bizonyitó okmány, hanem maguknak az ingatlanoknak jogi képe, némely jogok föltétele és forrása.

Éppen azért a bányatelekkönyvi bejegyzések jogi következményei s hatásai ugyanazon megitélés alá esnek, mint a polgári telekkönyvnél s az ált. bányatörvény, — amellett, hogy a 109. §-ban a bányatelekkönyvek vezetésére vonatkozó külön szabályokat helyez kilátásba, melyek Ausztriában az 1871. évi julius 25-én kelt telekkönyvi törvényben foglaltatnak, — 109—112, 114—120. §-aiban a bevezetésre s a 259—261. és 265.

Digitized by Google

§-aiban a végleges törlésre vonatkozólag tartalmaz különös intézkedéseket. Ezekhez járulnak az id. törvk. szabályok VII. részének 68—69. §-ai.

Hogy azonban a fennálló tételes rendelkezések minálunk nem lehettek elegendők arra, hogy a bányatelekkönyvek céljuknak megfelelhessenek, s rendezett jogi állapotok megteremtőivé, a hitel előmozditóivá válhassanak, azt már emlitettük s még hozzátehetjük azt is, hogy állapotuk valósággal elszomoritó.

Tagadhatlan azonban, hogy a bányatörvénynek a *bányamértékek összesitésére* (112—114. §.) azok *eldarabolására* (115—116. §.) és a bányabirtoktestek s tartozékaik egyesitésére (117—120. §.) vonatkozó rendelkezései, ámbár főleg a bányabirtok hitelének biztositására és emelésére iparkodnak, célravezetőknek éppen nem mondhatók, sőt ugyancsak alkalmasak arra, hogy a bekebelezett terhek tekintetében valóságos zürzavart hozzanak létre.

Megjegyzendő, hogy amig az összesités (112. §.) csak szomszédos bányamértékek egy birtoktestté alakitására szolgál, még ha különböző birtokosok tulajdonát képezik is, de föltétele, hogy a bányamértékek szomszédosak legyenek és számuk ne haladja meg az egy föltárásra adományozható mértékek számának kétszeresét, továbbá hogy az egyesités a bányamüvelést könnyebbitse. Az összesitett bányatelek tehát a folytonos üzemben tartás szempontjából is csak egynek tekintendő.

Ellenben az egyesités (117. §.) ugyanazon tulajdonos különböző bányabirtokaira, valamint azok tartozékaira vonatkozik és számszerint korlátozva nincs.

Az egyesitéshez a polg. telekkönyvből átjegyzett tartozékok nyilvántartása tekintetében a telekkönyvi betétek szerkesztéséről szóló törvények végrehajtása tárgyában 1893. évi 19.655. sz. a. kiadott igazs. min. utasitás 128. §-a rendelkezik ugyan, de az 1886. évi XXIX. t. c. 79. §-a alapján a bányatelekkönyvek vezetése tárgyában kiadandó miniszteri rendelet még mindig késik.

Digitized by Google

A fejezet további szakaszai közül a 121-ik a végrehajtás tekintetében is jogi egésznek declarálja a bányamüvet s összes tartozékait, mig az ideigl. törvk. szabályok VII. részének 60—62. §-ai a végrehajtási eljárást szabályozzák a közönséges jogtól eltérő módon.

A 123—127. §-ok a bányatelkeken található fenn nem tartott ásványokra a 128—130. §-ok a bányavizekre vonatkozólag szabályozzák a bányatulajdonos és a földbirtokos, illetőleg a bányavizek használatára igényt tartók közötti jogviszonyokat.

A 131—133. §-okban végül azokat a jogositványokat részletezi a törvény, melyekkel a bányatulajdonjog gyakorlása, a bányamivelés jár.

A régi jog szerint ezek közül csaknem mindegyikhez a bányahatóság engedelmére volt szükség, mig az ált. bányatörvény szerint csupán a közrendészet követelményeire kell figyelemmel lenni, különösen az épitkezéseknél, melyek a bányahatóságnak csak utólag jelentendők be.

Különös figyelmet érdemel a bányavasutak épitése, melyre nézve az 1890. évi 53,239. sz. keresk. min. rendelet (amely a sodronykötél-pályákra is érvényes) részletes utasitásokat ad. Megjegyzendő azonban, hogy a bányavasutak céljaira szükséges területek kisajátitásának joga ugyan az ált. bányatörvényen alapszik, s igy közérdekü voltuk kimutatásának szüksége elmarad, a kisajátitási eljárás azonban az 1881. évi XLI. t.-c. szabályaihoz van kötve ugyane törvény 87. §-ának második bekezdése szerint.

A bányatulajdon átruházásától az ill. dijjegyzék XII. t. értelmében fizetendő illetékekre nézve kiegészitésül felemlitendő, hogy miután a bányamü tartozékaival és felszerelésével együtt képez jogi egészet s ilyenformán az utóbbiak is ingatlanoknak tekintendők, adásvétel esetén nem esnek külön illeték alá, hanem az egésztől a rendes 4·3%-nyi illeték fizetendő (Pénzügyi közig. biróság 1890. évi 3192. és 1895. évi 4744. sz. határozatai).

Digitized by Google

A bányatulajdonról s a bányaadományozással egybekapcsolt jogokról.

108. §. A bányatulajdon birtokát s haszonvételét tárgyazó különös határozatok a következőkre vonatkoznak, u. m.:
1. a nyilvánkönyvi bekebelezésre;
2. a vájnamértékek összesitésére és szétdarabolására;
3. a bányatulajdonnak más fekvő javakkali nyilvánkönyvi egyesitésére;
4. a nyilvánkönyv rendben tartására;
5. a bányák tartozékára;
6. a vájna- vagy külmértékeken belül előforduló, főntartott vagy főnn nem tartott ásványok haszonvételére;
7. a vájnavizek haszonvételére;
8. a vájnában vagy künn teendő bizonyos épitkezéseket tárgyazó jogositványra;
9. iparjogok üzletét tárgyazó jogositványra.

1. A bányatulajdon tárgya.

109. §. Adományozott vájnamértékek (63. §.), határközegek (74. §.), segédvájások (85. §.) és megyetárnák (90. §.) ingatlan tulajdont képeznek, s a bányakönyvbei bejegyzés tárgyai. A bányakönyv hol és mikép vezetendő, külön szabályok által határoztatik meg.

Feljegyzés a bányahatóságnál.

V. sz. 71. §. Az á. b. t. 109. §-a meghatározza, hogy mely bányajogositványok képezik a bányakönyv tárgyát, ezen végrehajtási szabály 35. §-ában elő van irva, mily módon vezessék a bányakapitányságok feljegyzéseiket és a 67. §. azt, hogy mily módon eszközöltetik ily uj szerzések könyvi bejegyzése a bányabiróság által. Miután a bányakönyvek jelenlegi állapota az uj bányatörvény következtében nem módosult és a bányahatóságok már eddig is vezettek rendes feljegyzési könyvet, ez állapot sem szenved változást; annyiszor, a hányszor azonban a bányahatóságoknál az uj á. b. t. alá tartozó bányászati jogositvány a 35. §. szerint a bányakönyvbe följegyzendő adományozása tárgyaltatik, az az uj feljegyzési könyvbe felveendő, a régiben pedig a megtörtént átirásra való hivatkozással törlendő, miáltal az uj könyv lassanként kiegészittetik. Szabadságában áll azonban a bányakapitányságnak, feljegyzéseinek a 35. §. szerint való mielőbbi kiegészitése végett, ha különben hivatali elfoglaltsága megengedi, emlitett eseten kivül is, foganatositani az uj könyvbe való átirást.

Külmért. bevezetése.

Külmértékek nem tárgyai a bányakönyvnek, ha csak a tulajdonos által tartozékul nem csatoltatnak állandóan valamely bányakönyvi bányabirtokhoz. A külmértékek máskülönben csak a bányahatóság feljegyzési

Digitized by Google

könyveibe vezettetnek be, ép ugy, mint a kutatási engedélyek és a zártkutatmányi jogositványok, miből következik, hogy azokra jelzálogok be nem táblázhatók és ezen betáblázások bányakönyvileg elő nem jegyezhetők. Az elvonás esetében (á. b. t. 253. §.) a bányatelkekkel annyiban egyező, mennyiben az elvonás itt is csak birói uton, végrehajtási becslés és árverés mellett eszközölhető.

A törvényben e mellett és a külmértékek felhagyásánál (á. b. t. 263. §.) a jelzálogos hitelezőkre vonatkozó tekintetek csak annyiban birhatnak jogérvénynyel, a mennyiben a külmértékek valamely más bányakönyvi tulajdon tartozékaként szerepelnek.

Adományozások nyilvántartása.

V. sz. 72. §. Hogy a 35. §-ban emlitett bányahatósági feljegyzési könyvek a nyilvános bányatelekkönyvvel kellő összhangzásban legyenek, utasittatik a bányabiróság, miszerint az illetékes bányakapitányságot a bányabirtokálladék minden elő- és leirásáról, minden uj birtokos bevezetéséről, annak mindennemü megterheléséről, mely a rendes bányaüzem megszoritását vagy kiterjesztését eredményezi, hivatalból értesitse. Ha a bányahatóság oly esetekről szerezne tudomást, melyek biróilag nem hozattak tudomására, átirati uton kivánhat felvilágositást.

(A bányahatóság feljegyzési könyvei a kutatási, szabadkutatási, (zárt kutatmányi), adományozási kérvénykönyvek, az adományozási és engedélyezési könyvek, és a bányatársulati [részvény] könyvek.)

Bányatelekkönyvi jogcim elbirálására bányakapitányság nem illetékes, annak megtámadója, határidő kitüzése mellett, a törvény utjára utasitandó. (15907/1870 Fm. i. és k. m.)

---

110. §. **A megyetárnák a bányakönyvbe, a megyetárnás birtoklapjára jogkép, s a megyetárnás irányában más bányabirtokosok által szerződésileg elvállalt kötelezettségek, azoknak ezen kötelezettségek által érintett birtokaira teherkép jegyeztetnek be. Azon később adományozott vájnamértékek birtokosainak kötelezettségei, kik a megyetárnás számára teljesitendő szolgálmányokat, már vájnamértékeik szerzése által vállalják el (96. §.), adományozási okleveleikben foglaltatnak.**

111. §. **Ujonnan adományozott vájnamértékek a szerző választása szerint önállólag jegyeztethetnek be a bányakönyvbe, vagy valamely már ott bejegyzett birtokhoz csatoltathatnak.**

Oly kimért határközegek (74. §.) és segédvájások, melyek valamely vájnabirtokosnak saját vájnájához adatnak (86. §.), mindig a főjószághoz irandók, közös határközegek (74. §.) és önálló segédvájások pedig (87. §.) külön jegyzendők be.

Digitized by Google

A bányatörvény 111. §-a szerint az, hogy egy ujonnan adományozott bányatelek önállólag, vagy egy más bányabirtokhoz alkatrészkép jegyeztessék-e be a bányatelekkönyvbe, teljesen a bányatelek szerzőjének akaratától függ és ugy e részben uj helyszini tárgyalás megtartása nem szükséges, a mint hogy ily tárgyalás a már telekkönyvezett bányatelkeknek más bányatelkekhez való telekkönyvi hozzájegyeztetése alkalmával sem szokott tartatni. (14,589/1891. Pm. r.)

112. §. **Külön adományozott vájnamértékek vagy vájnatelkek nem téve különbséget, vajjon azok ugyanazon vagy különböző birtokosok tulajdonát képezik-e, a birtokosok kérelmére, egy fővájással ellátott egyetlenegy nagyobb telekké egyesittethetnek (összesittethetnek):** *2. Vájnák összesitése.*

a) ha egymással közvetlenül határosak;

b) ha az egyesités által a bányamüvelés célszerübben üzethetik.

Ha az ilyes különböző vájnákra különböző jelzálogos terhek, vagy ugyanazon terhek különböző rendben vannak bejegyezve, a vájnatelkek összesitése csak ugy engedtethetik meg, ha a hitelezők beleegyezése és az iránti nyilatkozata létezik, hogy a terhek mily rendben ruháztassanak át az egyesitett birtokra.

113. §. **Az összesités a 47. §. szerint egy föltárásra adományozható vájnatelek kétszeres mennyiségére nézve engedtethetik meg.**

V. sz. 73. §. Bányatelkek összesitése (á. b. t. 112. §.) csak oly föltétel alatt engedhető meg, hogy ha az egész, ily módon egyesitett bányatelek egy és ugyanazon főbevájásból célszerübben, a költségek és a termékeny földterület lehető kimélésével, tárható fel és fejthető le. Ennek megitélésére a bányakapitányság van hivatva, miért is összesités iránti minden folyamodvány kizárólagosan a bányakapitánysághoz nyujtandó be. Minden összesités iránti beadvány magyarázó bányatérkép melléklettel szerelendő fel. A beadvány, érdemleges elintézése előtt, a bányakapitányság által megvizsgálandó arra nézve: *Illetékesseg. Előleges elintézés.*

a) hogy az összesitendő telkek és mértékek közvetlenül határosak-e (á. b. t. 112. §. a);

b) hogy az összesitendő telek nem haladja-e meg az á. b. t. 113. §-ában meghatározott méretet, a mely általában:

fölszini feltárásnál 2 bányamérték,

50° (94 m.) mély feltárásnál 4 bányamérték,

egy 4 bányamértékre jogositó feltárásnál 8 bányamező,

ásványszénnél

ennek kétszerese (á. b. t. 34., 47. §§.);

Digitized by Google

c) a bányabiróság utján megtudni, vajjon az öszszesitendő bányatelkek jelzálogi terhekkel meg vannak-e terhelve.

Ha az *a)* és *b)* alatt elősorolt előzményekből kitünik, hogy a bányatelkek sem közvetlenül, sem a hozzájuk tartozó határközök által nem határosak egymással, vagy, hogy általuk a törvényesen engedélyezett területnél nagyobb tér fedetnék be, ugy a kérvény minden további tárgyalás mellőzésével az ok kifejtése mellett elutasitandó.

Ha kiderülne (*c*) pont), hogy az egyesitendő telkek egyikére vagy másikára jelzálogos terhek vannak előjegyezve és ha a folyamodvány e körülményt igazoló okmányokkal nem volna felszerelve, folyamodó a hitelezők beleegyező nyilatkozatának megszerzésére és beterjesztésére utasitandó, esetleg a hitelezők a telekkönyvi sorrend előzetes megállapitására hivandók fel.

Midőn ezen igazolás magánuton történik, a bányakapitányság az illetékes bányabirósághoz kérdést intéz arra nézve, vajjon ezen igazolás jogérvényéhez férhet-e aggály, mely esetben a felek az ügynek az illetékes biróság utján való elintézésére felhivandók.

Ha ezen, a jelzálogos hitelezőkkel való egyezkedés birói közremüködés mellett történt, ugy az erre vonatkozó birósági (igazolvány) végzés beterjesztendő.

---

114. §. Az összesités megengedését mindig az 54. és 57. §§. szerinti tárgyalásnak kell megelőznie, mely alkalommal a kérelem teljesitésének megengedhető volta (112. §.) kitudandó, s uj fekvési térkép késziteendő.

Ha az összesitendő egyes vájnamértékek különböző bányahatóságok hivatalkerületében feküsznek, az összesités csak mindezen hatóságokkal egyetértőleg engedtethetik meg. Ha ezek nem egyetértőleg határoznak, ugy ez iránt a közös felsőbb hatóság határoz, mely egyszersmind azon bányakönyvet is kijelöli, melybe az összesitett egész beiktatandó.

Ha a kérelemnek hely adatik, ugy az eredeti adományokrai hivatkozással uj adományozási okirat állittatik ki, és a bányakönyv megigazittatik.

Megengedhetőség tárgyalása.

V. sz. 74. §. Ha a kérelmezett összesités ellen a 73. §. értelmében akadályok vagy aggályok nem merülnek fel, ugy a bányakapitányság a megengedhetőség kideritése végett helyszini szemlét tart (á. b. t. 114. §.), mely első

Digitized by Google

sorban az összesitendő bányatelkek fekvésének, a bányaművelés műszaki és gazdasági megállapitását célozza.

Mivel pedig az á. b. t. 114. §-ának harmadik kikezdése értelmében az összesitendő telek uj adományozás tárgyává lesz, figyelembe veendők mindazon elővigyázati szabályok, melyek uj adományozások számára elő vannak irva.

A bányakapitányság a helyszini szemle elrendelésénél az összesités megengedhetősége iránt a 43—48. §§. szerint fog eljárni; az illető bányászatok gondos bejárása és az üzemi körülmények pontos megvilágitása után minden kételyen fölül fogja helyezni azon körülményt, hogy a bányaüzem az összesités által csakugyan célszerüebb, olcsóbb és a termékeny fölület kimélésével eszközölhető-e; minek alapján azután az uj teleknek fektetési térképe helyesbbítendő.

Szabályul szolgál az, hogy az összesités által az eredetileg adományozott bányatelkek és határközök fektetése és terjedelme meg ne változtassék.

Ha a tárgyalásnál az derülne ki, hogy egyik vagy másik bányamérték célszerübben volna elhelyezhető, ugy ez ismételt adományozási tárgyalás és egy uj. előlegesen kellőleg elkönyvelendő okmány kiállitása által lehet elérni, mihez ielzálogos megterhelés esetében a hitelezők beleegyezése szükséges.

V. sz. 75. §. A 74. §. szerint felvett jegyzőkönyv nyomán határoz a bányakapitányság a kérelmezett összesités megengedhetősége fölött, mely határozatnak jogérvényre emelkedése után az összesitendő telekre vonatkozó uj adományozási okmány kiadandó. *Az elintézés.*

Ezen adományozási okmány lényegében a 49. §. szabályai szerint állitandó ki, csakhogy mindazon bányamértékek és határközök, melyek az uj összletet képezik, a reá vonatkozó adományozási okmány keltjének és számának fölemlitésével világosan és határozottan megjelölendők. *Uj adom. okmány.*

Felemlitendő különösen:

a) azon főbevájás, melynek törvényszerü üzeme által az egész bányatelek járható állapotban tartandó;

b) az ujonnan összesitett teleknek azon neve, mely alatt az a nyilvánkönyvekbe felvendő;

c) azon kötelezettség, hogy az összesitett telek tartozékai, mint önálló tárgyak, a nyilvánkönyvekben töröltessenek és azoknak az uj telekre való átvitele ennél

Digitized by Google

feljegyeztessék. (Ilyen okmány mintája a XIV. sz. alatt adatik.)

Határkövezés Régi adom. okm. helyesbitése.

V. sz. 76. §. Az ujonnan adományozott bányatelek a feljegyzési könyvben (35. §.) és a kerületi térképben (34. §.) szabályszerüen kitüntetendő, azután pedig az á. b. t. 64—66. §§-ai szerint felmérendő és elhatárkövezendő.

Az erre vonatkozó adományozási és elhatárkövezési okmánynak az illetékes birósággal való közlése a 67. §. szerint történik.

Esetleges visszaélések megelőzése végett az összesitett telek alkatrészeire vonatkozó eredeti adományozási okmányok bekivánandók és a bányakapitányság által oly értelemben záradékolandók, hogy emez adományozás tárgya most a megjelölendő okmány szerint az összesitett telek alkatrészét képezi. Ugyanezen eljárás követendő az összesitett telkek adományozásának feljegyzése alkalmával. (35. §.)

1. Az összesités (1854. május 23-án kelt általános bányatörvény, birod. törv. lap 146. sz., 112. és 114. §§.) által, egymással közvetlenül határos vájnamértékek vagy vájnatelkek, a törvény által meghatározott célszerübb bányamüvelés eszközlése végett, s egy uj adományozási okirat kiadása folytán, egyetlen bánya- és bányakönyvi tárgygyá egyesittetnek.

Az összejegyzés (ált. b. t. 49. §. *f*) betü és 111. §.) által ellenben egymással határos vagy elszórt fekvésü vájnamértékek vagy vájnatelkek határozatlan számban, csak nagyobb és értékesebb zálogtárgygyá bányakönyvileg egyesittetnek.

2. Az általános bányatörvény 117. és 118. §§-nak határozataira tekintettel külön adományozott, a bányakönyvben már önálló birtokként bejegyzett vájnamértékek vagy vájnatelkek utólagosan a bányabirtokos kérelmére bányakönyvileg összejegyeztethetnek.

Mire azonban lényegesen megkivántatik, miszerint a különböző vájnamértékekre vagy vájnatelkekre biztositott hitelezők, a mint az általános bányatörvény 117. és 118. §§-aiban előszabva van, a bányakönyvi összejegyzéshez beleegyezésüket, s minden ellentmondás ellenében biztositott abbeli nyilatkozatukat adják, minő rendben legyenek a különböző bányajavakon fekvő terhek a bányakönyvileg egyesitendő birtokra átjegyzendők.

3. Az összejegyzendő vájnamértékek vagy vájnatelkek az összejegyzés által keletkezett bányakönyvi vagyon külön alkat-

Digitized by Google

részeiként sorolandók föl, a végre, hogy az összejegyzett vájnatelkek később keletkezhető elválasztása, vagy azok valamelyikének elvonása vagy fölhagyása esetében az egyes vagyonok, s az azokra nyert jogok elkülönitésének lehetősége biztosittassék.

4. Külön adományozott, s a bányakönyvbe már bejegyzett vájnamértékek és vájnatelkek utólagosan eszközlendő bányakönyvi összejegyzésérei engedély, a mennyiben az összejegyzés nem a bányahatóság által egyidejüleg engedett összesitésnek következménye, a bányatörvényhatóság gyakorlására rendelt elsőfolyamodásu törvényszéket egyedül és a bányahatóságtól függetlenül illeti.

A törvényszék mindazáltal, a bányakönyvnek a bányakapitánysági előjegyzési könyvekkel szükséges összehangzása végett bányajavaknak megengedett s a bányakönyvben teljesitett összejegyzéséről a bányahatóságot értesiteni köteles leend. (186/1857. sz. pm. és igm. r.)

---

115. §. **Egy egyszerü vájnamérték térileg csak akkor osztathatik föl, ha annak mindenik része valamely szomszédos önálló vájnabirtokkal egyesittetik.** *Vájnamért. eldarabolása.*

A fölosztott vájnán fekvő jelzálogos terhek azon egész birtokokra szállnak át, melyekkel a részek egybekapcsoltatnak. Ha pedig azokon már másféle terhek, vagy más rendben feküsznek, ugy a jelzálogos hitelezők beleegyezése és az iránti nyilatkozata szükséges, hogy követeléseiknek átruházása mi módon történjék.

116. §. **Az eldarabolás terve jóváhagyás végett a bányahatóság elé terjesztendő, s a jóváhagyás megtörténte után a birói hatósággal a bányakönyv megigazitása végett közlendő.**

V. sz. 77. §. Ha oly értelmü kérvény nyujtatnék be a bányahatóságnál, hogy egy, akár eredeti adományozás (á. b. t. 77. §.), akár pedig összesités által (á. b. t. 112. §.) több bányamezőt tartalmazó bányatelek oly módon daraboltassék szét, hogy egy vagy több bányamező önállólag legyen üzembe vehető és külön bányakönyvi tárgyat képezzen, először is minden bányakönyvi akadályt az illetékes biróság utján kell eltávolitani (á. b. t. 173. §.), mire a bányahatóságnak követelni kell annak kimutatását, hogy mely főbevájás szükséges az elkülönitett bányamező üzembentartására, és mely bányatelekben fekszik ennek feltárási pontja.

Ennek meghatározására a fektetési térkép benyujtása után rendszeres bányajárás (á. b. t. 54. §.) rendelendő el és az engedélyező határozat kiadása után uj

Digitized by Google

adományozási okmány állitandó ki, a megtörtént elkülönités pedig a régibb okmányokban, a nyilvánkönyvekben és a kerületi térképen kellőkép megjelölendő.

Ha valamely *egyes* bányamező szétdarabolása kérelmeztetik, ugy a bányakapitányságnak kötelessége, a bekivánt szétdarabolási tervezet alapján azt kinyomozni, hogy vajjon az á. b. t. 115. §-ának minden irányban elég van-e téve, és azt, hogy vajjon az összes érdekeltek beleegyezése kellő módon igazolva van-e?

Csak miután eme körülmények nyilvánvalók, adja meg a bányakapitányság az engedélyt a szétdarabolásra. A bányamérnök erre pontos térképet készitend, melybe a határos és ezáltal nagyobbodó bányatelkek is berajzolandók; a szétdarabolt bányatelek elhatárkövezése az érdekelt felek megidézése mellett eszközöltetik, az elhatárkövezési tárgyalásról jegyzőkönyv vétetvén fel. E jegyzőkönyv alapján lesz azután eldöntendő azon kérdés, hogy a bányamezőnek mely részei, mily módon és mely bányakönyvi birtokhoz lesznek az eredeti bányatelek törlése mellett tartozékul irandók.

Ezen határozat az érdekelt felek tudomására hozandó és jogérvényre emelkedése után az illetékes bányabirósággal is (a telekkönyvi állapot rendezése céljából) közlendő.

Hasonló módon kell a bányakapitányság könyveit (és kerületi) térképeit is megigazitani.

---

3. Künnfekvő alkatrészek.

117. §. Minden külépületek, mühelyek és épitmények, melyek az adományozott bányászati jogositvány gyakorlására szükségesek, vagy a mü birtokosa által arra rendelvék, a müvel egy egészet képeznek.

Ezen ingatlan javaknak a mü alkatrészeivé rendeltetése mind a bányakönyvekbe beiktatandó, mind pedig a telek-, vagy más nyilvánkönyvekben, hol azok előfordulnak, megjegyzendő.

Ha ezen javakra jelzálogok vannak följegyezve, ugy az egyesités csak a följegyzett jelzálogos hitelezők beleegyezésével történhetik. Ha ezek abba belé nem egyeznének, a birtokosnak szabadságában áll, vagy a följegyzett jelzálogos tartozást, vagy pedig annak biróilag kitudandó becsértékét a biróságnál letenni.

118. §. A bányavállalkozó mily más, jóllehet a mü üzletére közvetlenül nem szolgáló ingatlan javakat akar a müvel együtt használni, s a nyilvánkönyvekbei beiktatás által azzal egy egészszé egyesiteni, amennyiben a politikai szabályok azt nem ellenzik, a birtokos választására bizatik, ha ezen egyesitést a nyilvánkönyvben létező beiktatások nem gátolják.

Digitized by Google

Azon esetben, ha azokon jelzálogos követelések feküsznek, a 117. §. rendelete szolgál zsinórmértékül.

119. §. A valamely bányaművel nyilvánkönyvileg egyesitett ingatlan jószágra (117., 118. §§.) mindaddig, mig az egyesités tart, azon telek-, vagy más nyilvánkönyvekbe, melyekben az netalán előfordul, a birtok vagy teherállapotra vonatkozólag beiktatás nem történhetik, s a bányakönyvbe történő beiktatások, az abban a műhöz kapcsolt, künn fekvő ingatlan javakra is kiterjednek. *4. Nyilv. könyvek rendben tartása.*

120. §. Mihelyest azonban az ilyes ingatlan javaknak (117., 118. §§.) a mű üzletére rendeltetése megszünik, azoknak a műtőli elválasztása is a bányakönyvben azonnal eszközlendő s az azokat tárgyazó rovatok a telek- vagy más nyilvánkönyvekben, me lyekbe az emlitett javak minőségüknél fogva tartoznak a bányakönyvben időközben reájuk szállott minden megterhelésekkel együtt, ismét eléállitandók.

Az adózási viszonyok ezen egyesités vagy elválasztás által változást nem szenvednek.

A telekkönyvi betétek szerkesztéséről intézkedő 1886. évi XXIX., 1889. évi XXXVII. és 1891. XVI. t.-c. végrehajtása tárgyában. 19.665/1893. sz. igazs. min. utasitás.

128. §. A betét B. lapjának szerkesztésénél az 1886. évi XXIX. t.-c. 14. §-ának szempontjából még a következő szabályok tartandók meg:

5. A mennyiben a 20. §. 4. pontjában emlitett valamely ingatlannak az a minősége, mely szerint *bányajogositvány* alkatrészét képezi, akár a vonatkozó telekkönyvből, akár valamely érdekelt fél által bemutatott bányatelekkönyvi hiteles kivonatból kitünik: ez a körülmény az ált. b. t. 119. §-ában megállapitott jogkövetkezmény megóvása végett az illető betét B. lapján külön tétel alatt feljegyzendő. A feljegyzés, ha a telekjegyzőkönyvben az emlitett minőség már fel volt tüntetve, ennek a feltüntetésnek rangsorozatát nyeri; ha pedig a tartozék minőségének ujabb igazolása alapján történik, az e tényben felvett jegyzőkönyv beiktatásának rangsorozatában foganatositandó.

---

121. §. A bányák tartozékára külön végrehajtásnak nincs helye. Minden bánya tartozékának tekintendők különösen az a mellett létező, s annak üzletére rendelt állatok, gépek, szerszámok és eszközök, a létező anyagszer-, termésbeli és egyéb készletek, s az iparüzlet minősége szerint még eladható állapotban nem létező ércek és hutatermékek. *5. A bányák tartozéka.*

(Ide vonatkoznak az Id. t. sz. 60—62. §-ai, melyek az ált. b. t. 234. §-ánál találhatók.)

Digitized by Google

Birtokátruházás bejelentése.

122. §. Minden birtokváltozásról köteles a szerző, ha a birtokrai nyilvánkönyvi bejegyzése tüstént meg nem történhetik is, a szerzési okirat előterjesztése mellett, a mü átvétele utáni tizennégy nap alatt a bányahatóságnak jelentést tenni, mely arról a politikai hatóságot, a netaláni hivatalos cselekvények teljesitése végett értesitendi.

A személyváltozás megitélése.

V. sz. 78. §. Ha a bányakapitányság akár közvetlenül, akár közvetve, a bányabiztosság által, a bányatulajdonos személyében történt változásról tudomást szerez (á. b. t. 122. §.), mindenekelőtt köteles megfontolni, hogy az uj birtokosra nézve az á. b. t. 7. és 8. §§-ai nem akadályozzák-e? Ezen eset előfordulta alkalmával nemcsak a szerző és átadó lesz arról értesitendő, hogy ezen szerzést a bányahatóság meg nem erősiti, és hogy az akadály esetleges elháritásáig a régi birtokos a feljegyzési könyvekben feljegyezve és a bányatörvény szabványainak (á. b. t. 187. §.) megtartásáért felelős marad, hanem az eset az illetékes bányabiróságnak is törvényellenes bányakönyvi bekebelezés eszközlésének megakadályozása céljából tudtára adandó.

A b.-adományozással egybekapcsolt jogok: a) a föntartott ásványok tekintetében;

123. §. A bányaadományozás által, annak birtokosa kizáró jogot nyer nemcsak az azonnemü ásványoknak, melyeknek föltárására az adományozást kapta, hanem bárminemü föntartott ásványoknak mivelésére, melyek a neki adományozott vájna- vagy külmértékeken belül előfordulnak.

(Jelen szakasz második bekezdését, mely az arany és ezüst beváltásának kötelezettségére vonatkozott, az 1856. évi okt. 24-én kelt nyilt parancs hatályon kivül helyezte.)

b) a fönn nem tartott ásványok tekintetében.

124. §. A bányamivelés által nyert, fönn nem tartott ásványokat a bányabirtokos csak annyiban sajátithatja el kárpótlás nélkül, a mennyiben azokra bánya- és ezzel egybekapcsolt hutaüzlete végett szüksége van; ezen eseten kivül köteles azokkal azon földbirtokost megkínálni, kinek fölszine alatt azok találtatnak. A földbirtokosnak szabadságában áll, azokat a mivelési és szállitási költségek megtéritése mellett magához váltani. De ha ő ez iránt négy hét alatt nem nyilatkozik, úgy azok a bányatulajdonost illetik.

125. §. A földtulajdonosnak szabadságában áll az ő telkén előforduló, fönn nem tartott ásványokat földolgozni, a mennyiben a bányaüzlet azáltal nem gátoltatik.

A külmunkák általi ilyes használat megengedhetősége iránt, villongás esetében a politikai hatóságok, a bányahatóságokkali egyetértésben, közösen határoznak.

126. §. Ha a földtulajdonos a vájnán belül előforduló ilyes ásványokat akarja használni, a bányabirtokos választásától függ, vajjon ő azoknak nyerését és kiszállitását a költségek megtéritése mellett maga akarja-e eszközölni, vagy pedig saját vájnáit és kiszállitó készületeit használat végett megfelelő kárpótlásért (195. §.) a földtulajdonosnak akarja átengedni.

Digitized by Google

V. sz. 79. §. Ha a földbirtokos az adományozott területen előforduló fönn nem tartott ásványokra igényt tart és ha e tekintetben a földbirtokos és bányabirtokos között az egyezség létre nem jöhet, ugy meg kell különböztetni, vajjon azon ásványok jövesztése már létező bányászatokban, külvágatokban vagy ujonnan telepitendő bevájásokban eszközlendő.

Az első esetben kérdést intéz a bányahatóság a bányabirtokoshoz az iránt, vajjon ő az á. b. t. 126. §-a szerint ezen ásványok jövesztését és szállitását a költségek megtéritése mellett maga akarja-e elvállalni, vagy hogy a bányászatok használatát bizonyos kárpótlás mellett megengedi-e a földbirtokosnak.

Ha a felek a kárpótlási összeg iránt egyezségre nem juthatnának, ugy a bányakapitányság az á. b. t. 194., 195. §§-ai értelmében helyszini szemle megtartása után jelentékenyebb üzemmódoknál szakértők meghallgatásával egyik vagy másik félnek ajánlatát egyelőre kötelező erőre emeli. Ha a felek ezen végzésben sem akarnának megnyugodni, törvény utjára lesznek utasitva.

Csak azon kérdésben, hogy mily módon, mily terjedelemben és mily üzemeszközökkel lehet a fentemlitett ásványokat idegen bányászatban, annak megkárositása nélkül nyerni, mérvadó a bányakapitányság határozata, melynek a bányászatok bányarendőri biztositása képezi föladatát.

Ha azonban a földtulajdonos az őt megillető ásványokat a külszinen vagy külön bevájás által akarja jöveszteni, ugy a politikai hatósághoz utasitandó, ki aztán a bányahatóság (bányakapitányság vagy bányabiztosság) közremüködésével megvizsgálja a vállalatot és annak megengedhetősége fölött dönt.

A bányahatóságnak feladata itt csak az illető bányászat zavartalan üzeméhez és biztonságához szükséges rendszabályok ajánlatba hozatalára szoritkozik.

Ha a bányahatóság javaslatai nem vétetnének kellő figyelembe, kimeritő felterjesztés utján a főbányahatóság döntő határozat hozatalát veheti igénybe.

---

127. §. **A fönn nem tartott ásványoknak oly külvájásokkali használatáért, melyekkel a földtulajdonos a bányászat tekintetéből fölhagyni köteles, ezt a kárpótlás a telekátengedésre nézve előadott szabályok szerint illeti.**

Digitized by Google

1885. XIII. t.-c. 23. §. A bányavizekre a bányatörvények iránytadók.

c) Vájnavizek használata tekintetében

128. §. **Oly vájnavizekre nézve, melyeket a bányavállalkozó fakasztott föl, ha azokat künn hagyja is kifolyni, azoknak más állandó külvizekkeli egyesüléséig őt a bánya- és hutaüzletre s annak tartozékaira, használat tekintetében, előjog illeti.**

129. §. **Ha az ilyes vájnavizek mások által vétetnek igénybe, a bányabirtokos a bányahatóság által fölszólitandó, miszerint kellő határidő alatt nyilatkozzék az iránt, vajjon ő azokat a legközelebbi öt év alatt a bányaüzletre akarja-e forditani.**

Ha ezen nyilatkozat a kitüzött határidőben meg nem történik, vagy ha a bányatulajdonos a föntartott joggal, a legközelebbi öt év alatt, nem él, ugy a vizek másoknak is, bármiféle célra, adományoztathatnak.

130. §. **Ha a bányabirtokos a földtulajdonosnak, kinek telkén keresztül a vizek lefolynak, azérti kárpótlás fejében egyszer mindenkorra egy bizonyos összeget fizetett, vagy ha azért évenkinti fizetéssel tartozik, úgy neki jogában áll attól, ki a vizeket használja, mindaddig, mig ezen használat tart, az első esetben a tőkében adott kárpótlás törvényes kamatait, a másodikban pedig az évenkinti fizetés megtéritését követelni.**

A bányából kifolyó vájnavizek mennyiségbeni változásaiért a bányatulajdonos nem felelős.

d) A műüzlet módja és kiterjedése tekintetében.

131. §. **A bányaadományozás a birtokost följogositja egyszersmind:**

a) az ásványtelepek további feltárására és az ásványok vájása végett, saját telkén belül, tárnákat, aknákat, vájnákat és külvájásokat nyitni;

b) az ásványok nyerése, kiszállitása, fölkészitése és hasznositása, a lég- és vizvezetés végett bárminemü készülékeket, gépeket és műhelyeket állitani, mely utóbbiak közé különösen az ércörlő malmok és törőmüvek, zúzdák, felező müvek, olvasztó kemencék, higanyzó müvek, foncsor malmok, ércpörkök, koaksz-kemencék, kivonó vagy lugzó müvek, jegesztő müvek és bányaszerszámot készitő kovácsműhelyek számitandók;

c) műépitményei (b. bet.) üzlete végett tavakat, vizgátakat és vizvezetéseket állitani;

d) emberek s állatok számára ki- s bejárás végett s a bányaszükségletek és termékek be- és kiszállitása végett utakat, ösvényeket, hidakat és vaspályákat s a kitakaritott ásványok lezuhintása végett górctéreket állitani;

e) a bányák, gépek, anyagszerek és termékek ótalmára, s a munkások, felügyelők és müvezetők számára lakásul, a fönnálló törvények és szabályok figyelemben tartása mellett épületeket emelni;

f) műhelyeiben a bányászat szükségletére megkivántató kézi mesterségeket saját munkásai által üzetni;

g) saját munkásszemélyzetét, azonban iparszerü nyeremény nélkül, a szükséges élelemszerekkel ellátni.

Digitized by Google

132. §. Ezen jogositványok terjedelme és gyakorlása iránt keletkező villongások fölött, a mennyiben azok a jog utjára nem tartoznak, a bányahatóság önállólag, vagy a körülmények mivoltához képest az érdekelt politikai, ipar- vagy más közigazgatási hatósággal egyetértőleg határoz.

V. sz. 80. §. Az á. b. t. 131. §-a azon jogositványokat határozza meg, melyek a bányabirtokost az adományozásból kifolyólag megilletik.

Az adományozásban rejlő jogositványok terjedelme.

Fontos helyet foglal el ezek között azon jog, hogy előkészitő műhelyeket, olvasztó, foncsoritó és lugzó müveket, szerkovács-műhelyeket, gép- és lakóházakat állithat fel, mert mindezekhez eddigelé külön engedélyt kellett kikérni, mig az uj törvény szerint ezek felépitéséhez elegendő az egyszerü politikai hatósági engedély.

A bányakapitányság azonban gyakran jöhet azon helyzetbe, hogy az épitkezések, valamint az á. b. t. 131. §-ában emlitett telepek terjedelme és szükségessége iránt döntőleg határozzon, de ez mindig csak a fél kérelmére vagy valamely hatóság felhivására történik és sohasem hivatalból. Ily esetben pontos helyszini szemle utján határozza meg a bányahatóság a tervezett vagy kifogásolt vállalat terjedelmét és szükségességét.

Nagy terjedelmü és kiváló fontosságu vállalatoknál elfogulatlan és bizalomra méltó szakértőknek a bányahatóság általi meghivása el nem mulasztandó, kik alapos vizsgálat után véleményt adni kötelesek.

Ily (tárgyalások) szemlék mindig az érdekelt felek megidézése és az illető közigazgatási hatóság és a községi előljáróság meghivása mellett ejtendők meg és a jelenlevőknek a mű- vagy bizottsági leletre vagy véleményre vonatkozó nyilatkozatai jegyzőkönyvbe veendők, mely jegyzőkönyv képezi azután a bányakapitánysági határozatnak alapját.

A tervezett vagy kifogásolt vállalat szükségességének megitélése alkalmával, hogy valamely csekély értékü bányászat miatt bányavállalat ürügye alatt oly telek- vagy vizjogi kisajátitások ne eszközöltessenek, melyek egészen más, a fennálló bányavállalattal semmi összefüggésben nem álló célok elérésére forditassanak, mindig annak lényege, nemzetgazdasági fontossága és a bányászat müszaki terjedelme veendő figyelembe.

Nem lehet ugyan a bányahatóság itélete elé szilárd határvonalat huzni valamely kerület célszerü, gazdaságilag és technikailag tökéletes bányaüzemének meg-

Digitized by Google

itélésénél, azonban kiindulásul szolgálhat annak megállapitása, vajjon a szándékolt vállalatnak szükségképen a tervezett helyen kell-e létesülnie és hogy a bányavállalkozó tulságos károsodása nélkül nem létesithető-e valamely más, a földmüvelésre, egyéb ipari vagy gyári érdekekre nézve kevésbbé fontos helyen, vagy hogy nem lehetne-e kisebb terjedelemben vagy csekélyebb megerőltetéssel létrehozni.

E tekintetben a legnagyobb körültekintés, a legpontosabb vizsgálat és a leglelkiismeretesebb birálat, a bányahatóságoknak szigoru kötelességévé tétetik.

A bányahatóság köteles afölött is őrködni, hogy eme jogositványnak érvényesitése, föntartott ásványoknál, ne lépje tul a nyers termény jövesztésének határait, — mert pl. a vaskőolvasztás jogával nem jár egyszersmind öntődék vagy lángkemencék felállitására való jog, — mert ezek immár iparvállalatok lévén, gyakorlásukhoz az iparhatóság engedélye szükséges és kisajátitást nem vehetnek igénybe.

Előfordulhat azon eset is, hogy föntartott ásványok olvasztására (ömlesztésére) vagy másnemü gyári feldolgozására, eltekintve a bányabirtokoktól, iparhatósági jogositvány adatott. Ennek azonban minden egyes esetben a bányahatóság tudtával kell történnie, mert a bányahatóságot illeti meg azon kötelezettség megállapitása, mely az iparhatóság által ily vállalkozóra oly célból rovandó, hogy az á. b. t. az arany- és ezüst beszállitására (á. b. t. 123. §.) és a bányavámokra (á. b. á. 219. §.) vonatkozó rendeleteinek érvény szereztessék.

Épitési engedelem.

133. §. Épületek, vizmüvek, utak, hidak, vaspályák, gépek előállitására s egyéb külépitkezésekre, a bányabirtokos köteles a politikai hatóság épitési engedelmét kikérni, s a bányahatóságnak az épitmény előállitása után jelentést tenni. Ha a bányabirtokos a vájnában nem emberi erő által hajtott gépeket akar fölállitani, köteles ezt a bányahatóságnak a gépek fölállitása előtt följelenteni.

V. sz. 81. §. Külépitkezésnek az á. b. t. 133. §-a szerint a bányahatóságnál való feljelentésének kötelezettsége azt célozza, hogy a feljelentett épitkezések az adományozási könyvbe kellőkép feljegyeztessenek (35. §.), mert több hivatalos eljárásnál (pl. á. b. t. 79, 186, 200—209, 219, 262. §§.) azokra a törvényszerü tekintettel kell lenni.

Digitized by Google

Ha az jelentetik be, hogy gép állittatott fel a bányában, a bányahatóságnak csak rendőri tekintetből kell felvigyázatot gyakorolni és ha a beterjesztett kimutatás és épitkezési terv nem nyujtana elegendő biztositékot, helyi szemlét fog elrendelni, mely szemle alkalmával felvett tárgyalási jegyzőkönyv nyomán lesznek azután a tekintetbe veendő rendőri elővigyázati szabályok elrendelendők.

A még érvényben lévő 1854. évi bányatörvény 133. §-a értelmében *a bányavasutakra vonatkozó épitési engedélyek* megadása a politikai hatóságok ügykörébe utaltatván, az e részbeni illetékesség és eljárás annak idejében a cs. kir. bel-, igazság- és pénzügyi minisztereknek 1859. évi november hó 1-én kelt rendeletével közelebbről szabályoztatott, ezen rendelet azonban Magyarországra nézve a törvényes állapot visszaállitása után természetszerüleg hatályon kivül lépett, illetve azon megfelelő szabályok jöttek alkalmazásba, melyek általában a magánhasználatu, illetve iparvasutakra nézve érvényben vannak. *Bánya-vasutak.*

Mindazonáltal e tekintetben az épitési engedély megadása körül követendő eljárást illetőleg kétségek merülvén fel, a helyzet tisztázása végett a magyar kir. pénzügyminiszter urral egyetértőleg a következőket rendelem:

1. Mindazon bányavasutakra, melyek az 1881. évi XLI. törvénycikk 87. §-a értelmében valamely közlekedési utig (vasut, hajózható folyó, közut) vezetnek, az épitési engedélyt, — tekintet nélkül a vontató erőre, — a kereskedelmi m. kir. miniszter adja meg. Ugyanez érvényes a tisztán belközlekedési célokra épitendő bányavasutakra is, ha azok géperőre terveztetnek, ha azonban az ily belkezelési bányavasutak kézi vagy állati erőre terveztetnek, ez esetben az épitésre a miniszter, illetve a politikai hatóság engedélye nem szükséges; az illetékes bányahatóság jogköre azonban ez esetben is érintetlenül marad.

2. Az eljárás tekintetében a közigazgatási bizottságok részére a volt közmunka- és közlekedésügyi, illetve most már kereskedelemügyi miniszter ügykörét érintőleg kibocsátott utasitás 9—23. §§-ai, a mennyiben ezek t. i. a magánhasználatu vasutakkal szemben egyáltalában érvényesithetők lesznek, alkalmazandók, oly különbséggel azonban, hogy a bányavasutak közigazgatási és műtanrendőri bejárásakor az illetékes bányakapitányság is meghivandó, s hogy a bányavasutak a bányatörvény értelmében, illetve az 1881. évi XLI. törvénycikk 87. §-a alapján a kisajátitási jogra is igényt tarthatnak.

3. Arra nézve, hogy az épitési engedély kiadását megelőző közigazgatási bejárás egyes esetekben, nevezetesen ha idegen

Digitized by Google

felek érdekelve nincsenek, mennyiben legyen mellőzhető? esetről-esetre a kereskedelemügyi m. kir. miniszter dönt. (53.239/890. k. m. r.)

Felmerült kételyek eloszlatása és a kerületében lévő bányabirtokosok megfelelő módon való tájékoztatása végett értesitem a bányakapitányságot, hogy a *sodronykötélpályák építési engedélyezése* körül további törvényhozási intézkedésig egyelőre teljesen a bányavasutakra vonatkozó építési engedélyezés tárgyában 1890. szeptember hó 9-én 53.239. sz. a kibocsátott szabályrendelet határozatai alkalmazandók.

Mivel kapcsolatban egyszersmind arról is értesitem a bányakapitányságot, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur megkeresése folytán hozzájárultam ahhoz, hogy az engedélyezett sodrony kötélpályák feletti ellenőrzés a bányakapitányságok hatáskörébe utaltassék. (55.973/1898. Pm. r.)

Bányatelekkönyvekben eszközlött bekebelezési bányaadományozásoknak vagy engedélyezéseknek azon esetekben, midőn a jogügylet vagy szerzési jogcim, melynek alapján a bekebelezés eszközlendő, a vagyonátruházásra meghatározott illeték alá esik, feltételesen illetékmentes.

Ha pedig ezen illeték nem jár, a telekkönyvi bekebelezés után szabatik meg a bekebelezett tulajdon vagy jog értéke szerint $1^{9}/_{10}$ százalék.

Ezen vagyonátruházási és telekkönyvi bejegyzési illetéknek azonban nincs helye oly esetekben, midőn egyes bányáknak résztulajdonosai az őket illető bányarészszel felhagynak és ezen részek a többi bányatársra felhagyás következtében átruháztatnak, illetve átiratnak.

A magánhasználatu és iparvasutak közigazgatási bejárásáról felvett jegyzőkönyvek, valamint a terveknek hitelesitése bélyegmentesek. (26,197/894. sz. Pm. r.)

Digitized by Google

HATODIK FEJEZET.

Az ember erejét jóformán meghaladó az a nehézség, melylyel a bányász küzd a természet erői ellen, az emberi müvelődés elején még sokkalta érezhetőbb volt. Ha tehát azt látjuk, hogy egyesek még most is csak nagy ritkán fognak magukban bányavállalkozásba, nyilvánvaló, hogy a bányászok az *egyesülés* szükséges voltát már a legrégibb időkben fölismerhették s ennek jogi formáját is igen korán kifejlesztették, amikor az emberi gazdálkodás egyéb fajtáinál még nyoma sem volt.

Ez az oka, hogy a *bányatársulatok,* a mig egyrészt a közös gazdálkodás legrégibb formái, másrészt egyforma szükségletből fejlődvén, általában véve egyformán is alakultak mindenütt s miután a bányavállalkozás különös követelményeiből támadtak, azoknak legjobban is megfeleltek.

A termelés akkori arányai, a kezdetleges hitelviszonyok, maga a kisterjedelmü vállalkozás ezt természetesnek is láttatják. Mai nap azonban, mikor a termelés és fogyasztás beláthatlan terjedelmet nyert, a technika és a forgalom fejlődése egészen más viszonyokat teremtett s a pénzügy és hitel egész világrészek határaitól független; alig tehető fel, hogy a gazdasági élet ezen nyilvánulásai a bányászat körében még mindig ezeknek a régi formáknak keretében legmegfelelőbben érvényesülhessenek.

Látjuk is, hogy a bánya-vállalkozás egyre inkább a gazdasági egyesülés ujabb, a kor igényeinek jobban megfelelő formáit ölti fel, amit annál könnyebben tehet,

Digitized by Google

mert közülök a legalkalmasabb: a *részvénytársaság* lényegében alig különbözik a bánya-társulattól, de a forgalom és hitel kivánalmainak s általában a kor szellemének is jobban megfelel.

Az a megkülönböztetés, hogy a bányatársulat *személyek*, a részvénytársaság pedig *tőkék* egyesitése gazdasági célra, egyrészt nem is állhat meg feltétlenül, másrészt kevés jelentőséggel bir, amikor némi formai eltérés mellett ugyanazon eszközökkel valósitják meg a célt.

Látjuk is, hogy a bányatársulatok száma ujabban éppen nem gyarapodik, mig a bányászatra alakult részvénytársaságok egyre szaporodnak s a termelést sohasem képzelt arányokban kifejlesztették.

Az általános osztr. bányatörvény egyetlen intézkedése sem állja ennek utját, mert a 134. §., éppugy, mint a 7. §. természetes és jogi személyeknek egyaránt megadja a jogot a bányamivelésre, sőt ha nem is rendelkeznék ily világosan, az általános gyakorlattal s több rendbeli törvényünkkel szemben erre senki sem hivatkozhatnék.

A 135. §. leginkább a bányatelekkönyvek célszerű vezetése érdekében, azokban a bánya-vagyon felosztását legfeljebb 16. részig engedi meg; ez a rendelkezés azonban, amellett, hogy mással, mint a telekkönyv kezelésének célszerüségével alig okolható meg, teljesen nem volt keresztülvihető, mert ott, ahol a bányatársulatok tagjainak bányarészeit a bányatelekkönyvbe vezették a bányatársulatok tetszésére bizták, (169. §.) hogy ezt az állapotot továbbra is fenntartsák s igy most is találhatók még olyan telekkönyvek, ahol a tulajdonostársak hányadrészei kisebbek.

Egyébként a közös bányabirtok fogalmát s formáit részletesen magyarázza a végr.-szabályok 82. §-a.

Az ált. osztr. bányatörvény 137—169. §-ai a *bányatársulatoknak*, mint a bányavállalkozás különös egyesüléseinek, egészben véve évszázados s ugyszólván min-

Digitized by Google

denütt egészen hasonló formáit s müködését szabályozza. Ujitást legföljebb annyiban tartalmaznak ezek az intézkedések, hogy a bányarészt (kuxa) ingóságnak minősitik (140. §.) s az ügyvitelt részletesen irják elő. (143—156. §.)

A bányatársulat alakulását a végr.-szabályok 84—85. §-ai, a részvénytársaságok részvény-könyvéhez hasonló *bányatársulati* könyvnek vezetését azok 86. §-a, a bányarészjegyek átruházását pedig a 87. §. szabályozza.

Tág tere nyilik a szabályozásnak a bánya-társulat alapszabályaiban is, melyek csupán az ált. bányatörvény 157—167. §-ait nem változtathatják meg, egyebekben azonban a bányahatóság részéről történendő jóváhagyásuk feltétele alatt szabadon rendelkeznek.

Az ideigl. törvk. szabályok 21. és 27. §-a is tartalmaz a bányatársulatok ügyvitelére vonatkozó intézkedést.

Gyér bányabirósági gyakorlatunk a bánya-részjegyek jogi vonatkozásait valamivel részletesebben fejtette ki, s a pótlófizetések behajtásával is többször foglalkozott, mig a bánya-részjegyek átruházása körül lerovandó illetékekre vonatkozólag a volt m. kir. pénzügyi közigazgatási és a m. kir. közigazgatási biróság több elvi jelentőségü határozatot hoztt .

Kiemelendő még, hogy a bányatársulat feloszlatása, még ha a törvényes számu bányatárs szabályszerüleg elhatározta is, a bányahatóság jóváhagyásától függ, mely ez esetben a kisebbség érdekeinek megóvására van kötelezve (155. §. végr. szab. 91. §-a). A bányatársulat felmondás vagy a tulajdon közösségének megszüntetésére irányuló per utján feloszlásra nem kényszerithető s abban az esetben sem szünik meg, amikor az összes bányarészek egy tulajdonos kezében kerülnek össze.

Digitized by Google

A bánya-részjegy, mint ingóság, elzálogositható ugyan, de a bányatársulatnak a pótlófizetésekre vonatkozó követelése megelőzi ezt a zálogjogot, mivel az ált. bányatörvény 138. §-a szerint a bányatárs ezen pótlófizetésekért a közös bányavagyonból őt megillető rész erejéig felelős s a 142. §. szerint a bánya-részjegy átvevője is a hátrálékra nézve felelősséggel tartozik.

A törvényesen kivetett pótlófizetések behajtására a bányabiróság illetékes és fizetési meghagyása ellen csakis kifogásoknak van helye.

Digitized by Google

A közös bányamüvelésről s a bányatársulatokról különösen.

134. §. A bányák egyes vagy több természeti vagy jogi személyek által közösen birathatnak és miveltethetnek. *A bányák közös tulajdona.*

Ha a bányaadományozásérti kérvényben, mely több személyek által nyujtatik be, a közöttük létezendő részletarány nincs előadva, ugy ők az adományozás által mindnyájan egyenlő részeket kapnak.

135. §. Valamely bánya több tulajdonos társai közül mindenik részbirtokos a bányakönyvben is saját részletének birtokára jegyeztethetik, s azt nyilvánkönyvileg másoknak mind eladhatja, mind pedig elzálogosithatja ugyan. *Feloszhatóságuk határai.*

A bányatulajdon ily nyilvánkönyvi felosztása azonban a bányahatóság jóváhagyása nélkül az egésznek tizenhatodrészén alul meg nem engedtetik. Hol az jelenleg kisebb részletekben létezik, a további felosztás meg nem engedhető, s mihelyest apróbb részek egyesittetnek, azoknak az egész tizenhatodrészén alóli feldarabolása többé meg nem engedendő.

136. §. Azon bánya részbirtokosainak, mely az egésznek egy tizenhatodrészén alul nincs fölosztva, mind egymás közötti, mind pedig harmadik személyek irányábani jogai, a tulajdonközösségről és a szerződésekről szóló általános szabályok szerint itélendők meg. *A tulajdonos társak jogviszonyai.*

Ha az ilyes részbirtokosok a bányamüvelés üzlete iránt egymás között társasági szerződéseket akarnak kötni, ezek jóváhagyás végett a bányahatóság elé terjesztendők.

V. sz. 82. §. A „*bányatársulat*“ elnevezése alatt eddig a különféle koronaországokban nagyon eltérő fogalmak értettek. Némely helyen nem értettek ezen elnevezés alatt mást, mint több bánya-részvénytulajdonos a bányahatóságnál nyilvántartott vagy csak a bányaművezetőnél feljegyzett egyesülését, mig más helyeken a bányakönyvi részbirtokosok összessége, sőt némely koronaországban minden bányatelep, még ha egyesek tulajdonát képezte is, igy neveztetett. Az uj törvény a tulajdonjelölés helyesebb módját követi. *Bányavállalkozóknak* nevezi mindazon személyeket, kik bányászati munkához jogositványt nyertek, tehát a kutatókat, segéd- és megyetárnásokat is. *Közös bányabirtok fogalma.*

Bányabirtokosoknak azok neveztetnek, kik adományozás alapján bányászkodnak; miután azonban ily telekadományozással az á. b. t. 131. §-a szerint kiterjedt jogok is járnak, és ily adományozáshoz az á. b. t. 117. és 118. §§. szerint bányakönyvileg sok fekvő birtok is lehet csatolva (mely esetben azonban mindig az adományozott bányatelek képezi a főtárgyat), a *bányamű*

Digitized by Google

elnevezés alatt törvényes értelemben az adományozott bányatelkek és határközök valamint minden bányakönyvileg hozzájuk csatolt előkészitő és olvasztó müvek és kohók, külmértékek és ehez tartozó földbirtok, utak, pályák, tavak, házak stb. értendők, és ezen birtok tulajdonosa *„bányabirtokos“*, *„bányatulajdonos“* nevet visel.

Ha ezen tulajdon a bányakönyvben hasonló vagy különböző, külön bejegyzett, de egyenként is megterhelhető vagy elidegenithető részekre van osztva, és többeknek birtokát képezi, úgy ezen viszony a törvény által *„részbirtoknak“* (á. b. t. 134. §.), azok, kiknek tulajdonát képezi, *„részbirtokosoknak“* és ezeknek összesége *„bányarészvény-társaságnak“* neveztetik (á. b. t. 136. §.).

Ha a bányamű a bányakönyvben sem .egyes, sem pedig több birtokos nevére nincs bevezetve, hanem egy bizonyos cég, pl. *«jó remény egyesület»* név alatt iratott be a bányakönyvbe, az egyes részek pedig mint *bányarészvények* a részvényes nevének felemlitésével csak a bányahatóságnál jegyeztetnek fel, a mely esetben csak az egész terheltető meg bányakönyvileg, és csak egyszerre idegenithető el, a törvény a részvényesek ez összeségét *«bányatársulatnak»*, az egyes birtokosokat a *«bányarészvényeseknek»* nevezi (á. b. t. 137, 139. §§.).

Megjegyzendő azonban, hogy, mivel eddig ez elnevezésekre nézve törvényes meghatározás nem létezett, az általános polgári törvénykönyv (1277. §.) pedig minden bányarészt *részvény* nek (*bányarészvénynek* kuxa) nevez, ami az uj bányatörvény értelmében már nem áll, fordulhat elő oly eset, hogy a bányarészvények itt-ott bányakönyvi bejegyzés tárgyát képezik. Ily kivételes esetek azonban nem módositják a bányatársulat értelmezését.

Szükséges, hogy a bányahatóságok teljesen tisztában legyenek ezen fogalmakkal azért, hogy minden hivatalos ténykedésnél helyesen alkalmazzák, és minden előforduló esetben azoknak helyes megértése és alkalmazására, kellő magyarázat és felvilágositás által hassanak, különösen pedig szükséges, hogy adományozások iránti folyamodványok első elintézésénél az á. b. t. 134. §-a értelmében erre is kellő figyelmet forditsanak.

Az á. b. t. 135. §-ának érvényesitése, melyben a bányarészvények törvény által meghatározott nagyságáról van szó, tulajdonképen azon biróság hatáskörébe tartozik, melynek felügyelete alatt a bányakönyv áll; e

Digitized by Google

hatóságnak kötelessége minden oly kérvényt, mely az egész 1/16. részénél kisebb rész hozzájegyzését kérelmezi, mint törvényellenest visszautasitani, a bányahatóságok feladata lévén, ha ilyen meg nem engedhető részesedési tervezet tudomásukra jutna, a feleket a törvényre való utalás mellett kellően felvilágositani.

Engedély bányatársulatok alakitására.

V. sz. 83. §. Ha valamely bányatulajdonnak részbirtokosai, a közös bányatulajdon használatát és kezelését illetőleg társasági szerződést akarnak kötni, azt a bányakapitánysághoz tartoznak megvizsgálás és jóváhagyás végett beterjeszteni (á. b. t. 136. §.). A bányakapitányságnak első sorban arra kell figyelnie, hogy e szerződés semmi olyant ne tartalmazzon, a mi a bányatörvénynyel homlokegyenest ellentétben állana, a mi a gyors és szabad bányaüzemet megnehezitené, vagy éppen lehetetlenné tenné stb.

Ha azonban ilyszerü aggály nem merülne föl, a jóváhagyás rendszerint megadandó, anélkül, hogy a szövegezés, a gazdasági rendszabályok, és a résztvevők kölcsönös jogai és kötelezettségeinek szükkeblü és szőrszálhasogató birálgatása akadályt képezzen.

Ezen szerződések hitelesitett másolata azonban visszatartandó, a bányakapitányság okmánytárába leteendő és ezen okmánytár tartalomjegyzékébe beiktatandó.

A közös bányatulajdon egyes részbirtokosai által a bányakönyvbe bejegyzett részleteik (á. b. t. 135. és 136. §§.) tekintetében tett lemondási nyilatkozatok fölötti tárgyalás és határozathozatal a bányatörvényhatóság gyakorlására rendelt első folyamodásu törvényszékeket illeti.

A mennyiben a bánya-nyilvánkönyvi részbirtokosok között a bányahatóság által jóváhagyott oly szerződvények léteznek, melyek az egyes részletekről lemondást s az ennek folytán a lemondott által megürült részletek tekintetében keletkező birtokviszonyokat szabályozzák, a lemondási nyilatkozat fölötti határozathozatalnál ezen szerződvények szolgálandnak zsinórmértékül.

Ilyen szerződvények hiánya esetében a többi részbirtokosok, a mennyiben az egész bányát elhagyni nem akarják, kötelesek a lemondás által megürült részletet a hátralevő pótfizetéssel s netalán rajta fekvő jelzálogos adósságokkal együtt, az utóbbiakat azonban csak azon részlet erejéig, a melyen feküsznek, átvenni. E végre nékiek a biróság által kellő határidő szabandó, mely alatt ők azon nyilatkozatot, hogy a lemondás által megürült részletet a hátralevő pótfizetéssel s a netalán rajta fekvő jel-

Digitized by Google

zálogos adósságokkal együtt átvenni akarják-e, benyujtani vagy a bányatulajdon egészbeni elhagyását a bányahatóságnál meginditani s ez iránt magukat a biróságnál igazolni kötelesek, ellenkező esetben a megürült részletnek a bányakönyvben az ő nevökrei átirása hivatalból fogván elrendeltetni.

A bányabirósági határozatról a bányahatóság, saját előjegyzési könyvének megigazitása végett, értesitendő.

Ha valamely, a bányakönyvben több részbirtokosok nevére bejegyzett bányatulajdon minden részletei elhagyatnak, a bányahatóság, melynél az elhagyási nyilatkozat benyujtandó, a részbirtokosok ezen határozata folytán, a vájna és külmértékek elhagyása iránt fönnálló törvényes határozatok (á. b. t. 263—267. §§.) szerint, a bányabiróságokkal egyetértőleg köteles eljárni. (1856. évi osztr. pénz. és igazs. m. r.)

Bányatársulatok.

137. §. A bányák közös tulajdonának az egész egy tizenhatodrészénél csekélyebb részletekre osztása, ha a bányahatóság által az engedelem (135. §.) meg nem adatott, csak bányatársulat (138. §.) alakitása által történhetik.

A bányatársulat alakitása a bányahatóságnak följelentendő, a bányakönyvben följegyzendő, s az arról készitett okirat jóváhagyása után, a bányahatóságnál mindenki általi megtekintés végett beiktatandó.

Bányatársulatok cimének kitörlése, vagyonának máshová csatolása csakis a bányatársulat külön nyilatkozata alapján eszközölhető. (11402/1868. Fm. i. k. m. r.)

Engedély az alakitásra.

V. sz. 84. §. Ha valamely bányatársulat azon kérelemmel fordulna a bányakapitánysághoz, hogy engedtessék meg neki a bányarészvényeket a rendes 1/16-nál is kisebbre szabni, ugy első sorban tekintetbe veendő az, vajjon az egésznek olyszerü szétosztása terveztetik-e, hogy, bár az egyes részvények kisebbek, még sem lesz több részbirtokos 16-nál, és hogy létezik-e jogérvényes olyértelmü szerződés, mely szerint a bányatársak száma sohasem haladhatja meg a tizenhatot. Ez esetben nem merül fel akadály, és például ily:

$$\frac{6}{30}, \frac{5}{30}, \frac{3}{30}, \frac{2}{30}, \frac{2}{30}, \frac{2}{30}, \frac{1.\ 1.\ 1.\ 1.\ 1.\ 1.\ 1.\ 1.\ 1.\ 1.}{30};$$

vagy $\frac{15.\ 5.\ 3.\ 3.\ 2.\ 1.\ 1.}{30}$ felosztás megengedhető, mert a törvény csak azt kivánja, hogy a bányaüzem ne váljék nehézkessé, a részvényesek nagy száma által, a bányakönyv nyilvántartása ne nehezittessék meg, az

Digitized by Google

egyes részvény értéke ne sülyedjen annyira, hogy jelzálog tárgyát többé ne képezhesse, és igy a könyvi nyilvántartás költségeivel és időveszteségével arányban ne álljon.

Ezen körülményekre kell tehát a bányakapitányságnak különös figyelemmel lennie.

Ha azonban arról van szó, hogy a bányatulajdon több mint 16 részre osztassék és több mint ennyi részvényes jegyeztessék be a bányakönyvbe, ugy ez csak azon esetben engedhető meg, ha a bányamü oly nagy kiterjedésre jutott volna bányatelkei és kohómüvei által, hogy az üzem tetemes vagyon-befektetéseket követelne meg, melynek beszerzése más módon lehetetlen volna, és ha az egyes részek még igy is mindig értékes bányakönyvi tárgyat képeznének.

De ez alkalommal is zsinórmértékül szolgálnak a felsorolt elvek, és ily esetben a bányakapitány nincs felhatalmazva a főbányahatóság előleges megkérdezése nélkül határozatot hozni.

V. sz. 85. §. Bányatársulatot, melyről az á. b. t. II. részének 137. §-a intézkedik, kétféle alapon lehet szervezni. *Bányatársulatok alakítása.*

1. Ha több bányabirtokos, vagy ezek más személyekkel olyformán egyezkednek, hogy a bányatulajdon — *közöttük* — bizonyos számu bányarészvényre vagy bányarészényrészre osztassék, a bányabirtok azonban, mint oszthatlan egész, az egész bányatársulat nevére irassék be a bányakönyvbe.

2. Ha egy vagy több bányabirtokos azon szándéknak ad kifejezést, hogy birtokát, illetőleg birtokukat részvényekre akarják osztani, de azt a bányakönyvben oszthatlan egészként a bányatársulat cimére akarják beiratni, ugy azonban, hogy az egyes részvények tetszés szerint elidegenithetők legyenek.

Mindkét esetben szükséges, hogy ezen egyezség vagy nyilatkozatról jogérvényes okmány állittassék ki, ugy, hogy a törvény által a könyvi birtok bejegyzésre alkalmas legyen; jóváhagyás végett a bányakapitánysághoz felterjesztessék, ezután az illetékes törvényszéknek (telekkönyvi hatóságnak) adassék át a bányakönyv kiigazitása végett, végre pedig a bányakapitányság által (az alább tárgyalandó) bányatársulati könyvbe igtattassék, és bárki által való megtekinthetés végett az okmánytárba felvétessék.

Digitized by Google

A bányatársulat alakitására vonatkozó okmány megbirálásánál a bányakapitányság mindenekelőtt figyelembe veendi azt, hogy vajjon a társulat tulajdonába átmenendő bányabirtok és annak minden fő-, mellékalkatrészei és fontos tartozékai (á. b. t. 121. §.) pontosan fel vannak-e sorolva, és le vannak-e irva, mert ez irányban hiányos adatok kiegészítésre visszautasitandók.

Az okmányban továbbá világosan kiteendő az, hogy az egész hány bányarészre vagy annak részeire osztatik fel; és megnevezendő a bányatársulatnak, a társulati igazgatóság törvényszerü megválasztatásáig felelős képviselője.

Ha a kérdéses okmány ezek szerint kifogástalannak találtatik . . . . . . a jóváhagyási határozat kiadandó, mire azután az okmány a megerősitési záradékkal ellátandó.

(Kutató társulatok és egyletek a bányatársulatnak sem nevére, sem az ezekre vonatkozó törvényes eljárasra igényt nem tarthatnak.)

---

138. §. A bányatársulat alatt bányamüvelési üzlet végett alakult oly egylet értetik, melyben minden részvevő, ugy az üzlet folytatásárai járulványokért (pótfizetésért), mint az egylet nevében harmadik személyek irányában elvállalt minden kötelezettségekért csak a közös vagyonbani részletével felelős.

139. §. A bányatársulatban, mig az tart, mindegyik résztvevő (bányatárs) csak a jövedelem fölosztását igényelheti. Saját részletéről mindegyik résztvevő lemondhat ugyan (167. §.), azt másokra átruházhatja, de sem neki, sem a birtokbani utódjának nem áll jogában a bányatársulati vagyon alaptőkéjének fölosztását, vagy annak a fölosztás céljábóli eladását sürgetni.

Bányatársulat egyes részvény-birtokos részvényei fölött nem intézkedhetik. (1215/1868. Fm. i. k. m. r.)

Az öröklésre hivatott családtagok közt az öröklött bányavagyonra — illetőleg ennek osztatlan kezelésére — fennálló vagyonközösség sem a részvénytársaság, sem a szövetkezet fogalma alá nem esvén, az ily egyesülésre a kereskedelmi törvény 558. §-dban tartalmazott, a korábban fennállott részvénytársaságok és szövetkezetek átalakitására vonatkozó intézkedései nem nyerhetnek alkalmazást és közgyülési határozatainak felülvizsgálása nem tartozik a kereskedelmi biróság hatáskörébe.

Az ily egyesülések a kisipar körét meghaladó üzletei a kereskedelmi törvény 259. §. 6. pontja értelmében kereskedelmi ügyletnek lévén tekintendők, reá a kereskedelmi törvénynek a cégbejegyzésre vonatkozó intézkedései alkalmazandók. (Kir. kuria: 1885. évi 407. szám.)

Digitized by Google

140. §. A bányatársulati vagyonbani részletek bányarészvényeknek neveztetnek s ingó dolgok jogi minőségével birnak. *Bányarészvények.*
Egy bányatársulat 128 bányarészvénynél, és egy bányarészvény száz résznél többre nem osztathatik.

141. §. Mindenik bányatársulat részvényeinek birtokosairól följegyzés (a bányatársulati könyv) csupán a bányahatóságnál vezettetik. A bányatársulat nyilvánkönyvi vagyona csak egészben zálogittathatik el vagy terheltethetik meg.

142. §. Mindaddig, mig valamely bányarészvénynek más birtokosra ruházása, a bányahatóságnak, a bányatársulati könyvbe iktatás végett, föl nem jelentetett, csak az ott beiktatott birtokos tekintetik bányatársnak.

A ki valamely bányarészvényt átvesz, a bányatársulatnak azzal, az arra nézve hátralevő járulványokért is, felelős.

Az ideigl. törv. szabályok VII. R. 68. §-a értelmében, a bányabiróságok által vezetendő bányatelekkönyvek csak ingatlan bányajavak és azok tartozékaira vonatkozván s ennélfogva az idézett szabályok VII. R. 19. §-ának azon rendelete, miszerint bányajogok és birtokok átruházásai, ezek feltételei és cimei irásba foglalandók s a bányabiróságnak bányatelekkönyvvezetés végett bemutatandók, az át. bányatörvény 137. és következő szakaszai értelmében rendezett bányatársulatok részvényeire, mint a melyek az idézett bányatörvény 140. §-hoz képest ingó javakat képeznek, ki nem terjedhetvén, minden ilynemü bányarészvények átruházásának megengedése, illetőleg a bányatársulati könyvbe leendő átirásának eszközlése a bányatörvény 141. és 142. §-a értelmében a cs. kir. kereskedelmi miniszteriumnak mint bánya-főhatóságnak átirata szerint csak a társulati könyvek vezetésére hivatott bányakapitányságot illetheti. (2165/1864. sz. udv. rend.)

A bányarészvény-levél nem puszta kivonat vagy bizonyitvány, hanem a bányarészvénynek, mint ingó dolognak forgalmát közvetitő jelképe, vagyis oly okirat, mely önmagában már jogok és kötelezettségek keletkezésének alapjául szolgálhatván, csak birói megsemmisitésnek képezheti tárgyát, még pedig nem a bányabiróság, hanem mint bármely egyéb törvényes okirat, az illetékes biróság előtt. (2682/1872. F. i. és keresk. min. r.)

A bányarészvény fogalmából kiindulva, a bányarészvények átiratásában ugyanazon óvatosság követendő, mint a telekkönyvi átiratásnál. Az átiratás csak annak beleegyezésével történhetik, a kinek nevére a részvény irva van, vagy pedig ha más kéri az átiratást, ennek kötelességében áll magát, mint jogutódot igazolni. (726/1872. Fm. i. k. m. r.) A bányarész-igazolványok kiadására irányzott keresetek, mint olyanok, melyek valamely bányászati jogviszony szabályozását, vagy máskénti megoldását nem célozzák, a bányabiróságok hatáskörébe nem tartoznak. (Semmitőszék 20.042/1879. szám.) Bányarészek lemondásánál: 1. a részvénytulajdonosnak vagy meghatalmazottjának nyilatkozata bemutatandó és 2. ezen nyilatkozathoz a lemondott eredeti részvényjegy csatolandó. Ezen két követelmény nélkülözhetlen kelléke a lemondás által végrehajtandó birtokváltozás cselekvényének, mert a bányatársulati

Digitized by Google

könyvben foglalt valamely bányatársulatnak részvényálladékában történő változtatás mindig birtokváltozást képez, melynek végrehajtására a birtokos beleegyezése okvetlenül szükséges, birtokosnak pedig csak az tekinthető az á. bányatörvény 142. §-a szerint, ki mint ilyen a bányatársulati könyvben feljegyezve van s kinek a bányarészvényjegy kiszolgáltatott. (17.799/1880. Fm. i. k. m. r.)

1. Habár a hitelező, ki egyuttal részvényes is, a bányatársaság közgyülésének jegyzőkönyvét, melyben követelése fennállónak elismertetvén, annak kielégitése a társaságnak legelső, bármily néven nevezendő tiszta nyereményéből vagy valamely bányatelke eladásából befolyó vételárból köteleztetik, aláirta is, ebből — tekintve, hogy e határozat csak a társaságra nézve állapit meg kötelezettséget, melyet, bár megjelöltetik a mód, melylyel felperes követelése fizetendő lesz, még sem lesz függővé felperes részéről elfogadott valamely feltételtől, — nem következik, hogy hitelező felperes a közgyülési határozatot akár kifejezetten, akár csak hallgatag oly értelemben fogadta volna el, hogy a fentérintett eshetőségek bármelyikének bekövetkeztéig követelési jogának törvényes uton való érvényesitéséről lemond. 2. A perben álló bányatársaság részvényesének tanuvallomása mellé — minthogy ez a per kimenetelében érdekelt — póteskü nem itélhető meg. (Kuria 6072/85. sz.) Bányarészre mint ingótárgyra jelzálogot szerezni nem lehet. (57.463/1890. Pm. r.) A bányatársulat nevén álló b. részek eszményileg a többi társak birtokát képezvén és pedig a rézzvénybirtok arányában, ezek senki által nem képviselhetők. (68.211/1895. Pm.)

Bányatársulati könyv. **V. sz.** 86. §. A bányakapitányság minden, hivatali kerületébe tartozó bányatársulatról (a XV. *minta* szerint szerkesztett) *bányatársulati könyvet* köteles vezetni, melyben a körülményekhez képest minden egyes bányatársulat számára két vagy több lap nyitandó.

A főlap homlokára mindig a bányatársulat cége irandó, még pedig vonatkozással a szervezési okmányra és a bányakapitányság által kiadott jóváhagyási nyilatkozat számára és keltjére; alája pedig minden a bányatársulatnak jelenleg tulajdonát képező bányabirtok jegyzendő fel, az utóbbi feljegyzés vonatkozással az illető feljegyzési könyv megfelelő kötetére és lapjára történik.

Ide iktatandó ezenkivül még az á. b. t. 144. §-a szerint választott igazgatóság tagjainak neve, polgári állása és lakhelye, valamint minden változás is.

Erre következik a bányarészvényesek névsora, az egyes bányarészvénytulajdonosok bányarészvényei, vagy bányarészvényrészei felemlitésével, a bányarészvényesek és esetleges meghatalmazottjaik polgári állása és lakhelye.

A társulati bányatulajdon tetszés szerint felosztható 128 részvényig, szükséges azonban, hogy minden bányarészvénynek részértéke egyenlő legyen és mintegy nevezőjét képezze azon törtnek, melyre az egész felosztatott.

Digitized by Google

A bányarészvény maga ujra 100 részre osztható, de mindig oly módon, hogy a tört mindig 100-ad részekben legyen kifejezhető, mert más felosztás által zavar támadhatna a részvény-álladékban.

Ha például egy bányatársulatnál 10 részvény áll fenn, ugy minden részvény az egésznek $^1/_{10}$ részét képviseli. Egy részvényes azonban több ily részvénynek is lehet birtokosa.

A bányarészvények folyó számokkal jelölendők meg. Ha a bányarészvény más tulajdonosra megy át (á. b. t. 142. és 166. §§.), ugy az a bányatársulati könyvben *vörös* téntával aláhuzandó, és ugyanazon számmal, de az uj tulajdonos nevével vezetendő be a sorba.

Ha egy részvény felosztatik (á. b. t. 140. §·), ugy az szintén *vörös* téntával lesz aláhuzandó és azután részeivel együtt ugyanazon szám alatt, annyi sorban, a hány tulajdonosa lesz, régi sorrendben és a vonatkozási (segéd)-számokkal együtt bevezetendő.

Az egész bányarészvények római, a részvényrészek arab számokkal jelöltetnek. Példa: Ha a XX. sz. részvény következőképen osztatott öt részre: $^6/_{20}$, $^5/_{20}$, $^4/_{20}$, $^4/_{20}$, $^1/_{20}$, ugy a bevezetés következő módon történik:

XX. sz. részvény	Részek	1. sz.	$^6/_{20}$	. . . N. N.
	»	2. sz.	$^5/_{20}$	. . . N. N.
	»	3. sz.	$^4/_{20}$	. . . N. N
	»	4. sz.	$^4/_{20}$	. . . N. N.
	»	5. sz.	$^1/_{20}$	. . . N. N.

Ha valamely részvényről a tulajdonos lemond (á. b. t. 167. §.) vagy elárverezése sikerre nem vezet (á. b. t. 165. §.), ugy vörössel aláhuzandó, miáltal annak része a többieket növeli. Minden itt jelzett változásnál hivatkozni kell a megfelelő bányakapitánysági számra és ennek keltjére.

V. sz. 87. §. A bányatársulati könyv megszerkesztése után a bányakapitányság minden egyes részvényesnek (a XVI. minta szerint kiállitott) bányarészvényjegyet állit ki, mely minden bányatársulati tárgyalás alkalmával igazolásul szolgál. *Bányarészv. átruházása.*

A bányarészvények egészben vagy részben történő átiratásánál a régi bányarészvényjegy mindig beterjesztendő a bányakapitánysághoz; ha elveszett volna, ugy a felek először az okmány törvényszerű megsemmisitését kell hogy kieszközöljék, és erre adandó alkalommal a bányahatóságok által is utasitandók.

Digitized by Google

Arra, hogy valamely bányarészvény uj tulajdonosra ruháztassék át, külön okmány kiállitására nincs szükség és elegendő, ha a régi részvényjegy a régi és az uj részvénytulajdonos által aláirt, az átirást kérelmező folyamodványnyal a bányahatósághoz benyujtatik.

Ezen átiratás iránti folyamodás ugy is megtörténhetik, ha a felek személyesen jelennek meg a bányahatóságnál és szóbelileg terjesztik elő az átiratásra vonatkozó kérésüket, melyről jegyzőkönyv lesz felveendő.

Átirás iránti kérvények a bányabiztosságoknál is benyujthatók, honnan azután illetékes elintézés végett a bányakapitánysághoz terjesztetnek.

Csak végrehajtás, csőd, hagyatéki eljárás következtében, birói uton való átirás esetében követeltetik az uj tulajdonostól a törvényszéki igazolás bemutatása.

Minden átruházott bányarészvény helyett, a fél kérelmére, uj bányarészvényjegy állitandó ki, de a régi jegyen netalán feljegyzett hatósági vagy törvényszéki végzések hiteles módon átviendők az uj részvényjegyre; a régi jegy pedig, az elintézés számára való hivatkozás mellett, az irattárba elhelyezendő. Az uj tulajdonosra való átruházás a régi bányarészvényjegyen ugy is jelezhető, hogy az előbbi tulajdonos neve pirossal aláhuzatik, az uj név pedig vonatkozással a bányakapitánysági engedély keltjére és iktatói számára beirandó.

Ált. határozatok.

143. §. Minden bányatársulatokra nézve rendszerint a következő szakaszokban (144—156. §§.) a bányatársulatok szerkezete iránt foglalt általános határozatok érvényesek. Az ezen szabályoktóli eltérések a bányahatóságnak s a mennyiben oly tárgyak forognak kérdésben, melyek nem magára a bányamivelésre, hanem oly ügyekre vonatkoznak, melyekre a társulati egyleteket tárgyazó szabályok szerint általában más hatóságoknak is be kell folyniok, ezeknek is jóváhagyás végett fölterjesztendők s köztudomás végett a bányahatóságnál beiktatandók.

Igazgató választása. Cim.

144. §. Mindenik bányatársulat köteles igazgatóságot egy elöljáróval kirendelni s ugy a történt választást, mint a bányatársulat aláirási cimét is a bányahatóságnak följelenteni, mely arról saját följegyzést vezetend s annak megtekintését mindenkinek megengedi és abból másolatokat adand.

Bányatársulat és cimének kitörlése, vagyonának máshova iratása, csakis a bányatársulat külön nyilatkozata alapján eszközölhető. (1868. évi Fm. i. k. m. r.)

Bányatársulat cime — habár összes részvényesei változnak — kérelem nélkül hivatalból meg nem változtatható, vagy a feloszlás ki nem mondható. (1868. évi Fm. i. k. m. r.)

Digitized by Google

145. §. Az igazgatóságnak s elöljárójának kötelező ügyletek kötésérei felhatalmaztatása annak szolgálati szerződvényéből itélendő meg, ennek azonban mind a bányahatóságnál, mind pedig a bányakönyv mellett, mindenki általi megtekinthetés végett kell léteznie. *Az igazgató felhatalmazása.*

A bányatársulat az azt képviselő igazgató nevében perlendő. (Legf. itélősz. 1870.)

146. §. Minden igazgató szolgálati szerződvényében pontos határozatoknak kell foglaltatniok:

1. az igazgatónak a mü üzletérei befolyása iránt;

2. a hivatalnokok, felügyelők és munkások fölvételét és elbocsátását s azok fizetéseinek és béreinek stb. megrendelését tárgyazó jogositványa iránt;

3. az igazgatónak szolgálati rendtartások és utasitások adására, továbbá számadások megvizsgálására és elintézésérei följogositása iránt;

4. ingó vagy ingatlan dolgok vevésére vagy eladására, ármegszabásra, hitelezésre, pénzfölvételre és visszafizetésre, váltókibocsátásra stb. lett felhatalmaztatása iránt;

5. uj bányászati jogositványok szerzésére, vagy a bányatársulat birtokában létezőknek elhagyásárai följogositásai iránt;

6. a bányatársulat képviselésérei jog, kötelezettség és annak terjedelme iránt.

147. §. Ha az igazgató fölhatalmazványának használata, harmadik személyek irányában, ismét korlátolandó, vagy ha az igazgató netalán egyes jogositványok gyakorlatában más személyek beleegyezéséhez kötendő, ennek az ő szolgálati szerződvényében világosan meg kell jegyeztetnie. Homályos vagy oly módon korlátolt fölhatalmazványok, melyek könnyen kétségekre szolgáltathatnak alkalmat, vagy melyek által a bányaüzlet törvényszerü menete akadályoztatnék, el nem fogadtathatnak. *Annak megváltoztatása.*

148. §. Minden bányatárs köteles a bányahatóságnak, ha ő annak járásában lakik, saját lakhelyét, ha pedig nem ugyanazon járásban lakik, egy ott lakó fölhatalmazottat földjelenteni, ki őt képviselendi, helyette a pótfizetéseket teljesiti, s kihez ugy a bányatársulat, mint a hatóságok részéről is minden tudatványok hatálylyal intéztethetnek. Ha ezen földjelentés elmulasztatik, ugy a tudatványok az illető koronaországban a közhirdetményekre rendelt hirlapokbai beiktatása a kézbesités helyét pótolja. *Bányatársak meghatalmazottjai.*

V. sz. 88. §. Az á. b. t. 143. §-a szerint minden bányatársulatnak jogában áll, saját alapszabályait megállapitani, ha ez iránt a bányatársak között véleményeltérés fönn nem forog; a mig azonban ily különleges és hatóságilag megerősitett szabályokkal nem bir, az á. b. t. 144—156. §§-ban megszabott átalános szabályok alá tartozik. A különös alapszabályok jóváhagyás végett a bányakapitányság elé terjesztendők. *Bányatársulatok alapszabályai.*

Ha ezen alapszabályok eltérnek az á. b. t. 144—156. §§-ban kiszabott határozatoktól, a bányaható-

Digitized by Google

ságnak meg kell fontolni, vajjon e szabályok nem görditenek-e nagyobb akadályokat az á. b. t. további (á. b. t. 157—167. §§.) magánegyezség által meg nem másitható szabályai elé, vagy nem állanak-e utjában a bányamü üzemének, szabályszerü, gyors, törvényesen kötelező folyamatának. Ha az alapszabályokban oly intézkedések fordulnának elő, melyek politikai vagy más nyilvános hatóságok jogkörébe esnek, ugy a bányahatóság ezen alapszabályokat előleges áttekintés és esetleges további illetékes elintézés végett e hivatalokhoz átküldeni köteles.

Ha semmiféle tekintetben sem merülnek föl aggályok, vagy ha ezek bebizonyithatólag teljesen elhárittattak, a bányakapitányság az alapszabályokat a jóváhagyási záradékkal ellátja.

A jóváhagyott alapszabályok hitelesitett másolata az okmánytárban őriztetik.

Igazg. meghatalmazás. **V. sz. 89.** §. A meghatalmazás, melyet az á. b. t. 145. §-a szerint minden bányatársulat az általa választott igazgatóság részére kiállitani köteles, a bányakapitányság elé terjesztendő és ezáltal figyelmesen megvizsgálandó arra nézve, vajjon megfelel-e az á. b. t. 146—147. §§-ban előirt követelményeknek. Ha ez iránt kétely merülne föl, ugy ennek megszüntetése végett a bányakapitányság megköveteli, hogy uj, minden kételyt kizáró és a jogi követelményeknek megfelelő okmány terjesztessék föl.

A helyesnek talált meghatalmazás az okmánytárba helyezendő (83. §.), és ezen körülmény a bányatársulati könyvben feljegyzendő. (86. §.)

Kötelessége leend ezenkivül a bányakapitányságnak, az igazgatóság mielőbbi megválasztására és az igazgatósági meghatalmazás mielőbbi kiállitására felhivás által hatni; mely felhivás sikertelensége esetében arra, az á. b. t. 250. §-ára való utalás mellett, megfelelő határidőt kiszabni.

Eme felszólitás az uj bányatörvény életbelépte után azon bányatársulatokhoz is intézendő, melyek a 82. §. szerint már *mint olyanok* fennállanak, megjegyzendő azonban, hogy ezen felhivások, az illetékes bányabirósággal való egyetértésben (á. b. t. 168. §.) bocsáthatók csak ki.

Ha az egyes bányarészvénybirtokosok részeikkel már be volnának vezetve a bányakönyvbe, a bányabirósággal egyetértve, felszólitandók, hogy részeiket

Digitized by Google

töröltessék és erre, megterheltetés esetében, a jelzálogos hitelezők beleegyezését megszerezzék.

Midőn a törlés nem foganatositható, a részek a bányakönyvben megmaradnak ugyan, de a bányatársulati könyvbe is bevezetendők, hol bányakönyvi feljegyzésük lapja azonban megjelölendő.

Ugyanezen hivatalos jegyzet az ez iránt kiállitandó bányarészvényjegyekre is (87. §), még pedig vonatkozással az á. b. t. 169. §-ára vezetendő, hogy ily bányarészvények vevője az azokon netalán fekvő terhek iránt tájékozva legyen.

Más, osztott bányabirtokukkal a bányakönyvbe már bevezetett, bármily név alatt létező bányatársaságok nem kötelezhetők ugyan a törvény értelmében arra, hogy bányatársulattá alakuljanak, vonatkozással az á. b. t. 135. és 136. §§-aira mégis felszólitandók annak kinyilatkoztatására, vajjon meg akarnak-e maradni osztott bányakönyvi birtokuk mellett, vagy bányatársulattá akarnak-e alakulni. Az első esetben a *bányatársulat* cim őket többé nem illeti meg és azt semmiféle ürügy alatt többé nem használhatják.

Ugy mint az fönnebb a bányatársulatokra nézve elrendeltetett, ezek is felszólitandók arra, hogy az á. b. t. 188. §. 2. kikezdés értelmében az illetékes bányahatóság kerületében lakó meghatalmazottat kirendeljenek és ennek meghatalmazását megvizsgálás és az okmánytárba való felvétel végett a bányahatósághoz beterjeszszék, mi mellett a bányatársulati igazgatóságok meghatalmazványai iránt fennálló szabály itt is követendő lesz.

---

149. §. A bányatársak törvényes összejövetele bányatársulati gyülésnek neveztetik, melyen ők, mint bányatársulat, határozványaikat szavazás utján hozzák. Bányatársulati gyülések rendesen minden három évben az igazgatóság székhelyén, vagy különben a bányatársulat által rendelt helyen tartandók. A bányatársak egyharmadának kivánatára, vagy ha az igazgató, avagy a bányahtóság azt fontos esetek miatt szükségesnek tartja, rendkivüli bányatársulati gyülések is rendelendők. A bányahatóságnak szabadságában áll a bányatársulati gyülésekre egy biztost is rendelni, oly célból, hogy az azoknáli ügymenetről tudomása legyen. *Bányatársulati gyülések.*

V. sz. 90. §. Az á. b. t. 149. §-a ugyan feljogositja a bányahatóságot arra, hogy bányatársulati gyülésekre, az ottani ügymenetről való tudomásszerzés végett egy

Digitized by Google

biztost kiküldjön; ezen jog azonban rendszerint csak korlátoltan veendő igénybe, azért. hogy a bányatársulati tagok a tanácskozások alatt és a határozathozatal alkalmával feszélyezve ne legyenek.

Ha azonban valamely bányatársulati gondnokság a bányatörvény elhanyagolása, vagy a bányászati érdekeknek meg nem felelő üzemvezetés által vétett; ha nyilvánvaló egyenetlenkedés célszerü intézkedések létrejöttét gátolja; vagy ha azt a részvényesek, vagy az igazgatóság kivánnák: a bányahatóság a bányatársulati gyülésre biztost rendel ki. — E kirendelésnek célja, hogy a bányahatóság ezáltal alkalmat nyerjen a bajok orvoslására, mit esetleg közvetve maga a bányatársulati gyűlés által, figyelmeztetés és intés folytán, eszközölhet.

1. A bányatársulatok vagy ezek igazgatóságai az á. b. t. 149. §-a szerint kötelezve vannak valamely bányatársulati gyülésnek megtartását a bányahatóságnak már előre bejelenteni. Az ez iránti jelentésbe a tanácskozás tárgyai (á. b. t. 150. §.) és a gyülés helyének és idejének bejelentése is felveendő.

2. Ezen kötelezettség elhanyagolása esetére a bányahatóság az á. b. t. 220., 221. §§-ai értelmében a nevezett törvény 224. és 250. §§-ai szerint és a végrehajtási szabályok 120. §-a nyomán tartozik eljárni.

3. A bányatársulati gyülés *rendszerint,* s legalább az uj bányatörvény életbelépte után való *első,* a társulati igazgatóság székhelyén tartandó meg. Ettől való eltérést csak a bányatársulat (á. b. t. 149. §.), vagy annak igazgatósága (á. b. t. 146. §. 6. pont) állapithat meg, utóbbi azonban csak az esetben, midőn a bányatársulati tagok által erre külön föl van hatalmazva.

4. Ha a bányahatóság valamely föl nem jelentett bányatársulati gyülésről csak annak megtartása *után* értesül, ugy a feljelentés elmulasztói ellen, a fent (2. p.) emlitett módon tartozik eljárni. Jogában áll azonban a bányatársulati gyülés jegyzőkönyvét is bekövetelni, talált rendellenességek esetében pedig a 149. §. (á. b. t.) szerint eljárni, egy uj bányatársulati gyülés megtartását elrendelni és ehhez a *végrehajtási szabályok* 90. §-ában foglalt utasitások szigoru megtartása mellett egy biztost kiküldeni. (1855. évi osztr. pm. r.)

Digitized by Google

150. §. A bányatársulati gyülésre a meghivásokat az igazgatóság köteles kibocsátani, s a tanácskozásra kitüzött nap előtt legalább is négy héttel, azon bányatársaknak, kik a bányahatóság járásábani lakásukat följelentették, vagy ottani fölhatalmazottjukat megnevezték, irásban kézbesiteni, a többieket pedig a hirlapok által (148. §) a megjelenésre fölszólitani. A tanácskozásnak előre tudott tárgyai a meghivásban mindig kijelölendők. *Meghivás.*

151. §. A bányatársulati gyüléseken az igazgató üzleti jelentése, a számadás befejezése és a mérleg a mult közigazgatási évekről s minden egyéb fontosabb közigazgatási és üzleti ügyek tanácskozás és elhatározás alá veendők. *A tanácskozás tárgyai.*

152. §. A gyülésbeni elnökletet, mindaddig, mig saját főnök nem választatik, a legtöbb részletekkel biró, s egyenlő részletekkel birók között a korra nézve legidősbb viszi. A főnök is mindig köteles szavazni. *Elnöklet.*

153. §. Szavazási képességgel bir mindenik bányatárs, ki személyesen vagy meghatalmazott által megjelent. Utólagos, az ülés föloszlatása után nyilvánitott avagy irásbeli szavazatok el nem fogadtathatnak. *Szavazási képesség.*

154. §. Rendszerint a jelenlevő szavazók általános szótöbbsége részleteik aránya szerint határoz, a legcsekélyebb részlet egységnek vétetvén. *Határozatok hozatala.*

A szavazatoknak egyenlősége esetében azon vélemény bir döntő erővel, melyhez az elnök járult.

Ha azonban az egyleti alapszabályok megváltoztatása, vagy a bányatársulat ingatlan vagyona nélkülözhető részeinek elárusitása forog kérdésben, a határozat érvényességére a jelenlevő szavazók legalább is háromnegyedrészének hozzájárulása szükséges, részleteik aránya szerint.

155. §. Az általános polgári törvénykönyvnek azon szabálya, mely szerint a leszavazottnak jogában áll biztositást vagy a közösség megszüntetését követelni (általános polgári törvénykönyv 834. §.) a bányatársulatokra nem alkalmazható. (139. §.)

A bányatársulat föloszlatása, vagy vagyona alaptőkéjének elárusitása, csak a bányatársulat minden részletei, vagy legalább is azok háromnegyedrésze birtokosainak beleegyezésével történhetik. Ez utóbbi esetben azonban arra nézve az illető bányahatóság jóváhagyása kérendő ki.

Id. t. sz. 21. §. Bárminemü haszonbérbeadások bányatársulatok részéről csak bányatársulati gyülésen történhetnek; a bizonyságul hivandó bányabiró vagy előadó, vagy helyettes pedig a kötendő szerződés alkalmával oda figyelmezzen, hogy senki a bányabirtokosok közül, ha kivánná, bérleti részvényközösségből ki ne zárattassék, egyszersmind pedig az ércásványtelepzetek pusztitásának meggátolása végett szabályos mivelési rend, melyre felügyelni köteles, állapittassék meg. *A haszonbérletekről.*

Digitized by Google

A bányahatóságok befolyása.

V. sz. 91. §. Az á. b. t. 155. §-a a bányatársulatnak szótöbbség alapján való föloszlatását és birtoka főtörzsének elidegenitését a bányahatóság jóváhagyásától teszi függővé.

Miután ily határozat az egész bányatársulatra nézve nagy és döntő befolyással van és mivel oly eset is fordulhat elő, midőn az összes részek háromnegyedrésze egy vagy egynehány birtokos kezében van, mig ellenben az utolsó negyedrész sok kisebb részbirtokosok között oszlik fel, kik saját akaratuk ellenére az előbbi vagy előbbiek rosszhiszemü szándéka által birtokuktól megfosztatnának, azért kötelessége ily esetekben a bányahatóságnak, hogy minden körülmény tekintetbevételével a társulati ügyek és számadások megvizsgálása után szerezzen meggyőződést arról, vajjon-e határozat csakugyan szükséges és elkerülhetlen-e, vajjon nincs-e háttérben más mellékszándék, mely a kisebbségnek kizsákmányolás átcélozza és csak miután mindezekről meggyőződött, adja meg jóváhagyását.

Bányatársulat feloszlása meg nem erősithető, ha valamely részvényes ellene van. A feloszlás mellett volt tagok nem tekinthetők lemondóknak. (10.377/1871. Fm. m. r.)

Jegyzőkönyv vezetése.

156. §. **Az igazgatóság elöljárója köteles a jegyzőkönyv-vezetésről gondoskodni, s arra felügyelni; a jegyzőkönyvet minden jelenlevő bányatársak, vagy azok meghatalmazottjai kötelesek aláirni.**

Pótlófizetések behajtása.

157. §. **A bányatársulati gyülésen (151. §.) meghatározott pótfizetéseket (138. §.) köteles az igazgató a hozott határozatok értelmében kivetni, s a megállapitott módon és időben behajtani.**

158. §. **Azon bányatársak, kik az igazgató általi kivetésnek nem engedelmeskednek, vagy kiknek az a bányahatóság járásában nem kézbesittethetik, az igazgató kérelmére a biról hatóság által tizennégy napi határidő kitüzése mellett a pótfizetés letételére fölszólitandók s ezen fölszólitásról a 148. §. határozataihoz képest irásbeli kézbesités, vagy a hirlapokbai beiktatás által értesitendők.**

Id. t. sz. 27. §. Azon esetben végre, ha valamely bányatársulat a bánya és más bányászati tárgy mivelésében amiatt gátoltatnék, mivel az árvai részekre eső mennyiség nem fizettetik, s az illető gyámnok vagy gondnok, az illető polgári törvényhatóságnak is tudtára adandó birói megintés után, ezen tartozást a kitüzött

Digitized by Google

törvényes határidőig le nem fizetné: az árvák kérdéses részvényei késedelmezés alá esnek, s ha ezáltal az árvák netalán károsittatnának, visszkeresetök csupán a hibás gyámnok vagy gondnok ellen leend.

A bányatörvény 158. §-a szerint a pótfizetések a bányamüvelés üzemben tartási költségeit képezik s ennélfogva az osztr. polg. tvkv. 512. §-a értelmében a haszonélvezőt terhelik még abban az esetben is, ha a haszonélvezet tartama alatt valamelyik évben a bányák jövedelme nem fedezné a kirótt pótfizetéseket, mert ekkor is azok más évek jövedelmeiben kellő fedezettel birnak. A bányarészek fentartásának költségei rendszerint a szolgalomra jogositottat terhelik és a kötelezett azokhoz csak az esetben köteles hozzájárulni, ha ő is használja a szolgalommal terhelt dolgot. A haszonélvezetben birt ingatlanra jelzálogilag bekebelezett terhek kamatait az osztr. ptkv. 512. §-a értelmében a haszonélvező tartozik megfizetni. (Kuria 662/1892. sz.)

A bányatörvény 158. §-a alapján történt fizetési felhivás ellen a bányatörvény 161. §-a értelmében csakis kifogásoknak, nem pedig felfolyamodásnak van helye. (Legf. itélőszéki határozat. 1876. évi 358. sz.)

Nincs kizárva, hogy a bányabirtokos és társulatok által alkotott alapszabályokban a pótpénzek behajtása körül követendő felhivási eljárás a bányatörvénytől eltérőleg szabályoztassék s ezen felhivás ne a bányabiróságok, hanem a bányahatóságok utján eszközöltessék. (Legf. itélőszéki határozat. 297/877. sz.)

---

159. §. **Az igazgató kérvényének e végre a bányatársulati gyülés jegyzőkönyvének hitelesitett kivonatával s a bányahatóság abbeli bizonyitványával kell ellátva lennie, hogy a fölszólitandó mint bányatárs be van jegyezve.**

160. §. **A határidő sikertelen eltelte után az igazgató a késedelmes bányatárs ellen bányarészének végrehajtási árverezését köteles kérni.** *Behajtás árverés utján.*

161. §. **Ha az adós az árverezésig a követelés valódisága ellen kifogásokat tesz s azokat hitelt érdemlőleg bebizonyitja, vagy ha a követelt pótfizetés s a keletkezett költségek összege biróilag letétetik, ugy a bányatársulat követelése rendes eljárásra utasitandó s azalatt az árverezés megállitandó.**

162. §. **Az árverezésig mind a késedelmes adósnak, mind pedig a bánya mindegyik részbirtokosának szabadságában áll a hátralevő pótfizetést és a perköltségeket lefizetni.**

Ha ez megtörténik, ugy az árverezés elmarad.

163. §. **Az árverezés a perrendtartás szabályai szerint eszközlendő, azonban a kikiáltási áron aluli igéret nem fogadtatik el s a legmagasabb igéret készpénzben teendő e.**

Kikiáltási árnak a tartozásban levő pótfizetés s a körülbelüli perköltségek összege veendő.

Digitized by Google

164. §. Az elárverezett részlet a vevőnek átadandó s erről a bányahatoság is, a vevőnek a bányatársulati könyvbe leendő bejegyzése végett, hivatalból értesitendő.

A letett legmagasabb igéretből a perköltségek s az árverezés idejekor lejárt pótfizetések letisztázandók s a netalán fennmaradó hátralék a kilépett bányatársnak átadandó.

165. §. Ha az árverésnél venni szándékozó nem jelentkezik, ugy az árverezett részletet a többi bányatársak kötelesek átvenni s a rajta fekvő pótfizetéseket lefizetni.

166. §. E végre a biróság az árverezési határnap befejezéseül köteles nekiek ezen részletet átadni, a bányahatóság pedig, mely erről hivatalosan értesitendő, ugyanazt tüstént a bányatársulati könyvbe aránylag átirni s a korábbi bányatársat kitörölni.

A hátralevő pótfizetést az igazgató, kivetés által, ezen bányatársaktól köteles behajtani. A keletkezett perköltségekért a kilépett bányatárs egyéb vagyonával is felelős.

Lemondás a bányarészről.

167. §. Ha valamely bányatárs a bányarészről lemondás jogával él, mi neki az árverezés megtörténtéig megengedtetik (139. §.), ugy ezen bányarész a többi bányatársakra száll s a hátralevő pótfizetés ezek által, a netalán keletkezett perköltségek pedig a lemondó által vállalandók el.

A lemondási nyilatkozat vagy az igazgatónál, vagy pedig közvetlenül a bányahatóságnál nyujtandó be s a megürült bányarész átirása s kitörlése a fönnebb előadott szabályok (166. §.) szerint eszközlendő.

V. sz. 92. §. Ha a bányakapitányság, akár közvetlenül, akár közvetve a bányabiztosság utján, értesül arról, hogy valamely bányatársulati tag bányarészvényjegyéről lemond, erről a bányatársulati igazgatóságot *haladéktalanul*, oly hozzáadással értesiti, hogy eme bányarészvényjegyek törlése az á. b. t. 167. §. értelmében egyidejüleg eszközöltetett (86. §.), mire az igazgatóság emlitett §. szerint a kérdéses bányarészvényjegyeket terhelő pótpénzek behajtásáról tartozik gondoskodni.

Midőn a bányarészvényjegyre birói tilalom van előjegyezve, vagy midőn az a bányakönyvben be van vezetve, az arról való lemondásról az illetékes törvényszék értesitendő. Ily bányarészvényjegyeknek törlése csak az illetékes törvényszék azon nyilatkozata folytán eszközölhető, hogy a törlés ellen akadály nem forog fenn.

Bányarészek lemondásánál: 1. a részvénytulajdonosnak vagy meghatalmazottjának nyilatkozata bemutatandó és 2. ezen nyilatkozathoz a lemondott eredeti bányarészvényjegy csatolandó. Ezen két követelmény nélkülözhetlen kelléke a lemondás által végrehajtandó birtokváltozás cselekvényének — mert a bányatársulati könyvben foglalt valamely bányatársulatnak részvényálladékában történő változtatás mindig birtokváltozást képez — melynek végre-

Digitized by Google

hajtására a birtokos beleegyezése okvetlen szükséges, birtokosnak pedig csak az tekinthető, a bányatörvény 142. § a szerint, ki mint ilyen a bányatársulati könyvben feljegyezve van s kinek a bányarészvényjegy kiszolgáltatott. (17.799/1880. Fm. i. k. m. r.)

Bányarész a régi részvényjegy beküldése nélkül át nem irható, a birtokváltozás a jegyzet rovatba irandó. (61.854/1895. Pm. r.)

Már meglevő bányatársulatok.

168. §. Az itt előadott szabályok (138—167. §§.) a már létező bányatársulatokra is alkalmazandók.

A bányahatóságok ennélfogva kötelesek azokat a birói hatóságokkal egyetértőleg társulati alapszabályaik kijavitására, igazgatójuk és aláirási cimük választására s az ezeket tárgyazó okiratok előterjesztésére szoritani, oly célból, hogy ezek jóváhagyathassanak, a bányakönyvbe följegyeztethessenek s köztudomás végett a bányahatóságnál beiktathassanak.

Jelzálogos hitelezők jogai.

169. §. A mennyiben a már létező bányatársulatoknál az egyes részvényesek a bányakönyvben bányarészeik birtokára vannak bejegyezve s ezek adósságokkal terhelvék:

1. azon esetben, ha az ilyes bányatárs részlete hátralevő pótfizetések miatt végrehajtás utján elárverezendő (158—166. §.), az elrendelt árverésről a jelzálogos hitelezők is értesitendők s az árverésnél bejött legmagasabb igéret, a mennyiben abból a pótfizetés és a végrehajtási költségek tisztázása után valami fönmarad, nekiek adandó.

Ha pedig a legmagasabb igéret fenmaradó hátraléka a jelzálogos hitelezők kielégitésére nem volna elegendő, vagy ha az árverésnél venni szándékozó nem jelentkezik, ugy a végrehajtás alá vett bányarész az első esetben a vevőre, a második esetben pedig a bányatársakra tehermentesen száll.

2. Ha valamely bányatárs jelzálogos adósságokkal terhelt bányarészéről mond le, ugy a többi bányatársak azzal együtt a rajta fekvő terheket is kötelesek átvenni. Ezeknek azonban szabadságában áll, a helyett a hátralevő pótfizetés tekintetében a végrehajtási árverést a megelőző pont szabályai szerint kérni.

Bányarészvényeknél, ha ingatlanok, mint a bányarészvény tartozékai adatnak el, a vételár után III. fok. ill. fizetendő. (P. ü. közig. bir. 565/886.)

Bányarészvényekkel vett ingatlanokat a bányatársulat megszüntével, ha vevő nevére irják telekkönyvileg 1·9% illeték fizetendő. (P. ü. közig. bir. 565/886.)

Bányatársulatok is kötelesek alkalmazottaiktól nyugtabélyeget levonni. (P. ü. közig. bir. 955/887.)

A bányarészvények ingóságot képező minőségén nem változtat az a körülmény, hogy a bányatársaság összes részvényei egy személy tulajdonában és birtokában összpontosulnak; ugyanazok eladása esetén az egész vételár után akkor is csak a III. fok. szerinti illeték jár, ha annak folytán a vevő a részvény arányában a bányához tartozó s a bányával szorosan összefüggő s a bányatársulat tulajdonát képező erdő, korcsmajog és korcsmaépületek, szóval ingatlan dolgok nem az eladó személyéhez kötött tulajdonjognál fogva, hanem a bányarészvények tulajdona alapján

Digitized by Google

képezik az adás-vétel tárgyát. Ha a most emlitett vevő a megvett bányát tulajdonjogilag és telekkönyvileg nevére kebelezteti: a bányához tartozó ingatlanok értéke után 1·9% bejegyzési illetéket fizet. (7565/1886. sz. Pm. r.)

A bányarészvények ingóságot képeznek és ha azok eladatnak s az adás-vétel tárgyát képező részvényekkel, a bányához tartozó s a bányatársulat tulajdonát képező erdő- és korcsmaépületek, szóval ingatlan dolgok is, a bányarészvények arányában mint a bányarészvények jutalékai ruháztatnak átvevőre, ha ezek a különben ingatlant képező dolgok nem az eladó személyéhez kötött tulajdonjognál fogva, hanem a bányarészvények tulajdona alapján képezik az adás-vétel tárgyát, ebben az esetben, mint ingóság adásvétele után, az összes vételártól III. fokozat szerinti illeték jár. A bányarészvények ingóságot képező minőségén nem változtat az a körülmény, hogy a bányatársaság összes részvényei egy személy tulajdonában és birtokában összpontosulnak. Ha vevő a megvett bányát tulajdonjogilag és telekkönyvileg nevére kebelezteti, a bányához tartozó ingatlanok értéke után 1·9%-tóli bejegyzési illetéket fizet. (Pénzügyi közig. bir. 5308/1885. szám.)

III. díjj. XII. t. Bányarészek (Kuxen) felőli okiratok, melyek a bányatársulat keletkezésekor állittatnak ki, azok visszteher melletti átruházása, kikötött vételár szerint III. fokozat.

A visszteher nélküli átruházás mint más ingóságok ingyen átruházása.

A bányarészek felhagyására vonatkozó beadványok, melyekkel a felhagyás, vagy a többi bányatársak által történt átvállalás bejelentetik, ivenként (50 kr.) 1 kor.

A felhagyott bányarésznek a többi bányatársakra való átruházása feltétlenül illetékmentes.

Digitized by Google

HETEDIK FEJEZET.

A bányatulajdonjog egyik jellemző sajátsága, hogy gyakorlása nem függ a tulajdonos szabad tetszésétől, mivel ugyanaz a közgazdasági érdek, a melyben a külön bányatulajdonjog gyökerezik, s amely a bányajogositványok gyakorlásának föltételeit még a földtulajdoni jog korlátozásával is megteremti, viszont megköveteli azt is, hogy a termelés, melynek érdekében mindez történt, se el ne hanyagoltassék, se visszaélés révén ne kockáztassék.

Ebből folynak az ált. osztr. bányatörvény VII. fejezetének rendelkezései, melyek a *folytonos munkában tartásra*, az ellenőrzés könnyitésére s a mindezekért a bányavállalkozót terhelő felelősségre vonatkoznak.

Mig ellenben az elért eredményeket kockáztató, a gazdaságos termelés folytonos voltára káros, u. n. *rablógazdálkodás* megelőzésére a törvény további fejezeteiben foglalt tilalmak, büntető határozatok és a felügyeletre vonatkozó intézkedések szolgálnak.

Ezek a rendszabályok mind a bányászat különleges követelményein alapulnak, mig azok az intézkedések, melyek a közbiztonság érdekében a fenyegető veszedelem elháritása végett (171—173. §.) vétettek fel, a reájuk vonatkozó büntető határozatokkal egyetemben már csak általános közrendészeti tekinteteket szolgálnak, éppen ugy, mint a müvezetők szakértelmét megkövetelő intézkedések (223—224. §.). Mindezek megfelelő formában az ipartörvényben, különösen pedig az ipari és gyári alkalmazottak baleset elleni védelméről és az ipari felügyeletről szóló 1893. évi XXVIII. t.-c.-ben is feltalálhatók, sőt végső eredményben a büntető törvénykönyvben foglalnak helyet.

Digitized by Google

A folytonos munkábantartás kötelezettsége a legrégibb idő óta együtt jár a bányajogositványokkal s ahol nincs is a törvényben kimondva, — mint pl. Franciaországban, — a jogositvány megadásával együtt a hatóság állapitja meg.

Korábbi bányajogunk ugyszólván a kicsinyességig ment e tekintetben s a szőrszálhasogatásig menő végrehajtás még terhesebbé tette ezt a kötelezettséget. Az ált. osztr. bányatörvény lazábban, de magasabb felfogásból kiindulva szabályozza azt. Az alapelveket, melyeket szem előtt tart, a végr. szabályok 93. §-a fejti ki.

Megjegyzendő azonban, hogy nálunk ezen rendelkezések közül azok, amelyek a szabadkutatásra vonatkoznak, a gyakorlatban nem érvényesülnek kellőleg. Ez az intézmény, mely a korábbi felkérés hiányainak megszüntetésére volt szánva, más, jóval nagyobb bajok forrásává lett, visszaélésekre nyujtott módot, — az ellenőrzést, különösen pedig a folytonos munkában tartásreá vonatkozó szabályainak végrehajtását azonban éppen azért meghiusitotta.

Ennek oka egyrészt a bányászat viszonyainak változásában, másrészt azonban főleg abban rejlik, hogy bányahatóságaink szervezete a szertelenül elszaporodott szabadkutatások kellő ellenőrzésére sem elegendő eszközt, sem megfelelő módot nem nyujt. Ily körülmények között a szabadkutatók félesztendei jelentéseire (178. §.) a bányahatóságok nem is helyezhetnek valami nagy sulyt s a mulasztást sujtó 241. §-ban foglalt büntető sanctió (ismételt pénzbirság, végül pedig a jogositvány elvonása) ma már alig jut valahol érvényre.

A folytonos munkáról a bányahatósághoz benyujtandó *statisztikai* kimutatások egyszersmind az ellenőrzés eszközei, de természetesen csak egy részben és csupán annyiban, amennyiben megbizhatlanságuk nem teszi szükségessé a bányahatóságok közvetlen vizsgálatát.

Fontos, de a birói gyakorlatban kevés figyelemben részesül a 189. §. intézkedése, mely szerint a bánya-

Digitized by Google

vállalkozó halálát, csődbejutását és gondnokság alá helyezését az eljáró biróságok a bányahatósággal közölni s a bányamü részére rendelt igazgatót (gondnokot) is megnevezni kötelesek. Haláleseteket illetőleg azonban ennek a rendelkezésnek is érvényt szerez az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. t.-c. végrehajtása tárgyában 1895. évi 43.195. sz. a. kibocsájtott igazs. miniszteri rendelet 25. §-ának 6. pontja, mely az ált. bányatörvény ezen szakaszára hivatkozva, kötelességévé tette ezt a kir. járásbiróságoknak.

Digitized by Google

A bányák munkában tartásáról s a bányaművelési haladékokról.

A munkában tartás kellékei:

170. §. Minden szabadkutatás (22. §.) vagy adományozott bánya (41. §.) birtokosa köteles azt munkában tartani.

A munkában tartásra megkivántatik, hogy a megkezdett külvájás vagy vájna:

***a)* a személyekre és tulajdonra nézve minden veszély ellen lehetőleg biztosittassék és**

***b)* a szabályokhoz képest (174. s köv. §§.) folytonos üzletben tartassék.**

a) Biztositás veszedelem ellen

171. §. A megkivántató biztonsági intézkedések közé (170. §. *a.* bet.) tartozik különösen:

***a)* minden külvájásoknak az emberek és állatok beesése elleni biztos bekeritése;**

***b)* bárminemü omladozó vagy omlással fenyegető vájnának kellő biztositása;**

***c)* a tiz ölnél (18 méternél) mélyebb járóknak kellő kipadolása s a járások (létrák, léposők) célszerü biztositása, a jármüvek és járgépek naponkinti megvizsgálása és biztositása;**

***d)* oly szerszámok mellőzése, melyeknek alkalmazása által a munkások biztonsága lényegesen veszélyeztetik;**

***e)* a gyulékony vájnákrai különös figyelem s a tüzbiztositó és oltó intézkedések haladéktalan alkalmazása;**

***f)* a kellő légvezetésrőli gondoskodás;**

***g)* kellőleg fölkészitett biztos védlámpák használata a durranó léggel telt vájnákban.**

Mulasztások büntetése.

172. §. A személyek és tulajdon biztonsága ellen a bányákban, a szükséges elővigyázatok meg nem tartása által, elkövetett minden vétségek és kihágások a bünösön, akár a tulajdonos, valamely hivatalnok vagy alárendelt is legyen az. az általános büntető törvénykönyv (335; 336. *g*. bet.; 431; 432; 458; 459. §§.) határozatai szerint büntetendők.

173. §. A bányahatóság, a biztonsággal ellenkező állapot észrevétele esetében, köteles, a körülményekhez képest müértők meghivása mellett, annak megszüntetése módját s az annak eszközlésérei határidőt kijelölni, vagy pedig azt szükség esetén tüstént is a birtokos költségére elrendelni.

V. sz. 93. §. A bányászatok és üzembentartásuk biztositása emberélet és idegen tulajdon veszélyeztetése ellen kiváló kötelessége minden bányatulajdonosnak. Ez az á. b. t. 171. §-ában pontosan körül van irva.

A bányahatóságnak kötelessége, — nemcsak ha erre alkalom adatik, hanem megbizható tudósitások alapján is, — biztos tudomást szerezni arról, vajjon hivatalos kerületében az erre vonatkozó szabályok kellően megtartatnak-e?

Digitized by Google

Ha a bányahatóságok bármily módon arról értesülnének, hogy valamely bányászatnál a törvényszerü biztonsági intézkedések figyelmen kivül hagyatnak, mindenekelőtt az üzemvezetőket, igazgatókat vagy bányatulajdonosokat erre irásbelileg figyelmeztetni, azokat a tényálladék kideritésére felszólitani és a körülményekhez képest a rendellenességek megszüntetésére vonatkozó törvényes kötelezettségükre való utalással igazolásra felhivni kötelesek.

Ezen intés eredménytelensége esetében, és ha a feljelentett vagy észrevett rendellenességek az élet- és vagyonbiztonságot komolyan fenyegetik, vagy ha azok folytán balesetek és sérülések már bekövetkeztek; a bányahatóság (különösen fontos esetekben két szakértőnek közremüködése mellett) helyszini szemlét tartani, és továbbiakban az á. b. t. 173. §-a szerint eljárni köteles.

Nem szabad azonban feledni, hogy ily intézkedésekre inditó okul csak komoly veszélylyel fenyegető bajok szolgálhatnak, és sohasem egyes gyorsan muló sérülések, szerencsétlenségek, melyeknek további káros következményei nincsenek, vagy a hol vétkes mulasztás nem bizonyitható be, legkevésbbé pedig kicsinyes gyámkodási szándék a *lehetőleg szabadon* hagyandó üzem fölött.

---

b) Folytonos üzlet: 1. Szabad-kutatásokban és bánya mértékekben.

174. §. Minden vájás folytonos üzletére (170. §. *b.* bet.) ugy a szabadkutatásokban, mint az adományozott vájnamértékekben vagy telkekben megkivántatik, hogy az a bányamegyében divatozó minden munkanapon, nyolc órai munkaidőn át, a hely minőségéhez és az üzlet céljához képest szükséges számu munkásokkal legyen ellátva. Az adományozott vájnamértékekben egyszersmind legalább is mindenik fővájna mindig járható állapotban tartandó, a vájás pedig lehetőleg teljesen s oly módon eszközlendő, hogy a további föltárás szükségtelenül ne gátoltassék, vagy ne nehezittessék. A további föltárás törvényellenes gátlásának vagy nehezitésének tekintendő különösen, ha valamely bányabirtokos által, vagy a bányabirtokos tudtával más személyek által, a föntartott ásványok előfordulása szándékosan ismeretlenné tétetik vagy különben elrejtetik.

1. Ha a kutatandó ásványtelep több összefüggő bányatelekre nézve egy főbevájás által célszerüen felnyitható: a bányakapitányság megengedheti, hogy egy vállalatnak több egymás mellett fekvő szabad-kutatása egy főbevájás által is folytonos üzletben tartathassék.

2. Ha több szabad-kutatásnak egy főbevájás általi üzletben tartása engedélyeztetik, a szabad kutatóra

Digitized by Google

nagyobb üzleti munkatartozás rovandó, azon arány szerint, hogy a főbevájásbani összes munkatartozás, mennyire ezt a helyi viszonyok engedik, az á. b. t. 174. §-ban előirt egyes munkatartozások összegének megfeleljen.

3. Minden ily engedélyt a kutató költségére, a bányakapitányság egy küldöttje által végrehajtandó helyi szemlének kell megelőzni, mely alkalommal a kutatandó telep egy főbevájás általi felnyitásának célszerüsége, az általa üzletben tartott szabadkutatások számszerinti mennyisége s a szabadkutató által átveendő nagyobb munkatartozás lesz tárgyalandó.

4. Több szabadkutatásnak egy főbevájás általi üzletben tartására adott engedély mindig csak azon időre szoritkozik, melyre az átalános kutatási engedély adatott, s csak ez utóbbival együtt meghosszabbitható azon esetben, ha a bányakapitányság meggyőződött arról, hogy a kutató a reá rótt nagyobb munkatartozásnak meg is felelt.

5. Ha a főbevájás után üzött felnyitási vájások oly kiterjedésüek, s annyira elágazottak, hogy minden egyes rész vagy ág önálló felnyitásnak tekinthető, akkor a kutatónak, ha van szabad telek s megvan a többi törvényes kellék, a felnyitás minden egyes részére vagy ágára, az á. b. t. 47. §-ban meghatározott bányamértékeknek összege adományozható, mely esetben ezen bányamértékek, a mennyiben egymás mellett fekszenek, egy összesitett bányatelket képezendnek,

Vajjon egy összesitett bányatelek engedményezésére a kellő feltételek meg vannak-e, a fölött a főbányahatóság a bányajárási jegyzőkönyv, a bányatérkép s a fekvési térkép alapján határoz.

6. Egy összesitett bányatelek körületének csak annyira szabad terjedni, mennyire a bányajárás alkalmával talált felnyitások s földtani tapasztalatok útmutatása szerint tart a mivelendő bányatelep kiterjedése és a mennyire ennek szakértő vélemény szerint egy fővájásbóli mivelése is eszközölhető.

7. Az egy főbevájásra adományozott összesitett bányatelek egy adomány által összekötött oly bányateleknek tekintendő, mely a b. t. 112. §-ában emlitett összesitésre többé nem szorul, miért is a b. t. 113. §-ában a külön adományozott bányatelkek összesitésére hozott megszoritás arra nem alkalmazható. (1862. évi helytt. int.)

Digitized by Google

175. §. Ha valamely vájás helybeli akadályok miatt nem üzethetik, hanem annak más vájással segély nyujtandó, ugy egyedül a segédvájás üzlete elegendő, ha ez kellő számu munkásokkal van ellátva (177. §.) s ha egyszersmind a fővájásban a kiszabott biztonság föntartatik.

Különösen a szabadkutatásokhoz tartozó segédvájások a szabadkutatási jegytől 224 ölnél távolabb nem lehetnek s azok az ezen jegy felé vezető irányban ásandók

De az ilyes segédvájásokat, jóllehet azok kellő föntartás mellett a telek későbbi szerzői által sem háborittathatnak, szabadkutatási jogok nem illetik.

176. §. Minden kerületben, melyben külmértékek léteznek, köteles a bányahatóság a bányatársak meghallgatása mellett, a helybeli viszonyokrai tekintettel, meghatározni: *2. Külmértékekben.*

a) hogy mikor kell a külmértékek munkálásának minden évben kezdődnie s meddig kell annak tartania;

b) mily legcsekélyebb üzleti munka teendő a birtokosnak kötelességévé.

Ezen határozatok az előljáró bányahatóság általi jóváhagyásuk után közhirré teendők.

V. sz. 94. §. A külmértékek üzemben tartására egyöntetü szabályokat felállitani nem lehet, mert ez a helyi viszonyoktól nagyban függ.

Nem lesz megengedhető, hogy külterepek külmértékadományozások által bányászati célokra használtassanak, a nélkül, hogy ezen célzatuknak egyszersmind meg is feleljenek.

Ott, a hol külmértékek adományoztattak, a bányahatóságnak feladata, a községi előljáróság és más bizalomra méltó, a helyi viszonyokat ismerő, a politikai hatóság által kijelölendő egyének meghallgatásával meghatározni, hogy, az éghajlati viszonyok tekintetbe vételével mely hónapokban veheti kezdetét és meddig folytatható akadalytalanul a szabadban való munka.

Továbbá meghatározandó a helyet ismerő szakemberek által, hogy a külmértéki bányatárgy birtokosára, annak minősége, a helyszokás szerinti üzemmód és más körülmények tekintetbevételével, mily legkisebb munkateljesités szabandó.

Ezen előzetes nyomozások azon helyzetbe fogják a bányakapitányságot juttatni, hogy az á. b. t. 176. §-ában emlitett üzembentartási szabályzatokat akként szerkesztheti meg, hogy ezek a legmostohább körülmények között, tulságos megerőltetés nélkül is teljesithetők legyenek, mert csak igy felelhetnek meg a meddő hegyzárlatot megelőző célzatuknak.

Magától érthető, hogy a munka korábbi megkez-

Digitized by Google

dése, tovább tartása, valamint a nagyobb munkateljesités egyedül a külmérték tulajdonosának tetszésétől függ.

Ezen szabályzatok, ha a szükség ugy kivánja, a banyakapitányság egész területére vonatkozólag szerkesztendők, és jóváhagyás végett a főbányahatósághoz felterjesztendők, mely jóváhagyás bekövetkezte után a bányakapitányság által az illető koronaország kormánylapjában való közlés, a bányakapitányságok és bányabiztosságok hivatalos helyiségein való kifüggesztés, és az érdekelt községek elöljáróival való közlés utján kihirdetendők, az adományozási könyvben feljegyzendők, a külmértékek tulajdonosainak pedig külön-külön tudomására hozandók.

Ha külmértékeken belül bányászat üzetik, mi babércnél és gyepvas-kőnél fordulhat elő, ugy a külmértékek tulajdonosai azon üzemi szabályok teljesitésére lesznek szoritandók, melyek az á. b. t. 174. §-a által a bányatelek-birtokosokra ki vannak szabva.

---

3. Segédvájások és megyetárókban.

177. §. A kötelességszerü munka a saját vagy önálló segédvájásokban és megyetárnákban az azok engedélyezésénél megállapitott föltételek által határoztatik meg (87., 94. §§.).

178. §. Az üzlet eredményéről és a tett föltárásokról minden szabadkutatásban, akár vájnából vagy külvájásból, akár pedig furó vájásból álljon is az, a bányahatóságnak minden félév eltelte után tizennégy nap alatt kimutatás nyujtandó be; ha ez elmulasztatik, ugy a bányahatóság a szabadkutatónak a kimutatás benyujtása végett négy hétről négy hétre két további határidőt rendelend. A szabadkutató kimutatásának elmaradása mikép büntetendő, a 241. §. által határoztatik meg.

179. §. Ha a bányahatóság az előadott munkát nyilván elégtelennek vagy hitelt nem érdemlőnek találja, vagy ha a kiszabott folytonos üzlet (174. §.) elmulasztásáról más jogositott kutatók által, kik ezáltal kutatási jogaik biztositásában vagy kiterjesztésében gátoltatnak, vagy a földbirtokos által, kire nézve telkének használata céltalanul megszünik, jelentés tétetik, a bányahatóság köteles az iránt nyomozásokat tenni s azokra, ha az érdeklett felek valamelyike kivánja, két elfogulatlan müértőt meghivni (56. §.) s e szerint azon legcsekélyebb munkát meghatározni, melyet a turzó jövendőre félévenkint kimutatni köteles.

Legkisebb teljesités zártkutatmányokban.

V. sz. 95. §. Ha a bányahatóság oly körülmények közé jut, hogy azon legkisebb munkatartozást, melyet a zártkutatmányos fölmutatni köteles, az á. b. t. 179. §-a szerint meghatározni kénytelen, tegye azt a körülmények komoly számbavétele után és lehetőleg szabadelvüen; mert bár nyilvános tekintetek miatt meddő hegyzárlat

Digitized by Google

nem türhető meg, mégsem volna célszerü és a bányászkodásra való kedvet előmozditó eljárás az, ha a bányahatóság a bányavállalkozót, — kinek gyakran sok akadálylyal kell megküzdenie, anélkül, hogy biztos sikerre tarthatna számot, — már előre is, nehezen teljesithető munkával megterhelni, őt folytonos aggodalmas gyámkodás által megriasztani és örökös büntetéssel bátortalanná tenni akarná.

Ily eljárás nemcsak a törvény célzatával állana ellentétben, de a legtöbb esetben teljesen céltalan is volna, mert azon előnyök, melyeket a zártkutatmányos az adományozás által nyer, ugyis arra sarkalják őt, hogy célja eléréseért küzdjön.

A bányakapitányság e szerint a bányabiztosság kerületére nézve is megállapitandó munkatartozás megállapitásánál teljes elővigyázattal köteles eljárni, mindig kellő figyelemmel lévén azon körülményre, hogy vajjon a zártkutatmányos nem bir-e több ily vágattal, vagy oly főfeltárási vájással a legközelebbi környéken, a melynél nagyobb tevékenységet fejt ki. Ezek alapján megállapitandó azon középut, mely a tétlent, a rosszhiszemü vállalkozót, nagyobb tevékenységre, vagy szinlelt munkájának felhagyására ösztönözze, ellenben a tevékeny, értelmes és jóakaratu vállalkozót nem terheli szükségtelenül.

Az á. b. t. 178. §-ában előirt kimutatások (üzemi jelentések), a bányabiztosságok kerületében levő zártkutatmányok után, ezeknél nyujtandók be. A kimutatások (üzemi jelentések) fölülvizsgáltatván, a szükséges jegyzetek a zártkutatmányi könyvbe bevezettetnek (V. minta). Ha a kimutatások megrovásra okot nem szolgáltatnak, az irattárba helyeztetnek.

Ha a bányahatóság az előadott munkát nyilván elégtelennek találja, köteles leend először a zártkutatmányost kellő határidő alatt való igazolásra felhivni és csak ha ezen igazolás sem felelne meg, köteles az á. b. t. 179. §-ában meghatározott szabályok szerint eljárni.

Zártkutatmányok azért nem érvénytelenek, hogy ha a munkálatok azokban meg nem kezdettek; ezen mulasztás a jogositványok elvesztését nem közvetlenül vonja maga után, hanem azért az illető az á. b. t. 174. és 242. §§-ai szerint a bányahatóságnak felelős. (15249/870. Fm. i. k. m. r.)

Digitized by Google

180. §. Ha a szabadkutató ezen munkát nem teljesiti, a nélkül, hogy magát előre nem látott és elkerülhetlen akadályokkal igazolhatná, ugy neki a legközelebbi félévre nézve büntetésseli fenyegetés mellett meghagyandó, miszerint a kiszabott munkát havonkint mutassa ki.

181. §. Ha valamely szabadkutatás a vájnamivelési jogositvány elvétele vagy az arróli lemondás által szabad rendelkezés alá esik s ha az valamely más jogositott kutató által ismét birtokba vétetik, a bányahatóság, az erről kapott jelentés folytán (22. §.), a birtokosnak tüstént a viszonyokhoz mért félévi munkát kiszabni köteles.

Haladékok. **182. §. Ha a bányának kiszabott folytonos üzlete (170. §. *b* bet.) az adományozott vájnamértékekben, bebizonyitandó külső, nem kedvező viszonyok — p. o. a forgalom megakadása miatt — vagy magában a vájnábani belső üzleti akadályok miatt, nem eszközölhető, ugy a bányahatóság a birtokosnak kellő haladékokat engedhet.**

Ezek azonban mindössze egy évnél tovább nem terjesztendők. — Ezen tartamon tuli meghosszabbitások, csak minden üzleti viszonyok ismételt, gondos kinyomozása után adathatnak. Továbbá a birtokos a haladék által semmi esetben sem mentetik föl azon kötelezettsége alól, miszerint a vájásnak biztos s a 174. §. határozatai szerint járható állapotban tartásáról gondoskodjék.

183. §. Oly események, melyek valamely bánya üzletét hosszabb időre lehetetlenné teszik, haladék hatályával birnak, de azok nyolc nap alatt a bányahatóságnak bejelentendők s ez vagy az eseménynek a helyszinéni kinyomozását tartozik elrendelni, vagy pedig a bányabirtokosnak meghagyni, hogy a bányamivelés ismétí fölvétele végetti munkák folyamáról és eredményéről, időről-időre, jelentést tegyen.

V. sz. 96. §. Szünetelési engedélyek (bányahaladékok) kutató-vájásokra (zártkutatmányokra) nem engedélyezhetők, mert a törvény azt tételezi föl, hogy azon kutató, ki valamely kizáró kutatási kört nyer, annak feltárására törekszik és eme kutató-vájását szakadatlanul (á. b. t. 174. §.) üzemben tartja.

Ha oly események következnének be, melyek a bányaüzem folytatását gátolják (u. m. vizbeömlés, omlás, léghiány, stb.), ugy a kutatónak összes tevékenysége ezen akadályok elháritására kell, hogy irányuljon, az időszaki üzemi jelentés (á. b. t. 178. §.) beterjesztésénél ugyis alkalma nyilik a feltárási vágat csekély előmenetelét ezáltal igazolni; ha ezt azonban nem tehetné, haladékra ugysem tarthat igényt.

Adományozott bányatelkek üzeménél ellenben főleg a föltárt ásványok lefejtésére (jövesztésére) fektetendő a fősuly.

Ezen üzemnek külső és belső akadályok állhatnak utjában (á. b. t. 182. §.) Az elsők időleges üzletpangás,

Digitized by Google

időszakos piachiány, véletlen pénzzavar, csőd, végrehajtás, gondnokság alá helyezés, hagyatéki tárgyalás, az üzemvezető halála stb. által okoztatnak. Utóbbiak omlás. égés, vizveszély, léghiány, gépek felállitása stb. által idéztetnek elő.

Ha ily esetek felsorolása mellett, bányamezők számára kéretik haladék, ugy a bányakapitányság, — melyhez minden haladék iránti kérvény beterjesztendő, — az esetet gondosan megvizsgálandja, mindig szem előtt tartván azt, hogy *indokolatlan* üzemszünetelésnek hely nem adható. Kellően indokolt, bebizonyitott vagy köztudomásu külső vagy belső akadályok létezése esetében a szünetelési engedély megadható.

A szünetelési engedély időtartama mindig a körülményektől függ és az akadály terjedelme és valószinü tartama szerint határozandó meg. Három egész hat hónapi idő rendesen elegendő lesz, mely időtartam szükség esetében utólagosan egy évre kiterjeszthető. Ha azonban ennél is hosszabb időre kéretik a haladék, az üzemviszonyok a helyszinén vizsgálandók meg, az akadályok pontosan megállapitandók és az elháritás rövidebb idő alatt való keresztülvitelét akadályozó okok hitelt érdemlőleg bebizonyitandók.

Minden szünetelési engedély alapföltétele, hogy a bánya biztos, járható állapotban tartassék (á. b. t. 171., 174. §§.) és külön megemlitendő, hogy eme kötelesség elhanyagolása esetében a haladék magától megszünvén, az á. b. t. 174. §-a teljes hatályba lép. Ha valamely szünetelési engedély iránti kérvény váratlanul bekövetkezett események folytán kéretik (á. b. t. 183. §.), ugy a haladékengedélyben az üzemakadály elháritását célzó munka folyamatáról szóló jelentés beterjesztésének ideje (időszak) is kiteendő. Ezen időszakok, a mentési munkálatok terjedelmére és erőszükségletére való tekintettel, ugy határozandók meg, hogy elkerülhető és nem okvetlenül szükséges levelezések mellőztessenek.

Minden szünetelési engedély, vagy ennek meghosszabbitása az adományozási könyvben (35. §.) az illető bányaműnél feljegyzendő.

---

184. §. Ha a külmértékekben vájnamüvelés üzetik, ugy a haladékok tekintetében is a vájnamivelésre nézve előadott határozatok érvényesek. Ezenkivül a bányamüvelésnek a külmértékekbeni

Digitized by Google

üzletére nézve haladékok csak akkor engedtethetnek, ha az helybeli akadályok miatt lehetetlenné tétetik.

Vájna-térképek.

185. §. Minden bányabirtokos köteles:

Mihelyest azon mellékvájások, melyekbe a vájna elágazik, száz ölnél (189.648·4 mm.) nagyobb kiterjedést érnek, azokról pontos bányamérnöki térképeket késziteni s azokra minden vájásokat akkép feljegyezni, hogy a vájnának minden további ötven ölnél (94.824·2 mm.) nagyobb kiterjedése a térképen előadassék.

A bányahatóságnak ezen térképek megszemlélése és lerajzolása, a bányamegyei térképek megigazitása és pusztán hivatalos használat végett, mindig szabadságában áll, minél azonban ezen utóbbiakban az adományozott mértékek, az azokban föltárt települési viszonyok előadására kell szoritkozni.

V. sz. 97. §. Az á. b. t. 185. §-ban előirt bányamérnöki térkép elkészitésére a bányabirtokos köteles vagy saját bányamérnökét alkalmazni vagy e célra egy teljesen képesitett müértőt fölkérni.

Csak ha ilyen egyén nem volna aránytalan költség nélkül megszerezhető, vagy ha annak nagy utat kellene tenni és ha a bányahatósági bányamérnök rendes hivataloskodásában ezáltal nem zavartatik, engedhető meg a bányabirtokos különös kérelmére az, hogy a felvétel és térképezés ezáltal eszközöltessék.

Ha valamely bányabirtokos hitelt érdemlőleg beigazolhatja, hogy az á. b. t. 185. §. szabályainak, tőle nem függő akadályok miatt, nem tehet eleget, ugy annak, az á. b. t. 245. §-ában megszabott következmények elháritása végett, kellő határidő tűzendő ki.

Az ily bányamérnöki térképek megtekintése a bányakapitányságnak jogában áll ugyan (á. b. t. 185. §.), ennélfogva azoknak beterjesztését megkivánhatja, de felelőssé tétetik arra, hogy ily térképek lehetőleg gyorsan visszaadassanak, hogy mint hivatalos titok kezeltessenek és hogy belőlük csak azon adatok vétessenek át a bányamegyei térképbe, melyek az adományozott mező fekvésére és a föltárt ásványtelep földtani viszonyaira vonatkoznak.

A bányakerületi térkép helyesbbitése időszakonkint, szabályszerint három-három évi időközökben eszközlendő.

Statisztikai kimutatások.

186. §. Minden bányabirtokos köteles a nyers ásványokról, az azokból készitett nyers termékekről, az arra forditott tüzi szerekről, a termékek értékéről, munkásai számáról és minőségéről s azok családjairól és más üzleti viszonyokról a bányahatóságnak a

Digitized by Google

kivánt kimutatásokat, hivatalos használat végett, vonakodás nélkül szolgáltatni.

V. sz. 98. §. Az á. b. t. 186. §-a által a bányabirtokosoknak előirt időszakonkénti kimutatások összeállitásának célja, hogy a pénzügyi ministerium a bányászatnak az egész országra vonatkozó nemzetgazdászati fontosságáról folytonos tudomással birjon.

E célból a bányakapitányságok minden év junius hó végével a ministeriumhoz fölterjeszteni tartoznak egy kimutatást:

a) a bányatelekálladékról, az alkalmazott munkásokról, az előfordult balesetekről és más fontos eseményekről . . . . ;

b) az összes bányatermelésről.

Ezen kimutatások körülményes jelentés kiséretében terjesztendők fel. E jelentésben megnevezendő a már fennállott és ujonnan szerzett zártkutatmányok, engedélyezett segédvájások és megyetárnák száma, továbbá kimeritő megbeszélés tárgyává teendők az azok üzeménél szerzett tapasztalatok és a legfontosabb javitások és ujitások, melyek a bánya- és kohó-üzemnél kisérletképen használtattak, vagy gyakorlatba vétettek, a fennálló terményelárusitási viszonyok; végre az előnyösebb vagy kevésbé előnyös eredmény okai, a bányászati vállalatok körül tapasztalt általános lendület, vagy hanyatlás és ennek oka; a munkások és bányatársládák állapota, az előfordult balcsetek és ezek oka, stb.

Ezen jelentés fentebbiek szerint tehát a bányászat és kohászat hű képét kell hogy adja.

Törvényszerü igazgatás.

187. §. Minden bányavállalkozó bányája üzleténél a bányatörvények megtartásáért a bányahatóságnak felelős. Ezen kötelezettség a mü haszonbérbe adása által sem szünik meg, az általános polgári törvénykönyv szerint illető viszkereset fennmaradván.

Ugyanez áll a közös bányának a bányakönyvbe bejegyzett tulajdontársairól is (136. §.), kik az őket illető kötelességek teljesitéseért egyetemlegesen felelősek.

Baleseteknél az általános bányatörvény 187. §. analogiájából a felelősség a bányaigazgatót terheli. (59.340/1888. Fm. i. k. m. r.)

188. §. Oly bányavállalkozók, kik a bányahatóság járásában nem laknak, kötelesek ezen járásban lakó fölhatalmazottat följe-

Digitized by Google

lenteni, ki az igazgatást kezelendi. Ezen szabály oly bányatársulatokra nézve is érvényes, melyeknek igazgatója a bányahatóság járásán kivül lakik.

Meghatalmazott bejelentése. **A többek által közösen mivelt bánya egyéb részbirtokosai (136. §.), lakhelyökrei tekintet nélkül, mindig egy a bányahatóság járásában lakó közös fölhatalmazottat tartoznak kirendelni.**

A magyar korona országain kivül lakó egyének azon esetben, ha a bányahatóságnál kutatási engedélyek megadását kérik, kötelesek az illető kérvényben egyuttal egy a magyar korona országainak területein lakó meghatalmazottat kijelölni, továbbá ezen kérvényt még felszerelni a kijelölt meghatalmazott a″on nyilatkozatával, hogy a meghatalmazást elfogadja s a bányatörvény szabályainak megtartásáért, valamint a bányahatóságok rendeleteinek teljesitéseért a felelősséget magára vállalja. Oly esetekben, melyekben a mondottak figyelembe nem vétettek, a kérvények visszautasittatni fognak. Midőn e meghatalmazási ügyekben az á. b. t. 188. §-ától való eltérés forog fenn, a bányahatóságok a ministeriumhoz indokolt előterjesztést tesznek s kerületen kivül lakó meghatalmazottat csak ministeri engedély mellett fogadhatnak el. Ha külföldön lakó bányavállalkozó kijelölt meghatalmazottja tisztéről időközben lemondana s az illető bányavállalkozó a bányahatóság felhivására három hónap alatt uj meghatalmazottat nem jelöl ki s ennek elfogadási nyilatkozatát nem mutatja be, a kutatási jogositvány hivatalból töröltetni fog. (10.206/1883. Fm. i. k m.)

Az I. bányakapitányság egy külföldi bányavállalkozó meghatalmazottját nem fogadta el, mert ez anyagi helyzeténél fogva az á. b. t. összes rendeleteinek teljesitéseért a felelősséget elvállalni képtelen volt, a mennyiben tőle a meghatalmazója nevére előirt bányamérték illeték behajtható nem volt. Ezen bányahatósági intézkedés elleni felfolyamodás tárgyában következő határozat hozatott:

„I. bányavállalkozó felfolyamodásának helyet nem advån, arra utasitom a bányakapitányságot, hogy felfolyamodónak hagyja meg, miszerint oly meghatalmazottat jelöljön ki, a ki az á. b. t. 187. és 188. §-ai értelmében minden törvényes kötelezettségének teljesitésére, igy a kiszabott illeték fizetésére is képes.“ (41.313/1883. Fm. i. k. m.)

A bányatörvény 188. §. 2. pontja szerint egy többek által közösen mivelt bányának részbirtokosai lakhelyükre való tekintet nélkül egy, a bányahatóság kerületében lakó meghatalmazottat kirendelni kötelesek. Tekintettel erre és arra, hogy ily bánya meghatalmazott nélkül nem lehet . . . . panaszlott határozatot oly hozzáadással tartom fenn, hogy a bányatelek részbirtokosai záros határidő kitüzése mellett egy uj közös meghatalmazott kirendelésére utasittassanak. (45.529/1885. F. i. és k. m. r.)

---

189. §. Ha valamely bányavállalkozó meghal, csőd alá kerül, vagy gondnokság alá helyeztetik, az illető biróság köteles a bányahatóságot arról értesiteni s neki a mű kirendelt igazgatóját megnevezni.

Digitized by Google

A statistikai üzletkimutatások, szolgálati rendtartások és a társládák rendszabályai feltétlenül illetékmentesek. *Ill. dijj. XII. t.*

Ha a bányatulajdonos a bányakapitányság ama felhivása folytán, hogy bányája üzembe helyezése iránt intézkedjék, ennek megtörténtét bejelenti és egyuttal a bányára nézve vevő ajánlását kéri, ez a beadvány bélyegmentességben nem részesül. (Közigazg. bir. 1961/894. sz.) Bányatulajdonosnak a bányakapitánysághoz benyujtott jelentése arról, hogy bányáját üzembe helyezte, bélyegköteles. (P. ü. közig. bir. 1961/94.)

Digitized by Google

NYOLCADIK FEJEZET.

A közgazdaságnak az az érdeke, amely a bányászat előmozditására a föld tulajdonjogának korlátozását megengedi, a bányatulajdoni joggal szemben is érvényesül s a *bányaszolgalmak* formájában jut kifejezésre.

Ez ismét jellemző sajátsága a bányatulajdoni jognak s a bányaszolgalmakban, melyek ősidőktől vele jártak, nemcsak azt az intézményt kell látnunk, amely az emberi gazdálkodás összes fajtái között leginkább egymás segitségére szorult bányavállalkozás magáncéljaira szolgál, hanem a közgazdaság céljait mozditja elő, amikor módot nyujt a természeti viszonyokban rejlő nehézségek könnyebb legyőzésére, különösen pedig arra, hogy a beruházások igényelte tőke lehetőleg megkiméltessék.

A bányaszolgalmak, melyekről az ált. bányatörvény 191—109. §-ai rendelkeznek, mindig a törvényből származnak s szerződés avagy a hatóság határozata csakis az azokra való igény érvényesitésének formája, mely a kivitel módját szabályozza. Forrásuk azonban a törvény s már a legrégibb bányarendszabályok részletesen intézkedtek felőlük. Téves tehát a 193. §. cime, mely azok *származását* vezeti vissza a szerződésre avagy a 194. §-ban a hatóság határozatára.

Megjegyzendő itt, hogy a bányaszolgalmak, a fogalomnak megfelelőleg, kizárólag *türésre* szoritkoznak s ezzel az sem áll ellentétben, hogy a 195. §. szerint a szolgáló bányatelek birtokosa a bányatermények szállitását megfelelő ellenérték fejében magához vonhatja.

A szolgalmak érvényesitése körül az eljárást a végr. szabályok 100. §-a szabja meg.

Fontos a 197. §. rendelkezése, amely a bányaszolgalmak gyakorlásából származó követeléseket a jelzálogos hitelezőkkel szemben is előnyben részesiti. A hite-

Digitized by Google

lezőknek ezáltal kockára tett érdekeit kijátszás ellen csakis a bányahatóságok felügyeleti joga biztositja s feladatukká teszi, hogy az igénybe vett szolgalmak szükséges voltát és az azok fejében járó kárpótlás mértékét tüzetesen vizsgálják s kellő korlátok közé szoritsák. Az utóbbira törekszik különben a törvény is, amikor a kárpótlás maximumát esetenkint megszabja.

Az ált. bányatörvény ezen fejezetének első szakasza, a 191. §. sürgős szükség esetében segitség nyujtására kötelezi a szomszéd bányák birtokosait, tehát nem is a szolgalmak közé tartozik. A szolgalmak ezen, nem tűrésre, hanem tevékenységre irányuló kötelezettségtől, amely a közrendészet körébe tartozik, abban is különböznek, hogy nem csupán veszedelem esetére vonatkoznak.

Az áttörések tekintetében, melyekre a 198—199. §-ok vonatkoznak, az ideigl. törvk. szabályok 17. §-a az elévülést, illetőleg elbirtoklást kizárja.

Digitized by Google

A bányavállalkozóknak egymás közötti viszonyáról.

Kölcsönös segedelem nyujtása.

190. §. Minden bányavállalkozó köteles, mihelyest a szomszéd bányákbani baleseményekről értesül, minden rendelkezésére álló munkásait, a mennyiben saját bányájának veszélyezése nélkül eszközölhető, mérsékelt kárpótlás mellett segélynyujtásra forditani.

Bányaszolgalmak.

191. §. Minden bányavállalkozó köteles továbbá, a mennyiben ezáltal saját bányája nem szenved vagy nem veszélyeztetik, kellő fizetésért;

***a*) a szomszéd bányajogositottaknak, saját tárnái, aknái, kiszállító, légvezető vagy vizemelő gépei, bánya- és vasutjai, hidjai és padlói használatát megengedni;**

***b*) az idegen vájnákbani bányamivelés előnyősebb üzlete végelti segédvájásnak saját telkéni létesitését, vagy más vájnákhoz tartozó, avagy önálló segédvájásoknak (85—89. §§.) saját vájnamértékein keresztül vezetését megengedni. A segédvájás által idegen telken nyert föntartott ásványok a telek tulajdonosát illetik s neki a kiszállitási költségek megtéritése mellett átszolgáltatandók.**

192. §. Egy segédvájás vállalkozója sincs feljogositva, az adományozásnál kiszabott üzleti tervtől eltérni, vagy szárnyvájásokat, oldalvájásokat nyitni, oly célból, hogy azáltal valamely más vájnának segély nyujtassék, mindaddig, mig ezen vájna birtokosa azt nem kivánja. Ha azonban az oldal- vagy eltérő vájás a segélyre szorult vájna birtokosának beleegyezésével létesittetik, ugy ez köteles az avval járó költségeket is viselni.

Ha a segédvájás birtokosa ily szükséges oldalvájást nyitni vonakodnék, a segélyre szorult vájna birtokosának jogában áll azt saját költségén eszközölni.

Származásuk: Szerződés által.

193. §. Ha a 191. §-ban emlitett bányaszolgalmak megengedése iránt az érdeklettek között egyezség jő létre, az a bányahatóság elé terjesztendő, mely azt a megtéritésnek mind szükséges, mind pedig arányos volta iránt tett nyomozás után helyben hagyandja s a birói hatósággal a bányakönyvbe leendő bejegyzés végett közlendi. (197. §.)

V. sz. 99. §. Habár az á. b. t. 193. §-ában föltételeztetik, miszerint az á. b. t. 191. §-ában felsorolt bányaszolgalmak és az ezek iránt felmerült esetleges ellenszolgálmányok tárgyában egyezség létrejött, a törvény ily egyezségek érvényességére a bányahatóságoknak a kárpótlás iránti határozatát kivánja.

A megerősitést a bányakapitányság — az összes körülmények gondos megfigyelése mellett — adja meg.

E mellett különösen szem előtt tartandó, hogy ily szolgalom iránti szerződések, az á. b. t. 197. §-a értelmében, a jelzálogos hitelezők ellenében is érvényesithetők és hogy azok még az á. b. t. 268. §-a szerinti csőd és végrehajtási esetekben is elsőbbséggel birnak.

Digitized by Google

Egyes bányamüveknek tulhajtott ellenszolgálmányok stb. által való tulságos és nagymérvü megterheltetése folytán a hitelezők jóhiszemüleg szerzett jelzálogi követelései veszélyeztethetnének, sőt megsemmisülhetnének, mi a bányászat általános hitelének hátrányára szolgálhatna.

A bányahatóságnak tehát oda kell törekedni, hogy ily szándékos vagy gondatlanságból származó csalódások az által hárittassanak el, hogy az egyes bányamüvekre ily terhek szükségtelenül ne rovassanak.

---

194. §. Ha az érdeklettek meg nem egyezhetnek, a bányahatóság tartozik a szolgalom elvállalását tárgyazó kötelezettség és annak terjedelme iránt határozni, a kárpótlás összegét pedig, egyelőre a jog utjának föntartása mellett, netalán müértők közbejöttével megállapitani. *A hatóság határozata által.*

195. §. A tárnák, aknák, szállitó, légvezető vagy vizemelő gépek közös használatáért, a szolgalom alatti mü birtokosa az üzleti és föntartási költségekhezi aránylagos járulást és segédbért igényelhet, mely azonban az uralgó jószágnak bebizonyithatólag megkimélendő üzleti költségek tiz százalékánál többet nem tehet. *A kárpótlás meghatározása.*

A bányatermékeknek vagy szükségleteknek idegen bányavaspályákon, csatornákon, vagy más szállitó intézetekeni szállitása. a szolgalom alatti mü birtokosának, ha ő azt kivánja magának, átengedendő s az azérti kárpótlás neki, saját szállitási költségei szerint, azoknak legfölebb is 50 százalékát, előállitási költségek és rendkivüli események fejében, hozzászámitva fizetendő.

V. sz. 100. §. Ha valamely bányaszolgalom (á. b. t. 191. §.) megengedhetőségének szükségessége kétségbe vonatik, vagy ha a felek a kárpótlás iránt megegyezni nem tudnak és ha ez iránti panaszok a bányakapitányságnál benyujtatnak, ugy ez az érdekelt bányamüvek megvizsgálását elrendelni köteles, mely vizsgálatnak feladatát a rendszeres, gazdaságilag helyes és könnyitett bányaüzem, a lehetőleg hátrány nélküli közös használat, a fennalló gazdasági és müszaki viszonyok, a méltányossági szempontok tekintetbe vétele mellett, a kárpótlás megitélhetése és megállapithatása céljából szükséges adatok beszerzése képezi. *Bányaszolg. iránti perek elintézése.*

Midőn valamely nagy kiterjedésü vagy tartós szolgalom megállapitásáról, — értékes, elővigyázattal kezelendő üzemi készületek használatáról, — vagy tetemes kártalanitási összegről van szó, a bányakapitányság mindig két tapasztalt, bizalomra méltó szakértő meghivása

Digitized by Google

mellett fog eljárni és nemcsak az előbb emlitetteket fogja fontolóra venni, hanem azon körülményeket és elővigyázati szabályokat is tárgyalás alá veendi, melyek tekintetbe vételével a szolgalom alatti birtok a legkevésbbé kényelmetlen, a hátrányt lehetőleg elhárító közös használat létesülhet és megbeszélés tárgyává teendi a szolgalom alatti tárgy üzemi és fentartási költségeihez való hozzájárulási arányt és végre a méltányosnak látszó segédbért.

A kérelmezett közös használat csak akkor tagadható meg, ha a szolgalom alatti bányászatra ezáltal tényleg üzemi hátrányok származnának (a bányamunka, a szállitás, a légvezetés és vizmentesités akadályozása által) vagy veszély (bányanyiladékainak biztositó müvei, gépei stb. tekintetében) keletkezhetnék, vagy ha az uralgó jószágra ezáltal háromló előnyök nem állanának bányagazdászati arányban a szolgalom alatti müre nehezedő terhekkel, vagy ha végre a közös használat másként foganatositható egyéb módok alkalmazása mellett szükségtelennek bizonyulna.

A bányakapitányság ezek után, mindeme körülmények tekintetbe vétele mellett, a beterjesztett tárgyalási iratok alapján, az á. b. t. 194. §-a szerint eljárni és határozatot hozni köteles.

A kárpótlás előzetes meghatározásánál következő elv képezi a kiinduló pontot: mivel előzetes biztonságot kell arról szerezni, hogy az illető bányabirtokos saját bányaüzeme ezáltal sem hátrányt nem szenved, sem veszélyeztetve nincs és mivel az üzem és fentartási öszszeghez való hozzájárulás, annak számadás szerinti kimutatása és a szolgalom alatti tárgynak használatában való részvét már előzetesen kideritendők, a megállapitásnál egyedül a segédbér meghatározásáról van szó, minél alapul kizárólagosan azon megtakaritott összeg veendő, melyre az uralgó jószágnak a fentemlitett hozzájárulásokon felül még jogos igénye van és mely öszszegnek legfeljebb 10%-a itéltethetik meg segédbérként. Ez alól kivételt csak idegen bányavasutak közös használata képez (á. b. t. 195. §.)

Hogy a bányaszolgalmak az adományozási könyvben, ugy a szolgalom alatti, mint az uralgó bányászatnál is bevezetendők, már a 35. §-nál emlitve volt.

Szolgalmi kártalanitási összegek iránti viszály törvény utjára tartozik. (1879. Fm. i. k. m. r.)

Digitized by Google

Haszonbérlő, külön meghatalmazás nélkül a bányatulajdonos részéről szolgalomkérésre nincs jogositva. (Fm. i. k. m. r.)

196. §. A bányaszolgalom gyakorlásánál okozott kár esetében az uralgó jószág birtokosa nemcsak saját, hanem alattvalói hibájáért is felelős. *Szolgalom gyakorlásával okozott kár.*

197. §. A bányaszolgalmak iránt a bányahatóság által helyben hagyott szerződvények (193. §.) vagy az ezen hatóság által azok iránt hozott határozatok, a szolgalom alatti s az uralgó jószág jelzálogos hitelezői irányában is hatályosak. *Jelzálogos hitelezők.*

198. §. Ha a bányabirtokosok vájnáikkal nyilt áttöréseknél összetalálkoznak, kötelesek tüstént bányamérnök közbenjöttével meghatározni, hogy ezen áttörésben a mindkét részröli vájnamértékek határa hol létezik és ezt alkalmas és tartós módon megjelölni. *Találkozás áttöréseknél.*

Villongás esetében a bányahatóság köteles az egyik vagy másik fél kérelmére a hites bányamérnököt a vájnamértékek határának kitudása végett kiküldeni s az eredményről mind a két felet értesiteni. Az eldöntésig köteles mind a két fél az áttörésnéli vájását abbanhagyni, de az áttörési darabot a maga oldalán fönn és járható állapotban tartani.

199. §. Nyilt áttöréseknél, oly bányamegyékben, melyekben különös alapszabályok léteznek, vagy oly vájnamértékekben, melyek még a régibb törvények szerint adományoztattak, a mennyiben a bányamegyei alapszabályok vagy azon bányatörvények, melyek szerint az adományozás történt, különös szabályokat tartalmaznak, az azokban előadott határozatok tartandók meg.

Id. t. sz. 17. §. Törvényesen szerzett és törvényes miveléssel fentartott bányatelkekre való berontásnál vagy biróilag kijelölt földszinti vagy földalatti bányahatároknak erőszakos megsértése, áthágása, vagy áthelyezésénél az elévülésre való hivatkozás semmi esetben sem fogadtatik el. *Elévülés.*

V. sz. 101. §. Az á. b. t. 190. §-ában foglalt, a nyilt áttörések esetére vonatkozó régibb bányarendtartásokra való utalás kiváltképen ott bir kiváló fontossággal, hol a hosszmérték szerinti adományozás csak bizonyos telérre vonatkozik és melyre vonatkozólag a régibb bányarendtartásokban kimeritő utasitások foglaltatnak. Ezen utasitások az adományozott telér vagy szakadék azonosságának megállapitására vonatkozik.

Mindaddig tehát, mig egyes kerületekben ily régi telér-adományozások fennállanak, az azokban s nyilt áttöréseknél, a lefejtés előjogának megállapitása körül keletkezett villongások eme régi törvények szerint itélendők meg.

Digitized by Google

Ha ily kérdésekben a bányahatóság segitsége kéretik, ez a vitás tárgyat minden egyes esetben a helyszinén meg fogja vizsgáltatni és az érdekelt felek meghivása mellett, a még érvényben álló szabályokra való utalással, békés egyezség létrehozatalára fog törekedni.

Midőn ezen egyezség létrejötte nem sikerül, a bányahatóság a régibb bányarendtartások szerinti elővigyázati szabályok elrendelésére fog szoritkozni és a viszálykodókat a törvény utjára fogja utasitani.

A visszahelyezés és kártérités iránti kérelem ugyanazon jogalapon, t. i. bányatelekbe történt átlyukasztáson alapulván, mindkettő egy keresetlevélben érvényesithető. A kamat és perköltség is megitélendő, ha oly feltünő gondatlanság forgott fenn, mely az illetőt teljes elégtételre kötelezi. (Legf. itélősz. 7/1878. sz.)

Vitás határok felmérése iránt biróságon kivül felvett jegyzőkönyvek, ivenként (50 kr.) 1 korona; biróság által felvett ebbeli jegyzőkönyvek, ivenként (36 kr.) 72 fillér.

Digitized by Google

KILENCEDIK FEJEZET.

Az ókorban jóformán csak rabszolgák, hadifoglyok s bányamunkára itélt rabok dolgoztak a bányákban. A középkorban azonban keresett emberek voltak a bányászok, kiket nevezetes privilegiumok árán csalogattak országukba egyes fejedelmek s akárhány példa van rá, hogy a magyar bányamunkásoknak is nagy becsülete volt mindenütt.

Ez a kiváltságos helyzet a legujabb korig megmaradt, ugy, hogy egy félszázad előtt még számos adókedvezményt élveztek, külön biróság alá tartoztak s nem állitottak katonát.

E mellett azonban a bányászat kamerális jellege mellett többé-kevésbbé mindenütt a kamarai administráció közvetlenül belenyult szolgálati viszonyaikba s a munkaadó bányavállalkozóknak egyáltalán nem engedett szabadkezet a szolgálati szerződés körül.

Az ált. osztr. bányatörvény egyike volt az elsőknek, mely a bányamunkások szolgálati viszonyát a szerződő felek kölcsönös megegyezésének szabadságából származtatta s csak a legszükségesebbre szoritkozó korlátozásokat és csak külön szerződés hiányában pótlásul állapitotta meg.

Ezt a teljes szabadságot azonban a legtöbb állam azóta ismét félretette. Korunk szociális mozgalmai s az az altalános irányzat, amely az individualizmus helyére minden téren állami beavatkozást követel, számos munkástörvényt hozott létre, ugy, hogy e tekintetben az ált. bányatörvény éppen egy félszázaddal maradt

Digitized by Google

el, noha ezek a munkástörvények legnagyobb részben ujabb keletüek s a bányamunkások szolgálati viszonyait főleg az 1889. évi nagy munkásmozgalmak folytán vetették szabályozás alá.

Nálunk a szolgálati viszonyokat leginkább a külön szerződést pótló *szolgálati rendtartás* (200. §.) rendezi, melynek megállapitása és kifüggesztése kötelező s amelyet a bányahatóság hagy jóvá. A törvény taxative sorolja fel, miről kell rendelkeznie, mig ezen fejezet többi szakaszai (201—205. §.) csupán a kilépés feltételeit szabják meg, melyektől eltérésnek nincs helye. A 206—209. §.-ok csupán a nyilvántartásról rendelkeznek. A munkaidő, gyermekek és nők foglalkoztatása felől nálunk törvény hiányában a bányakapitányság *bányarendőri szabályai* (Függelék) intézkednek, ami annyival szükségesebb, mert az a vélemény, hogy mindenütt, ahol a bányatörvény nem rendelkezik, az általános törvények, tehát az ipartörvény határozatai veendők alapul, már csak azért sem állhat meg a 2. §. rendelkezése dacára, mivel ezt az ipar-törvény 183. §-a kifejezetten kizárja.

Hanem azért nálunk is növekszik az állam befolyása a munkások szolgálati viszonyaira. Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-c. a bányászkodásra is kiterjed s külön rendelet irja körül annak alkalmazását.

Ezenkivül a munkások egészségügyét az e fejezet végére illesztett miniszteri rendeletek szabalyozzák, mig a munkások baleset elleni védelméről szóló 1893. évi XXVIII. t.-c. s az iparfelügyelők abban meghatározott jogköre csak erőltetve alkalmazható a bányászatra s noha a kisérletek nem hiányzottak, valójában eredményre nem vezettek, mert a bányahatóságoknak ide vonatkozó hatáskörét a törvény csakis kifejezetten szüntethetné meg, ami eddig nem történt meg.

Megjegyzendő még, hogy a 204. §. ugyan a büntető törvényekre bizza a munka beszüntetésére vonat-

Digitized by Google

kozó összebeszéléseket, a büntető törvények azonban csak a magánosok elleni erőszak formájában (1878. évi V. t.-c. 177. §.) a munkaszünetelés s béremelés erőszakolását bünteti, az ipartörvény pedig (1884. évi XVII. t.-c. 163. §.) efféle összebeszélések, megegyezések érvénytelen voltát állapitja meg. Maga a munkából való tömeges kiállás, a közös munkaszüneteltetés, nálunk mindaddig nem büntethető, mig a munkások szabad akarata jut benne érvényre.

Digitized by Google

A bányabirtokosoknak hivatalnokaikhoz és munkásaikhozi viszonyáról.

Szolgálati rendtartás.

200. §. A felügyelő és munkás személyzet szolgálati viszonyairól mindenik münél szolgálati rendtartás készitendő, a bányahatóság által dologértők meghivása mellett gondosan megbirálandó, a jóváhagyás megtörténte után közhirré teendő s a dolgozó mühelyekben mindig kifüggesztve tartandó A szolgálati rendtartásba tartoznak különösen következő határozatok:

a) **a munkások és felügyelők különböző osztályairól és szolgálati müködéséről, nemkülönben a nők és gyermekeknek a bányamivelésre alkalmazása iránt a helyek különbsége szerint különböző határozatokról, azoknak testi erejét s az utóbbiaknál, azoknak az oktatásbani törvényes részesülését figyelembe véve;**

b) **a munkások és felügyelők közötti viszonyról;**

c) **a munka idejéről és tartamáról;**

d) **a szolgálatban és azonkivüli magaviseletről;**

e) **a divatozó bérfizetési viszonyokról;**

f) **a megbetegedés vagy szerencsétlenül járás esetébeni illetékekről;**

g) **a szolgálati rendtartás áthágása esetébeni pénz- és munkabeli büntetésekről;**

h) **azon esetekről, melyekben a szolgálati viszony tüstént megszüntethetik.**

A bányabirtokosok s a felügyelői és munkás-személyzet között a szolgálati viszonyból felmerülő viszályos ügyekben a bányahatóságnak csakis békéltető szerepe van s azon esetben, ha annak az ügy békés kiegyenlitése nem sikerül, a bányatörvényhez kiadott végrehajtási szabályok 102. §-nak utolsó bekezdése értelmében az illető visszályos felek netaláni igényeinek érvényesitése végett a törvény rendes utjára kell, hogy lépjenek. (40.143/1895. Pü. m. r.)

Vasárnapi munkaszünet.

«Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről» szóló 1891. XIII. t. cikk 5. §-a szerint a bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdére, valamint az állami egyedáruságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve kivételesen vasárnapokon is végezhető munkának engedélyezése iránt.

Az «ipari munkának vasárnapi szüneteléséről» szóló 1891. évi XIII. t. cikk 5. §-a szerint a bányászati és kohászati üzemekre, az állami egyedáruságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve a kivételesen vasárnapokon és Szent-István király napján is végezhető munka engedélyezése, s illetőleg rendeleti uton való szabályozása iránt az idézett törvény 3. és 4.

Digitized by Google

§-aiban foglalt elvek alapján a pénzügyminiszter intézkedvén, e felhatalmazás alapján rendelem, hogy az ipari munka az alább felsorolt hivataloknál, üzemeknél, vállalatok- és raktáraknál ugyancsak az alább előadott módozatok mellett, vasárnapokon. valamint Szent-István király napján is végezhető lesz. Még pedig:

1. Mert az üzem félbeszakitása lehetetlen, végezhetők:

1. a bányászati és kohászati iparnál:

a) a vizmentesités és légvezetés céljából szükséges munkák;

b) a javitómunkák aknákban, tárnákban, járó- és szállitó-nyilámokban, gépeken, gőzkazánokon és azokhoz tartozó berendezéseken, továbbá az ilyen javitó munkák miatt szükséges műhelyi munkák, melyek az üzem megakasztása nélkül köznapon nem végezhetők;

c) a félbeszakitást nem tűrő munkák ércelőkészitő, ércfeldolgozó, pörkölő, olvasztó, foncsoritó, lugzó, fémválasztó, villamos fémejtő müvekben, valamint az ezekkel kapcsolatos vegyi müvekben, sófőzőknél és a kokszkemencéknél;

2. a pénzverő üzemnél az olyan javitó munkák, a melyek az üzem nagyobbmérvü megszakitása nélkül köznapon nem végezhetők;

3. a sójövedék körében a már megkezdett sóberaktározás befejezéséhez az államtulajdon biztositása céljából szükséges ipari munka.

III. Mert a közérdek követeli a folytonosságot, végezhetők:

1. a bányászat és kohászatnál, a dohányjövedék telepeinél és gyárainál mindazok a munkák, a melyek elhalasztása a földfelület, illetőleg a mütelep biztonságát, személyek életét vagy egészségét veszélyezteti;

2. a kőszénbányákban a termelés munkája, ha rendkivüli körülmények folytán a kőszéntermelést folytatni kell, amihez azonban külön bányahatósági engedély kell, a mely csak meghatározott időre szólhat. (37·892. 1891. Pm. r.)

Az ipari munkának vasárnapi szünetelésérõl szóló 1891. évi XIII. t.-c. 5. §-ának végrehajtása tárgyában kibocsátott 1891. évi 1740. p. m. számu rendeletnek a bányászati és kohászati üzemekre vonatkozó része ugy értelmezendő, miszerint csakis a 4. §. 2. pontja alatt emlitett munkálatokra nézve, melyeket a kőszén-

Digitized by Google

termelés érdekéből bizonyos rendkivüli körülmények között folytatni kell, szükséges a vasárnapi munkaszünetelés alól a bányahatóság részéről bizonyos időre külön engedélyt kieszközölni, mig a rendeletben előfordult többbi munkálatoknak foganatosithatása ily engedélyhez kötve nincsen, hanem azokat az illető vállalatok a rendelet korlátai között szabadon eszközöltethetik. (60975/1891. P. m r.)

Minthogy V. raktárnoki minőségben R. kőszénbányájánál volt alkalmazva, a szóban forgó vitás ügy, tekintettel az 1884. évi XVII. t.-c. 183. § ának c) pontjára, nem esik az ipartörvény rendelkezései alá, s arra a főszolgabirónak, mint iparhatóságnak hatásköre ki nem terjed; és tekintettel arra, hogy az R. bányatulajdonos és V. raktárnok közti viszony az 1876. évi XIII. t.-c. rendelkezései alá sem vonható, a jelen ügy az általános magánjogi szabályok szerint itélendő meg és igy birói utra tartozik. Ily körülmények közt, miután az 1884. évi XVII. t.-c. 176. §-a alá csak azok a határozatok esnek. melyeket az iparhatóság az őt megillető hatáskörben hoz, ehhez képest a kérdéses 176. §. ama rendelkezése, hogy az iparhatóság minden felebbezés kizárásával dönt és a határozatával meg nem elégedő fél csak a törvény rendes utjára léphet, ezen a 176. §. alá nem vonható ügyben nem alkalmazható. (81.692/1894. keresk. min.)

A szolgálat fölmondása.

201. §. **A mennyiben szolgálati szerződvények vagy a szolgálati rendtartás által más intézkedések nem tétetnek, a hivatalnokok és felügyelők csak három hónapi, a munkások pedig tizennégy napi felmondási határidő után léphetnek ki, vagy bocsáttathatnak el a szolgálatból.**

Elbocsájtás fölmondás nélkül.

202. §. **Oly hivatalnokok, felügyelők vagy munkások. kik valamely büntettben, valamely nyereségvágyból eredő, avagy a közerkölcsiséggel ellenkező vetségben, avagy ilyes kihágásban bünösöknek itéltetnek. vagy kik uruk személyének, becsületének avagy tulajdonának biztonsága ellen valamely az általános büntető törvény szerinti vétségben vagy kihágásban bünösökké válnak, urok által a szolgálatból tüstént elbocsáttathatnak. habár a szolgálati szerződvényben vagy a szolgálati rendtartásban az iránt más, vagy éppen semmi határozat sem foglaltatnék is.**

203. §. **Hasonlókép megelőző felmondás nélkül tüstént elbocsáttathatnak azok is, kik a hüség, szorgalom s az elöljárók iránt tartozó tisztelet és engedelmesség tekintetében, lényeges kötelességsértésekben teszik magukat bünösökké, kik szolgálatukkal egybe nem férő mellékes ügyletet folytatnak, vagy kik a müviszonyról szolgálatukban szerzett ismeretekkel urokra nézve káros visszaélést követtek el.**

Munkások összebeszélése.

204. §. **A bánya- és hutamunkásoknak a végetti összebeszélései, hogy munkamegtagadás, a szolgálatbani ellenszegülés, vagy más eszközök által magasabb bért, vagy más feltételeket csikarjanak ki s az errei izgatás mikép legyen megbüntetendő, a büntető törvény szabályai (481. §.) által határoztatik meg.**

Digitized by Google

VII. fejezet. *A magánosok elleni erőszak.* 177. §. A magánosok elleni erőszak vétségét követi el, és hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő: a ki a munkabér felemelése vagy leszallítása végett valamely munkás vagy munkaadó ellen erőszakot követ el, azt szóval vagy tettel bántalmazza, vagy erőszakkal fenyegeti. *1878. évi V. t. c. (Büntető törvkv).*

Ugyanezen büntetés alá esnek azok is, a kik gyárak, műhelyek vagy azon helyiségek előtt, a hol munkások dolgoznak, vagy a munkaadó, munkavezető lakasa, illetőleg tartózkodási helye előtt összecsoportosulnak a végett, hogy a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák, vagy pedig a munkásokat a munka elhagyására birjak.

163. §. Összebeszélések, ... melyekkel a munkások . . . . oda törekszenek, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszeritsék s általában tőlük jobb munkafeltételeket csikarjanak ki, ugyszintén mindazon egyezmények, melyek által azoknak támogatása céloztatik, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak . . . . jogérvénynyel nem birnak. *1879. évi XL. t. c. (Bünt. törvkv. a kihágásokról).*

164. §. A ki a 162. §-ban emlitett összebeszélések és egyezmények létesitése, terjesztése vagy foganatositása céljából a . . . munkásokat . . . . . szabad akaratuk érvényesitésében fenyegetés, vagy tettleges bántalmazás által akadályozza, vagy akadályozni törekszik: . . . . . . 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és 30 napig terjedhető elzárással büntetendő.

---

205. §. Viszont oly bántalmazások miatt, melyeket a felügyelők és munkások s oly lealacsonyitó bánásmód miatt, melyeket a hivatalnokok elöljáróiktól szenvednek, a kikötött ápolás megtagadása, a bérnek a meghatározott időbeni ki nem fizetése s a szerződvényeknek más lényeges megsértései miatt, a munkások, felügyelők vagy hivatalnokok is egyszerü jelentés folytán kiléphetnek a szolgálatból. *Kilépés felmondás nélkül.*

206. §. Mindenik bányavállalkozó köteles, felügyelő és munkás személyzetével legalább is évnegyedenkint, a szolgálatbóli kilépésnél pedig tüstént számolni; a szolgálatadónak a munkásoni követelései miatt ez utóbbitól a szolgálatbóli kilépés meg nem tagadtathatik. *Leszámolás.*

Digitized by Google

207. §. . . . .

Ezen szakaszt az 1881. évi LX. t.-c. (a végrehajtási eljárásról) 54—63. §-ai hatályon kivül helyezték.

Bizonyitvány. **208. §. Mindenik bányamunkásnak vagy felügyelőnek kilépése alkalmával bucsulevél (elbocsátási bizonyitvány) adandó, melyben azon munkásosztály, melybe ő tartozik; azon társpénztár, melybe be van jegyezve s azon idő, melyre ő abba befizetett, végre a szolgálatba be- és abbóli kilépés napja kijelölendő.**

Oly munkások vagy felügyelők, kik már egyszer valamely ausztriai bányánál szolgáltak, elbocsátási bizonyitvány nélkül egy bányabirtokos által sem vétethetnek fel a szolgálatba.

Legénységi névkönyv. **209. §. Mindenik münél, valamennyi bányamunkásokról és felügyelőkről kimeritő legénységi névkönyv vezetendő s ez a bánya és politikai hatóságnak, valahányszor kivántatik, előmutatandó.**

V. sz. 102. §. Habár az á. b. t. 200. §-aban, a szolgálati szabályzatok szerkesztésénél mérvadó irányelvek tárgyalva vannak, melyeknek áthágásánál a szükséges kiegészités eszközlendő lesz, — mégis fontos marad, hogy a bányakapitányságok oda törekedjenek, miszerint legalább egy s ugyanazon bányakerület számára szerkesztett szolgálati rendszabályok azonosak legyenek.

Midőn ez alkalomból egész általánosságban a 8., 27. és 37. §§-ra utaltatik, a bányakapitányságoknak még kötelességévé tétetik, hogy nemcsak a hivatal-területükön alakult kerületi választmányokat, hanem egyszersmind a nagyobb bányavállalkozókat is szólitsák föl szolgálati szabályzat-tervezetek beterjesztésére, mi mellett, a törvényes szabványokon kivül még minden, az illető kerületre mérvadó üzem-, szokás- és munkásviszonyok sajátságai is tekintetbe veendők lesznek.

Ha a kerületben e tárgyban azonban oly lényeges nézeteltérések mutatkoznának, hogy a bányatulajdonosok megegyezése létre nem jöhetne, ugy a bányakapitányság azokkal az ügyet külön megbeszélendi, és lehetőleg oda fog törekedni, hogy a megegyezés sikerüljön, — e mellett azonban jól megfontolandja, hogy a bányatulajdonosok érdekei épugy, mint a munkásokéi, hogy ezek sanyargatása (túlterhelés, ki nem elégitő bérviszonyok, betegek és elszerencsétlenültek elégtelen gondozása, túlszigoru büntetések által) már humanitási szempontból sem engedhető meg, és hogy rossz bánásmód gyakran erkölcsi elfajzásra vezethet, és a bányászat általános felvirágozását csak hátráltatná.

A bányakapitányság tehát a megegyezés létrehozására kell hogy törekedjék, és bebizonyitott okok

Digitized by Google

nélkül, a bányakerületben megállapitot általános szolgálati szabályzattól való eltéréseket meg nem engedhet.

Ily elfogadott és megerősitett szolgálati rendszabályok a kerületi bányabirtokos költségén kinyomtatandók lesznek. A bányakapitányságok azoknak a rendelkező helyiségekben és egyéb fölszini műhelyekben való kifüggesztésére vonatkozó utasitásokat ki fogják bocsátani.

Ha a kerületben kincstári bányaművek léteznek, ugy a bányakapitányság a szolgálati rendszabályok kibocsátása végett azok előljáró igazgatóságaihoz fog fordulni, melyek azután hatáskörükhöz képest ezeket vagy maguk szerkesztendik, vagy azok szerkesztésére a felhatalmazást magasabb helyről ki fogják kérni. Megjegyzendő azonban, hogy az ily szolgálati szabályzatok is meg kell, hogy feleljenek a törvény követelményeinek.

A szolgálati szabályzatok kezelése, a IX. fejezet további rendelkezései szerinti eljárás fölötti felügyelet, és az á. b. t. 247, 248. §§-ai eseteiben való büntetések kiszabása tisztán a bányakapitányságok hatáskörébe tartozik; — ha azonban kölcsönös jogok és kötelezettségek tárgyában panaszok emeltetnek, és ezek békés uton ki nem egyenlithetők, ugy a perlekedők az illetékes törvényszékhez utasitandók.

Tekintve, hogy felebbező bányászi minőségénél fogva az 1874. évi XXXIII. t.-c. 10. §-ban érintett gazdai hatalom alatt nem áll, s e törvényszakasz rendelete reá nem alkalmazható, ennélfogva ez alapon tőle a választói jogosultság meg nem tagadható. (19/1876. sz. Kur.)

A kincstári bányamunkások és azok nejei italméréssel nem foglalkozhatnak. (47.331/1893. Pm. r.)

A bányamunkások egészsége érdekében a belügyministerium a következő rendeleteket bocsátotta ki:

Azon körülmény folytán, hogy a németországi határhatóságok a Magyarországból odaérkező bányászok közül csakis azokat bocsátják át, kikről az előzetesen megtartott orvosi vizsgálat kideriti, hogy nem szenvednek az anchylostomum duodenale (dochnius duodenalis) nevü bélféreg által előidézett s „bányaaszály“ vagy „bányaféreg“ nevek alatt ismert betegségben, szükségesnek láttam beható tájékozást szerezni arról, hogy az emlitett élősdi bélféreg hazai bányahelyeinken tényleg mily mérvben van elterjedve.

E végből a pénzügyi minister ur hozzájárulásával saját szakközegeim által az ország különféle vidékein fekvő, részint

Digitized by Google

kincstári, részint pedig magántulajdont képező bányákat, s ezeknek munkásait vizsgálat alá vétettem.

Miután ezen vizsgálat kideritette, hogy a szóban levő betegség bányamunkásainknál — habár távolról sem oly mértékben, mint évekkel ezelőtt, de még mindig olyannyira el van terjedve, hogy nemcsak figyelmet érdemel, hanem erélyes rendszabályok életbeléptetését is indokolttá teszi, a pénzügyi minister urral egyetértőleg szükségesnek tartom a következőket elrendelni:

Arra, hogy a szóban forgó betegséget okozó bélféreg petéinek és álcáinak kifejlődése sikeresen meggátolható legyen, első sorban is az lévén szükséges, hogy azok megélhetési feltételei lehetőleg kedvezőtlenekké tétessenek, s miután ez leginkább azáltal érhető el, ha a bánya talajának szennyezettsége és nedvessége lehetőleg megszüntettetik, illetve főleg azáltal, ha az emlitett álcáknak és petéknek a bánya talajába és álló vizeibe való juthatása megakadályoztatik, elrendelem, hogy:

1. A bányászok testi szükségleteiket a bányák belsejében csakis e célra külön kijelölt helyen, az ott felállitott, jól záró és könnyen kihordható ürszékekben végezzék. Ezen ürszékek naponként kihordandók, s tartalmuk fertőtlenités. illetve a bányászok bélsarában található peték megsemmisitése után az erre külön kijelölt helyre üritendő.

A peték ilyetén megsemmitésére olcsóságánál fogva legcélszerübben alkalmazható a friss mésztej, vagy a higitott kénsav.

2. A bányák szennyvizei lehetőleg teljesen elvezetendők s álló vizek, tócsák képződése a bányákban megakadályozandó.

3. A bányák ismeretes fertőzött helyei és berendezései pl. az ácsolat, melyen a képződni szokott nyulós csapadék kitünő tenyészhelye az anchylostomum álcáinak, a gyanus helyeken gyakori bemeszelés által fertőtlenitendők.

A munkások személyes egészségügyére nézve pedig a fertőzés veszedelmének lehető csökkentése végett a következő intézkedések végrehajtását látom szükségesnek elrendelni:

(A 4. és 5. pont helyett a 46.887/1900. sz. rendeletet bocsátotta ki a belügyministerium.)

E célra gondoskodni kell közel a bánya kijáratához külön mosdó helyiségekről és azok megfelelő berendezéséről.

6. A bánya szellőztetésére állandóan éber figyelem forditandó.

Az elrendelt intézkedések hatékonyságának ellenőrzése, s a fertőzött betegek nyilvántartása végett a munkások egészségügyi felügyeletével megbizott orvosok kötelezendők, hogy:

7. az anchylostomiasisban szenvedő összes egyénekről külön törzskönyvet vezessenek, s az abban már feljegyzett munkásokat,

Digitized by Google

habár időközben azok meggyógyultak is, időnként vizsgálat alá vegyék. E végből elkerülhetetlenül szükséges, hogy a bányamünek orvosai a betegség biztos kórismerésére s az emlitett időközi ellenőrző vizsgálatok végezhetésére kisebbszerü mikroskópokkal elláttassanak.

Az orvosok szigoru kötelességévé teendő, hogy az emlitett nyilvántartás vezetését és az ellenőrző vizsgálatokat a legnagyobb pontossággal teljesitsék, mert csak ily uton szerezhető biztos értesülés és tiszta kép a szóban forgó bántalom valódi elterjedettségéről.

8. Az anchylostomiasisban szenvedő munkások gyógykezelése lehetőleg kórházban történjék, s az ilyen bányamunkások csakis megfelelő orvosi gyógykezelés után bocsáthatók ujra a bányába.

9. Elrendelem végül, hogy az összes, de főleg a más vidékről jövő uj munkások annak felderitése végett, hogy nem szenvednek-e bányafárgekben, előzetes orvosi vizsgálat alá vétessenek.

Felhivom a törvényhatóságot, hogy jelen körrendeletemet a területén levő összes kincstári és magánbányák vezetőségeinek mielőbbi pontos végrehajtás végett kézbesitse s egyuttal utasitsa tiszti orvosait, hogy a müködési körük területén található téglaégető és téglavető telepeket, melyeknek munkásai bár ritkábban, de szintén szoktak eme bajban szenvedni, időközönkint behatóan vizsgálják meg, annak felderitése végett, hogy az ott alkalmazott munkások között is nem találhatók-e anchylostomummal fertőzöttek? s az eredményhez képest a szükséges intézkedésekre nézve javaslatot tegyenek. Megjegyzem, hogy a jelen rendelet utasitásainak a bányaszemélyzet részéről való pontos foganatositását a bányakapitányságok fogják, mint elsőfoku bányarendőri hatóságok ellenőrizni. (65.000/899. Bm. r.)

Miután időközben azon meggyőződést szereztem, hogy m. é. 65.000. sz. körrendeletemnek a bányákban való étkezést teljesen eltitó rendelkezése nagyobb és kiterjedtebb üzemű bányákban, nevezetesen oly müvekben, hol aknamüveletet folytatnak, csak igen nagy nehézségek mellett, s a bánya üzemének tetemes kárával vihető ki, mert az ilyen nagyobb kiterjedésü bányáknál a ki- és beszállás több órára terjedő időt venne igénybe és e veszteség a munkaidőből nemcsak a munkás keresetét csökkentené lényegesen, hanem a bányamű fennállását is veszélyeztetné. Az pedig, hogy a munkás a 10—12 órai munkaidőt étlenül töltse, szintén keresztül vinni nem lehet és keresztülvitele csak a munkás testi szervezetét gyöngitené és a betegségre fogékonyabbá tenné, szükségesnek láttam 1899. évi junius hó 19-én 65.000. sz. a.

Digitized by Google

kelt körrendeletem idevágó 4. és 5. pontját akként módositani, hogy a bányák rendes müködésének menetét hátrányoson befolyásoló rendszabályok enyhitése mellett az egészségügyi követelményeknek is lehetőleg elég tétessék.

Ehhez képest az emlitett körrendelet 4. és 5. pontját hatályon kivül helyezem, s e helyett a következő rendszabályok követését rendelem el :

A munkások kellő felvilágositás mellett szigoruan eltiltandók attól, hogy a bányában fakadó vizet igyanak. Erre a célra zárt (bádog) edényekben a bányán kivül eső helyen szerzett friss ivóvizet kell a munkahelyre bevinni.

Ezen rendszabálytól csak oly esetekben lehet — kivételesen — eltérni, midőn a bányában fakadó forrás vize előzetes orvosi vizsgálat alapján gyanutlannak s az egészségre ártalmatlannak állapittatott meg.

Élelmi szerek bevitele csak ugy engedtetik meg, ha azok esetleges szennyeződés ellen beburkolás által kellően meg van védve.

A bányászoknak szigoruan, esetleg pénzbüntetés terhe alatt megtiltandó, hogy a bányában előzetes mosakodás nélkül titkon étkezzenek.

Az étkezés csakis e célra berendezett, s gondosan tisztán tartandó étkező helyeken engedtetik meg, s arra a legéberebb figyelem forditandó, hogy a munkások étkezés előtt kezőket és arcukat alaposan megmossák. Ez utóbbi rendszabály akkor is követendő, ha a munkások a bányából távoznak.

E végből ugy az étkező helyeken, mint a kijárathoz közel, megfelelő számban mosdó berendezésekről kell gondoskodni.

Magától értendő, hogy mosdásra is csak gyanutlan, nem szennyezett viz használandó. (46.887/1900 Bm. r.)

Digitized by Google

TIZEDIK FEJEZET.

A bányásznép hivatása nemcsak nagyon terhes, nemcsak sok betegség és korai vénség szülőoka, de fölötte veszedelmes is, s alig nyujt módot arra, hogy a lépten-nyomon leselkedő veszedelem ellen már előre védekezzék.

Azért a bányászok már a legrégibb időkben egyesültek, hogy betegség és baleset beálltakor keresetképtelen társaiknak az anyagi segitséget, — az elöregedőknek a megélhetés gondjaitól mentes nyugodalmat biztositsák.

A legrégibb bányászok ugyan maguk voltak a vállalkozók, akik nem béres munkásokkal dolgoztak s azért nem is deritették ki még, hogy a szövetkezés miféle formájában egyesültek erre a célra; mihelyt azonban munkásokat vettek maguk mellé, akik bérért dolgoztak, csakhamar kifejlődött a *bányatárs-ládák*, a legrégibb betegsegélyző-pénztárak, baleset ellen biztositó s nyugdij-társulatok összesitett intézménye.

Ezt az intézményt, mely az összes bányavidékeken többé-kevésbbé ugyanazon formák között állott fenn, az ált. osztr. bányatörvény egyrészt fővonásaiban határozottan s részletesen szabályozta, másrészt pedig általánosan kötelezővé is tette.

A 210. §., mely ezt az imperativ rendelkezést tartalmazza, második bekezdésében kimondotta azt is, hogy kisebb bányaművek, melyek maguk az első bekezdésben kijelölt cél elérésére elegendő eszközzel nem rendelkeznek, kötelesek egyesült erővel társpénztárt alakitani.

A 211. §. kötelezte a munkásokat, hogy a társpénztárakba belépjenek, a 214. §. megállapitotta, hogy a munkát adó vállalkozó a társpénztár felállitásáig köteles

Digitized by Google

beteg, avagy baleset sujtotta munkásainak az általános törvényekben (cselédtörvény, ipartörvény) megszabott segitséget nyujtani, — a végr. szabályok 103. §-a, amellett, hogy a társpénztárak üdvös voltát szépen kifejtette, a bányahatóságok szivére kötötte s kötelességévé tette, hogy felállitásukat követeljék — mindezek ellenére azonban nemcsak sok bányamű vállalkozója mulasztotta el a felállitást, hanem a hatósági ellenőrzés, az alapszabályok tartalmát szorosan megszabó 212. és 213. §. ellenére is ezen intézmény ujabban több visszaélésre adott alkalmat.

Ez ellen már az 1870. évi bányatörvény-javaslat, valamint a következők is szigoru intézkedéseket tartalmaztak, melyek különösen a társpénztárak kötelező felállitását ujolag elrendelik, a munkaadókat hozzájárulásra szoritják, nemkülönben intézkednek az iránt is, hogy a társládák vagyona külön kezeltessék, ne a vállalkozó kezén legyen s ne vehesse kölcsön a bányaműre történő jelzálogos bekebelezés alapján, amint az szokássá vált. Bizonyos ugyanis, hogy a bányavállalkozó érdeke a bánya mielőbbi teljes lefejtését kivánja s amikor ez évek sora után bekövetkezik, amikor a társládával szemben az elaggott munkások igényei a nyugbérre felszaporodnak, akkor a társláda vagyona értéktelen bányaműben birja minden biztositékát.

Mindezen üdvös intézkedések azonban törvénynyé nem válhattak s maradt minden a régiben.

Az 1885. évi bányatörvényjavaslat jegyzőkönyveit tartalmazó hivatalos kiadvány a bányatárspénztárak 1883. évi bevételeinek és kiadásainak táblás kimutatását is közli, melyből kitünik, hogy mig a 17. kincstár, bányatárspénztár mindegyikénél a kincstár, mint munkaadó a munkások járulékának 100%-ával járul a bevételekhez, addig a magánosok bányaművein fennálló 99. társpénztár közül csupán 7-nél járul hozzá a vállalkozó is a bevételekhez, még pedig négy 10, egy 25, egy 50%-kal, egy pedig 1.62%-kal.

Digitized by Google

Ilyen viszonyok között égető szükségnek felelt meg az 1891. évi XIV. t.-c., melynek 2. §. b) pontja rendeli, hogy a bányákban és kohókban dolgozó munkásoknak betegsegélyző-pénztárhoz kell tartozniok s ezen pénztáraknál a munkaadó hozzájárulását a törvény megköveteli. Ahol tehát bányatárspénztár nincs, a munkások betegsegélyző-pénztárba veendők fel.

Ez az intézkedés azonban szintén fogyatékos, mert egyrészt nem szabja meg, hogy miféle hatóság ellenőrzése alatt áll ezen kötelezettség teljesitése bányaműveknél, másrészt ezek a betegsegélyző-pénztárak keresetképtelenség esetére nem biztositanak, sem nyugbért nem fizetnek.

Végül a baj orvoslása nem is gyökeres, mert a régi bányatárspénztárakat, bármily tökéletlen azok szervezete legtöbbnyire, a 70—71. §. annyiban hagyja, amint voltak.

A társládák vagyoni forgalma különösen a pénzügyi hatóságoknak nyujtott bő alkalmat elvi jelentőségü határozatok hozatalára, melyek közül fölemlitendő, hogy a kincstári bányatársládákat az ill. dijj. 85. tét. I. pontja alapján személyes illetékmentesség illeti meg (1893. évi 95.203. sz. Pm. r.), mig ellenben a nem kincstári bányamunkások társládáinak telekkönyvi beadványai, valamint az azokon alapuló telekkönyvi bejegyzések illetékkötelesek (pénzü. bir. 1889. évi 1315. és 1407. sz.)

Digitized by Google

A társpénztárakról.

Kötelezés társpénztárak felállitására.

210. §. A segélyre szorult bányamunkások, nemkülönben azok özvegyei és árvái gyámolitása végett, társpénztáraknak (bányászlegénységi pénztáraknak vagy ápoló intézeteknek) kell létezniök.

Ennélfogva mindenik bányabirtokos köteles azoknak vagy saját müjénéli önálló felállitásáról gondoskodni, vagy pedig a végett a bányahatóság jóváhagyása után más bányabirtokosokkal egyesülni.

Kötelezés a belépésre.

211. §. A bányamünél felvett minden felügyelő vagy bányamunkás köteles, azon münek, melynél szolgál, társpénztárához tagkép hozzáállani s abba a megállapitott járulványt beszolgáltatni.

1891. évi XIV. t. c. (Ipari és gyári alkalmazottak betegség esetén való segélyezéséről).

2. §. Betegsegélyző-pénztárhoz kell tartozniok nemre, korra és honpolgárságra való tekintet nélkül mindazoknak, akik a magyar korona országai területén:

. . . .

b) bányákban és kohókban vagy a bányatermékeket feldolgozó egyéb müvekben, ugyszintén kőfejtő-homok-, kavics- és agyag-termelő telepeknél oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, melynek egy munka-napra eső összege 4 frtnál nem magasabb és akikkel szemben a munkaadó a munkába álláskor világosan ki nem kötötte, hogy az alkalmazás *nyolc* napnál *rövidebb* időre terjed.

. . . .

3. §. Alkalmazottakul tekintetnek azon tanoncok, gyakornokok és más olyan személyek is, kik be nem fejezett kiképeztetésük miatt bért vagy fizetést éppen nem, vagy a szokásosnál csekélyebbet huznak.

XI. Fejezet. *Bánya-betegsegélyző pénztárak (társládák).*

70. §. A bánya-törvény alapján létesitett, ugyszintén a jelen törvény 72. §-ában foglalt határozmányoknak megfelelő bánya-társládák tagjai (a 49. §-ban emlitett esetek kivételével) nem kötelesek más betegsegélyző-pénztárba belépni.

71. §. A bánya-társládák szervezetét, a segélyezés mérvét, a járulékok nagyságát és a kezelés módozatait a bánya-törvény, illetve az érvényben álló kormányrendeletek szabályozzák.

Digitized by Google

72. §. Ha azonban valamely, a bánya-törvény alapján létesitett társláda az általa gyakorolt betegsegélyezést a bányászati és kohászati iparban alkalmazottakon és hozzátartozóikon kívül másokra is kiterjeszti, illetve tagjaiul másokat is felvesz, ez esetben ezen tagokra nézve a járulékok legmagasabb és a segélyezés legcsekélyebb mérve tekintetében a jelen törvény határozmányaihoz köteles alkalmazkodni.

Társpénztári alapszályok.

212. §. **Minden társpénztár számára a bánya tulajdonosa vagy igazgatósága által, a munkás-személyzet által kijelölendő bányászlegénységi választmány közremunkálása mellett, saját alapszabályok szerkesztendők s megbirálás és jóváhagyás végett a bányahatóságok elé terjesztendők.**

A már létező ilyes intézeteket a bányahatóság megszemlélheti s birálat alá veheti.

213. §. **Ezen alapszabályokban következő határozatoknak kell foglaltatniok:**

a) **a társpénztári anyakönyvek szerkesztéséről s azoknak helyes állapotbani tartásáról, nemkülönben a társpénztárbai fölvétel föltételeiről;**

b) **a járulványok mennyiségéről s befizetésök módjáról;**

c) **a társpénztárból nyujtandó segélyek mértékének meghatározása végetti szabályokról;**

d) **azon föltételekről, melyek alatt a segélyhezi igény megszereztetik s elvesztetik, p. o. a bányamunkából habár csak időleges kilépés által is általában;**

e) **a társpénztár vagyona biztositásának s igazgatásának módjáról, az azérti jótállásról, a számadások megvizsgálásáról és elintézéséről;**

f) **a munkásszemélyzet által arra nézve gyakorlandó befolyásról;**

g) **több egyesült társpénztáraknak egymáshozi viszonyáról;**

h) **a vagyon iránti intézkedésről, azon esetre nézve, ha a bánya, melynek számára a társpénztár alapittatott, megszünnék.**

Azon nehézségek miatt, melyet a társpénztárnál a biztositás és betegsegélyezés egybefoglalása által a visszafizetési hányad okoz, nem kifogásolható egyes társpénztár alapszabályoknak azon intézkedése, hogy társpénztári járulék a munkásnak saját hibáján kivül történt elbocsátása esetén sem fizettetik vissza. (61.156/1888. Fm. i. k. r.)

214. §. **Oly bányák birtokosai, melyeknél törvényesen szerkesztett társpénztár még nem létezik, annak felállitásáig kötelesek, megbetegedett vagy szerencsétlenül járt munkásaiknak legalább azon segélyt nyujtani, melylyel az általános törvények szerint a szolgálatadó cselédjei irányában tartozik.**

Digitized by Google

Bányatárspénztárak felállitása.

V. sz. 103. §. A bányatársládák fontossága, azon üdvös befolyás, melyet ezek a bányászat- és kohászatnál mulhatlanul szükséges rendre és fegyelemre gyakorolnak, végre ama nyilvános humanitási tekintetek, — melyek az államkormányt arra kötelezik, hogy a termelő munkások ezen nagy osztályát és azok családjait, szorultságukban segély nélkül ne hagyja, kivánatossá teszi, hogy a bányakapitányságok ezen intézményre azonnal az uj törvény életbelépte után és később is különös figyelmet forditsanak.

A bányakapitányságok tehát kötelesek kerületük összes bányavállalkozóitól annak kimutatását követelni, hogy a létező bányatársládák hol és kinek vezetése alatt állanak fönn, mily vagyonnal rendelkeznek, és hogy mily alapszabályok szerint vannak szervezve. — Utóbbiak eredetiben vagy hitelesitett másolatban terjesztendők be.

Ha ezen alapszabályok az á. b. t. 213. §-ának nem felelnek meg, a bányakapitányság a bányatulajdonosokat a hiányokra figyelmeztetni és az alapszabályok törvény szerinti kiegészitésére, illetve kiigazitására felhivni kötetes. — Ha azok ellenben megfelelőknek találtattak volna, a megerősitési záradékkal ellátandók és egy másolatnak a bányatársládák feljegyzési könyve számára való visszatartása mellett visszaadandók.

Ama bányabirtokosok, kik bányaműveiknél bányatársládákat még nem létesitettek, ilyenek felállitására felhivandók.

Erre a legtöbb esetben a bányamegyei választmány közreműködése lesz igénybevehető, melynek azután kötelessége leend odahatni, hogy a kerület több bányavállalata számára közös ily intézet létesüljön.

A bányakapitányság, a bányamegyei választmányok ezirányu tevékenységét megfelelő inditványokkal támogatni fogja és esetleges előzetes tanácskozások kezdeményezése által ilyszerü megállapodás létrejöttét elősegiteni köteles, — mire a résztvevők az alapszabályok szabályszerü beterjesztésére utasitandók volnának.

Miután azonban alig tételezhető fel, hogy a bányatársládai intézmény ez uton mindenhol és gyorsan rendezhető legyen, ezen cél a bányakapitányságok által mindig szem előtt tartandó — és annak elérésére felhivás és tanács által folytonosan törekedni köteles.

Digitized by Google

A bányatársládák igazgatására a bányakapitányságok nem birnak ugyan törvényes befolyással, azok fölött azonban annyiban van felügyeleti joguk, hogy a bányatársládai vagyon biztositásáról meggyőződést szerezhetnek és a fölött őrködnek, hogy a bányatársládai jövedelmek felhasználása alapszabályszerüen történik-e.

Kötelességük leend ezek szerint tehát a bányatársládák rendes igazgatása körül felmerülő aggályok vagy panaszok esetében a bányatárslăda-számadásokat esetről-esetre, — ezenkivül pedig időszakonként legalább minden három évben — bekivánni, vagy más vizsgálatok vagy helyi szemlékkel kapcsolatban biztosai által megvizsgáltatni és azokról magának jelentést tétetni.

Ha az egyes bányatársládák kezelésénél a jelzett irányokban hiánylatok mutatkoznának, ugy a bányakapitányságok azok megszüntetését elrendelni, szükség esetében a kifogásolt tételek megtéritését határozatilag kimondani és eme rendelkezéseinek az á. b. t. 150. §-ának alkalmazása által érvényt szerezni köteles.

A bányakapitányságoknál a kerületükben létező összes bányatársladakról a bányatársladai könyv (a *XIX. minta* szerint) vezetendő. Ezen feljegyzési könyv tételei a következők: azon bányamű megnevezése, melynél a bányatársláda van, az igazgatóság a felelős számvivő megnevezésével, az alapszabályok keltjére és megerősitésük számára való hivatkozás, a vagyonálladék és megjegyzések a bányatársládát illető nevezetesebb eseményekről. Ezen feljegyzési könyvhöz külön kötetben a megfelelő okmánytár melléklendő.

Társpénztári kezelőség, ha kötelességét nem teljesiti, helyébe a bányakapitányság rendelhet megfelelő képviselőt. (5059/867. Fm. i. k. r.)

Társpénztári követelések a választmány által per utján vagy egyezségileg hajtandók be, utóbbi esetben a bányahatóság jóváhagyása szükséges. (2323/867. Fm. i. k. m.)

Társpénztári vagyon biztositása büntetés alkalmazásával is eszközölhető. (1/1867. Fm. i. k. m,)

Társpénztárak netán veszélyeztetett érdekeinek képviseletére hivatalból rendelhet ki képviselőt a bányahatóság. (2902/1867. Fm. i. k. m.)

Társpénztári választmány ellenére, a bányahatóság az alap szabályokban nem foglalt kiadást nem állapithat meg. (2848/1868. Fm. i. k. m.)

Társpénztári kölcsönök, ha a bánya szünetel, a bányakapitányság tudtával adandók és a kiadásokra a vagyonnak csak kamatai forditandók. (5691/871. Fm. i. k. m.)

Digitized by Google

Társpénztárak cégbejegyzésre nem kötelezhetők és szövetkezetekként nem alakulhatnak. (15874../1879 Fm. i. k. m.)

A bányatörvény egy társpénztári összegnek a bányabirtokosnál kölcsönképen való elhelyezését határozottan nem tiltja, hanem a 213. §. *e*) pontjában világosan mondja, hogy a társpénztári alapszabályokban elhatározandó, hogy mi módon legyen a társpénztár vagyona kezelendő és biztositandó stb. Első vonalban tehát ezen alapszabályok lehetnek csak irányadók s ha e szabályok szerint az összegek a bányabirtokosnak kiadhatók, mi ujonnan készitendő alapszabályokba fel nem veendő, mi törvényes akadály sem létezik arra nézve hogy ezen összegek kellő biztositás mellett a bányabirtokosnál kölcsönkép künn maradjanak. Ily esetben a bányahatóságnak a bányatörvény 212., 220. és 221. §§-ain alapuló hivatása csak annak megbirálására terjed ki, vajjon a bányabirtokos által nyujtott biztositék elegendő-e vagy sem? Első esetben további intézkedésre szükség nincs, utóbbi esetben a bányabirtokos kellő biztositék megadására vagy a társpénztári összeg visszatéritésére felhivandó, nem teljesités esetében reá a bányatörvény 250. §-ában kiszabott eljárás alkalmazandó, ha pedig a felhozott büntetésnek sem volna jó eredménye, az illető társpénztári kezelőség utasitandó, hogy érdekeinek biztositása végett a törvény utjára lépjen, mit ha ez tenni elmulasztana, a bányahatóságnak jogában áll az illető társpénztár rovására hivatalból ügyvédet fogadni s azt kellő utasitással ellátni. Épen ily eljárás lesz követendő akkor, ha a társpénztári összegek a társpénztári szabályok ellenére a bányabirtokos által önhatalmulag elfoglaltatnak. Végül azon esetben, mikor valamely bányánál szabályszerü társpénztári kezelőség nem létezik, veszélyeztetett társpénztári összegek biztositására a kincstári jogügyek igazgatóságának segélye igénybe vehető. (15.161/876. Fm. i. k.)

Az á. b. t. 210. §-a értelmében minden a bányamunkásoktól bérlevonások által bármi cimen alakitott segélyalap, bányahatósági felügyelet alá tartozó bányatárspénztári intézménynek tekintendő lévén, u. a. törvény 212. §-a szerint a bányabirtokos, vagy a bányamü igazgatója ezen segélyezési alapok részére és célszerü kezelésének biztositása végett, köteles külön alapszabályokat szerkeszteni s azokat a bányahatósághoz megvizsgálás és jóváhagyás végett bemutatni. (1884. évi Fm. i. k. m. r.)

A bányatörvény 210. §-ának azon intézkedéséből, hogy a társláda létesitése csakis a bányabirtokos kötelességévé tétetik, nem következik az, hogy a szabadkutatási jogok gyakorlása idején és a bányaadományozás iránti kérvény elintézése, valamint a társláda alapszabályainak megalkotása és a bányatörvény 212. §-a értelmében megkivánt bányahatósági jóváhagyása előtt a bányamunkások keresményeiből történt levonások utján is tényleg létesitett segélypénztárak bányajogi értelemben vett társládának nem tekinthetők. Sem abból, hogy a bányatörvény 212. és 220. §-a a bányakapitányságra ruházza a társládák kezelése és a bányavállalkozókra rótt törvényes kötelezettségek felett való őrködést, sem a felügyeleti jogból, sem a bányatörvény 232. §-ából, sem végre az életbeléptetési szabályzat 103. §-ából nem lehet azt következtetni, hogy a bányakapitányság a társládák peres ügyeiben képviseleti joggal volna felruházva. A képviseletre csak az alapszabályokban e végre kirendelt közegek hivatvák, az alapszabályok megalkotása előtt pedig a társládákra is alkalmazandók a

Digitized by Google

más testületeknél hasonló esetekben a képviseleti jogosultságra nézve fennálló elvek. (Kur. 191/1885. sz.)

Társpénztári segélyek nem vonhatók foglalás alá: 1881. LX. t.-c. 64. §.

Tőkekamatadó nem fizetendő bekebelezett, de peres társpénztári követelések után. (31.980/1880. Pm. r.) Társládák javára eszközölt telekkönyvi bejegyzések illetékkötelesek. (1315/1889. 2856/1889. 9914/1889. Pü. közig. bir.) Társládáknak tkvi bejegyzés iránti kérvényei bélyegkötelesek. (P. ü. közig. bir. 1407/889.) Bányatársládák ingó vagyona illetékegyenértékmentes. (Pü. köz. bir. 1310/889. 4203/889.) A kincstári bányamunkások társládái és az azokat képviselő hivatalok személyes bélyeg- és illetékmentességben részesülnek. (95.203/1893. Pm. r.)

Digitized by Google

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvénynek a *bánya-adózásokról* (Bergwerks-Abgaben) szóló azon fejezete, mely a mérték-illetékek (215—218. §.) és a bányavám (219. §.) felől rendelkezett, eredetileg kimeritette mindazon szolgáltatásokat, melyek a közteherviselésből a bányavagyonra hárultak.

A mérték-illeték maga is már ujitásszámba ment, mert régebben csakis a bányavám (urbura, Frohne), a nyers jövedelem tizedrésze, terhelte a bányászatot.

A bányavámot azonban már 1862. május 1-től megszüntették, az eredetileg 6 frt 30 kr. osztr. értékben megszabott mértékilletéket pedig 1866. julius 1-től 4 o. é. frtra szállitották le. Hasonló illeték terheli 1866. julius 1-től a szabadkutatásokat is, melyek a kutatónak egy bányamérték fektetésére irányuló kizárólagos jogát biztositják.

A megszüntetett bányavám helyét 1862. május 1-től az I. oszt. jövedelmi adó foglalta el, amely a tiszta-jövedelem 5%-át tette, mig 1867-től a bányajövedelem is a rendes jövedelmi adó alá esett (1868. évi XXVI. 1870. évi XLIX., 1871. évi LVIII és 1873. évi VII. t. c.,

Végül azonban az 1875. évi XXVII. t. c. külön *bánya-adót* szabott ki, mig az ezen törvény 12. §-át módositó 1885. évi XIV. t.-c. a korábbi zártkutatmányi illetéket, mint felügyeleti illetéket, a szabadkutatásokkal való visszaélések megszüntetésére irányuló célzattal szabályozta.

Ezek szerint tehát a bányatörvény ezen fejezete, miután a bányászat összes mai közterhei közül csupán a mértékilleték felől intézkedik, s ennek is csupán jogcimét adja meg, éppen csak elméleti jelentőséggel bir.

Midőn tehát a bányaadózásokról van szó, ettől az inkább jogtörténelmi érdekességgel biró fejezettől függetlenül kell azokat tárgyalni, s e tekintetben három különböző

Digitized by Google

közterhet: a bánya-adót, a mérték- és a szabadkutatást terhelő felügyeleti illetékeket, s végül egyéb, hazai bányászatunkat terhelő illetékeket kell vizsgálnunk.

I. Az 1875. évi XXVII. t.-cikkel kivetett *bányaadó* u. n. hozadéki- (termelési-)adó, a mely a bányászat tiszta hozadékát, a tiszta bánya-jövedelmet terheli s általában 5, a szénbányáknál 7%-ot tesz, mig egyéb bányavállalkozásoknál, melyek nem az őstermelésre irányulnak, hanem a tőkének vállalkozásai a bányászat segitségére, éppen ugy, mint más tőkejövedelemnél, 10%-ban van kivetve.

A tiszta bányahozadékot a törvény 8. §-ában felsorolt levonások felszámitása mellett a községi elüljáróságnál minden év január havának végéig erre szolgáló nyomtatványok felhasználásával a bányavállalkozó köteles bevallani, ha annak hivatalból való megállapitását el akarja kerülni. Ezt a vallomást a bányakapitányság felülvizsgálja, annak hiányában pedig a hivatalból való megállapitáshoz az adatokat összeállitja s ezek alapján a kir. pénzügyigazgatóság javaslatot tesz a III. oszt. kereseti adót kivető bizottságnak.

Ez a bizottság, akkor, amikor e bányaadókat tárgyalja, köteles a törvényhatósági közgyülésen a megyebeli bányabirtokosok közül erre a célra választott két szakértő tag közremüködése mellett eljárni, s az adó alapjául szolgáló tiszta hozadékot a megelőző 3 év tiszta hozadékainak átlagából nyilvános tárgyaláson állapitja meg.

Határozata ellen a pénzügyigazgatóság területén felállitott *felszólamlási bizottsághoz* (1883. évi XLIV. t. c. 29. §-ának 2. p.) felebbezésnek, harmadik fokon pedig a *közigazgatási birósághoz* (1896. évi XXVI. t. c. 81. §. 2. p) panasznak van helye.

Az állami egyenes adók közül, melyek a bányászatot is érintik, felemlitendő még az 1899. évi XLIX. t. c. a hazai iparnak állami kedvezményekben való részesitéséről, melynek 1. §. g) pontja a kedvezményeket kiterjeszti azokra a bányászati vallalatokra is, melyek

Digitized by Google

fémeket lugzás, foncsorozás vagy villamosság alkalmazása mellett termelnek, továbbá amelyek hazai szénből briquettet gyártanak.

A bányamunkások I. oszt. kereseti adója tekintetében a m. kir. pénzügyminiszter 1898. évi okt. 27-én 76,785. sz. a. kelt rendeletében kimondotta, hogy a gyári és iparvállalatokban s mühelyekben alkalmazott egyének I. oszt. ker. adója a jövőben egyénenkint különkülön vetendő ki, s hogy a napi és hetibér mellett alkalmazott szakmunkások meg nem adóztatandók. A kivetett I. oszt. ker. adó pedig a munkaadó által fizetendő be (1875. évi XXIX. t.-c. 11. §-a), még pedig két részletben, minden év április és október havának első napjáig (1883. évi XLIV. t. c. 4. §-a). Természetes, hogy a munkaadó az általa megfizetett adót a munkás béréből levonhatja. Az egyes munkaadók ugyanazon adóhivatal kerületében fekvő üzletében, vagy iparvállalatában alkalmazott szakbeli segéd-munkások, üzleti cselédek, felügyelők és irodai alkalmazottak, a tanulókat kivéve, az e célra szolgáló ürlapokon az 1883. évi XLIV. t.-c. 101. §-ában megszabott 100 koronáig terjedhető pénzbirság terhe alatt bejelentendők s a tényleg megadóztatott munkásokra vonatkozó kivonatot azután a munkaadónak hivatalból megküldik. Az időközben adójának teljes befizetése előtt távozó alkalmazottak bejelentendők, amely esetben a kir. pénzügyigazgatóság adójukat leirja s a munkaadót a szavatosság alól felmenti. Az adók kivetése után a kir. adóhivatal minden megadóztatott munkás részére külön adókönyvet állit ki s a munkaadónak kiadja.

Emlitést érdemel végül, hogy az 1868. évi XXII. t. c. 2. §. illetőleg az 1870. évi LI. t. c. 2. §-ában megállapitott *állandó adómentesség* a bányamunkásoknak bérfizetés nélkül átengedett *munkáslakokra* is kiterjed.

II. A bányaadóról szóló 1875. évi XXVII. t. c. 12. §-a a *bányamérték-illeték* (telek-dij) és a zártkutatmányi dijak fentartása mellett azok kivetésére és beszedésére vonatkozólag az eddigi gyakorlatot hagyta meg.

Digitized by Google

Ezt a szakaszt módositotta az 1885. évi XIV. t. c., mely a zártkutatmányi dij helyébe a bejelentéskor, illetőleg meghosszabbitáskor előre lerovandó felügyeleti illetéket helyezett, melynek záros határidő alatt történendő le nem rovása a bejelentés visszautasitását illetőleg a zártkutatmány törlését vonja maga után.

A törvénynek ezen iperativ rendelkezése a szabadkutatásokkal üzött sok szédelgésnek kivánt véget vetni s ez alapon nagyszámu efféle szabadkutatást töröltek is.

A *mérték-illeték*, amint már emlitve volt, 1866. julius 1-től évi 4 frt, amely összeg az ált. bányatörvény 215. és 217. §-ához képest a rendes. Ez bánya- és külmértéktől fizetendő, a divatozó egyéb mértékek és határközöktől azonban azok területének arányában szabandó meg, s a még adományozás tárgyát képező különböző mértékek felsorolásánál (III. fejezet) egyenkint ki van tüntetve.

Ellenben a felügyeleti illeték sem le nem szállitható, sem nem mérsékelhető.

Mindkét jogilleték kivetését, behajtását és kezelését a 32.529/1885. sz. és 58069/1886. sz. földm. ipar- és keresk., — valamint különösen az 1894. évi február 23-án 781. sz. a. kelt pénzügyminiszteri rendeletek részletesen szabályozzák.

III. A különböző országok bányaadózásainak egybevetéséből kitünik, hogy maga a bányaadó, mint hozadéki vagy jövedelmi adó, nyilván megkülönböztetendő a bányászkodást terhelő, s itt II. alatt felsorolt, valamint egyéb hasonló bányaadózásoktól, illletőleg jogi illetékektől.

Kitünik az efféle egybevetésből az is, hogy az igy kétszeresen adózás alá vont bányászat az utóbbiakat csakis ott viseli, ahol a bányászat szabad és csupán azoknak az ásványoknak müvelésére irányzott vállalatoktól, amely ásványok a földtulajdonos rendelkezése alól ki vannak véve.

Nálunk azonban a bányászat ily méltányos el-

Digitized by Google

bánásban nem részesül. A törvényhozás, amely a bányatörvény reformálását ismételten mellőzte, a bányaadózásokat sietett reformálni; meghagyta azonban az adózás mindkét fajtáját a földtulajdonos rendelkezése alá visszahelyezett *szénbányászatnál* is, ugy hogy ez időszerint a bányászatnak ezt az ágát a földtulajdonosnak fizetett örök ár (s az ezután kivetett illeték) avagy bér s az ezután járó, de rendesen a bányavállalkozóra háritott kereseti adó (valamint a haszonbéri szerződés fokozatos bélyegilletéke) s azonfölül a fennemlitett jogi illetékek is terhelik.

Abban az esetben, amikor a szénjogokat a földbirtokosoktól örök áron megveszik, az ingatlanok átruházástól járó 4·3%-ot és az adományozáskor a bányatelek becsértékétől járó 1·9% bejegyzési illetéket kötelesek fizetni. Amikor pedig haszonbérbe veszik a szénjogokat, még ennél is több teher hárul reájuk, mert pénzügyi hatóságaink a kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási szolgalom jogának a polgári telekkönyvben való bekebelezését is iparkodnak illeték alá vetni, mig a földtulajdonos javára adományozott s a bányakönyvbe bevezetett bányabirtok haszonbérleti jogának bekebelezésétől ismét a 0.7% illetéket szedik be. Ezek közül az első alappal egyáltalán nem bir, mert a kérdéses szolgalom önmagában, adományozás nélkül értékkel nem bir, s igy annak bevezetésétől illeték nem járhat.

Az 1891—1895-ig terjedő időszakban a bányaadó a magyar korona egész területén átlagosan 460.052 koronát, 1887-ben 664.058 koronát, 1898-ban 636.670 koronát, — a mérték illeték 1891—1895-ben átlag 123.290 koronát, 1897-ben 134.024 koronát, 1898-ban 137,958 koronát, — a szabad kutatások felügyeleti illetéke 1891—1895-ben átlagosan 140.468 koronát, 1897-ben 182.292 koronöt, 1898-ban 205.514 koronát tett ki.

Digitized by Google

A bányaadózásokról.

215. §. **Minden adományozott bányamérték egy bizonyos illeték időszakonkénti lefizetése alatt áll, mely félévenként minden 12,544 (45,116·4 m².) négyszögölet tevő adományozott vájnamértéktől és minden 32,000 (115.092·8 m².) négyszögölnyi területü külmértéktől, oly vájnamértékektől ellenben, melyek nagyobb vagy kisebb mértéket tartalmaznak, nemkülönben a határközegektől, azok tértartalmának aránya szerint szabatik ki, ezen illeték mértékilletéknek neveztetik.** *Mértékilleték.*

216. §. . . . .

(Ezen szakaszt a bányaadóra és mérték-illetékekre vonatkozó alábbi törvények és rendeletek hatályon kivül helyezték.)

217. §. **Oly vájnamértékeknél, melyeknek csak magassága és szélessége van határok közé szoritva, a telek mentébeni (hosszábani) kiterjedése pedig végtelen (korlátlan), a mértékilleték azon térmérték szerint számitando, mely a szélességnek a magassággali sokszorozásából, mindkettőt ölekben kifejezve, keletkezik. Az ugynevezett hosszmértékek, melyeknek szélességük változó és melyeknek mélységük (hosszuságuk és magasságuk határozatlan, a mértékilleték tekintetében az egyszerü vájnamértékekkel (215. §.) egyenlőknek tartandók.**

218. §. **Oly különös bányászati jogositványoknál, melyeknek alapját nem a bányarendtartások szerint meghatározott vájnamértékek képezik, a birtokosoknak szabadságában áll, a mértékilletéket, a telek törvényszerü szabályozásáig, vagy ez utóbbinak mértani területe szerint, vagy azon kiterjedés szerint fizetni, mely az adományozás után járó legmagasabb törvényes mértékbeli terjedelemmel egyenlő.**

219. §. . . . . *Bányavám.*

(Ezen szakaszt az 1862. évi ápr. 28-án kelt helyt. tan. int. hatályon kivül helyezte.)

V. sz. 104. §. A mértékilletéknek az á. b. t. 216. §-a szabványai szerinti beszedése és nyilvántartása céljából az ellenőrzést és számvizsgálatot könnyitő módon való eszközlésére a bányakapitányságok egy (a XX. minta szerint összeállitott) a kerületükben létező összes fennálló adományozott bánya-, külmértékek és határközökről vezetett, bányamegyék szerint fölosztandó főlajstrom szerkesztésére utasittatnak. A bányamegyék megalakulásáig a beosztás a politikai kerületek szerint is eszközölhető. *Mérték--ill. előirása.*

Digitized by Google

Ebbe bevezetendő:

a) a tárgynak folyó száma (tekintettel a kerületre);

b) annak helyfekvése (ország, megye, járás, község);

c) a bányatárgy neve;

d) a birtokos neve, polgári állása, lakhelye;

e) a meghatalmazott, igazgató vagy müvezető neve, polgári állása és lakhelye;

f) a tárgynak a törvényes mértékre átszámitott területe, vonatkozással annak az adózás alá eső kiterjedésére (á. b. t. 215—218. §§.);

g) az erre eső törvényes mértékilleték ...;

h) megjegyzés és végre a

főösszeg.

Határközök és külmértékek, melyeknek területe ismeretlen, addig, mig azok kiterjedése hivatalos felmérés és kicövekelés utján meg nem állapittatik, a mértékilleték megállapitásánál a bányamegyében szokásos bányamező felével, illetőleg egy egész bányatelekkel azonosnak veendők.

Az á. b. t. 218. §-a esetében az illető bányabirtokos 14 napi határidő kitüzése mellett annak kinyilatkoztatására szólitandó föl, hogy az emlitett §. szerint mely területet kivánja az adózás alapjául vétetni.

Ezen nyilatkozat fölötti határozás a bányakapitányságot illeti meg.

A mértékilleték lajstrom másolatának egy példánya a miniszteri számvevőségnek, másika az illetékes adóhivatalnak küldendő meg.

V. sz. 105—110. §§., *a bányavám megszünése folytán tárgytalanná váltak.*

V. sz. 111. §. Miután a mértékilleték kivétel nélkül minden adományozott bányatelek után fizetendő, annak elengedése iránti kérvényeknek hely nem adható.

Ha azonban ily hátralék behajtása lehetetlen, a bányakapitányság annak leirását, kimeritő indokolás mellett, a miniszteriumnál javaslatba hozhatja.

(Ezen szakasz további része, mint tárgytalan, mellőztetett.)

1875. évi XXVII. t. c. (A bányaadóról).

1. §. Bányaadó tárgya azon jövedelem, mely a bányamivelésből és a hozzá tartozó iparágak üzletéből ered.

2. §. Ilyen üzletnek tekintetik:

a) minden bányavállalat, mely a bányatörvény

Digitized by Google

szerint adományozott külmértékkel, vagy adományozott és bányatelekkönyvezett bányatelekkel bir, vagy végre segédhajtásra bányahatósági engedélyt nyert;

b) kőszénbányák, soroztassék bár a kőszén a szabadoknak nyilvánitott ásványok közé vagy sem és folytattassék ily bányák müvelése a bányatörvény szerint kiadott kutatási jogositvány, vagy adomány alapján vagy a nélkül;

c) bányahatósági engedély mellett folytatott aranymosási üzlet;

d) a bányatermények feldolgozására szolgáló, a bányatörvény alapján felállitott és bányatekkönyvezett segédmüvek.

3. §. A bányaadó minden oly üzemre, mely bárminemü kőszéntermeléssel foglalkozik, a tiszta jövedelem $7^0/_0$-val vettetik ki.

Minden egyéb bányamüvek a tiszta jövedelem $5^0/_0$-al rovandók.

Tiz százaléknyi adó fizetendő minden segédvájás (al- és megyetárna) vállalkozója által, ki ily segédvájást mint önálló vállalatot üzembe vett és azért más bányavállalkozoktól dijakat szed.

4. §. Az e törvény által megállapitott adónak $70^0/_0$-a állami adó, $30^0/_0$ pedig földtehermentesitési járulék.

A tiszta jövedelem kinyomozása.

5. §. Adóköteles jövedelemnek vétetik az adóévet megelőző három évi üzleteredmény átlaga. Az évi üzleteredmény megállapitásánál a nyers jövedelemből a 6. §. 1—17. pontjai alatt foglalt tételek vonhatók le.

6. §. Az igazgatási és üzemi kiadásokhoz tartoznak, illetőleg a nyers jövedelemből levonatnak:

1. az általános igazgatási és kezelési költségek: u. m. az igazgatóknak, tisztviselőknek, felügyelőknek és szolgáknak fizetésük, természetbeni járandóságaik jutalékok fejében, és ha a bányatársulatnak igazgató ta-

Digitized by Google

nácsa van, az igazgatótanács tagjainak a jelenléti jegyekért járó összegek; továbbá a bányatársulati gyülések hirdetésére és tartására, nyugdijakra, irodai szükségletekre forditott kiadások,

2. a tulajdonképeni vájnamivelési költségek, u. m. a feltárásra, előkészitésre, lefejtésre, kiszállitásra, vizemelésre és légvezetésre, valamint a bányának jó karbantartására tett kiadások;

3. az előkészités végett megvett vagy beváltott nyers terményekért kiadott összegek;

4. az előkészitési, kohászati vagy finomitási költségek;

5. az első szervezés létesitése céljából szükséges, egyszer-mindenkorra teendő költségek, mik közé azonban sem az alapitóknak nem készpénzbeli bevételei, sem azoknak netán bármi módon adott előnyök, sem a felszerelés költségei, melyek az értékcsökkenés fejében a 8. pont alatt engedélyezett levonások által amugy is fedezvék, nem soroztatnak;

6. a müépitmények, üzemi épületek és azon lakházak fentartásának költségei, melyek tisztviselők, felügyelők és munkások számára rendelvék;

7. a leltár szerinti felszerelés karbantartására szükséges és e célra az üzleti év folytán valóban ki is adott összegek;

8. azon összegek, melyek gépek, gyári eszközök és egyéb üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékcsökkenések pótlására alakitott tartalékalapba helyeztetnek, mindaddig, mig ezen rendeltetésüktől el nem vonatnak;

9. a társpénztárak számára az illetékes egyházi, iskolai és községi célokra fizetett járulékok, továbbá a bányamegyei intézmények, segédvájások, al- és megyetárnak költségeiben való részvét és használt bányaszolgalmak kárpótlása;

10. oly bányamüvekért, épitményekért, gépekért vagy egyéb készülékért, melyek nem a mű tulajdoná-

Digitized by Google

hoz tartoznak, fizetett bérek, ugyszintén azon összegek, melyek az üzemhez szükséges telkekért, s esetleg a lemüvelés jogáért a földtulajdonosnak fizettetnek, valamint kezelési helyiségekért, a tisztviselői, felügyelői és munkáslakásokért haszonbérül fizettetnek;

11. elsőbbségi kötvények kamatai, tekintettel a tőkekamat és járadékadóról szóló 1875. évi törvénycikk 6-ik §-ára, forditattott legyen az ezen kötvények segélyével beszerzett összeg akár a vállalat megállapitására, akár annak kiterjesztésére, akár végre az üzemnek folytatására;

12. jelzáloggal biztositott tőkék kamatai, valamint azon üzleti kamatok is, melyeket a vállalat a 11. pont alatt emlitett elsőbbségi kötvényektől függetlenül beszerzett s üzletébe befektetett idegen tőkék után fizet;

13. behajthatatlanoknak kimutatott követelések. Ezek azonban nyilvántartandók és a mint részben vagy egészben behajthatókká válnak, adó alá vonatás céljából a bevételekben külön kimutatandók;

14. azon ingatlan vagyon után eső föld- és házadó, melynek jövedelme külön ki nem mutatható, vagy a bevételek közé felvétetett;

15. elemi csapások elleni biztositási illetékek;

16. a vállalat helyén és azon kivül levő raktárak költségei;

17. a telekdij (mértékdij).

7. §. A bányaadó mindig az adóévet megelőző 3 évi, a mennyiben pedig az illető mű annyi éven át még fenn nem állana, annak megkezdésétől számitandó időre készitett mérleg alapján, az 5. és 6. §§-ok határozmányainak tekintetbe vétele mellett rovatik ki.

8. §. A bányaadó a mű tulajdonosa, vagy a bányatörvény szerint a mű vezetésére jogositottak, vagy meghatalmazottjaik vallománya alapján, vagy ha vallományt adni elmulasztanának, vagy olyat adnának, mely a valóságnak meg nem felel, a nélkül is hivatalból állapittatik meg. *A bevallásról.*

Digitized by Google

9. §. A bevallásokat külön kell tenni: *a*) minden oly műről, mely vasat vagy kőszenet termel; *b*) minden oly műről, mely egyéb ásványok termelésével és feldolgozásával foglalkozik; *c*) önálló segédvájásokról.

Megengedtetik azonban, hogy egy és ugyanazon vállalkozónak, legyen az magánszemély vagy társulat, fentemlitett *a*) *b*) és *c*) alatti egy-egy csoportbeli és egy bányakapitányság kerületében fekvő összes egész müveinek bevételei és kiadásai a tiszta jövedelem meghatározása céljából összesittessenek.

10. §. Ha a tiszta jövedelem akár a vallomás elmulasztása miatt, akár azon körülménynél fogva, hogy a vallomásban közlött adatok a valósággal meg nem egyezőknek bizonyultak be, megállapitható nem volna, a bányaadó az üzemben fekvő álló és forgó tőkék 10%. után és az alkalmazott munkások mindegyike után fizetendő két forintban hivatalból állapittatik meg.

Ha az üzemben fekvő álló és forgó tőkék összege ki nem nyomozható, akkor a bányaadó kiszabatik:

a) a bányamüveknél az illető mű által fizetendő telekdijak ötvenszeres összegével;

b) kohómüveknél a műüzem terjedelmének, munkásai számának, épitményei s a mű egyéb tartozékai felállitására, az üzem folytatására megkivántató költségek összegének tekintetbevételével hivatalból megállapitott jövedelem alapján;

c) önálló segédvájásoknál a bányavállalkozók által fizetendő dijak 5%-al.

11. §. A bányaadónak a fentemlitett adóztatási alapokon való kivetése az (1868. XXVI.) 1883. évi XLIV. törvénycikkben foglalt határozmányok értelmében történik, a következő módositásokkal:

a) a vallomás azon község elöljáróságánál nyujtandó be, melyben a műbirtokos lakik, vagy a fővállalat művezetősége székhelyét tartja;

b) ha egy és ugyanazon vallomás a 9. §. végbekezdése értelmében több más községben fekvő müvek-

Digitized by Google

ről is szól, köteles azon község elöljárósága, melynél a vallomás beadatott, a vallomás beadásáról a többi illető községek elöljáróságait értesiteni;

c) a kir. adóhivatalok a községektől hozzájuk érkezett vallomásokat és összeirási jegyzékeket átteszik azon bányakapitánysághoz, melynek kerületében az illető müvek feküsznek;

d) a bányakapitányság megvizsgálja az illető összeirási jegyzékeket és a vallomásokat.

Ha vallomás nem adatott, vagy a beadott vallomásokban közlöttek kielégitőknek nem találtatnak, köteles a bányakapitányság a törvényszerü adatokat hivatalból, esetleg szakértők, bizalomra méltó egyének, a mű vezetésére jogositottak vagy meghatalmazottjaik kihallgatása és számadásaiknak megtekintése után kinyomozni, ezek alapján a kirovandó adó nagysága iránt javaslatot tenni és az összes tárgyalási iratokat azon kir. adóhivatalhoz további intézkedés végett visszaküldeni, melytől a felhivást vette;

e) azon adókivető, illetőleg felszólamlási bizottságokba, melyeknél bányaadó is tárgyaltatik, ezen tárgyalásokhoz a törvényhatóságok által, vagy azok közvetitésével, két-két rendes és két-két póttag az önálló bányabirtokosok, vagy szakképzett bányászok sorából választandó.

Az 1875. évi XXVII. t.-c. 7. §-ában foglalt rendelkezésből kitünik, hogy az adóalap megállapitására egyrészről a valódi üzleti eredményhez képest, másrészről a megelőző év üzleti eredményének átlaga szerint eszközlendő. E végből oly vállalatoknál, melyek 3 év óta még nem állanak fenn, az adóalap az első évre nézve, melyben a vállalat megkezdetik, nem lehet más, mint az első üzletév mérlege szerint elért tiszta jövedelem; ezért az adó az első üzletévre nézve előlegesen csak a vállalat valószinü tiszta jövedelme alapján, az annak idejében bemutatandó mérleg eredményéhez képest leendő utólagos kiegyenlités fentartása mellett vetendő ki s az adó végleges megállapitása csak a mérleg bemutatása után s annak alapján eszközlendő. A társulat második üzletévi adójának alapját szintén csak a második üzletévben elért tiszta jövedelem képezheti, mely tiszta jövedelem is egészen azon módon, mint az első üzletév megadóztatásánál, csakis a második évi mérleg bemutatása után lévén végleg megállapitható, a második üzletévben előleges adókivetési alapul csak a társulat

Digitized by Google

első évi jövedelme vehető fel, magától értetvén, hogy azon esetben, ha az első üzletév csonka naptári év volt, azaz az illető vállalat nem mindjárt a naptári év elején, hanem annak folyama közben kezdetett meg, a második üzletévre előlegesen alapul veendő jövedelem arányszámitás utján állapitandó meg. A vállalat harmadik üzletévi adója azonban már az előző két év alatt elért átlagos jövedelem alapján vetendő ki, az első üzleti év csonka voltának esetében itt is arányszámitás lévén alkalmazandó. (9250/877. szám. Pm. r.)

A bányaadóra nézve a törvény személyes kedvezményeket nem állapit meg, e szerint a bányaadót fizeti a kincstár és az országban egy évnél rövidebb időtől fogva tartózkodó idegenek is. A bányamivelésből és a hozzá tartozó iparágak üzletéből eredő jövedelem után járó adó mindig az 1875: XXVII. t.-c. határozmányai szerint adóztatik meg, habár a bányavállalat nyilvános számadásra kötelezett társulat vagy egylet tulajdonában van is.

A bizottság azon üléseire, melyekben a bányaadó tárgyaltatik, a rendes tagokon kivül azon két tag is meghivandó, kiket e célra az 1875. évi XXVII. t.-c. 11. §-ának *e*) pontja szerint a törvényhatóságok választanak. (1883: XLIV. t. c. 21.)

Az adókivető- és felszólamlási bizottságok tárgyalásaikor felvett tárgyalási jegyzőkönyvekben határozottan ki kell tüntetni, hogy a bizottságba akkor, midőn a bányaadó tárgyaltatott, bányabirtokosok vagy szakképzett bányászok, mint bizottsági tagok vettek-e és hányan részt? (Pénz. bir. elv. j. hat. 339. sorsz.)

A bányajövedelemre vonatkozó vallomások évenkint január 1—20. napja közötti időben nyujtandók be. (1876. évi 54.384. szám. Pm. r.)

A vallomások megvizsgálása és szakszerü javaslattétele céljából mindenkor előzetesen az illető bányakapitánysághoz teendők át.

Ha a vallomásokban foglaltak kielégitőknek nem találtatnak, köteles a bányakapitányság a törvényszerü adatokat hivatalból, esetleg szakértők, bizalomra méltó egyének, a mü vezetésére jogositottak, vagy meghatalmazottjaik kihallgatása és számadásaik megtekintése után kinyomozni s ezek alapján a kirovandó adó nagysága iránt javaslatot tenni.

Ezen eljárástól a törvény 10. §-hoz képest csak két esetben van eltérésnek, illetőleg a bánya adó hivatalból való megállapitásának helye, akkor t. i. 1-ször, ha semminemü vallomás nem adatott be az illető bányamü részéről s 2-szor ha a vallomásokban közölt adatok a valóságnak meg nem felelnek.

Tartozik azonban a kir. adófelügyelő ily esetben is a hivatalból való megállapitáshoz szükséges adatok megszerzése végett jóeleve az illető bányakapitánysághoz fordulni.

Oly esetekben egyébiránt, midőn léteznek ugyan vallomások vagy ezek helyét pótló mérlegek, de ezeknek adatai ellen az adókivető-közegek előtt aggályok merülnek fel: az illető közegek tartoznak ezen vallomásokat és mérlegeket ujabb beható megvizsgálás, a fenforgó akadályok eloszlatása s indokolt javaslattétel végett az illető bányakapitánysághoz visszautalni.

A bányakapitányságok kötelesek félévenkint a m. kir. pénzügyigazgatóságokkal azon változásokat közölni, melyek a vallomásra kötelezett bányamivelők és üzletek létszámában előfordultak.

Digitized by Google

A vallomásokban pontosan és részletesen kitüntetendők a bevételek, valamint a nyers jövedelemből levonandó kiadások is.

A vallomásokba felveendő bevételekhez tartoznak:

a) a vállalat által eladott, felhasznált vagy feldolgozott, vagy a műrészeseknek természetben kiszolgáltatott anyagokért, fő- és melléktermékekért járó pénzösszegek az időszerinti eladási értékben (az el nem adott és fel nem használt meglevő készletek értékét ide nem értve);

b) azon járandóságok, melyek a bányaműnek segédvájási, al- és megyetárnai illetékek fejében, vagy teljesitett szolgálatokért, vagy megengedett bányaszolgalmakért fizettetnek. (Az egyenesadó törvények és szabályok hivatalos összeállitása.)

Ha a földtulajdonos egy társulatnak vagy egyes személynek a kőszénkitermelést oly módon engedi át, hogy a kitermelésre jogositott társulat vagy személy a földtulajdonosnak akár a kitermelt kőszén mennyiségéhez mért, akár ehhez a mennyiséghez nem kötött pénzösszeget fizetni tartozik: ez a pénzösszeg a földtulajdonosra nézve bányaadó-köteles jövedelemnek nem tekinthető. (Pénz. bir. 41. sz. döntvénye.)

1. §. Minden szabadkutatás (zártkutatmány) után az eddigi zártkutatmányi dij helyett jövőre felügyeleti illeték fizetendő. *1885. évi XIV. t. c. (A bányaadóról szóló törv. módositásáról).*

2. §. A felügyeleti illeték 4 frt; az erdélyi régi aranykerületben, az abrudbánya-verespataki bányamegyében és a felsőbányai bányamegyének a kincstári bányatelkek határain kivül fekvő területén divó kisebb méretü zártkutatmányok után ezen illetéknek negyedrésze fizetendő.

3. §. A felügyeleti illeték a bányakapitányságok által megjelölendő kir. adópénztárnál rovandó le, még pedig:

a) a zártkutatmány bejelentése alkalmával azon időszakra, melyre a zártkutatmány alapjául szolgáló kutatási engedély érvénye még kiterjed; megjegyeztetvén, hogy egy évnegyeden aluli időszak mindig egész évnegyednek veendő;

b) a kutatási engedély meghosszabbitása alkalmával egy egész évre.

4. §. A felügyeleti illeték le nem rovása a zártkutatmányi bejelentés visszautasitását, illetőleg a zártkutatmány törlését vonja maga után.

5. §. Zártkutatmány után fizetendő felügyeleti illeték elengedésének vagy leszállitásának helye nincs.

Digitized by Google

6. §. A jelen törvény hatályba léptekor fennálló szabadkutatások után, az azok alapjául szolgáló kutatási engedély lejártáig, a felügyeleti illeték az eddigi szabály szerint fizetendő.

1875. évi XXIV. t. c. (A nyilvános számadásra köt. vállalatok adójáról).

1. §. A magyar korona országai területén belvagy külföldi által, ipari, kereskedelmi, pénzforgalmi, szállitási s bárminemü más haszonhajtó célból nyereményre alakult, vagy üzletben tartott s nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek üzleti jövedelmeik után, a mennyiben ezek *a bányaadóról szóló törvény határozmányai* alá nem esnek, a jelen törvényben meghatározott elvek és szabályok szerint adóznak.

Az 1885. évi XIV. törvénycikk végrehajtása tárgyában a következőket rendelem el:

Ha valaki vagy ujonnan kért, vagy már előbb szerzett kutatási engedély alapján egy vagy több zárkutatmányt jelent be, a bányahatóság megvizsgálja a bejelentéseket arra nézve, vajjon azok a törvényszerü kellékekkel birnak-e vagy nem s e szerint elfogadhatók vagy pótlásra kiadandók vagy visszautasitandók-e?

A visszautasitás ugyanazon iktatói szám alatt történik, melyet a bejelentés nyert.

Ha a bejelentés pótlást igényel, akkor nem a bejelentés iktatói száma alatt, hanem külön iktatói szám alatt a nem lényegesen hiányos bejelentés 20 napi határidő kitüzése mellett esetleg ismételt pótlásra a félnek kiadandó. A kifogástalan bejelentésre nézve pedig hasonlókép nem a bejelentés iktatói száma alatt, hanem külön iktatói szám alatt közli folyamodóval a felügyeleti illeték összegéről szóló utalványt az I. minta szerint, még pedig azzal, hogy az illetéknek személyesen ugy posta utján történt lefizetéséről szóló pénztári nyugtát (sorkönyvi bárcát) 30 nap alatt a bányahatóságnak mutassa be. A bányahatóság által kijelölendő kir. adópénztár mindig az legyen, melynek hivatali kerületében azon község fekszik, melyben a zárkutatmány van.

Ha egy beadványban több zárkutatmány jelentetik be, mindegyik külön iktatói számmal látandó el és az előadott módon külön kezelendő.

Ha a befizetett összegről szóló pénztári nyugta a bányahatóságnak a kitüzött határidőn belül bemutattatik, akkor a függőben hagyott eredeti iktatói szám alatt a zártkutatmány bejelentéséről szóló bizonyitvány a bejelentés napjától számitandó elsőbbségi

Digitized by Google

joggal kiadandó, a pénztári nyugta (sorkönyvi bárca) pedig, miután az ügydarabra feljegyeztetett az, hogy a felügyeleti illeték a bemutatott pénztári nyugta szerint befizetve lett, a félnek visszaadandó. Ha a fél a kitüzött határidőn belül a pénztári nyugtát a bányahatóságnak be nem mutatja, a bejelentés függőben hagyott eredeti iktatói szám alatt visszautasitandó.

Ily visszautasitás ellen felfolyamodásnak helye nincs.

Az emlitett 20 és 30 napi határidő mindig a bányahatósági rendelet kiadási napjától számitandó; a bányahatóság ez okból a rendeletet azon napon köteles postára adni, melyről keltezve van. A kérdéses határidőnél az általános bányatörvény 227. §-a is mérvadó.

Ha a pótlásra kiadott bejelentés kellő időben beérkezik, a kifogástalannak talált bejelentésnél az előadott eljárás követendő: ha pedig a pótlás a kitüzött határidőn tul érkeznék be, a bejelentés az első iktatói szám alatt visszautasitandó. Ily visszautasitás ellen felfolyamodásnak helye nincs.

Minthogy az is előfordulhat, hogy valamely fél a kivetett felügyeleti illetéket az illető pénztárnál megfizeti ugyan, de a pénztári nyugtát a kitüzött határidő alatt a bányahatóságnak be nem mutatja s ennek folytán a bejelentés visszautasittatik, beáll annak szüksége, hogy a befizetett összeg a félnek visszaadassék. Ily esetben a bányahatóság az illető pénztárt az illető felügyeleti illeték visszafizetése iránt keresi meg s erről az érdekelt felet is értesiti.

A már korábban kiadott kutatási engedélyek, illetőleg az azokon alapuló zártkutatmányok meghosszabbitásánál az eljárás egyszerüen az, hogy a meghosszabbitás engedélyezése előtt külön iktatói szám alatt minden egyes zártkutatmány után a felügyeleti illeték lefizetése végett külön utalvány állittatik ki s a félnek a pénztári nyugta bemutatására kitüzött határidőnek megjelölése mellett kiadatik.

A szabadkutatás (zártkutatmány) után fizetendő felügyeleti illeték egy egész évre 4, illetőleg 1 frt lévén, az illetékeknek kivetésénél figyelembe kell venni azon időt, mely a kutatási engedély kiállitási napjától a zártkutatmány bejelentése napjáig lefolyt. Ha tehát ezen időpont összevág, vagyis ha a kutatási engedélyért benyujtott kérvénynyel egyidejüleg zártkutatmány is jelentetett be, akkor a felügyeleti illeték a kutatási engedély bejelentésének napjától annak egész tartamára, tehát egy évre rovandó ki, ha pedig a zártkutatmány későbben jelentetik be, akkor a felügyeleti illeték csakis a kutatási engedélynek még hátralevő érvényességi idejére lesz kirovandó, minél egy évnegyeden alóli időszak mindig teljes évnegyednek veendő.

Digitized by Google

Szolgáljon felvilágositásul a következő példa: X... egy kutatási engedélyt 1886. évi február hó 25-én nyer és egy zártkutatmányt ugyanazon évi április hó 15-én jelent be, akkor, minthogy február hó 25-től április hó 15-ig még egy teljes évnegyed nem folyt le, a csonka évszak teljes évnegyednek veendő és X... 4 frtot köteles fizetni, ha pedig a bejelentés azon évi május hó 26-án történik, az illetőnek, minthogy február hó 25-től május hó 26-ig egy évnegyednél több, de kettőnél kevesebb folyt le, 3 frtot kell fizetni s igy tovább.

Általában zsinórmértékül szolgáljon az, ha az idő, mely a kutatási engedély kiállitása és a zártkutatmány bejelentése között lefolyt :

kevesebb	3 hónál,	az illeték	4 frt
„	6 „	„ „	3 „
„	9 „	„ „	2 „
„	12 „	„ „	1 „

Régi szabadkutatási (zártkutatmányi) illetékhátralékok valamely kutatási engedély kért meghosszabbitásának akadályául ugyan nem szolgálnak s ezen hátralékok az illető adóbehajtási közegek által az eddigi módon beszedendők: de magától értetik, hogy a kért meghosszabbitás a kutatási engedélyen alapuló zártkutatmányokkal együtt csak azon esetben engedélyezhető, ha ezen zártkutatmányok után a felügyeleti illeték az előadott módon történt kiróvás után lefizettetik. Ha a lefizetés a kitüzött 30 napi határidő alatt a bányahatóságnál nem igazoltatik, akkor a zártkutatmányok kitörlendők s a kért meghosszabbitás megtagadandó.

Ha egy kutatási engedélyen alapuló több zártkutatmány közül csak egy vagy több, de nem mindnyája után fizettetik és igazoltatik a felügyeleti illeték lefizetése: akkor a kutatási engedély meghosszabbitása engedélyezendő: de azon zártkutatmányok, melyek után a felügyeleti illeték nem fizettetett le, kitörlendők.

A felsőbányai bányamegyében a kincstári bányatelkek határain belül a lebegő vonalon felül levő területen kért zártkutatmányok után felügyeleti illeték nem jár, minthogy ezen terület részint a kincstárra, részint a felsőbányai bányamegyére kivetett mértékilleték által már megadóztatva van.

Zavarok kikerülése végett elrendelem, hogy zártkutatmányok egyik kutatási engedélyről a másikra át nem irhatók és más kutatóra csak ugy ruházhatók át, ha egyszersmind az alapul szolgáló kutatási engedély is átruháztatik.

Bármiként szünjék meg idő előtt egy megerősitett zártkutatmány érvénye, az előre befizetett felügyeleti illeték sem egészben, sem részben vissza nem fizettetik.

A felügyeleti illetéknek előleges lefizetése folytán megszünik annak szüksége, hogy az illető adóhivatalok évnegyeden-

Digitized by Google

ként a felügyeleti illeték beszedésére — ugy mint az eddig a szabadkutatási illetékkel történt — felhivassanak s ezen évnegyedes kimutatások csakis a folyó évi julius hó 1-je előtt bejelentett zártkutatmányokra nézve lesznek készitendők; de hogy az elszámolást és ellenőrzést gyakorló ministeri számvevőség a kellő számadási adatokat megnyerje az iránt, hogy minden egyes kir. adópénztárnál minő felügyeleti illetékek kerültek befizetés alá, a következő eljárás lesz követendő.

A bányahatóság a kutatási engedélyekről és a zártkutatmányokról vezetett könyveket — ugy mint eddig — tovább is fogja vezetni s annak kimutatása végett, hogy a valósággal befizetett összegek kellően be is számoltattak, minden hónapról pénztáronként kimutatja azon számokat, melyek alatt a bányahatósághoz beérkezett kir. pénztári nyugták alapján zártkutatmányok kiadattak.

E kimutatásban (II. minta), mely a tárgyi hónapot követő hónap 8-áig a ministeri számvevőségnek beküldendő, hivatkozni kellend az illető kir. adópénztárnak küldött utalvány számára.

Az elölidézett törvény folytán beáll még annak szüksége is, hogy azon minta, mely a szabadkutatás bejelentéséről szóló bizonyitványra nézve 1870. évi 3450. szám alatt kiadatott, módosittassék s e tekintetben az emlitett minta 1-ső pontja jövőre egészen kihagyandó s általában „szabadkutatás“ helyett „zártkutatmány“ irandó. (32.529/1885. Fm. i. k. m. r.)

A felügyeleti illeték az illető bányakapitányságnál is befizethető akár a bejelentési vagy meghosszabbitási kérvénnyel együtt, akár az utalványok kiadása után azoknak visszaterjesztése mellett, de mindenesetre a kitűzött 30 napi határidőn belül. A bányakapitányság ez esetben az átvett pénzösszeget az utalványokkal együtt azonnal megküldi az illető adóhivataloknak, az érteveendő bárcákat azután kiadja a félnek.

Ha a beküldött pénzösszeg nem felel meg az utalványoknak, felhivandó az illető kutató, hogy a hiányzó összeget az eredetileg kitűzött 30 napon belül egészitse ki. Ha ilyen felhivás azon határidőn belül kibocsátható már nem volna vagy a fél a hiányzó összeget be nem küldené, kérvénye a pénzösszeg visszaadása mellett elutasitandó.

Azonban, ha a kérvény több jogositványra vonatkozik s azok egyrészére az illeték a beküldött pénzösszegben fedezetet találna, ugy a kérvény csak azon zártkutatmányokat illetőleg utasitandó el, esetleg csak azon zártkutatmányok lesznek kitörlendők, melyek az utalványok iktatói sorrendje szerint, mint utolsók tűnnek fel.

A 18-ik kikezdés helyébe pedig a következőket rendelem el: Zártkutatmányokat csak egyidejűleg kiadandó uj kutatási engedélyre lehet átirni, ugy azonban, hogy az addig alapul szolgált kutatási engedély és az ujon kiállitott kutatási engedély lejáró napjai közt levő időszakra a felügyeleti illeték előre lefizettessék.

Digitized by Google

A felügyeleti illeték megszabása és utalványozása a fennálló utasitás szerint történik.

A zártkutatmányok más kutatóra átruházhatók, akár az alapul szolgáló kutatási engedélylyel együtt, akár a fennebbi módon és feltétel mellett kiadandó uj kutatási engedély mellett.

Ha az átruházási okiratban erre nézve megállapodás nem foglaltatik, az átruházott zártkutatmányok a létező kutatási engedélylyel együtt irandók át; a netán visszamaradó zártkutatmányok birtokosa pedig felhivandó, hogy megfelelő határidőn belül uj kutatási engedélyt kérjen. Ha ennek meg nem felel vagy megfelelt ugyan, de az ezután kiadott utalványok szerinti illeték lefizetését kellő időben nem igazolja, akkor ezen zártkutatmányok kitörlendők.

Azon megszoritás, hogy a zártkutatmányok csakis uj kutatási engedélyre irhatók át, netaláni visszaélések megelőzése tekintetéből mutatkozott szükségesnek. (58069/886. Fm. i. k. m.)

Utasitás a bányailletékek kezelésére.

1. §. Az 1875. évi XXVII. t.-cikk 12. §-a szerint a bányatelek és zártkutatmányi dijak fentartatván, azoknak ugy kivetésére, mint beszedésére nézve, az eddigi gyakorlat marad érvényben.

Fenthivatkozott törvényszakasz az 1885. évi XIV. t.-cikk által akkép módosittatott, hogy minden szabad kutatás után az eddigi szabadkutatási dij helyett jövőre felügyeleti illeték fizetendő. Jelenleg tehát bánya- és külmértékilleték (telekdij), továbbá a zártkutatmányok után járó felügyeleti illetékek állanak fenn.

A megszünt szabadkutatási illetékek, továbbá a bányavám (Bergfrohne), csak oly adóhivatalokban vezettetnek még előirásban, a hol ilynemü régi hátralékok fennállanak.

A bánya- és külmérték illeték.

A bánya- és külmértékilleték jogalapja és kiszabása.

2. §. A bánya és külmértékilleték (telekdij) az 1854. évi május 24-én kelt nyilt parancscsal (R. G. Blatt 146. szám) életbeléptetett altalános osztrák bányatörvény 215—218. §-ain alapul, mely törvény anyagi része a szoros értelemben vett Magyarországra nézve az országbirói értekezlet által 1861. évben javaslatba hozott ideiglenes törvénykezési szabályok VII. részének IV. fejezet 15-ik §-a szerint ideiglenes hatályban, Erdélyre nézve pedig az 1868. évi XLIII. t. c intézkedései és Horvát-Szlavonországra nézve szintén törvényerejü határozatok szerint jogérvényben tartatott. Ezen jogalap az 1. §-ban hivatkozott törvényszakasz által törvényesittetett.

Esedékesség és behajtás.

3. §. A mértékilleték negyedéves határidőben az adóval együtt lévén fizetendő, a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t.-c. 39. §-ában megállapitott határidőben válik esedékessé s a közadók módjára hajtandó be.

Digitized by Google

Az intés zálogolás és végrehajtásra, továbbá az elévülés és telekkönyvi biztositásra nézve az adókezelési törvény szabványai tartandók szem előtt, s itt még különösen kiemeltetik, hogy a zálogolás nemcsak azon bányabirtok és külmérték ellen vezetendő, mely után a mértékilleték fennáll, hanem a zálogolás tárgyát képezik: az adózónak összes készpénz jövedelmei, követelései, ingó és ingatlan vagyona a 60. §-ban foglaltak kivételével.

Közös birtokosok, vagyis az ugynevezett bányatársaságok tagjai felelősségének megállapitására nézve az 1883: XLIV. t.-c. 95. §-ában foglalt rendelkezés irányadó.

A bányatársulatoknál, mint jogi személyeknél, fedezetül csupán a társulati vagyon szolgálván, a bányamértékilleték tekintetében az egyes bányarészvényesek semmi felelősséggel nem tartoznak.

A felelősségre nézve fennálló ezen különbségnél fogva a mértékilleték behajtása iránt folyamatba tett eljárást megelőzőleg midenkor tájékozás szerzendő a felől, vajjon bányatársaság vagy bányatársulatról van-e szó.

Ez iránt a jövőre nézve az előirási kimutatások alapján a számfejtőkönyv, a multra nézve pedig az ennek közlése végett megkeresendő bányakapitányság, vagy illetékes kir. törvényszék, mint bányabiróság fog felvilágositást nyujtani.

A magyar korona országain kivül lakó, tehát külföldi vállalkozók helyett az általuk bejelentett meghatalmazott lévén felelős, a mértékilleték ily esetben a meghatalmazott vagyonából, illetve az illeték alapjául szolgáló bányaműből hajtandó be.

Szabályul szolgáljon egyébiránt, hogy a megintés mindig a bejelentett meghatalmazottnál eszközlendő és csak ha az eredménytelen marad, kell a behajtást a fizetés-kötelesnél szorgalmazni.

A jogutódnak a jogelőde alatt keletkezett mértékilleték-hátrálékra nézve való felelőssége iránt az 1883. évi XLIV. t.-c. 96. §-a mérvadó.

A 6% késedelmi kamat a fent hivatkozott t.-cikk 41. §-a szerint az egész évnegyedre számitandó a hátrálékban maradt összeg után.

A bánya- és külmértékilleték előirása.

4. §. A fennállott m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumnak 1876. évi március hó *Előirás.*

Digitized by Google

16-án 4788. szám alatt kelt rendelete szerint a bányakapitányságok által az esedékes bányailletéki előirásokról negyedévenkint közvetlenül az adóhivataloknak előirási kimutatások küldetnek át, melyek alapján ezen illeték a bányailletéki számfejtőkönyvben előirandó, a hol az alábbi 5. §-ban emlitett lerovás is könyvelendő és a leirások foganatositandók.

Ezen előirási kimutatásokban a fizetésre kötelezett (physikai személy, cég, részvénytársaság, bányatársulat) vagy kölelezettek nevén és lakhelyén kivül a bejelentett meghatalmazott neve és lakása is felveendő. Közös birtoklásnál a birtoklási viszony ezen jelzővel «bányatársaság» megjelölendő és minden egyes birtok, illetve tulajdonostárs neve mellett az őt illető birtokrész is kitüntetendő. A közös birtokosok, illetve tulajdonosok neve és a birtokilletéknek kitüntetése elmaradhat ott, a hol azt célszerüségi okok indokolttá teszik, ez esetben azonban a bányabirtok jogi természete a bányatelek községének és nevének fölemlitése (pl. nagybányai «Xavér» bányatársaság) mellett a bányatelekkönyv azon kötet és lapszámra való hivatkozással, a mely a birtokállladékot tartalmazza, meghatározandó.

Ezen számfejtőkönyv egyes számlái az év végével lezárandók s a lezárás eredményei a bányailletéki számadásba sommásan átviendők, mely számadáshoz az előirási kimutatások, továbbá a mértékilleték leirását tárgyazó rendeletek és az egyéni hátralékokat kitüntető kimutatások is csatolandók.

Szab.-kut. ill. és bányavám-hátralék behajtása.

5. §. A még fennálló szabadkutatási illeték- és bányavámhátralékoknak behajtására nézve általában az előző 3. §. rendelkezései irányadók, oly változtatással, hogy a szabadkutatási illetékhátralékra nézve azon szabadkutatás, mely után a hátralék keletkezett, feltétlenül minden körülmények közt fedezetül szolgál, tehát akkor is, ha a szabadkutatás átruházás utján harmadik, negyedik kézbe jut, és hogy a szabadkutatás közös birtoklása esetén a kutató társak a szabadkutatási illetékre nézve az 1883. évi XLIV. t.-c. 95. §-a harmadik bekezdésében korlátozott egyetemlegesség mellett saját, bárminemü magánvagyonukkal is felelősek.

Szabadkutatás átruházása esetén azonban, szerződési kötelezettség esetét kivéve, a jogutód a jogelőde alatt keletkezett hátralékra nézve az átvett szabadkutatáson kivül más vagyonával nem szavatol.

Digitized by Google

E hátralékok az előző 4. §-ban jelzett vagy külön számfejtőkönyvben is nyilvántarthatók.

A szabadkutatási illeték 1866. évi julius hó 1-ig évi husz (20) osztr. ért. forint, ezen időponttól évi négy (4) osztr. ért. frtban volt megállapitva (1862. évi április 28-án kelt birodalmi törvény és az 1866. évi március 29-éről keltezett legfelsőbb rendelet.)

Bánya- és külmértékilletékek mérséklése.

8. §. A bánya- és külmértékilletékek egész fél összegéig terjedhető leszállitásának az 1859 évi szept. 30-án kelt cs. kir. pénzügyministeri rendelet értelmében a leszállitás alapjául szolgáló körülmények változásától feltételezett határozott vagy határozatlan időre oly bányákra és külmértékekre nézve van helye, melyek a telepek szegénysége vagy szétszórtsága miatt csakis aránylag nagy fejtési költségek mellett tarthatók üzemben. *Mérséklés.*

A határozatlan időre engedélyezett mérséklés az engedélyezési alap megszüntével visszavonható.

A mérséklést a bányakapitányság javaslata alapján a pénzügyministerium engedélyezi.

A hátrálékok megintése és végrehajtás alá való kimutatása.

9. §. A 3. §. szerint a mértékilleték minden évnegyed első napján esedékes, a megintés pedig az évnegyed második havának 15. napján eszközlendő s a számfejtőkönyvben fejegyzendő, a vevény pedig az illető számlán vagy az ügyiraton felragasztandó. *Nyilvántartás.*

A bányakapitányságtól érkező negyedévi előirási kimutatás már az esedékes illetékeket tünteti fel.

A fizetésre kötelezett felek a jogositvány adományozása alkalmával lesznek a bányakapitányság által értesitve az évenkint negvedévi részletekben befizetendő mértékilleték összegéről, s erre való tekintetből lehetséges, hogy valamely fél előbb jelentkezik befizetés végett, még mielőtt az aláirási kimutatás az adóhivatalhoz érkezett.

Ily esetben a befizetés elfogadandó és bevételezendő ugyan, de a számfejtő könyvben az előirás csak az előirási kimutatás beérkezése után lesz eszközlendő.

A megintés, a mennyiben meghatalmazott van bejelentve, ehhez intézendő.

Az irásbeli megintésben kitüzött határidő eredménytelen lefolyása esetén a zálogolási eljárás alkalmazandó. (3. §.)

Digitized by Google

Fizetési halasztások engedélyezési iránti illetékesség.

Halasztás. 10. §. A mértékilletékre nézve fizetési halasztásokat az egyenes adókra megállapitott hatáskörben a pénzügyigazgatóság van jogositva engedélyezni (pénzügyigazgatóság hivatása és hatásköre iránti utasitás 1889. évi 723/P. M. 17. §. 2. a) pont). Ezen hatáskörét tulhaladó ügyek a pénzügyministeriumhoz terjesztendők fel.

Kötelességét képezi továbbá a pénzügyigazgatóságnak a bányailletékek szorgalmazása, végrehajtás utjáni beszedése, továbbá a hátralékok telekkönyvi biztositásából folyó s az adóhivatal hatáskörét tulhaladó ügyekben eljárni. Itt megjegyeztetik, hogy a mennyiben a fizetésre kötelezett felek neveinek vagy lakhelyüknek kipuhatolása válik szükségessé, ugy az adóhivatalok, mint a pénzügyigazgatóságok adatnyerés végett a bányakapitányságokhoz vagy az illető kir. törvényszék mint bányabiróságokhoz fordulhatnak.

…ir kutatások felügyeleti illetéke. 11. §. A zártkutatmányok után fizetendő felügyeleti illeték az 1885. évi XIV. törvénycikken alapul. A felügyeleti illeték 4 frt; az erdélyi régi aranykerületben, az abrudbányai, verespataki bányamegyében és a felsőbányai bányamegyének a kincstári bányatelkek határain kivül fekvő területén divó kisebb méretü zártkutatmányok után ezen illetéknek negyedrésze fizetendő.

A zártkutatmány utáni felügyeleti illeték folyósitása és befizetésének módozatai.

…galapés kiszabás. 12. §. A zártkutatmányi felügyeleti illetékek folyósitása és a befizetésnél követendő eljárásra nézve a létezett földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium 1885. évi 32.529. sz. és 1887. évi 2464. számu rendelete és a jelen utasitás mérvadók.

A zártkutatmányi felügyeleti illetéket a bányahatóság (bányakapitányság, bányabizottság) folyósitja és pedig:

a) a zártkutatmány bejelentése alkalmával azon időszakra, melyre a zártkutatmány alapjául szolgáló kutatási engedély érvényes; megjegyeztetvén, miszerint egy évnegyeden alóli időszak mindig egész évnegyednek veendő;

b) a kutatási engedély meghosszabbitása alkalmával egy egész évre, és

c) zártkutatmányok átruházása esetén az alapul szolgált és alapul szolgálandó kutatási engedélyek időtartama közti különbözet által jelzett időszakra.

Digitized by Google

E folyósitás céljából a bányahalóság külön iktatói szám alatt (az I. alatti minta szerint) utalványt állit ki, melyen a fizető fél neve, illetősége, a község, melynek határában a zártkutatmány létezend, a fizetendő illeték összege s az adópénztár, melynél a fizetésnek meg kell történnie, van megjelölve és azt a félnek azon meghagyással küldi meg, hogy az illetéknek személyesen vagy posta utján történt lefizetésére vonatkozó pénztári nyugtát (sorkönyvi bárcát) az utalvány keltétől számitott 30 nap alatt a bányahatóságnak mutassa be.

A fizető fél vagy személyesen jelentkezik a pénztárnál s ez esetben az utalvány átadása s az illeték befizetése után az erről nyert bárcát személyesen veszi át, vagy pedig az illetéket az utalványnyal együtt posta utján szállithatja be az adóhivatalhoz, mely utóbbi ez esetben a befizetésről szóló sorkönyvi bárcát lehetőleg aznap, legkésőbben másnap, a fél címére, posta utján, ajánlva küldi el.

A féltől átvett utalvány a sorkönyv illető tételéhez csatolandó.

A kitüzött utóbbi határidő annál szigorubban betartandó, a mennyiben a bányahatóság köteles a zártkutatmányi bejelentést, ha a felügyeleti illeték befizetése a sorkönyvi bárca előmutatasa által kellő időben nem igazoltatik, véglegesen visszautasitani s ha ezen elutasitás az adóhivatal mulasztásából következnék be, a főtisztek felelősségre fognak vonatni.

A felügyeleti illeték az illető bányahatóságnál is befizethető, akár a bejelentési vagy meghosszabbitási kérvénynyel együtt, akár az utalványok kiadasa után azoknak visszaterjesztése mellett, de mindenesetre a kitüzött 30 napi határidőn belül; a bányakapitányság ez esetben az átvett pénzösszeget az utalványokkal együtt azonnal megküldi az illető adóhivatalnak, az érte veendő s fennebbi szabályok értelmében kiállitandó bárcákat pedig azután kiadja a félnek.

A bárcákat tehát ez esetben is köteles az adóhivatal a bányahatóságnak aznap vagy legfeljeb másnap álküldeni.

Oly összeg, mely egy zártkutatmány után utalványozott felügyeleti illeték fedezetére sem elégséges, ennek a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministérium 1887. évi 2464. számu rendelete értelmében történő kiegészitéseig, illetve a fél részére eszközlendő visszaadásig, a bányahatóság által visszatartható.

Digitized by Google

. . . .

Visszafizetés. 15. §. Előfordulhat az az eset is, hogy valamely fél a kivetett felügyeleti illetéket az illető adóhivatalnál befizeti ugyan, de a sorkönyvi bárcát bármely körülménynél fogva a kitüzött határidő alatt a bányahatóságnak be nem mutatja, s ennek folytán a zártkutatmány iránti bejelentés visszautasittatván, beáll annak a szükssége, hogy a befizetett összeg a félnek visszaadassék.

Ily esetekben az illető bányahatóság által visszautalványozott felügyeleti illeték a fél bélyegtelen elismervényére, az eredeti bárca bevonása mellett visszafizetendő, s a bányailletéki naplóban kiadásban — az utalvány, elismervény és bárca csatolása mellett — elszámolandó. (Földmivelés-, ipar- és kereskedclemügyi ministérium 1885. évi 32,529. számu rendelet.

Ily bányahatósági utalványok számvevőségi fel- és ellenjegyzést nem igényelnek.

. . . .

17. §. A fennállott földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministériumnak 1885. évi junius 23-án 32,529. sz. a. és az 1887. évi január 19-én 2464. sz. a. kelt és a Magyarországi Rendeletek-Tára 1885., ill. 1887. évi folyamának 138. ill. 4 f. számai alatt megjelent rendeletek változatlanul érvényben maradnak.

Ellenben az 1885. évi 36,184. sz. az 1890. évi 47. sz., 8625. sz. és 77,121. sz. pénzügyministeri rendeletek egész terjedelmükben hatályon kivül helyeztetnek. (781/1894. Pm. r. kivonata.)

A mértékilleték kiszabásának kulcsa az ált. bányatörvény 215—218 §§-aiban, összege a létezett cs. kir. pénzügyminiszterium által 1854. évi október hó 4-én (Reichsgesetzblatt 267. sz.) kiadott és az 1866 évi március hó 29-én (R. G. B. 42. sz.) kelt legfelsőbb rendeletben lett és pedig a 12.544 □-öl (45.116 m²) térfogatu bánya és 32.000 □-öl (115.000 m²) térfogatu külmérték, mint egység után, 1866. évi junius hó végéig terjedő időtartamra évi hat pengő, az 1866. évi julius hó 1-től kezdődő időre pedig évi négy osztr. ért. forintban megállapitva.

1899. évi XLIX. t. c. (A hazai iparnak kedvezményekben részesitéséről). 1. §. Állami kedvezményekben részesittetnek : . . . . .

2. a technika fejlődése szerint berendezett következő, ezentul felállitandó gyárak és pedig : . . . .

g) azon bányászati vállalatok, a melyek fémeket lugzás, foncsorozás vagy villamosság alkalmazása mellett termelnek, továbbá briquette-gyárak, amennyiben hazai anyagot dolgoznak fel ;

Digitized by Google

j) ásványolaj-gyárak és ásványolajat, továbbá káli-sókat kutató és termelő vállalatok.

2. §. Az 1. §-ban emlitett gyáraknak, illetőleg ipartelepeknek az 1870. évi LI. t.-c. 2. §-ában már megadott házadó-mentességen kivül a következő állami kedvezmények adatnak:

a) fölmentetnek a keresetadó alól, illetőleg a bányaadó és nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója alól, valamint ezen adók után járó községi pótlék s kereskedelmi és iparkamarai illetékek alól, végre az általános jövedelmi pótadó alól;

b) felmentetnek a gyári telkek és épületek, valamint azok tartozékát képező gyári gépeknek megszerzéseért és átirásáért járó illetékek és községi dijak alól; ha pedig az ily vállalatok részvénytársaságok alakjában létesittetnek, illetőleg, ha a kedvezmények érvényének tartama alatt részvénytársaságokká alakulnak át, ezen felül az illeték-egyenérték alól, továbbá a részvénytársaság megalakulásával és esetleg a részvénytőke megnagyobbitásával, valamint a részvényeknek vagy elsőbbségi kötvényeknek ugy a megalakuláskor, mint a működés ideje alatt tőkefölemelés céljából történő kibocsátásával járó szerződések, az e szerződésekkel kapcsolatban kiállitott egyéb okiratok és a részvények és elsőbbségi kötvények után járó bélyeg és illetékek és községi dijak alól;

c) az emlitett vállalatok által gyári célokra szükségelt tisztátalan sót a pénzügyminister az 1875. évi L. t.-c. 13. §-ában meghatározott áron alól is átengedheti és az ezen só kiszolgáltatása alkalmával az illető vallalat által leteendő biztositékok összegét az emlitett szakaszban foglalt mértéken alul is megállapithatja;

d) az 1890. évi I. t.-c. 159. §-ának hatálya az ezen törvény alapján kedvezményezett iparvállalatokra is kiterjed. (Az itt emlitett szakasz a következő: Mindazon gyárak, melyek a hazai iparnak adandó állami kedvezményekről szóló 1881. évi XLIV. t.-c. értelmében

Digitized by Google

az abban felsorolt adók alól fölmentve vannak, illetve lesznek, ezen mentességük tartamára mentesek egyuttal azon törvényhatósági utadó alól is, mely a fennebb idézett törvényben emlitett egyenes adók kivetése esetében terhükre a jelen törvény szerint megállapitandó lenne.)

3. §. A kedvezmények hatályba lépésük napjától számitandó legfeljebb 15 évre engedélyezhetők.

Ujonnan létesült gyárak a kedvezmények megadását üzembe helyezésük napját követő legfeljebb három éven belül tartoznak kérelmezni, ellenkező esetben részükre kedvezmények nem engedélyezhetők.

4. §. A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy az 1. §-ban emlitett gyárak és ipartelepek építéséhez vagy megnagyobbitáshoz szükséges építési anyagokat, nemkülönben az azok felszereléséhez és berendezéséhez szükséges gépeket, gépalkatrészeket és általában berendezési tárgyakat a m. kir. államvasutakon az önköltségek megtéritése mellett szállithassa.

. . . .

7. §. A jelen törvény szerint állami kedvezményekben részesitheto gyárak és ipartelepek azon vállalatok közé soroztatnak, a melyek javára az 1881. évi XLI. t.-c. értelmében akár végleges, akár ideiglenes kisajátitásnak van helye, mindazáltal csupán állami, törvényhatósági, községi (városi) vagyont képező oly, az 1881. évi XLI. t.-c. szerint kisajátitás alá vonható ingatlanokra, illetve dolgokra szoritva, a melyek más, mint mezőgazdasági megmivelés alatt nem állanak, vagy parlagon hevernek és külön tudományos vagy közcélú rendeltetéssel nem birnak.

Munkások és munkásházak adója.

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz intézett és általa saját hatáskörömben leendő illetékes tárgyalás végett hozzám áttett felterjesztését a következő észrevételek kiséretében adom le az igazgatóságnak: A nevezett kereskedelmi és iparkamara felterjesztésében a következő két kérelmet fejezi ki: *a*) hogy a gyárakban és iparosmühelyekben alkalmazott egyének adójának kivetése és beszedése tárgyában

Digitized by Google

m. é. okt. 27-én 76.785. sz. a kiadott körrendeletem a bánya- és kohó-müveknél alkalmazott munkásokra is kiterjesztessék, és b) hogy a bányavállalatok munkás-lakásai is vétessenek ki a házosztályadó alól, miként a gyári vállalatok által épitett munkáslakok. Az első kérelmet illetőleg megjegyzem, hogy a bányáknál alkalmazott munkások keresetadójának megállapitása tárgyában 1877. junius 24-én 34.613. sz. a. kiadott és a Pénzügyi Közlöny 1877. évi 26. számában megjelent körrendelet van érvényben, azzal a lényeges változással azonban, hogy az 1883. évi X. t.-c. azóta a napszámosokat a kereseti adó alól felmentette. Miután pedig a gyárakban és ipar-mühelyekben alkalmazott egyének adójának kivetése és beszedése tárgyában m. é. október 27-én 76.785. sz. a. kiadott és a Pénzügyi Közlöny 1898. évi 28. számában megjelent körrendeletem elvi álláspontjánál fogva a heti- vagy tisztán napi bér mellett alkalmazott munkásokat, továbbá a f. é. március 19-én 23.286. sz. a. kiadott és az 1899. évi Pénzügyi Közlöny 7. számában közzétett körrendeletem a darabszámra dolgozó munkások közül azokat, a kiknek átlagos napi keresete a lakhelyükön szokásos közönséges napszámot meg nem haladja, adózási szempontból napszámosoknak minősiti, ennélfogva az ily bánya- és kohó-munkások szintén napszámosoknak tekintendők és keresetük után adó alá nem vonhatók. A második kérelem tárgyában megjegyzem, hogy az egyenes adótörvények és szabályok 1888. évi hivatalos összeállitása I. kötet, házadóról szóló rész 74. §-ának k.-pontja értelmében állandó házadómentességben részesülnek a gazdasági épületek és gazdasági cseléd-lakok vagy a gyáros tulajdonát képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett gyármunkáslakok. A gyáros tulajdonát képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett gyármunkás-lakoktól az adóztatás szempontjából lényegileg nem különböznek a vállalkozó tulajdonát képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett bányamunkáslakok, a miért is a gyári munkáslakok részére biztositott állandó házadómentességet a bérfizetés nélkül átengedett bányamunkáslakokra is kiterjeszteni kivánja. Meghagyom tehát a m. kir. pénzügyigazgatóságnak, hogy eljárásában ezeket az elveket kövesse. (44813/1899. sz. Pm. r.)

A IV. oszt. kereseti adó alá eső, állandó illetményekkel alkalmazottak minden év január havának 31. napjáig külön e célra szolgáló nyomtatványon, a mely három példányban állitandó ki, jelentendők be. A bejelentésben az alkalmazottak nevei betürendben sorolandók fel s a három példány oldalain az átvitelek is egyformák legyenek.

Mindazon esetekben, midőn a bányakincstár vagy más magán bányatulajdonos által hitelesen kimutattatik és a közigazgatási hatóság által is igazoltatik, hogy a védköteles és a sorozásnál hadi szolgálatra mindenkorra alkalmatlannak talált nyomorék bánya-

Digitized by Google

munkásoknak 10—30 kr. napibérüknél egyéb vagyonuk nincs, mint teljesen vagyontalanok, az 1880. évi XXVII. t.-c. 4. §-ának *b*) pontja alapján a hadmentességi dij fizetése alul felmenthetők. (39.516/1881. sz. Pü. m. r.)

Nem pénzvállalatoknak tekintendők a bányatársládák is, tehát ezeknek akár az egyleti tagoknál, akár az egyleten kivül álló személyeknél gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék utáni kamatjövedelme adómentes. (Pm. 46.841/873.)

A részvénytársulatok gyártelepei és gyári célokra szolgáló épületei, — akár adókötelesek azok, akár nem, — illetékegyenérték alól mentesek. (Pü. közig. bir. 851/1888.)

Nemcsak a gyári vállalatok üzletfolytatására szolgáló épületek, hanem a gyárakhoz hasonló iparüzletek és vállalatok tulajdonosainak tulajdonát képező s ki nem bérelt épületek is házadómentesek. (Pü. közig. bir. 2417/1884.)

Bányászati célokra szolgáló adóköteles ingatlanok az illeték egyenérték alól mentesitve nincsenek. (Pü. közig. bir. 1247/89.)

Bányahatóságilag engedélyezett ásványvizforrás kiaknázási jog bérbeadásából eredő jövedelem, járadékadó tárgyát képezi. (Pü. közig. bir. 3301/1889.) Ha a földtulajdonos a kőszén kitermelését a kitermelendő kőszén mennyiségéhez mért pénzösszegért másra ruházza át, ebből eredő jövedelme után járadékadót tartozik fizetni. (Pü. közig. bir. 10.862/890.) Zuzda bérbeadásából eredő jövedelem tőkekamat és járadékadó alá esik. (Pü. közig. bir. 9687/1892.)

Ha a bányatulajdonos az üzemet maga vezeti, nem igényelheti azt, hogy fáradozásának dija cimén bizonyos összeg, az adó alá eső tiszta jövedelemből levonassék. (Pü közig. bir. 10.726/1888.)

Bányaadó-kivetéséhez a bányatulajdonosok által beadott vallomások az adójavaslat megtétele előtt megvizsgálás végett az illetékes bányakapitánysághoz átteendők. (Pü. közig. bir. 2183/1885.)

Digitized by Google

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A hazai bányászat közigazgatása és törvénykezése eredetileg a municipális városi hatóságok kezében volt, mig utóbb József császár 1788. október 6-án kelt rescriptuma alapján Selmecen, Szomolnokbányán, Nagybányán és Oravicán kir. kerületi bányatörvényszéket, Zalathnán pedig kir. tartományi bányatörvényszéket szerveztek, melyek eljárását ugyancsak József császárnak még 1781. október 25-én kelt rendelete: a «Constutiones circa exercitium juris Regalis metallifodinarum» szabályozta. Ezek a kir. bányatörvényszékek ugy a bányászat administrativ, mint törvénykezési ügyeit, de egyszersmind az administratió kamerális részét is ellátták.

Az ált. osztr. bányatörvény a bányabiróságok hatáskörét különválasztotta az administrativ hatóságok teendőitől s a 220—234. §§-okban, melyekre a végr. szabályok 112—119. §§-ai vonatkoznak, csupán az utóbbiakról rendelkezik.

Ehhez képest szervezte az abszolut kormány fokozatosan a bányakapitányságokat és azok segitségére a kirendelt bányabiztosságokat, mig bányaügyekben a törvénykezést az 1852-ben Magyarországon életbeléptetett osztrák polgári törvénykezési rendtartás 63—66. §§-aihoz képest a rendes polgári törvényszékek közül a *besztercebányai, soproni, eperjesi, szatmári, lugosi, deési, károlyfehérvári* és *zágrábi*, mint bányabiróságok gyakorolták. Ezekről azonban az ált. bányatörvény nem tesz emlitést.

Digitized by Google

A kamerális és birói hatáskörüktől megfosztott, kizárólag csak adminisztrativ hatáskörrel biró bányahatóságok második fóruma az egyes korona-országok helytartóságai lettek volna az ált. osztr. bányatörvény szerint. Ezek szervezetét az életbeléptető császári patens 7. §-a szerint későbbi rendeleteknek kellett volna megállapitaniok, ez azonban nem történt meg és a bányahatóságok ma is csak két forummal birnak. Elsőfoku hatóság a bányakapitányság, néha közvetve a bányabiztosság útján, másod és legfelsőbb fokon pedig előbb a volt földmivelés-, ipar és keresk. miniszterium, az 1727/1889. sz. a kelt min. elnöki rendelet értelmében pedig ma a pénzügyminiszterium. A hét bányakapitányság és három biztosság kerületi beosztásai alább közöltetnek.

A bányákra való felügyeleti jog a bányahatóságok egyik legnagyobb fontosságú ügyköre. E tekintetben a törvény szabad teret enged a bányahatóságoknak mindazon intézkedések megtételére, a melyeket akár a törvény követelményei, akár a bányamüvelés, akár köztekintetek, veszélyes események stb. tekintetéből szükségeseknek lát. Nemcsak az egyes bányavállalatok társpénztári, munkarend stb. szabalyait erősiti meg, de maga is bányarendőri szabályokat, egyes konkrét esetekben körrendeleteket bocsáthat ki. Ha pedig veszélyes események alkalmával a művezetőség intézkedéseit elégnek nem találja, maga rendelkezik. A mű gazdasági és üzemi viszonyaiba a bányahatóság nem avatkozhatik, mert ez már gyámkodás és az üzem korlátolása volna; rablóbányászat és veszélyeztetett üzembiztonság konstatálása esetén azonban itt is rendelkezési jog illeti meg.

E széles hatáskör kivánatossá, sőt szükségessé teszi azt, hogy a bányahatósági tisztviselők az egész bányaüzemet a maga teljességében ismerjék. A törvény erre nemcsak felhatalmazza a bányahatóságokat, sőt kötelességükké teszi, hogy a bányák időnként meglátogatandók.

Digitized by Google

Bányászatunk örvendetes fellendülése és a bányahatósági tisztviselők csekély száma miatt, a felszaporodott munkaanyag közepette ezen utóbbi követelménynek alig tehet eleget.

A bányászati felügyelet mellett, melyet a végr. szabályok 112—119. §§-ain kivül több miniszteri rendelet is szabályoz, a bányakapitányságok járnak el az ált. bányatörvény XVI. fejezetében felsorolt áthágások elbirálása körül s eljárásukat az ezen fejezetben lévő 228—229. §§-ok és a végr. szabályok 115. §-a irják elő.

Az országbirói értekezlet az ideigl. törvk. szabályok VII. rész, 2—14. §§-aival a bányakapitányságok meghagyása mellett olyformán állitotta vissza az 1848. előtti bányakerületi törvényszékeket, hogy a bányakapitányságok kebelében bányabirói tanácsokat szervezett, melyekben a bányakapitányság két tagján, mint elnökön s előadón kivül a bányászok közül kinevezett egy szakértő mint ülnök vett részt.

Ezenkivül az ideigl. törvénykezési szabályok ezen részének 31—72. §§-ai «a közönséges törvénytől eltérő bányai törvénykezést» is állapitottak meg, melyek érvényes voltát a 31. §. akkép szabja meg, hogy «a közönséges polgári jog alaki rendszabályai a bányabiróságok által is megtartandók és az előttük tárgyalandó perekben is alkalmazandók, amennyiben ezen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak».

Az eljárás tekintetében ez az elv, amint azt a jogforrásokról szóló bevezetésben kifejtettük, ma is áll s az ideigl. törvk. szabályokat illetőleg oda módositandó, hogy a közönséges törvénytől eltérő ezen törvénykezési szabályok csupán annyiban tekinthetők ma is érvényeseknek, amennyiben ujabb törvények azokat meg nem változtatták. Ilyeneknek tekintendők a 18. 19., 22., 23., 28—44., 46—52., 63—69. §§-ok, nemkülönben a bányahatóságokra nézve a 70—72. §§-ok is.

Ellenben az országbirói értekezlet alakitotta bánya-

Digitized by Google

biróságokat az alkotmányos törvényhozás ismét megszüntette.

Az 1871. évi XXXII. t.-c. 2. és 1875. évi XXXVI. t.-c. 1. §-ához képest az igazságügyi miniszter 1871. julius 10-én, illetőleg 1875. julius 31-én kelt rendeleteivel nyolc kir. törvényszéket ruházott fel bányabirósági hatáskörrel, melyet az 1871. évi XXXI. t.-c. 21—22. §§-ai irnak körül, mig ugyanezen törvény 8. §-át, mely szerint a bányabiróságokhoz bányaszakértő birák is kinevezendők, az 1891. évi XVII. t.-c. 59. §-a hatályon kivül helyezte.

A bányabiróságok hatáskörére vonatkozólag a felsőbiróságok is számos elvi jelentőségü határozatban nyilatkoztak, számottevő bányabirósági gyakorlat azonban nem fejlődött ki, mert a hazai bányászat jogélete csak ujabban a bányászat fellendülésével kezd jobban kifejlődni.

Digitized by Google

A bányahatóságoknak a bányamivelésrei felügyeletéről s az annáli eljárásról.

220. §. A bányahatóságokat a bányamüvelés üzlete tekintetében illető felügyelés folytán tartoznak azok a bányatörvény által a bányavállalkozókra ruházott kötelességek teljesitése fölött őrködni s mindazon esetekben föllépni, melyekben a bányamivelés föntartása, vagy annak a köztekintetekhezi viszonyai különös intézkedéseket kivánnak. *Felügyelési kötelesség*

221. §. Minden e végre megkivántató vizsgálatok hivatalból teendők.

A bányahatóságok különösen kötelesek:

a) a járásukbeli minden bányákat, küldöttjeik által, időről-időre megvizsgáltatni s a leletről maguknak jelentést tétetni;

b) küldöttjeik által, de a hivatali titok legszigorubb megőrzése mellett, az üzleti terveket és térképeket megszemléltetni s a bányamegyei térképeket (185. §.) e szerint megigazittatni;

c) mindazon intézkedéseket kibocsátani, melyek a bányatörvény szabályai megtartásának biztositására szükségesek;

d) oly veszélyes események beálltánál, melyek elharapódzással s ezáltal a bányaüzletre nézve általában ártalmas befolyással fenyegetnek, vagy melyek miatt egyes érdekeltek által segélynyujtásra felszólittatnak, a helyszinéni vizsgálatot megtenni s azon esetben, ha az üzletigazgatóság által tett intézkedések nem elegendők, kellőleg rendelkezni.

222. §. A bányaüzletben előforduló oly eseményeknél, melyek a személyek, épületek, telkek, gyógyforrások, kutak vagy más épitmények biztonságát veszélyeztetik, a bányahatóság a szükséges biztonsági intézkedéseket rendszerint a politikai hatóság meghivása mellett köteles elrendelni. A késedelem veszélyes volta esetében azonban a közelebbi, vagy az eseményről korábban értesülő hatóság tartozik, a szükséges dologértők meghivása mellett, a halaszthatlan mentési és biztonsági intézkedéseket megtenni s a további intézkedések iránt a kiszabott értekezletet tartani.

223. §. Minden müvezető vagy helyettese köteles az ilyes eseményeket a legközelebb fekvő politikai vagy bányahatóságnak tüstént följelenteni.

224. §. A bányahatóságok által a bányamüvelés üzletérei felügyelés gyakorlása céljából tett intézkedések végrehajtásának biztositása végett, azok följogositvák, a mennyiben a kellő határidő alatt ismételt intés siker nélkül marad, megfelelő pénzbüntetéseket szabni, vagy ha a müvezető képtelensége a bánya biztonságát vagy fönnmaradását veszélyezteti, ezen visszásságnak a bányabirtokos részéről megszüntetéseig a bányabirtokos veszélyére és költségére egy dologértő müvezetőt kirendelni s szükség esetében rendelkezéseik végrehajtása végett a kényszeritő intézkedések alkalmazásáért a politikai hatósághoz fordulni.

Digitized by Google

A bányafelügyelet elve.

V. sz. 112. §. A bányahatóságnak a bányamivelésre való felügyelete az á. b. t. 220. §-a szerint a bányatörvény által a bányavállalkozóra ruházott kötelességek teljesitése fölötti őrködésből áll.

Ezenkivül a bányahatóságnak a bányatulajdonos üzemi és gazdasági viszonyaiba semmiféle beleszólása nincs.

Hogy mily módon történjék a fentemlitett felügyelet, az á. b. t. 221. és 222. §§-ai határozzák meg, — a bányahatóság azonban csak az esetben járhat el előnyös módon, ha folytonos, kölcsönös bizalmon alapuló jó viszonyt tart fönn a kerületi választmánynyal. (36. §.)

Ily uton szerezhet a bányahatóság leggyorsabban és legbiztosabban tudomást kerületében a bányaüzem hiányairól és hátrányairól és igy képes azok eltávolitása és megszüntetése tárgyában intézkedni. — E célból a kerületi választmány e tárgyra vonatkozó időszakonkénti jelentések tételére szólitandó föl.

(Jelen szakasz további része helyett a pü. m. a következő rendeletet bocsájtotta ki:)

A kapitányság vezetője vagy maga vagy kiküldöttje által igyekezzék a kerületében lévő bányamüveket minél gyakrabban, a mennyire az átalány engedi szemle alá venni s különösen azokat a müveket felkeresni, a melyek veszélyesebb voltuknál, vagy nagyobb nemzetgazdasági fontosságuknál fogva különös figyelmet igényelnek.

Ezen szemlék alkalmával, melyekhez rendszerint az illető bányamű birtokosa vagy üzem vezetője is hozzávonandó, figyelem forditandó mindarra, ami a bányatörvény VII. és XII. fejezete szerint a bányamüvek üzemben tartását és a bányhatóságoknak a bányászat feletti felügyeletet illetőleg bányahatósági intézkedés tárgyát képezheti.

Igy nevezetesen arra ügyeljen a kiküldött, hogy a bányamü az előirt módon folytonos üzemben legyen, hogy az üzemnél a bányatan szabályai meg ne sértessenek, hogy a fenntartott ásványok lehetőleg teljes módon lefejtessenek és hogy a munkások élete és egészsége lehetőleg kevéssé veszélyeztessék, egyáltalában pedig gond forditandó arra, hogy a bányatörvényben és a fennálló szabályokban foglalt intézkedések végrehajtassanak és az észlelt hiányok megszüntessenek.

A bányahatóság különös tevékenysége.

V. 113. §. A bányahatóságnak kötelessége mind annyiszor, a hányszor valamely bányászat közelében hivatalosan teendője van, kiküldöttjét oda utasitani, hogy az üzembentartás módját bányarendőri szempontból

Digitized by Google

megvizsgálja. Hol az üzemvezetés rendes volta iránt aggály merülne fel, külön vizsgálat rendelendő el.

Ez alkalommal a bányamü tulajdonosai vagy müvezetői a bányatörvény szabályaiba ütköző fogyatkozásokra figyelmeztetendők; a munkások bérviszonyai és a társláda kezelési módja megvizsgálandók és a tapasztalt tényállás a minden bányaműnél létesitendő bányaszemle könyvbe bevezetendő.

Mindenekelőtt a bányakapitánynak kötelessége a kerületében levő legfontosabb bányaművek viszonyaival megismerkedni és minden fontos vagy veszélyes esemény alkalmával a helyszinén megjelenni.

Ha az á. b. t. 222. §-ában feltételezett események fordulnának elő, és ha gyors határozathozatal válik szükségessé, ugy a bányahatóság egy biztost kiküldeni és az illetékes politikai hatóságot arra felszólitani köteles, hogy ez a vizsgálatnál egy kiküldöttje által magát szintén képviseltesse.

Ha a két hatósági kiküldött az eljárásra nézve megegyezni nem tudna, a bányahatósági biztos két szakértőnek azonnali meghivására köteles.

Az erről felvett jegyzőkönyv a bányakapitányság elé terjesztendő, ki arról határozatot hozni, ezt a politikai hatósággal hozzájárulás végett közölni és a közösen megállapitott határozatot kiadni köteles.

Ha a két hatóság sem jutna megállapodásra, az ügy a főbányahatóság elé terjesztendő fel elintézés végett. A bányahatóság ezalatt azonban a veszélyeztetett tárgy biztositására szükségesnek látszó intézkedéseket elrendeli.

Valamely fenyegető veszély, vagy már bekövetkezett szerencsétlenség esetében azon hatóságnak kiküldöttje, ki először érkezik a helyszinére, köteles két szakértő meghallgatása után a legsürgősebb biztonsági intézkedéseket megtenni A további elővigyázati munkálatoknál az előbbi eljárás követendő.

Mily módon juttassa érvényre a bányahatóság rendeleteit. azt az á. b. t. 224. § a rendeli el, a büntetés kiszabásának vagy ideiglenes müvezető kirendelésének joga azonban egyedül a bányakapitányságot illeti meg. Ha ily vizsgálat alkalmával kiderülne, hogy valakit a büntető törvény alá eső vétség terhel, a bányakapitányság erről az illetékes büntető hatóságot értesiti.

Digitized by Google

A bányamüvek megszemlélésénél az ezek mellett lévő előkészitési és feldolgozási müvek is szemle alá vonandók.

Az észlelt hiányok megszüntetése legcélszerübben rövid uton a bányabirtokossal vagy az üzemvezetővel való megbeszélés utján történhetik és a végett igen célszerü, ha a bányakapitányság egy bányaszemle-könyvet vezet, a melybe a bányamü minden megszemlélésénél a szemle ideje, az üzem állapotára vonatkozó megjegyzések, az esetleges hiányok megszüntetésére vonatkozó rendelkezések stb. bejegyeztetnek s ez utóbbiak a birtokos vagy üzemvezető által is aláiratnak.

Hogyha az ily rövid megbeszélés a hiányok megszüntetésére elégségesnek nem bizonyul, vagy pedig attól a fennforgó viszonyoknál fogva már eleve eredményt várni nem lehet, akkor a bányakapitányság hivatalos intézkedést tesz az ügyben.

A kiküldetés eredményét feltüntető jelentés, melyben a bányamü üzemberendezésénél eszközölt nevezetesebb ujitások, tudományos vagy gyakorlati szempontból történt érdekesebb leletek és feltárások különösen kiemelendők, mindenkor hozzám is felterjesztendő.

Egyáltalában véve felhivom a kapitányságot, hogy egyébként is minden nevezetesebb eseményről, mely a kapitányságnál előfordul, igy egy nagyobbmérvü bányaszerencsétlenségről stb., mely a nyilvánosság előtt nagyobb feltünést okoz, hozzám s pedig előlegesen lehetőleg távirati s azután az ügy megvizsgálása után részletes irásbeli jelentést tegyen.

Ami pedig a kiküldendő egyéniséget illeti, megjegyzem, hogy nem szükséges, miszerint a szemlét mindenkor a kapitányság vezetője eszközölje, sőt nagyon kivánatosnak tartom, ha azzal a kapitányság többi szakbeli tisztviselői is megbizatnak, s igy ezek is idővel a kerületükben lévő főbb bányamüvekkel közelebbről megismerkednek. (50.008/1892. Pm. r.)

Bányahatóságok.

225. §. **Ezen törvény kezelése végett léteznek:**

a) **első biróságkép (elsőfoku hatóságként) a bányakapitányságok, vagy közvetlenül vagy pedig közvetve, a kirendelt bányabiztosok által;**

b) **másodbiróságkép az egyes vagy több koronaországokra nézve közösen fölállitott főbányahatóságok;**

c) **harmadbiróságkép a pénzügyministerium.**

A fennálló hét bányakapitányság és három bányabiztosság kerületei:

1. *Besztercebányai m. kir. bányakapitányság*: Árva, Bars, Hont, Liptó, Nógrád, Nyitra, Trencsén, Turóc, Zólyom és Pozsony megyék;

Digitized by Google

2. *Budapesti m. kir. bányakapitányság:* Baranya, Borsod, Csongrád, Esztergom, Fejér, Győr, Heves, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Mosony, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, Komárom, Somogy, Tolna, Sopron, Zala, Vas és Veszprém megyék, Fiume város és kerülete;

3. *Nagybányai m. kir. bányakapitányság:* Arad megye a nagyhalmai járás kivételével; továbbá Bihar, Békés, Bereg, Csanád, Hajdu, Máramaros, Szabolcs, Szatmár, Szilágy és Ugocsa megyék;

4. *Oravicai m. kir. bányakapitányság:* Krassó-Szörény, Bács-Bodrog, Temes és Torontál megyék;

5. *Szepes-iglói m. kir. bányakapitányság:* Abauj-Torna, Szepes, Sáros, Ung, Zemplén és Gömör megyék;

a) *Rozsnyói m. kir. bányabiztosság:* Gömör és Torna megyék;

b) *Gölnicbányai m. kir. bányabiztosság:* Abauj megye, — továbbá Szepes megyében: Helcmanóc, Prákfalva, Göllnicbánya, Zsakaróc, Margitfalu (Margicán), Jekelfalu, Folkmár, Kojsó, Szlovinka, Krompach, Kluknó, Prichnó és Hrisóc községek, — és Sáros megyében a miklós-vágási Phönix-kohó és Ó-Ruzin és Ladna községek területe;

6. *Zalathnai m. kir. bányapitányság:* Alsó-Fehér, Beszterce-Naszód, Brassó, Csik, Fogaras, Háromszék, Hunyad, Kis-Küküllő, Kolozsvár, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Szeben, Torda-Aranyos, Szolnok-Doboba és Arad megyének nagyhalmai járásának — területe;

c) *Abrudbányai m. kir. bányabiztosság:* Alsó-Fehérmegyében Abrudbánya r. t város; a vöröspataki járásban: Abrudfalva, Bucsum, Kerpenyes, Muszka, Szohodol, Vöröspatak és Kornya községek; Torda-Aranyos megyében: Albák, Alsó-Vidra, Bisztra, Csertés, Felső-Vidra, Nyágra, Ponorel, Szekatura és Topánfalva községek, a topánfalvai járásban; a torockói járásbeli: Brezest, Felső-Csora. Muncul, Offenbánya és Szártos községek; — Hunyad megyében, a brádi járásban levő: Alsó-Lunkoj, Bucsesd, Blazsény, Bukuresd, Brád, Bojca, Cercel, Dupapiatra, Felső-Lunkoj, Hercegány, Kajanel, Kalamanesd, Krecsunesd, Krestyór, Kurety, Miheleny, Örmingye, Péstyere, Podele, Potingány, Rovina, Ruda, Szesuri, Szelistye, Skrofa, Stanizsa, Tresztia, Valeabrád, Váka és Zrdápez községek; a kőrösbányai járásban: Alsó-Váca, Baldovin, Baszarabásza, Birtin, Brotuna, Bulcsesd, Cebe, Csungány, Dobroc, Felső-Váca, Grohot, Karacs, Karasztó, Kazanesd, Kőrösbánya, Lyanc, Lunka, Mesztakon, Obertia, Polhogyesd, Prevalény, Ribice, Ribicsora, Riska, Riskulicza, Steja, Strimba, Tataresd, Ternáva, Temesd, Tomnatek, Tejulesd, Ujbaresd, Valemara és Zenuk községek, — és végre Arad megye, nagyhalmai járásában: Acsuca, Acsuva, Bányesd, Bugyesd, Brusztur, Budest, Cucs, Csermura, Cohesd, Dumbrava, Gross, Guravoj, Kis Halmágy, Nagy-Halmágy, Inonesd, Krisztesd, Lazur, Leásza, Lestyora, Lungiora, Magulicsa, Mermesd, Ocs, Ocsisor, Pleskuca, Pojána, Pojenár, Rosztocs, Szerbi, Talács, Ternavica, Tisza Vidra és Vozdocs községek területe.

7. *Zágrábi m. kir. bányakapitányság:* Horvát- és Szlavonországok.

Azon tapasztalattól indittatva, hogy hazai bányászatunk örvendetes föllendülése folytán egyes bányakapitányságoknál kiváltképen a hosszabb külső munkával egybekötött adományozási ügyek ujabb időben mindegyre növekedő számban várnak

Digitized by Google

elintézésre, másrészt pedig számba véve azon körülményt, hogy a bányahatósági szakegyének létszámának kellő szaporitása a szükséges szakerőknek hosszabb időt igénylő előképzését tételezi fel s a nélkül nem eszközölhető: elhatároztam, hogy átmenetileg mindaddig, mig a bányahatóságok megfelelőleg ujjászervezve, s a helyes bányaügyi igazgatáshoz szükséges szakegyénekkel kellő számban ellátva nem lesznek, az államkincstár bányavállalatainál alkalmazott bányamérnökök közül fogok egyeseket kivánatra s a tényleges szükséghez mérten a bányakapitányságok rendelkezésére bocsátani, még pedig a végből, hogy azok a külső munkák összetorlódása esetében a szoros értelemben vett mérnöki munkálatok elvégzése által a bányahatóságnak segitségére legyenek.

Ezáltal azon kettős célt óhajtom elérni, hogy egyrészt az adományozási ügyek a felek előnyére gyorsabb elintézést nyerjenek s a hátralékok keletkezésének eleje vétessék, másrészt pedig, hogy ott is, hol a mérési munkálatok a szaktisztviselők idejét és tevékenységét ez időszerint más teendők rovására csaknem egészen igénybe veszik, a bányahatóságok más irányban, különösen a bányarendészet terén is nagyobb tevékenységet fejthessenek ki.

Önként értetik, hogy az illető kincstári bányamérnök csakis magánfelek adományozási vagy más külméréssel egybekötött kicövekelési, határviszályos stb. ügyeiben s ott is csak akkor, ha a kincstár mint bányavállalkozó érdekelve nincsen, fogja végezhetni a szoros értelemben vett mérnöki teendőket (felmérés térképezés, s hogy az adományozási stb. tárgyalást ily esetben is mindenkor bányahatósági szakegyénnek kell foganatositani.

Ezen bányahatósági mérnöki teendők teljesitésére az illető kincstári bányamérnök esetről-esetre tőlem veendi a felhatalmazást.

Felhivom tehát a bányakapitányságot, hogy a mennyiben ily segitségre szüksége lesz, az iránt hozzám mindenkor idejében és esetről-esetre az illető ügydarabok felterjesztése mellett folyamodjék; továbbá, hogy tájékozás végett most 30 nap alatt jelentést tegyen az iránt, hogy hány s mily terjedelmü adományozási vagy más külmérést igénylő ügy vár ez idő szerint tárgyalásra, s hogy az évi ügyforgalom eddigi jelenségeiből itélve, szükséges lesz-e a bányakapitányságnak ez év folyamán s ha igen, körülbelül mily időtartamon át ily mérnöki segitségre vagy sem? (21.391/1897. Pm. r.)

A felek kérvényeinek elintézése.

226. §. **A felek kérvényei a bányahatóságoknál, a mennyiben világosan kivételek nem állapitvák meg, mind irásban, mind pedig szóval is elfogadtathatnak.**

Az utóbbi esetben mindig jegyzőkönyv veendő föl.

Digitized by Google

V. sz. 114. §. Oly beadványok, melyek valamely bányabiztosság kerületében létező tárgyra vonatkoznak, rendszerint ehez nyujtandók be; nincs akadály azonban az ellen, hogy ily kérvények a bányakapitányságnál is érvényesen benyujtathassanak. — A bányakapitányság a bányabiztosságot a körülményekhez képest meghallgatni és azt hozott határozatairól értesiteni köteles. *Illetékesség.*

A bányahatósághoz benyujtott bármely beadvány csak a hivatalos helységben vehető át, a hivatalos beadványi jellel ellátandó és az iktatókönyvbe folyó szám alatt bevezetendő. *Kérvények alakja.*

Az ügyirat beadványozása a bányahatóság főnökének, az iktató vezetése egy a főnök által megbizott és erre felesketett tisztviselőnek kötelessége.

A hivatalfőnök az ügydarabon, ha ezt önmaga elintézni nem szándékozik, annak nevét feljegyezi, kit a kérdéses beadvány feldolgozásával megbizni akar.

Minden elintézett ügydarab felülvizsgálása és jóváhagyása (kiadása), valamint minden kiadvány aláirása a hivatalfőnök teendője.

Szóbeli kérvényekről jegyzőkönyv veendő fel. A jegyzőkönyvet a folyamodó elolvasni és ezen megjegyzés: «személyesen elolvasta és aláirta» mellett aláirni köteles.

Ha a folyamodó irni és olvasni nem tudna, ugy magával alkalmas tanut hozni köteles, ki neki a jegyzőkönyvet felolvassa, és ha a folyamodó ennek tartalmával egyetért, azt ezen megjegyzés kiséretében: «N. N.-nek felolvasta és beleegyezésével helyette aláirta» — aláirja.

A folyamodó az aláirást sajátkezüleg irt kézjegyével hitelesiti.

---

227. §. A bányatörvényben kiszabott minden határidők szakadatlanul folynak; csak azon esetben, ha valamely határidő utolsó napja vasárnapra vagy törvényesen elismert ünnepnapra esnék, végződik a határidő csak a legközelebbi köznapon. *Határidők számitása.*

Az á. b. t. 227. §-ában foglalt azon intézkedés, mely szerint, azon esetben, ha egy határidő vasárnapra vagy valamely ünnepnapra esik, a határidő a legközelebbi hétköznapon jár le, csakis bizonyos, ezen törvényből kifolyó kötelezettségek teljesitésére szabott különböző határidőkre vonatkozik, de nem vonatkozik egyszersmind a kutatási engedély lejártának határidejére, mert a bányatörvény 16. §-ának szövegéből világosan kitünik,

Digitized by Google

hogy a kutatási engedély csakis egy év tartamára szól, melyre nézve, minden kétség eloszlatása végett, az ezen törvény végrehajtását szabályozó utasitás 14. § a még rendeli, hogy a kutatási engedély tartamának szigoru és kétségtelen meghatározására az engedélyokmányban azon nap, melyen az magától elenyészik, világosan és feltünőleg kitüntetendő. A kutatási engedély ennélfogva, minden tekintet nélkül valamely napnak naptári értékére vagy becsére, azon napon jár le, mely az okmányban lejárati napul volt kitüntetve, meghosszabbitása pedig ily engedélynek, ugyanazon végrehajtási szabályzat 16. §-a második bekezdése értelmében egyéb feltételeken kivül csak akkor engedélyezhető, ha a meghosszabbitás az engedély lejárta előtt kérelmeztetett. (29.305. 1885. Fm i. és k. m.)

Eljárás áthágásoknál.

228. §. **A bányatörvény minden áthágásai iránt a büntető eljárás s azok felett a vádlott meghallgatása utáni itélethozás a bányahatóságot illeti.**

6. Az országbirói értekezlet határozatainak VII. része, jelesen annak 10. § a által, az általános bányatörvény 228. §-a szerint, bizonyos esetekben a bányahatóságokat illető büntetési hatáskör érintetlenül hagyatván: e tekintetben csak az jegyeztetik meg, hogy a bányahatóságilag kimondott s jogérvényre emelkedett büntetések a bányatörvényszék által végrehajtandók. (13622/1862. sz. udv. rend.)

V. sz. 115. §. Büntetések kiszabására (á. b. t. 228. §.) csak a bányakapitánynak van joga. Sohasem szabad büntetést kiszabni, mig a vádlott igazolásra fel nem szólittatott.

Eme felszólitás a bányatörvény áthágásával vádoltnak, a perrendtartás szabályai szerint kézbesitendő, mely kézbesitésben az igazolás beterjesztésére alkalmas határidő szabandó ki. E kiszabott határidő sikertelen eltelte esetében a büntető határozat kiadatik.

Minden ily igazolás kellő körültekintéssel vizsgálandó meg, mi mellett szükség esetén valamely felemlitett állitás hiteles bebizonyitása is követelhető, vagy ez iránt a hatóság által alkalmas módon biztos tudomás szerzendő és csak ezután szabandó ki, még pedig megokolva, a büntetés.

Oly felhozott körülményekre, melyek bebizonyitva nincsenek, tekintettel lenni, és azon mentséget elfogadni, hogy az illető bányababirtokos a bányatörvényt nem ismerte, nem lehet, mert a bányatörvény ismerete minden bányavállalkozónak kötelessége.

Digitized by Google

De még azon esetben is, ha igazolás nem érkeznék be, a bányakapitány a vádat, valamint a mulasztást bizonyitó körülmények fontosságát jól meggondolni és határozatát mindig kellően megokolni köteles.

---

229. §. A büntetésnek minden kiszabásáról vagy maga a bányavállalkozó, vagy pedig általa a bányahatóságnak feljelentett felhatalmazott (188—189. §§.) értesitendő.

230. §. A bányahatóságok minden itélete vagy bármely más határozata ellen a pénzügyministeriumhozi folyamodás nyitva áll. A ministerium fontos okokból az egyforma határozatok elleni folyamodást is megengedheti. *Felebbezés.*

Illemsértő felfolyamodványok uj határidő kitüzése mellett visszautasitandók. (9926/877. Fm. i. k. m.)

Tömeges felfolyamodásnak helye nincsen. Felfolyamodónak egy megfelelő határidő tüzendő ki, mely alatt egyes határozatok ellen külön-külön benyujthatja felfolyamodását. (3778/1875. Fm. i. k. m.)

231. §. Minden folyamodás a panaszlott határozat kézbesitése után harminc nap alatt az elsőfolyamodásu hatóságnál benyujtandó.

A folyamodási határidő meghosszabbitásai a bányahatóság által csak különösen fontos esetekben engedendők meg. A személyek és tulajdon tekintetébeni veszélyek elháritása végett tett intézkedések ellen s a könnyen változás alá eső körülmények iránt teendő nyomozások elrendelései ellen közbevetett folyamodások halasztó erővel nem birnak.

Eljárás a felebbezéseknél. **V. sz. 116.** §. A bányahatóságok határozata vagy végzése ellen minden felebbezés, *annak kézbesitése után harminc nap alatt* nyujtandó be a bányakapitányságnál (á. b. t. 231. §.). Ebből annak szükségessége következik, hogy bányahatósági végzések és határozatok kézbesitése mindig oly módon történjék, hogy a pontos kézbesités és ennek napja minden egyes esetben kimutatható legyen.

A kézbesités elismervénye (térti vevény) az illető ügyirathoz mellékelendő.

Oly felebbezések, melyek a törvényes határidő lefolyása után nyujtatnak be, a bányakapitányság által az á. b. t. 231. és 227. §§.ra való utalással visszautasitandók.

A felebbezési határidő meghosszabbitását csak a bányakapitány engedheti meg, kellően megfontolva az

Digitized by Google

okokat, melyek a meghosszabbitást szükségessé teszik. Oly állitások, melyek kellően bebizonyitva nincsenek, vagy melyek nem általánosan ismert tényekre vonatkoznak, tekintetbe nem vehetők.

A felebbezésnek a főbányahatóság elé terjesztése alkalmával a bányakapitányság a határozathozatal minden körülményét megvilágitani, a felebbezési okokat méltányolni és minden egyes esetben a felebbezés idejekorán történtét a kézbesitési iv (térti vevény) csatolásával igazolni köteles.

A bányakapitányság székhelyén való kézbesités esetében elegendő a kézbesitési könyvnek hiteles kivonata.

Az itéletek végrehajtása.

232. §. A bányahatóság itéleteinek végrehajtása a mennyiben a körülmények mivoltához képest megkivántatik, a politikai hatóságok utjan, az ezen utóbbiakat illető kényszeritő eszközökkel és szükség esetében birósági uton eszközlendő. Katonai személyek ellen a büntető itéletek végrehajtása a katonai hatóságok által eszközlendő.

V. sz. 117. §. (Ezen szakasz helyett a következő rendeletet bocsájtotta ki a pügy. és belm.)

Kérdés merülvén fel az iránt, hogy a bányahatóságok által hozott büntető határozatok mely közegek által hajtassanak végre, e tekintetben az igazságügyi, továbbá a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumokkal egyetértőleg azon elhatározásban történt megállapodás, hogy, miután az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. §-a a bányabiróságok hatáskörébe tartozó ügyeket részletesen elősorolja, s e szerint e hatáskörből minden meg nem nevezett ügyet, tehát a bányahatóságok büntető határozatainak végrehajtását is, kizárta, ezen büntető határozatok a bányatörvény 232. §-a alapján első sorban a közigazgatósági hatóságok utján hajtandók végre, és csak a mennyiben ezek kényszereszközei elégségesek nem volnának, veendő igénybe a rendes biróságok segélye. Felhivom ennélfogva a törvényhatóságot, hogy illetékes közegeit a bányahatóságoktól büntető határozataik végrehajtása iránt hozzájuk intézett megkeresésekre nézve a fennidézett bányatörvény értelmében leendő eljárásra utasitsa, s ebbeli intézkedéseiről a területére nézve illetékes bányahatóságot értesitse. (33,069/1875. Bm.)

Pénzbüntetések.

233. §. A kiszabott pénzbüntetések a bányahatóságnál teendők le s azon társpénztárba folynak, melyhez a megbüntetettnek müve tartozik.

A társpénztárak felállitásáig a büntetési pénzek megőrzéséről a bányahatóság fog gondoskodni.

Digitized by Google

V. sz. 118. §. Bármi cimen kirótt pénzbüntetések az á. b. t. 233. §-a szerint, bányatárspénztárak alapitására vagy segélyezésére forditandók.

A mennyiben a megbüntetettnek bányászatánál bányatársláda még nem volna, vagy az illető bányatulajdonnal még nem bir (pl. az á. b t. 236., 237., 240., 241., 242. stb. §§ ai esetében) a büntetéspénzek kamatozó elhelyezéséről akként kell gondoskodni, hogy azok, egy általános kerületi bányatárspénztár szervezéséig, azon bányakerület javára, melyben a büntetési eset előfordult, állami értékpapirok vétele által, vagy kisebb összegeknél takarékpénztárakban elhelyeztessenek.

E célból az illető kerületi választmány, vagy ha ilyen nem léteznék, egy bizalomra méltó bányatulajdonos, mint ezen összeg kezelője, a bányahatóság által avval bizatik meg, hogy a büntető pénzeknek, a jövendőben felállitandó társpénztár javára való gyümölcsöző elhelyezéséről gondoskodjék és a bányahatósághoz minden év végével ezen összeg- és kamatjainak elhelyezéséről jelentést tegyen.

Minden pénzbüntetés-kiszabás esetében a bányakapitányság a kiszabással egyidejüleg meghatározni köteles, hogy ezen büntetéspénz mely társláda-gondnok vagy kerületi választmányhoz stb. lesz tizennégy nap leforgása alatt beküldendő, miről az illető társpénztári gondnok vagy kerületi választmány egyidejüleg oly meghagyással értesitendő, hogy a megbirságolt, a tizennégy nap letelte után a büntetéspénz lefizetésére és arra figyelmeztetendő, hogy makacsság esetében a végrehajtás az ő költségére fog eszközöltetni; a felszólitás tekintetbe nem vétele a végrehajtási eljárás haladéktalan meginditását vonja maga után.

A befizetés vagy végrehajtás megtörténtéről az illető gondnok a bányakapitányságot értesiteni köteles; az utóbbi minden büntetési esetről külön feljegyzési könyvet (a XXV. minta szerint) vezetni, ebből a büntetési pénzek pontos befizetését ellenőrizni és a szükséges kimutatásokat sürgetni, végre pedig a büntetési eseteket az adományozási és zártkutatmányi könyvekbe bevezetni köteles (á. b. t. 20., 35. §§.)

Birságpénzalapból, bányászérdekü segélyek, ministeri engedély mellett, adhatók. (12,133/1879. Fm. i. k. m. r.)

Digitized by Google

Az eljárás költségei. **234. §. Azon vizsgálatokérti költségeket, melyek büntetést vonnak maguk után, az elitélt, a felek ügyeibeni tárgyalásokérti költségeket pedig rendszerint a tárgyalásra okot szolgáltatott felek tartoznak viselni; a bányahatóságnak azonban szabadságában áll a körülményekhez képest azon arányt meghatározni, mely szerint a felek ezen költségeket viselni kötelesek.**

V. sz. 119. §. Mindannyiszor, a hányszor a bányahatóság valamely fél kérésére a vidéken tárgyalást tüz ki, jogában áll attól egy megfelelő költségelőleg beküldését követelni.

Ha a bányahatósági kiküldött kirendelése hivatalból történik, a bányakapitánynak jogában áll a kiküldöttnek a hivatalos átalányból az előrelátható költség kétharmadát meg nem haladó utazási előleget kiutalványozni.

A szakértők illetményeit esetről-esetre, az illetők személyes viszonyaihoz mérten, a bányakapitány állapitja meg. — (Ezeknek illetménye azonban semmiesetre sem haladhatja meg a bányahatósági kiküldött illetményeit.)

Minden hivatalos utról a kiküldött tisztviselő, a maga, ugy mint az esetleg felszólitott szakértők részére, külön költség-számlát fog a bányakapitány elé terjeszteni és a felek érdekében tett kirándulások alkalmával sem fog többet elszámolni, mint hivatalból történt kiküldetéseknél.

Ha egy főutazás alkalmával oda- vagy visszautazás alatt több fél ügye intéztetik el, a költség az érdekeltek között aránylagosan osztandó föl.

Utazási költség-előlegek az egész összeg $^{2}/_{3}$-át nem haladhatják meg. Nagyobb előlegért a bányakapitány felelős.

1885. évi XIII. t.-c. (A vizjogról.) **16.** §. Az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre a földmivelésügyi minister szakértők és az összes érdekeltek meghallgatásával a helyi viszonyoknak megfelelő védterületet állapit meg.

(**A védterület megállapitására vonatkozólag a 45,689/1885. évi F. i. és k. m. r. igy intézkedik:)**

40. §. **Aki ásvány- vagy gyógyforrásra nézve védterületet kiván megállapittatni, mindenekelőtt az 1876. évi XIV. törvénycikk 100. és 101. §-a értelmében a belügyministernél kieszközölni köteles, hogy vize ásvány- vagy gyógyforrásnak nyilvánittassék.**

Digitized by Google

A belügyministeri engedély alapján a vizjogi törvény 16. §-a értelmében a védterület megállapitása céljából a kérvény a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerhez nyujtandó be.

41. §. A kérvény szakértő által készitett felvilágositó rajzokkal és tervekkel szerelendő fel.

Nevezetesen szakértőleg ki kell mutatni, hogy e védmüveletre szükség van, a mennyiben uj kutak vagy források nyitása által a meglevő források vagy egészen elapadnának, vagy minőségükben megromlanának, nemkülönben ki kell mutatni a geologiai alakulások alapján azt a legkisebb határt, a meddig a védterületre szükség van.

42. §. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister a jelen szabályrendelet 40. §-a értelmében benyujtott kérvényt az illetékes bányakapitányságnak küldi meg.

A bányakapitányság a vizjogi törvény és a jelen szabályrendelet 3—32. §§-ai *a*) értelmében jár el.

A tárgyalás befejezése után a munkálat engedélyezése iránt a bányakapitány indokolt határozati javaslatot tesz, melyben a védterület kiterjedését, módozatait és feltételeit részletesen megállapitja és azt az összes iratokkal együtt határozat végett a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerhez felterjeszti.

43. §. A védterületre nézve a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister által kiadott határozat egy-egy példánya az illető félnek, a törvényhatóságnak és a bányakapitányságnak megküldetik.

44. §. Védterületeken belül ásásra vagy furásra az engedélyt első fokban a törvény 157. §-a utolsó bekezdése értelmében a bányakapitányság adja meg, miért is a szükséghez képest felvilágositó rajzokkal felszerelt kérvény ezen hatóságnál nyujtandó be.

A bányakapitányság a kérvény tartalmát közli a védterület engedélyesével záros határidő alatt való nyilatkozás végett és a mennyiben helyszini szemle megtartása, vagy szakértő meghallgatása válik szükségessé — azt elrendeli és annak alapján meghozza az elsőfoku határozatot. Ha az ásási vagy furási munkálatok által a meglevő ásvány- és gyógyforrások veszélyeztetve volnának, ugyanezen határozatban megállapitja a biztositékul leteendő összeg nagyságát.

A határozat az érdekelt felekkel a vizjogi törvény 164. §-ában megállapitott módon közlendő és a kézbesitéstől számitott 15 nap alatt a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerhez felebbezhető. E felebbezés a bányakapitánysághoz nyujtandó be.

Egy az ásvány- és gyógyforrások védterületeire vonatkozó tárgyalásoknak ki által való vezetése iránt felmerült kérdés alkal-

Digitized by Google

mából, a földmivelésügyi minister ur megkeresése folytán értesitem a bányakapitányságot, hogy ezen tárgyalásokat a bányakapitány megbizása következtében más bányahatósági szakközeg (főbányabiztos, bányabiztos) is vezetheti.

Ezen elvet mondja ki az 1885. évi XXIII. t.-c. 165. §-a általában minden vizimunkálat vagy vízhasználat engedélyezését megelőző hatósági tárgyalás vezetése tárgyában is, minél fogva ezen elv alkalmazandó a védterületi kérdések helyszini tárgyalásánál is.

A vizjogi törvény végrehajtása tárgyában 45,689|85. sz. a. kiadott általános rendelet 42. §-ában emlitett határozati javaslat azonban az idézett szakasz szerint maga a bányakapitány által készitendő.

Az ásvány- és gyógyforrások védterületeire vonatkozó tárgyalások vezetése ügyében kiadott folyó év 63.362. sz. rendelet kiegészitését és módositását javaslatba hozó folyó év julius hó 28-án 991. sz. a. kelt jelentésére értesitem a bányakapitányságot, hogy magától értetődik, miszerint mindazon esetekben, midőn a tárgyalások vezetése bármely oknál fogva a bányabiztosra nem bizható, helyetteseként a bányaesküdt is szerepelhet, s ép ugy, hogy a javaslatot azon esetben, midőn annak megtételében a bányakapitány akadályozva van, helyettese terjesztheti fel. (77.114/1890. Pm. r.)

A bányakapitányság hatáskörébe csakis a védterületen levő kutfurás engedélyezése tartozik, midőn tehát az engedélytől eltérő avagy engedély nélkül történt furásról van szó, az 1885. évi XXIII. t.-c. 177. §-ában megjelölt hatóság illetékes (23.620/1894. Fm. m. r.) A b.-i gyógyfürdő és ásványvizforrások igazgatósága által a védőterületen levő kutfurás miatt folyamatba tett panaszos ügyben felterjesztett iratokat idezárva, oly értesitéssel küldöm meg a bányakapitányságnak, hogy az emlitett ügyben intézkedéseit, melyek szerint a panaszolt kutnak betömését elrendelte, illetékesség hiányában megsemmisitem s a bányakapitányságot egyuttal odautasitom, hogy a vonatkozó iratokat a kutatás által veszélyeztetett érdekek megóvása céljából szükséges intézkedések megtétele végett, az illető járás főszolgabirájához tegye át.

A levéltárról. **Id. t. sz. 70.** §. A bányakapitányságok kötelesek lesznek nemcsak a birósági és hivatalos okiratok bejegyzésében letett hitök szerint eljárni, s minden bejegyzendőket a szavak vagy értelem legkisebb változtatása vagy módositása nélkül a bányaszéki, illetőleg pedig hivatalos könyvekbe iktatni, hanem egyszersmind a hitökre bizott, a jövőre is a bányaszéki levéltárakba

Digitized by Google

leteendő s pontosan lajstromozandó irományokat, jelesül pedig a jegyző- és egyéb hivatalos könyveket épségökben, lelkiismeretesen, hűségesen és sértetlenül megtartani és megőrizni.

Id. t. sz. 71. §. A bányaszékek levéltáraikban található minden irományokat, kivévén azokat, melyek magát a hivatalt érdeklik, vagy magánosok által egyedül őrizetre tétettek le — minden folyamodónak, — azonban csak a bányaszék rendes ülésében felveendő irásbeli esedezésekre, vagy látozott másolatban, vagy ha kivántatnék, hiteles alakban minden nehézség nélkül kiadni tartoznak. *A levélmásolatokról.*

Id. t. sz. 72. §. Továbbá a bányát és járulékait bármi tekintetben érdeklő földszinti s alatti térképeket és rajzokat, minden jogkizárás megelőzése végett, a bányaszék és az érdekelt fél pecsétje alatt őrizni kötelesek lévén: ezeket egyedül az illető bánya tettleges birtokosainak folyamodására adják ki.

Magánfelek részéről kiadatni kért térkép másolatoknak... a bányakapitányság által leendő készitése a hivatali átalány minden terheltetése nélkül csak az illető másolóval kialkudott összeg lefizetése mellett eszközölhető. (12.155/1880. F. i. és k. min. rend.)

Mindazon hitelesitett másolatok, melyek a félnek biróság vagy hivatal őrizetében levő valamely okiratnál szolgáltatnak ki, tekintet nélkül arra, hogy a lemásolást ki teljesitette, hivatalos másolatoknak tekintendők és e szerint 2 korona bélyeggel látandók el. (37.660/1886. Pénzügym. rend.)

Id. t. sz. 9. §. A bányakapitányságoknak (mint egyszersmind bányabiróságoknak) hatósága valamennyi, a bányászati adományozás vagy engedélyezés alá eső, s bárki által birt bányai tárgyakra s járulékaikra, ideértve a kőszénbányákat és az összes kohászatot is, ugy az ezekből s a bányai kezelésből származó peres esetekre is kiterjed. *A bányai biróság hatóságáról.*

(Az Id. törv. szab. 2—8. §-ait, melyek a bányakapitányságok kebelében szervezett bányabiróságokról rendelkeztek, valamint ezen szakasznak a bányabiróságoknak perbeli hatáskörére vonatkozó részét a következő törvények hatályon kivül helyezték:)

Az elsőfolyamodásu kir. törvényszékek és járásbiróságok életbeléptetéséről. *1871. évi XXXII. t.-c.*

Digitized by Google

2. §. Bányaügyekben birói hatósággal egyes törvényszékek ruházandók fel. Azokat s azoknak bányabirósági területkörét egyelőre a ministerium határozza meg.

Bányabirói hatósággal ez idő szerint a következő nyolc kir. törvényszék van felruházva (a zárjelben levő helynevek azon törvényszékek területeit jelzik, melyekre a bányabiróság hatásköre kiterjed):

1. *Besztercebánya* (Besztercebánya, Aranyos-Maróth, Balassa-Gyarmat, Ipolyság, Nyitra, Pozsony, Trencsén). 2. *Fehértemplom* (Fehértemplom, Lugos, Nagy-Becskerek, Nagy Kikinda, Szabadka, Temesvár, Ujvidék, Zombor). 3. *Gyulafehervár* (Gyula-Fehérvár, Beszterce, Brassó, Csikszereda, Deés, Déva, Erzsébetváros, Kézdi-vásárhely, Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagy-Szeben, Székely-Udvarhely, Torda). 4. *Karánsebes* (Karánsebes, Pancsova). 5. *Lőcse* (Lőcse, Eperjes, Rózsahegy, Sátoralja-Ujhely). 6. *Pestvidék* (Pestvidék, Budapest, Eger, Győr, Kalocsa, Kaposvár, Kecskemét, Komárom, Nagy-Kanizsa, Pécs, Sopron, Szolnok, Szeged, Szegzárd, Székes-Fehérvár, Szombathely, Veszprém, Zala-Egerszeg). 7. *Rimaszombat* (Rimaszombat, Kassa, Miskolc). 8. *Szatmár* (Szatmár, Arad, Beregszász, Gyula, Debrecen, Máramaros-Sziget, Nagyvárad, Nyiregyháza, Zilah).

1871. évi XXXI. t.-c. (Az első folyamodásu biróságok rendezéséről).

21. §. A bányabirói hatósággal felruházandó törvényszékeknek, mint bányabiróságoknak hatásköréhez tartoznak:

1. a birtokbiróság és a telekkönyvi hatóság a bányabirtokok tekintetében;

2. a biráskodás bányajogositmányok iránti peres ügyekben; jelesen:

a) a bányák és azok tartozékaira vonatkozó dologi jogok felett, mik alatt nemcsak a bányahatóság által engedélyezett mindennemü jogositmányok, hanem mindazon földfeletti épületek, telkek és épitmények is értendők, melyek az ásványok megszerzésére és elkészitésére szánvák vagy különben a művel egy egészként összekötvék s együtt használtatnak;

b) az *a*) pont alatt érintett müvek és tartozékok használata felett;

c) a bányatelkekben való elsőbbség felett bányaadományozásoknál;

Digitized by Google

d) a bányatelkek határai iránt felmerülő határ- és bányatelkekben történt birtokháboritási esetekben.

Ezenfelül eljár és itél a bányabiróság:

3. a bánya- és hutamüvek nyereségei és pótlékai feletti vitás ügyekben;

4. az altárnai illeték vagy egyéb akna- és alagtartozások felett;

5. idegen bányatelkekbe vezetett segéd- és felnyitási müvekért járó kártalanitás felett;

6. idegen bányák, épületek, vizeresztő, légvezető és kitakaritó készületek közös használatáért járó kártalanitás felett;

7. bánya- vagy hutamüveken való rongálások esetében, a mennyiben azok a bányatörvény rendeleteinek elhanyagolásából erednek;

8. a bányavizek tulajdona vagy használata feletti kérdésekben;

9. a társládák, azok kezelése, a hátralevő járulmányok s a társládáknak a tagok iránti kötelezettségei felett;

10. a bányatársulatok, s azok tagjai között a társulati viszonyból származó perlekedések esetében;

11. a közös bánya- vagy hutamüvek üzlete, használata vagy értékesitése felett, a mennyiben a társaságok alapitó szerződésében, vagy a társulatok alapszabályaiban más biróság nincs kikötve;

12. a bányabirtokosok s ezeknek tisztjei vagy meghatalmazottjai között a bányamüvek s tartozékaikra vonatkozó üzlet és a számvitel felett fennforgó perlekedésekben.

22. §. A 21. §-ban elősorolt ügyeken kivül minden más polg. peres ügyek, a melyekben eddig a bányabiróságok jártak el, jövőre a rendes polgári biróságok hatásköréhez tartoznak.

23. §. Ha a bányabiróság előtti eljárásban oly birói cselekmények teljesitésének szüksége merül fel, melyek a biróság székhelyén kivül végzendők, a bánya-

Digitized by Google

biróságnak jogában áll ezen cselekményeket akár egy kiküldött birói tag által végeztetni, akár pedig azoknak teljesitésére a kerületében levő biróságok vagy bányabirák bármelyikét megkeresni.

A birói és ügyészi szervezet módositásáról.

1891. évi XVII. t.-c.

59. §. Az 1871. évi XXXI. t.-c. 8. §-ának az a rendelkezése, mely szerint bányaügyekben birói hatósággal felruházott törvényszékekhez oly itélőbirák is nevezendők, kik egyszersmind bányaszakértők, hatályon kivül helyeztetik.

1886. évi XXIX t.-c. (A tlkvi betétek szerkesztéséről).

79. §. Felhatalmaztatnak az igazságügy- és földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerek, hogy a bányakönyveknek (bányatelekkönyveknek) a bányajog szabályai szerint, a közönséges telekkönyvi szabályok alkalmazása mellett leendő átalakitása és vezetése iránt rendeleti uton intézkedjenek.

(Ily intézkedés azonban eddig nem történt s a bányatelekkönyvek ma is az 1850. február 24-én kelt osztr. miniszteri rendelet alapján vezettetnek.)

Addig is, mig a bányabiróságok szervezete s a bányatörvénykezés tárgyában törvényhozás utján további intézkedés történhetnék, a bányabirtokosoknak f. é. szeptember 17-én Zalathnán tartott közgyülése által tett javaslatok nyomán, — egyetértve a m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriummal, a következő ideiglenes rendelkezések állapittatnak meg:

1. A bányabiráskodást elsőbiróságilag jövőre nézve is az alsófehérmegyei, Abrudbányán székelő törvényszék bányabirósági osztálya fogja gyakorolni, azon kiterjedésben, mint azt eddig gyakorolta.

2. A bányajogot és bányatörvénykezést illetőleg anyagi és alaki tekintetben eddig fennálló szabályok fentartatnak, következő, a birtokháboritási esetekre vonatkozó módositással:

a) Ha valaki bányabirtokában vagy jogában más által háborgattatnék, vagy abból erőhatalommal kivettetnék, a sértett félnek szabadságában áll, birtokháboritási keresetét a bányatörvényszéknél is megindithatni, ezen esetben a bányabiróság szakelőadója, illetőleg annak elnökileg kijelölendő helyettese, egyes birói minőségben, a felperes ez iránt teendő panaszára, vissza-

Digitized by Google

helyezési rövid uton jár el, miszerint haladék nélkül a helyszinére kimenvén s az illető felek kihallgatása mellett körülményes vizsgálatot tevén, ha ezek folytán a sértett fél vagy birtokának 15 napig tartott békességes használatát vagy egyedül törvényes birtokcimét hitelesen bebizonyitaná, őt — a kártalanitási igényeknek a törvény rendes utjára való utasitása mellett — rövid uton birtokba helyezni s mindezekre nézve a folyamodástól számitandó 14 nap alatt teljes végrehajtás-al eljárni köteles.

b) Visszahelyezési esetekben a felebbvitel az illetékes másodbirósághoz egyedül birtokon kívül engedtetik meg. (10.970/1867. igazs. min. rend.)

A bányavételből a vételár megfizetése iránti kereset az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. § ában emlitett perek közé nem sorolható, következőleg nem tartozik a bányabiróság illetékessége alá. (Legf. itélősz. 1289/1877.)

Bánya-eladási szerződés alapján a bányával együtt eladott bányatermés előállitási ára iránt inditott kereset nem tartozik a bányabiróságok hatásköréhez. (Legfőbb itélőszék 18.818/1877.)

Az 1871. évi XXXI. t.-c. 21 §-ában a bányabiróság hatáskörébe utalt ügyek taxative lévén felsorolva: e szakasz szorosan magyarázandó és ki nem terjeszthető. Ez joggyakorlatunknak is álláspontja és felsőbiróságaink minden peres ügyet, melyet az idézett törvényszakasz föl nem emlit, a rendes biróságokhoz utalnak. Igy kimondatott, hogy nem tartoznak a bányabiróságok elé: 1. Bányavételből a vételár megfizetése iránt inditott kereset. 2. Bányaeladási szerződés alapján a bányával együtt eladott bányatermés előállitása iránt inditott kereset. 3. A bányarészjegy-igazolványok kiadatására irányzott keresetek, mint olyanok, melyek valamely bányászati jogviszony szabályozását vagy máskénti megoldását nem célozzák. (Semmtsz. 20 042/1879.)

A bányászati tárgyra intézett végrehajtás, ha azon tárgy csak ingó vagyont is képez, mindenkor a bányabiróság, illetve a bányahatósággal felruházott törvényszék által esszközlendő. (Lfbb. itsz. 7551/875.)

Adománylevél alapján gyakorolt bányamüvelés megszüntetése iránti kereset, bármily cimen indittassék, a bányabiróság illetőségéhez tartozik. (Lfbb. itsz. 681/869.)

Az ipartörvény bányaügyekre alkalmazható nem lévén, bányamunkásnak bér iránt támasztott keresete a rendes polgári biróságok elé tartozik. A bányabiróságok hatáskörét az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. §-a körvonalozza: ugyane törvény pedig világosan rendeli 22. §-ában, hogy ezen törvenyben elősorolt ügyeken kivül minden más polgári peres ügyek, a melyekben eddig a bányabiróságok jártak el, jövőre a rendes polgári birósagok hatásköréhez tartoznak. (Budapesti kir. itélőtábla 40.796/1889.)

A bányabiróságok hatáskörét az 1871. évi XXXI. t.-c 21. §-a körvonalozza: ugyanezen törvény pedig világosan rendeli 22. §-ában, hogy az ezen törvényben elősorolt ügyeken kivül, minden más polgári peres ügyek, a melyekben eddig a bányabiróságok jártak el. jövőre a rendes polgári birósagok hatásköré-

Digitized by Google

hez tartoznak. Jelen esetben felperes bányamunkás bérkövetelésé-ről van szó, melyet a peklenicai bányatárna tulajdonosai ellen érvényesit; miután alperes beismerte, hogy felváltva a csáktornyai járásbiróság területén levő helyen is tartózkodik, miután az 1884. évi XVII. t.-c. 183. §. *e*) pontja szerint az ipartörvény bánya-ügyekre nem alkalmazható s ekként az 1871. évi XXXI. t.-c. 22. §-a hatályában továbbra is fennáll, a járásbiróság illetőségét az elsőbirósági végzés megváltoztatása mellett az 1868. évi LIV. t.-c. 31. §-a alapján megállapitani és ennek folytán a tárgyalás folytatására az 1881. évi LIX. t.-c. 15. §-a értelmében utasitani kellett. (Bpesti tábla 10.796/1889.)

Azon körülmény, hogy a telekkönyvi tulajdonosnak telekkönyvre alapitott keresete ellenében alperes bányakutatási engedélylyel védi magát, nem elegendő arra, hogy az ügy a bányabiróság hatáskörébe utasittassék. (Kuria 2755/1890.)

A bányarészvények, vagyis a bányatársulati vagyonbani részletek, mint az általános bányatörvény 140. §-a szerinti ingó dolgok tulajdona iránti keresetek nem tartoznak a bányabiróságok elé. (Kuria 257/1890.)

Olyan sommás visszahelyezési keresetek, melyek bányabirtokba vagy jogokba visszahelyezésre irányoztatnak, nem a polgári, hanem a bányabiróságok illetőségéhez tartoznak. (*Smmtsz.* 2462/869.)

Bányabirtokosok és tisztek között ez utóbbiak fizetése iránt felmerülő peres kérdések nincsenek a banya- mint ügybirósághoz utasitva. (*Smmtsz.* 8918/878.)

Bányarészjegy-igazolások kiadatására irányzott keresetek, mint olyanok, melyek valamely bányászati jogviszony szabályozását vagy másként megoldását nem célozzák, a bányabiróságok hatáskörébe nem tartoznak. (*Smmtsz.* 20.042/879.)

Bányavételből a vételár megfizetése iránt inditott kereset az 1871. évi XXXI. tc. 21. §-ban emlitett perek közé nem sorolható, következőleg nem tartozik a bányabiróság illetékessége alá. Bányaeladási szerződés alapján a bányával együtt eladott bányatermés előállitása iránt inditott kereset nem tartozik a bányabiróságok hatásköréhez. (*Smmtsz.* 1289/877.)

Vizesési jogok, ha önállóán bekebelezve vannak, a bányatelek kitörlése után a bányatelekkönyvben megmaradhatnak. (E. H. b. ü. 1867.) Vizesések, ha régi adományokból származnak és telekkönyvezve vannak, az á. b. t. bevezetésének III. c. és 281. §-a szerint birálandók el. (F. i. és k. m. 1869.) Bányatelekkönyvi jogcim elbirálására a bányahatóság nem illetékes, annak megtámadója határidő kitűzése mellett törvényes utra utasitandó. (F. i. és k. m. 1870.) Haszonbérletekről csak az adománykönyv észrevételeinél tétetik feljegyzés. A telekkonyvi bekebelezést a bérlők kell hogy kérjék. (F. i. és k. m. 1881.) Magánjogok telekkönyvi bekebelezésére a bányakapitányság nincs hivatva. (F. i. és k. m. 1882.) Tárnanyithatási jogot idegen telepen bányatelekkönyvbe bekebeleztetni az illető fél, nem a bányakapitányság van hivatva. (F. i. és k. m. 1882.)

Digitized by Google

Id. t. sz. 31. §. A közönséges polgári jog alaki rendszabályai a bányabiróságok által is megtartandók, és az ő előttök tárgyalandó perekben is alkalmazandók, a mennyiben ezen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak. *A közönséges törvénytől eltérő bányai törvénykezés.*

Id. t. sz. 32. §. Világos és kisebbszerü jogesetben szóbeli rövid uton jár el a birósági előadó a maga mellé veendő tollnokkal, illetőleg a bányabirósági helyettes a maga járásában. *A bányabiró eljárásáról.*

Id. t. sz. 18. §. Csalás, ravaszság, erőszak és félelem miatt a bányatelkek vagy bányarészek eladásának vagy egyéb átruházásának félretételét, bárki is a bányatelekkönyvbeni bekebelezéstől számitandó egy év alatt követelheti csak, különben keresete elévül. *A elévülésről.*

Id. t. sz. 19. §. Minden bányajog és birtok átruházását, föltételeit és cimeit — különbeni érvénytelenség terhe alatt — irásba foglalni, és a bányabiróságnak bányatelekkönyvvezetés végett bemutatni kell. A bányabiróság bejegyzése nélkül bányabirtokot senki nevére, még a házi bányaüzleti könyvekben sem szabad átirni. *A szerződésekről.*

Id. t. sz. 20. §. Ha valaki a hirtelenkedve kötött és szabályszerü bejegyzéssel még nem törvényesitett szerződést megbánná, azt csak a bányabiróság előtti visszahivással szabad megsemmisiteni; a visszahivó mindazáltal a szerződő másik félnek ezáltal okozott költségeit megtériteni, és azt, mit szerződés fejében netalán fölvett — a visszahivás érvénytelensége alatt — haladék nélkül visszaadni köteles, máskülönben a szerződést pontosan teljesitő ellenfélnek megkeresésére a szerződés, csupán ez esetben, mihelyt a visszahivó törvényes 15 nap alatt ezen kárpótlásra nézve eleget nem tenne, a visszahivás ellenére is jegyzőkönyvbe iktattatik s foganatba vétele eszközöltetik. *Visszahivás*

828/1897. p. sz. Ezen kérvény a megsemmisittetni kért szerződéssel felszerelve s ügyvéd által ellenjegyezve nem lévén, mint az eljárás meginditására alkalmatlan, kérvényezőnek visszaadatik.

Digitized by Google

mert az orsz. bir. ért. határozmányai 31. §-ához képest a közönséges polg. jog alaki rendszabályai a bányabiróságok előtt tárgyalandó ügyekben is alkalmazandók, mir pedig az érvényben lévő 1881. évi LIX. t.-c. 12. § a értelmében a rendes eljárásban, mely alatt a jegyzőkönyvi tárgyalás is értetik, feleknek magukat ügyvéd által kell képviseltetniök. (A pestvidéki kir. törvényszék, mint bányabiróság.) 1734/897. sz. A budapesti kir. itélőtábla a bányaszerződés visszahivása iránt a pestvidéki kir. törvényszék, mint bányabiróság előtt folyamatba tett és az 1897. évi február hó 4-ik napján 828. szám alatt hozott végzéssel befejezett ügyet a kérvényezők felfolyamodása folytán vizsgálat alá vevén . . . az elsőbiróság neheztelt végzését *hivatalból megsemmisiti*. A kérvényből kitetszőleg annak a szerződésnek tárgyát, a melynek visszahivására a kérvény irányozva van, nem bányateleknek, bányarésznek vagy bányakönyvi bejegyzés tárgyát képezhető egyéb bányajognak átruházása, hanem kőszénkutatásnak és kiaknázásnak megengedése képezi. Ezen nem bányajogokat, hanem tisztán csak magánjogi viszonyokat tárgyazó szerződésre pedig az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. 20. §-ában meghatározott eljárás alkalmazást nem nyerhetvén, az eljáró kir. törvényszék bányabirósági hatáskörét lépte tul azáltal, hogy a kérvényt bányabirósági eljárás alapjául elfogadta. Ezeknél fogva és tekintve, hogy a bányabiróság, mint ügybiróság azt, hogy az eléje terjesztett valamely ügy hatáskörébez tartozik-e, hivatalból köteles megvizsgálni, jelen végzés rendelkező része értelmében kellett határozni. 3391/1897. p. sz. A m. kir. Kuria . . . a másodbiróság végzését indokolása alapján helybenhagyja.

A bányai örökségekről.

Id. t. sz. 22. §. Öröklött bányajogositványok és bányászati birtokok valamint eddig, ugy ezentul is ősi vagyon természetével nem birván: fölöttük az illető tulajdonosok mind éltükben, mind halál esetére korlátlanul rendelkezhetnek, végrendelet hiányában pedig a polgári törvények e hagyatéknemre is alkalmazandók.

Id. t. sz. 23. §. A bányavagyon összeirását és becslését a bányabiróság egyik tagja vagy a helyettes teljesiti, és a halálozás esetére azt akár maga, akár más hatóság által megkeresve haladék nélkül megkezdi, s a netalán szükséges zár alá vétel megrendelése, és a becsülendők megbecslése mellett, minden található javaknak leltárát elkésziti, s azt azon esetre is, midőn a meghalálozottnak semminemü más polgári vagyona nem létezik, az illető megyei vagy városi hatóságnak hiteles alakban átküldeni, más példányát pedig a bányabiróság levéltárába letenni tartozik. A vagyon mikénti kezeléséről, vagy pedig gyámnokok nevezéséről, a mennyiben a

Digitized by Google

végrendelkező másként nem intézkedett, minden esetben az illető polgári hatóság gondoskodni köteles.

Örökségben kapott bányászati tárgyak felosztásának módjáról.

Id. t. sz. 28. §. Midőn kiskoruak érdeke forog fenn, vagy a nagykoru osztályosok maguk között egyetértésre jutni nem tudnak; minthogy a bányajog és birtok értéke a szoros értelemben vett ingó javak értékénél sokszor változékonyabb; oly esetben, hol nemcsak bánya és bányászati tárgyak, de egyszersmind más ingó vagy ingatlan javak is lennének felosztandók: bányai tárgyak értékét és sorsát egyéb ingatlan birtokkal vagy ingó javakkal kiegyenliteni, és az osztozók egyikének vagy másikának, bányai osztályrészük helyett, illetőségükben más valamit adni nem szabad, — hanem ily bányarészek minden osztozó közt egyenlően és törvényes arányban elosztandók.

Id. t. sz. 29. §. Meg nem engedtetik továbbá ily esetben, hogy egyiknek osztályrésze egyik, másiknak illetősége ismét más különböző bányai tárgyban vágassék vagyis egyenlittessék ki, hanem az osztozók mindenike törvényes arányban őt illető osztályrészét minden bányatárgyban külön fogja megkapni, később annak akár magánosan, akár társaságban leendő kezelése az osztályosok tetszésére hagyatván.

Id. t. sz. 30. §. Az osztály ezek szerint megtörténvén, ezen bányai és bányászati tárgyakban akár az osztály igazitására, akár uj osztályra a kereset egyedül csak azon esetben engedtetik meg, ha a részvények felosztásában számolási hiba történt volna.

Bányatelekkönyvi ügyekben semmiségi panasz külön jogorvoslatának helye nincs. Ha akkor, midőn az örökös elleni végrehajtást elrendelő végzés a bányatelekkönyvi hatósághoz érkezett, a megjelölt fekvőségek még az örökhagyó nevén állottak, az iránt, hogy az egyik örökös ellenében a tkvi rendtartás 74. §-a értelmében a végrehajtási zálogjog feltételesen bekebeleztessék, telekkönyvi akadály nem forog fenn. (Lfbb. itsz. 451/881.)

A bányabiró eljárásáról.

Id. t. sz. 33. §. Midőn bányászati munkás vagy altiszt idéztetik, egyszersmind az illető bányatársulati

Digitized by Google

képviselő vagy bányaműtelep főnöke vagy tisztje is afelől tudósitandó.

Id. t. sz. 34. §. Midőn az összes bányatársulat ellen egyetemben indittatik per: a bányatársulat képviselőjét, vagy a bánya igazgatóját, mint olyant megidézni elég.

Id. t. sz. 35. §. A bányatársulat képviselőjének föl nem találhatása esetére, a kézbesitendő keresetlevél a bánya- vagy hutaépületre, s illetőleg a bánya torkolatára, két tanu jelenlétében fölszegezendő.

Id. t. sz. 36. §. A szóbeli rövid utra való ügyek kivételével a bányaszékek előtt, különbség nélkül, mindennemü perek, folyamodási alakban lesznek folytatandók.

Bányabirtok háboritása.

Id. t. sz. 37. §. Ha valaki bányabirtokában vagy jogában más által háborgattatnék, vagy abból erőhatalommal kivettetnék, a sértett félnek ez iránt leendő panaszára a bányabiró visszahelyezési rövid uton ugy jár el: miszerint haladék nélkül a helyszinére kimenvén s az illető felek kihallgatása mellett körülményes vizsgálatot tevén, ha ezek folytában a sértett fél vagy birtokának 15 napig tartott békességes használatát, vagy egyedül törvényes birtokcimét hitelesen bebizonyitaná, őtet, a hatalmaskodónak minden okozott költségekben és károkban történendő elmarasztalása mellett, rövid uton birtokba helyezni s mindezekre nézve a folyamodástól számitandó 14 nap alatt teljes végrehajtással is eljárni köteles.

Id. t. sz. 38. §. Visszahelyezési esetekben a fölebbvitel egyedül a bányaszékre s egyedül birtokon kivül engedtetik meg, a bányaszék itéletével meg nem elégedő félnek pedig csak a rendes törvény utja marad fenn; egyéb rövid utu, valamint formás perekben is a bányabiróság itéletétől a fölebbvitel mindig birtokon belől történik.

Bányák átlyukasztása.

Id. t. sz. 39. §. A bányatelkeknek szomszédok és határosok közt bányászilag történt átlyukasztását

Digitized by Google

legyen az érc-ásványtelepzeteken vagy meddő sziklán keresztül, bármelyik érdekelt félnek az iránt tett bejelentése után, a bányabiró, bányaszéki mérnök közbenjöttével, a helyszinén rövid uton megvizsgálja s elintézi, az elégedetlen félnek a törvényes folyamodás utja fennmaradván.

Id. t. sz. 40. §. Mind a szomszéd bányatársulatnak, ki a vele határos bányatelek jogaiba vágni lelkiismeretesen óvakodik, mind annak, ki bányatelkének a szomszéd által netalán célzott berontását jókor megelőzni kivánja, tettleges átlyukasztás előtt is mindig joga van, a bányabiróságot a szemle megtételére s a földalatti határok birói kijelölésére kikérni.

Id. t. sz. 41. §. A feleknek bármelyike beadván az iránt folyamodását, a bányabiró a dolog mibenlétéről tudomást szerezve, a szomszéd felé irányzott mindenik vonalnak és járatnak a külhatártóli valódi távolságát megszabni s ily föld alatti vonalnak mindenik végén — egyszersmind kivül is állandó pontokat kitüzni, s igy mind a két felet saját határaiba vezetve, biztositásukról gondoskodni köteles.

Id. t. sz. 42. §. Ha pedig szemle alkalmával ugy találná, hogy az átlyukasztás mind a két fél által mivelt ércásványtelepzetek vonulata vagy dőlése (Verflächen) szerint már megtörtént: nemcsak a bányatelkeknek külhatárát, a bányában föld alatt is kijelölni (die Ortung in die Grube stellen) s mindkét szomszédnak földalatti határait, további surlódások s innen származó perlekedések megelőzése végett, egy állandó határjegy leszögezésével megállapitani, hanem az alattomos orozás által kiemelt ásványok árát is kiszámitani, és a kárvallottat mind az ásványokra, mind a biröi költségekre nézve rövid uton kármentesiteni tartozik.

Id. t. sz. 43. §. Hogy pedig az ily ásványorzások biröi eljárás előtt is meggátoltassanak: az illető szomszéd bányabirtokosságok, az ércásvány-telepzetek vonulata vagy dőlése szerint történendő valóságos átlyukasztások ese-

Digitized by Google

tében, az átlyukasztás pontjától, minden részre pontosan mért 3 ölnyi távolságra a további munkával nyomban felhagyni, s az átlyukasztás esetét a bányabiróságnak haladék nélkül bejelenteni kötelesek.

Id. t. sz. 44. §. A szomszéd és határos bányatársulatok közt történendő bárminemü átlyukasztások eseteiben, a határosokat szokatlan és kitürhetetlen büdösséggel, füsttel, rossz szándéku elrekesztésekkel, a viznek a szomszéd telkére való vezetésével, vagy más ilynemü káros módokkal boszantani nem szabad, máskülönben a bányabirtokos kétharmadában a társládának, egyharmadában a sértett félnek jutandó 100 frttal, minden egyes felvett vagy megbizott személyért 10 frttal, bányamunkások pedig 40 frttal lesznek fenyitendők. — Magában értetvén, hogy a tisztekért ily esetben maga a bányatársulat kezeskedik és fizet, — visszkereseti joga mindazáltal ellenök fennmard.

Perbeli és peren kivüli szemle.

Id. t. sz. 46. §. Hogy ha az ásványér lejtős dőlése szerint adományozott telekben az erek és igy a telkek is egymást átmetszenék, a régibb felkérő a telkén átnyuló erét saját határai közt használandja, az ezen tul terjedő érhez pedig a későbbi felkérőnek joga fennmarad. Ha azonban ily erek összefolynának s egyesitve tovább terjednének és sem vonulat vagy dőlés, sem más alkatrészek minémüsége ki nem mutatnák, hogy melyike nyeletett el a másik által: ezen összefolyt érnek az érintkezési ponton tuli használata a régibb felkérőt illeti, de ha ismét külön válnának, vagy ha megismertető jeleit az egyik megtartva, a másikat egészen megsemmisitené: kiki vagy sajátságos jelek, vagy ezek hiányában az előbbi dőlés vagy vonulat szerint megismerhető erének további mivelésére jogosittatik, habár későbbi fölkérő lenne is.

Id. t. sz. 47. §. Bányák és egyéb bányai tárgyak iránt peren kivüli szemlék, ha azok valamely bányabirtokosság folyamodására az ellenfél kihallgatása és belenyugvása nélkül történtek, habár ideiglenes intéz-

Digitized by Google

kedést vontak is volna maguk után: a meginditandó perben tekintetbe mégsem vehetők.

Id. t. sz. 48. §. A szemle szüksége fönnforogván: azt a biróság megrendeli, a feleket meghivja s vagy maga, vagy küldöttjei által a helyszinén hitelesen eszközli.

Id. t. sz. 49. §. Midőn szemlénél tanuk alkalmaztatnak, azoknak a helyszinén és a felek jelenlétében kell kihallgattatniok, s akkor az ellenfél részéről a tanunak közbevágó kérdések is tétethetnek. Műértők alkalmazása esetére az ellenfelek mindenike egy mű értőt nevez, szükség esetére pedig azokhoz a biró egy harmadikat alkalmazhat.

Id. t. sz. 50. §. Mind perbeli, mind perkivüli szemléknek körülményesen előadott eredménye a bányaszéki, illetőleg hivatalos könyvben egész kiterjedésében beiktattatik, s a feleknek, ha kivánnák, hiteles alakban kiadatik.

Id. t. sz. 51. §. Ámbár végitélethozásra bevégzett perben a feleknek szóváltásai s bizonyitványai elegendők, mivel azonban bányai perekben, kivált pedig a mértan alkalmazását igénylő bányatelkek és ércásványtelepzetek tulajdonossága fölött a helyszinén, ha a biróság szükségesnek belátja, szemletétel is kivántatnék: ily esetekben, ha a felek nem sürgetnék is, a biróság végitélethozás előtt a helyszinén szemlét rendel, s a pert, érdeme fölött szerzett ily előismeretek után, végképen eldönti.

Id. t. sz. 52. §. A perlekedő felek közt történő vagy közelgető átlyukasztások, valamint mérnöki eljárást kivánó minden más esetekben a felek által kivánt birói szemle ugy eszközöltessék, hogy a fennforgó kérdések nemcsak a bányaszéki, de hittel eleve kötelezendő más bányamérnök által is fölvétetvén, minden számtételek a külön készitett térképpel, s ugy a bányaszéki küldöttség, mint a mérnök által aláirandó véleménynyel együtt a bányaszéknek bemutattassanak.

Digitized by Google

A felszámitás. **Id. t. sz. 63.** §. Perbeli felszámitások (liquidatiok) nem külön periratokban, hanem a per érdemével együtt, a rendes perekre nézve meghatározott szóváltásokkal bevégzendők.

Id. t. sz. 64. §. Oly perekben, hol a felszámitásra 15 napnál hosszabb idő kivántatik: a szokott határidő kiterjesztése, ha kéretnék, sem egyik, sem másik félnek meg nem tagadtathatik.

Id. t. sz. 65. §. A határidő elhalasztása megengedtetik akkor is, midőn a számolási kérdések a szavatos és szavatolt között forognak fenn.

Id. t. sz. 66. §. Ha pedig a felszámitás a végrehajtás idejére hagyatott fenn, vagy szüksége különben is a végrehajtás alatt fejlődnék ki: a végrehajtó birósag ez esetben tárgyalást rendel, minek folytán efölött a bányaszék külön fogja végzését kimondani.

Betáblázás. **Id. t. sz. 67.** §. Bányatelekkönyveztetett egész birtoktestekre s az általános bányatörvény 135. §. értelmebeli részbirtokra, az 1840: XXI. t.-c. szelleméhez képest, csak az illető kerületi (bányakapitányságnál mint) bányabiróságnál zálog- és elsőbbségi jogokat, a köztörvény szabta módon betábláztatni lehet.

Bányaszéki könyvek. **Id. t. sz. 68.** §. Az ülési jegyzőkönyvön kivül a bányabiróságok még a következő tiszti könyveket vezetendik:

a) *itéletkönyvet,* hova ugy a rendes, valamint a bányabiróság által végzendő szóbeli sommás perekben hozott végitéletek és végzések iktatandók;

b) *szerződvény-könyv,* s ide bányajogokat és birtokokat illető minden szerződések, kötések, vevések, eladások, átruházások, barátságos egyezések, pöralkuk, végrendeletek és érdemdijazások egész kiterjedésökben fognak bejegyeztetni;

c) *bányatelekkönyv* (Bergbuch), melybe minden bányatársulat állapota, az adományozott bányák s más bányamütárgyak és járulékok neve, fekvése, minősége s tartózéka, ugyszinte adományoztatási s illetőleg enge-

Digitized by Google

délyeztetési adatai, birtoklási változások, továbbá az abban az ált. osztr. bányatörvény 135. §-a értelmében részesülő közbirtokosok fő- és melléknevei s polgári állapotuk és valamint az egész bányabirtokra, ugy az ált. osztr. törv. 135. §-a értelmebeli részbirtokra intézett mindennemü zálog- és elsőbbségi jogok bekebeleztetése beiktatandó;

d) *föld és méréskönyv* (Grund- und Feldmassbuch) hova a bányatelek körül végbevitt minden földszinti vagy alatti határkitüzések, a határjelek fekvése és birói áthelyezése, biróilag elhatározott bányatelki kölcsönös átlyukasztások, — és végre külön határokkal megkülönböztetett bányatelkeknek birói megegyezéssel történt egyesitése, illetőleg pedig mindezen tárgyakról a bányabiró és kiküldött társai által tett hivatalos jelentések fognak beiktattatni.

Id. t. sz. 69. §. A telek-, föld- és méréskönyvekből folyamodványilag kért kivonatokat a bányabiróság 8 nap alatt kiszolgáltatni tartozik.

Az ideigl. törvényk. szabályokban rendezett kivételes bányajogi törvénykezés jelenleg is fennállván, s azt az időközben életbeléptetet-alsóbiróságı szervezés lényegében meg nem szüntetvén, a bányai birtokt háboritási ügyekben nem a bányabirói hatósággal felruházott törvényszék mint társbiróság, hanem annak egyik kiküldött birósági tagja, mint egyes biróság van hivatva az eljárásra és itélethozatalra. Ezen egyes biró által hozott itélet másodbirósági felülvizsgálata azonban a kir. tábla hatáskörébe tartozik. (Lgfbb itsz. 124/879.)

Bányavégrehajtási ügyekben a polg. törv. rendtartás 29. §-a szerint még jelenleg is az ideiglenes törv. szabályok lévén mérvadók, — ezeknek 102. illetőleg 141. §§-ai alapján bányavégrehajtási ügyekben a másodbiróság végzése ellen további felfolyamodásnak helye van.

Bányavégrehajtási ügyekben még jelenleg is az ideigl. törv. szabályok mérvadók. (Kuria 857/1885. sz.)

Digitized by Google

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A bányatörvény *áthágásait* és azok büntetéseit, még pedig ugy azokat, melyekkel a törvény valamely, a korábbi szakaszokban foglalt tilalom megsértését sujtja, valamint az ezen fejezetben megállapított áthágásokét a 236—250. §§-ok taxative sorolják fel s ide tartoznék az ideigl. törvk. szabályok 14. §-ában az érclopás és sikkasztásra vonatkozó intézkedés is, amely azonban gyakorlati jelentőségét vesztette azáltal, hogy az ált. osztr. bányatörvény 123. §-ában a nyers aranyra és ezüstre nézve fenntartott beváltási kényszert az 1856. október 24-én kelt császári nyilt parancs (Birod. törvényl. 1857. XIId. 52. szám) megszüntette. Ezen §-nak tehát csupán az eljárásra vonatkozó intézkedése tekinthető érvényesnek.

Az ált. osztr. bányatörvény 235. §-a azokat a határokat jelöli meg, amelyek az általános büntető törvényeknek az ált. osztr. bányatörvény 2. §-ában meghatározott alkalmazása és a bányatörvény különös intézkedése megsértésének megtorlása tekintetében szem előtt tartandók, noha egyáltalában nincs kizárva, hogy valamely büntetendő cselekmény mindkét törvénybe ütközvén, mindegyiknek megsértéseért külön büntettessék. Természetes azonban, hogy ily esetben nincs szó bünhalmazatról, sem pedig arról, hogy összbüntetés szabassék ki, hanem a bányahatóság külön eljárás alapján szabja meg a büntetést, a büntető biróság pedig szintén külön jár el s hoz itéletet. Nincs azonban kizárva, hogy a bányatörvény durva megsértését az abból

Digitized by Google

származó vétség vagy bűntett elbirálásánál sulyosbbitó körülmény gyanánt figyelembe vegye.

Minden a személyi avagy vagyoni biztonságot a vonatkozó szabályok figyelmen kivül hagyása mellett veszélyeztető cselekvény vagy mulasztás miatt a tettes, legyen az a bánya birtokosa, annak tisztviselője, vagy más valaki, a büntető törvények szerint felelős, de felelős az okozott kárért is.

Magáért a bányatörvénynek ezen cselekvényben avagy mulasztásban rejlő megsértéseért azonban első sorban a bányatörvény 187. §-a értelmében a bányavállalkozó, illetőleg, ha az nem a bányahatóság kerületében lakik, annak meghatalmazottja felelős, még pedig akkor is, ha a bányamű bérben volna is. Természetes azonban, hogy az igy büntetett bányabirtokosnak visszkereseti joga a valódi tettes ellen fennmarad.

Az ált. osztr. bányatörvény az áthágásokat részint pénzbirságokkal, részint pedig a bányászati jogositványok elvonásával bünteti.

A büntetés kiszabása tekintetében a mérlegelés alapelveit a végr. szabályok 120. §-a irja körül, mig a bányahatóságok előtt folyó büntető eljárást az előző fejezet szabályozza.

Felveendő volt itt a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv 99. §-a is, miután a bányákat kifejezetten rendelkezései alá vonja.

Digitized by Google

A bányatörvény szabályainak áthágásai elleni büntetésekről.

235. §. A bányatörvény egyes szabályainak meg nem tartása, mely káros jogkövetkezményeket von maga után és az általános büntető törvény mennyiben alkalmazandó a bányaüzletnél előfordulható vétségekre és kihágásokra, ezen törvény illető helyein van előadva; — ezen törvény olyas áthágásai pedig, melyek ebben különösen büntetésre méltóknak nyilvánittatnak, a jelen fejezetben kiszabott büntetések alá esnek.

Büntetése a jogositlan bányaüzletnek.

236. §. A jogositlan bányaüzlet a bányahatóság által a bünösön 5—100 pengő forintiglani, ismétlés vagy más különösen sulyositó körülmények esetében pedig 200 pengő forintiglani birsággal büntetendő.

Ásványok jogositlan használatának:

237. § Oly kutatók, kik a még nekik nem adományozott kutatási téreikből vagy kutatási telkeikből nyert fentartott ásványokról a bányahatóság előleges beleegyezése nélkül rendelkeznek, a használt vagy elárusitott ásványok értékének megfelelő birság alá esnek.

Ha az ásványok értéke meg nem határoztathatik, ugy a bányahatóság 5—100 pengő forintiglani, ismétlés vagy különösen sulyositó körülmények esetében 200 pengő forintiglani birságot kötelesek szabni.

Id. t. sz. 14. §. Az érclopás és sikkasztás, ásványtelepek betapasztása, vagy eltitkolás által elkövetett büntetteknek megfenyitése a polgári hatóság körébe tartozik, ilynemü esetekben mindazáltal a bányatárgyakra nézve szükséges nyomozás, szemle vagy becslés, egyszersmind a tény minémüségének meghatározása előtt is elébb az illető bányaszék által eszközöltetik, mely valamint ez esetben, ugy biráskodása alá tartozó más tárgyak megitélése alkalmával fölfedezett büntettekre nézve is minden vizsgálati, vagy előtte netalán lefolyó perbeli irományokat, a lehető követelések és kárpótlások lajstromával együtt, a büntető hatóságnak hivatalosan megküldeni tartozik.

(Az arany és ezüst beváltásának kényszerét az 1856. október 24-én kelt osztr. császári patens végleg megszüntette, s igy ezen szakasznak az anyagi jogot érintő része ma már jelentőséggel nem bir.)

Digitized by Google

238. §. Oly bányabirtokosok, kik a bánya közvetett szerzéséről a 122. §-ban kiszabott feljelentést megtenni elmulasztják, 10—100 forintiglani birság alá esnek. *Köz. bányaszerzés bejelentése elmulasztásának;*

239. §. Azon bányavállalkozók, kik abbeli kötelességüket, miszerint a 188. §-ban kiszabott módon főlhatalmazottat rendeljenek, jelen törvény hatályba léptétől, vagy uj jogositványok adományozásánál, ennek időpontjától számitandó három hónap alatt nem teljesitik, arra 5—50 forintiglani birsággal szoritandók. *felhatalmazott kirendelése elmulasztásának;*

Ha ezen büntetés kiszabása után három hónap alatt a felhatalmazott ki nem jelöltetett s föl nem jelentetett, ugy a bányahatóság által egy dologértő rendeltetik ki a késedelmes bányavállalkozó veszélyére és költségére felhatalmazottjának ügyeit kezelendi.

240. §. Azon bányabirtokosok ellen, kik a bányaüzletnéli biztonsági intézkedéseket tárgyazó 171. §. szabályainak eleget nem tesznek, a bányahatóság még azon esetben, ha őket az átalános büntető törvény szerinti eljárásra alkalmas személy bünösség nem terheli is, 10—100 forintiglani s ismételt esetekben 200 forintiglani büntetést köteles szabni, folytonos vagy tetemes hanyagságból keletkező nagyobb terjedelmü veszélyek esetében pedig a bányászati jogositvány elvesztését tartozik itéletileg kimondani. *biztonsági intézk. elmulasztásának;*

241. §. Oly szabadkutatók, kik üzletük eredményéről a bányahatóságnak a 178. §-ban kiszabott jelentést megtenni elmulasztják, 5—50 forintiglani, a második határidő el elte után 20—100 forintiglani birsággal s ha a további négy heti határidő is elmulasztatik, a szabadkutatás elvesztésével büntetendő. *szab. kut. munka kimut. elmulasztásának;*

242. §. Ha valamely szabadkutatásnál, a bányahatóság által egy félévre a 179. § szerint kiszabott üzleti munka teljesitése vagy annak kimutatása elmarad, a szabadkutatóra 5—50 forintiglani s ha ő annak folytán a mindenik hónapra kiszabott munkát kellő időben ki nem mutatja, 20—100 forintiglani birság rovandó. *kiszabott munka nem teljesitésének;*

Ha azonban a bányahatóság rendelete még azontul sem teljesittetik, ugy a szabadkutatás elvesztése mondandó ki.

A szabadkutatási munkálatok mulasztása a szabadkutatások elvesztését nem közvetlenül vonja maga után; hanem azért az illető az á. b. t 174. és 242. §§-ai szerint egyedül a bányahatóságnak felelős. (15249/1870. Fm. i. k. m.)

Kutatási jegy és vájás, ha nem a bejelentett helyen találtatik, legfeljebb az á. b. t. 24. és 242. §§-ai következményeit vonja maga után. (1223/1872. Fm. i. k. m. r.)

243. §. Ha a vájásnak kiszabott folytonos üzlete a vájnamértékekben (174—175. §§.) vagy a külmértekekben, azon idő alatt, midőn azok munkában tartandók (176. §.), félbeszakittatik a nélkül, hogy erre nézve a haladék kieszközöltetett volna, vagy ha az üzlet nem a megkivántató számu munkásokkal folytattatik, ha azon eseményről, mely azt hosszabb időre lehetetlenné teszi, a kiszabott jelentés meg nem tétetik (183. §.), vagy ha önálló segéd- vagy megyetárnákban, azon mennyiségü munka, mely azok engedélyezésénél föltételül tüzetett ki (177. §.), nem teljesittetik, a vállalkozó 5—50 forintiglani birságba esik. *adományozott bányákban kellő üzlet elmul*

Ismételt vagy folytonos hanyagság esetében 50—100 pengő

Digitized by Google

forintiglani birság szabandó s ha ez is sikertelen marad, a bányászati jogositvány elvesztése mondandó ki.

244. §. Oly bányabirtokosok, kik a 174. §. ellenére legalább is fővájnájukat jó és járható állapotban tartani elmulasztják, vagy kik a vájást tökéletlen vagy oly módon űzik, hogy azáltal a további föltárás szükségtelenül nehezittetik vagy gátoltatik, az észrevett fogyatkozások megszüntetése végett, a 173. §-ban kiszabott intézkedéseken kivül, 10—100 forintiglani, ismétlés vagy folytonos és nagyobb mértékbeni elhanyagolás esetében pedig 200 forintiglani birsággal s a körülményekhez képest magával a bányászati jogositvány elvesztésével büntetendők.

Vájna-térképek készitésének és statisztikai kimut. elmulasztása.

245 §. A vájnatérképek készitése és kiegészitése iránt a 185. §-ban foglalt, nemkülönben a statisztikai kimutatások szolgáltatását tárgyazó szabályoknak minden elhanyagolása öttől ötven forintiglani birsággal fenyitendő.

Tilos vájás áttörésen.

246. §. Azon bányabirtokosoknak, kik az idegen vájnákbai áttöréseken a vájás megszüntetése és saját áttörési darabjok járható állapotban tartása iránt a 198. §-ban kijelölt kötelezettségnek meg nem felelnek, tiztől száz forintiglani büntetés alá esnek.

Gyermekek tilos alkalmazása.

247. §. A gyermekeknek a szolgálati rendtartással ellenkező alkalmazása egytől ötven forintiglani büntetést von maga után.

A bányában alvó helyeket megengedni és berendezni, 15 éven aluli munkást bányamunkára, a 15 évet elért, de 16 évet meg nem haladott munkásoknak éjjeli munkára való alkalmazása tilos. (10044/1894. P. r.)

Számolás elmulasztása, tilos fölvétel.

248. §. A bányabirtokos, ha felügyelő és munkáss emélyzetével évnegyedenkint, vagy annak a szolgálatbóli kilépése alkalmával, a számolást megtenni elmulasztja (206. §.), öttől ötven forintiglani birsággal; s minden bányamunkásért, kit a 208. §-ban kiszabott bucsulevél nélkül fogad fel a munkára, öttől ötven forintiglani birsággal büntetendő.

Szerencsétlenség bejelentése.

249. §. Oly müvezetők vagy azok helyetteseire, kik a 222. §-ban kijelölt veszélyes eseményeket a legközelebbi politikai vagy bányahatóságnak tüstént följelenteni elmulasztják (223. §.) tiztől száz forintiglani büntetés szabandó.

1879. évi XL. t.-c. (A kihágásokról).

99. §. Azon családfő, a kinek családjában vagy háznépe között; azon iparos, gyáros vagy bányatulajdonos, a kinek mühelyében, gyárában, illetőleg bányatelepén, segédei, tanoncai, illetőleg munkásai közt ..... valamely járványos vagy ragályos betegség kiütött, ha azon időtől kezdve, melyben a betegség természetéről magának tudomást szerzett, huszonnégy óra alatt orvosi segélyről nem gondoskodik : 300 frtig (600 kor.) terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Különös büntetések.

250. §. Ha oly különös, jogerejüvé vált meghagyások, melyeket a bányahatóságok a minden bányakrai felügyelés gyakorlatában bocsátanak ki, valamely bányabirtokos által a 224. §. szerint szabandó határidő alatt nem teljesittetnek, az arra tiztől száz forintiglani birsággal szorittathatik.

Digitized by Google

V. sz. 120. §. Ezen fejezet oly tüzetesen foglalkozik a büntetések különböző fokaival, hogy azok alkalmazása iránt kétely alig támadhat. — A törvényszerü büntetés kiszabási mérvének helyes alkalmazásáért a bányakapitány személyesen felelős ; a kiszabás alkalmával tehát épp ugy a legkisebb büntetési fok alatti, mint a legmagasabb büntetési fokot meghaladó büntetés kiróvását kerülni fogja. *A büntetések kiszabása.*

A büntetésnek eme határok között való megállapitására szolgáló mértéket következő körülmények adják :

a) hogy csak egyes vagy több különböző nemü törvényszegés lett-e elkövetve ;

b) hogy ezen törvényszegés vagy annak egy bizonyos nemének első esete forog-e szóban, vagy hogy a bevádolt ily, vagy különböző más áthágásokért már büntetve lett-e ;

c) hogy a törvényszegés, a tulajdon- és vagyonbiztonságra nézve vont-e már maga után káros következményeket, vagy nem járt-e nagy veszélyeztetésekkel ;

d) valjon a bevádolt meggondolva és a törvény iránti tiszteletlenségből, vagy pedig gondatlanság és a törvény hiányos ismerete miatt követte-e el a törvényszegést ;

e) hogy eme törvényszegés a törvény további áthágására, a hatóságok ellen előkészitett ellenszegülésre szolgáltatott-e okot, vagy hogy az példaadáson, rossz tanácson, izgatáson alapuló félrevezetésből származott-e ;

f) hogy további rongálások idejekorán meggátoltattak vagy a támadt hátrányok ismét megszüntettek-e ;

g) hogy más nagyobbszerü, jól vezetett és kifogástalanul kezelt bányaüzem által tanusitja-e a bányászatfejlődése iránti érdeklődését ;

h) hogy alacsony müveltségi foka nem gátolja-e abban, hogy mulasztásai káros következményeit belássa ;

i) hogy valamely rendkivüli és általa elő nem idézett (abban ártatlan) szorult állapot nem gátolta-e törvényes kötelességének teljesitésében ;

k) hogy az áthágó a bányahatóság figyelmeztetéseit és intéseit általán figyelmen kivül szokta-e hagyni.

Ezen körülmények tekintetbe vételével szabja ki azután a bányakapitány a büntetést.

Ha rendkivüli körülmények és esetek a büntetésnek enyhitését vagy elengedését kivánatossá tennék, a bányakapitány ez iránti indokolt, az okmányokkal felszerelt javaslatát a főbányahatósághoz fel fogja terjeszteni.

Digitized by Google

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Az ált. bányatörvény 251—267. §-ai általánosságban a bányajogositványok megszünése, elvonása és felhagyása felől, még pedig a 251—252. a kutatási jogositványok megszünése, a 253–262. §. az adományozott bányatelkeknek és külmértékeknek megszünése felől elvonás, a 263—267. §-ok pedig felhagyás esetében rendelkeznek.

Ezen törvényes intézkedésekre vonatkozólag megjegyzendő, hogy azok alapja a bányatulajdon különleges jogi természete, amely a közérdek tekinteteit teljes mértékben érvényesiti a magántulajdonnal szemben, amely alapját szintén a közérdekben birja s azt az adományozáskor a magánjogokkal szemben a bányamüvelés kényszerében fenntartja.

A folytonos müvelés mindenkor alapföltétele volt a bányajogositványoknak s annak a hatóság engedelme nélkül való elmulasztása már a legrégibb időben is maga után vonta a jogositvány elvesztését.

A régi bányarendszabályok e tekintetben a legszigorubban rendelkeztek s a Miksa-féle bányarendtartás 10. §. 2. pontja szerint a bányatelek elvonandó s másnak adományozandó, mihelyt az uj felkérő bebizonyitja, hogy két hétig szünetelt a munka.

Ebben persze főleg a financiális, a camerális érdek érvényesült, mely a bányák jövedelmezőségét tartotta szem előtt. Utóbb ezeket a szigoru intézkedéseket enyhítették, de azért maga az intézmény egyrészt

Digitized by Google

az emlitett közérdek, másrészt a jelzálogos hitelezők szempontjából mégis fentartandó volt, mert az utóbbi tekintetben kétségtelen, hogy az üzemen kivül helyezett bányamü elértéktelenedik s a hitelező kielégitési alapja elvész benne.

Éppen a hitelezők érdeke tette szükségessé, hogy a bányajogositványok megszünése, elvonása és elhagyása a bányakönyvre és a terhekre való tekintettel részletesen szabályoztassék, anélkül azonban, hogy a megszünés és elvonás alapelve sérelmet szenvedne.

A kutatási jogositványoknál, amelyek dologi jog, avagy ingatlan vagyon jellegével nem birván, jelzálogok alapjául sem szolgálhatnak, a hitelezőkre tekintettel lenni nem volt szükséges s azért az eljárás is sokkal egyszerübb, amint az a végr. szabályok 121. §-ából kitünik.

Kérdéses csak az lehet, hogy valamely szabadkutatás céljaira állitott épületek, berendezések, gépek és szerszámok a kutatási jogositvány megszünésével szintén uratlanokká válnak-e, avagy a volt kutató rendelkezésére maradnak-e? Természetes azonban, hogy a 260—261. §-ok rendelkezései kutatási jogositványokra nem vonatkoznak, mivel az emlitett épületek stb. nem tartozékai a személyes jogositványt képező kutatási engedélynek s ezen alapuló kutatási munkálatoknak.

A segédvájásokra és megyetárnákra azonban, noha ezekről a törvény kifejezetten nem szól is, a bányatelkekre és külmértékekre vonatkozó eljárás alkalmazandó, ha csak az engedélyokmány másként nem intézkedik.

A 257. §. szerint megtartandó árverés már nem a bányahatóság, hanem a bányabiróság teendője s e tekintetben a végrehajtási törvénynek az ingatlanok árverésére vonatkozó 1881. LX. 144—213. §. rendelkezései is megfelelő módon alkalmazandók.

A 258—261. §-ok arra céloznak, hogy amennyiben ilyen esetekben a bányamü értéktelen volta kétségtelenné

Digitized by Google

vált, fölösleges a tartozékul ahhoz csatolt ingatlanok kapcsolatát vele továbbra is fenntartani s azért helyre kell állitani azok korábbi jogi helyzetét.

A hatósági határozat folytán történő elvonást a végr. szabályok 122. §-a szabályozza, *az erdélyi* bányákra vonatkozólag azonban az igazságügyi és a földmivelési, ipar és kereskedelmi miniszterek külön rendeletben intézkedtek.

A határozattal való elvonást a végr. szab. 122. §· az elhagyást a 123—125. § ok szabályozzák, mig ezen eljárásban az illetékeket a pénzügyminiszter 19.021/79. sz. rendelete szabja meg.

Digitized by Google

A bányászati jogositványok elenyésztéről, elvonásáról s az azokról való lemondásról.

251. §. Ha valamely kutatási jogositvány azon időnek, melyre az adatott vagy meghosszabbittatott, eltelte által elenyészett, vagy ha a kutató arról az idő eltelte előtt lemond, ugy az annak folytán nyert minden szabadkutatási és más bányászati jogositványok elenyésznek, a nélkül, hogy arra különös határozat kivántatnék. *Kut. jogositv. elenyészte.*

252. §. Az elenyészés nemkülönben akkor is bekövetkezik, ha a kutató a kutató-vájást elhagyja, vagy ha jogerejü itélet által, büntetésül, annak elvesztésében marasztaltatik el.

V. sz. 121. §. Ha valamely kutatási engedély azon időnek eltelte által, melyre adatott, megszünik, a nélkül, hogy meghosszabbitása kérelmeztetett volna (251. §.), ugy a kutatási engedély a kutatási könyvben (VI. minta) egy piros vonal által, az ok fölemlitése mellett, egyszerüen törlendő.

Ép igy törlendők az ily kutatási engedélyen alapuló zártkutatmányok is, a kutatási és zártkutatmányi könyvekben (V. minta).

A kutató erről oly hozzáadással értesitendő, hogy a kutatási munkálatoknak eme helyen való tovább folytatása, jogtalan bányamüvelésként fogna büntettetni. Ezen értesités másolata a politikai járási hatósághoz, hivatalos tudomásvétel és a községben való kihirdetés végett megküldendő.

Ha a kutató csak egy egyes zártkutatmányt hagyat fel, vagy tőle ennek joga elvétetik, de a kutatási engedély továbbra is fennáll, ugy csak az illető zártkutatmány lesz a fentemlitett módon az illető kutatási és zártkutatmányi könyvekben törlendő, és a politikai járási hatóság csak a zártkutatmányi jel eltávolittatása és megsemmisittetése iránt keresendő meg.

Annak meghatározása: léteznek-e a szabadkutatási jogositvány elvonásra törvényes alapok, a bányahatóság hatáskörébe tartozik. Annak elbirlása azonban, hogy valamely fönnálló kutatási jogositvány, szemben az ellenfél jogositványával, a bányatörvény által biztositott elsőbbségi jogokat megállapitja-e — mint csupán magánjogi szempont alá első kérdés — a biróságok illetékessége alá esik, nem tevén kivételt az, hogy a kutatási jogositvány fennállására nézve bányahatósági uton vizsgálati eljárás van folyamatban. (Legf. itélőszéki határozat. Dtár. XVIII. 72.)

Digitized by Google

A zártkutatási jog azon kutatási engedélynek lejárata folytán, melynek alapján eredetileg szereztetett, az á. b. t. 251. §-a szerint csak akkor enyészik el, ha valamely más kutatási engedély által ama zártkutatmányi területen a kutatási jog szakadatlanul fönn nem tartatik. (1859. évi osztr. Fm. m. r.)

Valamely folyamatban lévő adományozás iránti tárgyalás nem állapit meg kivételt az á. b. t. 251. §-ától és a kutatási engedély érvényét nem tartja fönn. 1861.

Kutatási engedély és zártkutatmány lejártával ezeken alapuló adománykérvények érvénytelensége nincs kapcsolatban. 1861.

Adományozás által fedett zártkutatmányok törlendők. Zártkutatmányok fedetlen részei elsőbbségi joguk épségben tartása mellett tovább is fennállhatnak. 1863.

Vájna- és külmértékek elenyészte; a) *elvonás;*

253. §. **Ha jogerejüleg az adományozott vájna- vagy külmértékek elvonása itéltetik, a bányahatóság köteles azoknak végrehajtási becsü és árverés általi eladását eszközölni.**

Az á. b. t. 253. §-a értelmében eszközlendő végrehajtási becslések és árverések körül követendő eljárást illetőleg f. é. október 27-én 13.290. sz. a. kelt kegyelmes udvari rendelvénynyel megengedtetett, miszerint azon végrehajtási esetekben, midőn a bányabirósági biztosnak kiküldése aránytalan költségekkel járna, ezen eljárás teljesitésére az illető bányabiróság által költség és időkimélés tekintetéből kivételesen és helyettesitéskép valamely közel fekvő biróság kerestessék fel, mely is azon megkeresésnek megfelelni tartozand. (74.972/862 helytt. int.)

254. §. **A becslés és árverés azonban nemcsak az adományozott vájna és külmértékekre s az azokban létező biztositó készületekre (260. §.), hanem a mü üzletére szükséges minden külépületekre, telkekre és épitményekre is kiterjed, a megkivántató szerszámokkal, eszközökkel és egyéb tartozékkal együtt.**

Ezen tárgyak értéke azonban, melyeknek kisajátitása a birtokosnak megengedendő, a becsübe nem csak a bányászati jogositványnyal együtt összesen veendő fel, hanem mindig az is kitudandó, és külön előadandó, hogy mi lenne azoknak becsértéke magukban véve s a bányászati jogositványnyali minden egybekapcsolás nélkül.

255. §. **Ha az elvonásnál a megkivántató készületek faja és mennyisége iránt kétségek támadnak, a bányahatóság a fölött a helyszinéni előleges nyomozás után a szükséges dologértők meghivása mellett hatarozand.**

A tulajdonosnak azonban szabadságában áll, a mü mellett nagyobb mennyiségü tartozékot is hagyni s azzal együtt árverés alá bocsátani.

256. §. **A mü azon alkatrészeinek, melyek árverés alá esnek s azok tartozékának változatlan megőrzéseért a birtokos időközben felelős marad; a bányahatóságnak azonban szabadságában áll, azoknak birói zár alá vételét is kieszközölni.**

Digitized by Google

257. §. A becslés megtörténte után, a bányahatóság inditványára, a biróság által a nyilvános árverés, a netalán létező jelzálogos hitelezők meghivása mellett a perrendtartás szabályai szerint elrendelendő. Annak teljesitése végett azonban csak egy, legalább is harminc s legfölebb hatvan napi határidő szabandó, oly határozattal, hogy a mű annál szükség esetében az összes becsün alul is, azonban a mü kisajátitás alá vett, künn fekvő alkatrészeinek és tartozékainak értékén nem alul el fog árusittatni.

258. §. Elárusitás esetében a bejött legmagasabb igéretből legelőbb a bányászati jogositvány elvonása iránti eljárás és a végrehajtás költségei s ezután a netalán létező hitelezők zálog- és elsőbbségi jogaikkal elégitendők ki, a maradék pedig a kilépő birtokosnak adandó át.

259. §. Ha az árverésnél vevő nem jelentkezik, vagy ha vételárkép még azon érték sem igértetik, melylyel a műnek a becsüben foglalt, künn fekvő alkatrészei és annak tartozéka (254. §.) magukban egyedül s a bányászati jogositványnyali kapcsolat nélkül birnak, ugy a bányahatóság az adományozott vájna- és külmértékeket elhagyottaknak s a bányászati jogositványt elenyészettnek nyilvánitandja.

260. §. Ezáltal ezen mértékek minden hozzájuk tartozó vájnákkal és külvájásokkal s a bennök létező vájnafalazati, vájnaácsolati készületekkel, a berakó ácsmüvekkel, rekeszekkel és más biztositó eszközökkel együtt szabad rendelkezés alá esnek és ismét adományoztathatnak. A bányahatóság ennélfogva azoknak nemcsak saját följegyzési könyveiböli kitörlését köteles megtenni, hanem egyszersmind a birói hatóság által azt is kieszközölni, hogy azok a bányakönyvből kitöröltessenek s a jelzálogos hitelezők azokrai zálogjoguk elenyésztéről értesittessenek.

Egyszersmind az elhagyás a bányamegyei térképekben megjelölendő, közhirré teendő s arról a helyközség értesitendő.

261. §. Ellenben minden künn fekvő épületek, telkek és építmények s a többi tartozék továbbá is az eddigi birtokos tulajdonát képezendik s minden azokra szerzett zálogjogok változatlanul maradnak.

Azonban a nyilvánkönyvek megigazitására s ennélfogva ott, hol telekkönyvek léteznek, azokban az ezen ingatlan javakat tárgyazó rovatoknak a bányakönyvben azokra bejegyzett minden terhekkel együtti ismétí előállitására gond forditandó.

Egyszersmind a birtokos az eljárás által okozott költségek megtérítéseért felelős marad.

Az ált. b. t. 253—259. §§-ainak azon intézkedését, mely szerint az elvont bánya- vagy külmérték csak birói becsü vagy árverés utján volt másra ruházható, megváltoztatva, a törvényhozás intézkedéseig következőket rendeljük:

1. §. Ha az elvonási határozat oly bányabirtokra vonatkozikt mely értékhiánya miatt sem a becslés, sem az árverezés költségét nem fedezi: a bányahatóság kötelességében áll, az elvonási határozat kihirdetésekor azt is kihirdetni, hogy bizonyos határidő alatt zárt vételajánlatok elfogadtatnak.

Digitized by Google

Erről a netaláni jelzálogi hitelezők és a volt bányabirtokos is azon megjegyzéssel értesitendők, hogy a kitüzött határidő alatt bármelyiknek szabadságában áll saját költségén a bányabirtok becslését és elárverezését a bányabiróságnál kérni; mely szándékáról azonban a kitüzött határidő lejárta előtt a bányahatóság is értesitendő.

2. §. Ha a kitüzött határidő alatt, valamelyik jelzálogos hitelező, avagy a volt bányabirtokos a becslésnek és árverésnek saját költségén leendő foganatositását kéri elrendelni, s e végre a hatóság által meghatározandó összeget ennek kezeihez leteszi: az ezt megelőzőleg beadott zárt vételajánlatok nem vétethetnek tekintetbe, s azok az árverés napja előtt bányahatósági határozat folytán visszaadandók.

3. §. Ha a kitüzött határidő alatt sem jelzálogos hitelező, sem maga a volt bányabirtokos nem kéri a becslésnek és árverezésnek saját költségén leendő foganatositását: a bányahatóság az adománylevelet másolatban annak adja ki, a ki a legelőnyösebb zárt vételajánlatot tette, ha ez egyszersmind az ajánlott árt a bányahatóság kezeihez leteszi.

Az átruházási bizonyitvány ezen okmányra irandó, melynek alapján a volt bányabirtokosnak bányatelekkönyvi kitörlése, valamint az uj birtokos jogának bekebelezése hivatalból eszközlendő.

Tartozik egyszersmind a bányahatóság az adományozási okmány első példányát semmisnek nyilvánitani.

A lefizetett vételár felosztása tekintetében az á. b. t. 258. §-ának rendeletei tartandók meg.

4. §. Ha nem jelentkezik vevő, a bányajogositvány felhagyottnak tekintendő. (Igazs. és Fm. i. k. m. 1871.)

V. sz. 122. §. Ha a bányakapitányságnak valamely bánya- vagy külmértéket illető elvonási határozata jogérvényre emelkedett (á. b. t. 240., 243., 244. §§.), ugy ez hitelesitett másolatban, a felebbezési határidő sikertelen lefolyásáról, vagy az illetékes bányahatóság felsőbb jóváhagyásának mellékléssével és hivatkozva az á. b. t. 253. §-ra, az illetékes bányabirósághoz a végrehajtási becslés és az erre vonatkozó ügyirat vétele után az árverezés keresztülvitele végett megkeresés intézendő.

Fontosabb esetekben szakértők közremüködése mellett megejtett tárgyalás alapján hozandó a határozat.

Itt alapul az szolgálhat, hogy gépek, épületek, mühelyek, földterületek kényszermeghagyása (Beilass) csak annyiban indokolt, a mennyiben a bányaüzem ezek nélkül vagy éppen nem, vagy csak uj és aránytalan költséggel volna lehetséges.

Digitized by Google

Ha végre valamely különösen értékes vagy elhanyagolt kezelés és felügyelet mellett a bányaüzemet vagy idegen tulajdont veszélyeztető bányászatról van szó, melynek tulajdonosa távol van, vagy annak vezetésére alkalmatlan, vagy nem képes, ugy a bányakapitányság megfelelő gondnokot kinevezni és ennek kinevezését a törvényszéknek bejelenteni köteles (á. b. t. 256. §.). Az illető gondnok pedig utasitandó, hogy alkalmas üzem által a gondnokság alá helyezés által keletkezett kiadástöbbletet födözze, hogy ennek megszüntével számadást tegyen és hogy az esetleg fedezetlen költséget a leszámolás alkalmával fedezés végett bejelentse (á. b. t. 258. §.).

A bányakapitányság további eljárása az á. b. t. 259., 260. §§-ban van előirva; félreértések elkerülése végett azonban megemlitendő, hogy uj adományozás esetében ez csupán a felhagyott bányamüre vonatkozólag nem történhetik meg és hogy ily adományozás csakis az á. b. t. 44. §-ban felsorolt feltételek alatt az á. b. t. egész harmadik fejezetében az adományozásra nézve előirt eljárás megtartása mellett egy bizonyos bányamértékre vagy bányatelekre, melynek területén a felhagyott bányamü fekszik, eszközölhető, mert csak igy mehet ez át az uj birtokos tulajdonába.

---

262. §. Minden iparüzlet vagy más ügylet, melynek gyakorlására a birtokos elébb csak bányászati jogositványa folytán volt följogositva, neki jövendőre az ezen törvényben, továbbá az ipar és politikai törvényekben, a jogositlan bánya- és iparüzletre nézve megállapitott büntetések alatt tiltatik.

263. §. Ha valamely bányabirtokos vájna- vagy külmértékeit el akarja hagyni, az ebbeli nyilatkozat folytán, mely az adományozási okirathoz mellékelendő, ha a müre jelzálogos terhek nincsenek bejegyezve, a mértékek kitörlendők s a nyilvánkönyvek és bányamegyei térképek megigazitandók. b) *elhagyás;*

264. §. Ha a mü adósságokkal van terhelve, ugy a kitörlés előtt a jelzálogos hitelezők a bányahatóság által értesitendők a felől, miszerint nekik szabadságukban áll hatvan nap alatt a birói becsüt és árverést kérni s ez, habár csak egy hitelező által kéretett is, a 254—258. §§. szerint teljesitendő.

265. §. Ha a megállapitott határidő alatt a becsü és árverés nem kéretett, vagy ha az árverés elegendő siker nélkül maradt (259. §.), ugy a bányászati jogositvány kitörlése és a nyilvánkönyvek megigazitása tekintetében a 260—262. §§. határozatai szerint kell eljárni.

A becsü és árverés költségei ez esetben azon hitelezők által viselendők, kik azt kérték.

Digitized by Google

V. sz. 123. §. Az á. b. t. 263. §-ának esetében oly külmértékekről való lemondásnál, mely nem képezi valamely bányamü bányakönyvi tartozékát, éppen ugy kell eljárni, mint a kutatási és zártkutatmányi jogositványok felhagyásánál.

Oly külmértékekről való lemondásnál azonban, mely bányakönyvi tárgyat képez (71. §.), valamint bányamértékek, határközök, önálló segéd- és megyetárnákról való lemondásnál a bányakapitányság a bányabirósághoz kérdést intéz az iránt, vajjon a lemondás tárgya a bányakönyvben meg van-e terhelve.

Ez esetben a bányakapitányság határozatában a lemondás elfogadását kimondja, a 35. §. szerint könyveiben a törlést eszközli, egyuttal, a határozat eredeti példányának csatolása mellett, a bányatörvényszéket a bányakönyvi törlés eszközlésére felhivja.

Ha a lemondott tárgyra jelzálogos terhek volnának bekebelezve, a bányakapitányság a lemondási nyilatkozatot, az illetékes bányabirósághoz azon megkeresés kiséretében teszi át, miszerint az az á. b. t. 264. és 265. §§-ai szerint járjon el.

Magától értetik, hogy minden bányászati adomány törléséről annak volt tulajdonosa a bányakapitányság által értesitendő.

Ha valamely bányabirtokos kinyilatkoztatja, hogy ő vájna- és külmértékeit el akarja hagyni, ugy azon illető bányabiróság, melyhez ezen nyilatkozat érkezik, köteles a bányakönyv teherállapotában . . . . megjegyeztetni, hogy a bányabirtokos által benyujtott lemondási nyilatkozat iránt a tárgyalás folyamatban van.

Ha a bányamű ezen megjegyzés beiktatásakor jelzálogokkal nincsen terhelve, a bányabiróság köteles a bányahatóság megkeresése folytán a mértékeket a netalán később bejegyzett jelzálogokrai tekintet nélkül kitörölni, nemkülönben a nyilvánkönyveket s a bányamegyei térképeket megigazitani.

Ha azonban a bányamű ezen megjegyzés beiktatásakor jelzálogokkal terhelve van, s a bányahatóság által az elhagyási nyilatkozat az illető bányabirósággal oly megjegyzés mellett közöltetik, hogy a biróság ez iránt az á. b. t. 264. és 265. §§-ai szerint járjon el; ugy csak a megjegyzés beiktatásakor már létező jelzálogi hitelezőket illető azon jog, hogy 60 napi határidő alatt a mű birói becslését és árverezését kérhessék, s ennélfogva csak ezen jelzálogi hitelezők számára tartathatik fel a bányabiróság által ezen jog érvényesitése a reájuk nézve megállapitandó hasonló

Digitized by Google

60 napi határidő alatt, melynek utolsó naptári napja kifejezendő. (1858. évi osztr. igaz. m. r.)

---

266. §. A bányabirtok kitörlése előtt, az elhagyott vájásban a közbiztonságra nézve szükséges intézkedések mindig a politikai hatósággali egyetértésben meghatározandók s az elébbi tulajdonos által saját költségén létesitendők.

V. sz. 124. §. Az á. b. t. 266. §-ának keresztülvitelénél, valamely bányászati jogositvány törlése előtt, a bányahatóságnak annak kitudása leend kötelessége, hogy ama bányászat olyszerü föld alatti bevájásból áll e, mely a közbiztonság érdekében különös elővigyázati rendszabályok keresztülvitelét (beomlasztást, betömékelést, betömést, elfalazást stb.) tesz-e kivánatossá. *Közbiztonság elhagyott bányamüveknél.*

Ha a bányahatóság a kérdéses mü állapotát már előbbi időkből nem ismeri, ugy azt bányászati szakértők, községi elöljárók stb. által megvizsgáltathatja, hogy ezen vizsgálat alapján, kevésbbé fontos esetekben, a szükségeseket elrendelhesse; a politikai hatóság azonban erről a teljesités felügyelete miatt értesitendő.

Midőn a bányamüvek nagy terjedelmüek, ha a külterepet fenyegető nagy veszélytől lehet tartani, különös biztonsági intézkedésekre lesz szükség, mely esetben a bányahatóság a politikai hatóság közremüködése mellett helyszini vizsgálatot tartani és a szükséges elővigyázati, biztonsági intézkedéseket elrendelni köteles. Az ily bevájások volt tulajdonosa ezen intézkedések teljesitésére köteles és erre esetleg a politikai járási hatóság által is kényszeritendő.

---

267. §. A bányászati jogositványok bármi módon enyésznek is el, minden térképek, huzatkönyvek és kézi rajzok, melyek egyedül az elvont vagy elhagyott vájásra vonatkoznak, — megőrzés végett a bányahatóságnak átadandók.

Ezen térképek megszemlélése és lerajzolása a vájás minden uj fölvevőjének szabadságában áll.

V. sz. 125. §. Az á. b. t. 267. §-ában előirt azon kötelezettség, hogy a felhagyott bányák térképei a bányakapitánysághoz beterjesztessenek, a törlési határozatban mindenkor kimondandó. *Térképek és könyvek beterjesztése.*

Digitized by Google

Ha a bányahatóság ily térképek létezéséről biztos tudomással bir és a bányabirtokos azok beterjesztését elmulasztja. ugy erre ismételten, határidő kitüzése mellett, azon fenyegetéssel szólitandó fel, hogy be nem terjesztés esetében az elvétel a politikai járási hatóság által fog eszközöltetni, a mi szükség esetén meg is történik.

Emlitett eseten kivül csak oly esetben fog a bányahatóság föllépni, midőn ily beszolgáltatandó tárgyak létezéséről a biróság utján értesül.

A beterjesztett térképek stb. külön térképgyüjteményben s kimeritő jegyzék kiséretében a bányahatóságnál őrzendők. A megtörtént letéteményezés az illető feljegyzési könyvekbe is bevezetendő.

Azon esetekben, midőn egyes bányák résztulajdonosai az őket illető *bányarészszel felhagynak* (Transactio — Heimsagung), s a felhagyott bányarész a többi bányatársra ruháztatik át, ezen átruházástól. illetőleg annak bejegyzésétől sem ajándékozási, sem pedig adásvételi, avagy bejegyzési illeték kiszabásának helye nincs; mert eltekintve attól, hogy a felhagyott bányarészeknek az illetékszabás alapjául vehető forgalmi értéke rendszerint nem szokott lenni, illeték már azért sem követelhető, mivel a felhagyott bányarész az azzal járó terhekkel együtt a fennálló bányatörvények szerint hivatalból irandó át a többi bányatársra.

Ily bányarészek felhagyásánál egyedül azon, a bányakapitányságokhoz vagy bányatörvényszékekhez intézett beadványoktól jár ivenkint 50 kr. bélyegilleték, a mely beadványokkal a bányarészek felhagyása vagy pedig azoknak a többi bányatársak általi átvállalása jelentik be.

Az illetéki szabályoknak ezen értelemben való alkalmazására nincsen befolyással az, vajjon a bányakapitányságoknál vagy bányatörvényszékeknél nyilvántartott, s e szerint ingó vagy ingatlan bányarészeknek felhagyásáról van-e szó, valamint az sem, hogy a felhagyott bányarész a bányatársak beleegyezésével, vagy pedig beleegyező nyilatkozat nélkül hivatalból iratik-e át a többi bányatársra. Ellenben önként érthető, hogy oly esetekben, midőn egyes bányarészek nem felhagyás (Heimsagung) következtében hanem szerződés vagy más jogcim alapján ruháztatnak, illetőleg iratnak át a bányatársakra, az illetéki szabályokban a vagyonátruházásokra s illetőleg bejegyzésekre nézve megállapitott rendes illetékek kiszabásának helye van.

2. Azon esetekben, melyekben a bányák a termés hányadáért adatnak bérbe, ezen szerződésektől rendszerint II. fokozat szerinti illeték jár, s a szolgálmányok terjedelme és értéke az illetéki szabályok 101. és 102. §§-ai értelmében állapitandó meg. Minthogy azonban az ily módon bérbe adott bányáknál a várható termés, annak nemcsak mennyisége, hanem minősége és értéke is annyira bizonytalan, hogy a szolgálmányok értéke hozzávetőleg sem határozható meg, sőt a legtöbb esetben az utólagos értékmegállapitás eredménye is oly csekély, miszerint a fizetendő illeték

Digitized by Google

nem áll arányban a kiszabás körüli nehézségekkel: az eljárás egyszerüsitése végett megengedtetik, hogy oly esetekben, midőn szolgálmánykép a termésmennyiségnek valamely hányada fizettetik, az illetékszabás 78. tételének I. A. i) pontja értelmében egyedül az okirattól követeltessék ivenként 50 kr. állandó bélyegilleték, oly esetekben pedig, midőn a termés fizetendő hányada egy meghatározott minimális összegben is ki van kötve (pl. a termés egy tizede, mely azonban 100 mázsánál kevesebb nem lehet), ezen minimális mennyiségnek értéke vétessék a II. fokozat szerinti illeték kiszabásánál alapul. Általában, a mennyiben a hányadban kifejezett bérösszeg mellett akár a termés meghatározott mennyisége, akár pedig készpénz is ki van kötve, ezen meghatározott szolgálmányoktól a II. fokozat szerinti illeték mindig előirandó, ellenben a hányad értékének kipuhatolása egészen mellőzendő. (19.021/1879. Pm. v.)

Digitized by Google

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Ezen fejezetnek összesen két szakasza van, melyek a bányavagyonra vonatkozó *törvényes zálogjogot végrehajtás* (268. §.) és *csőd* (269. §.) esetére állapitják meg.

A végrehajtásról szóló 1881. évi LX. t.-c. a bányavagyonra vonatkozó végrehajtásról egyáltalában nem rendelkezik s éppen azért kétségtelen, hogy ugy az ált. osztr. bányatörvénynek 268., valamint az ideigl. törvénykezési szabályoknak a végrehajtásról szóló 60—62. és a zárlatról szóló 55—59. §-ai ez időszerint is érvényesek, amint azt a kir. kuria is 1885. december 17-én 857. sz. a. kelt határozatában megállapitotta.

A 268. §-ban megállapitott törvényes zálogjog alapját egyébként a telekkönyvi ügyek tekintetében nálunk ma is hatályban levő osztr. polg. törvénykönyv 450. §-a is megadja.

Ellenben csőd esetére az 1881. évi XVII. t.-c. 52. és 58. §-a megfelelőleg intézkedvén a bányavagyonról, az ált. osztr. bányatörvény 269. §-át hallgatagon érvényen kivül helyezte.

Digitized by Google

A bányákra és azok tartozékárai zálog- és előjogokról, végrehajtás és csőd eseteiben.

268. §. A bányákrai végrehajtás eseteiben, a bejött legmagasabb igéretből a jószág becsléseért, netaláni zár alá vételéért és elárusitásáért járó s azon költségek levonása után, melyek a zálogos hitelezők közötti sorrend meghatározása és a legmagasabb igéretnek ezek közötti elosztása végett történt eljárás által keletkeznek, legalább is következő hitelezők, még pedig az itt kijelölt sorrend szerint, elégitendők ki törvényes zálogjogaikkal. *Végrehajtás.*

1. Az álladalmi kincstár mértékilleték- és bányavámbeli követeléseivel az elárusitás iránt hozott itélet előtt három évre.

2. A bánya- és hutaművek munkásai munkabérbeli követeléseikkel, a mennyiben ezek a jószág elárusitása iránt hozott itélet előtt egy évnél nem régebben vannak hátramaradásban.

3. A bányászlegénységi vagy társpénztárak követelései, a munkások által ugyan lefizetett, vagy azok béréből lehuzott, de a pénztárba be nem szolgáltatott vagy abban hiányzó járulékokra nézve.

4. A jószág elárusitása iránti itélet előtt egy évnél nem régebben hátralevő al- és megyetárnai illetékek, — s a bányamegyei intézetekhezi egyéb járulványok, — a viz-, akna- és járaadók s a megengedett bányaszolgalmakérti egyéb évenkinti szolgálmányokbeli követelések.

A többi zálogos hitelezők csak ezen követelések kielégitése után következnek, azon sorrendben, melyben zálogjogukat nyerték

Az általános b. t. 253. §-a értelmében eszközlendő végrehajtási becslések és árverések körül követendő eljárást illetőleg f. é. október hó 27-én 13,290. sz. a. kelt kegy. kir. udvari rendelvénynyel megengedtetett, miszerint azon végrehajtási esetekben, midőn a bányabirósági biztosnak kiküldése aránytalan költségekkel járna, ezen eljárás teljesitésére az illető bányabiróság által költség és időkimélés tekintetéből kivételesen s helyettesitésképp valamely közel fekvő biróság kerestessék meg, mely is azon megkeresésnek megfelelni tartozand. (74,972/1862. helytt. t. int.)

Id. t. sz. 55. §. Ha valakinél, akár büntett, akár perlekedés folytában történendő elmarasztása esetében, vagyonhiány veszedelme forogna fenn s az vagy köztudomásra lenne, vagy hitelesen bebizonyittatnék, a követelt félnek bányai vagyona az illető bányaszék által birói zár és kezelés alá vétetik. *Birói zár.*

Digitized by Google

Id. t. sz. 56. §. Ezen esetben a bányaszék, a zár alá vett vagyon minémüségéhez képest, a felek meghallgatása után zárgondnokot rendel, ki a bányaszék felügyelése mellett az egész vagyont felelősség terhe alatt ugy kezeli, hogy a mivelésre szükséges kiadásokra forditandó költségek levonása után fennmaradó jövedelemből meggyüjtött tőke, végrehajtás idejéig, árvabiztositék mellett kamatra adassék.

Id. t. sz. 57. §. A zárgondnok diját fáradsága és felelőssége arányában s az illető felek kihallgatása mellett, mindenkor a bányaszék szabja meg, az mindazáltal a jövedelem századrészénél többet nem tehet.

Id. t. sz. 58. §. Ha valaki nemcsak a pertárgy épségben tartása, de jogbonyolódások elleni biztositás tekintetében is, egy, minden kifogás fölötti átvállalót (fidejussor) vagy kezest állit: a birói zár megszünik s ha már elrendeltetett volna, tüstént feloldatik.

Id. t. sz. 59. §. Ha vagyonhiány veszedelme fenn nem forogna ugyan, de a bányatelkek határai vagy bárminemü követelések iránt támadt kérdések eldöntése esetére a peres tárgy értékének és mennyiségének meghatározásában előre is nehézségek azért mutatkoznak, mivel az illető bányatelekben a peres helyen kivül még más helyen is értékes ásványok vájatnak: ez esetben a törvényszék a peres helyen kiásott vagy ásandó ilyetén ásványoknak e végre biróilag feleskett egyén által külön és havonként benyujtandó számadás mellett teendő kezelését tüstént megrendeli, a bányatermékekből eredő jövedelmek mindazáltal az alperes szabad rendelkezésére és használatára fennhagyhatók.

Végrehajtás. **Id. t. sz. 60.** §. Midőn a győztes félnek valamely bányabirtok odaitéltetett: a birói foglalás a szomszéd és határos bányatársulatok képviselői vagy tisztei jelenlétében a helyszinén történik. Befejeztetvén a birói foglalás, a végrehajtó biró ebbeli eljárásáról a kiküldő bányaszéknek első ülésben körülményes jelentést tesz, mely felolvastatván, egész kiterjedésben az illető jegyző-

Digitized by Google

könyvbe iktattatik, egyszersmind ahhoz képest a bánya-telekkönyvben is megtétetik az illető be- és kikeblezés.

Id. t. sz. 61. §. Bányászati tárgyra kiterjedő végrehajtás, ide értve a lezárolást, fölbecsülést és árverezést, még oly esetekben is, midőn az itélet, mint vegyes vagyonu csőd esetében, más hatóság által hozatott, csak bányabiróság kiküldöttje, illetőleg helyettes által eszközölhető. A bányabiróság a végrehajtás teljesitéséről a megkereső törvényhatóságot, a végrehajtási jelentésnek átküldése mellett, azonnal tudósitandja, a jelentésnek másik példányát pedig az irattárba leteszi.

Id. t. sz. 62. §. (Akár rövid, akár rendes peruton megitélt követelések kielégitésére a bányai tisztek és altisztek fizetésének s a bányamunkások bérének, más vagyon hiánya esetében, egyszerre csak egyharmadrésze jelöltethetik ki.) A bányamívelésre szükséges gépek s egyéb müeszközök, bánya nélkül, birói foglalás alá külön nem vétethetnek.

Birói árverésen eladott *bányaingatlan* vételárának felosztásánál a *munkások* hátralévő bére előnyös tételt képez ugyan, de a magasabb minőségben alkalmazott *tisztviselők fizetése* még csőd esetében sem előzi meg a bekebelezett hitelezők követeléseit. (Kuria 586/1884 sz.)

Bánya-végrehajtási ügyekben a polg. törv. rendtartás 29. §-a a) *szerint még jelenleg is az ideigl. törv. szabályok levén mérvadók, ezeknek 102.* b) *illetőleg 141. §§-ai* c) *alapján bányavégrehajtási ügyekben a másodbiróság végzése ellen további felfolyamodásnak helye van.* (Kuria 17.857/1885.)

A bányászati tárgyra intézett végrehajtás, ha azon tárgy csak ingó vagyont is képez, mindenkor a bányabiróság, illetve a bányahatósággal felruházott törvényszék által eszközlendő. (Kuria 7551/75.)

---

269. §. (Ezen szakasz helyébe a csődtörvény alábbi rendelkezései léptek.)

52. §. Azon hitelezők, akik valamely dologi jog alapján a közadós bizonyos vagyonából külön kielégitést igényelhetnek, követeléseiket a csődhitelezők megelőzésével érvényesithetik és a dologi joggal terhelt vagyonból csak az folyik az általános csődtömegbe, a mi az emlitett hitelezők kielégitése után fennmarad. *1881. évi XVII. t.-c. (Csődtörvény).*

Digitized by Google

58. §. A bányavagyonból előbb a tömegnek a 47. §. szerint e vagyont terhelő tartozásai és költségei, azután az itt megállapitott sorrendben a következő követelések elégittetnek ki:

1. a csődnyitást közvetlenül megelőző három évre hátralévő adók, közterhek, vagyon-átruházási és zártkutatmányi illetékek;

2. a felügyelő személyzet és munkások bérkövetelései, a csődöt megelőző utolsó esztendőre;

3. a társpénztári illetékek, melyek a munkásoktól beszedettek vagy ezek béréből levonattak, de a pénztárba beszolgáltatva nem lettek;

4. a csődöt megelőző utolsó évből hátralévő al- és megyetárnai, segédvájási illetékek s a bányaintézetet illető egyéb járulmányok, továbbá a viz, akna- és palló-illetékek, nemkülömben a bánya-szolgálmányi dijak:

5. a jelzálogos hitelezők követelései, a telekkönyvi rangsorozat sorrendjében.

Elővigyázat végrehajtás és csőd esetében.

V. sz. 126. §. Az á. b. t. 268., 269. §§-aiban kiszabott határozatok főleg a bányabiróságoknál való eljárást szabályozzák. A bányahatóságok azonban mindenkor szem előtt tartandják azokat, hogy az őket a bányatársládák kezelésének felügyeleténél megillető kötelesség alapján a társládai vagyon megröviditését idejekorán megakadályozzák.

A bányahatóságok gyakran még azon helyzetbe is juthatnak, hogy bányatulajdonosokat és bányamunkásokat jogaik védelmére figyelmeztessenek, mire ők mint védhatóságok mindenkor kötelesek.

Digitized by Google

TIZENHATODIK FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvény életbeléptetésekor a régi jogról az ujra az átmenetet ezen fejezet intézkedései könnyitették meg. Közülök a 270—273. §. a *fennálló* különös *bányajogositványokkal* való elbánást, a 274. és 275. §. a *bányamegyék* (bányavidékek) *alapszabályainak* szerkesztését tárgyalják s az utóbbiakra vonatkoznak az id. törvk. szabályok 16. és a végr. szabályok 129. meg 130. §-a is.

A törvény 276—280. §-a az eddigi *kutatóvájások, felkérések és szünetelési engedélyek* ellátását, a 281. §. a meglévő *huta-, hámor- és hengermüvek*, valamint a bekebelezett *vizhasználati jogok fenntartását*, a 282. §. korábbi bánya- és külmértékek *elhatárolását* s a 283. § a bányatörvénynek régibb jogositványokra való alkalmazását szabályozza.

Mindezeknek ma már legföljebb annyiban lehet jelentőségük, amennyiben az anyagi jogot érintik s az valamely magánjogi igény támasztásával vitássá válik. Ugyanez mondható a régi *altárna*jogokat szabályozó 286. §-ról, mig a 284. és 285. §. a földbirtokosoknak a korábbi jog szerint fenn nem tartott ásványokra, köztük főleg az *ásványszenekre* vonatkozó jogaik érvényesitésére 1859. október végeig határidőt szab.

Ez az intézkedés egyenesen a magyarországi földbirtokosok javára szolgált s következménye volt annak a jogállapotnak, melyet a 3. §-nál emlitett, 1788. junius 20-án kelt udvari kamarai rendelet, valamint az udvari cancelláriának 1788. évi május 26-án 7259. sz. a. kelt decretuma közös megegyezés alapján teremtett.

Kétségtelen, hogy ezt a jogi állapotot nem az arra hivatott törvényhozás, hanem a bányászat cameralis és

Digitized by Google

feudális jellegét erőszakoló akkori felfogás egy compromissuma teremtette s amikor az országbirói értekezlet az ideigl. törvk. szabályok VII. részének 1. §-ában az ásványszeneket azáltal, hogy «a törvényhozás további intézkedéseig» az ált. osztr. bányatörvény 284—285. §-ában engedett kedvezményes határidő fölélesztésével a földbirtokosok rendelkezése alá visszahelyezte, teljesen tisztában is volt azzal, hogy ezt a kérdést csakis a törvényhozás döntheti el végérvényesen és sem az ált. bányatörvényt megelőző, sem az ideigl. törvk. szabályok által teremtett állapot törvényszerűnek, avagy végérvényesnek nem tekinthető.

Tisztán tükrözi ezt a felfogást az országbirói értekezlet bányaügyi albizottmányának 1861. január 27—30. és február 1—7. napjain tartott üléséről felvett jegyzőkönyv ide vonatkozó része; melylyel az ezt az intézkedést megokolja. Az érdekes fejtegetés szó szerint a következő:

«A kérdésben levő általános osztrák bányatörvény közjogi szempontból való megfontolása közben, az albizottmány figyelmét el nem kerülheté azon intézkedés; miszerint a 3-ik, 284. és 285-ik §-nál fogva kőszénnek is valamennyi nemei a fejedelmi bányafőuri jog (Berg-Regale) tartozékai sorába helyeztetnek és bányászati adományoztathatás tárgyának jelentetnek ki, holott azelőtt a földbirtok tartozékául tekintetvén, a tulajdonos részéről minden megszoritás nélkül fejtethettek.

Azon közjogi kérdés merült fel tehát:

Lehet-e a tulajdoni jognak országgyülés mellőzésével ezen megszoritását az alkotmánynyal összeegyeztetni?

Ha ezen kérdést a fennforgó körülmények közt tisztán elméletileg lehetne megfejteni, akkor az albizottmány is könnyen kifejezhette volna véleményét; valamint elhallgatni sem szándéka, hogy eleinte részben hajlandó is volt azon közjogi szempontnak, a magán-

Digitized by Google

viszonyokrai figyelem nélkül, minden egyéb tekintetet alárendelni.

Nem mellőzhette azonban tanácskozás folytán azon magasabb szempontokat szinte figyelembe venni, melyeket a kőszén, valamint más országokban, ugy hazánkban is, különösen nemzetgazdászati szempontból igényel.

A kőszén nem egyedül mint tüzelési szer, de mint a gőz és légszesz kifejtésére szolgáló alkalmas, olcsó és okszerü kezelés mellett kifogyhatatlan anyag, mely a könnyen megfogyatkozható erőket tekintve, a fának is más hasznos célokrai alkalmazását engedi, nemcsak a gyárak, ipar, közlekedés és kereskedés fölemelkedésének föltétele, de ezáltal alapja azon nemzeti nagyságnak is, melyet az ujabb kor oly országok fölemelkedésében szemlél, hol a kőszénnek a vassal együtt való felhasználása jelentékeny fokon áll. A kőszén tehát oly nemzeti kincs, mely kivált bányáink jelen állapotában talán minden nemes ércnél többet ér; és ezen kincs elpazarlása vagy elzárása gátolhatná azt, mit minden hazafi szivből óhajt: nemzetünk emelkedését és felvirágzását.

Érezte ugyan az albizottmány, hogy bármi magasak legyenek is a nézpontok, az országbirói értekezletnek törvényhozói állást elfoglalni nem lehetne, ha a kérdés még most is a föltett alakban állna fenn. Jelen esetben mindazáltal a dolog ugy áll, hogy behozatván az osztrák általános bányatörvény és lefolyván 1859. október utolsó napján a birtokosok számára engedélyezett idő, azon bányatörvény 3., 84. és 285. §§-ok nyomán már jogok is szereztettek és nagyobbszerü bányaüzletek keletkeztek. Sőt a tapasztalás azt tanusitja, hogy éppen a bányajogositvány kiadása óta nyert a kőszénmüvelés hazánkban oly lendületet, mily mérvben azt, a magánbirtok korlátozása alatt képzelni alig lehetett.

A kérdés tehát jelenleg már oda jutott:

Vajjon a már kimondott fejedelmi bányafőjognak a kőszénre való eltörlésével, visszaadassék-e a föld-

Digitized by Google

birtokosoknak azon jog, hogy a kőszenet, mint tulajdonuk tartozékát korlátlanul fejthessék és ezzel a kőszén azon veszélynek legyen kitéve, hogy okszerü bányamüvelés hijjában az állam azon megbecsülhetetlen kincse vagy elpazaroltassék, vagy pedig a nemzeti fölemelkedésnek ezen kulcsa oly kezekben maradjon, kik azt maguk használni, értelmi vagy anyagi tőke hiányában nem képesek.

Az albizottmány azt, hogy a törvényhozás a fennforgó körülmények sürgősségét számba véve, a kőszén iránt minél előbb törvényes intézkedést tenni fog, nemcsak hiszi, de e részben elégséges hivatkoznia az 1844-ben szentesités alá felterjesztett magyar bányatörvényjavaslatra, melynek 24-ik cikke kizárólag a kőszénről rendelkezik. Noha ugyanott is még a kőszénről mint földesuri birtok tartozékáról van emlités; de mivel az arróli rendelkezés a bányatörvénybe igtattatott, a kőszénbányászattal közvetlenül foglalkozó földbirtokos továbbá, a bányászati törvényes rendre a mezők kijelölése és bányatelekkönyvvezetésre nézve, csak ugy, mint bármely más magánvállalkozó, a bányatörvények alá vettetett; ezáltal a törvényhozás egyik része már kifejezte abbeli akaratát, hogy a kőszenet azon rendezetlen álapotban, mint azelőtt volt, hagyni többé nincs szándéka, már pedig a fejedelmi bányafőjog lényege nem kiválólag a bányászatból huzott pénzügyi hasznokban, mik a bányaipar elnyomása nélküli másnemü jövedékek által ugy is pótolhatók, hanem az állam kincseként tekintett tárgyak fölött a közjó tekintetébőli rendelkezési hatalomban rejlik.

Valamint tehát az albizottmány az országgyülésnek mindkét táblája által már 1844-ben kifejezett akarata ellen vélt cselekedni, ha a hajdani közjog kérdéséhez mereven ragaszkodva, az eddigi kifejlett egyéb köz- és magánviszonyokra nem tekintett volna, ugy attól is tartott, hogy abból, ha az eddig szerzett jogviszonyok mellett mostantól kezdve a kőszén használata ismét a

Digitized by Google

tulajdonosok önkényére hagyatnék, a már közelgő országgyülés pedig szintén más intézkedést tenne, ez-által a bonyodalmak csak ok nélkül szaporittatnának.

Véglegesen az albizottmány ezen tárgyra nézve abban állapodott meg, hogy a közjogi kérdést a törvényhozás elintézésére hagyván, a kőszénmivelésre nézve a tényleg fennálló bányatörvény rendelkezését továbbra is alkalmaztatni javasolja ugyan; minthogy azonban senkit jogai haszonélvezetében törvényen kivül megfosztani nem lehetne, annálfogva oly módositásokat ajánl, mik mellett a birtokosok számára a tulajdoni jogból folyó jövedelem biztositva legyen».

A jelen tájékoztatásnak nem lehet feladata ezt a kérdést bővebben fejtegetni s csupán arra kell még utalnia, hogy az ideigl. törvk. szabályok I. §-a és az idevágó joganyag az ált. bányatörvény 3-ánál található, valamint arra, hogy a 284—285. § okban kitüzött kedvezményes határidőről a korona- és kamarai uradalmakra vonatkozólag (a diósgyőri koronauradalmat s a pécskai, lippai, lugosi és facseti állami jószágokat kivéve) az uralkodó az 1859. március 24-én kelt s a Birod törvényalap 1859. évi XII. 51. számában közzétett pénzügyministeri hirdetmény szerint eleve lemondott s a szénbányászatot ezek területén szabaddá tette.

Digitized by Google

Átmeneti határozatok.

Fennálló különös bányászati jogositványok.

270. §. Oly bányászati jogositványok, melyek nem a bányarendtartások szabálya szerinti vájnamértékekre, hanem csak szabálytalan hegyi térekre, bányamegye- és országrészekre adományoztattak, a lombard-velencei királyságban történt bányamüveléssel föl-ruházások és bizonyos kerületekre és határozatlan ásványokra nézve adott kizáró kutatási jogositványok, adományozásuk egész terjedelmében föntartatnak ugyan, ezek azonban jelen törvény hatályba lépte után hat hónap alatt a bányahatóságnál bejelentendők s az adományozási okiratok és pontos térképek benyujtása mellett a pénzügyministerium jóváhagyása alá terjesztendők.

Ez alkalommal a ministerium azt is meghatározandja, hogy mennyiben kötelesek a jogositottak a bányatörvény egyéb szabályainak eleget tenni és ezen kötelezettség nem teljesitése mily következményeket von maga után.

271. §. A bejelentett jogositványok igazolására a bányahatóság által kellő határidők engedtethetnek, melyek azonban a bejelentés napjától két éven tul nem terjedhetnek.

Ha a bejelentés a kiszabott időben meg nem történik, ha a bizonyitékok az a végre engedett határidő alatt elő nem terjesztetnek, vagy ha azok a ministerium által jogérvényeseknek el nem ismertetnek ugy az igény elenyészik s csak az ezen törvény szabálya szerinti uj adományozás kérethetik.

272. §. A pénzügyministerium által elismert bányamegyén belül köteles a jogositott, bányamüvelési jogának elismeréséről tett értes tése után két év alatt, magának egy vagy több vájna vagy külmértékeket ezen törvény határozatai szerint kiméretni s azokról térképeket készittetni s azokat elcövekeltetni. Ezen határidő elteltе után, az ezen kimérés nélküli vagy a kimért telken kivüli vájás jogositlan bányaüzletnek (236. §.) tekintendő. Az adományozott terület többi része, melynek elcövekelését a bányahatóság a szükséghez képest elrendelheti, a jogositott számára kizáró kutatási területkép a munkálásrai különös kötelеztetés nélkül tartatik föl.

273. §. Oly különös bányászati jogositványok, melyeknek tartama egy bizonyos időre van szoritva, ennek elteltével önmaguktól elenyésznek s meg nem hosszabbittathatnak. A fentartott terület az elenyészés által szabaddá válik és mindenki által megszereztethetik.

Ennélfogva, az előbbi kü önös jogositványok birtokosai abban kutatási téreket, vájna vagy külmértékeket csak az ezen törvény szabályai szerinti uj szerzés utján nyerhetnek:

A **V. sz.** 127. és 128. §§. *mint tárgytalanok kihagyattak.*

Bányamegyei alapszabályok szerkesztése.

274. §. A bányamegyei alapszabályok (43. §.) szerkesztése végett azon bányamegyék számára, melyekre nézve a vájnamértékek adományozása tekintetében eltérő határozatok szükségesek, az

Digitized by Google

ottani bányabirtokosok kötelesek ezen törvény hatálybalépte után hat hónap alatt legalább is három és legfölebb hét tagból álló választmányt kinevezni.

Ha az ilyes választmány kinevezése a megállapitott idő alatt a hatóság részéről felszólitás dacára sem történnék meg, ugy ezen utóbbi, a bányamegyei alapszabályok szerkesztése végett, a bányamegyei bányatársak költségére bizalmi férfiakat rendelend ki.

Id. t. sz. 16. §. Bányabirtokosoknak és bányatársulatoknak, jövő törvényhozásig, vidékük számára belviszonyaik s helyi szükségleteikhez és az ásványtelepzetek különféle természetükhöz képest, mindazokról, mik az ideiglenesen hatályban maradt bányatörvény alapelveivel össze nem ütköznek, az e részbeni eljárási rend megtartása mellett vidéki rendszabályokat (Revier-Statuten) alkotni ezentul is megengedtetik.

7. Bányabirtokosok és bányatársulatoknak az országbirói értekezlet VII. fejezete, jelesen annak 16. §-a szerint még az általános bányatörvényben világosan kijelelt eseteken kivül is meg lévén engedve a vidéki szabályoknak szükséghez képesti tervezése; az ily tervezetek a bányahatóságok által az általános bányatörvény 275. §-ának rendelkezéséhez képest akadálytalanul tárgyalandók. (13,622/1862. sz. udv. rend.)

V. sz. 129. §. Ha azon szabályok, melyek a 8., 27. és 36. §§-ban bányakerületek alakitása és kerületi választmányt illetőleg felállittattak, kellő figyelembe vétettek és keresztül vitettek, ugy az á. b. t. 274., 275. §§-ban előirt, a kerületi alapszabályok szerkesztésére vonatkozó tárgyalások kevés nehézségbe fognak ütközni.

A bányakapitányság tehát a bányamegyei alapszabályok megbeszélésére az ezen §-ban előirt felszólitást a kerületi választmányhoz intézni tartozik. Hol a kerületi választmány még nem alakult meg, annak megalakulása iránt a 36. §. szerint azonnal a kellő intézkedések megteendők.

Mivel azonban a vidéki alapszabályok szerkesztése az egész kerületre nézve nagy horderejü, ezen felszólitásról minden bányabirtokos oly hozzáadással értesitendő, hogy a vidéki alapszabályok tervezetének törvényes megbeszéléséhez az összességnek szabad

Digitized by Google

választásából egy bizottságot kiküldeni jogában áll. Ezen választásra a bányahatóságnak semmi befolyása sincs ugyan, de jogában áll annak megejtésére határidőt kitüzni, melynek sikertelen lefolyása után a vidéki alapszabályok tervezete a már fönnálló választmánynyal (36. §.), vagy ha ilyen sem léteznék, a bányakapitányság által kinevezendő bizalmi férfiakkal, további törvényes tárgyalás alá vétetik.

Magától értetődik, hogy azon kerületekben, hol ily különös szabályok a bányatörvény által megengedhetőknek nyilvánittattak (á. b. t. 43. §.), mig a javaslatba hozott különös szabályok legfelsőbb elhatározással jóvá nem hagyattak, adományozás és zártkutatmány csak az eddig szokott módon adható (á. b. t. 280. §.).

---

275. §. A kinevezett választmány, vagy az a helyett kirendelt bizalmi férfiak, kötelesek a bányahatóság egy küldöttjével az egész zárt bányamegye pontos átnézeti térképét elkészíteni, a vájnamértékek adományozása iránt ott létező törvényes határozatokat a netalán szükségeseknek vélt változtatásokkal alapszabály alakjában összeállitani és mindkettőt a bányahatóság elé terjeszteni. Ez szigoru megbirálás után az iránti javaslatait a pénzügyministeriumnak átnyujtandja, mely hatásköréhez képest tartozik eljárni.

A (ministerium részéről) jóváhagyás megtörténte után az alapszabály a koronaországban kihirdetendő, annak és az átnézeti térképnek egy összhangzó példánya eltétetvén.

Megitélésük és felterjesztésük.

V. sz. 130. §. Különös szabályok szüksége félreismerhetlen oly helyeken, hol kizárólagos, különös bányamértékek és azok megszerzésének szokatlan módja föltárások nélkül állanak fönn, mint pl. a felsőmagyarországi bányapolgárság birtokterületén, Verespatakon, Abrudbányán stb., mert ha itt a régi szokások mellőzésével az uj bányatörvény szerint adományoztatnának zártkutatmányok és bányatelkek, vég nélküli perlekedéseknek vettetnék meg az alapja, a már megszerzett bányamezőkben a legjobb üzemtervek megrontatnának, és ezáltal a kerületi bányászat, a magán- és közérdek nagyban veszélyeztetnék.

Ezen alaposan segiteni csak ugy lehetne, ha ily kerületek minden régi bányászati jogositványa az uj törvényhez képest átalakittatnék, azaz annak szabályai szerint átfektettetnék.

A hol ez keresztülvihető és a bányatulajdonosok által óhajtatnék, a bányahatóság a vállalkozók ezen

Digitized by Google

szándékát készségesén előmozditani, és annak keresztülvitelére alkalmas határidőt kitüzni köteles, melynek tartama alatt azonban uj bányászati jogositványok, — uj összeütközések kikerülése végett — nem szerezhetők.

De ez a legkevesebb bányakerületben lesz keresztülvihető, mert a régi rendszer szerint elágazott bányaüzem — erre szerzett zálogjogok stb. — a rendezést a végtelenségig kinyujthatnák, és ezáltal közbeeső jogbizonytalanságot idézhetnének elő.

Mivel azonban a bányászatban szerzett régibb jogok védelme a bányatörvény szellemében fekszik, nem marad más hátra, mint a kerületi bányatulajdonosokkal az uj bányatörvénynek a viszonyokhoz képest való jogérvényes megváltoztatása iránt egyezkedni, vagy hol ez keresztülvihető nem volna, ily szabályok hivatalból való ajánlatba hozataláról (á. b. t. 129. §.) kell gondoskodni, mely kivételes szabályozás azonban nem terjesztendő ki tovább, mint a mennyire okvetlenül szükséges, azaz annyira, a mennyire a fentemlitett módon eltérő mértékek azt megkivánják.

Ezen elveket a bányakapitányság a kerületi szabályok szorgalmazása és megitélése alkalmával irányadókul fogja tekinteni. Emlitetteken kivül a bányatörvénytől való eltérések csak annyiban engedhetők meg, a mennyiben a folytonos üzem tartamának helyi körülmények által indokolt megváltoztatására vonatkoznának (á. b. t. 174. §.).

A kellően megfontolt vidéki szabályok a lehető sietséggel (a zárt bányakerület főtérképével), körülményes jelentés kiséretében a főbányahatósághoz felterjesztendő jóváhagyás után, a lapok utján az egész koronaországban, a kerületben pedig a kerületi választmány külön értesitése által, közhirré teendő és a bányakapitányság irattárában elhelyezendő. A zárt kerület határai a kerületi térképen megjelölendők.

Kutatóvájások, felkérések, haladékok.

276. §. Mindazon bányavállalkozóknak, kik ezen törvény hatályba leptekor érvényes kutatási engedelmeket, fölkérvényeket, furási lelemenyekrei előjegyzéseket vagy haladékokat eszközöltek ki, ezen időponttól fogva három hónapi határidő adatik, mely alatt ők, meghosszabbitás engedése nélkül, a kutatási engedelmeket és haladékokat ujonnan kérni, a fölkérvényekre pedig az ezen törvény

Digitized by Google

szerinti bányajárást és adományozást kieszközölni kötelesek, ellenkező esetben azok az előbbi törvények szerint velök egybekapcsolt minden hatályokkal együtt maguktól elenyésznek.

277. §. Ezen határidő alatt a régibb kutató és fölkérő vájásokat az uj birtokbavevők irányában mindazon jogok illetik, melyekkel ezen törvény szerint a szabadkutatók birnak.

Az ilyes müveknek ezen határidő alatti munkában tartása a régibb törvények szerint itélendő meg.

278. §. Oly furóvájásokrai fölkérvények, vagy fölkérési előjegyzések birtokosainak, melyek ezen törvény hatályosságáig ásványt tartalmazókkép adattak elő, mindazon jogok föntartatnak, melyek számukra az azokról kiadott előjegyzési bizonyitványokban biztosittattak.

Ők azonban kötelesek azokat ezen időpont után három hónap alatt bejelenteni s a bejelentés napjától számitandó hat hónap alatt föltárás végetti munkákat az ezen törvényben a kutatóvájások iránt előadott szabályok szerint és törvényszerüleg folytatni.

Minden ilyes fölkérő vájásokról a bányahatóság saját följegyzést köteles vezetni s az azok tekintetébeni kötelezettségek teljesitése fölött őrködni.

A kőszénrei mindazon fölkérések és adományozások, melyek az 1842. junius 30-án és 1849. február 19-én kelt legfelsőbb határozványok alapján az álladalom számára tartattak fenn, továbbá az ezen törvény hatályosságának kezdetekor a krakkói nagyhercegségben már az álladalmat illető kőszénvájnák és külmértékek, a 170. §. b) bet. szerinti munkában tartásra, vagy a fölkérvény és a kutatási jog meghosszabbitásárai köteleztetés nélkül, az álladalomnak tartatnak föl.

A bányahatóságok ezekről külön följegyzéseket kötelesek vezetni.

279. §. Valóságos vagy feljegyzett fölkérő vájásoknál s oly kutató vájásoknál, melyek egymástól nem a törvény által kiszabott távolságban feküsznek, az uj törvény szerint a kutatási tér választása a telekben idősbet, még pedig a fölkérőt a puszta kutató előtt illeti ugyan, azonban ennél, a mennyire lehet, minden szomszédos kutató vagy fölkérő vájásnak legalább is egy vájnamérték szabadon hagyandó.

280. §. Oly bányamegyékben, melyek számára saját bányamegyei alapszabályok (274. §.) inditványoztatnak, a fölkérő és kutatóvájások iránt eddigelé létezett szabályok változatlanul maradnak mindaddig, mig a bányamegyei alapszabály iránt határozat nem hozatott.

Nyilvántartás. **V. sz. 131. §.** Az eddigi kutatási engedélyek, felkérések és haladékoknak az uj törvény által megkivánt állapotba való átmenetelét az á. b. t. 276—279. §§-ai határozzák meg.

(Jelen szakasz további része mint tárgytalan elhagyatott.)

Huta- és más engedélyek. 281. §. Az ezen törvény hatálybaléptéig szerzett minden mosó-, huta-, hámor- és hengermü-engedélyek, vizjogok és a bányahatóságoktól nyert s a nyilvánkönyvekbe már bejegyzett más jogositványok változatlanul maradnak.

Digitized by Google

A bányakönyvbe még be nem jegyzett ilyes jogositványok azonban ezen törvény hatályba léptétől számitandó hat hónap alatt az illető hatóságnál ujolag kérendők, ellenkező esetben azok elenyészetteknek fogván tekintetni.

V. sz. 132 §. A már megszerzett jogok védelme az á. b. t. 281. §-ában felsorolt jogoknál csak azokra terjed ki. melyek a nyilvános bányakönyvbe már felvétettek. *Kohóművek, vizjogok, mosóművek.*

Miután az uj bányatörvény 1854. évi november hó 1-én lépett életbe, ez időponttól fogva, eme §-ban emlitett jogositványok a bányakönyvbe való feltétlen bejegyzése már meg nem történhetik, mert ezen törvény értelmében már nem képeznek önálló bányakönyvi tárgyat. A mennyiben azonban a 131. §. *b*), *c*), *d*) pontjai értelmében az adományozásból folyó jogositványoknak tekinthetők, vagy pedig az á. b. t. 117., 118. §§-ai szerint határozottan valamely bányaműhöz csatoltatnak, az á. b. t. 117. §-a szerint ezen bányaművel egy bányakönyvi egészet képeznek, és a bányakapitányság feljegyzési könyveibe (35. §.) jegyzendők be.

E szerint a bányakönyvbe fel nem vett ily régi, az uj törvény szerint az adományozásból önkényt folyó (á. b. t. 131. §.) engedélyek birtokosai az uj törvény életbeléptétől számitandó hat hónapi határidő alatt a politikai hatóság áltał kiállitott épitési engedély, és azon nyilatkozat csatolása mellett, hogy azok mely bányakönyvileg bejegyzett bányaművel képezendnek egy egészet, e jogositványokat a bányakapitányságnál ujolag bejelenteni tartoznak. A bányakapitányság ezek alapján azután előjegyzéseit kiegésziti (35. §.) és az okiratot a bányabirósághoz juttatja, hogy ez utóbbi a bányakönyvbe való bejegyzést az illető bányamű birtoklapján eszközölhesse (67. §.)

Az engedélyek előbb emlitett neméhez (á. b. t. 131. §.) nem tartozó engedélyek, pl. olyanok, melyek másodolvasztók, öntődék, vashámorművek, lángkemencék, kavaró és hengerművekre vonatkoznak, és melyek az 1854. év november hó 1-ével sem a bányakönyvben előjegyezve nincsenek, sem pedig bányakönyvbe való bejegyzés végett be nem jelentettek, hat hó leforgása alatt az illetékes iparhatóságnál megerősités végett bejelentendők, mi mellett azonban az á. b. t. 118. §-a értelmében, birtokosaiknak annak kinyilatkoztatása jogában áll, hogy azokat valamely bányakönyvileg bejegyzett bányabirtokhoz, elválaszthatlan tartozékként csatolni, és

Digitized by Google

ahoz bányakönyvileg bejegyezni akarják. Az iparhatóság ez esetben az ide vonatkozó tárgyiratokat, további elintézés végett a bányatörvényszéknek megküldi.

Midőn a bányahatóságok tehát ezen szabványok betartására és a felek ily irányu felvilágositására utasittatnak, figyelmeztetnek, hogy eme, a bányaadományozással már közvetlen összefüggésben nem álló üzemágak fölött, — ha azok a bányakönyvben, mint önálló tárgyak meg is maradtak — pl. kavaró-, henger- és acélművek, hivatalos felügyeletük alá többé nem tartoznak.

Tekintve, hogy az á. b. t. 281. §-a szerint a bányatörvény életbelépte előtt engedélyezett mosóművek (stomp), melyek a bányakönyvekbe bevezetve voltak, változatlanul maradtak s ezek a bányabiróságok hatósága alatt tovább vezettettek, a volt cs. kir. földmivelési és bányászati minisztereknek 1850. évi február 24-ről és 1851. évi szeptember hó 5-ről s a volt erdélyi cs. kir. országos főtörvényszéknek 1854. évi 9169. sz. a. kelt rendeletei értelmében, mint bányatelekkönyvi hatóság által s hogy ezen hatáskörön az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. §-a sem változtatott, sőt azt kifejezetten fentartotta, nemcsak, de az azok, mint bányavagyon feletti biráskodást a bányahatóságokra ruházta s hogy e tekintetben az illetékességtől eltérésnek helye még a felek beleegyezése folytán sincs s ennélfogva illetéktelen hatóságok által teljesitett bekebelezések egyszerü átvezetése nem rendelhető el. Továbbá a zuzdák, mint jogositmányok, a polgári telekkönyvekbe felvéve sem voltak és most sincsenek, hanem csak azoknak helye, mint terméketlen hely szerepel a polgári telekkönyvben s csak zárjel között van azoknál megjegyezve, hogy azon zuzda is található, de a zuzda-jogositmány maga abba bejegyezve nincs, az eddigelé megterheltnek nem tekinthető. Az ily zuzdáknak ezen minősége az 1854. november 8 án kiadott cs. kir. ministeri és ennek folytán kiadott 3508/56. számu kormányzói rendeletben is elismertetik s abban utasittatnak az iparhatóságok, hogy ezeket mint reáljogokat kezeljék. — (Kuria 876/883. sz.)

Elhatár kövezés.

282. § Azon bányabirtokosok, kiknek vájna- vagy külmértékei ezen törvény hatályosságának kezdetekor még elhatárkövezve nincsenek, mind n szomszédos kutatási vállalkozó vagy bányabirtokos által mértékeik elhatárkövezésére a bányahatóság utján fölszólittathatnak.

Az ált. b. t. alkalmazása régibb jogositványokra.

283. §. Egyébiránt, ugy minden már szerzett vájna- és külmértékek, mint azon hutamüvek is, melyek a nyert bányaadományozás alapján ezen törvény szerint a birtokost azoknak üzletére jogositják, ezen törvény határozatai alá esnek, a mennyiben benne a régibb jogositványokra nézve különös kivételek nem állapitvák meg.

A mennyiben másoknak már létező jogai nem ellenzik, e régibb vájna és külmértékek fekvése ezen törvény szabálya szerint bármely időben megváltoztathatik.

Felszólitás telekfelmérésre.

V. sz. 133. §. Az á. b. t. 282. §-ának esetében a bányakapitányság a felszólitottat legelőbb az iránt tartozik kihallgatni, hogy a megkivánt felmérés és elhatár-

Digitized by Google

kövezés ellen van-e indokolt kifogása. Ennek kijelentésére kellő határidő adandó.

Ha az ellenkezés csakugyan okadatolt lenne, ugy az ez iránti tárgyalás alkalmával mindkét fél meghallgatandó lesz.

Mindenesetre a bányakapitányságnak kell az iránt határozni, hogy a mérés megtörténjék-e, vagy sem, mely esetben az az 51. §. szerint elrendelendő lesz, mi mellett az á. b. t. 64—69. §§-ai szerint kellend eljárni.

B.-telkek átfektetése. Minden az á. b. t. 283. §-a szerint kérelmezett, régebben adományozott bányatelkek átfektetésénél, a bányatörvénynek az uj adományozásokra vonatkozó határozatai mérvadók.

Földbirtokosok jogai. **284. §. Azon koronaországokban, melyekben a most már föntartottnak nyilvánitott nemely ásványok, p. o. a kőszén eddigelé a telek tulajdonának tartozékát képezték, a földtulajdonosoknak és azok jogutódjainak, még ezen törvény hatalyba lepte napjától számitandó öt evig, szabadságában áll minden mást, ki még birtokban nem létezik, azoknak használatából kizárni s az ily ásványok vájását maguknak üzni, minél ők, annak csak a személyek és tulajdon veszélyezése elleni biztositására köteleztetnek. Ugyanezen kedvezmények illetik ezen törveny hatályba léptétől számitandó öt évig azokat is, kik ezen törvény hatályossága előtt kőszentelepeket a fölszin tulajdona nélkül szereztek. mi iránt ők magukat az illető bányahatóság előtt ezen törvény hatályossága után egy év alatt igazolni kötelesek.**

285. §. Ha a földtulajdonosok az ilyes ásványok vájásárai jogositványt maguknak jövendőre is biztositani akarják, ugy ők kötelesek azt, még a kedvezményes évek eltelte előtt, ezen törvény szabálya szerint a bányahatóságnál kerni.

V. sz. 134. §.

(Ezen szakasz, mint tárgytalan, kihagyatott.)

1. §. Az 1854 május 23-án kelt á. b. t. . . . 284. §-ában rendelt azon kedvezménynek: másokat saját telkén a kőszén használatából öt éven át kizárhatni, annyiban van helye, a mennyire a kőszénbányászatrai jogositvány a telek tartozékát képezi, miért is csak azon földbirtok tulajdonosait illeti, mely földbirtoknak az emlitett jogositvány tartozéka volt, azaz: a volt földesurakat.

2. §. A volt földesuraknak a 284. és 285. §§-ok értelmében engedett kedvezmény csak azon telkekre nézve terjed ki, melyek az urbéri kötelék megszüntetése s a földtehermentesités folytán a volt földesuraknak allodial birtokában maradtak.

3. §. Azon telkeken, melyek az urbéri kötelék megszüntetése s a földtehermentesités folytán a volt jobbágyoknak tulajdonába mentek át, mindennemü fekete és barna kőszenek, a bánya-

Digitized by Google

törvény 3. §. értelmében, a fejedelem kizárólagos rendelkezésének föntartott ásványok, melyeknek fölkeresése és nyerése, az ezen törvényben előszabott föltételek alatt s ezen törvény hatályba léptétől fogva általánosan, szabadon van bocsátva.

4. §. Mig valamely teleknek tulajdonosa a volt földesurak és jobbágyok között kétes vagy peres, a volt földesur a neki az á. b. t. 284. §-ban rendelt kedvezményben oltalmazandó. — Ezen kedvezmény azon telkekre nézve is alkalmazandó, melyekre nézve az 1853. március 2-án kelt nyilt parancsnak (. . .) a közös haszonvételek elkülönitése iránti határozatai még nem foganatosittattak.

5. § Ha az ily telek (4. §.) később valamely volt jobbágynak tulajdonul oda itéltetik, ugy a volt földesuraknak, az ezen telkekben előforduló kőszenek kizárólagos bányászatára vonatkozó joga megszünik; mely kőszenek ennek folytán a bányajog alá esnek.

Mindazáltal ily esetben a volt földesurnak, az ott megkezdett kőszénbányászat bányatörvényileg leendő biztositása végett, alkalmas határidő szabandó.

6. §. Ugyanevégre a volt urbéri telkek azon birtokosainak is, kik az urbéri kötelék megszüntetése után saját telkeiken bányahatósági engedély nélkül kőszénbányászatot kezdettek, alkalmas határidő szabandó. (1857. március 19-én kelt császári rendelet.)

A bányászat azon kőszéntelepekre, melyek Magyar-, Erdély-, Horvát-, Tótországban-, a temesi bánságban s a szerb vajdaságban, az állami és pénzalapi uradalmakon belül léteznek, a diósgyőri koronauradalmat, s a pécskai, lippai, lugosi és facseti államjavakat, továbbá azon állami és pénzalapi javakat kivéve, melyekben a kőszénbányászat kizáró joga szerződés mellett valakinek átengedtetett, az á. b. t. 284., 285. §§-ban a földesuraságnak 1859. október végeig engedett kedvezményi időrőli lemondás mellett, már most a magánbányaipar számára fölszabadittassék. (1859. március 24-én kelt osztr. p. ü. m. hirdetmény.)

Korábbi altárna-adományozások.

286. §. **A régibb bányatörvények szerint adományozott altárnák birtokosai az ezen törvények vagy szerződvények által nyert jogok birtokában megmaradnak, mindazon vájnamértékek birtokosai irányában, melyek az altárna-köteles bányamegyeben már léteznek, vagy jövendőben adományoztatni fognak.**

Az altárnások azonban kötelesek, jogositványukat a bányatörvény hatályba lépte után hat hónap alatt bebizonyitani, a bányahatóság pedig tartozik az azokon alapuló jogok és kötelezettségeknek a bányakönyvbe, mind az altárnák, mind pedig a kötelezett vájnamértékek melletti beiktatásáról gondoskodni.

Digitized by Google

Az e fölött támadó villongások, melyeknek eldöntése a bányahatóság hatáskörén kivül esik, a jog utjára utasitandók.

V. sz. 135. §. A régibb törvények szerint adományozott altárnajogok birtokosai (á. b. t. 286. §.) adományozási okmányuk felmutatása mellett, a törvényes határidőn belül, ezen jogukat a bányakapitányság előtt igazolni kötelesek; mivel azonban a törvény szerint ezen kötelezettség elmulasztásával semmi következmény sem jár, a bányahatóság csak az á. b. t. 224. §-a szerint, azaz akként járhat el, hogy ezen kimutatásnak kellő beterjesztését határidő kitüzése mellett, vagy ennek sikertelen lefolyása után büntetés kiszabásával (á. b. t. 250. §.) sürgetheti.

Az altárnás ellenben jogai minőségének és annak bejelentésére köteles, hogy mely bányabirtokosokkal szemben bir ilyenekkel.

Ez iránt a bányahatóság az illető bányabirtokosokat kihallgatni, s ha ezek által ellenvetés nem tétetik, a 65—67 és az á. b. t. 109. és 110. §§-ainak határozatai szerint eljárni, illetve azokat a bejelentett altárnajogokra alkalmazni tartozik.

Ha az igényelt altárnajog ellen az elrendelendő tárgyalás alkalmával békés uton ki nem egyenlithető kifogások emeltetnek, a felek per utjára utasitandók, és a felsorolt feljegyzések csak az elvitázhatlanul fennálló jogok és kötelezettségekre nézve eszközlendők.

Ha a marasztaló itélet azon feltétel mellett mondatik ki, hogy felperes altárnai jogositványainak feltételei fennálljanak, a végrehajtás elrendelendő az esetben is, ha felperes ezen feltételek fennállását kérvénye mellett nem mutatja is ki, mert amennyiben a felperes altárnai jogosultságát megállapitó feltételek elenyésztek volna, alperesnek joga van ennek kimutatása mellett az itéletben reárótt kötelezettségnek megszüntetését maga utján eszközölni. (Kuria 416/1886.)

Digitized by Google

XVII. FÜGGELÉK.

Az érvényes joganyag kiegészitésére ezen függelékben közöljük:

I. Az erdélyi aranykerület általános bányaalapszabályait az azokhoz a folyamokban való aranymosás tárgyában kiadott *függelékkel* együtt.

II. Az abrudbánya-verespataki bányamegye alapszabályait és az azok 14. §-át felfüggesztő 1869. évi 21.083. sz. a. kelt földmiv., ipar- és keresk. miniszteri rendeletet.

III. Torockó bányamegyei alapszabályait és az ahhoz tartozó;

IV. Bányamesteri utasitást;

V. A felsőbányai vidéki rendszabályokat.

Továbbá:

A budapesti m. kir. bányakapitányság, nemkülönben *a nagybányai* m. kir. bányakapitányság *bányarendőri* szabályzatát;

a földmiv., ipar- és keresk. miniszteriumnak *a robbanóanyagok használatára* és a belügyminiszteriumnak *a robbanóanyagok raktározására* vonatkozó szabályrendeletét, még pedig az utóbbiból csupán a bányászatot érdeklő határozatokat.

Végül ide tartoznak az 1879. évi XL. t.-c. 109—110. §-ai, melyek a robbanó anyagokkal való bánásra vonatkozó büntető határozatokat tartalmazzák, nemkülönben a *selmeci m. k. bányászati akadémia* rendszabályai és az *államvizsgálatokra* vonatkozó szabályok.

Digitized by Google

I. Általános bányaalapszabály

a régi aranykerületnek alább megnevezett bányamegyéi számára, s az összes aranymosásra nézve Erdélyben.

1. szakasz.

1. §. Az alább megnevezett községek bányamiveléssel elfoglalt hegyeiben, u. m. a *szászvárosi kerületben*: Bukuresty, Cebe, Dupepiatra, Karacs, Kurety, Kristyor. Felső-Lunkoj, Ruda és Staniz a a *körösbányai járásban*; Boica, Füzes, Herczegány, Csertest (Hondol), Kajanel, Magura és Toplica, a *maros-solymosi járásban*; továbbá a *károlyfejérvári kerületben* Bucsum és Pomor az *abrudbányai járásban*; Nagy-Almás, Pojána. Porkura és Tekerő az *algyógyi járásban*; s végre Zalathna és Valea-Doszuluj a *károlyfejérvári járásban*; hol eddig 3528 selm. (4025·6 bécsi) ☐ bányaölnyi vájnahatárok egyenszögü fekirányos térben, rendszerint végetlen magassággal és mélységgel — *középhatárok* — s hol továbbá 14 selm. (14·9 bécsi) bányaöl széles és ugyanannyi magas és mély, összesen tehát 196 selm. (223 6 bécsi) ☐ bányaöl egyenszögü tetőirányos térben rendszerint végetlen hosszuságig — *kishatárok* — adományoztattak, és olyak még most is léteznek a bányamivelés azon körében, hol arany, ezüst, higany, réz, ólom és olvasztó kiz teszik a termelés fő- vagy melléktárgyát, jövendőre is csak hasonnemü vájnahatárok adományozandók, azon igazitott mérvekben, melyeket a jelen alapszabály szab elő. (9. §.) *Ált. határozatok a b.-mértékek és határközök adományozásáról.*

Oly esetekben, midőn valamely adományoztatni kért kishatár, mely szabadkutatással előbb biztositva nem volt, egy, ugyanazon napon (általános bányatörvény 53. §.) más vállalkozó által középhatárral adományoztatni kért föltárás telkébe beleesnék, az utóbbi lészen adományozandó; ha pedig a kishatár előbb már szabadkutatással bíztositva volt, akkor a kishatár is adományoztathatik, mely is ez esetben önálló zárttelket — inclave — fog képezni a középhatáros telkében.

2. §. A középhatárok adományozása, mely jövendőre földészsorsu vállalkozóknak is megadathatik, csak azon föltétel alatt történhetik meg, hogy ott, hol a vállalatban többen vesznek részt, a bányamivelés a külföldolgozással együtt ne a társak által különválva, hanem közösen üzessék.

Az az ellen cselekedőktől az adományozott tulajdon elvonandó, és a további az á. b. t. 253., 254. §§-ai értelmében elintézendő.

3. §. Oly kérvényezőknek, kikről alaposan föl lehet tenni, hogy ők több középhatárok (9. §) kiterjedésének megfelelő, jól rendezett s huzamosan élénk üzletet folytatni nem volnának képesek, több ilyen határok egy föltárásra csakis elegendő üzleti alap létezésének kimutatása mellett adományozandók.

4. §. Kishatárokért nem szükséges irásbeli adományozási kérvényt és fekvési térképet benyujtani, ha csak különben a föltárás fekvése, és igy annak két elmozdithatlan és általánosan ismerhető vezérponttóli távolsága is a főiránynyal együtt előadatik.

Digitized by Google

5. §. Az ugyanegyféle határkorlátolású vájnahatárok közötti határközegek fogalma ugyanazon határkorlátolástól függ, és az ilyen határközegekre nézve az általános bányatörvény (71—75. §§.) talál teljes alkalmazást; külömbféle határkorlátolású vájnahatárok között pedig csak azon közeg tekintendő határközegnek, melyből ki nem telhetik legalább egy kis határ egész szélességgel, és ilyen határközeg kishatáros birtokosnak csak akkor adományozandó, ha azért más középhatáros birtokos a kiszabott határidő alatt (á. b. t. 73. §.) nem jelentkezik.

6. §. A kishatáros birtokosoknak abbeli joguk, miszerint később adományozott középhatárokon saját üzleteikkel áthajthatnak, jövendőbeli adományozásokra nézve (kishatároknál) hatályon kivül tétetik.

2. szakasz.

A szabad kutatásról.

7. §. Középhatárok számára a kutatási körnek sugara 134, kishatárok számára pedig, de a melyeknek tetőirányos kutatási kör felel meg, 15 bécsi ölet tesz. Az utóbbit 30 bécsi ölnyi hosszuság illeti az iránytü szerint földjelentendő főirányban; s a 30 ölön tuli, vagy pedig megváltoztatott főirányban előrenyomulás uj kutatási tervezetnek tekintetik.

Ennelfogva a kutatók minden szabadkutatás bejelentése alkalmával már előre tartoznak nyilatkozni, hogy ők valamely müre való (adományozásra méltó) ásványtelep földtárandása esetében, középhatárt vagy kishatárt fognak-e kérni, mi is az adományozásra nézve mindenesetre szabályadó lesz, minthogy különben földészsorsu vállalkozóknak csak kishatáros kutatási kör fogna adatni.

8. §. Ha valamely kishatár birtokosa a föntartott kutatási telket magának kiméretni kénytelen, akkor őtet a kutatási körben, a kishatárra nézve adatni szokott tetőirányos tér (9. §.) fogja illetni mint föntartott kutatási telek, még pedig az eddigi hossziranyban azon hosszusággal, mely neki még fennmaradott.

3. szakasz.

A vájna határokról.

9. §. A középhatár bizonyos határozott tért foglal magában a fölnyitó pont fekirányos lapján, még pedig 4020 bécsi □ ölnyi egyenszög alakjában 134 ölnyi legnagyobb hosszasággal és 30 ölnyi legkisebb szélességgel és rendszerint végetlen magasságig és mélységig terjed. Hol a fölnyitó pontból több határok méretnek ki, ott ugyan több is adományozható, de ugyanazon földtárásra sohasem több, mint négy.

Egy kishatár pedig képeztetik 225 bécsi □ ölnyi egyenszögü tetőirányos tér által, még pedig: *a*) 15 ölnyi szélességgel és ugyanannyi mélységgel és magassággal összesen egyenlő részekben a fölnyitási pontból indulva ki, tehát 7·5 ölnyi mélység és ugyanannyi magasság, mint szabályszerü határkorlátolás; *b*) rendszerint végetlen hosszusággal a földtárt telep főirányában.

Eltérésnek a kishatár ezen rendes szélességétől, magasságától és mélységétől *van helye*, ha már adományozott szomszéd határok az egyenlő elosztásnak utjában állanak és *megengedhető*, ha az az adományozási kérvényben tisztán kikéretett. és a kitett környékben szabadkutatás vagy uj földtárás mások által nem jelentetett be, illetőleg nem kérvényeztetett.

A földtárásig kivágott tárna- és más összeköttetési menetek természetes tartozékai az adományozott kishatároknak.

Digitized by Google

10. §. Minden kishatáros birtokost, ki saját bányaüzletét a végetlen hosszaság irányában ez utóbbiróli lemondással biztositani akarja, meghatározott hosszhatár illeti, egész 30 ölig a meglevő *egészben* tudniillik a müvelet kiterjedése által még el nem foglalt telekrészben, mely is neki, mennyibe az ellen korábbi adományozásokon alapuló régibb jog fenn nem forog, az 1854. szeptember 25-én kelt pénzügyminiszteri végrehajtási szabály 51. §-ában, a határnyitások iránt megállapitott eljárás megtartásával, utólagosan is kiméretthetik.

Hogyha pedig a régibb jog érvényesitése által a kérvényezőnek mint ifjabbnak legalább 15 ölnyi hossz fenn nem maradna és a felek a kölcsönös határ felett meg nem egyezhetnek, akkor meghatározott hosszaság egyik számára se mérendő ki.

A szomszédos szabadkutatóknak jogukban áll minden utjukban álló kishatáros birtokost, kinek meghatározott hosszhatár még nem méretett ki, egy ilyennek kieszközlésére, a szabadkutatás különbeni akadálytalan kiterjesztésének bekövetkezendése alatt a bányahatóság utján, határidőleg felszólitani.

11. §. A külszineni határjelölési kötelezettség a kis vájnahatárokra rendszerint nem alkalmaztathatik. Az ilyes határok birtokosai tehát csupán kötelesek minden jövendőbeli adományozásnál a fölnyitási pontot, mely annak alapjául szolgál, maguk felett függirányosan, hol csak lehetséges, külszinüleg kijelölni, a mint ez a földalatti szabadkutatásokra nézve elő van szabva (24. §. *d*) betüje a 10. §-ban emlitett végrehajtási szabálynak) azon különbséggel, hogy ezen fölnyitási jelek kicövekelése a bányahatóság által a fél költségén hivatalból eszközlendő és arról jegyzőkönyv veendő fel a határkövezési jegyzőkönyvnek módjára, melyben az iránytü szerinti hosszirány, mint szintén az adományozáskor a rendes szélesség, magasság és mélység egyenlő elosztásától történt netaláni eltérés is fölveendő. (9. §.)

Hol a fölnyitó jeleknek külszinéni kicövekelése más felsőbb bányatelkek miatt meg nem történhetik, ott a fölnyitó pontnak földalatti megjelölése mérjegyek beverése által kell, hogy megtörténjék.

Biztositott hosszkiterjedésü kishatárok (10. §.) a külszinen, hol csak lehetséges, szintugy kicövekelendők, mint a középhatárok.

4. szakasz.

12. §. Ha a hosszhatár (kishatáros birtokosoknál 10. §.) biztositva nem lévén, valamely ellenmüködő más kishatáros birtokossal nyilt áttörés történik, ez irányban a tetőirányos áttörési tér fog kölcsönös határ gyanánt szolgálni. Ellenmüködés alatt itt azon müveletek értetődnek, melyek a meglevő egészben (10. §. 1. cikk) másoknak szembenfekvő müvelete felé előnatolva üzetnek. *Áttörések és beütések.*

Ha az áttörés más módon történik, mint áttellenbeni müvelet által, tehát egy más által már elfoglalt térben, akkor az átlépő fél a másik rész telkéből visszautasitandó.

13. §. A bányahatóság köteles átalában, nemcsak megtörtént (á. b. t. 198 §.), hanem közeledő áttöréseknél vagy beütéseknél is, miről panasz emeltetik, előleges bányamérési fölvétel utján a határt meghatározni és oly esetekben, hol peres jogkérdések támadnak, melyek békés uton el nem döntethetnek, *a dolog mivoltához képest* ideiglenes tilalmakat is rendelni. A bányahatóság

Digitized by Google

ily esetekben, ha az elkerülhetlenül szükséges, zárlati műveletet rendelend és az elintézett tilalmak azon esetben; ha az érdeklett fél a keresetnek a törvényszékhezi beadása felől, a bányahatóságilag kitűzött és szükség esetében meghosszabbitható határidő alatt a bányahatóságnál magát nem igazolja, végleges erőbe és hatályba lépnek.

5. szakasz.

14. §. Külhatárok, oly aranymosásokra, melyek vizözöni torlatokban üzetnek, *a nagyszebeni kerület szászsebesi járás*: Szászsebes, Oláhpián, Reho, Sebeshely és Szászpián községei azzal elfoglalt hegyeiben, hol eddig ilyenek 3136 selm. (3578 bécsi) négyszögbányaölnyi laptérben, *kiskülhatárok* adományoztattak és még jelenleg léteznek, jövendőre is csak ilyen kivételes legnagyobb határral, de azonban megigazitott mérvben 3570 bécsi négyszögöllel adományozandók.

A kiskülhatárok adományozásaérti kérvényeket épp ugy, mint a kisvájnahatárokért (4. §.) szóval is lehet előadni.

15. §. A folyammedrekben, vagy a folyók és patakok elhomokositott terméketlen partjain üzetett aranymosások meghatározott laptéri külhatárokra, hol ez határozottan nem kéretik, nem szoritandók.

Az ilynemü meghatározott tér nélküli aranymosásra nézve elegendő egy általános jogositvány, mely egyes személyeknek, meghatározott folyam- vagy pataktérekre, még pedig ugyanazon több feleknek is, engedélyezés utján s azon időtartamra adandó, mig t. i. évenként bizonyos mennyiségü mosott aranyat a cs. k. kincstári aranyváltáshoz, magában értetőleg a szabad maradéknak megtéritése mellett, beszolgáltatnak.

Az ilynemü engedélyezések kényszerü telekátengedésre nem jogositnak, és azok csak egyes (nem testületi) személyekre ruháztathatnak át. Ha tehát a jogositott, vagy egy közvetett szerző az aranymosást többekkel együtt üzi, ezek csak segédmunkások gyanánt tekintendők.

6. szakasz.

Üzleti haladékok.

16. §. Kisvájnahatárok és kiskülhatárokra nézve az Erdélyben eddig szokásban volt természetes üzleti haladékok jótékonysága, tudniillik minden év ápril 15-től május 15-ig, junius 15-től augusztus 15-ig, és szeptember 20-tól október 20-ig, — tavaszi, nyári, őszi haladékok, továbbá kiskülhatárokra nézve még különösen a téli haladékok, a tél beálltától a hegyek megnyiltáig, jövendőre is megengedtetik. A kishatárokban azonban ezen haladékok tartama alatt is a bányának biztos és járható állapotbani tartásáról gondoskodni kell (á. b. t. 182. §.).

7. szakasz.

Átmeneti határozatok.

17. §. Oly bányabirtokosoknak, kik még az általános bányatörvény életbeléptetése előtt (november 1854) középhatárokat nyertek, és a kiknek olyanok tulajdonkép adományozáskép töntartattak, melyeknek fektetése azonban még be nem jelentetett, ezen alapszabály életbeléptetése napjától számitva egy évi határidő engedtetik, mely alatt ők határaik fektetését megigazitott mérv szerint 4020 bécsi □ öllel, fektérkép által az á. b. t. 50. §. szabálya szerint megerősités végett bejelenteni kötelesek, minthogy

Digitized by Google

különben ezen határidő eltelte után ellenökben akármely szomszédos szabadkutatónak is jogában álland, föntartott saját kutatási telkét kiméretni, és ők általában határaik fektetését csak az á. b. t. 48. § szabálya szerint, mint az ujonnan adományozandó határokra nézve fogják igényelhetni.

Ily fektetési jelentés felett azon eljárás követendő, mely az 1854. szeptember 25-ről kelt pénzügyminiszteri végrehajtási szabály 51. §-ában a határnyitásokra nézve elő van szabva.

18. §. Kisbatárok régibb adományozásaira nézve a határfektetés utólagos kijelelése, — szomszédszabadkutatók vagy ifjabb adományos birtokosok kérésére, s azon esetben, hol valamely kért adományozásnak ugyanazon osztálybeli régibb jogositottak az okból mondanának ellene, hogy az adományoztatni kért föltárás állitólag az ő telkökbe esik, különös kérés nélkül is a jelen alapszabály 11. §-a szerint elintézendő, mire nézve mindazon esetekben, «hol a fölnyitási pont, a hosszirány, vagy valamely eltérés a szabályszerü szélességtől, magasságtól és mélységtől (9. §. 2 czikk), a fölszólitottnak adományozási okmányában, vagy az ezen okmány alapjául szolgáló határozatban megemlitve nincs, se a telek utólagos fektetéséről hatósági jóváhagyás vagy határozat nem létezik», a telepszélesség középpontja, még pedig három ölnyire a főnyilámtól mint fölnyitó pont, továbbá a már kivágott menetek főhosszíránya, szabályszerü szélességgel, magassággal és mélységgel, mennyiben ez utóbb emlitett szabályszerü határkorlátok egyikének vagy másikának régibb jogok nem állnak utjában, *alapul* veendők fel. Peres jogok a törvény utjára utasitandók és a bányahatóság azon fél irányában, melynek a panasz meginditása tétetett kötelességévé, az á. b t. 62. §-ban előszabott eljárást követendi.

Függelék.

1.

A folyambani aranymosásokrai engedélyezés magában a jelen alapszabály 15. §-a értelmében mások, ha mindjárt később jogositottak irányában nem ád állandó előjogot ugyanazon folyam- vagy pataktér meghatározott mosópontjaira, hanem egy oly előjog csak mulékonyan szereztetik a kiválasztott még szabad vagy elhagyott pontok korábbi elfoglalása által, és föntartatik ugyanazon munkaidő tartamára a mosás folytonos üzlete által (6. pont). Minden mosópontot illet egy, a mosás kényelmes üzletére megkivántató szabad tér, mint kizárólagos mosóhely. *Különös határozatok az aranymosásokra.*

2.

Az ilyen engedélyezés kieszközlése iránti kérvény, még pedig minden község határára nézve külön, a politikai járáshivatalhoz nyujtandó be, melyben a kérvényező neve, állapota és lakhelye, meg a patak- vagy folyamtér kerülete, járása, községe, neve és egyéb általánosan ösmerhető határa pontosan előadandók. A folyamodást szóval is meg lehet tenni.

A politikai járási hivatal minden szükségtelen költségek lehető elmellőzésével teljes meggyőződést szerez magának arról, ha vajjon a vállalat ellen az egész folyamtéren vagy annak egyes részein köz- vagy magánjogi tekintetekből akadályok nem fordulnak elő? — és ha nem forognak fenn az egész térre vonatkozó akadályok, a kérvényt a lelettel együtt a bányakapitányságnak

Digitized by Google

átküldi; mire aztán a járáshivatali lelet alapján az engedély megadása következik, a netán kivett térrészletek és az aranyváltó hivatalnak, melyhez az évi illetmény (4. pont) beszolgáltatandó, megjelölésével; az engedélyezési okmány átküldetik a járási hivatalnak a félnek leendő kézbesités és az illető helységelőljáró értesitése végett, — és végre értesittetik a beváltó hivatal is.

A bányakapitányság erről szintén, ugy mint az előforduló átruházásokról, az engedélyezések tartamáról vagy érvénytelenségéről, saját hivatali körében a szükséges előjegyzetek vezetését rendelendi el a végett, hogy ezen ügy minden időben hű és tiszta megtekintésére tárva álljon; és a járási hivatalok azon kérvényeket, melyek köztekintetekből fennforgó akadályok miatt tekintetbe nem vétethettek, minden napév végével az akadályok közlése mellett átküldendik a bányakapitányságnak a végre, hogy ez nagyobb verseny észrevétele esetében az illető téreket megvizsgáltathassa, elegendő eredmény esetében az ilyen térek megnyitására munkálhasson és szükség esetében arra célzó saját inditványait a főbányahatósághoz megtehesse.

3.

A jogositványnak másra leendő átruházását köteles az átruházó az átvevő jelenlétében az illető politikai járási hivatalnál bejelenteni, mely is a történt átruházást az engedélyezési okmányra feljegyzi és arról a bányahatóságot, aranyváltó hivatalt és a helységi elöljáróságot tudósitja.

4.

A minden katonai évben az engedélynek a következő évre is leendő érvényesitése végett, a cs. kir. kincstári aranyváltáshoz szokott megtérités mellett beszolgáltatandó mosott aranyi illeték mennyisége, minden aranymosóra nézve az uj pénzfontnak 42 ezred részét teendi (kevéssel több, mint 4 pctét), és az aranyváltó hivatalok vagy a pénzverő hivatal kötelesek az illetéknek teljesen lett beszolgáltatását az engedélyezési okmány hátán hivatalosan bizonyitani, azután pedig ezen felek jegyzékét az év végével azonnal a bányahatóságnak átküldeni, melyből ugyanaz kivonatokat közlend a járási hivatalokkal, a községi elöljárók értesitése végett.

Az illeték beszolgáltatásáróli bizonyitás által az engedély a legközelebb következő évre érvényesnek marad.

5.

Az aranymosó köteles, valahányszor ő kedvező évkor beálltával az aranymosásra szánja magát, tehát minden munkaidőre nézve, a helység elöljáróságánál magát jelenteni és ennek a megválasztott mosás helyeit is megjelölni, miról neki a szabad üzletre bejelentési bizonyitvány adandó, s az esetben, ha ugyanazon helyekre már egy más jelentkezett volna, arról ő kellőleg értesitendő.

6.

Ugyanazon munkaidőbeni mosási üzlet félbeszakadtnak tekintetik, ha a mosás helye — vasárnapokat, minden vallásbeli ünnepnapokat és ugyanazon község országos és heti vásárnapjait kivéve, — két napon át egymásután elhagyatik. Az ez iránt keletkező viszálykodások felett, melyek a jogositott aranymosók között

Digitized by Google

egyáltalában az elfoglalás, a mosásra szükséges hely nagysága és maga az üzlet tekintetében támadnak, a helység elöljárósága határoz rövid uton, fennhagyván a járási hivatalhoz intézendő folyamodást, mely 8 nap alatt szóbeli panasz által bejelentendő. Ugyanaz köteles a jogositott aranymosást minden erőszakos háborgatás ellen, szükség esetén a közcsend és bátorság fentartására nézve hatalmában álló kényszer-eszközök alkalmazása által hathatósan védni, a mint ellenben ugyanaz ő kötelessége, midőn időközben beállott köz- vagy magánjogi tekintetek a mosás további folytatását ezen tekintetekből nyilvánosan károssá teszik, azt betiltani, vagy arról a járási hivatalnak, a bányakapitánysággali további közlés végett jelentést tenni.

II. Bányaalapszabály az abrudbánya-verespataki bányamegye számára.

1. §. A függőleges kutatási körnek sugara 12 bécsi öl, és kiterjed 40 ölnyíre az iránytű szerint meghatározandó irányban. A szabadkutatási kör középpontja a bánya szája mennyezetének közepébe esik. *Szabadkutatási kör.*

2. §. Azon földalatti szabadkutatásnak, mely az adományozott vájna- (bánya) telkekből reményhajtással miveltetik, megerősitésére nem szükséges az általános kutatási engedély kieszközlése. *Földalatti szabadkutatás.*

Azonban a kutatási engedélyek tartamát illetőleg az általános bányatörvény 16. §-ában foglalt szabályok kiterjednek a földalatti kutatásokra is.

3. §. A szabadkutatónak joga van idegen szabadkutatási és bányatelkeken áthatolni, mennyiben ez által ezeknek bányamivelete nem szenved és nincs veszélyeztetve. Az áthatolás azonban csak a szabadkutatásra engedélyezett irányban s oly menetekben szabad, melyeknek telepzeti emelkedése egy bécsi ölre nem több egy hüvelyknél, s mely menetek nem magasabbak 6, és nem szélesebbek 4 lábnál, vagy a szükséges fafogás vagy boltozás esetében nem magasabbak 7 és nem szélesebbek 6 lábnál. *Áthatolás szabadkut. és bányatelkek en.*

4. §. Ha ezen szolgáimány megengedése iránt az érdekelt telek között nem jöhet egyezmény létre, akkor a bányahatóságnak az általános bányatörvény 194. §-a értelmében kell eljárnia. Az áthatolásnál nyert érceket az áthatolt szabadkutatási vagy bányatelek birtokosának, a munkabér visszafizetése mellett, ki kell szolgáltatnia.

5. §. Az 1859. április 9-én kiadott ideiglenes bányaalapszabály értelmében megerősitett szabadkutatások, az elsőségi jog elvesztése nélkül, a jelenleg érvényes szabadkutatásokra átalakittathatnak, ha ez iránt kérelmezés történik és ha e célra elégséges tér van. *Régi engedélyek átalakitása.*

6. §. A bányahatár bizonyos tért foglal magában a fölnyitó pont fekirányos lapján, még pedig 20 bécsi öl hosszu és 10 bécsi öl széles egyenszög alakjában 20 bécsi öl függőleges kiterjedéssel. *Vájna- (bánya-) határ fölnyitó pont jelzése.*

7. §. Ezen bányahatárok felnyitó pontját a bányában mér-

Digitized by Google

jegyek verése által kell jelezni. A vájnatelkek kicövekelése vagy a fölnyitási jegyeknek a külszineni beverése nem szükséges.

Mürevalóság. 8. §. Mürevaló mindazon ásványtelep, melyen bányajárás vagy határjárás alkalmával kétségbe nem vonható szabad arany található, vagy mely általában haszonnal müvelhető.

9. §. Ha a bányajárás vagy határjárás alkalmával a mürevalóság ellen kifogás tétetnék, ez iránt a szakértők kikérdezendők.

10. §. A bányamegyei választmány tartozik e célra a megyebeli bányászatot értők közül elegendő számu szakértőket választani, kik a bányatörvényszék által egyszer mindenkorra megesketetnek. Ha az egész megyeválasztmány választás által meg nem ujittatik, akkor ez kell hogy történjék a szakértőkkel is.

11. §. Ezen szakértők közül jeleltetik ki az engedélyt kérelmező, valamint a kifogást tevők részéről is egy-egy, vagy két egyén is, mely számhoz a bányahatóság azon esetben, ha különben a többség egyik vélemény felé sem kivehető, még egy harmadik, vagy ötödik egyént is vonhat.

A szakértők véleménye felveendő a bányajárási jegyzőkönyvbe. Az e fölötti határozás a bányahatóságot illeti.

Eddigi gömbhatárok. 12. §. Jelen alapszabály érvénybe lépése után a gömbhatárok birtokosainak eddigi, csakis az engedélyezett ásványtelepre kiterjedt joga minden ezen határban foglalt ásványtelepekre kiterjesztetik, a mennyiben ezek már másoknak nem lennének adományozva. Ennek folytán idegen gömbhatárokban ásványtelepeket adományozni és már engedélyezett gömbhatárokban elsőségi jogot bejelenteni többé nem lehet. (Az ideiglenes alapszabály 6. és 7. §§-ai.)

Gömbhatárok átfektetése. 13. §. A gömbhatárokat az illetők kérése folytán minden időben át lehet a jelen szabályok által behozott vájna- (bánya) határokra fektetni, s a térhez képest az eddigi gömbhatár helyett 1-től 4-ig bányahatárt engedélyezni.

Szabad kutatás és vájna (bánya) határ. 14. §. Ezen szakaszt a következő rendelet hatályon kivül helyezte.

Az abrudbánya-verespataki bányamegyei alapsz. 14. §-ának helyes értelmezése az ottani bányamegye nagyobb számu részeire nézve kétessé válván, ezen szakasznak foganatositását *ezennel a törvényhozás további rendelkezéséig általában felfüggesztem*, elrendelvén a f. é. jul. 1-től kezdve, a mennyiben addig törvényhozás utján más rendelkezés nem történnék, az abrudbánya-verespataki bányamegyében az orlyai Szt.-Kereszt altárna szájának talpja fölött létező feltáró pontokon szabadkutatási bejelentések vagy adományozási kérvények elfogadhatók és a törvényszerü eljárás mellett szabadkutatási elismervények vagy adományozások az érvényben levő alapszabályok szerint kiadandók, — ezen altárna szájának talpja alatt fekvő pontokra pedig a törvényhozás további rendelkezéséig sem szabadkutatásokat megerősiteni, sem adományozásokat *kiadni nem szabad.* (21.083/1869. Fm. i. k. m. r.)

Áttörés v. áthajtás. 15. §. Ha a szabadkutatási vagy bányahatárbirtokosok müvelésük alatt nyilt áttöréseken találkoznak, vagy pedig valamely szabadkutatási telekbe, vagy bányahatárba betörés vagy berontás történik, akkor köteles a bányahatóság egyik vagy másik félnek kérése folytán, mindkét felől a határokat kifürkészni, a közben pedig a szükséges szabályokat elrendelni. Hasonló módon tartozik a bányahatóság akkor is eljárni, ha oda az illető fél által egy bekövetkező betörésről vagy áthajtásról jelentés tétetik és segély kéretik.

Digitized by Google

16. §. Mélyen le nem ereszkedő telepzetek, külgörgetegek és fölhagyott régi górcok kizsákmányolására az á. b. t. 76—84. §§-ai határozataihoz képest külhatárok adományozandók, melyek azonban 225 □ bécsi ölnél nagyobb kiterjedéssel nem birhatnak. *Külhatárok.*

17. §. A folyók vagy patakok medrében, vagy ezek eliszapolt terméketlen partjain üzendó aranymosások engedélyezésénél nem szükséges bizonyos kiterjedés szerinti külhatárok adományozása, ha csak ez iránt különösen nem kérelmeznek. Az ilynemü meghatározott terület nélküli aranymosásra elegendő a bányahatóságtól általánosan kieszközlendő engedély, melyet az illető a munka megkezdése előtt az illetékes politikai hatóságnak elómutatni tartozik. *Aranymosás külhatár nélkül.*

18. §. Azon bányatársak, kik az igazgató által kivetett pótpénzt a kitüzött határidő alatt befizetni elmulasztották, az igazgatónak kérésére, melyben a kivetés kellően igazolva kell hogy legyen, a bányahatóság által 14 napi határidő kitüzése mellett ezen pótpénz befizetése iránt megintendők, s ezen intésről az á. b. t. 148. §-a értelmében irásbeli kézbesités vagy a hirlapokba való iktatás által értesitendők. *Pótló fizetés behajtása.*

19. §. Ha a bányatárs a követelés helyessége ellen kifogásokat vél tehetni, akkor szabadságában áll a fizetésre kitüzött idő alatt felszólitó panaszát beadni, és ennek megtörténtéről a bányahatóságnak a törvényszéki bizonyitványt bemutatni.

20. §. Ha a kiszabott határidőben sem a pótpénz be nem fizetődik, sem a felszólitó panasznak benyujtása nincs kimutatva, ekkor az igazgató kérheti a bányahatóságtól a megintett adósnak a bányatársaság könyvéből kitörlését, s az őt illető bányarésznek a többi társakra aránylagos átirását. Ha további hét nap alatt a kivetett pótpénz befizetéséről vagy a felszólitási panasznak benyujtásáról szóló bizonyitvány a bányahatósághoz nem adatik be, akkor köteles a bányahatóság az igazgató kérésének helyet adni. A mulasztó bányatársnak azonban szabadságában áll igényeit a társulat ellen törvényes uton érvényesiteni.

21. §. Jelen alapszabály az általános bányatörvény 275. §-a értelmében a kereskedelmi és közgazdászati ministerium, mint legfelsőbb bányahatóságnak 1867. jan. 8-án 19,753/701. 1866. szám alatt kelt kiadványával megerősittetvén, 1867. április 1-én lép hatályba, mely határidőtől fogva az abrudbánya-verespataki bányamegye számára kiadott előbbi ideiglenes bánya-alapszabály érvényen kivül tétetik.

III. Torockó bányamegyének belrendszabálya.

1. szakasz.

1. §. A bányamegye belügyeinek rendezésével és kezelésével a bányamegyei választmány bizatik meg. *Bányamegye választmánya.*

Ezen választmány mint a bányászközönség bizalmából kikerült testület fel van hatalmazva:

Bányaügyi személy- vagy birtokkérdésekben általán, s ezen belrendszabályokban különösen megjelölt esetekben, a tényállás

lelkiismeretes kipuhatolása s a körülmények méltánylása alapján eljárva, békés kiegyezést megkisérteni s közvetitni; a belrendszabályok tiszteletben tartása felett, ugyszintén a bányászok közti rend és fegyelem megtartása felett őrködni.

A választmány intézkedései felett a bányakapitányság s illetőleg az illetékes törvényhatóság áll.

2. szakasz.

2. §. A bányatársaknak részvényarány szerint kiosztandó vaskőmennyiség 24 „kupa“ tartalmu ürmértékkel méretik. Osztásnál csak a választmány által bélyegzett ürmértékek használhatók.

Csalárd vaskő-eladás. 3. §. Az itteni gyakorlat szerint rossznak, vagy olvasztóban ártalmasnak ismert hulladék a lefejtés helyén kiválasztandó és üregkitöltésre visszahagyandó. Annak kihordása és az eladásra bocsátott jó vaskő közé elegyitése tilos 20 frtig terjedő s a társpénztárba folyó birság terhe alatt; fennmaradván a károsítottnak a kártéritésre való igénye.

Erdőhasználás. 4. §. A bányák *hasznalatára bocsátott* erdőkre nézve következő megszoritások léteznek:

a) Az ételkészitéshez megkivántató csekély tüzet kivéve, egyéb tüzelésekre akár bányában, akár azonkivül fát használni a bányák körüli erdőkből tilos.

b) Az erdők következőkép szolgálnak az *a*) alatt korlátolt használatra:

a „kürtösi“ bányák számára a „fenyves oldal“ térút alatti erdőrész;

a „bércmögötti“ és „bérci“ bányáknak a felettük és a köztük levő erdők;

a „hegyorri és vágásbeli“ bányáknak az „Enteres“ oldalon járó ösvény feletti erdőségek a Pokolvölgy felől járó él között a tetőtől fogva a Prudentia erdőig a Csép János földje nyugoti szélénél elvonulólag;

a „pokolvölgyi és tölgyesi“ bányáknak a „vén“ bányától Pokolvölgy alján eljáró szekérút alatt a szikrási rét és mezőségerdő éjszak felőli oldala le- és délfelé a Lakatos-rétbe vezető völgyig s onnan a völgyön fel a Prudentia-erdőig.

A „bagoly-komporoti és falomoldali“ bányáknak a kaszálás-oldali oszthatlan nővések- és erdőkből szedendő hulladékok.

c) Bányakötések, kohók és verők számára eddig megengedett használata az erdőknek ezután is fentartatik, u. m. a „nyáros erdő“ a „vidályra“ járó út felett, a „tölgyes“ erdeje, a kis és nagy falomoldal, s a „kiskő“ erdeje.

d) Felhagyott bányák melletti erdők a közelebb fekvő fennálló bányák használatába mennek át.

e) Terjedelmesebb bányakötésekre és nagyobb munkákra megkivántató fát csak a bányamegyei választmánynak tett jelentés folytán szabad a megjelölendő helyekről kivágni.

f) Ezen §. intézkedései ellen vétők 2—10 frtig terjedő, a társpénztárba fizetendő birsággal fognak megbüntettetni.

3. szakasz.

Olvasztók, verők stb. 5. §. Olvasztók, verők s másszerü vasmühelyek ujonnani felállitása vagy felhagyottak megnyitása esetében a vállalkozó, miután a fennálló ipartörvény értelmében a netán szükséges engedélyt is megnyerte és a földtulajdonossal a szükséges terület

Digitized by Google

átengedése iránt egyezkedett volna, köteles lesz szándékáról a bányamegyei választmányt értesiteni, mely a vizerő célszerü megosztása által, ugyszintén a netán felmerülő köz- vagy magánérdekü ellenkezések kiegyenlitése által a vállalatot elősegiteni köteles.

6. §. Munkaszünetelések tartatnak január hó 1-től március 26-ig vagyis Emanuel napjáig. *Munkaszünetelések.*

7. §. Minthogy az olvasztó kemencék a társtagok által felváltva sorrendben szoktak használtatni: megröviditések kikerülése végett megtartatnak jövőre is a kétheti fordulatok és az azokban váló rendváltozások akként, hogy az egymásután következő hetekben mindig az utolsó felváltja az elsőt. *Olvasztási rend.*

Ezáltal éléretik, hogy az Emanuel napján az olvasztást kezdő a munkaidénynek következő január 1-én berekesztője is lesz.

4. szakasz.

8. §. A bányamegyében az á. b. t. IX. fejezete kötelező erővel bir és a bányaiparosok hozzájárulásával készült, a bányakapitányság által jóváhagyott szolgálati rendszabály fentartatik. *Szolgálati rendszabály.*

IV. Utasitás.

Torockó b.-megyei bányamesterek számára.

1. §. A bányamester feladata általában az alapszabályok közvetlen kezelése s a bányahatósági intézkedések pontos teljesitése feletti őrködés.

Kötelessége a bányatörvény és alapszabályok ellen követett áthágások, bekövetkezett balesetek és az üzletet hátráltató vagy veszélyeztető események folytán szükségessé vált helyszini vizsgálatokat hivatalánál fogva, vagy felsőbb megbizás következ ében lelkiismeretesen végrehajtani s eljárásáról a bányakapitányságnak jelentést tenni. Kötelessége továbbá, ha a bányamegyei választmány gyüléseire meghivatnék, ott megjelenni és a kért felvilágositásokat megadni; nemkülönben csekélyebb szakképzettséggel biró bányaiparosoknak szakavatott tanácsot és utbaigazitást adni.

2. §. Kötelessége a kutatási bejelentéseket azonnal pontosan és világosan az általa vezetendő kutatási könyvbe bejegyezni. A bejegyzett kutatásokról évenkint a statisztikai adatok felterjesztése alkalmával kimutatást szerkesztend és azt a kapitányságnak felterjesztendi.

3. §. Beadott adományozási kérelmekre a beérkezés napját irja s azonnal beiktatja ügyleti jegyzőkönyvébe.

Az adományozási szemle napját a községi elöljáróság utján az érdekelteknek tudomására fogja juttatni.

Az adományozási kérelem kihirdetése után a szemlét legalább 8 és legtovább 14 nap alatt személyesen megtartandja s a szemle jegyzőkönyvét felszerelve és saját véleménye kiséretében a bányakapitánysághoz azonnal felterjesztendi.

4. §. Kutatási, adományozási vagy bármi a bányatörvényből folyó birtok- vagy jogviszonyból eredő más viszályok és ellenzések esetében, köteles a bányamester valamely félnek felszólítása folytán — szükség szerint szakértők kiséretében — a helyszinére

Digitized by Google

kimenni, a tényállásról magának alapos tudomást szerezni s ennek folytán békés kiegyezésre hatni.

Ha ez sikerre nem vezetne, akkor a viszályos ügyet a bányahatósághoz terjeszti vagy esetleg a viszályos feleket a bányahatósághoz utasitja.

5. §. A bányatörvény és alapszabályok elleni áthágásokra a bányahatóság által megszabott birságok beszedése s az elrendelt tiltások föntartása a bányamesternek tétetik kötelességévé.

6. §. Mulhatlan kötelessége a bányákat időnként meglátogatni és az iránt meggyőződni:

a) vajjon a személy- vagy birtokbiztonság nincsen-e veszélyeztetve?

b) nem müveltetnek-e bányák jogosulatlanul?

c) nem történtek-e balesetek, melyek a bányahatóságnak fel nem jelentettek?

d) a bejelentett kutatások kellő üzemben tartatnak-e?

e) az adományozott bányahatárok eleven üzemben tartatnak-e és mely bányák szünetelnek?

Mind e felsoroltakra nézve köteles leend a bányahatóságnak évnegyedenként szóbeli vagy irásbeli jelentést tenni.

7. §. A statisztikai adatokat és kimutatásokat a bányaiparosoktól átveszi, szükség esetében azok összeállitásában segédkezet nyujt s a kitüzött határidőben a bányahatósághoz beküldi.

8. §. Köteles a kézbesités végett hozzá érkezett bányahatósági rendeleteket az illető feleknek minden késedelem nélkül kézbesiteni és a kézbesitési iveket vagy vevényeket a bányahatósághoz beküldeni.

9. §. Valahányszor a bányamester magánügyeiben a bányahatóság székhelyére érkezik, — köteles a hatóság hivatalában jelentkezni.

10. §. A bányamester, a bányamegyei választmány kijelölése folytán, a bányakapitányság által kineveztetik és feleskettetik.

Jogában áll a hatóságnak kinevezését visszavonni, ha kötelességének meg nem felel, ha a bányaiparosok bizalmát elveszti, vagy müködésének szükségessége megszünik.

11. §. A bányamesteri minőség a bányaiparosok bizalmán alapulván, sajátkép tiszteletbeli hivatalnak tekintendő és ennélfogva állandó államfizetésre igényt nem ad.

Hivatalos kirándulások eseteire 1 frt napidij határoztatik meg, mely dij, ha a bányaiparosok felkérése folytán történt a kiszállás — azok által, egyéb esetekben pedig a bányamegyei pénztárból és ennek alakitásáig a bányamegyei választmány által fizetendő, mely azt a bányaiparosoktól arányos kirovás utján felveendi.

12. §. A bányamester ezen minőségével összefüggő tetteire nézve a bányakapitányság fegyelmi hatósága alatt áll és annak irányában engedelmességgel tartozik.

V. Alapszabályok

a felsőbányai középhegyi bányamegye számára.

A b.-megye kiterjedése. 1. §. A felsőbányai középhegyi bányamegye magában foglalja az ugynevezett középhegyet.

Digitized by Google

2. §. Kutatási engedély törvényszabta uton csak azon térekre kérendő, melyek eddig sem adományozva, sem szabadkutatással elfoglalva s igy hivatalosan térképezve sem voltak. A bányamegye egyéb téreire kutatási engedély nem szükséges. *Kutatás.*

3. §. Az ált. bányatörvénynek szabadkutatásra vonatkozó szabályai következő módositásokkal maradnak érvényben: *Szabad kutatás.*

a) Azon bányatéreken, melyek a középhegyi átfektetett kincstári bányatelkeken belül feküsznek, már eddig szabadkutatás vagy adományozás által elfoglaltattak, tehát térképileg vannak felvéve, de felhagyás vagy elvonás folytán szabaddá válnak, a szabadkutatási tér az marad, mi eddig volt, ugy a felső területre, mint a mélységre nézve.

b) A középhegyi átfektetett kincstári bányatelke határoldalain belől eső és szabadkutatás vagy adományozás által még el nem foglalt, tehát térképileg még ki nem tüntetett szabadtéreken a vizirányos szabadkutatási kör sugara 53.₁ méter, a szabadkutatás mélysége pedig a bányahatóságilag megjelelt lehegő vonal által van korlátolva.

c) Azon bányatéreken, melyek a középhegyi átfektetett kincstári bányatelkeken kivül esnek, már eddig szabadkutatás vagy adományozás által elfoglaltattak, tehát térképileg vannak felvéve, de felhagyás vagy elvonás folytán szabaddá válnak: a szabadkutatási tér a felső területre nézve az marad, mi eddig volt, a szabadkutatás magassága vagy mélysége azonban csak régibb jogok által korlátolható.

d) A középhegyi átfektetett kincstári bányatelkek határvonalain kivül eső szabadtéreken a vizirányos szabadkutatási kör sugara vagy 424.₈ vagy 53.₁ méter, a szabadkutatás mélysége pedig korlátlan; megjegyeztetvén, hogy a bejelentésben a szabadkutatási kör sugara mindig határozottan kiteendő, különben a szabadkutatás törvényszerü 424.₈ méter sugárral adatik meg.

e) Az *a* és *c* alatti téreknél az ált. bányatörvény 30-ik §-a szerinti reményvájással földalatti szabadkutatást szerezni nem lehet.

f) A kültérre, azaz a föld szinétől a szilárd kőzetig terjedő térre külön szabadkutatási jogositmány nem szerezhető.

A közvetlenül idegen szabadkutatások és esetleg adományozott bányatelkek felett jelenleg fennálló kültéri (napi téri) szabadkutatások érvénye elenyészik, ha azok a szabály hatályba léptétől számitandó egy év alatt adományozhatóknak nem találtattak.

Az *a)* és *c)* alatti térekre nézve a szabadkutatás bejelentése alkalmával csak a bányatér neve, száma és a közvetlen szomszédos bányahatárok bejelentendők.

4. §. Minden szabadkutatás igényt ad: *Fenntartott tér.*

1. az alapszabályok 3-ik §-a *a)* alatti szabadtéreken a szabadkutatási bejelentésben megnevezett bányatelekre, az eddigi vizszintes és mélységü méretekkel;

2. az alapszabály 3-ik §-a *b)* alatti szabadtéreken 53.₁ méter hosszu, 53.₁ méter széles s a kincstárnak kiadott bányahatósági adományozási okmányban kijelelt lebegő vonalig a mélységbe terjedő s az ált. bányatörvény 37. és 40. §§-ai szerint fektetendő egyenszögre;

3. az alapszabály 3-ik §-a *c)* alatti szabadtéreken a szabadkutatási bejelentésben megnevezett bányatelekre az eddigi vizszin-

Digitized by Google

tes méretekkel, azonban ha régibb jogok nem gátolják, korlátlan mélységgel:

4. az alapszabály 3-ik §-a *d*) alatti szabadtéreken vagy egy törvényszerü 45,116.$_4$ □ méternyi korlátlan mélységü s az ált. bányatörvény 37. és 40. §§-ai szerint fektetendő egyenszögre, vagy egy 53.$_1$ méter széles és 53.$_1$ méter hosszu s korlátlan mélységü egyenszögre.

A bejelentés által nyert elöjog azon időtől érvényes, melyben a bányahatóság tudomására jutott, mi végből a rendes hivatalos órák alatt benyujtott bejelentésnek napja és órája a bányahatóság részéről a beadványra pontosan feljegyzendő.

Adományozás. 5. §. Az adományozásra nézve az ált. bányatörvény III. fejezete, illetőleg az alapszabály 4-ik §-a következő megjegyzésekkel szolgál irányadóul.

1. A müvelésre valóság tekintetében megállapittatik, hogy mindazon vájások müreválók, melyeknek teléreiből az illető szabadkutató egymást követő három hónapon át bányahatósági engedély mellett oly mennyiségü és minőségü ércet bevált, melyeknek havi szabadértékéből két meglett ember havi munkabére, azaz jelenleg (20) husz forintnyi pénzösszeg kikerül.

2. Azon esetben, ha a felkért bányamérték már azelőtt adományozva volt, az a mürevalóság kimutatása mellett a bányajárás mellőzésével adományozandó ugyan, de ily kérvényről az érdekelt szomszédok, kellő határidő kitüzése mellett oly felhivással értesitendők, hogy netáni kifogásaikat a bányahatóságnál jelentsék be.

3. Ha oly bányatelkek kéretnek fel, melyek már eddig adományozva voltak, az ált. bányatörvény 50-ik §-a szerint szükséges fekvési térkép beterjesztése nem kivántatik.

4. A 41,116.$_4$ méter térnagyságnál kisebb bányatelkek eldarabolásának a bányamegye területén helye nincs.

5. Az adományozási kérvény benyujtása által nyert elöjog azon időben kezdődik, mely a bányahatóság által a rendes hivatali órák alatt, mint átvételi időpont a kérvényre nap és óra szerint feljegyeztetett. Ez idő szerint itélendő meg ugyanazon ásványlelményre vonatkozó több kérvény közötti (elöjog) elsőbbség.

6. Az adomány kiadandó, még pedig az alapszabály 3-ik §-a

a) pontja alá eső téreken egy bányatelekre az eddigi vizszintes és mélységü méretekkel,

b) pontja alá eső téreken egy bányatelekre 53.$_1$ méter hosszusággal, 53.$_1$ méter szélességgel vagyis 2819.$_8$ □ méternyi vizszintes kiterjedéssel és a bányaadományozási okmányban kijelölendő lebegő vonalig terjedő mélységgel,

c) pontja alá eső térekben egy bányatelekre az eddigi vizszintes méretekkel és csak régibb jogok által korlátolt magassággal és mélységgel,

d) pontja alá eső térekben vagy egy törvényszerü 45,116.$_4$ □ méternyi korlátlan mélységü egyenszögre, illetőleg a bányatörvény 47. §-a szerinti bányatelekre vagy egy 53.$_1$ méter hosszu, 53.$_1$ méter széles és korlátlan mélységü bányahatárra.

A külbányatelkek, melyekben a müvelés a föld szinétől csak az alapkőzetig eszközölhető, épen oly vizszintes méretekkel és azon módon adományozandók, mint ez a bányatelkekre nézve ezen §-ban meghatározva van.

6. §. A bányagórc akkor is azon bányatér tartozékát képezi,

Digitized by Google

melyből a górcközet kikerült, ha idegen jogositványon vagy szabad téren terül el. *Bánya-górc.*

Ha azonban a bányatér, melyhez a górc tartozik, szabaddá válik, akkor a górcközet azon térhez tartozónak tekintetik, melyen elterülve van.

7. §. A szabadkutatásnak és bányateleknek folytonos üzemben tartására megkivántatik, hogy az a bányamegyében divó minden munkanapon nyolc órai munkaidőn át legalább is egy munkással legyen ellátva. *Üzletben-tartás.*

A külbányatelkeknél ezen folytonos munka minden év május 1-ső napjától november 1-ső napjáig kivántatik meg.

8. §. Azon bányatársak, kik a törvényes társulati közgyülés határozata alapján az igazgató által kivetett pótpénzt, a kitüzött határidő alatt befizetni elmulasztják, az igazgatónak kérésére, melyben a kivetést kellően igazolni kell, a bányahatóság által 14 napi, az ismeretlen tartózkodásuak pedig 3 havi határidő kitüzése mellett ezen pótpénz befizetése végett az ált. bányatörvény 148. §-a értelmében vagy irásbeli kézbesités vagy a hivatalos hirlapba való igtatás által megintendők. *Pótló fizetés behajtása.*

A bányahatóság utján a pótfizetés teljesitésére szabott határidő sikertelenül letelvén, joga van a társulatnak a hátralékos bányarészeknek a bányatársulatra való átiratását követelni. Az átirás végrehajtásáról mind a bányatársulat, mind a volt bányatárs hivatalból értesitendők. A bányatársulat nevére ily uton átirt bányarészek előbbeni birtokosuk részéről a bányahatósági értesitéstől számitandó 30 nap alatt visszaválthatók, ha az a pótfizetés összegét s a felmerült költségeket lefizeti.

Ha e visszaváltást nem eszközli és a kezében levő bányarészjegyet a bányahatóságoknak át nem adja, ezen részjegy törvényesen megsemmisitendő.

Ha az adós a követelés valódisága ellen kifogást emel s azt kellőleg igazolja, a bányatársulat követelésével a törvény rendes utjára utasitandó.

9. §. Ha a bányatelkekben vagy a külbányatelkekben és szabadkutatásokban azon idő alatt, mindőn azok munkában tartandók, egymást követő három hónapon át összesen harminc napig, az ünnepeket és vasárnapokat is ide értve, a folytonos üzem félbeszakittatik a nélkül, hogy erre nézve a haladék kieszközöltetett volna s ezen félbeszakitás hitelt érdemlőleg bebizonyittatik: a vállalkozó első izben megintetik, második izben 5—10 forintig terjedő birságba esik, harmadszor és ismételt félbeszakitás esetében pedig vagy azon esetben, ha a vállalkozó a reá rótt pénzbirságot a kiszabott határidő leteltéig le nem fizetné, az illető bányászati jogositvány vesztése mondandó ki; minek folytán egy ily bányatér, külbányatér vagy szabadkutatás szabaddá válik. *Jogositvány elvonása.*

A megintés és pénzbüntetés joghatálya 2 év alatt elenyészik.

10. §. Ezen alapszabálynak a felmerülő szükséghez képesti módositása vagy pótlása a felsőbányai érdekelt bányaiparosok részéről javaslatba hozható. *Alapszabály.*

11. §. Jelen alapszabály az át. bányatörvény 275. §-a értelmében a földmivelési-, ipar- és kereskedelmi m. kir. minisztériumnak 1877-ik évi 22.583. szám alatt kelt rendeletével megerősittetvén, 1878. évi január hó 1-én lép hatályba, — mely időtől kezdve a felsőbányai középhegyi bányamegye számára kiadott előbbi alapszabály érvényen kivül tétetik.

Digitized by Google

VI. Bányarendőriszabályoka budapesti m. kir. bányakapitányság kerülete számára.

Első rész. Minden bányára vonatkozó szabályok.

I. Ált. határozatok.

1. §. Minden bányamivelés, melynek kőzete nem elég szilárd, állhatatos ácsolattal vagy falazattal látandó el és használata tartamára biztos állapotban tartandó.

2. §. Oly bányamiveléseknél, melyeknek közelében álló viz, rossz lég vagy vizben bővelkedő kőzet tudvalevő vagy gyanitható, a légáttörés vagy a viznek hirtelen betörése által bekövetkezhető veszély előfurás vagy más célszerü intézkedések által elháritandó.

Az első esetben külön furási naplók vezetendők és ezekbe a furt lyukak száma és mélysége, a kifolyó viznek mennyisége, végre a légnek és átfurt kőzetnek minősége naponta beiktatandó.

3. §. Az aknák, ereszkék, siklók és guritók minden egyes nyilásai és bejáratai föld alatt és felszinen olyképen elzárandók, hogy azokba sem ember, saját hibája nélkül, sem állat be ne eshessék.

Ha ily bányamivelések közvetlenül egy szállitó nyilámba nyilnak, ez esetben az utóbbinak bejárhatása célszerü készülékkei, például kitérő, rekesz, ajtó által biztositandó.

4. §. Szerszám, fa, vas és más laza anyagok aknáktól és ereszkéktől oly távolságban helyezendők el, hogy azoknak beesése lehetséges ne legyen.

II. Szállitás:

5. §. Földterületek, melyeken a bányamivelés folytán beomlások vagy már bekövetkeztek, vagy várhatók, bekeritendők.

a) aknákban és ereszkékben;

6. §. Aknák és ereszkék mélyezésénél használt vitlák fogantyuval vagy akasztószeggel, 40 métert meghaladó mélységnél pedig hathatós fékkel legyenek ellátva.

7. §. Ha a szállitás gőzerővel eszközöltetik, akkor a kötéldob tengelye láttassék el hathatós fékkel, olyképen, hogy azt a gépvezető a nélkül, hogy álló helyét elhagyná, könnyen és biztosan kezelhesse.

8. §. Lemélyezéseknél az akna fenekén dolgozó munkások erős védpadok által biztositandók.

9. §. Lemélyezési munkálatnál a szállitó edényeket csak annyira szabad megtölteni, hogy egy tenyérnyire üresek maradjanak; minden be- és kiszállitandó anyag pedig, mint milyen a bányaszerszám, fa, stb. a szállitó kötélhez tűzökötéllel kötve legyen.

10. §. Géppel való rendes szállitásnál az aknaszáj önható készülékkel, például lecsapó rostélylyal elzárandó.

11. §. A csatló és leszedési helyek a szállitás ideje alatt kellően kivilágitandók; az elsők pedig ugy rendezendők be, hogy senki kényszeritve ne legyen az akna alá lépni.

12. §. Oly aknákban, melyeknek nagyobb mélysége miatt a csatlóhelyeken és csapópadnál dolgozó munkások egymás közötti biztos értekezése kiáltás által nem eszközölhető, jelző készülékek állitandók fel, melyek lehetségessé teszik, hogy a csatlóhelyek és csapópad között jelek váltathassanak.

Ha pedig az aknák emberek be- és kiszállitására használtatnak, e jelek értelmét tartalmazó táblák a gépszobában a csapópad felett és a csatlóhelyeken kifüggesztendők.

Digitized by Google

13. §. A siklók gépei oly önható fékkel legyenek ellátva, mely mindig zárva tartsa a gépet és melyet felnyitni kell, hogy a fékes kötéldob foroghasson. b) *siklókon;*

14. §. A fék-őr álláshelye ugy rendezendő, hogy kényelmes állásban és veszély nélkül teljesithesse munkáját.

Hol a szállitók maguk teljesitik a fék-őr munkáját, a fékkészülék a csatlóhelyről könnyen legyen kezelhető.

15. §. Szállitás közben a siklónak egyes szállitó osztályaiba lépni tilos.

16. §. Oly siklónál, melynél a munkások kiáltás által egymással jelt nem válthatnak, jelző készülék állitandó fel.

17. §. A szállitónak müködési helyét a felvigyázó szabja meg. Ezen hely omlasztó vájásoknál ácsolattal és könnyen elérhető menedékhelylyel ellátva legyen. c) *felszinen és nyilámokban.*

18. §. Buktatók szilárd padozattal és ha 3 méternél magasabbak, szilárd korláttal látandók el.

19. §. Oly vaspályákon, melyeknek lejtősége miatt a csillék önsulyoknál fogva mozoghatnak, ez utóbbiak fékezhetők legyenek.

Ha a szállitás vonatokban eszközöltetik, akkor minden egyes vonatba fékkel ellátott annyi csille beillesztendő, hogy a vonatot bármikor biztosan megállitani lehessen.

20. §. Elkülönitett mivelésben álló minden ásványszénbányának két járható kijárattal kell birnia, melynek mindegyike a bánya minden pontjától veszély nélkül elérhető. *III. Járás:* a) *aknákban és ereszkékben;*

Egyéb bányáknál, melyeknek bejárása nem csupán tárna vagy lejtő nyilám által eszközöltetik, elegendő egy a bányának minden egyes pontjától veszély nélkül elérhető akna. Be- és kijáratra szánt aknának meg kell felelni a jelen szabályok 22., 23. és 24. §§-ainak.

21. §. Hol a viznek emelkedése következtében az aknának járó osztálya a bánya többi részeitől elzárathatnék, ott a munkásoknak biztositása végett a járó osztályhoz egy másik bemenetnek kell léteznie, mely a legmélyebb talp felett legalább 4 méterrel berendezve legyen.

22. §. Hol a járó akna vagy ereszke csak egyik osztályát képezi a más célokra is használt aknának vagy ereszkének, ott a járó osztály a szallitó vagy guritó osztály felé tökéletesen, a többi osztályoktól pedig akként zárandó el, hogy a járók sérülés ellen biztositva legyenek.

Ezen szabály alól kivétetnek a 20 méter mélységet még el nem ért aknák vagy ereszkék; de ezekben tilos a járás a szállitás ideje alatt.

23. §. 20 méternél mélyebb és 70 foknál nagyobb lejtőségü aknának vagy ereszkének járó osztálya nyugpadokkal látandó el, melyeknek egymástól 7 méternél távolabb állani nem szabad. A létrák 80 foknál meredekebben nem állitandók és a járlyukakat — a mennyire lehet — fedjék.

24. §. Valamennyi létrák eléggé erősen késziteve és tartósan megerősitve legyenek s jó karban tartandók.

Ha a nyugpadok távolsága egymástól nagyobb mint 4 méter, a létrák alátámasztandók.

A csapópadnál és minden nyugpadnál vagy a létrák 1 méternyire kiálljanak, vagy erős fogantyuk alkalmazva legyenek.

25. §. A be- és kijárás csak az arra rendelt aknában és osztályban eszközlendő.

Digitized by Google

Más aknában vagy osztályban csupán a felügyeleti tiszteknek és azon személyeknek engedtetik meg a járás, kik azoknak megvizsgálásával vagy tatarozásával meg vannak bizva.

b) kötéljárás;

26. §. Embereknek kötélen való be- és kiszállitására csak oly köteleket szabad használni, melyek a szállitandó legnagyobb teherre nézve legalább hatszoros biztosságot nyujtanak, teljességgel jó karban vannak és melyeknek szakadása egyhamar fel nem tehető.

27. §. A kötél, ennek megerősitése a kötéldobhoz és a szállitó edényhez és maga a szállitó edény egy azzal megbizott biztos személy által tartósságukra nézve naponta megvizsgálandók és e mellett annak szemei előtt a kötél legalább egyszer az aknában le- és feltekerendő.

28. §. Tartalék beszálló-kötél a bányánál készletben tartandó.

29. §. Azon idő alatt, melyben személyek kötélen be- és kiszállittatnak, az aknában minden más szállitásnak szünetelnie kell.

30. §. Megterhelt szállitó-edényen a be- vagy kiszállás tilos.

31. §. Azon gépvezető, ki a kötéljárásnál használt gépet kormányozza, az előirt biztonsági szabályok, különösen a jelek figyelemben tartásáért felelős.

32. §. A be- és kiszállás pontjain biztos felvigyázónak vagy tapasztalt egyénnek kell lennie, ki különösen a beszállásnál a rend fentartásáért felelős és kinek intézkedéseihez az összes be- és kijárók alkalmazkodni tartoznak.

c) siklókon és guritókon;

33. §. Minden siklónak és guritónak, mely egynél több pontról való szállitásra és egyidejüleg járásra is szolgál, járható állapotban tartott és elkülönitett járó osztályokkal kell birnia, hogy a munkások, a nélkül, hogy kénytelenek legyenek a szállitó osztályba lépni, munkahelyeikhez juthassanak.

34. §. A szállitó osztályokban járni csak azon személyeknek szabad, kik azoknak megvizsgálásával vagy tatarozásával és kik a felügyelettel megbizvák.

Ily járás előtt a fék zárva legyen és csak bizonyos jelre felnyitandó.

d) nyilámokban gépszállitással;

35. §. Azon nyilámokban, melyekben a szállitás géperővel vagy végnelküli lánccal eszközöltetik, a szállitás ideje alatt járni csak az azzal foglalkozó munkásoknak és a felügyeleti személyzetnek szabad.

IV. Légvezetés és világitás.

36. §. Minden bányában elégséges légcseréről kell gondoskodni akként, hogy minden egyes üzemben álló munkahely és járásra használt nyilám, rendes körülmények közt, munkára és bejárásra alkalmas állapotban legyen.

37. §. Oly bányamivelések, jelesül aknák és ereszkék, melyek jó léget vezető más üregekkel összeköttetésben nincsenek, a munkásoknak mindenkori bejárása előtt felvigyázó, vagy biztos munkás által égő világgal megvizsgálandók arra nézve, vajjon nem létezik-e bennök fojtó lég.

Ha fojtó lég mutatkozik, a bejárás csak annak tökéletes elháritása után engedendő meg.

38. §. Felhagyott bányaüregeknek bejáratai, ha rossz lég létezésétől tartani lehet, elzárandók akként, hogy azokba a zár felnyitása nélkül senki se léphessen.

Ha ily üregek ujból munkába vétetni szándékoltatnak, elébb veszélytelenségük megállapitandó a bányamüvezető vagy általa kirendelt felvigyázó által.

Digitized by Google

39. §. Ásványszén-bányákban szellőztető kemencéket csak akkor szabad felállitani, ha a kiszivó akna szilárd kőzetben áll vagy kifalazva van.

40. §. Minden fekete-szénbányánál addig, mig durranó lég nem mutatkozik, legalább két használható mentőlámpa készletben tartandó.

41. §. A durranó légnek első jelentkezése rögtön bejelentendő a bányaművezető által a kir. bányakapitányságnak,

42. §. Bányaüregekben, melyek állandóan kivilágitva nincsenek, bányaméces nélkül járni tilos.

43. §. Bányában, a mennyiben más szabály megállapitva nincsen (44. §.), minden munkás és felügyeleti egyén köteles gyujtószert tokban magával hordani a bányamécsnek meggyujthatása végett.

44. §. Durranó léget tartalmazó bányákra nézve külön szabályok állanak fenn.

V. Vájármunka: a) robbantó munka: 1. ált. szabályok;

45. § Robbantó anyag-készletek számára a felszinen épitendő rakhelyek legalább 100 méter távolságban álljanak a lakházaktól, vasutaktól, ország- és vidéki utaktól.

E szabály alól kivehetők a már fennálló rakhelyek.

Földalatti rakhelyek a legközelebbi be- és kijárásra vagy szállitásra szolgáló nyilámoktól és aknáktól legalább 50 méter távolságban és oldalt eső helyeken legyenek berendezve.

Dynamit vagy robbantó olajból készült másféle robbantó anyagok felvételére használt rakhelyeknek hőmérséke Celsius-féle + 8° alól és + 37 fokon felül ne legyen.

46 §. A robbantó anyagok rakhelye akként legyen elzárva, hogy jogosulatlanok erőszak alkalmazása nélkül fel ne nyithassák.

47. §. Gyutacsokat és más gyujtó anyagot sem záratlanul, sem a robbantó anyagokkal ugyanazon rakhelyen tartani nem szabad.

48. §. Robbantó anyagok és gyutacsok számára szánt rakhelyekbe égő világgal belépni vagy azokban dohányozni tilos.

49. §. Robbantó anyagokat csak biztosan elzárható tokban szabad a bányába vinni, hol kellő távolságban a munkahelytől száraz helyen tartandók.

Ezen tokokat tilos a bányakunyhóban tartani, vagy felnyitni, vagy oly helyiségekbe magával vinni, melyben tüzeltetik, például kovácsmühelybe, olvasztó- vagy kazánházba.

50. §. Töltények készitésénél, a töltésnél és ellövésnél tilos a dohányzás.

51. §. Minden egyes töltésnek meggyujtása előtt fennhangon a szokásos jel adandó a közelben munkálkodóknak.

52. §. A bányaművezető kötelessége ott, a hol robbantó munkát üznek, a munkahelytől kellő távolságban menhelyet kijelölni, szükség esetében elkészittetni, melyben a munkások a robbantás hatása elől biztosak.

53. §. Ha a töltés el nem sül, a munkahelyhez $^1/_2$ óra előtt közeledni tilos.

54. §. El nem sült töltéseket kiszedni vagy kifúrni nem szabad.

Robbantó olaj-készitmények használása mellett visszamaradt ugynevezett egérlyuknak tovább fúrása szintén tilos.

55. §. Minden csapatnál, mely robbantó munkával foglal-

Digitized by Google

kozik, legalább egy e munkában tökéletesen jártas és megbizható vájár legyen.

Ezen csapatvezetőnek kötelessége az egy munkaszakra szükséges töltényeket átvenni és a robbantó munkákat illető szabályoknak megtartása fölött őrködni.

A csapatnak többi munkásai kötelesek a csapatvezető parancsait vonakodás nélkül teljesiteni.

2. robbantó olajok használata;

56. §. Tiszta robbantó olajat bányákban használni tilos.

57. §. Dynamit vagy egyéb robbantó olajkészitmények csupán a bányatulajdonos vagy meghatalmazott képviselője által rendelhetők meg.

Ezen készitményeket csak gyáraktól vagy eladhatási engedélylyel ellátott kereskedőktől szabad vásárolni, és pedig kizárólag töltényekben.

58. §. Az egy és ugyanazon munkaszakra szükséges töltényeket átveszi a csapatvezető és az el nem használtakat az illető felvigyázónak a munkaszak után visszaszolgáltatja.

59. §. Megfagyott robbantó olaj-készitményeket kemény testekkel bántani vagy robbanásra használni tilos.

Ily megfagyott töltényeknek meglágyitása a gyárból megszerzett melegitő készülékben eszközlendő.

60. §. A töltények felszerelése, azaz a gyutacsnak beillesztése csak közvetlenül a használat előtt teljesitendő.

61. §. Robbantó olaj-készitményeket ugyanazon edényben más szilárd vagy könnyen felrobbanó és tüzveszélyes anyagokkal egyidejüleg szállitani tilos.

Aknába csak lezárt és porhanyós anyaggal (fürészpor, széna, szalma) kitöltött fa-szekrényekben eszközölhető a szállitás. E szállitásról a gépvezető és a csatlós előre értesitendők.

A gépvezetőnek ekkor kötelessége lassan szállitani és a szállitó edényt óvatosan megállitani.

A csatlós kötelessége a faszekrényt óvatosan lehúzni és csupán az arra kijelölt felvigyázónak átadni.

3. robbantó pór és hasonlók használata;

62. §. Töltény nélkül robbantani, továbbá vas-ürtüket és vas-döngölőket használni tilos.

Rézürtük havonként egyszer megtüzesitendők.

63. §. Fojtás-anyagul csak agyag használható vagy lágy kőzet, mely szikrát nem hány.

b) *egyéb munka.*

64. §. Felszini bányákban a letakaritás mindig megfelelő távolságban előre legyen a lefejtésnél.

65. §. A lefejtés legfeljebb 4 méter magas emeletekben eszközlendő és az emeletek ugy rendezendők be, hogy a felsőnek begye a közvetlen alatta lévőt legalább 8 méterrel haladja meg.

66. §. Réselési munkánál megkivántatik, hogy a körülrését részek idő előtti leomlás ellen támfák vagy helyenként hátrahagyott pillérek által kellőleg biztositva legyenek.

67. §. Felszini bányákban a réselés csak felügyelet alatt engedtetik meg.

Görgeteg kőzetet aláréselni még akkor is tilos, ha fagyott állapotban van és látszólag összefüggő.

68. §. Föld alatti bányákban az ácsolatnak ragadozása csak felügyelet mellett eszközölhető.

VI. Gépek.

69. §. Munkások, kik járó gépeknél foglalkoztatnak, csak oly ruházatot viseljenek, mely szorosan fekszik a testen.

Digitized by Google

70. §. Járó gépek, a mennyiben mellettük embereknek járniok kell, rácsozattal akként zárandók el, hogy szerencsétlenség az illetőnek saját hibáján kivül előidézhető ne legyen.

71. §. Jogosulatlan bemenet a kazánházba és a gépszobába tilos

Ezen helyiségek bejáró ajtain intő tábla függesztendő ki.

72. §. Föld alatti munkáknál nőket foglalkoztatni tilos. *VII. Munkások.*

73. §. Iskolaköteles gyermekek 12 éves korukig munkába egyáltalán nem fogadhatók fel.

Kik a 12 éves kort már meghaladták, de a 15 éves életkort még be nem töltötték, ismétlő iskolába járásra kötelezve lévén, ezen kötelességük teljesitésétől ment napokon csak 8 órai munkára foghatók, a tanulásra szentelt napokon pedig 6 óránál többet nem dolgozhatnak.

A 16 évet még be nem töltött munkások általában csak 10 órára és oly munkára alkalmazhatók, mely egészségüknek nem árt és testi fejlődésüket nem gátolja.

Éjjeli munkára, azaz esti 9 órától reggeli 5 óráig 16 éven alóli munkások általában nem alkalmazhatók; oly bányászati iparágaknál azonban, melyeknek üzlete éjjeli munka nélkül fennakadást szenvedne, a bányahatóság engedélye kikérhető arra, hogy a 16 éven alóli, de 15 évesnél nem fiatalabb munkás a megszabott munkaóráknak legfeljebb felét éjjeli munkában dolgozza le.

Munkások 24 órában legfeljebb 12 órai munkára kötelezhetők, kivéve szerencsétlenségek eseteiben.

74. §. Ugyanazon munkahelyen teljesitendő vájármunkához legalább két vájár rendelendő; ezek közt pedig legalább egynek jártasnak kell lennie a vájármunkában.

75. §. Mivelésben álló minden bánya oly berendezéssel birjon, mely lehetővé teszi, hogy a bejárt személyzet számra és személyre nézve mindenkor kipuhatolható legyen.

A bányatulajdonos vagy annak képviselője köteles ezen rendszer módját és kezelését illetőleg a felvigyázókat és munkásokat érintő kötelességeket a rendelő szobában kifüggeszteni.

76. §. Minden munkahely a felvigyázó által minden munkaszakban legalább egyszer bejárandó.

Oly munkahelyre nézve, melyben csak egy munkás dolgozik, gondoskodni kell, hogy minden munkaszakban még más valaki is utána nézzen.

77. §. Minden bányánál egy füthető és a munkások számának megfelelő kunyhó legyen, melyben a munkások kipihenhetnek és ruhát cserélhetnek.

Második rész. — Durranó léggel küzdő bányákra vonatkozó szabályok.

1 §. Minden bányamü, melyben durranó lég fejlődik, a felszinnel legalább két járható nyilással álljon összeköttetésben, melynek mindegyike a bánya minden pontjától veszély nélkül elérhető. *I. Ált. rész.*

Csak egy akna vagy tárna általi üzem csupán ideiglenesen a bányamü kezdeténél engedtetik meg.

2. §. Főte-vájások, a mennyiben lehetséges, kikerülendők

Digitized by Google

és az üzem általában úgy rendezendő be, hogy a durranó gázzal vegyitett bányalég ne vezettessék lefelé.

3. §. Főték kitágitása, valamint azoknak minden ürege tökéletes berakattal ellátandó.

4. §. Szellőztető kemencéknek vagy szénkosaraknak alkalmazása tilos.

2. Légvezetés.

5. §. A lég gyorsaságának megmérhetésére minden bányaműnél egy légmérő (anemométer) tartandó.

6. §. Minden bányamű számára a légcserének összes berendezéseit tartalmazó légvezetési rajz készitendő és annak másolata a kir. bányakapitányságnak beküldendő.

A légvezetésben eszközölt változásokugyanoda bejelentendők.

7. §. A bányaművek mindazon részei, melyek durranó léget tartalmaznak és melyekben azoknak képződésétől tartani kell — kivéve azokat, melyek szakadatlan mivelésben állanak — naponta a munkaszak megkezdése előtt mentő lámpával alábbi módon megvizsgálandók.

A légőröknek kötelessége az összes keresztvágatokat, alap- és osztó-nyilámokat bejárni, a mondott irányban megvizsgálni és észleleteiket az arra megjelelt felvigyázónak bejelenteni.

Ezen vizsgálat eredményéhez képest a felvigyázó, illetőleg a bányaművezető elhatározza, hogy mely bányarészek

a) mentő-lámpával, és

b) melyek éppen nem járhatók meg.

Ez utóbbiak a munkások bejárása előtt lécekből készült keresztek által elzárandók, melyek csupán az arra jogosult felvigyázó által távolithatók el

Az egyes munkahelyek azonkivül körülményesen megvizsgálandók a csapatvezető által, ki a csapat többi tagjait a munkahelytől megfelelő távolságban visszahagyván, mentő lámpával egyedül halad a munkahelyig.

Ha a munkahelyet veszélytelennek találta, társait is odahivja; ellenkező esetbn elzárja a bejárást és jelentést tesz a felvigyázónak.

8. §. Minden bányafelvigyázó köteles a reá bizott osztályban a légvezetés főáramait szemmel tartani és arra ügyelni, hogy a légajtók szabály szerinti állapotban legyenek.

Hol a rendes légáramban fogyatkozást észlel, köteles az illető munkásokat azonnal biztos helyre elvezetni.

9. §. Munkások, kik ünnepnap estéjén kezdik meg a munkát, csak a bányafelvigyázó utasitására indulhatnak a bányába, ha előbb a 7. §. rendelete teljesittetett.

10. §. Ha a bánya más módon elegendő jó léggel nem látható el, a felszinen felállitott minden szeleltő folytonos tevékenységben tartandó.

Bányában felállitott szeleltető a munkások bejárása előtt megfelelő ideig üzemben tartassék.

3. Mentő-lámpák.

11. §. Hol a légvezetés nem oly hathatós, hogy általa a durranó lég folytonosan és teljesen eltávolittassék, ott kizárólag mentő lámpák használandók.

12. §. Minden mentő lámpa számozott, jó minőségű és oly szerkezettel ellátva legyen, mely azt jogosulatlan kinyitás ellen biztositja, vagy annak lángját kinyitásakor kioltja.

13. §. Zárral ellátott lámpák kulcsát a csapatvezető vagy a bányafelvigyázó őrzi.

Digitized by Google

A kulcsnak átengedése másoknak bármi körülmény mellett tilos.

A munkásoknak pótkulcsot vagy egyéb a kinyitásra szolgálható eszközt tartani szintén tilos.

14. §. A mentő lámpák őrzése és jó karban tartása a lámpatisztitót illeti meg, ki az általa kiszolgáltatott minden egyes lámpának jó karban léte, gondos kitisztitása és olaj s kanóccal való ellátásáért felelős.

15. §. Az arra megjelölt bányafelvigyázónak kötelessége a lámpák jó karban léte felől (sértetlen üveg, dróthálló) hetenként egyszer meggyőződni.

Javitást igénylő lámpák jókarban levőkkel kicserélendők.

16. §. Minden munkás köteles a lámpatisztitótól kapott meggyujtott lámpát a bejárás előtt megvizsgálni, az arra kirendelt bányafelvigyázónak előmutatni és a lámpa számát az illető lámpakönyvbe feljegyezni.

17. §. Ha valamely mentő lámpa munkaközben kialszik, annak ismétí meggyujtása csak az arra kijelölt és kihirdetett helyeken, és pedig a csapatvezető vagy bányafelvigyázó által, történhetik.

18. §. Mindazon bányaüregekben, melyek mentő lámpák mellett miveltetnek, nyitott mécseket, pipát és gyúszerszámot — acél, kova és salétrommentes tapló kivételével — magával vinni tilos.

19. §. Ha valamely lámpa akár a durranó légnek hirtelen kiáramlása, akár a dróthálló vagy üveg megsérülése, vagy akármi más oknál fogva kioltandó, ezen kioltásnak semmiesetre kifujás által, hanem a lámpának betakarása vagy a kanócnak lehuzása által kell történnie.

20. §. Minden mentő-lámpa, különösen ha lángjának hegye kékszinüvé változik, közel a talphoz akasztandó fel olyképen, hogy a munkaszerszámmal el ne lehessen érni és minden sértéstől ment legyen.

21. §. Ha a láng hosszabbra nyulik, a kanóc visszahuzandó és ha ennek dacára is terjed a láng, elfojtandó (19. §.), a munkahely azonnal elhagyandó és a bányafelvigyázónak jelentés teendő.

22. §. A mentő-lámpát erős légáramnak, mely a lángot a drótháló́ból kiszorithatná, nem szabad kitenni.

4. Robbantó munka.

23. §. Szénmivelésnél, oly telepeken, melyek durranó léget tartalmaznak, lőport használni tilos.

24. §. Durranó léget tartalmazó bányákban robbantani csak a következő elővigyázati szabályok mellett engedtetik meg:

a) A töltésnek robbanásához lánggal égő anyagot használni tilos. Kátránytalan gyujtó zsinórnak meggyujtása csupán aczél, kova és salétrommentes taplóval történhetik.

Szalmaszálak, kénes fonalak és kátrányos gyujtó zsinórok használata tilos.

b) a töltést meggyujtani mindaddig nem szabad, mig a csapatvezető vagy felvigyázó teljesen meg nem győződött arról, hogy a munkahely durranó légtől ment;

c) ily robbanási munkákhoz csak tapasztalt vájárok alkalmazandók.

25. §. Durranó léget tartalmazó bányákban robbantó munka csak a bányamüvezetőnek utasitása és felelőssége mellett teljesithetők.

Digitized by Google

Zárhatározatok. Ezen szabályok áthágói az általános bányatörvény határozatai szerint büntettetnek.

Eddig fennállott bányarendőri rendeletek és azon munkarendszabályok, melyek a jelen szabályokkal ellenkeznek, meg szüntetnek.

VII. Bányarendőri szabályok a nagybányai m. kir. bányakapitányság hivatalos kerülete számára.

A) Bányarendőri szabályzat a repesztő munkára és a repesztőszerek kezelésére vonatkozólag.

A.-Ált. szabályok. 1. §. Repesztő anyagkészletek számára a földszinén épitendő raktárak legalább 100 méter távolságban legyenek más épületektől, vasutaktól, ország- és mellékutaktól.

A bányabeli rakhelyek a közelebbi járó és szállitó nyilámoktól legalább 50 méter távolságban és oldalt eső helyeken legyenek berendezve.

Ha a rakhelyek dynamit vagy egyéb repesztőolajkészitmények felvételére szolgálnak, a helyiség hőmérséke + 6° és + 40° R (fok) között legyen.

2. §. A repesztő anyagok rakhelye akként zárandók el, hogy illetéktelenek, erőszak alkalmazása nélkül, be ne juthassanak.

3. §. Repesztő anyagokat tartalmazó ládákat vagy hordókat csak fa- vagy rézszerszámokkal szabad felbontani.

4. §. Gyutacsokat és más gyujtószereket se záratlan, sem a repesztőanyagokkal ugyanegy helyen tartani nem szabad.

5. §. A helyiségekbe, a hol a repesztőanyagok tartatnak, nyilt világgal és dohányozva, továbbá a hol a repesztőpor kiméretik, szeges lábelivel belépni tilos.

6. §. Repesztőanyagokat a rendelési szobában tartani, vagy szabad tüzhelyek és fütött kemenczék közelébe hozni nem szabad.

7. §. A munkásoknak kiadott repesztő- és gyujtószerek a munkahelyektől távolságban, biztos és száraz helyen tartandók.

8. §. Töltények készitésénél vagy átdolgozásánál, ugy a töltés és meggyujtás alkalmával dohányozni nem szabad.

9. §. A bányamüvezető kötelessége, a munkahelytől kellő távolságban menedékhelyet kijelölni, esetleg olyat készittetni, hogy a munkások a robbanás hatása ellen magukat biztosithássák.

10. § Minden egyes töltésnek meggyujtása előtt a közelben munkálkodóknak a szokásos jel adandó.

11. §. Ha a töltés el nem sül, a munkahelyhez legalább egy félóra letelte előtt közeledni nem szabad.

12. §. Az el nem sült töltéseknek kifurása tilos.

Ha nitro-készitmények használtatnak, a visszamaradt zsáknak vagy lyukfenéknek tovább furása is tilos, sőt annak közelében ujabb lyuknak csak olyan irány adható, hogy az előbbivel érintkezésbe ne jőjjön.

13. §. Minden egyes csapatnál, a mely repesztő munkával foglalkozik, legalább egy, e munkában tökéletesen jártas és megbizható egyén legyen alkalmazva, ki mint csapatvezető a jegy-

Digitized by Google

zékben megjelölendő, s kinek kötelessége a repesztő munkára vonatkozó szabályok megtartása felett őrködni.

B) Repesztő olajok használata.

14. §. Tiszta repesztőolaj használata a bányamunkának ki van zárva.

15. §. Dynamit vagy más nitro-készitmények beszerzése csupán a bányatulajdonosnak vagy meghatalmazott képviselőjének van megengedve.

Ilyen repesztő anyagot csak a gyáraktól vagy árusitásra jogositott kereskedőktől kell beszerezni és pedig mindig kész töltényekben.

16. §. Megfagyott dynamitot kemény tárgyakkal érinteni, avagy munkásoknak kiadni tilos. Használat előtt az ilyet okvetlen föl kell engesztelni, száraz edényben, mely kivülről langymeleg vizzel melegittetik ugy, hogy a dynamit a vizzel semmiképpen ne érintkezzék.

17. §. A dynamit, mely vegybomlásnak indul, a mit szurós szagán és olykor vörös-barna párákon lehet megismerni, repesztésre nem használható, hanem a napon, nyilt tüzben és szakértői felügyelet mellett elégetendő.

18. §. A dynamit töltények felszerelése, azaz a gyutacsnak és gyujtó-zsinegnek beillesztése közvetlen a használat előtt teljesitendő.

19. § Fojtásra leginkább tiszta agyag és csupán fafojtó használható. A gyujtózsineg kiálló vége, a menedék távolságához képest 8—16 centim. hosszura hagyandó.

20. §. A fel nem használt dynamit az arra hivatott felvigyázónak mindenkor visszaadandó és a legszigorubban büntetendő, ki bármi csekély mennyiségü dynamitot haza viszen.

21. §. Repesztőolaj-készitményeket más szilárd vagy könnyen felrobbanó, avagy gyulékony anyagokkal egyidejüleg szállitani tilos.

Aknában való szállitásnál az előre értesitett gépvezetőnek kötelessége lassan szállitani és a szállitókast óvatosan megállitani. A csatlós pedig tartozik a repesztő anyagot tartalmazó csomagot óvatosan levenni és csakis az arra rendelt egyénnek átadni.

22. §. A repesztő anyagok az illető felvigyázók által csupán a csapatvezetőknek (13. §.) kézbesithetők, kik azoknak további szállitásáról, fagy- és viztől való megóvásáról és megfelelő felhasználásáról gondoskodni tartoznak.

C) Repesztő por és hasonlók használata.

23. §. A közönséges repesztőpor vagy hozzá hasonló repesztő anyagok, csak zárható bőrzacskókban, fa- vagy bádogszelencékben hordhatók.

A gyujtónád, gyutacsok és kanócok, szintén zárt szelencékben tartandók.

24. §. Repesztő port csak töltény alakjában szabad használni.

A töltény készitéséhez jól enyvezett papiros vagy olyan anyag alkalmazandó, mely nem parázsodik.

25. §. Fojtásul csak agyag csikok használhatók, vagy lágy kőzetek, melyek szikrát nem vetnek.

26. §. A vasból való hézag-tü és vas-fojtó használata el van tiltva. A réz tü havonként megizzitandó.

27. §. Ha több furlyuk töltetik meg, a csak később elsütendő lyukaknál a tü hézagja fapecekkel biztositandó, mely agyag-

Digitized by Google

gal bekenetik. A hol pedig gyujtó-zsineg használtatik, ott annak kiálló vége szintén agyaggal leszoritandó.

D) Záró határozatok. 28. §. A bányaigazgató, illetve müvezető, köteles gondoskodni, hogy ezen szabályzatról és abban előirt eljárásról a felvigyázók és munkások folytonosan tudomással birjanak és személyes felelősség terhe alatt tartozik őrködni, hogy e szabályok mindenben pontosan megtartassanak.

29. §. Ezen szabályzat áthágása a bányatörvényben és a munkás-rendszabályokban megszabott rendbüntetésekkel, esetleg a büntetörvény határozványai szerint büntettetik.

30. §. Jelen bányarendőri szabályzat a nagybányai bányahatósági kerületben levő valamennyi vállalatra nézve 1882. évi május hó 1-én lép hatályba.

B) Bányarendőri szabályok a kőolaj, földgyanta és rokon ásványok felkutatásával vagy lefejtésével foglalkozó bányavállalatok számára.

1. Ált. szabályok. 1. §. A robbanó lég fejlesztésére alkalmas közetben létező terjedelmesebb földalatti mivelet a felszinnel legalább két járható nyilással álljon összeköttetésben, melyek mindenike a bánya minden pontjától veszély nélkül elérhető.

Egy akna vagy tárna általi üzem csupán ideiglenesen, kisebb terjedelmü kutatás vagy a bányaüzem berendezésénél meg van engedve.

2. §. Főte-vájások lehetőleg kikerülendők s az üzem általában ugy rendezendő be, hogy a robbanó gázzal vegyitett bányalég ne vezettessék lefelé.

3. §. Főték kitágitásai, valamint azoknak minden üregei tökéletes berakattal ellátandók.

4. §. Minden akna vagy tárna, a melynek közete nem tökéletesen szilárd, erős falazattal vagy fakötéssel biztositandó.

5. §. Az aknák, ereszkék, siklók és guritók nyilásai és bejáratai földalatt és a földszinén olyképen elzárandók, hogy sem ember saját hibáján kivül, sem állat be ne bukhassék.

6. §. Szerszám, fa vagy más laza anyagok az aknák és ereszkéktől oly távolságban helyezendők el, hogy azoknak leesése lehetséges ne legyen.

2. Szállitás. 7. §. Aknák és ereszkék mélyezésénél használt vitlák fogantyuval vagy akasztó szeggel, 40 métert meghaladó mélységnél pedig hatásos fékezővel legyenek ellátva.

8. §. Lemélyezéseknél, az akna fenekén dolgozó munkások erős védpadokkal védendők. A szállitó edényeket csak annyira szabad megtölteni, hogy egy tenyérnyire üresek maradjanak, a bányaszerszám, fa stb. anyagok pedig a szállitó kötélhez tüzőkötéllel erősittessenek.

9. §. Ha az akna nyilásától annak fenekére tisztán látni és a hangot hallani nem lehet, könnyen hozzáférhető csengőt kell alkalmazni.

3. Járás. 10. §. Hol a járó akna vagy ereszke csak osztályát képezi a más célokra is használt aknának vagy ereszkének, ott a járó osztály a szállitó osztály felé tökéletesen, a többi osztályoktól pedig akként zárandó el, hogy a járók sérülés ellen biztositva legyenek.

Digitized by Google

Ezen szabály alól kivétetnek a 20 méter mélységet még el nem ért mélyezetek, de ezeken a szállitás ideje alatt tilos a járás.

11. §. 20 méternél mélyebb és 70 foknál nagyobb lejtőségü mélyezetnek járó osztálya nyugpadokkal látandó el, melyeknek egymástól 7 méternél távolabb állani nem szabad.

A létrák 80 foknál meredekebben nem állitandók és erős anyagból készitve, tartósan legyenek megerősitve, a csapópadnál pedig és a nyugpadoknál 1 méternyire kiálljanak, vagy erős fogantyukkal birjanak.

12. §. Embereknek kötélen való be- és kiszállitására csak olyan kötelet szabad használni, mely a szállitandó legnagyobb suly hatszorosára meg van vizsgálva és tökéletesen jó karban van.

13. §. A kötél, ennek megerősitése a köteldobhoz és a szállitó edényhez, ugy maga a szállitó edény egy azzal megbizott személy által naponta megvizsgálandók és ennek jelenlétében legalább egyszer a kötél le- és feltekerendő.

14. §. Egy tartalék-kötél mindig készletben legyen.

15. §. Megterhelt szállitó edényen a be- és kiszállás tilos; személyszállitáskor pedig minden más szállitásnak szünetelnie kell.

16. §. A légviszonyok megvizsgálására leszálló egyén, nemkülönben ha veszélyes lég gyanitható, mindenik munkás a derék körül erős hevederrel látandó el, melyhez külön vitlán járó, külön kötél van kapcsolva, s melyet az aknában való tartózkodás ideje alatt kioldani nem szabad.

17. §. Minden bányában elégséges légcseréről kell gondoskodni akként, hogy minden egyes, üzemben álló munkahely és járásra használt nyilám, rendes körülmények közt, munkára és bejárásra alkalmas állapotban legyen. *4. Légvezetés.*

18. §. Oly bányamivelések, jelesül aknák és ereszkék, melyek jó léget vezető más üregekkel összeköttetésben nincsenek, a a munkásoknak mindenkori bejárása előtt, valamely arra hivatott felvigyázó vagy megbizható munkás által megvizsgálandók.

19. §. Ha a mivelet bitumenes kőzetben történik, akkor a vizsgálat kizárólag csak mentő lámpával eszközlendő.

20. §. Ugy a felügyelők, valamint mindenik munkás a következőkre tanitandók:

A robbanó lég többnyire a rákok sercegéséhez hasonló nesz által árulja el magát; csak egészen száraz helyeken nem hallatszik e nesz, de a robbanó lég felismerhető az éles, maró szagján, mely a tormáéhoz hasonlit.

A robbanó lég könnyebb lévén a bányalégnél, elsőben a főtén és magasabb pontokon gyül meg. A nyitott lámpán a lángnak nyugtalan lobogása és hirtelen meghosszabbodása árulja el a gáz létezését. Ha a lámpát egészen kicsinyre szoritjuk le és annak sárga részét a kézzel elfödjük, akkor, ha bányagáz van jelen, a láng felett egy kékes kupos oszlop mutatkozik, és ez a legbiztosabb jele a veszélyes gáz létének. A mentő lámpában is mutatkozik ezen kék kúp; minél több a gáz, annál nagyobb lesz a kúp s ha a kupos láng az egész dróthálót megtölti, sőt ez melegedni kezd, akkor a veszély fölötte nagy. Ha pedig a hengerben durranás következik be, s a láng kialszik, ekkor legnagyobb a veszély, mert a levegő erős gázokkal van telitve.

Mindez esetekben azonnal, de lehető nyugodtan vissza kell vonulni; a lámpát közvetlenül a talp felett kell tartani, de egy-

Digitized by Google

formán, se lógatva, se rázva, vagy ütődve. Ha robbanás következik be, azonnal a talpra, vagy vizcsatornába vesse magát mindenki; a durranás után azonban mindjárt emelkedjék fel és siessen a kijárat felé, miután a robbanás következtében fojtó gázok keletkeznek, a melyek a bányalégnél sulyosabbak lévén, az alantas pontokon gyülnek meg.

21. §. A 18. §. szerint megtartott vizsgálat eredményéhez képest rendelkezik a müvezető, hogy mely bányarészek éppen nem, és melyek lesznek csak mentő lámpákkal megjárhatók. Előbbiek a munkások bemenetele előtt lécekből készitett keresztekkel elzárandók.

22. §. A bányafelvigyázó köteles a légvezetés főáramait szemmel tartani, és a hol a rendes légáramban fogyatkozást észlel, tartozik a munkásokat azonnal biztos helyre elvezetni.

23. §. Ha a bánya más módon elegendő jó léggel el nem látható, megfelelő szellőztetők alkalmazandók és folytonosan müködésben tartandók, olyképen azonban, hogy a gázokkal vegyes légáram mindenkor csak kifelé vezettessék.

24. §. A szellőztetésre szénkosarak semmi szin alatt, szellőztető kemencék pedig csupán ott alkalmazhatók, a hol a robbanó lég igen csekély mennyiségben fejlődik, s itt is csak a következő feltételek alatt:

a) a kemence a földszinén és az akna nyilásától legalább 12 méternyi távolságban legyen felállitva;

b) annak táplálására csak légköri levegő használtassék, semmi szin alatt pedig a bányából eredő levegő és ez utóbbi csakis érintkezés által melegittessék.

25. §. Sem a bányában vagy akna fenekén, sem az akna nyilása közelében tüzhelyeket tartani nem szabad, nehogy a gázokkal vegyes bányalég a tüzzel érintkezésbe jöhessen.

5. Mentő-lámpák.

26. §. Hol a légvezetés nem olyan hathatós, hogy általa a robbanó lég folytonosan és teljesen eltávolittassék, ott kizárólag mentő-lámpák használandók.

27. §. Minden mentő-lámpa számozott, jó minőségü és oly szerkezettel ellátva legyen, mely azt jogosulatlan kinyitás ellen biztositja, vagy annak lángját kinyitáskor kioltja.

28. §. Zárral ellátott lámpák kulcsát a csapatvezető vagy a bányafelvigyázó őrzi.

A kulcsnak átengedése másoknak bármi körülmény mellett tilos.

A munkásoknak pótkulcsot vagy egyéb a kinyitásra szolgálható eszközt tartani szintén tilos,

29. §. A mentő-lámpák őrzése és jó karban tartása a lámpatisztitót illeti meg, ki az általa kiszolgáltatott minden egyes lámpának jó karban léte, gondos kitisztitása és olaj s kanóccal való ellátásáért felelős.

30. §. Az arra megjelölt bányafelvigyázónak kötelessége a lámpák jó karban léte felől (sértetlen üveg, drótháló) hetenként egyszer meggyőződni.

Javitást igénylő lámpák jó karban levőkkel kicserélendők.

31. §. Minden munkás köteles a lámpatisztitótól kapott meggyujtott lámpát a bejárás előtt megvizsgálni, az arra kirendelt bányafelvigyázónak előmutatni és a lámpa számát az illető lámpakönyvbe bevezettetni.

32. §. Ha valamely mentő-lámpa munkaközben kialszik,

Digitized by Google

annak isméti megnyujtása csak az arra kijelölt és kihirdetett helyen és pedig a csapatvezető vagy bányafelvigyázó által történhetik.

33. §. Mindazon bányaüregekben, melyek mentő-lámpák mellett müveltetnek, nyitott mécseket, pipát és gyúszerszámot acél, kova és salétrommentes tapló kivételével — magával vinni tilos.

34. §. Ha valamely lámpa, akár a robbanó légnek hirtelen kiáramlása, akár a dróthálo vagy üveg megsérülése, vagy akármi más oknál fogva kioltandó, ezen kioltásnak semmiesetre kifujás által, hanem a lámpának betakarása vagy a kanócnak lehuzása áltał kell történnie.

35. §. Minden mentő-lámpa különösen ha lángjának hegye kékszinüvé változik, közel a talphoz akasztandó fel olyképen, hogy a munkaszerszámmal el ne lehessen érni és minden sértéstől ment legyen.

36. §. Ha a láng hosszabbra nyulik, a kanóc visszahuzandó és ha ennek dacára is terjed a láng, elfojtandó, a munkahely azonnal elhagyandó és a bányafelvigyázónak jelentés teendő.

37. §. A mentő-lámpát erős légáramnak, mely a lángot a dróthálóból kiszorithatná, nem szabad kitenni.

38. §. Azon bányákban, melyek robbanó léget tartalmaznak, vagy a melyekben annak képződésétől tartani lehet, lőport használni tilos. *6. Repesztő munka.*

39. §. Ezen bányákban robbantani csak a következő elővigyázat mellett engedtetik meg:

a) A töltés elsütéséhez lánggal égő anyagot használni tilos.

A kátránytalan gyujtózsinórnak meggyujtása csupán acél kova és salétrommentes taplóval történhetik.

Szalmaszálakat, kénes fonalakat és kátrányos gyujtó zsinórt használni nem szabad.

b) A töltést meggyujtani mindaddig nem szabad, mig a csapatvezető vagy felvigyázó teljesen meg nem győződött arról, hogy a munkahely a robbanó légtől megtisztult.

c) Ily robbanási munkához csak tapasztalt vájárok alkalmazandók.

40. §. A bányavállalkozó tartozik gondoskodni, hogy ezen szabályokról a felvigyázók és munkások folytonosan tudomással birjanak; és személyes felelősség terhe alatt köteles intézkedni és őrködni, hogy e szabályok mindenben pontosan megtartassanak. *7. Záró határozatok.*

41. §. Ezen szabályok figyelmen kivül hagyása vagy áthágása esetén a bányatörvény 240. §-ában megszabott pénzbüntetések és a bányajogositmányok elvonása, esetleg a bányatörvény 172. §-a értelmében a büntető törvénykönyv szerinti fenyités fog alkalmaztatni.

Tudomásomra jutván, hogy az élet- és vagyonbiztonság nem csekély veszélyeztetésére a dynamit és egyéb robbanó anyagok nagy mennyiségben árultatnak kéz alatt, az az iránt vezetett tárgyalásokból ezen állapot egyik okául kitünt az is, hogy a bányavállalkozók részéről ezen robbanó anyagoknak a munkások részére való kiadása körül nem tartatnak meg azon elővigyázati szabályok, melyek azok csempészésének és az abból keletkező visszaéléseknek meggátlása végett a személy- és vagyonbiztonság érdekében okvetlenül szükségesek.

Digitized by Google

Ez okból felhivom a bányakapitányságot, hogy a kerületéhez tartozó összes bányavállalkozókat, bányaigazgatóságokat és bányahivatalokat utasitsa, hogy az igazgatásuk alatt dolgozó munkásoknak a munkához szükséges dynamit és egyéb robbanó anyagkészlettel való ellátása körül akként intézkedjenek, miként azoknak a munkások által kéz alatt való árulása lehetetlenné tétessék. Különösen pedig hogy ezen robbanó anyagok a bányafelőrök és felvigyázók részéről a munkásoknak csak minden munkaszak előtt és csak oly mennyiségben szolgáltassanak ki, melyre a munkaszak alatt előreláthatólag szükségük lesz, hogy a munkaszak bevégeztével a fennmaradt készlet legcsekélyebb része is visszaszedessék és a munkások szigoruan ellenőriztessenek arra nézve, hogy maguknál az anyagokból bármily csekély mennyiséget se tarthassanak vissza, hogy ezen anyagok oly magas árban számittassanak fel nekiek, a mint az kis mennyiségekben, üzletekben szokott adatni, és végre, hogy azon munkások, kiknekmindennek dacára sikerült ezen anyagokból valamit megtakaritani, azt eltitkolták, vissza nem adták, és kéz alatt eladták, felmondás nélkül is, a munkából azonnal elbocsáttassanak és megbüntetésük végett az illetékes közrendőri hatóságnak átadassanak. (39.997/1884. Fm. i. k. m. r.)

VIII. Szabályrendelet

a robbanóanyagok gyártása, raktározása, forgalomba hozatala és szállitása tárgyában. (Kivonat.)

II. Fejezet.

Robbantó anyagok raktározása.

35. §. Három kilogrammot meghaladó mennyiségü robbanóanyag külön raktárban helyezendő el.

Ezen raktárak vagy gyári, vagy eladási, vagy fogyasztási raktárak.

Ezeknek elhelyezése, szerkezete és berendezése részint az azokban beraktározandó robbanóanyagnak legnagyobb mennyiségétől, részint pedig attól függ, hogy a veszélyeztetett szomszédos tárgyaktól mily távolságra esnek.

Egy raktárban sohasem szabad nagyobb mennyiségü robbanóanyagnak beraktároztatnia, mint amennyiben a raktár űrtartalmához képest hatóságilag megállapittatott.

. . . .

37. §. . . . . A fogyasztási raktáraknak . .

a) ha 3– 50 kg.-nyi mennyiségre vannak engedélyezve, az I. és II. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 50 m.;

b) az 50—100 kg.-nyi mennyiségre engedélyezetteknek az I. és II. osztályba sorozott tárgyaktól legalább 100 m.;

c) a 100—1000 kg.-nyi mennyiségre engedélyezetteknek az I. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 200, a II. osztályba sorozott tárgyaktól legalább 500 m. távolságban kell feküdniök;

d) az 1000—10.000 kg.-nyi mennyiségre engedélyezetteknek az I. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 500, a II. osztályba sorozott tárgyaktól legalább 1000 méter távolságban kell feküdniök.

Digitized by Google

A fogyasztási raktárak a robbantás helyének fekvésére való tekintettel akkép állitandók fel, hogy a robbantás következtében szétszórt tömegek által elérhetők ne legyenek.

Az 1000 kg.-ot meg nem haladó mennyiségü robbanó anyagok befogadására szánt fogyasztási raktárak felállitásának engedélyezésére a 9. §-ban jelzett hatóságok illetékesek. (Ezek az 1884. évi XVII. t.-c. 25—32. §-ai szerint a telepengedélyezés körül eljáró iparhatóságok.)

Az 1000 kg.-ot meghaladó mennyiségü robbanó anyagok befogadására szánt fogyasztási raktárak felállitására az engedély a m. kir. kereskedelemügyi ministeriummal egyetértőleg a m. kir. belügyministerium által adatik ki.

38. §. A fogyasztási raktárakra megállapitott távolságok tekintetében az iparhatóság könnyebbitéseket engedélyezhet ott, ahol a vállalatnak üzeme ezt megkivánja és a helyi viszonyokhoz képest a robbanás folytán előállható veszély kismérvü.

Olyan eladási és fogyasztási raktárak felállitásának engedélyezése, melyek 10,000 kg.-ot meghaladó mennyiségü robbanó anyag befogadására vannak szánva, kizárólag a belügyministerium hatáskörébe tartozik, amely a fölállitásnak feltételeit is megállapitja.

39. §. Kisebb, 3—100 kg.-ig terjedő robbanó anyagra szánt fogyasztási raktárak jól elzárható ajtóval ellátva, egyszerü, szorosan egymáshoz illesztett deszkákból is készithetők, amelyek az ajtó kivételével, minden oldalról egy méter széles, homok- vagy kavicsmentes földből készült réteggel veendők körül és fedendők be. Az ajtó azon oldalon alkalmazandó, amelyen esetleges robbanás a legkisebb veszélyt idézheti elő.

A 100 kg.-ot meghaladó mennyiségre készült fogyasztási raktáraknak szerkezetére és töltésekkel való ellátására nézve a jelen rendelet 17., 18., 19. és 20. §-aiban a gyári épületekre megállapitott szabályok irányadók, mindazonáltal azon könnyitéssel, hogy 100—1000 kg.-nyi raktáraknál elegendő, ha a 20. §-ban szabályozott földtöltés talapzata mindazon oldalon, ahol és amenynyiben szomszéd-tárgyak nincsenek veszélyeztetve, a raktár falának külső oldalától csakis 0·5 méternyi távolra esik és koronája csak 0·5 méter széles.

40. §. A raktárak pallója agyagréteggel vonandó be és ennek durva vászonponyvákkal állandóan beteritve kell lenni, amelyek szükség esetében mindannyiszor a helyiségen kivül porolandók és forró luggal tisztitandók.

41. §. Robbanó anyagokat tartalmazó raktárakban egyéb robbanó természetü tárgyaknak elhelyezése föltétlenül tilos.

Az illetékes közigazgatási hatóság kivételes esetekben engedélyt adhat arra, hogy 500 kilogrammig terjedő robbanó anyagra engedélyezett fogyasztási raktárakba még lőpor is beraktároztassék. A lőpornak azonban a többi anyagtól fából készült válaszfallal elkülönitve kell lennie.

(A 39. §-ban idézett szakaszok szövege a következő:)

17. §. A robbanószer-gyárak helyiségeinek több csoportba kell oszolniok és pedig:

d) A kész robbanó anyagok elhelyezésére szolgáló raktárak képezik a negyedik csoportot. . . . . A két utolsó csoportnak (d. és e.) egymástól, valamint a többi csoportnak épületeitől legalább 200 méter távolra kell esni.

Digitized by Google

A 4-ik csoport épületeinek (raktáraknak) ha azok 1000 kg.-nyi robbanó anyagnak elhelyezésére készitvék, legalább 50 méter, 2000 kg.-nál legalább 100 méter, ennél nagyobb, de 10,000 kg.-ot semmi szin alatt meg nem haladható mennyiségre készült raktáraknak pedig legalább 200 méter távolra kell egymástól feküdniök.

. . . .

18. §. A robbanószer-gyárnak elhelyezésére elhatározó befolyással bir a netáni robbanás esetén veszélyeztetett környezetnek a célba vett teleptől való távolsága.

A szomszédos veszélyeztetett tárgyak, tekintettel a veszély mérveire két osztályba soroztatnak.

Az I. osztályba tartoznak:

A vállalkozónak a gyárhoz nem tartozó épületei, továbbá olyan épületek, melyeknek tulajdonosai szabályszerü okiratban beleegyeznek a gyár felállitásába; azután kevéssé használt gyalog- és kocsiutak, és végül gazdászatilag müvelt oly területek, melyek nem a gyártelephez tartoznak.

A II. osztályba tartoznak:

Minden más lakott ház és veszélyeztetett épület, vasutak, vizi, ország, megyei és sürün használt községi utak és egyáltalán olyan tárgyak, amelyeknél a szerencsétlenség nagyobb mérveket ölthet.

Azon gyári épületeknek, amelyekben a robbanó anyagok kezeltetnek vagy elhelyeztetnek, ha a robbanó anyag 500 kg-ot meg nem halad, az I. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 300 méter, a II. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 600 méternyire kell feküdniök. Ha pedig az azokban kezelt vagy elhelyezett robbanó anyag 500 kg.-ot meghalad, az I. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 500 méter, a II. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 1000 méter távolságra kell feküdniök.

19. §. Mindazon épületeknek, melyekben robbanó anyag kezeltetik, könnyü fából kell épitve és hasonló könnyü anyaggal kell befödve lenniök.

Kövek és téglák csak az alapzatnál, fém-alkatrészek csak ajtó- és ablakzáraknál és villámháritóknál alkalmazhatók.

Villámháritók minden épületen alkalmazandók, ugyanazon szabályok szerint, melyek a lőpor és lőszer-raktáraknál alkalmazott villámháritókra vonatkozólag fennállanak.

A tetőzet, valamint az épületnek falai csak világos szinüre meszelhetők vagy festhetők.

. . . .

20. §. Azon épületek, melyekben robbanó anyagok készittetnek vagy a tetőzetnek legfelső vonaláig érő erős földtöltéssel övezendők körül, vagy ennek megfelelő mélyedésben helyezendők el.

A töltés koronájának legalább egy méter szélesnek, lejtőjének gyeppel boritottnak kell lenni és legalsó részének az épületfalak külső részétől legalább egy méter távolra kell esnie.

. . . .

VIII. Fejezet.

Büntető határozatok.

69. §. A jelen rendelet bármely megszabásának áthágása, amennyiben az illető cselekmény vagy mulasztás a büntető-, vagy ipar-törvény büntető határozatai alá nem esik, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és 15 napig terjedhető elzárással büntetendő, azon eljárás szerint és azon hatóságok által, melyeket a bel- és

Digitized by Google

igazságügyi ministerek által 1880. évi aug. 17-én 38,545. sz. a. egyetértőleg hozott rendelet megállapit.

Ha a cselekmény vagy mulasztásnak minőségéből az illető egyén személyes megbizhatóságának hiányára alapos következtetés vonható, ugy egyidejüleg a robbanószer előállitására vagy az eladásra adott engedély is azonnal és minden kártérités nélkül visszavonható. (40.302/1890 Bm. r.)

1879. évi XL. t.-c. A kihágásokról.

109. §. Aki a robbanó vagy könnyen meggyuló anyagok készitésére, tartására, őrzésére, elárusitására, elszállitására vagy alkalmazására vonatkozó szabályokat megszegi: 15 napig terjedhető elzárással és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

110. §. Tizenöt napig terjedhető elzárással és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: aki a ministeri rendelet vagy szabályrendelet által megállapitott intézkedések megszegésével épületet, sziklát, követ, földet, vagy bármely más tárgyat felrobbant.

111. §. Egy hónapig terjedhető elzárással és 200 frtig terjedhető penzbüntetéssel büntetendő, aki a gőz- vagy más gépekre, mozdonyokra, vaspályákra vonatkozó, az életbiztonság s az egészség oltalma végett kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi.

IX. A selmeci m. k. bányászati és erdészeti akadémia rendszabályainak rövid kivonata.

1. §. A m. kir. bányászati és erdészeti akadémia feladata szakképzett bányászokat, kohászokat és erdészeket nevelni.

2. §. E végből a következő szakiskolák léteznek: 1. a bányászati szakiskola, 2. a fémkohászati szakiskola, 3. a vaskohászati szakiskola, 4. az erdészeti szakiskola, 5. az erdőmérnöki szakiskola. Jogot végzett s bányahatósági szolgálatra készülő ifjak az 1. alatti szakiskolát hallgatják; bányaszámvevőségi gyakornokok az 1—3 alatti szakiskolák egyikét választhatják.

3. §. Az egyes szakiskolák tanterve:

Digitized by Google

A bányászati szakiskola tanterve.

Téli félév. **Nyári félév.**

Évfolyam	Tantárgy	Előadás	Gyakorlat	Tantárgy	Előadás	Gyakorlat
I. évfolyam	Mennyiségtan I. R.	8	8	Elemző térmértan	2	2
	Vegytan	6	—	Mennyiségtan II. R.	3	
	Ábrázoló mértan és rajz	4	6	Vegytan	4	—
	Szabadkézi rajz	—	4	Ábrázoló mértan és rajz	4	6
	Természettan I.	2	—	Szabadkézi rajz	—	2
		20	18	Geodesia I. R.	4	8
				Térképrajz	—	4
				Váltójog	1	—
				Nemzetgazdaságtan	3	—
					21	22
II. évfolyam	Qualitativ elemző vegytan	2	8	Geologia és kőzetek megh.	5	6
	Erőmű- és szilárdságtan	5	2	Paleontologia	4	—
	Ásványtan	5	2	Középitészet	3	6
	Középitészet	4	6	Erőmű- és szilárdságt. II. R.	4	2
	Hivatalos irálytan	2	—	Természettan és elektrot.	5	4
	Bánya- és vizjog	2	—	Bányatelepek tervezése	—	4
		20	18	Állami számviteltan	2	—
					23	22
III. évfolyam	Bányaműveléstan	5	8	Bányamiveléstan	3	8
	Ércelőkészités	5		Ércelőkészités	5	
	Ált. géptan és hőelmélet	7	6	Ált. géptan és hőelmélet	5	4
	Bányamértan	3	6	Bányagéptan	4	4
	Út- és vasútépitéstan	3	2	Geodesia II. R.	4	8
		23	22	Bányászati geologia	—	4
					21	28

Az elméleti oktatással szoros kapcsolatban áll a gyakorlati oktatás is s ennek céljából a hallgatók az illető tanár vezetése alatt hetenként a környékben több kisebb gyakorlati kirándulást, évenként pedig egy vagy két nagyobb tanulmányi utat tesznek, mely esetleg az ország határain tul is terjedhet.

Digitized by Google

4. §. A bányászati és erdészeti akadémia hallgatói rendesek, rendkivüliek és vendégek. *Hallgatók osztályozása.*

5. §. Rendes hallgatókul csak oly ifjak vétetnek fel, kik a felső gymnasiumon vagy főreáliskolán érettségi bizonyitványt nyertek. *Rendes hallgatók.*

6. §. Mint rendkivüli hallgatók, oly ifjak vétetnek fel, kik meg nem felelve a rendes hallgatóktól követelt feltételeknek, felvételi vizsga által kimutatják, hogy az elemi mennyiségtanban, az elemi mértanban, phisikában, természetrajzban, továbbá a szabadkézi és szerkesztési rajzban oly jártasságot tanusitanak, mint a minőt a gymnasiumokon lehet elsajátitani. *Rendkivüli hallgatók.*

A felvételi vizsgák minden tanév kezdetén október havában tartatnak meg, az akadémia igazgatósága által kitüzött időben.

A felvételi vizsgáért 10 frtnyi vizsgadij fizetendő, mely összeget az akadémia titkáránál előlegesen kell letenni.

Ki mint rendkivüli hallgató óhajt felvétetni, köteles még kimutatni, hogy legalább 18 éves és szüleinek vagy gyámjának engedélyét birja.

Minthogy az 5. §. értelmében rendes hallgatók csupán érettségi bizonyitványnyal biró egyének lehetnek, ennélfogva valamely rendkivüli hallgatónak felvétele a rendesek sorába szintén csak érettségi bizonyitvány alapján engedhető meg.

7. §. Önálló, nagykoru egyének, kik mint vendégek kivánnak egyes tantárgyakat hallgatni, az igazgatóság irásbeli engedélye mellett, mely azonban bármikor visszavonható, bocsáttatnak az előadások látogatására.

Ezek csak index lapot kapnak és az előadások szorgalmas látogatásáról hivatalos igazolványt nyerhetnek.

8. §. A felvétel és beiratás a bányászati és erdészeti akadémián minden tanév kezdetén 6. és 7-én történik. *Vendégek.*

Az ezen keltekre netalán eső vasárnapot a legközelebbi hétköznap helyettesiti.

A felvétetni óhajtó a kellő bizonyitványokkal ellátva az akadémia igazgatójánál, vagy a körülményekhez képest ennek helyettesénél jelentkezik, ki a bizonyitványok átvizsgálása után azon esetre, ha a jelentkező a felvételi kelléknek megfelel, őt a titkár által az akad. hallgatók lajstromába felvéteti.

A jelentkező lefizeti azután az akadémia titkáránál az 5 frtnyi beiktatási és az akadémiai segélyegylet javára eső 5 frtnyi tagsági dijat; bemutatja azon eredeti okmányokat, melyeknek alapján felvétele történt, átadja nationáléját és átveszi a nevére kiállitott indexet, az igazolójegyet és az akad. rendszabályainak egy példányát.

Digitized by Google

Az index minden lapjára szükségelt 15 kros bélyeget a hallgató fedezi.

Tandij. 9. §. A hallgatók az akadémián tandijat nem fizetnek.

Szakiskola és tantárgyak választása. 10. §. A hallgatók kötelesek a 3-ik §-ban elősorolt szakiskolák valamelyikét megválasztani, mire nézve a külön rendeletek által szabályozott államvizsgákra vonatkozólag a hallgatók már előre figyelmeztetnek, hogy csak azon szakiskolabeli államvizsgához fognak bocsáttatni, a mely szakiskolának minden egyes tantárgyát szorgalmasan hallgatták, s azokból legalább kielégitő eredménynyel vizsgáztak.

Azon tantárgyakat, melyeket valamely akad. hallgató más felsőbb tanintézeten hallgatott, az államvizsga letétele alkalmával a hallgatott tantárgyak közzé számittatnak, ha az államvizsgára jelentkező indexek vagy bizonyitványok által kimutatja, hogy az előadásokat az illető tantárgyakból szorgalmatosan látogatta és azokból legalább kielégitő eredménynyel vizsgázott.

A más felsőbb tanintézeten hallgatott tantárgyakból hiányzó vizsga a pótvizsgák alkalmával, de mindenkor az államvizsga letétele előtt pótolható.

11. §. A szakiskolát és az egyes semesterekben hallgatandó tantárgyakat a hallgatók belátásuk szerint szabadon választhatják azon kikötéssel:

Először, hogy oly két tantárgyból be nem irhatják magokat, melyekből az előadások vagy ezzel kapcsolatban lévő rajzórák egy és ugyanazon időre esnek, sem pedig valamely tantárgy 2-ik részére, mielőtt annak 1-ső részét hallgatták volna.

Másodszor, hogy a választott szakiskola tantárgyaiból el nem vállalhatnak hetenként 26-nál több vagy 15-nél kevesebb előadási órát.

Harmadszor, hogy a 23. §. értelmében ismétlésre előirt tantárgyakat hallgatni kötelesek.

A tantárgyak választásánál egyébiránt ajánltatik, hogy a hallgatók tanulmányaikat ugyanazon rendben és sorban folytassák mint azt az illető szakiskolák tantervei és tanórarendjei tartalmazzák.

12. §. A hallgatók kötelesek minden félév elején az előadások megkezdése előtt, az indexbe sajátkezüleg bejegyezni azon tantárgyakat, melyeket a semester folytán hallgatni kivánnak. Az igy kitöltött indexet bemutatják a választott szakiskola főnökénél, ki azt vagy helybenhagyja, ha a bejegyzés szabályszerüen történt, vagy ily értelemben módositva aláirásával megerősiti és a hallgatónak visszaadja.

Digitized by Google

Az igy megállapitott tanrendet minden semesterben csak egyszer, legfeljebb október vagy március 15-éig lehet megváltoztatni, ezt azonban a hallgató az illető szakfőnököknél és tanároknál bejelenteni tartozik.

A hallgató köteles a hitelesitett indexet az illető előadó tanároknál a semester első előadási óráján aláirás végett bemutatni, kik őt csakis annak alapján bocsáthatják előadásaikhoz.

15. §. A bányászati és erdészeti akadémián minden semester végén nyilvános szóbeli rendes vizsgák és minden tanév elején október hó első napjaiban nyilvános szóbeli pótvizsgák tartatnak. *Vizsga.*

A vizsgákon és pótvizsgákon egy az igazgatóság által kijelölt tanár ülnököl.

A ki a kitüzött napon a pótvizsgán meg nem jelenik, annak az akadémia igazgatósága kellően megokolt irásbeli kérvény alapján, de csak a pótvizsgák határidején belül, másnapon is megengedheti a pótvizsga letételét. A hallgató ilyen esetben a 21. §-bán körülirt pótvizsgadijon felül a segélyző-egyesület javára minden vizsga után 5 frtnyi birságot fizet.

16. §. A hallgatók minden semester végén alphabetiku sorrendben azon tantárgyakból kötelesek vizsgázni, melyeket az ezen semesterre választott szakiskola tantárgyaiból elvállaltak, vagy pedig, a melyek ismétlésére köteleztettek.

Azonkivül vizsgázhatnak még más szakiskola azon tantárgyaiból is, melyeket a lefolyt semesterben hallgattak, erre azonban nem köteleztetnek.

De ha más szakiskola tantárgyait helyettesiti a 10. §. értelme szerint, a választott szakiskola encyclopaedicus tantárgyát és az a minimális 15 előadási óraszám kiegészitéséhez szükséges, akkor az a vizsgaköteles tantárgyak közé tartozik.

19. §. Azon hallgatók, kik valamely tantárgyból szorgalmi osztályzatot nem érdemeltek, ebből sem a semester végén, sem utólag nem vizsgázhatnak. Ennélfogva azon hallgató, ki a semester folyamán át az idevágó előadásokon, gyakorlatokon vagy rajzórákon szorgalmat nem tanusitott, vagy az illető tantárgyakkal egybekapcsolt rajzokat el nem készitette, a vizsgáló tanár által a vizsgától visszautasittatik, és a 23. §. értelmében a tantárgyat ismételni tartozik.

20. § Ki az első vagy második semesternek végén valamely elvállalt vizsgaköteles félévi tantárgyból vizsgaeredményt kimutatni nem képes, köteles a következő október havában tartandó pótvizsgáknál az illető tantárgyból vizsgázni. *Vizsgaosztályzat hiányának követelményei.*

Ki az első semester végén egész évi tantárgyból osztályzatot nem nyert, elveszti a jogot e tárgy második félévi folya-

Digitized by Google

mából a második semester végén vizsgázhatni, hanem tartozik a pótvizsgák alkalmával a vizsgákat mindkét semesterre vonatkozólag az egész tantárgyból egyszerre letenni.

Ha valaki egy egész évi tantárgy második semesteri folyamából vizsgaeredményt ki nem mutathat, ezen tantárgynak csak azon részéből köteles október havában vizsgázni, mely a második semesterben adatott elő.

21. §. Minden egyes semesterre és tantárgyra vonatkozó pótvizsgáért öt frtnyi dij fizetendő.

Ennélfogva a pótvizsgákhoz csak azon hallgatók bocsáthatók, kik a dijat az akadémia titkáránál lefizették és a teljesitett fizetést a tanár előtt nyugtával igazolják.

Félreértések kikerülése végett megjegyeztetik, hogy egész tantárgy után a pótvizsgáért azon esetben, ha az mindkét semesterre vonatkozik, habár a vizsga egyszerre tétetik is le, 10 frtnyi dij fizetendő

22. §. A 21. §. szabályai azon pótvizsgákra is vonatkoznak, melyeket a hallgatók nem vizsgaköteles tantárgyakból kivánnak letenni, csakhogy ily tárgyra nézve a hallgatók nemcsak a tantárgy hallgatására következő legközelebbi, hanem bármely más évben tartott pótvizsgák idejét használhatják fel.

23. §. Minden hallgató, ki valamely vizsgaköteles tantárgyból a vizsgát letenni elmulasztja és pótvizsga által sem képes osztályzatot kimutatni, az illető tantárgyat ismételve köteles hallgatni, még pedig okvetlenül a legközelebb következő tanévben.

Ezen szabály akkor is érvényes, ha valaki kilépését bejelentette és indexét záradékoltatta, de a legközelebbi tanévben uj felvétel alapján tanulmányait folytatni akarja.

Ha az elmulasztott pótvizsga vagy a vizsgaeredmény hiánya a második semesterre és egyuttal egész évi tantárgyra vonatkozik, akkor a hallgató a tantárgyat csak a második semesterben tartozik ismételni.

Magától értetődik, hogy a tantárgy ismétlésével az ezzel kapcsolatos rajzóráknak és gyakorlatoknak ismétlése is jár.

Az ismételt tantárgyak mellett azonban a 11. §-ban kikötött megszoritással más tantárgyakat is hallgathat.

Ha valaki egy vagy több évig elmarad az akadémiáról, azt az akadémia igazgatósága irásbeli folyamodvány alapján az első pontban emlitett kötelezettség alul felmentheti.

24. §. Ha valamely hallgató oly tantárgyból, melyből nem köteles vizsgázni, a vizsgának magát önként aláveti és még a pótvizsga alkalmával sem kapott osztályzatot, akkor ezen tantárgyból csak azon esetben bocsáttatik ismét vizsgához, ha a tantárgyat ismételve hallgatta.

Digitized by Google

A hallgató egyébiránt ily tantárgy ismétlésére nem szorittatik.

26. §. Oly hallgatók, a kik minden kötelező tantárgyból legalább elégséges eredménynyel vizsgáztak, a semester elején a szakiskolát feltétlenül megváltoztathatják, *Szakiskola változtatása.*

Ha azonban valaki egy köteles tantárgyból vizsgaeredménynyel nem bir, akkor a szakiskolát csak az igazgatóság engedélyével változtathatja meg, ha a szorgalomból az utolsó semesterben egyáltalán véve legalább jó osztályzatot nyert.

Ily esetben a hallgató azon tantárgy ismételt hallgatásától felmenthető, ha az az ujonnan választott szakiskola tantárgyai között nem foglaltatik.

Több vizsgaeredmény hiányánál, vagy csak kielégitő szorgalmi osztályzatnál, a szakiskola változtatása meg nem engedtetik és a 23. §. teljes érvényben marad.

27. §. Az akadémiai hallgatók kiképeztetés és fegyelmi tekintetben a bányászati és erdészeti akadémia igazgatósága alatt állanak, rendőri tekintetben a rendőri hatóságnak, polgári ügyekben a rendes a biróságnak is vannak alávetve. *Fegyelem.*

Az akadémia igazgatósága meginditja a fegyelmi eljárást, valahányszor annak szükségét találja.

30. §. Minden akadémiai polgár köteles igazoló-jegyét mindig magával hordani és azt az erre hivatott, szolgálatban levő hatósági közegek felszólitására előmutatni s átadni, ellenkező esetben a rendőri eljárásnak és fegyelmi büntetésnek lesz kitéve.

Ha valamely hallgató jegyét elveszti, ezt köteles a titkárnál azonnal bejelenteni, a hol egy forint birság lefizetése mellett, mely az akadémiai segélyző-egyesület pénztárába folyik, az igazolójegy másodlatát kapja.

32. §. A bányászati és erdészeti akadémián következő állami ösztöndijak vannak rendszeresitve: *Ösztöndijak.*

a) két Ferencz József nevét viselő, egyenként 300 arany forintot tevő ösztöndij, továbbá a következő állami ösztöndijak, ugymint:

b) husz 300 frtos bányászati ösztöndij;

c) tizennyolc 300 frtos erdészeti ösztöndij;

d) négy 300 frtos bányaszámvevőségi ösztöndij;

e) két 300 frtos erdőszámvevőségi ösztöndij;

f) két 500 frtos bányahatósági segélydij; végre

g) két szintén 300 frtos és az alapitónak nevét viselő „Volny József“-féle bányászati ösztöndij.

Az *a)* alatt emlitett ösztöndij adományozása iránti folyamodványok egyenesen Ő cs. és apost. királyi Felségéhez cim-

Digitized by Google

zendők és közzétett pályázat alapján a cs. és kir. magán és családi alapok igazgatóságához nyujtandók be.

A bányászati, bányaszámvevőségi és bányahatósági ösztöndijakat a pénzügyi, az erdészeti és erdőszámvevőségi ösztöndijakat a földmivelésügyi, a Volny-féle ösztöndijakat pedig a vallás és közoktatásügyi m. kir. ministerium adományozza, az akadémiai igazgatóság ajánlatára.

Az ösztöndij élvezete azon év szeptember havának végével szünik meg, melyben az illető hallgató tanulmányait végzi. Azon esetben pedig, ha valamely hallgató tanulmányait a téli semesterben végzi be, ösztöndija ugyanazon év március végével szünik meg.

Okleveles erdészek számára egy 1000 frtos állami ösztöndij van rendszeresitve, melyet külön pályázat alapján, az akadémiai igazgatóság ajánlatára a földmivelésügyi m. kir. ministerim adományoz.

Az ösztöndijak megüresedéséről a hallgatók minden alkallommal pályázat utján értesittetnek.

Ösztöndijak adományozása.

33. §. Az akad. ösztöndijakra csak olyan rendes hallgatók tarthatnak számot, a kik:

1. A pályázati folyamodvány benyujtása előtti semesterben minden tantárgyból, akár kötelezve voltak belőle vizsgázni, akár nem, „jeles“ vagy „jó“ szorgalmi osztályzatot nyertek és ha szorgalmuk a folyó semesterre nézve kifogás alá nem esik.

2. Minden hallgatott és vizsgaköteles tantárgyból sikerrel vizsgáztak és a kiknél a jeles és jó osztályzatok összege az összes vizsga és rajz eredményeknek legalább 50%-át teszi.

3. Jó magaviselet által kitünnek és vagyontalanok.

A vagyontalanság kimutatása hatóságilag kiállitott szegénységi bizonyitvány által történik. Ennek tartalmaznia kell:

1. A folyamodó nevét és illetőségét.

2. Szüleinek állását, foglalkozását, testvéreinek számát.

3. Szüleinek vagy esetleg a folyamodónak vagyoni állapotát vagy jövedelmét.

4. A folyamodó vagy testvérei által netalán élvezett ösztöndij vagy segély minőségét vagy mennyiségét.

5. Az adónak mennyiségét, melyet a szülők és esetleg a folyamodó fizet.

31. §. Azon bányász vagy kohász hallgatók, kik egy szakiskolának jó eredménynyel történt végzése után a negyedik évben és második szakot is végezni akarnak, illetőleg erre kötelezettséget vállalnak, a negyedik évre magasabb és pedig 400 frtnyi ösztöndijat nyerhetnek.

Ez iránti folyamodványok a nagymélt. m. kir. Pénzügy-

Digitized by Google

ministeriumra cimezve, az akad. igazgatóságánál nyujtandók be azonnal az első szakiskola végzése után.

Megjegyeztetik, hogy a két szakiskolát végzett hallgatók még abban a kedvezményben is részesittetnek, hogy ama szakmából, melynél alkalmaztattak, már egy évi gyakorlat után államvizsgához bocsáttatnak, s a mennyiben mindkét szakból kivánnának oklevelet, az első államvizsga után egy év elmultával a második szakból is államvizsgához bocsáttatnak.

35. §. Nagyobb gyakorlati kiképzés céljából az ösztöndijas hallgatók a szünidők alatt, megfelelő napi-dij mellett az üzemnél szolgálni kötelesek. Annak ellenőrizhetése végett, hogy az ifjak a szünidőket valóban gyakorlati ismeretek szerzésére használták fel és komolyan munkálkodtak, üzemi alkalmaztatásukról foglalkozási jelentést tartoznak összeállitani, s azt a szünidő lelteltével az illető üzem közvetlen vezetőjének benyujtani, ennek az igazgatósággal közölt észrevételei az indexbe bejegyeztetnek. A szünidei szolgálat alól az akadémia igazgatóságának ajánlatára csak a Pénzügyministerium adhat felmentést.

Egyesületek, társulatok.

40. §. Minden hallgató köteles az akadémiai segélyző egyesület tagja lenni s a végből 5 frtnyi tagsági dijat a felvétel alkalmával befizetni.

Az egyesület szervezetét és a segélyezésnek módozatait, az egyesület különleges szabályai határozzák meg.

41. §. Az akad. ifjuságnak szabadságában áll a törvényekkel össze nem ütköző oly társulatokat és egyesületeket alakitani, melyek nyilvános ügyekkel nem foglalkoznak, vagy más ily társulatokban és egyesületekben résztvenni.

Kötelezve vannak azonban azon hallgatók, kik ily társulatokat vagy egyesületeket alakitanak, vagy azoknak elöljáróik a társulatnak vagy egyesületnek keletkezését és szervezetét a tagok neveinek elősorolása, az elnök, jegyző s netaláni választmányi tagok megnevezése s az összejövetelek helyének megjelölése mellett, nemkülönben a netaláni később bekövetkező változásokat ugy a társulat tisztviselőiben, valamint annak szervezetében a keletkezés illetőleg a változás napjától számitandó nyolc nap alatt az akadémia igazgatóságánál irásban bejelenteni. Az elnök, jegyző s netaláni választmányi tagok ezen szabályok megtartásáért együttesen felelősek.

Az akadémia igazgatóságának jogában áll minden oly társulatot vagy egyesületet, melyek az akadémia igazgatóságának felfogása szerint káros befolyást gyakorolnak, vagy a melyeknél a kellő időbeni bejelentés elmulasztatott, feloszlatni.

Ellenszegülés esetében ezen társulatok elöljárói elutasitás vagy kizárással büntettnek.

Digitized by Google

Egyébiránt az ily társulatok többi tagjai egyenként is fenyithetők.

44. §. Ha a hallgató betegség folytán az előadásokat egy semesterben legfeljebb hat hétig nem látogathatja, de az akadályt az akadémia igazgatóságánál annak idejében bejelentette és ez a mulasztást igazolva találta, akkor a különben szorgalmas hallgató még vizsgához bocsáttatik, ha azonban a bejelentést elmulasztotta vagy az előadások látogatásában hat hétnél hosszabb ideig akadályozva volt, akkor a semestert veszíti, anélkül, hogy a 25. §. alkalmazást találna.

Semesterek kezdete és vége.

45. §. A semesterek kezdődnek október hó 6-án és március hó 1-én, az előadások pedig két nappal később.

Ha ezen keltekre vasárnap vagy ünnepnap esik, a semesterek a legközelebbi hétköznapon kezdődnek.

A semesterek befejeztetnek február és julius végén.

A pótvizsgák október 1-től október 6-áig és ha ünnepnap esik közbe, október 7-éig tartatnak.

A karácsonyi szünnapok rendszerint 14, legfeljebb 16 napra terjedhetnek.

A husvéti szünnapok virágvasárnaptól bezárólag a husvéti ünnepekre következő szerdáig tartatnak.

A pünkösdi szünidők az ünnepnapokra és a következő keddre szoritkoznak.

Elmenetel az akadémiáról.

46. §. Ha valamely akadémiai polgár az akadémiát vagy azért, mert tanulmányait végezte, vagy bármi más oknál fogva végkép elhagyni szándékozik, ezt az akadémiai titkárnál tartozik bejelenteni és igazoló jegyét átadni. Egyuttal benyujtja indexét, melyet ekkor az akadémia igazgatója és az akadémia titkára aláirnak és az elbocsájtási záradékkal ellátnak.

Ha valamely hallgató ellen az akadémia igazgatóságánál vagy az akadémiai becsületszéknél fegyelmi eljárás van folyamatban, az indexet az ügy lebonyolitása előtt záradékkal ellátni nem lehet.

Ha valaki kilépését a vizsgák folyama alatt jelenti be, annak indexe csak a semester befejezése után láttatik el záradékkal és a kilépés nem tekinthető önkéntesnek, ha a vizsga vagy a szorgalmi osztályzatoknak hiánya amugy is kizárást vonna maga után.

A záradékban valamely szakiskola teljes elvégzése (a mi egyszersmind az államvizsgára való bocsátásnak is egyik szabályszerü feltételét képezi) csak akkor igazoltatik, ha az index tulajdonosa a választott szakiskola tantervébe foglalt minden tantárgyat hallgatott, s azok mindenikéből eredménynyel vizsgázott.

Ez esetben az index záradék a következő:

Hogy N. N. ur .. .. szakiskolát (esetleg, mint ösztöndijas)

Digitized by Google

az előirt rendes tantárgyakból tett vizsgálatok által teljesen végezte, s ez alatt az egyes félévekben az index belső lapjain kimutatott magaviseletet tanusitotta, ezennel hivatalosan bizonyittatik.

Ellenesetben, azaz ha a hallgató a kötelező tantárgyak valamelyikét nem hallgatta, avagy vizsgával, habár csak egy tárgyból is hátralékban van, akár időközben, akár tanfolyamok végén lépjen ki, az index záradéka tisztán csak a következő:

a) Önkéntes kilépés esetében: Az index tulajdonosa N. N. ur önként megszünt az akadémia polgára lenni.

b) Elbocsátás esetében: Az index tulajdonosa N. N. ur megszünt az akadémia polgára lenni.

Könnyebb összehasonlitás céljából a végzett szakiskola tantárgyai a nyert osztályzatokkal együtt az index hátulsó lapján vannak elősorolva.

X. A magán- és államvizsgákra vonatkozó szabályok a selmeci m. k. bányászati és erdészeti akadémián.

1. §. A m. kir, bányászati és erdészeti akadémián a bányászati, a fém- és vaskohászati, az erdészeti és erdőmérnöki szakiskolák egyes tantárgyaiból a következő §-okban foglalt szabályok szerint magánvizsgák tartatnak meg. *I. Magánvizsgálat.*

2. §. A magánvizsgához oly egyének bocsáthatók, kik kimutatni képesek, hogy az illető tanulmányokból tartott előadásokat és az ezekkel összefüggésben álló rajzórákat valamely felsőbb tanintézeten szorgalmatosan látogatták és a szükséges rajzokat elkészitették.

3. §. A magánvizsgák az akadémia igazgatójának, a tantárgy tanárának és egy az akadémia igazgatósága által kijelölt ülnöknek jelenlétében tartatnak meg.

A kik magánvizsgát letenni óhajtanak, kötelesek az akadémia igazgatóságánál irásban jelentkezni.

A vizsga napját az akadémia igazgatósága tanévközben bármikor kitüzheti.

4. §. Ha immatriculált akadémiai hallgató valamely tantárgyból magánvizsgát kiván letenni, köteles kimutatni, hogy az illető tantárgyból legalább kielégitő eredménynyel tette le a rendes félévi vizsgát.

Az erdészetnél magánvizsgához bocsáttatnak azok is, akik az akad. rendszabályok 17-ik §-a értelmében a főgymnasiumon vagy főreáliskolában tett érettségi vizsga után valamely rendszeres erdőgazdaságnál oly erdőtiszt mellett, ki az 1879. évi XXXI. t.-c. 36. §-ában előirt erdőakadémiai szakképzettséggel és államvizsgálati oklevéllel bir, legalább három egymásután következő éven át szakadatlanul gyakorlati alkalmazásban állták s ezt az illető hivatalfőnök által kiállitott és az illetékes királyi erdőfelügyelő által láttamozott bizonyitványnyal, feddhetlen erkölcsiségüket pedig az illetékes közigazgatási kerület főnöke (polgármester, illetőleg főszolgabiró) által láttamozott községi bizonyitványnyal igazolják.

Digitized by Google

5. §. A vizsgálati dij minden egyes vizsga után 10 frt, mely a vizsgaengedély elnyerése iránti kérvényhez csatolandó.

A vizsgadij vissza nem adatik s ismétlés esetében ujból fizetendő.

6. §. Azok, kik a magánvizsgát jó sikerrel ki nem állják, azt még egy izben ismételhetik.

7. §. Minden egyes tantárgyra vonatkozólag külön bizonyitvány állittatik ki, mely az akadémia igazgatója és a tantárgy előadó tanára által iratik alá.

A bizonyitványokban háromféle fokozat: „kielégitő“, „jó“ vagy „jeles“ használtatik a vizsgaeredmény kifejezésére.

II. Államvizsgálat. 8. §. A m. kir. bányászati és erdészeti akadémián a bányászati, a fém- és vaskohászati szakokból az államvizsgák a következő §-okban foglalt szabályok szerint tartatnak meg.

9. §. A vizsgáló-bizottság a m. kir. bányász- és erdészakadémia igazgatójának elnöklete alatt a vizsgálati tárgyak tanáraiból és a pénzügyminiszterium által kiküldött szakférfiakból mint biztosokból áll, kik mint examinatorok müködhetnek.

10. §. Az államvizsgához csak azok bocsáthatók, kik előlegesen igazolják:

a) hogy szaktanulmányaikat a hazai vagy valamely külföldi szakintézeten vagy más felsőbb tanintézeten, mint rendes hallgatók teljesen elvégezték és az érettségi vizsgát kimutatni képesek;

b) hogy az egyes szakiskolákban előirt s a bányászati és erdészeti akadémia rendszabályainak 3. §-ában elősorolt tantárgyakat hallgatták és azoknak mindegyikéből legalább kielégitő eredménynyel colloquáltak vagy vizsgáztak;

c) hogy a rajzórákat szorgalmatosan látogatták és a tantárgyakkal egybekapcsolt rajzokat elkészitették és

d) hogy tanulmányaik befejezése után a választott szakban két évig gyakorlatban voltak.

Akik két szakiskolát végeztek, azon kedvezményben részesittetnek, hogy ama szakból, melynél alkalmaztattak, már egy évi gyakorlat után államvizsgát tehetnek s a mennyiben mind a két szakból kivánnának oklevelet, az első államvizsga letétele után egy év elmultával a második szakból is államvizsgához bocsáttatnak.[1])

e) Az akad. bányászati tanársegédek csak akkor bocsáttatnak államvizsgához, ha a szünidők alatt valamely bányánál, kohónál vagy vasgyárnál szolgálatot teljesitettek.

11. §. Az államvizsgák minden év október és március hónapjaiban tartatnak.

12. §. Az államvizsgát letenni szándékozók kötelesek az akadémia igazgatóságánál irásban jelentkezni és képesitésüket az index és gyakorlati alkalmazásukról szóló bizonyitványok által kimutatni.

A jelentkezés határideje a márciusi államvizsgákhoz január 15-én, az októberiekhez *julius 15-én* telik le.

13. § Minden államvizsgáért *25 frtnyi* dij fizetendő, mely a nyert engedély előmutatása mellett az akadémia titkáránál az oklevél kiállitására szükséges költségekkel együtt leteendő. A teljesitett fizetés a vizsgáló-bizottság előtt igazolandó.

---

[1]) A bányaüzemnél vagy a bányahatóságnál megszakitás nélkül eltöltött teljes egy évi szolgálat a kedvezményt a bányajogászoknak is megadja. 90345/1899. P. M. r.

Digitized by Google

14. §. Mielőtt a szigorló a szaktárgyakból államvizsgához bocsáttatnék, köteles egy terjedelmes, kimeritő, a netalán szükséges rajzokkal ellátott, önállólag kidolgozott s sajátkezüleg irt munkálatot az akadémia igazgatóságához február 15-éig illetőleg *szeptember 15-éig* beküldeni.

Magától értetődik, hogy azok, kik több szakból teszik le az államvizsgát, minden szakra vonatkozólag külön-külön munkálatot kötelesek beterjeszteni

15. §. Az államvizsgák részint zárt helyen felügyelet alatt készitendő irásbeli vagy tervezési dolgozatokból, részint pedig nyilvános szóbeli vizsgálatból állanak.

Az irásbeli vizsgálat mindenkor megelőzi a szóbelit.

16. §. Azon tantárgyakat, melyekből irásbeli vagy szóbeli gyakorlati vizsga fog tartatni, minden alkalommal a vizsgáió-bizottság határozza meg.

17. §. A vizsgáló-bizottság az irásbeli vizsgálaton benyujtott dolgozatokat a szóbeli vizsga előtt megbirálja és ennek alapján határozza el, hogy vajjon a szigorló szóbeli vizsgára bocsátható-e vagy nem.

18. §. A vizsgálat befejeztével a vizsgáló bizottság a házi dolgozatok, az irásbeli vizsga és a szóbeli feleletek alapján szótöbbséggel határozza meg a vizsgaeredményt.

19. §. Kik az államvizsgát minden tekintetben kellő sikerrel kiállották, képességi okmányt, oklevelet (diplomát) nyernek.

20. §. Az oklevelekben háromféle képzettségi fokozat használtatik, amennyiben kiemeltetik, hogy a szigorló „kielégitő", „jó" vagy „jeles" eredménnyel állotta ki az államvizsgát.

21. §. Az oklevél kivánság szerint vagy erős papiron vagy pergamenten függő pecséttel adatik ki, az akadémia igazgatója és a szakosztály főnöke által aláirva.

Az oklevél kiállitásáért a bélyegilletéken kivül az első esetben hét forint, a második esetben *tiz forint* fizetendő a titkári hivatalban.

22. §. Azok, kik az államvizsgát kellő sikerrel ki nem állják, azt még egy izben ismételhetik, de ha akkor sem állanák meg, akkor csak magánvizsgához bocsáthatók. Az államvizsga-dij vissza nem adatik s ismétlés esetében ujolag fizetendő.

23. §. Kik egynél több szakot (pl. bányászati és vaskohászatit) végeztek, azok az államvizsgákat az illető szakokból vagy egyszerre vagy külön tehetik le. Első esetben mind a két szaknak tantárgyai képezik az államvizsga tárgyát, második esetben pedig az első államvizsga csak egy szakra vonatkozik s a másik szaknak különleges tantárgyai, melyek az előbbi államvizsgán elő nem fordultak, egy második államvizsgán vétetnek elő.

24. §. Az egyes szakiskolák államvizsgájának tárgyát a következő tantárgyak képezik:

A) *A bányászati szakiskolánál*: 1. Bányatan. 2. Bányatörvény. 3. Kőszén- és ércelőkészités. 4. Bányagéptan. 5. Bányamértan. 6. Geodesia. 7. Ásványtan. 8. Geologia. 9. Középitészet.

B) *A fémkohászati szakiskolánál*: 1. Vegyészeti iparműtan. 2. Kémlészet. 3. Fémkohászat. 4. Pénzverészet. 5. Fémjelzés. 6. Kohótelepek tervezése. 7. Középitészet. 8. Fémkohászati géptan.

C) *A vaskohászati szakiskolánál*: 1. Vaskohászattan. 2. Vaskohók tervezése. 3. Öntészet. 4. Tüzelőanyagok és tüzhelyek. 5. Vaskémlészet gyakorlati része. 6. Középitészet. 7. Vasgyári gépek.

Digitized by Google

Betüsoros tartalomjegyzék.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

A számok a lapokat jelzik.

Digitized by Google

Alapittatott 1880.

PÉNZÜGYI COMPASS

Szerkeszti: KORMOS ALFRÉD.

A **Pénzügyi Compass** tartalmazza az összes (budapesti és vidéki) nyilvános számadásra kötelezett vállalatokat (nemcsak a bankok és takarékpénztárakat, hanem a biztositó intézeteket, iparvállalatokat, kereskedelmi társaságokat, vasutakat, közlekedési vállalatokat és szövetkezeteket). A legutolsó mérleg és személyzeti adatok a lehető legpontosabbak, városok szerint rendezve. A Pénzügyi Compass ára csinos vászonkötésben bérmentes küldéssel tiz korona.

Megrendelések a „Magyar Pénzügy“ pénzintézeti szaklap kiadóhivatalához, Budapest, VII., Almássy-tér 2. küldendők.

Magyar-Német Kereskedelmi Levelezés.

Irták: GARAI EDE és PINTERITS KÁROLY
felső keresk. isk. tanárok.

Levélminták facsimile másolataival, önálló műmellékletek gyanánt.

Ára 4 korona.

A Könyvvitel Elmélete és Gyakorlata.

Tankönyv a könyvvitelnek önoktatás utján való elsajátitására.

Irta: PINTERITS KÁROLY tanár.

Ára 5 korona.

Kereskedelmi Irodai Munkálatok.

Mintagyüjtemény az összes üzleti iratokról.

Tartalmazza a váltóismét és folyó-számlák tanát is.

Irták: RÉVÉSZ NÁNDOR és PINTERITS KÁROLY
felső keresk. isk. tanárok.

Ára 5 korona.

Megrendelhető az **APOLLO** irodalmi részvénytársaságnál
Budapest, VII., Almássy-tér 2. szám.

Digitized by Google

KORMOS ALFRÉD:

Igazgatósági Tagok Jogai, Kötelességei és Felelőssége.

Vezérfonál a részvénytársulati és szövetkezeti igazgatóság szervezete, eljárása, kötelességei, jogai, felelőssége stb tekintetében.

Ára vászonkötésben 4 korona.

Megrendelhető:

az APOLLO irodalmi részvénytársaságnál

BUDAPEST, VII. ker., Almássy-tér 2. sz.

Nagyszabású illusztrált honismertető díszmű

Magyarország Vármegyéi és Városai

Szerkeszti: **Dr. Borovszky Samu**

a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Ára kötetenként 16 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII., Almássy-tér 2. sz.

Földmivelésügyi Utmutató

a magyar mezőgazdasági intézmények ismertetése

Tájékozásul a közönség részére összeállitotta

NÉMETH JÓZSEF földmivelésügyi m. kir. miniszteri titkár.

Megrendelhető az

„APOLLO“ irodalmi részvénytársaságnál,

BUDAPEST, VII., Almássy-tér 2.

Ára egy korona.

Digitized by Google

A magyar kir. belügyminiszter körrendelete
a „Magyar Pénzügy“
és a
Magyar Kereskedők Lapja
érdekében.

16409. sz. / eln. **M. kir. belügyminiszter.**

Körrendelet.

Valamennyi törvényhatóságnak.

A „**Magyar Pénzügy**“ és a „**Magyar Kereskedők Lapja**“ szerkesztősége azon kérelemmel járult hozzám, hogy ezen lapokat a törvényhatóság figyelmébe oly czélból ajánljam, miszerint a **kibocsátandó hirdetmények és esetleges más hirlapi közlemények nevezett lapokban közöltessenek.**

Minthogy a „**Magyar Pénzügy**“ és a „**Magyar Kereskedők Lapja**“ **azon körökben van elterjedve, melyek különösen egyes szállitási és épitkezési ügyek iránt leginkább érdeklődnek** és minthogy továbbá a a közzététel beiktatási dija sem magas, a kérelemnek engedve, **nevezett lapokra a törvényhatóság figyelmét felhivom.**

Budapest, 1894. márcz 22.

—

A m. kir. pénzügyminiszter körrendelete
valamennyi pénzügyi hatóságnak és hivatalnak.

A Kormos Alfréd budapesti lapszerkesztő szerkesztésében megjelenő „**Magyar Pénzügy**“ és a „**Magyar Kereskedők Lapja**“ czimü szaklapot, mely általános pénzügyi, valamint adóügyi, hitelügyi és ipari érdekeket szolgál, az *összes* pénzügyi hatóságoknak és hivataloknak figyelmébe ajánlom. Előfizetések a kiadóhivatalhoz (Budapest, VII., Almássy-tér 2.) intézendők.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter körrendelete
valamennyi alárendelt hatóságnak.

A „**Magyar Pénzügy**“ és a „**Magyar Kereskedők Lapja**“ szerkesztősége és kiadóhivatala ezen lapban a kereskedői, vállalkozói és nagyiparos köröket érdeklő hivatalos hirdetmények közzététele iránt folyamodott hozzám.

Minthogy a „**Magyar Pénzügy**“ és a „**Magyar Kereskedők Lapja**“ egyfelől vállalkozói és nagyiparos körökben *széles elterjedtségnek örvend*, másfelől a közlemények beigtatási dija sem magas, felhivom a czimet, hogy hirdetményeit és esetleg egyéb közleményeit ezen lapban is tegye közzé.

—

24486. sz. / V|15. **Földmivelésügyi m. kir. miniszter.**

Körrendelet.

Valamennyi vizszabályozó és ármentesitő társulatnak, valamint az ily társulatoknál müködő miniszteri biztosoknak és a Rába-szabályozó kormánybiztosoknak:

A „**Magyar Pénzügy**“ és a „**Magyar Kereskedők Lapja**“ szerkesztősége azon kérelemmel járult hozzám, hogy ezen lapokat a vizszabályozó és ármentesitő társulatok figyelmébe ajánljam.

A kérelemnek engedve, ezen lapokra a társulat (czimed) figyelmét ezennel felhivom.

Budapest, 1894. **május** 19.

Digitized by Google

Google